

Republika e Kosovës
Republike Kosovo - Republic of Kosovo

Vrhovni Sud

Gjykata Supreme - Supreme Court

IZABRANE ODLUKE VRHOVNOG SUDA KOSOVA

IZABRANE ODLUKE VRHOVNOG SUDA KOSOVA

Priština, 2024

IZABRANE ODLUKE VRHOVNOG SUDA KOSOVA

Priština 2024.

Novembar 2024.

Štampano u Prištini

Izrada i objavljivanje materijala upute: “Izabrane odluke Vrhovnog suda” omogućeno je od Vrhovnog suda Kosova, dok je štampanje i printanje od Projekta: Western Balkans Rule of Law Initiative (WBROLI) Chemonics.

Tehnički i sažeti aspekt ovog objavljivanja realizovali su sudije Vrhovnog suda Kosova:

Afrim SHALA, Rasim RASIMI, Mejreme MEMAJ

Agim MALIQI, Valdete DAKA, Beshir ISLAMI

Muhamet REXHA, Rrustem THAQI, Zenel LEKU

i Fatmir GECA - Savetnik u Kabinetu Predsednika Vrhovnog suda Kosova

Tabela sadržaja

Uvod	12
IZABRANE ODLUKE IZ KRIVIČNE OBLASTI	14
Presuda krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova-PML.br. 611/2023., dana 06.12.2023.	15
Presuda krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova-PML.br. 614/2023., dana 16.01.2024.	25
Presuda krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova-PML.br. 628/2023., dana 21.12.2023.	38
Presuda krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova-PML.br. 688/2023., dana 25.03.2024.	50
Presuda krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova-PML.br. 64/2024., dana 17.04.2024.	85
Presuda krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova-PML.br.113/2024., dana 23.04.2024.	103
Presuda krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova-PML br. 303/2024, od 12.06.2024	121
Presuda krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova-PA-II br. 1/2023 od 19.10.2023	133

Izabrane odluke Vrhovnog suda Kosova

Presuda apelacionog veća Vrhovnog suda Kosova-PML.Br.613/2023, od 22.12.2023.godine	153
Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.618/2023, od 06.12.2023.godine	164
Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.690/2023, od 10.01.2023.godine	174
Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.40/2024, od 06.02.2024.godine	180
Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.73/2024, od 04.04.2024.godine	190
Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.194/2024, od 02.04.2024.godine	198
Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br. 250/2024, od 15.05.2024.godine	202
Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.384/2023, od 22.12.2023.godine	209
Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.404/2023, od 05.10.2023.godine	229
Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.443/2023, od 31.10.2023.godine	236

Izabrane odluke Vrhovnog suda Kosova

Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.504/2023, od 29.11.2023.godine.	242
Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.562/2023, od 25.03.2024.godine.	249
Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.591/2023, od 22.12.2023.godine.	263
Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.157/2024, od 16.04.2024.godine.	270
Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.193/2024, od 29.05.2024.godine.	278
Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.281/2024, od 11.06.2024.godine.	285
Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.417/2023, od 29.08.2023.godine.	294
Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.428/2023, od 31.08.2023.godine.	302
Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.468/2023, od 31.10.2023.godine.	311
Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.481/2023, od 25.09.2023.godine.	330

Izabrane odluke Vrhovnog suda Kosova

Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.659/2023, od 27.12.2023.godine.	336
Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.16/2024, od 16.01.2024.godine.	340
Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.37/2024, od 30.01.2024.godine.	347
Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.57/2024, od 06.02.2024.godine.	352
Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.173/2024, od 26.03.2024.godine.	356
Presuda krivičnog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML br. 179/2024, od 26.03.2024.	363
Presuda krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova-PML br. 253/2024, od 18.06.2024.	369
Presuda krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova-PML br. 265/2024, od 15.05.2024.	385
Presuda krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova-PML.br.271/2024 od 29.05.2024.	390
Presuda krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova-PML.br.277/2024 od 15.05.2024.	395

Presuda krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova-PML.br.333/2024, od 12.06.2024.....	406
Presuda krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova-PML.br.345/2024 od 18.06.2024.....	412
Presuda krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova-PML.br.402/2023 od 26.10.2023.....	420
Presuda krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova-PML.br.425/2023 od 21.09.2023.....	428
Presuda krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova-PML.br.578/2023, od 11.01.2024.....	436
Presuda krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova-PML.br.95/2024 od 28.02.2024.....	441
Presuda krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova-PML br. 135/2024, od 30.05.2024. godine.....	447
Presuda krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova-PML br. 366/2024 od 14.06.2024.godine.....	456
Presuda krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova-PML br. 405/2024, od 23.07.2024.godine.....	461
IZABRANE ODLUKE OD GRAĐANSKIH PREDMETA	465
Presuda građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev.br. 505/2021, od 07.05.2024. godine.....	466

Izabrane odluke Vrhovnog suda Kosova

Presuda građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-E. Rev. br. 26/2023, od 21.11.2023	477
Presuda građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-CN br.38/2023, od 13.12.2023. godine	498
Presuda građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev.br.211/2023, od 07.06.2023.godine	503
Presuda građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev.br.390/2023, od 01.11.2023. godine	514
Presuda parničnog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev.br.543/2023, od 16.01.2024	526
Presuda parničnog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev. br. 89/2024, od 07.03.2024	537
Presuda parničnog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev.br.222/2024, od 23.05.2024	549
Presuda parničnog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev. br. 226/2024, od 30.05.2024	556
Presuda parničnog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev.br.282/2024, od 12.07.2024	572
Presuda parničnog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev. br. 303/2024, od 17.07.2024	586

Izabrane odluke Vrhovnog suda Kosova

Presuda parničnog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev.br.337/2023, od 20.09.2023	596
Presuda građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev.br.381/2023 od 27.09.2023	602
Presuda građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev. br. 506/2023 , od 15.12.2023	611
Presuda građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev. E. br. 16/2024 , od 24.04.2024	619
Presuda građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev. br. 8/2024 , od 31.01.2024	628
Presuda građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev. br. 97/2024 , od 12.03.2024	635
Presuda građanskog veća Vrhovnog suda Kosova- Rev. br. 139/2024, od 04.04.2024	643
Presuda građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev. br. 169/2024 , od 18.04.2024	650
Presuda građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev. br. 304/2024, od 16.07.2024	656
Presuda građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev. br. 316/2024, od 29.07.2024	662

Izabrane odluke Vrhovnog suda Kosova

Odluka Građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev. br. 339/23 od 29.11.2023	670
Presuda građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev. br. 448/23, od 06.11.2023	685
Presuda građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev.br.467/23 od 22.01.2024. godine	692
Presuda građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev.br.508/23, od 17.01.2024	707
Presuda građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev.br.544/23 od 26.12.2023. godine	723
Odluka građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev.br. 564/23, od 11.03.2024. godine	735
Odluka građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev.br.5/24, od 07.02.2024. godine	750
Presuda građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev.br.21/24 od 08.02.2024.godine	766
Presuda građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev. br. 92/24 od 21.05.2024	782
Presuda građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev. br. 94/24 od 21.05.2024	795

Izabrane odluke Vrhovnog suda Kosova

Presuda građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev. br. 290/2020, od 22.11.2023	814
Presudom građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev. br. 383/23, od 26.10.2023	823
Presudom građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev. br. 459/23, od 05.12.2023	831
Presudom građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev.br.511/23 od 25.01.2024	838
Presudom građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev. br. 352/2022, od 22.03.2023	848
Presuda parničnog veća Vrhovnog Suda Kosova -Rev. br. 23/2024, od 22.07.2024	857
Presuda parničnog veća Vrhovnog suda Kosova -Rev.br.56/2024, od 18.07.2024	874
Presuda parničnog veća Vrhovnog suda Kosova -Rev. br. 248/2023, od 06.11.2023	897
Presuda parničnog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev.br.251/2024, od 03.07.2024	908
Presuda parničnog veća Vrhovnog suda Kosova -Rev.br.262/2023, od 27.11.2023	922

Uvod

Vrhovni sud, u skladu sa Ustavom Republike Kosovo, kao i zakonodavstvom na snazi, je najviši sudski organ koji ima jurisdikciju na celoj teritoriji Republike Kosovo. Kao takav, on igra ključnu ulogu u pravosudnom sistemu, objedinjujući sudsku praksu kroz svoje odluke i obezbeđujući dosledno tumačenje i sprovođenje zakona na svim nivoima pravosuđa.

U ispunjavanju svoje misije, Vrhovni sud namerava garantovati pravičan i uredan sudski proces, kao jedan od važnih stubova na kojima se bazira zaštita osnovnih ljudskih prava i sloboda, zagarantovanih Ustavom zemlje i međunarodnim instrumentima.

Budući da su mnoge sudske odluke uključene u pogrešno sprovođenje materijalnog i postupnog prava, iste su rezultirale na poništavanje ili vraćanje na ponovno suđenje. Stoga, Vrhovni sud je angažovan još od 2023., objavljivanjem Rezimea izabranih odluka, iz krivičnog i onog civilnog prava.

Svrha izrade ovog dokumenta je pružanje rešenja za različita pitanja i dileme sa kojima se suočavaju sudije nižih instanica. Istovremeno i njihova uputstva, kroz procenu pruženu od veća Vrhovnog suda u vezi sa okolnostima odgovarajućih pitanja, kako postupiti u sličnim situacijama poštujući i primenjujući na pravedan način zakonske odredbe i istovremeno prakse i standarde Evropskog suda za ljudska prava (ESLJP).

Realizacija ove publikacije omogućena je od Akademije pravde, koja u skladu sa svojim mandatom podržava stručni razvoj sudija. Ova publikacija biće objavljena na službenim stranicama Akademije pravde i Vrhovnog suda, omogućavajući lak pristup svim pravnim stručnjacima.

Fejzullah Rexhepi

Predsednik Vrhovnog suda Kosova

IZABRANE ODLUKE IZ KRIVIČNE OBLASTI

**Presuda krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova-PML.br. 611/2023.,
dana 06.12.2023.**

“Nož kao hladno oružje u smislu elemenata figure krivičnog dela neovlašćeno vlasništvo, kontrola ili posedovanje oružja”, iz člana 366., stav 1. KZRK-a”.

I. Okolnosti slučaja

1. Presudom Osnovnog suda u Gnjilanu - Departman za teška krivična dela, PKR.br.94/2023., dana 05.07.2023., okrivljeni R.B., proglašen je krivim zbog krivičnog dela *“Neovlašćeno vlasništvo, kontrola ili posedovanje oružja”*, iz člana 366., stav 1. KZRK-a i protiv njega je izrečena novčana kazna u iznosu od tri stotine (300) evra, koju kaznu će platiti u roku od petnaest (15) dana, nakon što ova presuda postane pravosnažna.
2. Ukoliko okrivljeni R.B. ne može ili ne želi da plati novčanu kaznu, onda će se novčana kazna zameniti kaznom zatvora, tako da će dvadeset (20) evra novčane kazne biti izjednačeno jednom (1) danu zatvora.
3. Konfiskovani su nož sa dužinom oštrice od 16 cm i šrafciiger iste dužine i iste nakon što ova presuda postane pravosnažna biće uništeni od nadležnog organa.

4. Okrivljeni R.B. je prinuđen da plati na ime troškova sudskog paušala iznos od trideset (30) evra; za fond za naknadu žrtava krivičnog dela iznos od pedeset (50) evra, kao i troškove postupka, po završnom računu.
5. Apelacioni sud Kosova - Departman za teška krivična dela je presudom PAKR.br.498/2023., dana 09.10.2023., odbio kao neosnovanu žalbu braniteljke okrivljenog, dok je potvrdila presudu prvostepenog suda.
6. Protiv ovih presuda, zahtev za zaštitu zakonitosti podnela je:
  - braniteljka okrivljenog R.B., advokatica L.K., zbog suštinske povrede odredaba krivičnog postupka i povrede zakona, predlažući Vrhovnom sudu Kosova da se ove presude izmene ili iste ponište, tako da ovaj slučaj se vraća prvostepenom sudu na ponovno suđenje.
7. Glavni državni tužilac je dopisom KMLP.II.br.353/2023. dana 23.11.2023. predložio da se zahtev za zaštitu zakonitosti braniteljke okrivljenog R.B. odbije kao neosnovan.
8. Vrhovni sud Kosova, na sednici veća, nakon što je razmotrio spise predmeta, u smislu člana 435. stav 1. u vezi sa članom 436., stav 1. Zakonika o krivičnom postupku (ZKP) i nakon što je procenio tvrdnje iz zahteva za zaštitu zakonitosti utvrdio je da:

- zahtev je osnovan.

9. Braniteljka okrivljenog R.B., u zahtevu za zaštitu zakonitosti tvrdi da se u presudama prvostepenog i drugostepenog suda uključene sa suštinskim povredama odredaba krivičnog postupka i povredama krivičnog zakona, čije se povrede odnose kako na krivičnu odgovornost okrivljenog, tako i na okolnosti koje su uzete u obzir prilikom izricanja kazne.
10. Ocenjujući gorenavedene tvrdnje braniteljke okrivljenog R.B., Vrhovni sud Kosova je došao do zaključka da su iste osnovane.
11. Ovo zbog činjenice da je presuda prvostepenog suda uvrštena sa povredama krivičnog zakona iz člana 385., stav 1., tačka 1.1. ZKP-a, na štetu okrivljenog R.B., dok ova povreda nije otklonjena ni od drugostepenog suda.
12. Iz optužnice Osnovnog tužilaštva u Gnjilanu i presude prvostepenog suda, vidi se da je okrivljeni R.B., optužen i proglašen krivim zbog krivičnog dela *“Neovlašćeno vlasništvo, kontrola ili posedovanje oružja“*, iz člana 366., stav 1. KZRK-a, koji se nadovezuje na posedovanje noža sa dužinom sečiva od 16 cm i šrafciğer iste veličine kao nož, na vreme, datum, mesto i način opisan kao gore.

II. Procena krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Vrhovni sud Kosova je nakon uvida u spise predmeta utvrdio da u ovom slučaju, radnje izvršenja okrivljenog R.B., opisane u presudi prvostepenog suda, ne predstavljaju krivično delo, jer kako gorenavedeni nož, tako i šrafciğer ne poseduju atribut “hladnog oružja” koji je osnovni element figure krivičnog dela *“Neovlašćeno vlasništvo, kontrola ili posedovanje oružja”*, iz člana 366., stav 1. KZRK-a, iz razloga koji će se predstaviti u nastavku.
2. Tako, u članu 366. KZRK-a predviđeno je krivično delo *“Neovlašćeno vlasništvo, kontrola ili posedovanje oružja”*, gde je u stavu 1. ovog člana predviđeno da ovaj osnovni oblik ovog krivičnog dela počini *“Ko drži u vlasništvu, kontroliše ili poseduje oružje u suprotnosti sa važećim zakonom koji uređuju takvo oružje, kazniće se novčanom kaznom u iznosu do sedam hiljada petsto (7,500) evra ili kaznom zatvora u trajanju do pet (5) godina”*.
3. Radnje izvršenja ovog oblika krivičnog dela utvrđene su na alternativan način i sastoje se od: posedovanja, kontrole ili posedovanja oružja i da bi se smatralo da je ovaj oblik ovog krivičnog dela počinjen, mora da radnje

izvršenja budu u suprotnosti sa zakonom primenjivim u vezi sa takvim oružjem.

4. Kao što se vidi, ova zakonska odredba je karaktera upućivanja, ili drugačije takozvana “blanketne odredbe“, budući da se u vezi sa radnjama izvršenja ovog krivičnog dela upućuje na primenu zakona sprovodljivog na oružje, a što u ovom slučaju, zakon sprovodljiv na oružje je Zakon br. 05/L-022 o oružju dana 23.07.2015.
5. Na osnovu člana 2., stav 1.24. ovog Zakona, “Hladnim oružjem“ smatra se svako sredstvo koje se može upotrebiti za napad ili za nanošenje telesnih povreda, upotrebivši fizičku silu od napadača u slučajevima kada se drže, na javnim skupovima, u javnim objektima ili na sličnim mestima. Takođe, u ovoj zakonskoj odredbi je predviđeno da se *“Njihova klasifikacija (hladno oružje) utvrđuje se podzakonskim aktom izdatim od nadležnog organa”*.
6. Stoga je na osnovu ove zakonske odredbe, potrebno sprovesti i podzakonske akte izdate od nadležnog organa kojim je utvrđena klasifikacija hladnog oružja.

7. U tom pravcu, takav akt kojim je izvršena klasifikacija hladnog oružja je Administrativno uputstvo br. 14/2010. o hladnom oružju Ministarstva unutrašnjih poslova dana 12.05.2010.
8. U članu 2., stav 1.2. ovog Uputstva je predviđeno da *“Kontaktno oružje označava hladno oružje prvenstveno osmišljeno da sa jedne strane ne sadrži projektil ili da se koristi kao projektil a sa druge strane da ubode ili udari metu sa blizine”*, dok u stav 2. ovog člana utvrđuje da *“Specifični spisak prema pot-kategorijama hladnih oružja nalazi se u: Prilogu 1 (Vatreno oružje) i Prilogu 2 (Kontaktno oružje)“*.
9. U Prilogu 2. ovog Uputstva utvrđena su Kontaktna oružja, koja su klasifikovana u tri (3) grupe i to: 1) Oštro oružje; 2) Tupog oružje i 3) Kombinacija oštrog i tupog oružja.
10. Zatim, oštro oružje je klasifikovano u dve (2) grupe i to: 1) noževi i 2) mačevi.
11. Dok su, u nastavku ovog Priloga, utvrđene vrste noževa, koji su klasifikovani u deset (10) grupa i to u:
  - 11.1. Nož za bočno otvaranje, nož za bič (*“switch”*) (ili drugo slično oružje), koje ima oštricu koja se automatski otvara centrifugalnom silom ili

- gravitacijom ili pritiskom na dugme, oprugu ili unutrašnju opremu ili pričvršćen za dršku noža;
- 11.2. Balistički nož koji baca oštrice kao nož od bilo kojeg materijala kroz sredstva koja su drugačija od eksploziva;
  - 11.3. Nož sa prednjim otvaranjem koji se privlači na dršku centrifugalnom silom ili gravitacijom ili ako se primenjuje pritisak na dugme, oprugu ili opremu koja je pričvršćena ili formira deo omotača, drške ili oštrice noža.
  - 11.4. Bušilica za potiskivanje, nož za potiskivanje ili šiljak ili bilo koja druga oprema koja se sastoji od oštrice ili vrha sa oštrim rubom ili višestrukim oštrim ivicama koja ima dršku poprečno pričvršćenu na oštricu ili vrh i omogućava da se sečivo ili vrh podupre za dlan ruke, tako da se može izazvati ubod ili rez kroz udarac ili pritisak;
  - 11.5. Nož sa drškom za zaštitu prsta ili bilo koja oprema koja se sastoji od oštrica sa oštrim rubom ili mnogo oštih rubova opremljen drškom izgrađenom od tvrde supstance koja može biti opremljena drškom sa žlebovima za prste ruke korisnika za zaštitu prstiju i povećanje efekta udaranja ili guranja, ili koji je prilagođen za takvu upotrebu;
  - 11.6. Nož leptir ili druga oprema koja se sastoji od oštrica sa jednom ili više oštrica ili vrha koji se hvata za dve ručke pričvršćene na oštricu ili vrh poprečnim aksijalnim klinovima i ima mogućnost otvaranja putem centrifugalne sile ili gravitacije;

- 11.7. Zvezdasti nož ili bilo koja druga oprema koji se sastoji od broja ugaonih tačaka, oštrica ili vrhova postavljenih van oko tačke središnje ose i dizajnirani su da se rotiraju oko središnje ose tokom leta nakon što se baci u pravcu mete;
- 11.8. Noževi za pucanje koji noževi gotovo uvek su u jednom komadu, umesto tradicionalnih noževa koji imaju dršku proizvedenu odvojeno od oštrice. Cilj ove proizvodnje je stvaranje izdržljivog noža sa uravnoteženom raspodelom težine. Osim toga, neki noževi za pucanje su sa dve oštrice, iako su ivice noževa za pucanje gotovo uvek tupe (da bi se sprečilo da nož preseče plamene ruke u nekim hvatovima);
- 11.9. Bajonet koji je nož prilagođen da se stavi na ivici grla puške i koja se koristi kao oružje u bliskim ratovima i
- 11.10. Neotkriveni noževi su noževi koji su napravljeni od kombinacije materijala koji se ne mogu otkriti između detektora metala.
12. Na osnovu ovog što je gore istaknuto, rezultira da su noževi kao oštro oružje klasifikovani u deset (10) grupa sa gore navedenim karakteristikama, dok u ovom slučaju, nož koji je konfiskovan od okrivljenog R.B. ne pripada nijednoj od ovih grupa noževa, stoga, se i posledično ne smatra ni “hladnim oružjem” u smislu krivičnog dela za koje je isti optužen i proglašen krivim.

13. Iz spisa predmeta (u kojima se nalazi i nož) se vidi da je nož koji je konfiskovan od okrivljenog R.B. nož koji se uobičajeno koristi u različitim kuhinjama za pripremu hrane.
14. Stoga, na osnovu gore pomenutih razloga, Vrhovni sud Kosova je došao do zaključka da se u konkretnom slučaju gorenavedeni nož ne smatra “hladnim oružjem”, tako da na tu osnovu i njegove radnje izvršenja okrivljenog R.B., opisane u dispozitivu presude prvostepenog suda ne predstavljaju elemente krivičnog dela “*Neovlašćeno vlasništvo, kontrola ili posedovanje oružja*“, iz člana 366., stav 1. KZRK-a.
15. Na ovaj način, Vrhovni sud Kosova je odlučio da odobri zahtev za zaštitu zakonitosti i izmeni presude sudova nižih instanca, oslobađajući okrivljenog R.B. od optužbe, za krivično delo za koje je optužen po gorepomenutoj optužnici Osnovnog tužilaštva u Gnjilanu.
16. Gorepomenuti nož i šrafciğer biće vraćeni okrivljenom R.B., imajući u obzir činjenicu da je isti oslobođen od optužnice, imajući za osnovu gorenavedene razloge.
17. Budući da je okrivljeni R.B. oslobođen od optužbe zbog krivičnog dela za koje je proglašen krivim, onda je Vrhovni sud Kosova, na osnovu člana

453. stav 1. ZKP-a, odlučio da se troškovi krivičnog postupka isplate iz budžetskih sredstava suda.

18. Iz razloga koji su gore istaknuti i na osnovu člana 438., stav 1. tačka 1.1. ZKP-a, odlučeno je kao u dispozitivu ove presude.

**Presuda krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova-PML.br. 614/2023.,
dana 16.01.2024.**

“Krivično delo ubistvo preostalo u pokušaju, kao takvo, može postojati i u slučajevima kada se oštećenom ne nanese uopšte telesne povrede, ali i u slučajevima kada oštećenom mogu biti nanese lake ili teške telesne povrede”.

I. Okolnosti slučaja

1. Presudom Osnovnog suda u Mitrovici - Departman za teška krivična dela, P.br.41/2011 dana 20.06.2023., osuđeni E.I. proglašen je krivim zbog krivičnog dela *“Ubistvo”* preostalog u pokušaju, iz člana 146. u vezi sa članom 20 ZKP-a i protiv istog je izrečena kazna zatvorom u trajanju od tri (3) godine, koja će se izvršiti nakon što ova presuda postane pravosnažna, dok u izrečenoj kazni osuđenom će se računati i vreme provedeno u pritvoru i kućnom pritvoru od dana 03.05.2011. do dana 23.01.2012.
2. Na osnovu člana 60. stav 1. ZKP-a, konfiskovano je na trajni način automatsko oružje AK-47, sa serijskim brojem 1423812, kalibra 7.62x39 mm, koje nakon što ova presuda postane pravosnažna će se uništiti od Policije Kosova.

3. Osuđeni E.I. je prinuđen da plati troškove krivičnog postupka u iznosu od sto dvadeset (120) evra, na ime sudskog paušala u iznosu od dvadeset (20) evra i na ime naknade žrtava krivičnog dela u iznosu od pedeset (50) evra, a sve to u roku od petnaest (15) dana, od dana kada ova presuda postane pravosnažna, pod pretnjom nasilnog izvršenja.
4. Oštećeni Xh.I. za realizaciju imovinsko-pravnog zahteva upućen je na redovan pravno-civilni spor.
5. Na osnovu člana 362. stav 1. tačka 1.1. Zakonika o krivičnom postupku (ZKP), optužba je odbijena zbog krivičnog dela *“Neovlašćeno vlasništvo, kontrola ili posedovanje oružja“*, iz člana 328. stav 1. ZKP-a, dok na osnovu člana 362. stav 1. tačka 1.3. ZKP-a, optužba je odbijena zbog krivičnog dela *“Neovlašćeno vlasništvo, kontrola ili posedovanje oružja“*, iz člana 328., stav 2. ZKP-a.
6. Apelacioni sud Kosova - Departman za teška krivična dela je presudom PAKR.br.520/2023. dana 26.09.2023., odbio kao neosnovanu žalbu Osnovnog tužilaštva u Mitrovici i žalbu branilaca osuđenog, dok je potvrdio presudu prvostepenog suda.
7. Protiv ovih presuda, zajednički zahtev za zaštitu zakonitosti podneli su:

- osuđeni E.I. i njegov branilac advokat A.S.K., zbog povreda krivičnog zakona, suštinskih povreda odredaba krivičnog postupka i drugih povreda odredaba krivičnog postupka, koje su povrede uticale na zakonitost sudske odluke, predlažući da se zahtev odobri kao osnovan, dok presude sudova nižih instanci izmene, tako da se osuđeni proglašeni krivim zbog krivičnog dela “*Teška telesna povreda*”, iz člana 154., stav 1. ZKP-a, ili se gorepomenute presude ponište i ovaj slučaj vrati na ponovno suđenje u prvostepenom sudu.
8. Glavni državni tužilac, je dopisom KMLP.II.br.356/2023., dana 29.11.2023. predložio da se zahtev za zaštitu zakonitosti odbije kao neosnovan.
9. Vrhovni sud Kosova je na sednici veća, nakon razmatranja spisa predmeta i procene tvrdnji iz zahteva za zaštitu zakonitosti, u značenju člana 435., stav 1. u vezi sa članom 436. stav 1. ZKP-a, zaključio da:
- zahtev je delimično osnovan.
10. Osuđeni E.I. i njegov branilac, advokat A.S.K. u njihovom zahtevu za zaštitu zakonitosti tvrde da su presude prvostepenog i drugostepenog suda uključene sa povredama krivičnog zakona, suštinskoj povredi odredaba krivičnog postupka i sa drugim povredama odredaba krivičnog

postupka, koje su uticale na zakonitost sudske odluke, sa obrazloženjem da se u ovom slučaju radi o krivičnom delu teške telesne povrede i u nijednu okolnost se ne radi o krivičnom delu ubistvo preostalo u pokušaju.

11. Volja osuđenog E.I., kritičnog dana, nije bila da oštećenog Xh.I. liši života, jer je, kako je utvrdio i veštak, oružje bilo funkcionalno i kada bi želeo da liši oštećenog od života, onda bi vrlo lako mogao da uradi tako nešto. Naime, kako je osuđeni potencirao i u svojim izjavama u svim fazama krivičnog postupka, kritičnog dana krenuo je svojim vozilom da dovede lekara za svoju majku koja je bila bolesna i u trenutku kada je izašao iz dvorišta na ulici, naišao je na oštećenog Xh.I. i njegovog brata sa traktorom, koji nisu pristali da mu oslobode put. Nakon verbalnog sukoba između osuđenog i oštećenog, osuđeni E.I. je uzeo oružje kako bi uplašio oštećenog sa dubokim uverenjem da će kada ga vidi sa oružjem u ruci oslobodi put, ali oštećeni ne da mu nije oslobodio put, već je pokušao da mu oduzme oružje, uhativši ga obema rukama za cev, gde je u toku pokušaja da se utvrdi ko je vlasnik oružja došlo do slučajnog ispaljivanja oružja i ranjavanja oštećenog.
12. Da osuđeni E.I. nije imao za cilj lišiti života oštećenog Xh.I, potvrđuje se i balističkom veštačenju, gde se vidi da je utvrđeno da je oružje bilo

funkcionalno, takođe i nije bilo pokušaja ponovnog ispaljivanja, jer kada bi se tako nešto desilo, onda bi se primetio neki element ili karakteristika udarne igle u kapsuli za paljenje patrone.

13. Takođe, nastoji se da je i obrazloženje presuda nižih instanci kontradiktorno i nejasno, i zbog činjenice da je poklonjena verost dveju (2) dokaza koji su međusobno kontradiktorna i to: balističko veštačenje sa gorepomenutim zaključcima i izjavi brata oštećenog/svedoka F.I., koji je izjavio da je osuđeni E.I. nekoliko puta pokušao da podigne/puca obarač, ali mu se oružje blokiralo.
14. Još jedna navodna povreda, prema mišljenju osuđenog i njegovog branilaca, učinjena je i u slučaju saslušanja F.I. kao svedoka, budući da je isti brat oštećenog i zna se pouzdanost ovog dokaza da iznese istinu u krivičnom postupku.
15. Sa druge strane, i sudsko-medicinsko veštačenje, povrede koje je zadobio oštećeni Xh.I. ih je okvalifikovao kao teške telesne povrede, tako da bazirajući se na sve ovo što je gore istaknuto, u ovom slučaju radi o krivičnom delu teške telesne povrede i nikako krivičnom delu ubistvo preostalo u pokušaju.

16. Pored ovih, tvrdi se da sudovi nižih instanci nisu tačno izračunali vreme od kada se osuđeni E.I. nalazi u pritvoru, jer je vremenski period trebalo računati od dana 01.05.2011., a ne od dana 03.05.2011.

II. Procena krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Vrhovni sud Kosova je, nakon uvida u spise predmeta i analize tvrdnji osuđenog i njegovog branilaca, zaključio da presude prvostepenog i drugostepenog suda nisu uključene u suštinske povrede odredaba krivičnog postupka niti u druge povrede odredaba krivičnog postupka, koje bi mogle uticati na zakonitost ovih sudskih odluka.
2. Dispozitiv presude prvostepenog suda što se tiče krivičnog dela „Ubistvo“ preostalo u pokušaju, iz člana 146. u vezi člana 20. ZKP-a, rezultira da je jasan, nije u suprotnosti sa sobom i u skladu je sa obrazloženjem.
3. U dispozitivu presude prvostepenog suda se vidi da su prikazani i opisani na odgovarajući način subjektivni i objektivni elementi gorepomenute figure krivičnog dela, odnosno činjenice i okolnosti koje čine figuru gorepomenutog krivičnog dela, kao i činjenice i okolnosti od kojih zavisi sprovođenje odgovarajućih odredbi ZKP-a.

4. Takođe, u obrazloženju ove presude prikazani su dovoljni razlozi za sve tačke presude i za sve činjenice važne za slučaj.
5. Prikazano je posebno i dovoljno obrazloženje što se tiče pitanja namere osuđenog E.I. da liši života oštećenog Xh.I., kao i što se tiče i drugih tvrdnji odbrane u vezi sa događajem koji se razvio kritičnog dana.
6. Isto tako, i dispozitiv presude drugostepenog suda je jasan i razumljiv, dok su u obrazloženju ove presude procenjene sve žalbene tvrdnje i prikazani dovoljni i jasni razlozi što se tiče ovih tvrdnji.
7. Iz obrazloženja presude prvostepenog suda vidi se da su u ovom slučaju procenjeni i analizirani na odgovarajući način svi dokazi koji su administrirani tokom sudskog razmatranja, kao što je predviđeno članom 360. stav 2. ZKP-a, uključujući ovde i izjavu svedoka F.I. i balističkog veštaka g. L.R., gde su kasnije, nakon ovakvog procesa, izvučeni određeni zaključci, koji se odnose na činjenično stanje, tako i na druge pravne aspekte.
8. Evidentno je da je svedok F.I. događaj opisao iz svog ugla, iz onoga što je video kritičnog dana, budući da je bio i očevidac na mestu događaja, gde je isti objasnio tok događaja, od trenutka kada je osuđeni stavio svoje

vozilo ispred njihovog traktora, zatim kako je osuđeni ušao u njegovu kuću, uzeo automatsku i izašao na ulicu, trčeći u pravcu traktora, gde je i u blizini traktora pucao u pravcu oštećenog, dok je nakon toga pokazao i druge radnje koje je osuđeni preduzeo u njegovom pravcu, tvrdeći da je osuđeni uperio automatsku i u pravcu svedoka, gde je želeo da upuca istog, povlačeci mehanizam - bodež za ispaljivanje, ali oružje je blokirano. Na ovaj način, rezultira da je dotični svedok opisao događaj onako kako je percipirao kritični dan, pokazujući radnje koje je osuđeni preduzeo u njegovom pravcu i oštećenog.

9. Takođe, Vrhovni sud Kosova procenjuje kao neosnovanu i tvrdnju da je počinjena povreda odredaba krivičnog postupka, kada je odlučeno da se sasluša svedok F.I., jer je isti brat oštećenog Xh.I., budući da sa zakonskim odredbama ZKP-a, nije zabranjeno saslušati brata oštećenog kao svedoka. Na osnovu člana 120. stav 1. ZKP, kao svedok se mora nazvati *“lice za koje se veruje da može dati informacije o krivičnom delu, o počinioocu i o okolnostima važnim za krivični postupak”*. Dok je u ovom slučaju, kao što je već i gore pomenuto, g. F.I. bio očevidac kritičnog dana, stoga je i ispravno postupano kada je odlučeno da se sasluša kao svedok, budući da je isti dao važne informacije o krivičnom delu, počinioocu i drugim okolnostima važnim u vezi sa ovim slučajem. Međutim, u ovakvim situacijama odgovornost je sudskog veća da

savesno oceni verodostojnost takvih dokaza, dok se takav proces sprovodi imajući u obzir i član 360. stav 2. ZKP-a, u koju je zakonsku odredbu predviđeno da *“Sud je dužan savesno proceniti svaki dokaz pojedinačno i u vezi sa drugim dokazima, i na osnovu takve procene doneti zaključak o tome da li je konkretna činjenica dokazana”*. Stoga, ni sama činjenica da je navedeno lice brat oštećenog, kao takvo, ne predstavlja zakonsku prepreku da se isti i sasluša kao svedok u odgovarajućem slučaju, ako se veruje da dotično lice može dati informacije o krivičnom delu, o počiniocu i okolnostima važnim za krivični postupak.

10. Sa druge strane, Vrhovni sud Kosova je nakon analize i uvida u spise predmeta došao do zaključka da je volja osuđenog E.I., kritičnog dana, bila da liši života oštećenog Xh.I., stoga se ni u ovom slučaju ne može raditi o krivičnom delu *“Teška telesna povreda”*, iz člana 154. stav 1. ZKP-a, kako se tvrdi u zahtevu o zaštiti zakonitosti, tako da su i stavovi u tom pravcu sudova nižih instanci procenjeni kao pravični i zakoniti.
11. Kako pravilno obrazlaže i sudovi nižih instanci, kod osuđenog kritičnog dana je postojala volja da oštećenog liši života, budući da je isti preduzeo određene radnje sa ciljem da oštećenog liši života, tako da je prvenstveno

svojim vozilom blokirao put oštećenom da se kreće svojim traktorom, a zatim je ušao u njegovu kuću odakle je uzeo oružje i ponovo izašao na ulicu gde je bio oštećeni, otišao i približio se traktoru i poluautomatskom puškom sa veoma bliske udaljenosti od oko 50 cm., pucao u oštećenog, u vitalni deo tela - u desni grudni koš, svestan da bi to moglo biti fatalno za život oštećenog, a što kao posledica koje radnje, oštećenom je naneo teške telesne povrede i direktno opasne po njegov život, u trenutku njihovog prouzrokovanja.

12. Inače, Vrhovni sud Kosova pojašnjava da krivično delo “*Ubistvo*“ preostalo u pokušaju, iz člana 146. u vezi sa članom 20. ZKP-a, može postojati kao takvo i u slučajevima kada oštećenom nisu nanete uopšte telesne povrede, ali i u slučajevima kada su oštećenom mogle biti nanesene lakše ili teške povrede, kao što je konkretan slučaj. Za postojanje pokušaja u ovakvim slučajevima bitna je volja počinioca, ako je počinilac bio svestan za krivično delo, odnosno za svoje radnje i posledice (“*intelektualni element*“) i želi izvršenje krivičnog dela, odnosno želi da se prouzrokuje određena posledica (“*voljni element*“). U ovakvim slučajevima, kada je volja počinioca orijentisana na lišavanje lica života, dok činjenica da su nanesene teške telesne povrede može se uzeti kao osnova samo otežavajuća okolnost prilikom određivanja kazne. Stoga je i činjenica da su oštećenom Xh.I. nanesene teške telesne

povrede, što je potvrđeno i sudsko-medicinskim veštačenjem, ne može biti odlučujući faktor za utvrđivanje da se u ovom slučaju radi o krivičnom delu *“Teška telesna povreda“* iz člana 154. stav 1. ZKP-a, budući da kao što je i gore istaknuto, volja osuđenog E.I. je bila da liši života oštećenog, i kao rezultat toga, sa pravom je zaključeno da u njegovim počinjenim radnjama stoje elementi krivičnog dela *“Ubistvo“* preostalo u pokušaju, iz člana 146. u vezi sa članom 20. ZKP-a.

13. Na osnovu člana 20. ZKP-a, za postojanje pokušaja krivičnog dela, važno je da se ispune tri (3) uslovi: da se preduzme radnja izvršenja krivičnog dela; da se radnja preduzme sa namerom i da se željena posledica ne prouzrokuje od strane počinioaca.
14. U ovom slučaju, svi ovi uslovi su ispunjeni, budući da je osuđeni E.I., preduzeo radnje da liši života oštećenog Xh.I.; da je sve ove radnje osuđeni namerno preduzeo da oštećenog liši života i pored toga, nije prouzrokovana željena posledica, odnosno nije prouzrokovana smrt oštećenog.
15. Pozivajući se na tvrdnje iz zahteva za zaštitu zakonitosti, Vrhovni sud Kosova smatra potrebnim da podseti da je u našoj sudskoj praksi postojalo i drugih slučajeva da je lice lišeno života jednim (1) hicem iz

vatrenog oružja, stoga, i u ovom slučaju, činjenica da je balistički veštak utvrdio da je oružje funkcionalno (imajući u obzir da su se u oružju nalazile još tri (3) druge patrone) nije bitna za utvrđivanje pravne kvalifikacije krivičnog dela, budući da je iz svih okolnosti konkretnog slučaja, kao što je i gore pomenuto, potvrđena volja osuđenog bila orijentisana da oštećenog liši života, između ostalog, i imajući u obzir i vrstu oružja, mesto gde je oštećeni pogođen, način na koji se događaj odvijao pre i posle pucnjave iz oružja, prethodni nesporednici između strana, itd.

16. Na ovaj način, gorenavedene tvrdnje osuđenog i njegovog branilaca procenjene su kao neosnovanim, dok stavovi sudova nižih instanci smatrani su pravičnim i zakonitim.

17. Međutim, tvrdnja prikazana u zahtevu za zaštitu zakonitosti u vezi sa obračunom vremena provedenog u pritvoru, prema proceni Vrhovnog suda Kosova, je osnovana i u tom pravcu je povređen krivični zakon na štetu osuđenog, iz člana 385., stav 1., tačka 1.6 ZKP-a. Ovo zbog činjenice da iz spisa predmeta, posebno iz rešenja sudije prethodnog postupka Okružnog suda u Mitrovici, GJPP.br.33/2011., dana 03.05.2011., za određivanje pritvora, vidi se da je osuđeni E.I., bio lišen slobode dana 01.05.2011., a ne dana 03.05.2011., kako je pogrešno

utvrđeno u presudi prvostepenog suda. Stoga je Vrhovni sud Kosova odlučio da delimično usvoji zahtev za zaštitu zakonitosti i izmeni gorenavedene presude, samo što se tiče obračuna vremena provedenog u pritvoru, dok u ostalim delovima ove presude ostaju neizmenjene.

18. Na osnovu gore navedenih razloga i na osnovu člana 437. i člana 438. stav 1. tačka 1.1. ZKP-a, odlučeno je kao u dispozitivu ove presude.

**Presuda krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova-PML.br. 628/2023.,
dana 21.12.2023.**

“Saučesništvo, kao oblik saradnje, postoji i u slučajevima kada dvoje ili više lica zajedno počine krivično delo, doprinoseći suštinski u izvršenju krivičnog dela“.

I. Okolnosti slučaja

1. Presudom Osnovnog suda u Prizrenu - Departman za teška krivična dela, PKR.br.83/19, dana 21.10.2022., osuđeni: A.D. i F.B., proglašeni su krivim zbog krivičnog dela *“Ubistvo“* preostalo u pokušaju i u saizvršilaštvu, iz člana 178., u vezi sa članovima 28. i 31. KZRK-a, dok je osuđeni A.D. i za krivično delo *“Neovlašćeno vlasništvo, kontrola ili posedovanje oružja“*, iz člana 374., stav 1 KZRK-a. Zbog izvršenja gorenavedenih krivičnih dela, protiv osuđenog F.B., je izrečena kazna zatvora u trajanju od tri (3) godine, u kojoj će kazni biti obračunato i vreme provedeno u pritvoru od dana 30.07.2018. do dana 23.01.2019., dok je protiv osuđenog A.D. izrečena jedinstvena kazna zatvorom u trajanju od (3) godine i 6 (šest) meseci, u kojoj će kazni biti obračunato i vreme provedeno u pritvoru od dana 30.07.2018. do dana 20.09.2018.

2. Optužena L.B., u skladu sa članom 364. stav 1. tačka 1.3. prethodnog Zakonika o krivičnom postupku, oslobođena je od optužbe.
3. Od osuđenih je konfiskovano jedan (1) projektil i jedan (1) uložak kalibra 7.62 mm.
4. Osuđeni: A.D. i F.B., prinuđeni su da na ime troškova krivičnog postupka plate svaki pojedinačno sudsku paušalu od po petsto (500) evra, kao i da plate iznos od po pedeset (50) evra na ime Fonda za naknadu žrtava zločina, sve ovo u roku od petnaest (15) dana nakon što ova presuda postane pravosnažna.
5. Oštećeni: G.M. i T.P. za realizaciju imovinsko-pravnog zahteva upućeni su u redovan civilni spor.
6. Vozilo “M.B. ...“, bele boje, švajcarskih registarskih tablica ..-...-..., odlučeno je da se vrati vlasniku F.M. iz Đ.
7. Apelacioni sud Kosova - Departman za teška krivična dela je presudom PAKR.br.703/2022. dana 16.06.2023., odbio kao neosnovanu žalbu Osnovnog tužilaštva u Prizrenu i žalbe branilaca osuđenih A.D. i F.B., dok je potvrdio presudu prvostepenog suda.

8. Protiv ovih presuda zahtev za zaštitu zakonitosti podneli su:
  - branilac osuđenog F.B., advokat S.M., zbog suštinskih povreda odredaba postupka i povrede krivičnog zakona, sa predlogom da se zahtev odobri kao osnovan, a pobijane presude ponište i da se krivični slučaj vrati na ponovno suđenje ili izmene dotične presude, na takav način da se osuđeni oslobodi od optužbe i
  - osuđeni A.D., zbog suštinske povrede odredaba krivičnog postupka iz člana 384. stav 2. tačka 2.7 u vezi sa članom 369. Zakonika o krivičnom postupku (ZKP), povrede krivičnog zakona i odluku o odmeravanju kazne, kao i druge povrede odredaba krivičnog postupka, čije povrede su uticale na zakonitost sudske odluke, sa predlogom da se zahtev usvoji kao osnovan, dok se optuženi oslobodi ili se ovaj krivični slučaj vrati na ponovno suđenje u prvostepenom sudu.
9. Glavni državni tužilac, je dopisom KMLP.II.br.363/2023., dana 01.12.2023. predložio da se zahtevi o zaštiti zakonitosti branilaca osuđenog F.B. i osuđenog A.D., odbiju kao neosnovani.
10. Vrhovni sud Kosova je na sednici veća, nakon razmatranja spisa predmeta, u značenju člana 435., stav 1. u vezi sa članom 436. stav 1. ZKP-a i nakon procene tvrdnji iz zahteva za zaštitu zakonitosti, zaključio da su: - zahtevi neosnovani.

11. Branilac osuđenog F.B., tvrdi da se prvostepena presuda uključena sa suštinske povrede odredaba krivičnog postupka, zbog činjenice jer je manjkava, nejasna i protivrečna u delu koji se odnosi na odlučne činjenice na koje je prvostepeni sud bazirao svoju presudu. Prvo, u odredbi optužnice navodi se da: "...optuženi F.B. i A.D., bili podsticani od optužene L.B....", nakon prethodnog nesporazuma koji je imao L. sa F.M., namerno je pokušao da liši života G.M. - brata F.M." Dok, u dispozitivu presude uklonjena je reč "*podstaknut od optuženog L.B.*". Dakle, prvostepeni sud je doveo u pitanje postojanje volje osuđenog F.B., za izvršenje ovog krivičnog dela, dakle je postalo nejasno kako je sud dokazao postojanje volje osuđenog Fatluma da ga liši života G.M. Nadalje naglašava da je u dispozitivu presude prvostepenog suda činjenično stanje smatrao dokazanim kao u nastavku da: ".. kritične noći optuženi F.B. i A.D., zajedno sa vozilom "M.", A. kao vozač i F. kao suvozač na zadnjem sedištu, gde primetivši vozilo "F.", optuženi A. prati straga tačno ulicom „S.", u S., daje pištolj optuženom F., u nemogućnosti da ga sam puca, budući da je vozio, F. je sa zadnjeg sedišta gde je bio, namerno pucao iz pištolja u pravcu vozila "F.", gde su bili oštećeni G.M. i T.P., u kom je slučaju udario vozilo "F.", u zadnje staklo, tačnije kod brisača stakla". Takođe, činjenica da je u dokazima svedoka saslušanih u sudskom razmatranju bilo kontradiktornosti, jer su

svedoci svaki na svoj način opisali slučaj kritične noći, tako da u obrazloženju presude sa nijednom rečju nije razjašnjeno kako je sud potvrdio tačnost dokaza svedoka. Postupajući na ovaj način, sud nije uspeo da u obrazloženju da jasne i potpune razloge kako je otklonio kontradiktornosti između dokaza svedoka, budući da su oni dali potpuno kontradiktorne dokaze, kao što je trebao postupiti prema članu 369. stav 6. i 7. ZKP-a.

12. Takođe, branilac tvrdi da je u prvostepenu presudu uključena i sa suštinskim povredama odredaba krivičnog postupka, gde je činjenično stanje pogrešno utvrđeno, i to je odraženo i u pogrešno sprovođenje krivičnog zakona na štetu osuđenog. Ništa nije dokazano ni subjektivnim elementima, ali ni objektivnim elementima koji čine krivičnu figuru ubistva u pokušaju, jer umišljaj kao subjektivni element krivičnog dela nije dokazan nikakvim dokazima, zatim ni okolnostima izvršenja krivičnog dela, ali je ono pretpostavljeno i kao takvo potvrđeno od sudova obih instanci.
13. Osuđeni A.D., u svom zahtevu o zaštiti zakonitosti tvrdi da gorenavedene presude sadrže suštinske povrede odredaba krivičnog postupka, budući da sudovi nisu dali razlog za odlučne činjenice. Dispozitiv presude prvostepenog suda je u suprotnosti obrazloženju, jer prema obrazloženju

proizilazi da osuđeni nije preduzeo nikakve radnje u izvršenju krivičnog dela, nije ispunjena figura krivičnog dela, isti ni u jednom trenutku nije koristio oružje, drugom okrivljenom nije rečeno da puca niti su ga podstaknuli, pa je u konkretnom slučaju sud pogrešno okarakterisao krivično delo kao ubistvo preostalo u pokušaju, čime je povredio krivični zakon na štetu osuđenog.

14. Takođe, tvrdi da dokazi koji su administrirani tokom sudskog razmatranja, nisu pravilno procenjeni od strane sudskog veća, jer su snimci koji su doneti kao dokaz tokom sudskog razmatranja odvojeni samo sekvence koje su imale za cilj da idu u prilog opisu optužnice, stoga smatra da sud nije ispunio svoju obavezu u vezi sa osnivanjem dobro osnovane sumnje, kako to utvrđuje član 19. ZKP-a.

II. Procena krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Vrhovni sud Kosova, nakon uvida u spise predmeta i analize gorenavedenih tvrdnji, utvrdio je da presude prvostepenog i drugostepenog suda nisu uključene sa suštinskim povredama odredaba krivičnog postupka niti povredama krivičnog zakona, kako se tvrdi u zahtevima.

2. Vrhovni sud Kosova utvrđuje da su kako presuda prvostepenog suda tako i presuda drugostepenog suda sastavljene u obliku predviđenom zakonom, budući da sadrže sve elemente koje se zahtevaju prema članu 369. ZKP-a (“Sadržaj i oblik presude“), kako u delu dispozitive tako i u delu obrazloženja.
3. Pozivajući se na tvrdnje osuđenog A.D. i branilaca osuđenog F.B., Vrhovni sud Kosova je došao do zaključka da je dispozitiv ovih presuda jasan, da nije u suprotnosti sa sobom i da je u skladu sa njihovim obrazloženjem, kao u značenju opisa radnji izvršenja, tako kao i u drugim aspektima.
4. Takođe, pozivajući se na tvrdnje iz zahteva o zaštiti zakonitosti, Vrhovni sud Kosova procenjuje da je u dispozitivu presude prvostepenog suda na detaljan način opisano krivično delo za koje su osuđeni proglašeni krivim: A.D. i F.B., zajedno sa činjenicama i okolnostima koje čine figuru krivično delo, kao i činjenicama i okolnostima od kojih zavisi sprovođenje odgovarajućih odredaba krivičnog zakona.
5. Iz ovog dela dispozitive presude prvostepenog suda rezultira da su prikazani ovi elementi figure krivičnog dela i to: vreme i mesto izvršenja krivičnog dela i da je krivično delo počinjeno nakon nesporazuma koji je

optužena L.B. u vezi sa vraćanjem vozila "M.B. ...", vlasniku F.M., odnosno njegovom bratu - oštećenom G.M., i nakon što se osuđeni sastao sa istom, brzo otprate vozilo „F.“ sa registarskim tablicama 07-800-BP, u kojem je bio oštećeni G.M. i njegov tast - oštećeni T.P. i u jednom trenutku osuđeni A.D. daje pištolj kalibra 7.62x25 mm osuđenom F.B., koji namerno pokušava da ih liše života, pucajući u pravcu vozila „F.“, u kom slučaju je od hica pogoden zadnji blatobran vozila „F.“.

6. Na taj način, rezultira da se u dispozitivu presude prvostepenog suda, u delu opisa izvršenih radnji, predstavljene su na jasan i razumljiv način sve okolnosti i činjenice koje čine sve subjektivne i objektivne elemente figure krivičnog dela za koje je osuđeni proglašen krivim: A.D. i F.B.
7. Takođe, i u obrazloženju ove presude jasno se vidi da su za sve tačke presude predstavljeni dovoljni razlozi, opisi dati u obrazloženju sadrže sve razloge o relevantnim činjenicama koji su jasno predstavljeni i ni na koji način ne predstavljaju se kao kontradiktornim, dok je deo obrazloženja presude drugostepenog suda uključio razloge u vezi sa procenom žalbenih tužbenih zahteva, kao i povrede na koje je dotični sud vodio računa po službenoj dužnosti.

8. Iz obrazloženja presude prvostepenog suda i ostalih spisa predmeta rezultira da su u ovom slučaju procenjeni i analizirani na odgovarajući način svi dokazi koji su administrirani tokom sudskog razmatranja, kako je predviđeno u članu 361. stav 2. prethodnog Zakonika o krivičnom postupku, uključujući ovde i snimke kamerama i izjave svedoka, gde su zatim nakon takvog procesa doneseni određeni zaključci koji se odnose kako na činjenično stanje, tako i na druga pravna pitanja.

9. Osim što nisu uključene suštinske povrede odredaba krivičnog postupka sa gorenavedenim presudama, nije prekršen ni krivični zakon na štetu osuđenih: F.B. i A.D., budući da radnje istih sadrže sve elemente figure krivičnog dela “*Ubistvo*“ preostalo u pokušaju i saizvršilaštvu, iz člana 178. u vezi sa članovima 28. i 31. KZRK-a, dok ostale radnje osuđenog A.D. sadrže sve elemente figure krivičnog dela “*Neovlašćeno vlasništvo, kontrola ili posedovanje oružja*“ iz člana 374. stav 1. KZRK-a, za koja su isti i proglašeni krivima.

10. Jasno je da osuđeni A.D. nije pucao iz oružja na oštećenih G.M. i T.P., budući da je osuđeni F.B. pucao iz oružja u pravcu oštećenih.

11. Međutim, uprkos tome, osuđeni A.D. je u ovom slučaju postupao kao saizvršilac, budući da je njegov doprinos izvršenju krivičnog dela "Ubistvo" iz člana 178. KZRK-a, koje je ostalo u pokušaju, bio suštinski.
12. Ovo zbog činjenice da je isti, nakon što se sastao sa osuđenim F.B., čekali su optuženu L.B. da izađe iz Policijske stanice u Suvoj Reci, koja je otišla zbog problema u vezi sa vraćanjem vozila oštećenima, dok je nakon toga osuđeni A.D., upravljao vozilom "MB.." i brzo pratili vozilo u kojem su se nalazili oštećeni koji su se kretali ispred njih i na trenutak isti mu dao pištolj kalibra 7.62x25 mm. osuđenom F.B., koji je željom da ih liši života pucao u pravcu vozila u kojem su se nalazili oštećeni.
13. Na ovaj način i uputivši se na druge podatke koji se mogu potvrditi spisima predmeta, prema proceni Vrhovnog suda Kosova, radnje osuđenog A.D., kao što su: kontakti i sastanak sa osuđenikom F.B. blizu Policijske stanice u Suvoj Reci; pitanje problema u vezi sa vraćanjem vozila; da je osuđeni A.D. vozio vozilo velikom brzinom i ovim vozilom su pratili vozilo u kojem su se nalazili oštećeni; da je iz vozila u pokretu kojim je upravljao osuđeni A.D. pucano u pravcu vozila u kojem su se nalazili oštećeni; da je osuđeni A.D. dao oružje osuđenom F.B., za izvršenje krivičnog dela, kao i zatim imajući u obzir i ostale radnje koje su preduzete od osuđenih, onda se u ovom slučaju radi o pravnom

institutu saučesništva prema članu 31. KZRK-a između osuđenog A.D. i osuđenog F.B. da počine krivično delo za koje su proglašeni krivim.

14. U članu 31. KZRK-a predviđeno je da saizvršilaštvo postoji *“kad dva ili više lica zajednički izvrše krivično delo učestvujući u izvršenju krivičnog dela ili bitno doprinoseći njegovom izvršenju na neki drugi način“*.
15. Na osnovu ove zakonske odredbe, saučesništvo se manifestuje na dva (2) načina:
  - a) učešćem u izvršenju krivičnog dela ili
  - b) suštinski doprinoseći u izvršenju krivičnog dela na neki drugi način.
16. U ovom slučaju, Vrhovni sud Kosova utvrđuje da je osuđeni F.B. *“učestvovao u izvršenju krivičnog dela”* za koje je proglašen krivim, dok je osuđeni A.D. *“suštinski doprineo izvršenju krivičnog dela”* za koje je proglašen krivim, postupajući na gore opisani način i sve ove radnje, isti su preduzeli namerno, ali što njihovo delo (željena posledica) ostalo u pokušaju.
17. Inače, treba napomenuti da zahtevi o zaštiti zakonitosti sadrže i određene tvrdnje koje se vežu sa činjeničnim stanjem, međutim, Vrhovni sud Kosova pojašnjava da se u skladu sa članom 432. stav 2. ZKP-a, zahtev

o zaštiti zakonitosti ne može vršiti zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđivanje činjeničnog stanja, stoga i posledično takvi zahtevi uopšte nisu razmotreni.

18. Stoga je, iz gorenavedenih razloga i na osnovu člana 437. ZKP-a, odlučeno kao u dispozitivu ove presude.

**Presuda krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova-PML.br. 688/2023.,
dana 25.03.2024.**

“Da bi se smatralo da je počinjeno krivično delo pranje novca, pored ostalih elemenata, neophodno je potvrditi i subjektivni aspekt, koji se aspekt sastoji u slučajevima kada lice “znajući ili ima razloga da zna da određena imovina potiče od nekog oblika kriminalne aktivnosti,... ili verujući da se određena imovina steče nekim oblikom kriminalne aktivnosti...” preduzima radnje izvršenja krivičnog dela, radnje ove koje se moraju preduzeti sa umišljajem i sa ciljem sakrivanja ili maskiranja prirode, izvora, sistema ili drugih radnji utvrđenih odgovarajućim zakonskim odredbama“.

I. Okolnosti slučaja

1. Opšti tok krivičnog postupka

- 1.1. Presudom Osnovnog suda u Prištini - Specijalni departman, PS.br.27/2019., dana 23.12.2022., okrivljeni: B. A., H. H., A. H., V. Sh., S. P., M. K., Xh.B., N. Sh., S. B., I. B., Sh. L., E. Ç., J. G., B. R., J. L. i A. H., na osnovu člana 364. stav 1. tačka 1.3. Zakonika o krivičnom postupku (ZKP), svaki posebno, oslobođeni su optužbe, zbog krivičnog dela “*Pranje novca*“, (udruženo krivično delo i u kontinuitetu) u saizvršilaštvu u suprotnosti sa članovima 23. i 71. KZRK-a, koji je bio na

snazi do dana 31.12.2012., ovo krivično delo predviđeno i u članu 31. i 81. KZRK-a, koji je bio na snazi od dana 01.01.2013., u suprotnosti sa članom 10. (2) Uredbe UNMIK-a, br.2004/2 "O sprečavanju pranja novca i srodnih krivičnih dela", takođe u suprotnosti sa članom 32. Zakona br. 03/L-196 o "Sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma", na snazi od dana 30.07.2010., takođe predviđen u članu 56. (1) Zakona br. 05/L-096 o "Sprečavanju pranja novca i borbi protiv finansiranja terorizma", na snazi od dana 15.06.2016., kao što se poziva u članu 308. KZRK-a, pošto nije dokazano da su isti počinili krivična dela za koja su optuženi.

1.2. Poništen je nalog izdat od Osnovnog suda u Prištini, PPR.KR.br.222/2014., dana 26.04.2016., kojim su privremeno oduzete nepokretnosti kao u nastavku i naložena je zabrana otuđenja ovih nepokretnosti ili građevinskih objekata, kao i svaka promena u katastarskim knjigama, za parcele koje su predmet ovog krivičnog slučaja, kao u nastavku:

- Katastarska parcela br....., ... - P., kompanija "M.B. D.O.O.", zastupana od S.B.;
- Katastarska parcela br....., ... - P., I. B.;
- Katastarska parcela br.....-..., ... - P., E. Ç.;

- Katastarska parcela br.-..., ... - P., B. R.;
- Katastarska parcela br.-., ... - P., J. L. i A. H.;
- Katastarska parcela br....-..., ... - G., N. Sh.;
- Katastarska parcela br....-..., ... - G., S. P.;
- Katastarska parcela br.../..., ... - G., A. H.;
- Katastarska parcela br.../..., ... - G., H. H.; i
- Katastarska parcela br.../..., ...- G., H. H.

- 1.3. Nakon što ova presuda postane pravosnažna, titularima ovih nepokretnosti - vlasnicima, dozvoljava se da raspolažu svim ovlašćenjima koja proističu iz imovinska prava za ove katastarske parcele.
- 1.4. Troškovi krivičnog postupka odlučeno je da će se platiti iz budžetskih sredstava suda.
- 1.5. Oštećene strane - porodica P., porodica N. i Kosovska agencija za privatizaciju, za realizaciju imovinsko-pravnog zahteva upućene su u pravno-civilni spor.

1.6. Apelacioni sud Kosova - Specijalni departman, je presudom APS.br.21/2023. dana 05.07.2023., odbio kao neosnovanu žalbu Specijalnog tužilaštva Republike Kosova, dok je potvrdio presudu prvostepenog suda.

2. Zahtev o zaštiti zakonitosti

2.1. Protiv ovih presuda, zahtev o zaštiti zakonitosti podneo je Glavni državni tužilac, zbog suštinskih povreda odredaba krivičnog postupka, iz člana 384. stav 2. tačka 2.1. i 2.4. ZKP-a, povreda krivičnog zakona iz člana 432. stav 1. tačka 1.1. ZKP-a i druge povrede odredaba krivičnog postupka, kada su takve povrede uticale na zakonitost sudske odluke, iz člana 432., stav 1. tačka 1.3. ZKP-a, predlažući da se ovaj zahtev odobri kao osnovan, dok da se utvrdi da su gorenavedene presude nižih instanci donete sa suštinskim povredama odredaba krivičnog postupka i povrede krivičnog zakona u korist okrivljenih: B. A., H. H., A. H., V. Sh., S. P., M. K., Xh. B., N. Sh., S. B., I. B., Sh. L., E. Ç., J. G., B. R., J. L. i A. H.

3. Odgovori na zahtev o zaštiti zakonitosti

3.1. Na zahtev o zaštiti zakonitosti, odgovore su podneli:

- branilac okrivljenog B.A., advokat K.K., koji smatra da se u presudama sudova nižih instanci nisu uključene sa suštinskim povredama odredaba krivičnog postupka, a niti sa povredama krivičnog zakona u korist okrivljenog, budući da je prvenstveno, presuda prvostepenog suda jasna i bazirana na dokazima koji se nalaze u spisima predmeta. Takođe, i presuda drugostepenog suda je u skladu sa zakonskim odredbama na snazi, dok su žalbene tvrdnje državnog tužioca uopšteni i ne konkretni. Imajući u obzir prirodu krivičnog dela i tvrdnju državnog tužioca da je iz Poreske izjave iz 2005. godine okrivljeni B.A. zaradio samo 790 evra, u ročištu sudskog razmatranja dana 01.11.2022., odbrana okrivljenog je predložila dva (2) dokaza i to: Obrasci godišnje izjave za 2004. i 2005. godinu, iz kojih se vidi da je okrivljeni B.A. tokom 2004. godine imao dobit u iznosu od 53,283.53 evra, dok je tokom 2005. godine imao dobit u iznosu od 77,636.35 evra. Stoga, i na osnovu ovoga, kao i imajući u obzir da državni tužilac tokom sudskog razmatranja nije predložio niti jedan jedini dokaz da bi potvrdio svoje tvrdnje, dok su, sa druge strane, predstavljene tvrdnje koje su uopštene a ne konkretne odnose se za slučaj “*Zemljište 1*“, tako da je branilac okrivljenog B.A., predložio da se zahtev o zaštiti zakonitosti odbije kao neosnovan;

- branioca okrivljenog H.H., advokat A.B., koji ističe da je zahtev o zaštiti zakonitosti opis žalbe i optužnice, stoga su i pokazatelj da je optužnica bila nepravilna, konfuzna i bez potkrepljenja u dokazima. Okrivljeni H.H., nije poznavao nikoga od okrivljenih druge grupe, a ni sa okrivljenima ovog slučaja, izuzev okrivljenog B.A., dok je nepokretnost kupio u dobroj veri, platio je preko bankovnog žiro računa i da nije pronađena nijedna inkriminirajuća radnja u njegovom ponašanju. Stoga i smatra da se u presudama sudova nižih instanci nisu uključene sa suštinskim povredama odredaba postupka a niti sa povredama krivičnog zakona, jer su u njima predstavljeni razlozi zbog kojih su okrivljeni oslobođeni od optužbe, pa tako i predložio da se zahtev o zaštiti zakonitosti odbije kao neosnovan;

- branilac okrivljenog V. Sh., advokat H.H., koji ističe da su sudovi nižih instanci predstavili dovoljne i jasne razloge, stoga i ne stoje tvrdnje državnog tužilaca. U ovom slučaju, okrivljeni V. Sh., je overio kupoprodajne ugovore na sudu i po zakonskom postupku isti je izvršio i registraciju imovine. Pravičan je i zaključak prvostepenog suda da je tvrdnja državnog tužioca neosnovana da je okrivljeni V. Sh., znao ili imao razloga da zna da su zemljišne parcele u društvenom vlasništvu ili da su dobit stvorena kriminalnim aktivnostima.

- braniteljka okrivljenog S.P., advokatica T.Zh. koja se ističe da je zahtev o zaštiti zakonitosti neosnovan, budući da presude sudova nižih instanci nisu uključene sa navodnim povredama. Okrivljeni S.P., poštujući u potpunosti zakonske odredbe na snazi, zaključio je ugovor o kupoprodaji nepokretnosti, koji je overen u Opštinskom sudu u Prištini, sa znakom VR.br..., dana 18.09.2007., sa prodavcem V.Sh., u iznosu od sto pedeset i tri hiljade (153.000) evra, koja je cena u celosti plaćena, što se potvrđuje i uplatnicama izdatim od ProCredit Bank. Svi dokazi administrirani tokom sudskog razmatranja na jasan i potpun način dokazuju nevinost okrivljenog;
- branilac okrivljenog N. Sh., advokat S.S., koji smatra da zahtev o zaštiti zakonitosti treba odbiti kao neosnovan, budući da ne stoje tvrdnje da su presude sudova nižih instanci uključene sa suštinskim povredama odredaba krivičnog postupka, ili sa drugim zakonskim povredama;
- okrivljeni I.B., koji je predložio da se zahtev o zaštiti zakonitosti odbije kao neosnovan, budući da su sudovi nižih instanci odlučili kada su utvrdili da su pruženi dokazi nejasni i nedovoljni za postizanje zaključka da su formirani elementi krivičnog dela i

- branilac okrivljenog J.G., advokat I.D., koji, između ostalog, ističe da presude sudova nižih instanci nisu uključene sa suštinskim povredama odredaba krivičnog postupka a niti sa povredama krivičnog zakona, stoga se i zahtev o zaštiti zakonitosti mora odbiti kao neosnovan.

4. Nalaz Vrhovnog suda Kosova

Vrhovni sud Kosova, na sednici veća, nakon što je razmotrio sve spise predmeta i nakon što je procenio tvrdnje iz zahteva za zaštitu zakonitosti, u značenju člana 435. stav 1. u vezi sa članom 436. stav 1. ZKP-a, utvrdio da:

- zahtev o zaštiti zakonitosti je neosnovan.

5. Tvrdnje u vezi sa suštinskim povredama odredaba krivičnog postupka

- 5.1. Glavni državni tužilac u zahtevu o zaštiti zakonitosti tvrdi da je presuda prvostepenog suda uključena sa suštinskim povredama odredaba krivičnog postupka koje se nadovezuju sa oblikom i sadržajem presude, odnosno pismeno sastavljanje presude. presude, prema zakonskim odredbama koje su bile na snazi tokom vremena donošenja ove presude, budući da je presuda nejasna i nerazumljiva, postoji nesklad između

činjenica prikazanim u odredbi i sadržaju dokaza opisanih u obrazloženju, dok u obrazloženju presude nisu dati dovoljni i jasni razlozi u vezi sa odlučnim činjenicama koje je sud dokazao ili nije dokazao.

- 5.2. Nadalje, tvrdi se da je obrazloženje u suprotnosti sa dokazima predstavljenim i administriranim tokom sudskog razmatranja i razlozima na kojima je bazirano prilikom odlučivanja u ovom krivičnom slučaju.
- 5.3. U obrazloženju dotične presude, nakon što se opišu završne reči strana i dostavljanja izjava za svakog od osuđenih, sud nastavlja utvrdivši da “tako da sve ove okolnosti stvaraju pouzdanost visokog stepena da ove nepokretnosti su upisane u katastarske registre u skladu sa zakonskim odredbama na snazi, stoga i sud procenjuje da je zaštita okrivljenog B.A. (ili i drugih okrivljenih) iskrena, objektivna i bazirana na činjenicama i dokazima koji se nalaze u spisima predmeta“. Na ovaj način je prvostepeni sud dao ovakav opis izjava je izvršio uz neobrazložen zaključak zašto je poverovao njihovoj odbrani, a ne dokazima predstavljenim od državnog tužilaca, te da tako nešto spada u suprotnost sa članom 369. ZKP-a. Ova zakonska odredba obavezuje sud da u

slučajevima kada je optuženi oslobođen optužbe, posebno u obrazloženju zapiše razlog predviđen u članu 363. ZKP-a.

- 5.4. Tvrdi se da prvostepeni sud, pored opisa zakonske odredbe člana 7. ZKP-a, u obrazloženju presude gde se opisuju izjave svedoka predloženih od državnog tužilaca, nije dao odgovarajuću procenu ovih izjava, kako se zahteva zakonskim odredbama ZKP-a, budući da pored nalaza da je “Sud ocenio dokaze ovog svedoka, međutim, isti nije našao relevantnim za potvrđivanje neke važne činjenice u ovom krivičnom slučaju“, nije dao neko suštinsko obrazloženje zašto ove izjave nisu relevantne.
- 5.5. Na isti način je postupano i sa procenom materijalnih dokaza koji su dostavljeni zajedno sa optužnicom i putem podneska dana 28.04.2022., koji su administrirani tokom sednice sudskog razmatranja dana 01.11.2022., a što se u ovom aspektu nastoji da obrazloženje prvostepenog suda je izgrađeno u suprotnosti zakonskim odredbama, kroz kojih se primorava sud da tačno i temeljno dokazuju činjenice koje su važne za donošenje pravne odluke, dok tu stvar da uradi sa maksimalnom stručnom posvećenošću i sa istom pažnjom da potvrdi činjenice kako protiv okrivljenih, tako i onih u njihovom prilogu.
- 5.6. Da je prvostepeni sud presudu doneo uz suštinske povrede odredaba krivičnog postupka, dokazuje i činjenica da se u nekim delovima

obrazloženja, dotični sud nije pozivao na dokaze administrirane tokom sudskog razmatranja, već na dokaze na kojima je bazirana presuda. Takva situacija dokazuje činjenicu da se sud nakon okončanja sudskog razmatranja nije bavio procenom dokaza administriranih tokom sudskog razmatranja, već se, kao što je to već postupio nakon završetka početnog razmatranja, kada je podigao optužnicu i u ovoj fazi postupka prekinuo krivični postupak, sada se i u obrazloženju presude pozvao: "*dokazi na kojima je optužnica zasnovana*", "*iz podataka kao u optužnici*" , itd. postupivši tako suprotnosti sa članom 360. ZKP-a.

- 5.7. Takođe, Glavni državni tužilac smatra da je prvostepeni sud, osim odbijanja zahteva državnog tužilaca da se sasluša u svojstvu svedoka/oštećenog zastupnikom porodice P., nepoštujući zakonske odredbe ZKP-a, postupio i u slučaju odbijanja predloga za saslušanje drugih svedoka (A.M., A.V. i E.G.), ne navodeći razloge neusvajanja konkretnog predloga u vezi sa ovim pitanjem, onako kako se utvrđuje u članu 369. stav 7. ZKP-a. Takođe, tokom sudskog razmatranja, prvostepeni sud nikada nije pozvao nikoga iz institucija Republike Kosova, koje su predložene kao oštećena strana, kao što je Kosovska agencija za privatizaciju, dok su u optužnici predstavljeni dovoljni dokazi koji smatraju zašto se smatra oštećenom stranom.

- 5.8. A štaviše, i odluka prvostepenog suda za delimično poništenje naloga izdatog od Osnovnog suda u Prištini, PPP.KR.br.222/2014., dana 26.04.2016., kojom je odlučeno da: *“Nakon pravosnažnosti ove presude, titularima ovih nepokretnosti-vlasnicima je dozvoljeno da njima raspolazu uz sva ovlašćenja koja proizilaze iz prava vlasništva za ove katastarske parcele. Oštećene strane: porodica P., porodica N. i Kosovska agencija za privatizaciju za realizaciju imovinsko-pravnog zahteva upućuju se u civilni spor“* doneta bez nikakvog obrazloženja, kako se predviđa članom 369., stav 9. ZKP-a.
- 5.9. Takođe, ističe se da je prvostepeni sud došao do zaključka da su izjave okrivljenih: B. A., H. H., A. H., V. Sh., S. P., M. K., Xh. B., N. Sh., S. B., I. B., Sh.L., E. Ç., J. G., B. R., J. L. i A. H. *“iskrene, sa velikom vernošću, objektivne i zasnovane na dokazima“* samo iz činjenice da *“sklapanje ugovora je izvršeno u pisanom obliku“* ili da je *“isplata dokazana putem bankovnih transakcija“* ili da je *“prenos vlasništva postignut da se izvrši na ime okrivljenog“* neprocenjivši tačnost kontradiktornih dokaza i argumenata državnog tužioca da su upravo ove radnje okrivljenih kao sredstva korišćena sa ciljem sakrivanja ili prikrivanja prirode i izvora porekla imovine koja je realno stečena od dokazane kriminalne aktivnosti.

- 5.10. Sa druge strane, prema tvrdnjama u zahtevu, i presuda drugostepenog suda uključena u suštinske povrede odredaba krivičnog postupka, budući da dotični sud nije otklonio povrede počinjene od prvostepenog suda, stoga je i kao takva ova presuda neosnovana i u suprotnosti sa zakonskim odredbama na snazi. Nadalje toga, presuda drugostepenog suda je uključena sa suštinskim povredama odredaba krivičnog postupka, budući da su u obrazloženju ove presude opisani samo zaključci prvostepenog suda i konstatacijom da je presuda prvostepenog suda nije uključena sa suštinskim povredama odredaba krivičnog postupka, kao ni sa povredama krivičnog zakona, dok je i činjenično stanje dokazano na pravičan i potpun način, a nisu razrađene niti obrazložene tvrdnje na konkretan način.
- 5.11. Drugostepeni sud se zadovoljio opisom nekih tužbenih tvrdnji, odgovorima u tužbi i najvećim delom samo opisao dokaze administrirane tokom sudskog razmatranja, jednostavno ponavljajući zaključke prvostepenog suda da *“Tužilaštvo nije pružilo dokaze da su kupci ovih nepokretnosti, sada okrivljeni B.A., do okrivljenog A.H., imali bilo kakvu subjektivnu vezu sa ostalim optuženima iz drugog dela optužnice „Zemljište 1“, putem kojih bi se dokazala činjenica da su optuženi znali ili mogli biti svesni da...”*.

6. *Nalazi Vrhovnog suda Kosova u vezi sa tvrdnjama o suštinskim povredama odredaba krivičnog postupka.*

Prvenstveno, Vrhovni sud Kosova smatra potrebnim da pojasni da bazirajući se na član 436. stav 1. ZKP-a, prilikom odlučivanja o zahtevu za zaštitu zakonitosti, ograničava se samo na verifikaciju zakonskih povreda u kojima podnosilac zahteva tvrdi, u ovom slučaju tvrdnji predstavljenih od Glavnog državnog tužilaca.

II. Procena krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Vrhovni sud Kosova je nakon uvida u spise predmeta i zahtev o zaštiti zakonitosti utvrdio da presude prvostepenog i drugostepenog suda nisu uključene sa suštinskim povredama odredaba krivičnog postupka ili i sa drugim povredama odredaba krivičnog postupka, koje bi mogle uticati na zakonitost i pravičnost ovih presuda, kako se tvrdi u zahtevu o zaštiti zakonitosti, iz razloga koji će se predstaviti u nastavku.
2. Iako početne tvrdnje iz zahteva o zaštiti zakonitosti nisu baš konkretne, Vrhovni sud Kosova utvrđuje da je presuda prvostepenog suda sastavljena imajući u obzir sve standarde i kriterijume koji su predviđeni u članu 370. prethodnog Zakonika o krivičnom postupku (Zakonik br.

04/L123 o krivičnom postupku, dana 13.12.2012.), pozivajući se na specifičnosti konkretnog slučaja.

3. Vrhovni sud Kosova nije mogao da uoči neku nejasnoću ili istaknute kontradiktornosti, kako u delu dispozitive, tako i u delu obrazloženja presude prvostepenog suda, koja bi potom mogla uticati na pravičnost i zakonitost ove presude.
4. U dispozitivu presude prvostepenog suda se vidi da su svi potrebni elementi prikazani i opisani na odgovarajući način, gde su predstavljeni svi okrivljeni, počevši od okrivljenog B.A., pa do okrivljenog A.H., kao i krivična dela za koja su isti oslobođeni od optužnice, specifikujući i zakonski osnov za tako nešto, pozivajući se na član 364., stav 1. tačka 1.3. prethodnog Zakonika o krivičnom postupku, zatim, razlozi zašto su isti oslobođeni od optužbe, da se nastavi sa odlukom o delimičnom poništenju naloga Osnovnog suda u Prištini, kojom su privremeno oduzete nepokretnosti specifikovane u ovom delu presude, kao i odluke u vezi sa troškovima postupka i upućivanja oštećenih strana u civilnom sporu.
5. Što se tiče tvrdnji u vezi sa delom obrazloženja, Vrhovni sud Kosova procenjuje da su u obrazloženju presude prvostepenog suda

predstavljani dovoljni razlozi za sve tačke presude i za sve odlučne činjenice, gde posebna pažnja se vidi da je posvećena pitanju procene dokaza i subjektivnih aspekata krivičnih dela za koja su optuženi okrivljeni: B. A., H. H., A. H., V.Sh., S. P., M. K., Xh. B., N. Sh., S., B., I. B., Sh. L., E. Ç., J. G., B. R., J. L. i A. H.

6. Obrazloženja prvostepenog suda u ovim pravcima, ali ne samo, rezultiraju i jasna i nalaze potkrepljenje i u dokazima koji su procesirani tokom ročišta sudskog razmatranja, dok zaključci prvostepenog suda rezultiraju da su konkretni i logični, a koji prirodno proizilaze iz samog sadržaja ovih procesiranih dokaza, koji kao takvi nisu bili malo.
7. Procenjuje se kao neosnovana tvrdnja iz zahteva o zaštiti zakonitosti da prvostepeni sud nije procenio tačnost protivrečnih dokaza i nije predstavio razloge zašto je poverovao izjavama okrivljenih.
8. U tom pravcu, Vrhovni sud Kosova nalazi da su okrivljeni u ovom slučaju na detaljan način objasnili način kako su došli do kupovine nepokretnosti, koja nepokretnost je bila predmet optužnice, pojašnjavajući da prenos vlasničkih prava na ovim nepokretnostima je urađen na osnovu odgovarajućih zakonskih odredbi, da su za ove nepokretnosti sastavili ugovore u pisanom obliku, koji su ugovori

overeni u nadležnim sudovima, da su isplate kupovne cene ovih nepokretnosti izvršene putem bankovnih transakcija, odnosno preko bankovnih žiro računa i da nije bilo nijedne zakonske zabrane ili prepreke za kupoprodaju ovih nepokretnosti.

9. Izvan gore istaknutih, iz spisa predmeta se vidi da su okrivljeni objasnili i poreklo novca kojim su isti kupili ove nepokretnosti, koje su uglavnom bili zajmovi obezbeđeni od raznih članova porodice i prijatelja ili iz kredita realizovanih u komercijalnim bankama, zatim od ušteđevine obezbeđene godinama, uključujući rad u inostranstvu, prihoda obezbeđenih od njihovih biznisa, ili od prodaje drugih nepokretnosti koje su isti imali u vlasništvu, zatim način kontakta za kupovinu zemljišta, da su neki od njih bili obavešteni o prodaji zemljišta, videvši oglas na ulici i broj telefona, dok su neki od ostalih okrivljenih objasnili i motive zašto su kupili nepokretnosti, a što su bile izgradnja određenih stambenih objekata, bilo da je nepokretnost bila u blizini mesta u kojem su živeli ili obavljali svoj biznis i želeli su proširiti delatnost svog biznisa, itd.
10. Takođe, iz obrazloženja presude prvostepenog suda proizilazi da su procenjivani i drugi dokazi koji su procesirani tokom ročišta sudskog razmatranja, ali iz istih nije potvrđena neka relevantna činjenica koja se

veže sa krivičnim delima za koja su optuženi okrivljeni: B.A., H. H., A. H., V. Sh., S. P., M. K., Xh. B., N. Sh., S. B., I. B., Sh. L., E. Ç., J. G., B. R., J. L. i A. H., budući da su u mnogim aspektima odgovarajući dokazi povezani sa grupom optuženih prema optužnici, koja je identifikovana kao slučaj “Zemljište 1”.

11. U obrazloženju presude se vidi da je prvostepeni sud predstavio dovoljno dokaza i jasnih, zašto i kako je došao do zaključka da su u ovom slučaju okrivljeni: B.A., H. H., A. H., V. Sh., S. P., M. K., Xh. B., N. Sh., S. B., I. B., Sh. L., E. Ç., J. G., B. R., J. L. i A. H, nije dokazano da su imali neku subjektivnu vezu sa optuženima: Sh. S., F. G., E. G., Sh. M., E. U. i I. S., koji je identifikovan kao slučaj “Zemljište 1” i da su znali ili da su mogli znati da su sudska odluka, katastarski registri ili posedovani listovi obezbeđeni od protivzakonitih radnji, odnosno od kriminalne aktivnosti grupe optuženih prema optužnici “Zemljište 1”.
12. Na osnovu svih dokaza procesiranih tokom ročišta sudskog razmatranja, prvostepeni sud je zaključio da u ovom slučaju nije potvrđeno izvan svake dobro osnovane sumnje da su okrivljeni: B.A., H. H., A. H., V. Sh., S. P., M. K., Xh. B., N. Sh., S. B., I. B., Sh. L., E. Ç., J. G., B. R., J. L. i A. H., da su počinili krivična dela za koja su optuženi, kao što je detaljnije opisano u dispozitivu optužnice i presudi prvostepenog suda.

13. Ovo zbog činjenice jer da bi se smatralo da je krivično delo počinjeno za koje su optuženi gorenavedeni okrivljeni, pored ostalih elemenata, neophodno je dokazati i subjektivni aspekt, koji se aspekt sastoji u slučajevima kada je lice “znajući ili ima razloga da zna da određena imovina potiče od nekog oblika kriminalne aktivnosti,... ili verujući da se određena imovina stiče nekim oblikom kriminalne radnje...” preduzima radnje izvršenja krivičnog dela, radnje ove koje moraju biti preduzete namerno i sa svrhom prikrivanja ili maskiranja prirode, izvora, sistematizacije ili drugih radnji utvrđenih odgovarajućim zakonskim odredbama.
14. Sa druge strane, teret odgovornosti (*onus probandi*) za pružanje dokaza za dokazivanje ovog aspekta krivičnog dela, ali ne samo, pripadao je državnom tužiocu, koji je, kako proizilazi iz spisa predmeta, nije uspeo da predstavi dovoljne dokaze kroz koje bi se potvrdilo izvan svake dobro osnovane sumnje da su gorenavedeni okrivljeni imali neku subjektivnu vezu sa grupom optuženih, koja je identifikovana kao slučaj “*Zemljište I*” te da su znali ili su mogli znati da su sudska odluka, katastarski registri ili posedovni listovi obezbeđeni kriminalnom aktivnošću grupe optuženih prema gorenavedenom slučaju. Ovo zbog činjenice da iz dokaza i postupaka tokom ročišta sudskog razmatranja ne proizilazi da

je takav element potvrđen, za šta je prvostepeni sud predstavio jasne i dovoljne razloge, koji kao takvi i nalaze potporu upravo u ovim procesiranim dokazima.

15. U kontekstu ovih što su gore istaknuti i budući da su svi okrivljeni optuženi da su sporne nepokretnosti kupili po ceni jeftinijoj od tržišne cene, dok je osnovanost tržišne cene izgrađena na osnovu mišljenja međunarodnih stručnjaka, prema kojem je minimalna cena za period 2010-2015., u tom regionu, za kupoprodaju poljoprivrednog zemljišta bila petnaest (15) evra po metru kvadratnom, veoma je važno istaći da se iz spisa predmeta vidi da je prvostepeni sud, vodeći računa po službenoj dužnosti, utvrdio činjenicu da se tokom odvijanja istražnog postupka, Direkcija za istraživanje ekonomskih zločina Policije Kosova, dana 17.03.2015., obratila sa zahtevom Kancelariji Direkcije za katastar u Prištini, od koje je tražila da joj se dostave kopije ugovora o kupoprodaji nepokretnosti za region Č., i to mesta nazvana: “*Mirkovica*”, “*Mirkovica Mali Breg*”, “*Mirkovica Veliki Breg*”, “*Mirkovica Breg*”, “*Mirkovica Do Puta*”, “*Mirkovica Milina*”, “*Mirkovica Potik*”, “*Kunovaci*” i “*Veternik*” za period 2010-2014.
16. Direkcija za katastar u Prištini je odgovorila i obezbedila nekoliko kopije ugovora za neke druge imovine koje su prodate u gore navedenim

područjima i vremenskom periodu, iz kojih se dokazuje da su okrivljeni: B.A., H. H., A. H., V. Sh., S. P., M. K., Xh. B., N. Sh., S. B., I. B., Sh. L., E. Ç., J. G., B. R., J. L. i A. H., nepokretnosti koje su predmet optužnice kupili po višoj ceni, od cene nepokretnosti prema ovim ugovorima.

17. Ovo zbog činjenice da je preko ovih ugovora koji su obezbeđeni od Direkcije za katastar u P. utvrđuje se činjenica da se radi o približno istim katastarskim područjima i približnim vremenskim periodima kupoprodaje, kada je i izvršena kupoprodaja nepokretnosti koje su predmet optužnice. Tako da, iz ovih dokaza ne dokazuje se činjenica da je kupoprodajna cena ovih nepokretnosti, koje su predmet optužnice, bila niža od tržišne cene za taj vremenski period i za približno slična područja.
18. Na osnovu svih ovih što su gore istaknuti, ali ne samo, Vrhovni sud Kosova utvrđuje da je prvostepeni sud ispunio svoje obaveze, koje sada deriviraju iz člana 369. stav 10. ZKP-a, budući da je u obrazloženju svoje presude, predstavljen na poseban način razlog zbog kojeg su gorenavedeni okrivljeni oslobođeni optužbe, konstatujući da u ovom slučaju nije dokazano da su okrivljeni počinili krivična dela za koja su optuženi.

19. Iz spisa predmeta se vidi da je prvostepeni sud do ovakvog zaključka došao nakon procesiranja značajnog broja dokaza, koji su elaborirani na detaljan način u presudi ovog suda, a za koje dokaze proizilazi da su procenjeni, imajući za osnovu kriterijume koji se predviđaju u članu 360., stav 2. ZKP-a.
20. Uprkos nekim izrazima koji su upotrebljeni u obrazloženju presude prvostepenog suda u vezi sa administriranim dokazima, iz zapisnika sa ročišta sudskog razmatranja i drugih spisa predmeta vidi se da su dokazi na osnovu kojih je potkrepljena presuda ovog suda su dokazi koji su administrirani tokom ročišta sudskog razmatranja, stoga i tvrdnja predstavljena u zahtevu o zaštiti zakonitosti da je u ovom slučaju povređen član 360. stav 1. ZKP-a ne stoji.
21. Što se tiče tvrdnje iz zahteva o zaštiti zakonitosti da je prvostepeni sud, ne poštujući odgovarajuće zakonske odredbe, odbio predloge za saslušanje drugih svedoka i nije predstavio razloge za ne usvajanje takvih predloga, postupajući tako u suprotnosti sa članom 369. stav 7. ZKP-a, Vrhovni sud Kosova ga smatra neosnovanim, iz najmanje tri (3) razloga.

22. *Prvo*, putem zapisnika sa ročišta sudskog razmatranja vidi se da je prvostepeni sud u nekim slučajevima odbijao predlog državnog tužioca za saslušanje ostalih svedoka i za svaki slučaj predstavio razloge za tako nešto.
23. Tako, iz zapisnika sa ročišta sudskog razmatranja dana 31.10.2022., proizilazi da je prvostepeni sud odbio predlog državnog tužioca za saslušanje ovih lica u svojstvu svedoka: A.M. i A.V., sa obrazloženjem da su isti u slučaju identifikovanom kao *"Zemljište I"* poseduju svojstvo optuženih, budući da se radi o istom krivičnom slučaju, sa optužnicom sa istim brojem i istim licem, ne može imati i svojstvo svedoka i svojstvo optuženog u istom krivičnom slučaju.
24. U vezi sa ovim slučajem, Vrhovni sud Kosova pojašnjava da prema zakonskim odredbama člana 123. stav 1. tačka 1.3. ZKP-a, *"kao svedok se ne može saslušati saokrivljeni dok se vodi jedinstveni ili zajednički ili odvojeni postupak, osim ako je saokrivljeni svedok saradnik prema članu 231. ovog Zakonika."* Bez obzira što ovaj Zakonik nije bio na snazi u vreme sprovođenja sudskog razmatranja, i pod pretpostavkom da je takva odluka prvostepenog suda u suprotnosti odgovarajućim zakonskim odredbama koje su bile na snazi u vreme kada se odvijalo sudsko razmatranje, ipak se ovakav aspekt za sada ne bi mogao otkloniti,

budući da kao što je gore istaknuto, zakonska odredba člana 123., stav 1. tačka 1.3. ZKP-a, zabranjuje da se u svojstvu svedoka sasluša suokrivljeni, osim u slučajevima kada je saokrivljeni svedok saradnik, prema članu 231. ovog Zakonika, dok u ovom slučaju takav aspekt ne dolazi u obzir.

25. Što se tiče svedoka E.G., u spisima predmeta se vidi da je prvostepeni sud sa pravom odbio predlog državnog tužioca, da se isti sasluša u svojstvu svedoka, imajući u obzir i princip ekonomičnosti krivičnog postupka, pošto se prema medicinskoj dokumentaciji vidi da je isti bio u teškom zdravstvenom stanju.
26. Dok, iz zapisnika sa ročišta sudskog razmatranja dana 31.10.2022., vidi se da je odbijen predlog za saslušanje svedokinje D.P., jer državni tužilac nije pružio dovoljno razloga o čemu bi mogla ista svedočiti, budući da ista nije saslušana kao svedokinja ni u jednoj prethodnoj fazi krivičnog postupka, kao što nisu pruženi ni drugi lični podaci o identifikaciji njene adrese.
27. U vezi sa ovim slučajem, Vrhovni sud Kosova pojašnjava da je na osnovu člana 120. stav 1. ZKP-a (član 124. stav 1. prethodnog Zakonika o krivičnom postupku), *“kao svedok poziva se lice za koje se veruje da može dati informacije o krivičnom delu, izvršiocu i o važnim okolnostima*

koje su od značaja za krivični postupak“, dok na osnovu člana 283. ZKP-a (član 288. prethodnog Zakonika o krivičnom postupku), “Stranke, i nakon određivanja sudskog razmatranja mogu zahtevati da se u sudskom razmatranju pozovu novi svedoci, ali zahtev stranaka mora biti opravdan i navesti koje činjenice moraju biti dokazane i sa kojim predloženim dokazima. Dok, sudija pojedinac ili predsednik sudskog tela (veća) ovaj zahtev odobrava u slučajevima kada je novi svedok bio nepoznat u vreme potvrđivanja optužnice ili ne ponavlja na značajan način svedoka, veštaka ili druge dokaze i pravo okrivljenog na pravičnom suđenju može se oštetiti odbijanjem zahteva“. Na osnovu onoga što je gore istaknuto, proizilazi da prvostepeni sud nije povredio osnovne principe koji su utvrđeni ovim zakonskim odredbama kada je odbio predlog državnog tužioca za saslušanje gorenavedene svedokinje, zbog činjenice da državni tužilac nije uspeo da ispuni obaveze koje proizilaze upravo iz ovih zakonskih odredbi.

28. *Drugo*, što se tiče saslušanja drugih svedoka i pozivu za učestvovanje u svojstvu oštećene strane, iz zapisnika sudskog razmatranja ne proizilazi da je državni tužilac imao tvrdnje ili primedbe u ovom pravcu koje bi izneo tokom toka krivičnog postupka koji se odvijao pri prvostepenom sudu.

29. I *treće*, što se tiče tvrdnji u vezi sa administriranjem drugih dokaza ili saslušanjem drugih svedoka, Vrhovni sud Kosova podseća na osnovni princip krivičnog postupka da “ne mora svaki predlog strana za administriranje određenih dokaza da se nužno odobri od suda”.
30. Vrhovni sud Kosova pojašnjava da je pod autoritetu sudova da u svakom konkretnom slučaju procene da li takvi predlozi strana treba da se odobre ili ne, imajući u obzir prirodu slučaja i njegove specifičnosti, važnost dokaza, kao i činjenice koje se nastoji da se potvrde putem predloženog dokaza.
31. U tom pravcu, u članu 252. stav 2. ZKP-a (član 258., stav 2. prethodnog Zakonika o krivičnom postupku) predviđene su situacije kada sud ne može odobriti predlog strana za administriranje određenih dokaza. Tako je u članu 252. stav 2. ZKP-a predviđeno da “*sud može zabraniti pribavljanje dokaza: ako pribavljanje takvih dokaza za dopunu drugih dokaza je nepotrebno i suvišno jer je predmetno pitanje opšte poznato; ako činjenica koja će biti dokazana je nebitna za odluku ili je već dokazana; ako je dokaz potpuno neprikladan, nemoguć ili nepristupačan; ili ako se zahtev podnosi za odugovlačenje postupka*”.

32. U ovom slučaju, iz spisa predmeta proizilazi da je tokom ročišta sudskog razmatranja održanih u prvostepenom sudu administriran značajan broj dokaza, stoga i administriranje drugih dokaza kroz kojih se ne može potvrditi neki značajan aspekt krivičnog slučaja nije ni razuman ni potreban.
33. Što se tiče odluke prvostepenog suda o delimičnom poništenju naloga izdatog od Osnovnog suda u Prištini, PPP.KR.br.222/2014., dana 26.04.2016., kojom se odlučilo da “Nakon pravosnažnosti ove presude, titularima ovih nepokretnosti-vlasnicima dozvoljeno je raspolaganje svim ovlašćenjima koja proizilaze iz prava vlasništva za ove katastarske parcele“ i odluke da “Oštećene strane: porodica P., porodica N. i Kosovska agencija za privatizaciju za realizaciju imovinsko-pravnog zahteva upućuju na civilni spor“, Vrhovni sud Kosova ističe da obrazloženje ovih odluka treba sagledati u kontekstu celokupnog krivičnog slučaja, razloga zašto je prvostepeni sud izdao nalog PPP.KR.br.222/2014., dana 26.04.2016., i način odlučivanja ovim slučajem presudom od prvostepenog suda.
34. Imajući u obzir da su okrivljeni: B.A., H. H., A. H., V. Sh., S. P., M. K., Xh. B., N. Sh., S. B., I. B., Sh. L., E. Ç., J. G., B. R., J. L. i A. H., oslobođeni od optužbe, jer nije dokazano izvan dobro osnovane sumnje

da su isti počinili krivična dela za koja su optuženi, onda i odluke prvostepenog suda što se tiče ova dva (2) pitanja se procenjuju pravičnim i zakonitim.

35. Iz obrazloženja presude prvostepenog suda vidi se da je u slučaju odlučivanja o u vezi sa delimičnim poništenjem gorenavedenog naloga dotični sud se bazirao na član 116. prethodnog Zakonika o krivičnom postupku, gde je u stavu 1. ovog člana predviđeno da *“Predmeti privremeno oduzeti u toku krivičnog postupka vraćaju se vlasniku ili držaocu ako je postupak prekinut ili obustavljen, a nema osnova da budu oduzeti“*.
36. Sa druge strane, bez obzira što nije izričito obrazložena odluka u vezi sa upućivanjem oštećenih u civilnom sporu, kao što je i gore istaknuto, ovakvu odluku mora sagledati u kontekstu celokupnog krivičnog slučaja i načina odlučivanja ovim krivičnim slučajem presudom prvostepenog suda, imajući u obzir da je u ovom slučaju doneta oslobađajuća presuda, budući da nije dokazano izvan svake dobro osnovane sumnje da su gorenavedeni okrivljeni počinili krivična dela za koja su optuženi, dok je u članu 463. stav 3. prethodnog Zakonika o krivičnom postupku (sada član 462., stav 3. ZKP-a) bilo predviđeno da *“Kad sud donese presudu kojom se okrivljeno lice oslobađa od optužbe ili kojom se optužba odbija*

ili kad rešenjem obustavi krivični postupak, uputiće oštećeno lice da imovinskopravni zahtev može ostvarivati u civilnom sporu". Dakle, na osnovu ovih razloga, proizilazi da je i odluka o upućivanju oštećenih strana u civilnom sporu pravična i nalazi podršku u ovim zakonskim odredbama.

37. Takođe, kako je već navedeno, čini se da presuda drugostepenog suda nije povezana sa drugim bitnim povredama odredaba krivičnog postupka ili drugim povredama koje bi mogle uticati na zakonitost i pravičnost ove presude.
38. Bez obzira činjenice što su neki delovi obrazloženja presude drugostepenog suda u celosti opisni za neke delove obrazloženja presude prvostepenog suda, ipak u ostalom delu obrazloženja presude drugostepenog suda pruženo je dovoljno razloga za sve bitne tačke u ovom krivičnom slučaju.
39. U presudi drugostepenog suda vidi se da su procenjene suštinske žalbene tvrdnje iznete u žalbi Specijalnog tužilaštva Republike Kosova i da su predstavljeni dovoljni i jasni razlozi što se tiče ovih tvrdnji, ali i što se tiče druge povrede o kojima se ovaj sud stara po službenoj dužnosti, tako

da i u tom pravcu, tvrdnje iz zahteva za zaštitu zakonitosti rezultuju neosnovanim.

7. Tvrdnje u vezi sa povredom krivičnog zakona

1. Glavni državni tužilac tvrdi da su i presude sudova nižih instanci uključene i sa povredama krivičnog zakona u korist okrivljenih: B.A., H. H., A. H., V. Sh., S. P., M. K., Xh. B., N. Sh., S. B., I. B., Sh. L., E. Ç., J. G., B. R., J. L. i A. H. Ovo zbog činjenice da su dotični sudovi doneli oslobađajuću presudu u suprotnosti sa brojnim dokazima koje je državni tužilac pružio za svakog od okrivljenih, koji dokazi dokazuju da su okrivljeni bili uključeni u kupoprodaju imovina, jednostavno da bi sakrili imovinsku korist stečenu kriminalom, gde su kupci ili figure koje su na specifičan način određene za radnju ili prevaranti, koji se smatraju počiniocima krivičnog dela "Pranje novca."

Tokom sudskog razmatranja dokazano je da su se desile tri (3) vrste prenosa imovine, predmet "*Prve optužnice*" i "*Druge optužnice*", i to:

- a. Prodaja na prevaru preduzeta jednostavno da bi se sakrila korist od kriminala, gde su kupci ili figure koje su na specifičan način određene za delovanje ili prevaranti, stoga su oni sapočinioci krivičnog dela "Pranje novca";

- b. Prave prodaje kada su kupci svesni da je imovina stečena zločinom, koju oni kupuju po ceni znatno ispod tržišne vrednosti i sapočinioci su krivičnog dela “Pranje novca“ i
  - c. Prave prodaje gde kupci ne znaju ili nemaju razloga da znaju da je imovina stečena od krivičnog dela, oni je kupuju po ceni koja je u skladu sa tržišnom vrednošću, pouzdane su i ne mogu se smatrati sapočiniocima krivičnog dela “Pranje novca”.
2. Uz sve administrirane dokaze tokom sudskog razmatranja, državni tužilac je dokumentovao da gorenavedeni okrivljeni ne pripadaju trećoj gore opisanoj grupi.
  3. Takođe, tvrdi se da je u obrazloženju presude, prvostepeni sud dao samo opšti “pregled“ pravne postavke krivičnog dela, zaključujući da se *“U konkretnom slučaju nalazi u uslovima izvršenja ovog krivičnog dela potrebno je da okrivljeni B.A. do okrivljenog A.H., znajući ili je imao razloga da zna da određena imovina potiče od nekog oblika kriminalne aktivnosti (nastavlja se sa opisom zakonske odredbe). U konkretnom slučaju, ne ispunjavamo nijedan od ovih suštinskih elemenata ovog krivičnog dela, čija je konzumacija neophodna da se proglasi krivim za izvršenje istog”*.

4. Na kraju, se tvrdi da imajući u obzir činjenicu da je u ovom slučaju, iz dokaza administriranih tokom sudskog razmatranja, dokazano je da su nepokretnosti prenete na ime trećih lica putem falsifikovanja dokumenata, zatim konfiskovanje istih je bilo neophodno i obavezno, iako je državni tužilac zahtevao takvu stvar, tako da bi bar delimično vratio javnu imovinu Republici Kosovo, koja je kroz prevaru uzeta od organizovane kriminalne grupe, koja se goni prema "Prvoj optužnici", u slučaju sa istim brojem predmeta. Ovo je zbog činjenice da se na osnovu zakonskih odredbi člana 92. stav 1. KZRK-a na snazi "Imovina ili sredstvo koje je stečeno krivičnim delom konfiskuje se prema odredbama KZRK-a".

8) *Nalazi Vrhovnog suda Kosova u vezi sa tvrdnjama o povredi krivičnog zakona*

1. Vrhovni sud Kosova smatra neosnovanim i tvrdnje u vezi sa povredom krivičnog zakona, budući da su sudovi nižih instanci pravilno postupili kada su osuđeni: B.A., H. H., A. H., V. Sh., S. P., M. K., Xh. B., N. Sh., S. B., I. B., Sh. L., E. Ç., J. G., B. R., J. L. i A. H., svakog posebno, oslobodili od optužbe, budući da je, kako je ranije istaknuto, nakon administriranja i procene dokaza procesiranih tokom sudskog razmatranja, nije rezultovalo da su dokazani svi

subjektivni i objektivni elementi figure krivičnih dela za koja su isti optuženi.

2. Sa posebnim naglaskom na razloge koji su prikazani ranije, u ovom slučaju nije postignuto dokazati subjektivni aspekt krivičnog dela (*mens rea*) za koji su isti optuženi, a što se poziva “volji, saznanju i određenom cilju“, koji elementi kao takvi su sastavni deo figure ovog krivičnog dela.
3. U članu 56., stav 1. Zakona br. 05/L-096 o sprečavanju pranja novca i borbi protiv finansiranja terorizma dana 25.05.2016., predviđeno je da krivično delo *"Pranje novca"* počini *"Bilo ko, znajući ili ima razloga da zna da navedena imovina ima poreklo iz neke vrste kriminalne aktivnosti, imovina koja je u stvari stečena krivičnim delom, ili bilo ko, verujući da određena imovina je stečena nekom krivičnom radnjom na osnovu izvršenih postupaka kao deo neke istrage otkrivanja odvijen u skladu sa Poglavljem IX Zakona o krivičnom postupku Kosova, obavlja dole navedene akcije, ..."*
4. Na osnovu ove zakonske odredbe, koja je ekvivalentna odredbama prethodnih zakona, ali i na osnovu drugih odredbi KZRK-a, proizilazi da se suštinski elementi ovog krivičnog dela smatraju i “namerom, znanjem i određenim ciljem”, koji elementi, na osnovu člana 22.

KZRK-a, mogu se izdvojiti iz činjeničnih okolnosti slučaja, koji proces dolazi nakon administriranja i procene dokaza. Svi ovi subjektivni elementi moraju se povezati sa činjenicom da se lice ili počinitelj mora dokazati izvan svake dobro osnovane sumnje ili znajući ili mora znati, da određena imovina potiče iz nekog oblika kriminalne aktivnosti, imovina ova koja se stvarno stiče krivičnim delom ili verujući da se određena imovina stiče nekim oblikom kriminalne aktivnosti...”, preuzima izvršne radnje koje su utvrđene na alternativan način u gorenavedenoj zakonskoj odredbi. Dakle, za postojanje ovog krivičnog dela nije dovoljno samo manifestacija objektivnih elemenata figure krivičnog dela (*actus reus*), već se pored ovih moraju dokazati i subjektivni aspekti krivičnog dela, koji aspekti, iz razloga ranije prikazanih nije postignuto dokazati.

5. Takođe, na osnovu i izvršnih radnji opisanih u optužnici, u ovom slučaju, iz dokaza i postupaka tokom sudskog razmatranja, nije postignuto dokazati ni činjenicu da su gorenavedeni okrivljeni realizovali kupoprodaju imovina u svrhu prikrivanja ili maskiranja prirode, izvora, sistematizacije, kretanja i vlasništva ili pod bilo kojim okolnostima, sa ciljem pomaganja optuženih iz identifikovanog slučaja kao “*Zemljište I*”, stoga i posledično, u ovim dimenzijama,

ne radi se o povredi krivičnog zakona u korist gorenavedenih okrivljenih, kako se to tvrdi u zahtevu o zaštiti zakonitosti.

6. Na kraju, su procenjeni kao neosnovane i tvrdnje u vezi sa konfiskovanjem nepokretnih imovina, imajući u obzir da su u ovom slučaju okrivljeni: B.A., H. H., A. H., V. Sh., S. P., M. K., Xh. B., N. Sh., S. B., I. B., Sh. L., E. Ç., J. G., B. R., J. L. i A. H., oslobođeni od optužnice, iz razloga koji su prikazani i pre, jer nije dokazano da su isti imali bilo kakvu subjektivnu vezu sa optuženima identifikovanog slučaja kao “*Zemljište 1*“, ili da su okrivljeni znali ili su mogli znati da su sudske odluke, katastarski registar ili posedovni listovi optuženih iz slučaja “*Zemljište 1*“ obezbeđeni od nekog oblika kriminalne aktivnosti ili da je potvrđeno neki sporazum između njih za pranje novca, pa je i kao rezultat ovoga, prvostepeni sud pravilno postupio kada je delimično poništio nalog PPP.KR.br.222/2014., dana 26.04.2016., budući da se za sada ne mogu sprovesti zakonske odredbe o konfiskaciji ovih nepokretnosti, iz razloga koji su pre predstavljani.
7. Na osnovu gorenavedenih razloga, Vrhovni sud Kosova je došao do zaključka da je zahtev o zaštiti zakonitosti neosnovan, stoga je i na osnovu člana 437. ZKP-a, odlučio kao u dispozitivu ove presude.

**Presuda krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova-PML.br. 64/2024.,
dana 17.04.2024.**

“Izjave okrivljenog date u bilo kom kontekstu dobrovoljno i bez prinude ne mogu se koristiti kao dokaz protiv saokrivljenih u istom krivičnom postupku, ili i u odvojenom postupku, osim kada je ovaj Zakonik na izričiti način utvrdio da takva izjava može služiti kao dokaz“.

I. Okolnosti slučaja

1. Presudom Osnovnog suda u Prištini - Departman za teška krivična dela, PKR.br.628/2014., dana 07.06.2023., osuđeni: A.D. i A.D., u skladu sa članom 363., stav 1. tačka 1.3. Zakonika o krivičnom postupku (ZKP-a), oslobođeni su od optužbe zbog krivičnih dela: “Teško ubistvo“, iz člana 147., stav 1. tačka 3. i 11. u vezi sa članom 23. ZKP-a i “Teško ubistvo“ preostalo u pokušaju, iz člana 147. stav 1. tačka 3. i 11. u vezi sa članovima 20. i 23. ZKP-a, dok je okrivljeni A.D., i zbog krivičnog dela “Neovlašćeno vlasništvo, kontrola, posedovanje ili korišćenje oružja“, iz člana 328. stav 2. ZKP-a, pošto nije dokazano da su isti počinili krivična dela za koja su optuženi.
2. Troškovi krivičnog postupka odlučeno je da će se platiti iz budžetska sredstva suda, dok oštećeni: M. (Xh.) B., A. (R.) B., I. (A.) B., B. (A.) B.,

S. (A.) B. i A. (A.) B., svi iz sela ... (D.), opština K., za realizaciju imovinsko-pravnog zahteva upućeni su u civilnom sporu.

3. Apelacioni sud Kosova - Specijalni departman je presudom APS.br.41/2023., dana 18.10.2023., odbio kao neosnovanu žalbu Specijalnog tužilaštva Republike Kosova i potvrdio presudu prvostepenog suda, dok je žalbu zastupnika oštećene strane A.B., advokata J.M., odbacio kao nedozvoljenu.
4. Protiv ovih presuda, zahtev o zaštiti zakonitosti podnela je Kancelarija Glavnog državnog tužioca, zbog drugih povreda odredaba krivičnog postupka, kada su takve povrede uticale na zakonitost sudske odluke, iz člana 432. , stav 1, tačka 1.3. u vezi sa članom 384, stav 2, tačka 2.7. i člana 369., stav 7. ZKP-a; člana 369., stav 10. u vezi sa članom 363., stav 1. tačka 1.3.; član 346.; člana 7.; člana 345., stav 2. i člana 360. ZKP-a, sa predlogom da se ovaj zahtev odobri, dok se utvrđuje da gorenavedene presude sadrže suštinske povrede odredaba krivičnog postupka i druge povrede odredaba krivičnog postupka, kada su takve povrede uticale na zakonitost sudskih odluka, ove povrede u korist okrivljenih: A.D., i A.D.
5. Odgovor na zahtev o zaštiti zakonitosti dostavili su:

- Okrivljeni A.D., predlažući da se zahtev o zaštiti zakonitosti odbije kao neosnovan, budući da nijedna od tvrdnji predstavljene u njemu ne stoji, imajući u obzir da presude sudova nižih instanci nisu uključene sa nekom drugom povredom odredaba krivičnog postupka, koje bi uticale na zakonitost sudskih odluka, kao i
- Braniteljka okrivljenog A.D., advokatica K.K., koja ističe da je zahtev o zaštiti zakonitosti neosnovan, iz više razloga. Prvo, celokupni sadržaj zahteva o zaštiti zakonitosti odnosi se na činjenično stanje dokazano dvema presudama sudova nižih instanci, dok se, sa druge strane, Državni tužilac posebno poziva na izjave osuđenih: Shpend Q. i B.H., kao i članovima porodice osuđenog B.H., te da je takva tvrdnja protivzakonita, budući da je u članu 119. stav 5., ZKP-a predviđeno da *“Izjave okrivljenog koje su date u bilo kom kontekstu dobrovoljno i bez prinude, ne mogu poslužiti kao dokaz protiv saokrivljenih u jedinstvenom ili razdvojenom krivičnom postupku, osim ako ovaj Zakonik izričito predviđa da takav iskaz može poslužiti kao dokaz“*. Osuđeni Sh. Q., i B.H., proglašeni su krivima i pravosnažnom presudom osuđeni za ovaj krivični slučaj, budući da je potvrđeno na neosporiv način da su isti počinili krivično delo, dok što se tiče članova porodice osuđenog B.H., i drugih svedoka, a takođe i oštećenog B.B., apsolutno nijedan od njih nije izjavio ili potvrdio neku tvrdnju optužnice. U ovom slučaju, optužnica se

u celosti poziva na sada pokojnog N.C., koji je pravosnažnom presudom oslobođen od optužbe, i ovaj krivični slučaj protiv njega je bio "*res judicata*", koji je na misteriozan način ubijen, nedugo nakon njegovog svedočenja u ovom krivičnom slučaju. Dispozitiv optužnice je veoma konfuzan i nestabilan, oslanjajući se na niz neosnovanih izjava i potkrepljenih samo na osnovu glasinama određene grupe ljudi (porodice osuđenih: B.H. i Sh.Q.).

6. Vrhovni sud Kosova, na sednici veća, nakon što je razmotrio sve spise predmeta i nakon što je procenio tvrdnje iz zahteva o zaštiti zakonitosti i tvrdnje predstavljene u odgovorima na ovaj zahtev, u značenju člana 435., stav 1 u vezi sa članom 436., stav 1. ZKP-a, utvrdio je da:
  - zahtev o zaštiti zakonitosti je neosnovan.

7. Kancelarija Glavnog državnog tužioca u zahtevu o zaštiti zakonitosti naglašava da, imajući za osnovu da u ovom slučaju imamo kontradiktorne dokaze, onda se, ako se čitaju presude sudova nižih instanci, primećuje da osim iz opisa izjava svedoka nema nijedna procena, a još manje što nema posebne procene tačnosti ovih kontradiktornih dokaza, što predstavlja viši standard od ostalih tačaka presude, postupajući tako u suprotnosti sa članom 369., stav 7. ZKP-a.

8. Zatim se tvrdi da u presudama sudova nižih instanci nije prikazana nijedna procena obrazloženja zašto je od svedoka zahtevana zakletva i zašto nakon zakletve, i dalje im nije poverovano, pošto se generalno smatra, da kada svedok položi zakletvu, onda je pouzdanost tih svedoka nešto veći stepen nego kada se ne zaklinje.

9. Druga povreda odredaba krivičnog postupka tvrdi se da je učinjena i kada sud po službenoj dužnosti nije naložio pribavljanje dodatnih dokaza koje nisu iznete od strane, kako se predviđa u članu 346. ZKP-a, kada se oni smatraju neophodnim za utvrđivanje istine, budući da je u konkretnom slučaju svedok F.H., spomenuo svedoka S.S., ali i sada već pokojnog A.H., dok iz spisa predmeta ne proizilazi da su isti bili pozvani dati njihova svedočenja. Sud je dužan da svaki krivični slučaj razjasni do osnove izvan svake zasnovane sumnje a takođe je dužan da zatim i ako strane tako nešto ne učine, naloži dodatne dokaze.

10. I na kraju, u zahtevu za zaštitu zakonitosti se tvrdi da i pored činjenice što se u članu 360. ZKP-a utvrđuje da sud zasniva presudu samo na činjenicama i dokazima procesiranim u sudskom razmatranju, to ne znači automatski da poverenje mora dati samo izjavama na sudskom ročištu, a ne i izjavama datim ispred policije ili tužilaštva. Čak, sudovi su dužni da obrazlažu koja je izjava pouzdanija i zašto ima promene izjava, dok se

tako nešto dogodilo na strani 10. presude prvostepenog suda - prvi pratilac ili zašto se nije verovalo izjavi svedoka očevidca R.T.

II. Procena krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Vrhovni sud Kosova je, nakon što je pregledao spise predmeta i analizirao tvrdnje predstavljene u zahtevu o zaštiti zakonitosti, zaključio da presude prvostepenog i drugostepenog suda nisu uključene u povredi odredaba krivičnog postupka, u korist osuđenih: A.D. i A.D., što bi onda mogli uticati na njihovu zakonitost i pravičnost.
2. Prvenstveno, i u ovom krivičnom slučaju, Vrhovni sud Kosova vidi potrebnim da razjasni dva (2) važna aspekta koja se vežu sa njenim nadležnostima i to:
3. *Prvo*, Vrhovni sud Kosova, kao najviši sudski organ u Republici Kosovo (član 103.2 Ustava) nije “činjenični sud” i prema članu 432. stav 2. ZKP-a “*zahtev za zaštitu zakonitosti ne može se podneti zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja*“, stoga ni takvi zahtevi ne mogu biti razlog za predavljanje ovog pravnog sredstva. Na osnovu ovih naglasaka, neke tvrdnje iznesene u zahtevu o zaštiti zakonitosti

Kancelarije Glavnog državnog tužioca u tom pravcu nisu uopšte razmotrene od Vrhovnog suda Kosova; i

4. *Drugo*, na osnovu člana 436. stav 1. ZKP-a, Vrhovni sud Kosova u slučaju odlučivanja po zahtevu o zaštiti zakonitosti, u principu, ograničava se samo na verifikaciju tvrdnji predstavljenih od drugih strana i ovlašćena lica u vezi sa zakonskim povredama (*“Tantum devolutum quantum appellatum“*), dok ne razmatra druga pitanja van ovih tvrdnji.

5. Nakon analiziranja presuda prvostepenog i drugostepenog suda, Vrhovni sud Kosova je došao do zaključka da ne stoje tvrdnje Kancelarije Glavnog državnog tužioca da u ovom slučaju dokazi procesirani tokom ročišta sudskog razmatranja nisu procenjeni na način predviđen zakonom. Stoji činjenica da u ovom slučaju postoje određeni dokazi koji su, u vezi sa potvrđivanjem ili nepotvrđivanjem određenih činjenica, kontradiktorni, ali svi ovi dokazi, kao i drugi dokazi koji su procesirani tokom ročišta sudskog razmatranja, procenjeni imajući u obzir zakonske kriterijume utvrđene članom 360. stav 2. ZKP-a, u kojoj zakonskoj odredbi je predviđeno da *“sudovi su dužni da savesno procene svaki dokaz pojedinačno i u vezi sa ostalim dokazima, i da na osnovu takve procene izvede zaključak da li je konkretna činjenica utvrđena ”*. U

ovom slučaju, iz presude prvostepenog suda, vidi se da je svaki dokaz, odnosno svaka izjava svedoka procenjena na pojedinačni način, dok zatim u odnosu i sa drugim dokazima koji su procesirani, a na kraju su doneseni zaključci koje su činjenice dokazane, odnosno da li je postignuto da se dokaže relevantna činjenica, posebno relevantna činjenica koja se veže na krivičnu odgovornost okrivljenih: A.D., i A.D., u vezi sa krivičnim delima za koja su bili optuženi.

6. Izvan ovog aspekta, budući da je u ovom slučaju bilo nekih dokaza koji u vezi sa potvrđivanjem ili nepotvrđivanjem određenih činjenica kontradiktorni, onda proizilazi da je njihova procena izvršena imajući u obzir i kriterijum utvrđen članom 369. stav 7. ZKP-a, u kojoj zakonskoj odredbi je utvrđeno da *“tačnost takvih dokaza mora se proceniti na poseban način“*. Uprkos činjenici da u ovoj zakonskoj odredbi predviđen viši standard procene takvih dokaza, ipak u ovoj zakonskoj odredbi nije utvrđeno tačno u čemu se sastoji takav način procene tačnosti kontradiktornih dokaza i koji nivo treba dostići da bi se smatralo da je ispunjen takav pravni standard.
7. Kako god, Vrhovni sud Kosova smatra da se takav kriterijum procene tačnosti kontradiktornih dokaza mora sagledati i analizirati u specifičnim okolnostima svakog slučaja posebno, imajući u obzir i prirodu, složenost

i mnoge druge aspekte koji se povezuju, kako sa činjenicama za koje se tvrdi da su dokazane, tako i sa samim sadržajem i prirodom kontradiktornih dokaza. Takođe, važno je naglasiti da se kod *“procene na poseban način tačnosti kontradiktornih dokaza”* mora se primeniti standard utvrđen u članu 360. stav 2. ZKP-a (*„savesna procena svakog dokaza posebno i u vezi sa drugim dokazima“*), ali se shvata na višem nivou, odnosno na jedan posebniji način, dok se tako nešto radi po unutrašnjem - subjektivnom uverenju suda/sudskog veća, koje uverenje mora se formirati na osnovu dokaza procesiranih na ročišta sudskog razmatranja. U ovom slučaju, kao što je i gore navedeno, prema proceni Vrhovnog suda Kosova, postignuto je da se tačnost kontradiktornih dokaza procenjuje na poseban način, imajući za osnovu gore utvrđene standarde, stoga i tvrdnje Kancelarije Glavnog državnog tužioca ne stoje.

8. U vezi sa ovakvim načinom procene kontradiktornih dokaza, prvostepeni sud je takođe za svaki dokaz posebno predstavio i jasne i dovoljne razloge, zašto je određenim dokazima dato poverenje, odnosno zašto se nije dalo poverenje drugim dokazima.
9. Nesumnjivo da među takvim kontradiktornim dokazima u smislu potvrđenosti/nepotvrđenosti relevantnih činjenica bile su i izjave dvojice (2) sada već osuđenih pravosnažnom presudom za ova krivična dela za

koja su optuženi i okrivljeni: A.D. i A.D. i to: Sh. Q. i B.H., ali takođe i izjave okrivljenog N.C.

10. U vezi sa izjavama već osuđenih: Sh. Q. i B.H., kao i okrivljenim N.C., prvostepeni sud je pravilno utvrdio i obrazložio da se njihove izjave ne mogu uzeti kao dokazi na kojima se presuda može bazirati, budući da su isti *“privilegovani svedoci“* u značenju člana 123., stav 1, tačka 1.3. ZKP-a, da su isti bili u istom krivičnom slučaju sa okrivljenima: A.D. i A.D., a nisu bili svedoci saradnici prema članu 231. ZKP-a.
11. U vezi sa gorenavedenim slučajem, Vrhovni sud Kosova podseća da u članu 123., stav 1. tačka 1.3. ZKP-a predviđeno je da *“Kao svedok ne može se ispitati saokrivljeni dok se vodi jedinstveni ili zajednički ili odvojeni postupak, osim ako je saokrivljeni svedok saradnik prema članu 231. ovog zakonika“*, dok u članu 119. stav 5. druga rečenica ZKP-a predviđeno je da *“Izjave okrivljenog koje su date u bilo kom kontekstu dobrovoljno i bez prinude, ne mogu poslužiti kao dokaz protiv saokrivljenih u jedinstvenom ili razdvojenom krivičnom postupku, osim ako ovaj zakonik izričito predviđa da takav iskaz može poslužiti kao dokaz”*.

12. Izvan ovog zakonskog aspekta, važno je napomenuti da su osuđeni: B.H. i Sh. Q., nakon kažnjavanja od Okružnog suda u P. na dugotrajni zatvor, postupali su kao u cilju rasvetljavanja slučaja, sastavljajući se sa članovima njihove porodice dok su bili u B. i D., kako su izjavili i svedoci: M.Q., kao i članovi porodice-rođaci osuđenog B.H., i to: F. H.; A. H., B. H. i F. H., koji se iz spisa predmeta vidi da su pokušali da podrže osuđene: B.H. i Sh.Q., da otkriju istinu i prinude okrivljene: A.D i A.D., prema njihovim rečima, bili su uključeni u krivična dela, po njihovom mišljenju, da prihvate svoje odgovornosti, organizujući sastanak u Zatvoru D. i to sa advokatom T.R., ali ni iz sadržaja ovih razgovora, ne mogu se potvrditi radnje okrivljenih: A.D. i A.D., opisane u optužnici, budući da su u gorenavedenim sastancima ostali učesnici imali za cilj da ubede ovu dvojicu (2) optuženih da oni prihvate svoju odgovornost.
13. Dok se iz spisa predmeta vidi da su istrage protiv okrivljenih: A.D. i A.D., otvorene tek nakon izjava osuđenih: B.H. i Sh. Q., predate u tužilaštvu, pošto im je već suđeno za isto krivično delo.
14. Sa druge strane, prvostepeni sud je predstavio dovoljno razloga i na poseban način je procenio i izjave svedoka: B., A., F. i F.H., kao i M.Q. i A.A., čije izjave su kvalifikovane kao indirektno izjave, budući da ovi

svedoci nisu bili na licu mesta, već su isti samo rekli ono što su im osuđeni: B.H. i Sh. Q. Na isti način su procenjene i izjave svedoka: A.K. i N.K., koji nisu direktno videli događaj, već su govorili samo o pitanju vozila, koje se pretpostavlja da je motiv krivičnih dela, ali su ove izjave procenjene kao nedovoljne za zasnivanje optužbi tužilaštva, budući da ova dva (2) svedoka nisu bili u stanju da kažu da u kojoj meri su okrivljeni: A.D. i A.D., bili zainteresovani i uključeni u iznosu novca koji su N.K. i sada pokojni N.B. morali da vrate A.K.

15. Takođe, iz obrazloženja presude prvostepenog suda vidi se da je svedok R.T. bio svedok očevidac, na čijem je izjavi sud, u prvom suđenju, bazirao svoju odluku, gde je isti, kako u u fazi istraga, tako i u fazi sudskog razmatranja, pomenuo dve (2) osobe na mestu događaja, identifikovane kao: B.H. i Sh. Q., dok sa druge strane, ni dva (2) policijska službenika: N.A. i R.M., koji su patrolirali mestu događaja, nisu videli okrivljene: A.D. i A.D., na putu za “*Most Lepenca*”.
16. Međutim, okrivljeni: A.D. i A.D., iz spisa predmeta se vidi da su negirali izvršenje krivičnih dela za koja su optuženi, pri čemu je okrivljeni A.D., potvrdio činjenicu da je izvršio posetu kod osuđenog B.H. u Zatvoru D. zajedno sa članovima porodice dotičnog osuđenika, koji su ga pokušali uveriti da preuzme odgovornost za ubistva i pokušaj ubistva, primoravši

istog da ode u kancelariju advokata T.R., kojeg je čuo da razgovara telefonom sa tužiocem slučaja, sa ciljem da bi okrivljeni A.D., dao izjavu koja bi obelodanila slučaj.

17. Svi ovi dokazi, ali ne samo, proizilazi da su procenjeni na pojedinačan način, ali i u odnosu na sve druge dokaze koji su procesirani tokom sudskog razmatranja, imajući u obzir i odgovarajuće zakonske standarde, gde je prvostepeni sud nakon ovakvog procesa, sa pravom je zaključio da državni tužilac nije uspeo predstaviti dovoljno dokaza kako bi dokazao da su okrivljeni: A.D. i A.D., počinili krivična dela za koja su optuženi, uzimajući ih kao osnov i dokaze koji su administrirani tokom sudskog razmatranja protiv sada već osuđenih: B.H. i Sh. P., koji slučaj je okončan presudom Vrhovnog suda Kosova dana 24.09.2012.

18. Zatim, Vrhovni sud Kosova pojašnjava da je na osnovu člana 338., stav 1. ZKP-a, sud (sudija pojedinac, predsednik sudskog veća/tela ili sudija prethodnog postupka, kada postupa prema članu 147. ZKP-a), pre uzimanja na saslušanje svedoka, može zatražiti polaganje zakletve. U takvim situacijama zakletva se smatra formalnim činom i predstavlja dopunsko dokazno sredstvo kojim se može pojačati davanje izjave svedoka koji je dao zakletvu, ali i takav dokaz, odnosno svedočenje svedoka koji je položio zakletvu, mora da budu podvrgnuti procesu

sudske procene i cenjena od strane suda, kao i drugi dokazi koji su procesirani u sudskom razmatranju. Stoji činjenica da kada se svedok zakune, onda je njegova pouzdanost nešto većeg stepena, međutim, samo takav aspekt, odnosno samo činjenica da je svedok pod zakletvom dao izjavu ne podrazumeva “*a priori*” da njegovo svedočenje može poslužiti kao dokaz, koje se nužno mora verovati od strane suda, jer tako nešto ovisi o specifičnim okolnostima svakog slučaja posebno, imajući u obzir i druge dokaze koji su procesirani tokom ročišta sudskog razmatranja i same kredibilitnosti odgovarajućeg svedoka.

19. Isti standard definisan gore važi i za određene svedoke koji su položili zakletvu u ovom krivičnom predmetu, za koje su niži sudovi izneli dovoljne i jasne razloge zašto Vam nije oprošteno poverenje, dok je poverenje dato ostalim dokazima koji su procesirani u sudsko ispitivanje, dakle, tvrdnje Glavnog državnog tužilaštva u ovom pogledu takođe ne stoje.

20. Vrhovni sud Kosova smatra neosnovanom i tvrdnju Kancelarije Glavnog državnog tužioca, koja se nadovezuje i na sprovođenje člana 346. ZKP-a za pribavljanje dodatnih dokaza od suda (“*ex officio*”), iako iste nisu predstavljene od strane. Ovo zbog činjenice da na osnovu člana 346., stav 1. ZKP-a, obezbeđivanje dodatnih dokaza, po službenoj dužnosti od

strane suda, je samo fakultativna mogućnost, ali nije obaveza, kako se tvrdi u zahtevu o zaštiti zakonitosti, dok takva fakultativna mogućnost dolazi do izražaja samo u slučajevima kada se smatra "neophodnom" za utvrđivanje istine. Naprotiv, Vrhovni sud Kosova naglašava da je u krivičnom slučaju ove prirode, obaveza državnog tužioca pre svega da pruži dokaze za dokazivanje važnih aspekata koji se vežu sa odgovarajućim krivičnim delom i krivičnu odgovornost okrivljenog. Dakle, teret dokazivanja, uglavnom i načelno, spada na državnog tužioca i takva obaveza derivira iz same prirode načela prezumpcije nevinosti, koje je predviđeno i zagantovano, ne samo domaćim zakonskim odredbama (zakonskim i ustavnim odredbama), ali i sa važnim međunarodnim dokumentima i kontinuirano je promovisano i u jurisdikciji Evropskog suda za ljudska prava (slučaj "*Capeau protiv Belgije*", br. 42914/98, presuda dana 13.01.2005., stav 25; slučaj "*Barberà, Messegué i Jabardo protiv Španije*", br. 10590/83, presuda dana 06.12.1988., stav 77, itd.).

21. Takođe, i u Direktivi br. 343/2016. Evropskog parlamenta i Saveta dana 09.03.2016., o jačanju određenih aspekata prezumpcije nevinosti i prava da bude prisutan na suđenju u krivičnom postupku, u tački 22. predviđeno je da "*Teret dokaza za dokazivanje krivice osumnjičenih i*

optuženih je tužilaštva i svaka sumnja mora biti u korist osumnjičenog ili optuženog“.

22. Dakle, na osnovu onoga što je gore istaknuto, jasno proizilazi da sud ima pravo (član 325., stav 4. ZKP-a) i mogućnost (član 346. stav 1. ZKP-a) da tokom ročišta sudskog razmatranja, “*ex officio*” naloži razmatranje određenih dokaza, ako je tako nešto "neophodno" za utvrđivanje istine, ali kod slučajeva takvih krivičnih dela za koja su optuženi okrivljeni: A.D. i A.D., prvenstveno, teret predlaganja i obezbeđivanja dokaza koji se vežu sa odgovarajućim krivičnim delom i eventualnom krivičnom odgovornošću okrivljenog, spada na državnog tužioca.
23. Takođe, Vrhovni sud Kosova smatra neosnovanom i tvrdnju Kancelarije Glavnog državnog tužioca u vezi sa slučajem procene izjava datih u policiji i ispred državnog tužioca, u odnosu na one date na ročištima sudskog razmatranja, zbog činjenice da je i u tom aspektu, prvostepeni sud proizilazi da je bio dosledan, jer je u svojoj presudi predstavio dovoljno razloga u vezi sa izjavama svedoka, kako onih datih u prethodnom postupku i u prvom suđenju koje je odvijeno protiv sada osuđenih: B.H. i Sh. Q., tako i što se tiče izjava predstavljenih tokom ročišta sudskog razmatranja u krivičnom slučaju protiv okrivljenih: A.D. i A.D.

24. U tom pravcu, kada se radi o izjavama svedoka R.T., u presudi prvostepenog suda predstavljeni su dovoljni razlozi zašto je dotični sud procenio kao pouzdane njegove izjave date u prethodnom postupku, ne uzimajući za osnov njegovu kasniju izjavu, budući da je konstatovano da je izbegavanje ovog svedoka od njegovih ranijih izjava izvršeno nakon sastanaka koje je imao sa članovima porodice sada osuđenih: B.H. i Sh. Q., koji su nakon njihovog kažnjavanja pravosnažnom presudom stalno pokušavali za promenu okolnosti i verziju događaja, kontaktirajući i samog okrivljenog A.D., koji je i otišao u Zatvor D. da poseti osuđenog B.H.
25. Inače, treba napomenuti da je sada u članu 334. ZKP-a predviđeno na izričiti način i mogućnost korišćenja prethodne izjave lica (u ovom slučaju svedoka), ako je sud uveren da su dotična lica bila podvrgnuta intervenciji, kao što je situacija u konkretnom slučaju.
26. Tako je u stavu 1. ovog člana predviđeno da *“Ispitivanje u prethodnom postupku i davanje iskaza u prethodnom postupku su prihvatljivi i mogu se koristiti kao neposredan dokaz tokom glavnog pretresa ako je sudija pojedinac ili pretresno veće uveren da je izostanak lica da prisustvuje ili izvede dokaze ili čije se svedočenje materijalno razlikuje od dokaza datih u ispitivanju u prethodnom postupku ili tokom davanja iskaza u*

prethodnom postupku rezultat nepropisnog uplitanja, uključujući pretnje, zastrašivanje, povredu, podmićivanje ili prinudu.” Dok je u stavu 2. ovog člana predviđeno da “U svrhu stava 1. ovog člana, nepravedno uplitanje može biti povezano sa fizičkim, ekonomskim, imovinskim ili drugim interesima lica ili drugog lica”.

27. Na kraju, kao rezultat svega ovoga što je predstavljeno gore, Vrhovni sud Kosova je došao do zaključka da kroz presudu prvostepenog suda proizilazi da je dotični sud ispunio i svoje obaveze da predstavi razloge i što se tiče druga pitanja, referisano na član 369. stav 7. ZKP-a. U tom kontekstu, iz obrazloženja presude prvostepenog suda, vidi se da su predstavljeni na jasan i potpun način razlozi na osnovu kojih je dotični sud utvrdio da u ovom slučaju nije potvrđeno izvan dobro osnovane sumnje da su okrivljeni: A.D. i A.D., počinili krivična dela za koja su optuženi, kako je predviđeno u članu 369. stav 10. ZKP-a.
28. Takođe, i iz presude drugostepenog suda proizilazi da su procenjene sve važne žalbene tvrdnje Specijalnog tužilaštva Republike Kosova i predstavljeni dovoljni i jasni razlozi što se tiče ovih tvrdnji.
29. Na ovaj način, na osnovu gorenavedenih razloga i na osnovu člana 437. ZKP-a, odlučeno je kao u dispozitivu ove presude.

**Presuda krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova-PML.br.113/2024.,
dana 23.04.2024.**

“Apelacioni sud Kosova, kao drugostepeni sud, ima odgovornost da proceni tvrdnje predstavljene u žalbi i da ukaže na povrede zakona koje je razmotrio po službenoj dužnosti. Međutim, treba napomenuti da obaveza sudova (u ovom slučaju i Apelacionog suda Kosova) da predstave razloge u odgovarajućim sudskim odlukama, ne podrazumeva detaljan odgovor na svaku tvrdnju i argument strana. Obim i stepen u kojem se sprovodi obaveza obrazlaganja, razlikuje se u zavisnosti od prirode sudske odluke i mora se utvrditi u svetlu okolnosti svakog slučaja posebno”.

I. Okolnosti slučaja

1. Presudom Osnovnog suda u Prizrenu - Departman za teška krivična dela, PKR.br.1/2023., dana 12.05.2023., osuđeni A.S., proglašen je krivim zbog krivičnog dela “Teška telesna povreda“, iz člana 189., stav 5. u vezi sa stavom 2., tačka 2.1. KZRK-a (Zakonik br. 04/L-082 dana 20.04.2012.), i prema istom zbog izvršenja ovog krivičnog dela izrečena je kazna zatvorom u trajanju od dvanaest (12) godina, u kojoj će se kazni obračunati i vreme provedeno u pritvoru i kućnom pritvoru od dana 07.04.2018., pa nadalje. Protiv osuđenog A.S., pritvor je nastavljen dok presuda postane pravnosnažna, dok je oštećena strana - Sh. M., iz sela ...

opština S., za realizaciju imovinsko-pravnog zahteva upućena u redovni pravno-civilni spor. Osuđeni A.S., je prinuđen da plati troškove krivičnog postupka i to na ime sudskog paušala iznos od hiljadu (1.000) evra i na ime naknade štete žrtvama krivičnog dela iznos od pedeset (50) evra, nakon što ova presuda postane pravosnažna, pod pretnjom nasilnog izvršenja.

2. Apelacioni sud Kosova - Departman za teška krivična dela je presudom PAKR.br.482/2023. dana 06.10.2023., odbio kao neosnovane žalbe ovlašćenog zastupnika oštećene strane - Sh. M., i branioca osuđenog, dok je potvrdio presudu prvostepenog suda.
3. Protiv ovih presuda, zahtev o zaštiti zakonitosti podneo je:

- branilac osuđenog A.S., advokat Besnik Berisha, zbog povrede krivičnog zakona i drugih povreda odredaba krivičnog postupka, koje su uticale na zakonitost osporenih sudskih odluka, predlažući da se gore navedene presude sudova nižih instanci ponište, tako da se krivični slučaj vraća na ponovno suđenje prvostepenom sudu, kod drugog sudskog veća ili da se gore navedene presude izmene, tako da se osuđeni oslobađa optužbe ili da se protiv osuđenog izriče niža sankcija.

4. Glavni državni tužilac je dopisom KMLP.II.br.66/2024., dana 26.02.2024., predložio da se zahtev o zaštiti zakonitosti branioca osuđenog A.S., odbije kao neosnovan.
5. Vrhovni sud Kosova je, na sednici veća, nakon što je razmotrio spise predmeta i procenio tvrdnje iz zahteva o zaštiti zakonitosti i iz odgovora na ovaj zahtev, u značenju člana 435. stav 1., u vezi sa članom 436., stav 1. Zakonika o krivičnom postupku (ZKP-a), utvrdio da:
  - zahtev o zaštiti zakonitosti je osnovan.
6. Branilac osuđenog A.S., u zahtevu o zaštiti zakonitosti, tvrdi da drugostepeni sud nije razmotrio, analizirao i procenio specifične tvrdnje o zaštiti, već da je isti sud samo ponovio pravno i činjenično stanovište prvostepenog suda.
7. Nastoji se da su u obrazloženju presude drugostepenog suda predstavljeni kontradiktorni razlozi i neosnovani zaključci što se tiče krivičnog dela, prirode povreda koje je zadobio preminuli D.M., krivične odgovornosti osuđenog A.S., izveštaju obdukcije, kao i u odnosu sa procenom drugih dokaza koji su administrirani tokom ročišta sudskog razmatranja, a posebno: objašnjenja forenzičkog veštaka Dr. D.H., kao i izjave svedoka

N. K., Sh. M., B. B., D. A., i L. S., zatim neuspeh prvostepenog suda da izvrši rekonstrukciju mesta događaja i preduzme druge postupne radnje istaknute rešenjem Apelacionog suda Kosova, PAKR.br.600/2022., dana 15.12.2022., kojim je odlučeno da se slučaj vrati na ponovno suđenje prvostepenom sudu, uključujući ovde i druge aspekte koji se povezuju sa stepenom krivične odgovornosti, odnosno pijanog stanja osuđenog kritične noći.

8. Po proceni zaštite, drugostepeni sud, osim što nije uspeo da na pravilan način proceni oprečne dokaze koji su administrirani tokom ročišta sudskog razmatranja, on je u obrazloženju svoje presude stvorio novi činjenični identitet, u suprotnosti sa dispozitivom presude prvostepenog suda, dok sa druge strane nije postignuto da se predstave osnovani razlozi u pravcu procene zaštite osuđenog A.S.
9. Takođe, u zahtevu o zaštiti zakonitosti, zaštita osuđenog tvrdi da su presude sudova nižih instanci uključeni i sa povredom krivičnog zakona iz člana 385., stav 1. tačka 1.4. ZKP-a, jer je u ovom slučaju sproveden krivični zakon nepovoljan za osuđenog A.S. u tom pravcu, umesto sprovođenje člana 186. stav 3. tačka 3.2. u vezi sa stavom 2, tačka 2.1. KZRK-a (Zakonik br. 06/L-074), kao najpovoljnija krivična norma za

osuđenog A.S., u ovom slučaju je sproveden član 189., stav 5 u vezi sa stavom 2, tačka 2.1. KZRK-a (Zakonik br. 04/L-082).

10. Po proceni zaštite, član 186. stav 3. tačka 3.2. u vezi sa stavom 2, tačka 2.1. KZRK-a (Zakonik br. 06/L-074), predstavlja povoljniju krivičnu normu, u odnosu na član 189., stav 5 u vezi sa stavom 2, tačka 2.1. KZRK-a (Zakonik br. 04/L-082), budući da je u ovoj normi maksimalna granica kazne utvrđena na deset (10) godina, koja se ne utvrđuje sprovedenom krivičnom normom, u odnosu na koju normu, Vrhovni sud Kosova je izdao i pravno mišljenje br.578/2016., dana 10.11.2016.
11. Na taj način, pogrešno sprovođenje krivičnog zakona na štetu osuđenog A.S., odražava se i u visini izrečene kazne zatvorom u trajanju od dvanaest (12) godina, koja kazna prelazi maksimalnu granicu kazne zatvorom od deset (10) godina, utvrđenih u članu 186., stav 3, tačka 3.2. u vezi sa stavom 2., tačka 2.1. KZRK-a (Zakonik br. 06/L-074).
12. Štaviše, prvostepeni sud je prosudio osuđenom A.S., za kojeg se pretpostavlja da je ugrozio život sada pokojnom D.M., znatno veću krivičnu sankciju nego osuđenom F.M., što je svojim radnjama prouzrokovao smrt pokojnika, dok sa druge strane, tvrdi da nisu

procenjene na prikladan način i odgovarajuće okolnosti koje su smatrane kao otežavajućim okolnostima.

13. U nastavku zahteva o zaštiti zakonitosti navedene su još nekoliko druge tvrdnje koje se nadovezuju na suštinske povrede odredaba krivičnog postupka u odnosu na presudu prvostepenog suda, povrede ove predviđene članom 384. stav 2. tačka 2.1. i 2.2. u vezi sa članom 3., stav 2. ("*In Dubio Pro Reo*"); 7, stav 2; 8, stav 2; 9, stav 1; 360, stav 2; 369. stav 7. i članom 406., stav 3. ZKP-a.
14. Inače, treba napomenuti da u nekim delovima zahteva o zaštiti zakonitosti proizilazi da su predstavljeni odvojeni delovi zapisnika sa ročišta sudskog razmatranja, postavljajući konkretna pitanja podneta, kao i specifične odgovore određenih svedoka.

II. Procena krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Vrhovni sud Kosova, nakon što je sagledao u spise predmeta i analizirao tvrdnje branioca osuđenog A.S., zaključio da presude prvostepenog i drugostepenog suda nisu uključene u neku suštinsku povredu odredaba krivičnog postupka, kao što se tvrdi u zahtevu, ali je ovim presudama povređen krivični zakon prema članu 385., stav 1. tačka 1.4. ZKP-a na

štetu osuđenog, kako se sa prvom tvrdi i u zahtevu, dok je ovakva povreda krivičnog zakona, zatim rezultirala i na izricanje strože kazne, kao što će se elaborirati u nastavku.

2. Što se tiče tvrdnji o suštinskim povredama odredaba krivičnog postupka, kao što je i gore istaknuto, tvrdnje branioca osuđenog A.S., ne stoje pošto kako presuda prvostepenog suda, tako i presuda drugostepenog suda sadrži sve elemente koje se zahtevaju prema odgovarajućim zakonskim odredbama, kako u delu dispozitiva tako i u delu obrazloženja.
3. Isključujući pravnu kvalifikaciju krivičnog dela, dispozitiv presude prvostepenog suda, u ostalim delovima, sadrži sve potrebne elemente, onako kako je predviđeno u članu 369., stavovi 3-4 ZKP-a i u nijednu okolnost ne rezultira da je nejasna ili u suprotnosti sa obrazloženjem, kao i sa dokazima administriranim tokom sudskog razmatranja, koji su procenjeni kao pouzdani i verodostojni dokazi.
4. Pozivajući se na tvrdnje zaštite, Vrhovni sud Kosova nalazi da su u obrazloženju presude prvostepenog suda predstavljeni dovoljni i jasni razlozi za sve tačke presude (ne računajući pravnu kvalifikaciju krivičnog dela), kao što se predviđa u članu 369., stav 6. i 7. ZKP-a i da opisi dati u obrazloženju ove presude sadrže sve razloge za relevantne činjenice

koje su predstavljene jasno i ni na koji način se ne prikazuju kao kontradiktorne ili manjkave.

5. Iz obrazloženja presude prvostepenog suda vidi se da su u ovom slučaju na odgovarajući način procenjeni i analizirani svi dokazi koji su administrirani tokom ročišta sudskog razmatranja, kako je predviđeno u članu 360., stav 2. ZKP-a, gde su nakon takvog procesa izvučeni određeni zaključci, koji se odnose kako na činjenično stanje, tako i na druge pravne aspekte. U tom pravcu, proizilazi da su, između ostalog, analizirane i procenjene i izjave svedoka, mišljenja i nalazi forenzičkih veštaka, koji su tokom sudskog razmatranja na detaljan način elaborirani i razjašnjeni od sudskog veštaka Dr. D.H., dok su kasnije doneti određeni zaključci koji se kao pravični i zakoniti prihvataju i od Vrhovnog suda Kosova.

6. Za svaki dokaz administriran tokom sudskog razmatranja, uključujući ovde i izjave svedoka: Shk. M., D. A., A. N., L. K., L. S., N. K., M. Ll., B. B., Sh. M., Dr. A. H. i Dr. A. M., forenzičkih veštaka Dr. F. D., i Dr. D. H., materijalni dokazi, zatim i zaštita osuđenog A.S., prvostepeni sud proizilazi da je izvršio odgovarajuću procenu i analizu, cenivši pouzdanost, značaj i dokaznu vrednost svakog dokaza posebno i u vezi sa drugim dokazima, upoređujući zatim i sa zaštitom osuđenog.

7. Takođe, iz spisa predmeta se vidi da je prvostepeni sud preduzeo sve postupne radnje i imao u obzir uputstva Apelacionog suda Kosova, istaknuta u presudi PAKR.br.600/2022., dana 15.12.2022., kada je odlučeno da se slučaj vrati na ponovno suđenje, stoga se i u ovom pravcu ne radi o povredi člana 406., stav 3., ZKP-a, budući da je upravo iz saslušanja svedoka, ali i forenzičkog veštaka, i zatim iz zaštite samog osuđenog A.S., argumentirao da se u ovom slučaju uspeo dokazati izvan dobro osnovane sumnje da je osuđeni počinio krivično delo za koje je optužen, stoga i tvrdnje zaštite u ovom pravcu ne stoje.

8. Što se tiče pitanja rekonstrukcije mesta događaja, iz spisa predmeta se vidi da je prvostepeni sud izašao na mesto događaja da izvrši uviđaj na mestu gde je počinjeno krivično delo, gde je i utvrdio i obrazložio zašto se ne može izvršiti rekonstruisanje mesta događaja.

9. Takođe, iz spisa predmeta proizilazi da su nalazi i obrazloženje prvostepenog suda u vezi sa krivičnom odgovornošću osuđenog A.S., potkrepljeni na dokazima administriranim tokom ročišta sudskog razmatranja, budući da se iz izjava više svedoka vidi da je argumentirano da je kritične noći preminulog D.M. prvenstveno udario osuđeni i to tvrdim sredstvom, odnosno drškom (kundakom) noža, te da su ovi aspekti obrazloženi osim sa izjavama svedoka: N. K., Sh. M., i B.B., i iz

materijalnih dokaza koji se nalaze u spisima predmeta, zatim iz forenzičkog veštačenja, ali i izjava forenzičkog veštaka Dr. D.H., koji je predstavio odgovarajuća pojašnjenja u vezi sa ovim veštačenjem. Sa druge strane, ni sam osuđeni A.S., nije negirao činjenice kako je došao do fizičkog sukoba sa preminulim D.M., kritične noći u kafiću, ali negirajući činjenicu da je udario preminulog, koja okolnost, kao što je i gore istaknuto, dovoljno obrazložena da je to argumentovano drugim dokazima koji su administrirani tokom ročišta sudskog razmatranja.

10. Iz spisa predmeta se takođe vidi da je forenzički veštak Dr. D.H., na ročištu za sudsko razmatranje, obrazložio na detaljan način uzroke smrti preminulog D.M., gde je utvrdio da su obe strane koje je pretrpeo preminuli bile smrtonosne, odnosno bili su uzročnici smrti pokojnika i da je i jedna i druga strana uzrokovala smrt pokojnika, kao uzrok nakupljanja krvi u glavi pokojnika, dok iz drugih dokaza koji su administrirani tokom ročišta sudskog razmatranja, predstavljeni su dovoljni i ubedljivi razlozi da je jednu od rana prvenstveno uzrokovao osuđeni A.S., dok drugu ranu je uzrokovao drugi osuđeni F.M., koju činjenicu je prihvatio i sam dotični osuđeni. Takođe, dotični veštak vidi se da je razjasnio da su ove dve uzrokovane rane odvojene i nemaju povezanost među sebe, dok je svaka od ove dve rane bila smrtonosna i da bi postojala samo jedna rana, posledica bi bila ponovo smrtonosna.

11. Vrhovni sud Kosova smatra neosnovane i tvrdnje branioca osuđenog A.S., koje su povezane po principu "*In Dubio Pro Reo*", prema članu 3., stav 2., ZKP-a, budući da u ovom slučaju ne postoji nikakva sumnja u vezi sa postojanjem bitnih činjenica za slučaj u pravcu krivične odgovornosti osuđenog, dok, sa druge strane, nije uočeno da su u ovom slučaju ni članovi 8. stav 2. i 9. stav 1. ZKP-a povređeni, budući da je prvostepeni sud svoju presudu bazirao na dokazima razmotreni i verifikovani u sudskom razmatranju, dok zaštita nije uočeno da je imala neravnopravnu poziciju sa organom optužnice.

12. Vrhovni sud Kosova smatra kao neosnovane i tvrdnje zaštite u pravcu presude drugostepenog suda, jer iz obrazloženja dotične presude proizilazi da su razmotrene i procenjene sve suštinske žalbene tvrdnje zaštite predstavljene u žalbi protiv presude prvostepenog suda.

13. U obrazloženju presude drugostepenog suda proizilazi da su predstavljeni dovoljni razlozi i održivi zaključci što se tiče tvrdnji u skladu sa krivičnom delu, prirodi povreda koje je zadobio preminuli D.M., i krivičnoj odgovornosti osuđenog A.S., ali i što se tiče drugih aspekata koji se vežu sa stepenom krivične odgovornosti, odnosno pijanog stanja osuđenog kritične noći i drugih važnih pitanja.

14. Vrhovni sud Kosova i u ovom krivičnom slučaju smatra potrebnim da pojasni da pozivajući se na član 404., stav 1. ZKP-a, Apelacioni sud Kosova, kao drugostepeni sud, ima odgovornost da proceni prikazane tvrdnje u žalbi i pokazati povrede zakona koje je razmotrio po službenoj dužnosti. Međutim, treba napomenuti da obaveza sudova (u ovom slučaju i Apelacionog suda Kosova) da predstavljaju obrazloženja u odgovarajuće sudske odluke, ne podrazumeva detaljan odgovor na svaku tvrdnju i argument strana. Obim i stepen u kojem se sprovodi obaveza obrazlaganja, varira u zavisnosti od prirode sudske odluke i mora se utvrditi u svetlu okolnosti svakog slučaja posebno.
15. U tom pravcu, važno je pojasniti da su suštinski argumenti strana koji se moraju adresirati i proceniti, dok su takvi aspekti jasno istaknuti i od Evropskog suda za ljudska prava u svojoj sudskoj praksi (slučaj “*Hiro Balani protiv Španije*“, presuda dana 09.12.1994., stav 27; slučaj “*Van de Hurk protiv Holandije*“, presuda dana 19.04.1994., stav 61; slučaj “*Higgins i drugi protiv Francuske*“, presuda dana 19.02.1998., stav 42. itd.); Šta se smatra suštinskim argumentom i tvrdnjom zavisi od specifičnosti svakog slučaja posebno, dok u ovom krivičnom slučaju, proizilazi da je Apelacioni sud Kosova procenio i razmotrio sve suštinske tvrdnje zaštite podignute u žalbi protiv presude prvostepenog suda.

16. Na osnovu onoga što je gore istaknuto, i pozivajući se i na jurisprudenciju Evropskog suda za ljudska prava, žalba protiv presude prvostepenog suda, ali ne samo, može sadržati i određene tvrdnje koje ne znače da svaki put treba smatrati kao "suštinske tvrdnje" odgovarajućeg slučaja, dok samo suštinske tvrdnje, koje se kao takve smatraju, treba da budu predmet tretiranja i procene od drugostepenog suda, odnosno Apelacionog suda Kosova. Stoga, i u ovom pravcu, tvrdnje iz zahteva o zaštiti zakonitosti nisu osnovane.
17. Međutim, tvrdnje zaštite u vezi sa povredama krivičnog zakona, prema proceni Vrhovnog suda Kosova, su osnovane, jer je u ovom slučaju povređen krivični zakon iz člana 385., stav 1. tačka 1.4. ZKP-a na štetu osuđenog A.S., jer je u vezi sa suđenim krivičnim delom sproveden krivični zakon koji se ne može sprovesti, dok se takav aspekt odrazio i sa izricanjem teže kazne.
18. Tako da, iz spisa predmeta se vidi da je osuđeni A.S., osuđen zbog krivično delo "Teška telesna povreda", iz člana 189. stav 5. u vezi sa stavom 2. tačka 2.1. Krivičnog zakonika Republike Kosova (Zakonik br. 04/L-082 dana 20.04.2012.), i za ovo krivično delo proglašen je krivim presudom prvostepenog suda, koja je presuda potvrđena i od Apelacionog suda Kosova. Na osnovu spisa predmeta i pravne kvalifikacije krivičnog

dela proizilazi da se figura ovog oblika krivičnog dela sastoji od nanošenja teških telesnih povreda drugom licu opasnim sredstvom i ugrožavanjem života drugog lica. Na osnovu člana 189., stav 5. u vezi sa stavom 2., tačka 2.1. KZRK-a (Zakonik br. 04/L-082 dana 20.04.2012.) proizilazi da je za ovaj oblik ovog krivičnog dela predviđena “kazna zatvorom ne manje od tri (3) godine“, što znači da je u ovoj zakonskoj odredbi utvrđen samo poseban minimum kazne zatvorom, ali nije utvrđen poseban maksimum kazne zatvorom. U takvim situacijama, kada se ne utvrđuje poseban maksimalna kazna, u ovom slučaju kazne zatvorom, onda se moraju sprovoditi odgovarajuće zakonske odredbe koje utvrđuju opšti maksimum odgovarajuće kazne, odnosno kazne zatvorom. Na taj način, što se tiče gore navedenog krivičnog dela, u skladu sa maksimumom kazne zatvorom treba se sprovoditi član 45., stav 1. KZRK-a (Zakonik br. 04/L-082 dana 20.04.2012.), u kojoj zakonskoj odredbi je predviđeno da kazna zatvorom ne može se izreći više od dvadeset pet (25) godina. Na taj način, na osnovu ovoga što je gore istaknuto, shodno tome može se zaključiti da je za krivično delo “Teška telesna povreda“, iz člana 189., stav 5. u vezi sa stavom 2., tačka 2.1. Krivičnog zakonika Republike Kosova (Zakonik br. 04/L-082 dana 20.04.2012.), predviđena je kazna zatvorom ne manje od tri (3) godine do dvadeset pet (25) godina. Dok u članu 186., stav 3, tačka 3.2. u vezi sa stavom 2, tačka 2.1. Krivičnog zakonika Republike Kosova (Zakonik

br. 06/L-074 dana 23.11.2018.), u kojem je predviđeno krivično delo “Teška telesna povreda“, počinjeno opasnim sredstvom i koje je rezultiralo ugrožavanjem života drugog lica, predviđena je kazna zatvora od tri (3) do deset (10) godina.

19. Dakle, iz onoga što je gore istaknuto, vidi se da se Krivični zakonik Republike Kosova (Zakonik br. 06/L-074 dana 23.11.2018.), smatra “najpovoljnijim zakonom“ za osuđenog A.S., jer je za isti oblik krivičnog dela za koje je optužen i proglašen krivim predvideo blažu kaznu u poređenju sa Krivičnim zakonikom Republike Kosova (Zakonik br. 04/L-082 dana 20.04.2012.), koji je bio na snazi u vreme izvršenja krivičnog dela. U oba ova zakonika (član 3. stav 1. i 2.) predviđeno je da *“Protiv počinioca se sprovodi zakon koji je bio na snazi u vreme izvršenja krivičnog dela. U slučaju da se zakon izmeni pre izricanja pravosnažne odluke, onda se protiv počinioca sprovodi zakon koji je povoljniji”*.
20. Na osnovu svega onoga što je gore predstavljeno, Vrhovni sud Kosova utvrđuje da je u ovom slučaju osuđeni A.S., trebao da bude proglašen krivim zbog krivičnog dela “Teška telesna povreda“, iz člana 186., stav 3. tačka 3.2. u vezi sa stavom 2., tačka 2.1. Krivičnog zakonika Republike Kosova (Zakonik br. 06/L-074 dana 23.11.2018.), sprovodeći zakonske odredbe ovog Zakonika, jer se smatra najpovoljnijim zakonom za

osuđene, dok nesprovođenje ovih zakonskih odredbi je rezultiralo i povredom krivičnog zakona na štetu dotičnog osuđenika, kao što je i gore navedeno.

21. Pozivajući se na ono što je gore istaknuto, Vrhovni sud Kosova pojašnjava da je osnovno načelo krivičnog prava da se "protiv počinioca (okrivljenog) sprovodi zakon koji je bio na snazi u vreme izvršenja krivičnog dela", međutim, ako se zakon na snazi izmenio pre izricanja pravosnažne odluke, tada su sudovi obavezni da sprovode "najpovoljniji zakon". Drugim rečima, sprovođenje najpovoljnijeg zakona je obaveza, a kada se smatra da je zakon povoljniji ili ne, to zavisi od specifičnosti svakog pojedinačnog slučaja. Nesumnjivo je da je jedan od aspekata koji se u ovom pravcu mora proceniti i kazna predviđena za odgovarajuće krivično delo, ako je novim zakonom predviđena blaža kazna za odgovarajuće krivično delo, onda se kao takav treba tretirati kao povoljniji zakon za počinioca krivičnog dela, odnosno okrivljenog, kakva je situacija sa konkretnim slučajem.

22. Stoga, i na osnovu svega ovoga što je gore istaknuto, Vrhovni sud Kosova je zaključio da je zahtev o zaštiti zakonitosti u ovom pravcu osnovan i odlučio da izmeni presude sudova nižih instanci samo što se tiče pravne kvalifikacije krivičnog dela i izrečene kazne, tako da se radnje izvršenja

osuđenog A.S., opisane u dispozitivu presude prvostepenog suda, kvalifikovane kao krivično delo “Teška telesna povreda“, iz člana 186. stav 3. tačka 3.2. u vezi sa stavom 2, tačka 2.1. Krivičnog zakonika Republike Kosova (Zakonik br. 06/L-074 dana 23.11.2018.) i protiv dotičnog osuđenog zbog izvršenja ovog krivičnog dela izrekao kaznu zatvorom u trajanju od devet (9) godina, dok će u drugim delovima, presude sudova nižih instanci ostati neizmenjene.

23. U slučaju određivanja trajanja kazne zatvora protiv osuđenog A.S., pored procene aspekata i kriterijuma predviđenih u članu 69., stavovi 1-3. KZRK-a (Zakonik br. 06/L-074 dana 23.11. 2018.), Vrhovni sud Kosova je uzeo za osnovu otežavajuću okolnost i činjenicu da je udarac opasnim sredstvom - drškom (kundakom) noža od strane osuđenog uzrokovao ranu, koja se od forenzičkih veštaka okvalifikovala kao “smrtonosna rana“, koji je slučaj tokom ročišta sudskog razmatranja pojasnio na detaljan način i forenzički veštak Dr. D.H., dok takva okolnost ne čini element figure krivičnog dela, odnosno pravne kvalifikacije krivičnog dela za koje je optužen i proglašen krivim dotični osuđeni. Takođe, kao otežavajuća okolnost, procenjena su i ponašanja osuđenog A.S., nakon izvršenja krivičnog dela, jer se iz spisa predmeta vidi da je isti zajedno sa osuđenim F.M., kao i sa nekim drugim svedocima, pokušali izbeći krivičnu odgovornost ostvarujući sastanke sa određenim svedocima, sa

ciljem davanja i izmene izjava u njihovu korist. Dok su, sa druge strane, na osnovu i presude prvostepenog suda, kao olakšavajuće okolnosti za osuđenog A.S., procenjene slabo ekonomsko stanje u njegovoj porodici, nizak nivo obrazovanja i činjenica da je isti roditelj troje (3) dece.

24. Na kraju, treba pomenuti da zahtev o zaštiti zakonitosti sadrži i određene tvrdnje koje su na neki način povezane i sa činjeničnim stanjem, međutim, Vrhovni sud Kosova pojašnjava da u skladu sa članom 432., stav 2. ZKP-a, ovo vanredno pravno sredstvo ne može se vršiti zbog pogrešnog ili nepotpunog utvrđivanja činjeničnog stanja, stoga i posledično takve tvrdnje uopšte nisu ni razmotrene.

25. Na ovaj način, iz gore navedenih razloga, Vrhovni sud Kosova je došao do zaključka da je zahtev o zaštiti zakonitosti branioca osuđenog A.S. osnovan, tako da je na osnovu člana 438., stav 1. tačka 1.1. ZKP-a, odlučio kao u dispozitivu ove presude.

**Presuda krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova-PML br. 303/2024,
od 12.06.2024**

„Priznanje krivice je isključivo pravo okrivljenog i uprkos činjenici da pre nego što donese odluku da li da odobri ili ne priznanje krivice, sud mora da uzme stav državnog tužioca, branioca, oštećenog ili žrtve (član 242. stav 5. poslednja rečenica ZKP), to u principu ne znači da su stavovi takvih subjekata obavezni i odlučujući faktor da li priznavanje krivice treba da bude odobreno ili ne” .

I. Okolnosti slučaja

1. Presudom Osnovnog suda u Mitrovici – Odeljenje za teška krivična dela, P.br.83/2005 od 09.01.2024.godine, osuđeni R.P. proglašen je krivim za krivično delo „Ubistvo“ u pokušaju, iz čl.30, stav 1. KZP vezano sa članom 19. KZP i za ovo krivično delo je osuđen kaznom zatvora u trajanju od jedne (1) godine, koja će se izvršiti u roku od petnaest (15) dana od dana pravnosnažnosti ove presude.
2. Na osnovu člana 362, stav 1, podstav 1.1. Zakonika o krivičnom postupku (ZKP), protiv osuđenog R.P., optužba je odbijena zbog krivičnog dela „posedovanje, držanje, držanje ili upotreba oružja“ iz člana 8.2. u vezi sa članom 8.6. Uredbe UNMIK-a br. 2001/7 od 04.06.2001. godine, dok je revolver marke "TT" serijskog broja 204089, kalibra 7,62x25, zaplenjen,

a Policiji Kosova je naloženo da uništi ovo oružje u skladu sa zakonskim procedurama.

3. Apelacioni sud Kosova – Odeljenje za teška krivična dela je presudom PAKR.br.165/2024 od 12.04.2024.godine odbio kao neosnovane iznete pritužbe, a potvrdio je presudu prvostepenog suda.
4. Protiv ovih presuda zahteve za zaštitu zakonitosti podneli su:

- osuđeni R.P., zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka i povrede krivičnog zakona, sa predlogom da Vrhovni sud Kosova pobijane presude poništi, tako da se predmet vrati prvostepenom sudu za ponovno suđenje i

- branilac osuđenog R.P., advokat D.D., zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, povrede krivičnog zakona i drugih povreda odredaba krivičnog postupka, koje su uticale na zakonitost sudskih odluka, sa predlogom da Vrhovni sud Kosova ukine pobijane presude i da se predmet vrati na ponovno suđenje u prvostepenom sudu.

5. Glavni državni tužilac je dopisima KMLP.II.br.203/2024 od 21.05.2024. godine i 27.05.2024.godine predložio da se zahtevi za zaštitu zakonitosti osuđenog i njegovog branioca odbiju kao neosnovani.
6. Vrhovni sud Kosova je nakon razmatranja spisa predmeta u smislu člana 435. stav 1. u vezi sa članom 436. stav 1. ZKP, kao i nakon ocene tužbenih zahteva u zahtevima za zaštitu zakonitosti i odgovora na zahtevima Glavnog državnog tužioca, utvrdio da:
  - zahtevi za zaštitu zakonitosti su neosnovani.
7. Prvobitno, važno je istaći da i osuđeni R.P. i njegov branilac u zahtevima za zaštitu zakonitosti osporavaju odluku prvostepenog suda o priznanju krivice, s obzirom da u ovom slučaju nisu ispunjeni zakonski uslovi potrebni za tako nešto, predviđeni članom 242. ZKP.
8. Dok branilac osuđenog u zahtevu za zaštitu zakonitosti tvrdi da se kao branilac nije složio sa priznanjem krivice, ocenjujući da priznanje krivice nije zasnovano na činjenicama i pitanjima sadržanim u optužnici i na materijalne dokaze koje je izveo državni tužilac, a koji nisu osnov krivice osuđenog, stoga prema odbrani, iz ovih razloga, prvostepeni sud nije morao da odobri priznanje krivice.

9. Takođe, u zahtevima za zaštitu zakonitosti se navodi da je u presudi prvostepenog suda bitna povreda odredaba krivičnog postupka, i to bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 384. stav 2. tačka 2.7. u vezi sa članom 364, stav 1, podstav 1.1. Zakonika o krivičnom postupku, budući da je odredba presude protivrečna, nejasna i nepotpuna, kao i da u njoj nisu opisane sve okolnosti koje čine krivično delo, a koje bi takođe moglo imati za posledicu povredu krivičnog zakona, budući da u ovom slučaju, institucija neophodne zaštite, iz člana 12 KPRK-a, morala se primeniti.

10. Pored navedenih, branilac osuđenog tvrdi da u presudi prvostepenog suda nisu izneti razlozi za sve tačke presude, pozivajući se ovde i na izostanak obrazloženja u odnosu na izrečenu kaznu, tj. dok osuđeni tvrdi da je dva puta priznao krivicu, ali nikada nije prihvatio krivičnu odgovornost, kako to zakon nalaže, odnosno element umišljaja da se oštećenog M.A. liši života).

11. Pored toga, navodi se da je i presuda drugostepenog suda obuhvaćena povredama zakona, budući da predmetni sud nije odgovorio na navodne povrede, obrazlažući da se radi o činjeničnom stanju koje ne može biti predmet ocene, pošto je osuđeni R.P. priznao krivicu.

II. Ocena krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Vrhovni sud Kosova je, uvidom u spise predmeta, našao da su zahtevi za zaštitu zakonitosti neosnovani, zbog činjenica da u presudama prvostepenog i drugostepenog suda nije došlo do bitne povrede prava odredbe krivičnog postupka, kao i povredom krivičnog zakona na štetu osuđenog R.P
2. U odredbi presude prvostepenog suda na jasan i razumljiv način prikazano je krivično delo za koje je osuđeni R.P. proglašen krivim, sa svim potrebnim činjenicama i okolnostima koje čine krivično delo „Ubistvo” u pokušaju, kao i okolnosti od kojih zavisi sprovođenje relevantnih odredaba krivičnog zakona iz člana 369. stav 4. u vezi člana 364, stav 1, podstav 1.1. ZKP.
3. Iz dispozitiva presude prvostepenog suda se vidi da su učinjena dela za koja je osuđeni R.P. proglašen krivim, opisana u tački III. a činjenica da se predmetni sud u vezi sa „datumom, mestom, načinom i razlozima” izvršenja krivičnog dela pozvao na tačku I. odredbe , ni na koji način ne dovodi do nejasnoće ili protivrečnosti, imajući u vidu da su umešani u ovom slučaju bili i osuđeni M.A. i Sh. P., koji su proglašeni krivim za krivična dela u vezi sa ovim slučajem. Dakle, kao iu ovom slučaju, kao

iu drugim slučajevima iz sudske prakse, pozivanje na druge tačke odredbe presude, u određenim situacijama je uobičajen i adekvatan metod opisivanja izvršnih radnji, kako bi se izbeglo ponavljanje istih reči, pa ovakav način opisivanja izvođenja radnji ni na koji način nije izazvao nikakvu protivrečnost ili nejasnoću. Iz ove tačke izreke presude se vidi da je osuđeni R.P., dana 12.08.2003.godine, oko 11.50 časova, u ulici „...“, u V., zbog ranijeg sukoba između porodica A. i one P., o sporu oko ukrštanja puta koji je razdvajao dve porodice, kada su pre dve godine članovi porodice A. postavili metalnu mrežu na vrata kuće porodice P. , tako da ova porodica na ovom putu nema izlaza, a navedenog dana članovi porodice P. uklanjaju ovu mrežu, a potom porodica A. ponovo pokušava da stavi mrežu na pomenuta vrata, dok je osuđeni R. u nameri da se povređenog u nameri da ga liši života M.A., iz oružja „TT“ kalibra 7,62 mm, više puta pucao u njegovom pravcu, ali povređeni M.A. nije pogođen ovim hicima.

4. S druge strane, prvostepeni sud u obrazloženju svoje presude pokazuje da je za sva druga bitna pitanja izneo dovoljno razloga, odnosno za sve tačke presude, uključujući i iznošenje razloga u vezi sa odlukom o odobrenju o priznavanju krivice od strane osuđenog R.P., gde je u tom slučaju ocenio da su za to ispunjeni svi zakonski uslovi predviđeni članom 242. ZKP.

5. S tim u vezi, nakon uvida i analize svih spisa predmeta, Vrhovni sud Kosova je došao do zaključka da su u ovom slučaju relevantne zakonske odredbe koje se odnose na priznanje krivice u smislu čl. 241-242 ZKP su poštovani kako u smislu ispunjenja zakonskih uslova za odobravanje priznanja krivice, tako i u smislu poštovanja procedure, kako pre tako i posle donošenja odluke o odobravanju priznanja krivice, stoga tužbeni zahtevi iz zahteva za zaštitu zakonitosti u ovom pogledu ne stoje.

6. Na ovaj način, iz spisa predmeta, a posebno iz zapisnika o poslednjem razmatranju, od 06.12.2023. godine, vidi se da je osuđeni - optuženi R.P., nakon čitanja optužnice od strane državnog tužioca, je priznao krivicu za izvršenje krivičnog dela za koje je optužen, i to krivičnog dela „Ubistvo“ u pokušaju, prema navedenim zakonskim odredbama, dodajući: razume prirodu i posledice potvrdnog izjašnjavanja o krivici, da se izjasnio o krivici dobrovoljno, bez pritiska, uz dovoljne konsultacije sa svojim braniocem i nakon dovoljnih pojašnjenja suda o posledicama i koristima priznanja krivice.

7. Takođe, iz spisa predmeta se vidi da je sud ranije pitao osuđenog R.P. o nekim bitnim pitanjima koja se odnose na instituciju priznanja krivice, poučio ga i upoznao sa pravima koja mu pripadaju po zakonskim odredbama, kao i da ga je obavestio o posledicama i prirodi da se izjasni

o krivici, da ako se izjasni krivim, pretres neće biti održan, da ako se izjasni o krivici, ima pravo žalbe samo u smislu kazne, ali ne i činjenica da je kriv ili ne i da je priznanje krivice olakšavajuća okolnost u slučaju odmeravanja kazne, a iz gore naglašenog proizilazi da su ispunjeni zakonski uslovi za odobrenje priznanja krivica iz člana 242. stav 2. tačka 2.1. i 2.2. ZKP-a i poštovana je odgovarajuća zakonska procedura za tako nešto.

8. Vrhovni sud Kosova smatra da je potrebno da pojasni da je priznanje krivice isključivo pravo okrivljenog i uprkos činjenici da pre nego što odluči da li da odobri ili ne priznavanje krivice, sud mora da zauzme stav državnog tužioca, odbrane, oštećenog ili žrtve (član 242. stav 5. poslednja rečenica ZKP), to u principu ne znači da su stavovi takvih subjekata obavezni i odlučujući faktor, ako je potrebno ili ne potvrdno izjašnjavanje o krivici. Za tako nešto odgovoran je sudija pojedinac ili predsednik pretresnog veća/pretresnog veća mora se proceniti na osnovu konkretnih okolnosti svakog slučaja posebno, dok ako se tako nešto desi tokom sudskog preispitivanja, onda je zakonodavac predvideo još fleksibilniji pristup, budući da je u članu 322. stav 2. ZKP predviđeno da „U ispitivanju o priznanju krivice okrivljenog, sudija pojedinac ili predsednik suda može saslušati mišljenje državnog tužioca, branioca i oštećenog”. Dakle, drugim rečima, ako je u toku pretresnog postupka u

pitanju odobrenje ili ne prihvatanje krivice, onda sudija pojedinac ili predsednik pretresnog veća, na osnovu gore navedene odredbe, može da sasluša, dakle ne nužno, mišljenje državnog tužioca, branioca i oštećenog.

9. Prema oceni Vrhovnog suda Kosova, u ovakvim situacijama, da li treba da bude odobreno priznanje krivice, između ostalog, važna su dva (2) aspekta:
10. *Prvo*, da stvarno ispuni zakonske uslove predviđene članom 242. stav 2. Krivičnog zakonika za odobrenje priznanja krivice i
11. *Drugo*, da se sudija pojedinac ili predsednik/sudski organ uveri da su svi ovi zakonski uslovi za tako nešto ispunjeni.
12. Ako se osvrnemo na okolnosti i specifičnosti ovog slučaja, vidi se da su u ovom slučaju ispunjeni svi zakonski uslovi za odobrenje potvrdnog izjašnjavanja o krivici, takođe i zbog činjenice da je potvrdno izjašnjavanje o krivici, kako je prvostepeni sud utvrdio u njenoj presudi, nalazi potkrepljenje u drugim dokazima koji se nalaze u spisima predmeta, koji su navedeni na strani 8. ove presude, dok sa druge strane, Vrhovni sud Kosova nije primetio da izmenjena optužnica, nakon

vraćanja predmeta na ponovno suđenje, sadrži sve takozvane „očigledne pravne povrede ili činjenične greške“.

13. Uvidom i analizom spisa predmeta, Vrhovni sud Kosova je primetio da je osuđeni R.P. priznao krivicu na prethodnim sudskim ročištima, dok je bio i aktuelni branilac osuđenog, koji je tokom ročišta na sudskom pretresu od 30.12.2019.godine, predložio sudu da se osuđenom odobri potvrdno priznanje krivice, sa obrazloženjem da su za tako nešto ispunjeni svi zakonski uslovi.

14. Pozivajući se na tvrdnje iz zahteva za zaštitu zakonitosti branioca osuđenog, pored odluke o odobrenju priznanja krivice proizilazi da su u presudi prvostepenog suda su izneti razlozi u vezi sa bitnim pitanjima, uključujući i iznošenje razloga u vezi sa relevantnim okolnostima koje su uzete kao osnov u slučaju odmeravanja kazni, a ovaj deo presude ni na koji način nije predstavljen kao nejasan ili kontradiktoran.

15. U ovom aspektu, proizilazi da je što se tiče osuđenog R.P., prvostepeni sud kao olakšavajuće okolnosti smatrao činjenicu da je okrivljeni priznao krivicu, da je od izvršenja krivičnog dela prošlo dosta vremena i to više od dvadeset (20) godina, da je osuđeni iskazivao kajanje i žaljenje zbog slučaja koji se tada dogodio i činjenice da su porodice među sobom uskladile odnose, pošto su svi osuđenici izjavili da su se pomirili i od tada

nije bilo drugih problema, ličnih prilika osuđenog i da ranije nije osuđivan za neko drugo krivično delo, dok otežavajuće okolnosti nisu utvrđene.

16. Kao što je navedeno, osuđeni R.P. je optužen i oglašen krivim za krivično delo „Ubistvo“ u pokušaju iz člana 30. stav 1. Krivičnog zakonika u odnosu na član 19. KZP .

17. Vrhovni sud Kosova je, nakon uvida i analize svih spisa predmeta, zaključio da u ovom slučaju nije povređen krivični zakon na štetu osuđenog R.P., kako se to tvrdi u zahtevima za zaštitu zakonitosti, budući da su njegove radnje opisane u izreci prvostepenog suda sadrži sva obeležja krivičnog dela za koje je oglašen krivim i nije reč ni o jednoj okolnosti koja bi isključivala krivično gonjenje ili krivična odgovornost osuđenog .

18. S tim u vezi, na osnovu presude prvostepenog suda i drugih spisa predmeta, vidi se da je osuđeni R.P., na dan, mesto, način i iz navedenih razloga, sa ciljem da se oštećenog M.A. liši života, iz oružja "TT" kalibra 7,62 mm, više puta je pucao u njegovom pravcu, ali povređeni M.A. nije pogođen ovim hicima. Iz svega navedenog proizilazi da radnje osuđenog R.P. sadrže sve subjektivne i objektivne elemente krivičnog dela „Ubistvo“ u pokušaju, iz člana 30. stav 1. KZP u vezi sa članom 19. KZP

, pošto je isto lice, u cilju lišenja života oštećenog, u ovom slučaju oštećenog M.A., pucao iz oružja tipa „TT“, kalibra 7,62mm, više puta u njegovom pravcu, ali isti nije pogođen, što rezultira da je krivično delo ubistvo u pokušaju, dok je zbog načina razvoja događaja kritičnog dana i kontinuiteta preduzimanja radnji na delu osuđenog ne može biti reči o institutu nužne zaštite.

19. S druge strane, osim presude prvostepenog suda, kao što je ranije istaknuto, presuda drugostepenog suda se ne ubraja u bitnu povredu odredaba krivičnog postupka, budući da predmetna presuda ne sadrži nedostatke ili protivrečnosti, dok su u obrazloženju ove presude navedeni razlozi koji se odnose na ocenu osnovnih žalbenih navoda odbrane i povreda koje su ocenjene po službenoj dužnosti, iz čl. 404. stav 1. ZKP.
20. Dakle, i iz gore navedenih razloga, Vrhovni sud Kosova je došao do zaključka da su uslovi za zaštitu zakonitosti neosnovani i u skladu sa odredbom člana 437. ZKP odlučio kao u dispozitivu ove presude.

**Presuda krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova-PA-II br. 1/2023 od
19.10.2023**

Dakle, ovaj sud je, uzimajući u obzir način izvršenja krivičnog dela, mesto izvršenja krivičnog dela, ponašanje optuženog prije izvršenja krivičnog dela kao i nakon izvršenja krivičnog dela, činjenicu da krivično delo učinjeno pod „posebno otežavajućim okolnostima“, smatra da je kazna koju je izrekao prvostepeni sud, potvrđena i drugostepenom presudom, pravična, zakonita i da je ista u skladu sa intenzitetom društvene opasnosti učinjenog krivičnog dela i stepenom krivične odgovornosti osuđenog, te je u funkciji generalne i individualne prevencije i da će se ovom kaznom ostvariti svrha kazne predviđene odredbama člana 38 KZRK-a".

I. Okolnosti slučaja

1. Osnovni sud u Đakovici – Odeljenje za teška krivična dela, presudom PKR.br.171/2021 od 6.4.2023.godine, oglašava optuženog G.K. krivim za krivično delo „Teško ubistvo“ iz člana 173. stav 1. stav 1.3. KZRK-a i krivičnog dela "Neovlašćeno posedovanje, kontrola ili držanje oružja" iz člana 366. stav 1. KZRK-a i osudio ga na kaznu doživotnog zatvora. Optuženi se nalazi u pritvoru od 9.4.2020. Od optuženih je oduzeto: jedan (1) pištolj marke „Crvena Zastava“, serijski broj 37098, jugoslovenska proizvodnja, crne boje, jedan (1) okvir sa šest (6) metaka kalibra 7,65 mm

i jedan (1) pištolj marke „Zoraki“, serijski broj 000842, jedan (1) okvir i jedan (1) metak, kao predmet izvršenja krivičnih dela. Oštećeni H.K i A.K, iz sela B., opština R., radi ostvarivanja imovinsko-pravnog zahteva upućeni su u redovan pravno-građanski spor. Optuženi je obavezan da plati troškove postupka, na ime sudskog paušala, u iznosu od 400€, kao i troškove postupka za prevod dokumenata u iznosu od 13,38€, kao i troškove postupka u iznos od 50€, na ime Fonda za obeštećenje žrtava krivičnih dela, u roku od 15 (petnaest) dana od dana pravosnažnosti presude.

2. U žalbenom postupku, Apelacioni sud Kosova je presudom PAKR.br. 301/2023 od 07.07.2023. godine, odbio kao neosnovanu žalbu branioca optuženog, a potvrdio pobijanu prvostepenu presudu.
3. Protiv ovih presuda izjavljena je trećestepena žalba branioca optuženog G.K, advokata A.R, zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka, zbog netačnog ili nepotpunog utvrđivanja činjeničnog stanja, zbog povrede krivičnog zakona i zbog odluke o krivičnoj sankciji, sa predlogom da Vrhovni sud Kosova tužbu usvoji kao osnovanu i poništi osporene presude i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno razmatranje i suđenje.

4. Kancelarija Glavnog tužioca države Kosovo je podneskom PPA.III-br.9/2023 od 1.9.2023. godine predložila da se tužba branioca optuženog odbije kao neosnovana.
5. Vrhovni sud Kosova je zakazao i održao sednicu trećestepenog veća o kojoj su uredno obavješteni: državni tužilac, optuženi, njegova odbrana kao i oštećeni preko ovlašćenog zastupnika, jer se prema predmetnim spisima nalazi u Švajcarskoj.
6. Sednici veća su prisustvovali: optuženi G.K i njegov branilac A.R, dok državni tužilac i punomoćnik oštećenih, advokat A.M, iako uredno obavješteni, sednici veća nisu prisustvovali.
7. Na sednici kolegijuma, nakon uvida u spise predmeta sa izjavljenim pritužbama i pisanim predlogom Glavnog državnog tužilaštva i nakon što je ožalbena presuda ocenjena po službenoj dužnosti u skladu sa odredbama člana 394. stav 1. Zakonika o krivičnom postupku, utvrđeno je da:

Žalba je neosnovana.

8. U pritužbi branioca optuženog se navodi da je pobijana presuda predmet bitne povrede odredaba krivičnog postupka iz člana 370. stav 1.

Krivičnog zakona, a na osnovu činjeničnog stanja iz obrazloženja pobijane presude, potvrđuje se da su u istoj celini opisani i ponovo ponovljeni zahtevi prvog stepena, stvarajući nejasnoće i zabunu u pogledu činjenica koje se smatraju dokazanim ili nedokazanim bez davanja ikakve ocene tačnosti oprečnih dokaza, odnosno oprečnih izjava svedoka datih policiji, tužilaštvu i sudu. Osporena presuda isključivo se zasniva na iskazu optuženog Ganija datom u policijskoj stanici i zašto se izjava optuženog data policiji ne može proglasiti krivim oslanjajući se samo na takvu izjavu i dajući joj odlučujući značaj, pretpostavljenim izjavama svedoka – supruge, dece, braće i sestara B.K, prvostepeni sud je pogrešno poklonio veru pretpostavljenim iskazima većine, velikom broju svedoka, uprkos činjenici da isti svedoci nisu bili prisutni u Republici Kosovo 11.02.2020 (vreme za koje se pretpostavlja da je moj štićenik G. namerno lišio života svog brata B.K).

9. Pozivajući se na obrazloženje pobijane presude, drugostepeni sud je imao procesnu i zakonsku obavezu da na tačan i potpun način iznese razloge za koje činjenice smatra dokazanim ili nedokazanim, dajući ocenu tačnosti protivrečnosti iskaza svedoka datim u razgovoru kao u policiji, tužilaštvu i sudu. Dalje se u zahtevu tvrdi da se povrede odredaba krivičnog postupka sastoje i u tome što prvostepeni sud ne pridaje značaj osnovnoj činjenici da Osnovno tužilaštvo u Đakovici nije uputilo pozive

za omogućavanje izvršenja odbrane da pomaže u slučaju ispitivanja svedoka, što rezultira ispitivanjem prava branioca osuđenog da pomaže i postavlja pitanja svedocima.

10. Proglašenje optuženog krivim i izricanje kazne doživotnog zatvora stvorilo bi pogrešnu praksu u R. Kosova koja je u suprotnosti sa principom „kada nema tragova, krvi i tela, nema ni krivih“, polazeći od činjenice da ni danas nije dokazano da li je B.K. živ ili mrtav, pa sud samo pretpostavlja da je Bajrama života lišio optuženi G., ali ovu pretpostavku nikada nije mogao dokazati i utvrditi.
11. Povrede u postupku sastoje se u činjenici da je Apelacioni sud morao da ceni koje materijalne dokaze, navode odbrane i na osnovu ocene posebno izvuče meritoran zaključak da li je konkretna činjenica dokazana, a ne samo generalizovanom formulacijom da utvrdi na koji način je sud mogao dokazati činjenice da su u radnjama osuđenog ispunjeni elementi krivičnog dela.
12. Vezano za pogrešnu i nepotpunu proveru činjeničnog stanja uz pritužbu, u suštini su ponovljeni samo isti prigovori, navedeni u osnovi pritužbe, bitna povreda odredaba krivičnog postupka, pri čemu je u suštini samo način ocene obrađenih dokaza utvrđuje se tokom sudske revizije od strane

prvostepenog suda, kao i zaključci koji se donose na osnovu obrađenih dokaza. Apelacioni sud na pogrešan način i suprotno svim materijalnim i pisanim dokazima dokazuje da je optuženi Gani kriv, opisujući tako radnje osuđenog u slučaju lišenja života svoga brata Bajrama.

13. Opis postupanja optuženog, koji podržava i drugostepeni sud, u suprotnosti je sa veštačenjem od 30.09.2022. Tvrdi se da su dokazi pogrešno i jednostrano ocenjeni, posebno kada se ima u vidu da je nesporno dokazano da krivično delo nije počinio osuđeni, te da je prvostepeni sud u odsustvo konkretnih dokaza, celokupno činjenično stanje zasniva se na jedinom iskazu osuđenog datom policiji, ali uopšte ne uzima u obzir materijalne dokaze, ove dokaze koji ništa konkretno ne dokazuju u smislu krivičnog dela za koje je optuženi proglašen kriv. Zatim, kontradiktornost iskaza svedoka i uzimajući u obzir činjenicu da niko od njih nije očevidac, ali sve što izjavljuju da su uradili na osnovu saslušanja. Smatramo da je drugostepeni sud doneo odluku suprotno svim dokazima koji se nalaze u spisima predmeta, tako da odbrana smatra da pobijana presuda, po svim pravnim osnovama, ne može biti održiva i nužno mora biti ukinuta jer postoji nema potpore u direktnim dokazima koji bi dokazali krivicu optuženog.

14. Dalje u zahtevu se ističe da optuženom G., ni u jednoj fazi razvoja istražnog i sudskog postupka, nisu obavljani odgovarajući i potrebni pregledi, neuropsihijatrijski i psihološki pregledi radi utvrđivanja psihičkog i psihičkog stanja, kada je poznata činjenica da je u prošlosti bio dugo u samici, 15 godina u švajcarskom državnom zatvoru. Povreda odredaba Zakonika o krivičnom postupku, netačna i nepotpuna provera činjeničnog stanja dovela je do pogrešne primene materijalnog prava – odredaba Krivičnog zakona Republike Kosovo. Odbrana smatra da u radnjama optuženog GK nisu ispunjeni elementi krivičnog dela „*Teško ubistvo*“ iz člana 173. stav 1. stav 1.3. KZRK-a, na osnovu činjenica da nižestepeni sudovi nisu procenili i primenili materijalne dokaze, jer se odbrana tretira bez uticaja u ovom krivičnom predmetu. Pobjianu presudu nižestepeni sudovi zasnivaju isključivo na svedocima i iskazu optuženog u policijskoj stanici, kao i na iskazu svedoka SK. Odbrana ne osporava da je GK kriv za krivično delo "*Posedovanje, kontrola ili neovlašćeno posedovanje oružja*" iz člana 366, stav 1. KZRK.
15. Vezano za odluku o kazni, u žalbi branioca se ističe da su: nejasne su presude prvostepenog i drugostepenog suda u pogledu ocene bitnih okolnosti za određivanje vrste i visine kazne, te sudovi. nije stigao da pouzdanim i uverljivim dokazima dokaže da je optuženi GK lišio života

svog brata B.K., tako da u konkretnom slučaju izostaju sve zakonske pretpostavke, činjenica da je optuženi oglašen krivim.

II. Ocena krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Po oceni Vrhovnog suda Kosova, u pobijanim presudama se ne radi o bitnim povredama odredaba krivičnog postupka, niti o povredama krivičnog zakona, kako tvrdi branilac optuženog u svojoj žalbi. Prvostepena i drugostepena presuda je razumljiva, jasna i konkretna i u punoj saglasnosti sa obrazloženjem čije je sastavljanje urađeno u skladu sa odredbama člana 369. stav 4. u odnosu na član 364. KPCK, gde su utvrđene sve činjenice i okolnosti koje ispunjavaju sve elemente krivičnog dela „*Teško ubistvo*“ iz člana 173. st. 1. prema stavu 1.3. KZRK-a, za šta je optuženi GK oglašen krivim.
2. Takođe, u odredbi osporene presude, pored opisa svih inkriminisanih radnji optuženih, u odnosu na način izvršenja predmetnog krivičnog dela, inkriminisane su radnje koje čine kvalifikacioni oblik krivičnog dela tzv. opisano je i ubistvo, odnosno radi se o teškom ubistvu počinjenom protiv člana porodice, odnosno brata osuđenog, a zatim se opisuju i inkriminirajuće radnje optuženog preduzete u kritičnom trenutku

izvršenja krivičnog dela, ali i druge radnje optuženog, u vezi sa motivom izvršenja krivičnog dela, ali i činjenice i okolnosti koje su prethodile izvršenju krivičnog dela i da se na osnovu navedenih radnji ispostavlja da se radi o krivičnog dela teško ubistvo učinjeno sa direktnim umišljajem od strane optuženog GK, a ne kako branilac osuđenog tvrdi da optuženi nije počinio krivično delo.

3. U obrazloženju presuda prvostepenog i drugostepenog suda dati su odgovarajući razlozi o svim odlučnim činjenicama ovog krivičnog predmeta na osnovu odredaba člana 369. stav 6. i 7. Zakonika o krivičnom postupku, jer je odredba presude jasna, razumljiva i konkretna, isto tako je i u potpunosti usklađena sa obrazloženjem, gde se iznose svi razlozi na kojima je prvostepeni sud zasnovan prvo, u slučaju dokazivanja postojanja krivičnog dela i krivične odgovornosti optuženog, kao i u slučaju određene primene odredaba krivičnog zakona protiv optuženog i njegovog krivičnog dela.
4. Takođe, sud je izvršio ocenu dokaza u skladu sa članom 360. stav 2. KZ, u kom slučaju je dao jasne razloge za mesto, vreme i način izvršenja krivičnog dela, kao i način izvršenja krivičnog dela. počinio optuženi. Razlozi navedeni u obrazloženju presuda su pravični i zakoniti i imaju punu potporu u dokazima izvedenim u sudskoj reviziji, čije obrazloženje

suda prihvata i ovaj sud, posebno kada odredba uključuje sve činjenice i okolnosti koje podršku, pored materijalnih dokaza u spisima predmeta, kao što su zapisnik o mestu događaja, zapisnik o raciji i fotodokumentacija mesta događaja, kao i iskazi osuđenog GK, ali takođe od svedoka HK, AK, AK, JC, MB, SB, IK, a posebno u iskazima svedoka MK i SK, ali i AS, gde su odnos optuženog i sada pokojnog detaljno potvrđeni od strane predmetnih svedoka. , detaljno je opisao kako su optuženi GK i sada pokojni bili u lošim odnosima, te da su prema iskazima predmetnih svedoka uglavnom imali nesuglasice oko imovine. Kritičnog dana optuženi je otišao kod sada pokojnog BK da mu preda sumu novca koju je dobio od prijatelja sina sada pokojnog B., da po nalogu svog sina da sada pokojnom, gde sada pokojnik ne prima predmetni novac i nakon svađe o tome optuženi odlazi u kuću gde uzima vatreno oružje i vraća se u sada pokojni BK, gde se takođe puca iz vatrene oružja. prema njemu i ostavivši ga mrtvog na mestu događaja.

5. Naravno, prvostepeni sud je usvojio ovakav zaključak, prethodno ocenivši dokaze u skladu sa odredbom člana 360. stav 2. Zakonika o krivičnom postupku, pri čemu je pored iskaza optuženog GK. dao policiji, posebno je uzeo u obzir iskaze svedoka SK i MK, ovi iskazi dokazuju da su predmetni svedoci direktno razgovarali sa optuženim i da je i sam razumeo da je isti, odnosno optuženi, oduzeo život sada

pokoynom B.K., ove navode potkrepljuje i izjava svedoka AS - unuka osuđenog i sada pokojnog B, koji je razjasnio činjenice i okolnosti kako je optuženi. GK mu je poslao na prodaju vatreno oružje, ovo oružje kojim je osuđeni počinio krivično delo ubistva, gde mu je optuženi naredio da ga nikome ne pokazuje, posebno članovima porodice sada pokojnog BK Takođe iz veštačenja, Kosovske agencije za forenziku od 31.03.2020.godine, utvrđeno je da je ovaj pištolj funkcionalan i da je dokaz dokazan cifrom D#2 jedan (1) deo patrone kalibra 7,65x17mm ispaljeno je iz pištolja svedoka D#R, koji je pronađen u dvorištu pokojnog B.

6. Dakle, u konkretnom slučaju, prvostepeni sud je dao jasne razloge za mesto, vreme i način izvršenja krivičnog dela, kao i način na koji je krivično delo počinio optuženi GK, gde je u odnosu na činjenica i okolnosti, prvo je uzeo u obzir iskaze optuženog, koji u svoju odbranu, u iskazu datom policiji, nije negirao izvršenje krivičnog dela protiv njegovog brata. naprotiv, detaljno je opisao kako je sada pokojnog BK lišio života, zatim kako je spalio leš i kako ga je bacio da bi sakrio tragove ubistva. Pored toga, svedoci porodice osuđenog i svedoci porodice sada pokojnog dokazali su da je optuženi GK osoba koja je oduzela život sada pokojnom B., stoga su zaključci prvostepenog suda da je optuženi sa

direktnim umišljajem lišio života preminulog pravični i razumni i zasnovani na dokazima i drugim dokumentima predmeta.

7. Prvostepeni sud je prilikom utvrđivanja navedenih činjenica i okolnosti uzeo u obzir iskaz optuženog o načinu na koji je izvršio krivično delo ubistvo, odnosno iskaz optuženog dat policiji, uzeo je u obzir i iskaz optuženog o načinu na koji je izvršio krivično delo ubistvo. izjave svedoka SK i MK, AS i drugi materijalni dokazi. Sud je iz navedenih svedoka i materijalnih dokaza nesumnjivo dokazao činjenicu da je optuženi GK počinio krivično delo teško ubistvo prema oštećenom BK, u vreme, na mestu i na način opisan u tački I presude suda o. prvog stepena, budući da je isti, da bi izbegao krivičnu odgovornost, kontinuirano pokušavao da sakrije dokaze, kao što je to u početku činio i sa pištoljem, koji je poslao svom nećaku. A.S.

8. Tvrdnju iz pritužbe, da se prvostepeni sud nije imao pravo zasnivati samo na iskazu optuženog datom policiji, ovaj sud ocenjuje neosnovanim, iz razloga što je prvostepeni sud u S tim u vezi dato je potpuno, jasno i dovoljno obrazloženje, pojašnjavajući da se radi o iskazu optuženog datom policiji na redovan način i u prisustvu njegovog branioca i da ožalbena presuda nije samo potkrepljena u izjavi, ali i u izjavama drugih svedoka, a posebno u izjavama svedoka SK, MK, ovi svedoci koji su direktno razgovarali sa optuženim GK i u njihovom prisustvu, optuženi

je unapred upozorio da ga je lišio života sada pok. BK, te da su sve ove izjave potom potkrepljene materijalnim dokazima kao što su zapisnik o uviđaju i fotodokumentacija koja dokazuje mesto na kojem je vatra zapaljena, zatim izjava svedoka koji dokazuje zapaljenje vatre, ali i svedoka AS koji dokazuje činjenice i okolnosti u vezi sa predajom oružja od strane osuđenog, da sve ove činjenice i iskaze dokazuje i sam optuženi u svom iskazu. policiji, dakle ne može se raditi o bitnoj povredi odredaba krivičnog postupka kada je sud zasnovao svoju presudu na iskazu optuženog, ali i na iskazima drugih svedoka, pa stoga i tvrdnje u ovom smernice su neosnovane i ovaj sud u potpunosti podržava obrazloženje nižestepениh sudova.

9. Što se tiče žalbenih tvrdnji za netačnu i nepotpunu utvrđivanje činjeničnog stanja, po oceni ovog suda, ovi navodi su neosnovani i kao takvi ne stoje. Prvostepeni sud je u pogledu ovog žalbenog osnova dao jasno i potpuno obrazloženje sa kojim se obrazloženje ovog suda slaže i sa ovim sudom, s obzirom na to da iz izvedenih dokaza u sudskom ispitivanju proizilazi da je sud prvostepenog prava i u potpunosti potvrdio činjenično stanje, kada je potvrdio da je kritičnog dana, nakon verbalnog sukoba između optuženog i sada pokojnog BK, zbog njihovih imovinskih odnosa, optuženi otišao u svoju kuću i nakon uzimanja vatrenog oružja, detaljnije opisanog kao u odredbi osporene presude, lišio života

preminulog BK, pri čemu je potom leš pokojnika spalio u vatri koju je zapalio u dvorištu zgrade. sada pokojnikovu kuću, gde je u vezi sa tim sam optuženi izjavio u prisustvu svedoka SK i MK, zatim je to priznao i policiji prilikom davanja iskaza u prisustvu njegovi branioci. Dakle, imajući u vidu sve navedene okolnosti, proizilazi zaključak prvostepenog suda da je optuženi GK izvršilac krivičnog dela „*Teško ubistvo*“ iz člana 173. stav 1. iz stava 1.3. KZRK-a, tačna je i nesumnjivo je dokazano da je optuženi preduzeo sve inkriminirajuće radnje koje čine obeležja krivičnog dela za koje je oglašen krivim i osuđen, te se u žalbi tvrdi da je u ovom krivičnom predmetu pravno, krivičnog zakona povređen na štetu osuđenog je neosnovan.

10. Povodom žalbenog navoda branioca optuženog, da se povrede odredaba krivičnog postupka sastoje i u tome što prvostepeni sud ne pridaje značaj osnovnoj činjenici da Osnovno tužilaštvo u Đakovici nije utvrdilo uputi pozive da omogući odbrani da pomogne u slučaju ispitivanja svedoka, što rezultira lišavanjem prava branioca osuđenog da pomaže i postavlja pitanja svedocima, Vrhovni sud Kosovo ocenjuje da je ova tvrdnja neosnovana, iz razloga što a priori ne obaveštavanje odbrane da učestvuje u istražnim radnjama nije učinilo dokaze neprihvatljivim, jer je odbrana imala mogućnost da ospori zakonitost i stavi je u pitanje dokaze pribavljene tokom određenih istražne radnje u narednim fazama

krivičnog postupka, takva povreda se mora vrednovati u kontekstu uticaja na pravilnost i zakonitost sudske odluke a to u konkretnom slučaju ne predstavlja bitnu povredu odredaba krivičnog postupka.

11. Tvrdnja branioca osuđenog da su prvostepeni i drugostepeni sud pobijanu presudu zasnovali isključivo na izjavama članova porodice – svedoka i iskazu optuženog u policijskoj stanici, prema oceni ovog suda ovaj tužbeni zahtev ne drži, iz razloga što je prvostepeni sud u obrazloženju svoje presude, na strani 48. presude, dao potpuno i jasno obrazloženje u vezi sa ovim zahtevom, sa čime se i ovaj sud slaže, a da nije pušten ni jednom u razradu.
12. Neosnovana je tvrdnja branioca, da je oštećena učestvovala u ozbiljnim sukobima sa drugim osobama, jer su u vezi sa ovom tvrdnjom svi saslušani svedoci na suđenju svedočili o činjenicama i okolnostima za to, a sud prvostepeni je dao potpuno i jasno obrazloženje za ovu tužbu, koje ovaj sud ne smatra razumnim da obrazlaže , jer postoji jasna i razumljiva obrazloženja nižestepenih sudova koji dali obrazloženje u vezi sa ovom tvrdnjom odbrane.
13. Takođe, povodom tvrdnje odbrane da je sud poklonio veru iskazima svedoka - članova porodice preminulog , koji su suprotni materijalnim

dokazima - veštačenje od 06.10.2021. godine, koje su izradili veštak HM i BM - viši specijalista. za serologiju i DNK, ovaj sud ocenjuje da je i ova tvrdnja odbrane neosnovana, jer i u odnosu na ovu tvrdnju odbrane ovaj sud ocenjuje da je prvostepeni sud prvo je u svojoj presudi dao potpuno obrazloženje, na strani 43 presude, sa kojim se slaže i ovaj sud, jer je iz navedenog veštačenja proizilazilo da su uzorci peska koji su poslani na ispitivanje negativni na prisustvo ljudske DNK.

14. Prvostepeni sud je pravilno ocenio da je iz saslušanja svedoka i iz drugih izvedenih dokaza dokazana činjenica da je optuženi spalio telo žrtve, kako je gore obrazloženo, što se tiče činjenice da je uzorak peska poslat u AFK, bio je negativan na prisustvo ljudske DNK, nisu učinili neverovatnom činjenicu spaljivanja tela žrtve, budući da je i veštačenjem utvrđeno da je DNK mogao biti uništen ili U ovim uzorcima peska je nedostajao genetski materijal, a kada se ovaj nalaz proceni u odnosu na radnje osuđenika, postaje još pouzdanije da su uzorci uništeni, jer je osuđenik koristio različite materijale za spaljivanje leša, kao što je drvo, plastika, papirne kese, daske, crni papir za izolaciju i ostalo, spaljivanje tela žrtve 2-3 dana za redom.

15. Povodom tvrdnje branioca optuženog, da ni u jednoj fazi razvoja istražnog i sudskog postupka optuženom nisu obavljani odgovarajući i

neophodni pregledi, neuropsihijatrijski i psihološki pregledi radi utvrđivanja psihičkog i psihičkog zdravlja, ovo je sud ocenjuje da je ova tvrdnja branioca neosnovana iz razloga što ni u jednoj fazi krivičnog postupka nije bilo sumnje u psihičko zdravlje optuženog ni od strane stranaka ni od strane organa koji su ga razvili. postupak i sumnju u to nije izneo ni branilac optuženog, da je izvršilac krivičnog dela mogao biti neodgovoran u vreme izvršenja krivičnog dela.

16. I dok ni u jednoj fazi postupka nije bilo sumnje u psihičko zdravlje optuženog, ni od strane stranaka ni od strane organa, čak i iz spisa predmeta proizilazi da ne postoji medicinska dokumentacija koja pokazuje da je optuženi je tražio lečenje u vezi sa mentalnim zdravljem, a ovo stanje se nije pojavilo ni u jednoj fazi postupka, uključujući prethodni postupak, potvrđivanje optužnice, prvostepeno suđenje, ali ova tvrdnja o psihičkom zdravlju optuženog je predstavljen tek u fazi žalbe, ovaj sud ocenjuje da ovaj zahtev odbrane u ovoj fazi može biti samo zahtev, više za odugovlačenje postupka nego za razjašnjenje odgovornosti.
17. U krivičnom pravu važe oboriva prirodna pretpostavka da je svako rođeno mentalno sposoban, jer polazi od dobro utemeljene pretpostavke da su sve osobe odgovorne, psihički normalne i da su stoga sposobne

razumeti važnost dela i kontrolirati svoje ponašanje. Stoga se u krivičnom postupku dokazuju da li je neko bilo odgovorno ili ne samo u konkretnim slučajevima kada postoji osnovana sumnja da je počinioc krivičnog dela neodgovoran.

18. Pored presude prvostepenog suda, kako je ranije istaknuto, presuda drugostepenog suda nije uvrštena kao bitna povreda odredaba krivičnog postupka.
19. U ovom aspektu, obrazloženi deo presude drugostepenog suda sadrži razloge koji se odnose na ocenu žalbenih navoda branioca optuženog , kao i povrede zakona koje su ispitane po službenoj dužnosti, kao i predviđeno članom 404. stav 1. ZKP.
20. Iz obrazloženja presude drugostepenog suda vidi se da je predmetni sud ispitao i cenio sve žalbene tvrdnje branioca optuženog GK, za krivična dela za koja je oglašen krivim.
21. Povodom tužbe branioca na odluku o kazni, ovaj sud ocenjuje da, imajući u vidu istaknute okolnosti na kojima se prvostepeni sud zasnivao prilikom odmeravanja kazne za učinjena krivična dela i u kojima se poziva na

obrazloženje presude i ocenjujući istu u odnosu na žalbene navode, neosnovane su žalbene tvrdnje branioca optuženog GK da je kazna oštra.

22. Po oceni Vrhovnog suda Kosova, navedeni žalbeni zahtevi ne stoje, jer je prvostepeni sud pravilno i potpuno utvrdio i ocenio sve okolnosti koje utiču na određivanje vrste i visine kazne i da je u skladu sa odredbama člana 69. i 70. Krivičnog zakonika, gde je otežavajuća okolnost bio visok stepen umišljaja, odnosno odlučnost za izvršenje krivičnog dela. Što znači da je ovo krivično delo počinio sa umišljajem, sa visokim stepenom umišljaja, motiv za izvršenje krivičnog dela je bio vezan za imovinske probleme koje je imao sa žrtvom, njegovim bratom, sada pokojnim BK krivičnog dela, odnosno optuženi odlazi u kuću sada pokojnog i puca u njegovom pravcu u trenutku kada se sada pokojni nije ni očekivao, zatim ponašanje optuženog nakon izvršenje krivičnog dela, gde isti uzima leš sada pokojnog i spaljuje ga u vatri, zatim sakrije preostale delove leša izgorelog u požaru, a sve to u cilju prikriivanja krivičnog dela, zatim činjenicu da je isti osuđivan ranije i za krivično delo ubistvo, stepen štete nanese porodici preminulog, prethodno ponašanje optuženog, gde iz obaveštenja švicarskih vlasti, u vezi sa krivičnim dokazima optuženog G.K., primljen od strane ILECU 13.10.2021.godine, utvrđeno je da je isti od strane Kasacionog krivičnog suda u Lozani , dana 09.02.2004. . Isti je pušten na uslovni otpust iz zatvora 27.11.2016.godine na uslovni otpust

od 5 godina i zabranjen mu je ulazak u Švajcarsku do 10.10.2023. Takođe, optuženi je presudom Osnovnog suda u Đakovici - Ogranak u Orahovcu, P.br.6/2016 od 12.03.2018. godine, pravosnažno oglašen krivim za krivično delo lake telesne povrede iz čl. 188 stav 1 prema stavu 1.4 KZRK.

23. Dakle, ovaj sud je, uzimajući u obzir način izvršenja krivičnog dela, mesto izvršenja krivičnog dela, ponašanje optuženog prije izvršenja krivičnog dela kao i nakon izvršenja krivičnog dela, činjenicu da krivično delo učinjeno pod "posebno otežavajućim okolnostima", smatra da je kazna koju je izrekao prvostepeni sud, potvrđena i drugostepenom presudom, pravična i zakonita, te da ista je u skladu sa intenzitetom društvene opasnosti počinjenog krivičnog dela i stepenom krivične odgovornosti osuđenog, te je u funkciji generalne i individualne prevencije i da će se ovom kaznom ostvariti svrha kazne predviđene zakonom. odredba člana 38 KZRK.

24. Iz navedenih razloga, u skladu sa članom 401. ZKP, odlučeno je kao u izreci presude.

**Presuda apelacionog veća Vrhovnog suda Kosova-PML.Br.613/2023,
od 22.12.2023.godine**

” U obrazloženju presude drugostepenog suda nisu izneti dovoljni razlozi zbog kojih ovaj sud nije imao poverenja u dokaze koje je vodio prvostepeni sud, a iz spisa predmeta proizilazi da su dokazi na osnovu kojih drugostepeni sud podržava svoju presudu i preinačuje prvostepenu presudu kao da je kontradiktorna i nejasna i ne pruža dovoljan osnov za odluku kao u konkretnom slučaju kako je postupao drugostepeni sud u predmetu odlučivanja u ovom krivičnom predmetu“.

I. Tok predmeta

1. Presudom Osnovnog suda u Mitrovici-Departman za Teška Krivična Dela PKR.br.262/2022 od 03.04.2023.godine, osuđeni M.B. oglašen je krivim za krivično delo teško ubistvo iz čl.173 st.1., podstav 1.3, 1.4 i 1.11 KZRK-a, za koje delo je sud presudio kaznom zatvora od 18 (osamnaest) godina, koja kazna će biti izvršena nakon pravnosnažnosti presude. Osuđenom je posebnim rešenjem određen pritvor do pravnosnažnosti ove presude, ali najviše od kazne izrečene presudom ovog suda. U izrečenu kaznu se uračunava vreme provedeno u pritvoru od 27.05.2022.godine. U skladu sa članom 85 KZRK-a u vezi sa članovima 513, 514 i 515 KZRK-a, osuđeni je takođe osuđen na meru obaveznog

psihijatrijskog lečenja u pritvoru u zdravstvenoj ustanovi. Mera obaveznog psihijatrijskog lečenja sa zadržavanjem u zdravstvenoj ustanovi osuđenom će trajati sve dok bude postojala potreba za medicinsko-psihijatrijskim lečenjem osuđenog.

2. Trajanje mere prinudnog psihijatrijskog lečenja sa zadržavanjem će se zasnivati na izveštajima i preporukama veštaka psihijataru Instituta za sudsku psihijatriju Kosova u P. Mera prinudnog psihijatrijskog lečenja osuđenog biće izvršena od ustanove zdravstvene zaštite u Institutu za sudsku psihijatriju u P. Institut za sudsku psihijatriju Kosova u P. je dužan da pruža lečenje u vremenu kako je predviđeno odredbom ovog rešenja. Institut za sudsku psihijatriju u P. je dužan da ovom sudu pošalje pismene izveštaje o zdravstvenom stanju i uspešnosti lečenja u roku od 6 meseci.
3. Na osnovu odredbe člana 169. stav 4. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija, mera obaveznog psihijatrijskog lečenja će se prvo izvršiti zadržavanjem u zdravstvenoj ustanovi. Vreme provedeno u zdravstvenoj ustanovi uračunava se u kaznu zatvora izrečenu na osnovu člana 515. stav 3. ZKP-a.
4. Sud može obustaviti ili promeniti meru obaveznog psihijatrijskog lečenja sa zadržavanjem, kada smatra da je potrebno i nakon primanja izveštaja i preporuke veštaka psihijataru za izmenu ili ukidanje mere po osnovu

uspešnosti lečenja. Sud od osuđenog trajno oduzima dva noža koja su korišćena za izvršenje krivičnog dela, koje će Kosovska policija uništiti nakon pravosnažnosti presude. Osuđeni je dužan da na ime troškova krivičnog postupka plati iznos od 550€, sudsku taksu u iznosu od 30€, na ime fonda za naknadu štete oštećenima krivičnim delima, iznos od 50€.

5. Apelacioni Sud Kosova je u žalbenom postupku presudom PAKR.br.380/2023 od 08.08.2023.godine oštećenog L.M., povodom odluke o kazni, i žalbe Tužilaštva, povodom odluke o promeni mere prinudnog psihijatrijskog lečenja sa zadržavanjem u zdravstvenoj ustanovi, i preinačio presudu prvostepenog suda tako što je Apelacioni Sud Kosova osudio M.B., za krivično delo teško ubistvo iz člana 173 stav 1 iz st.1.3, 1.4. i 1.11 KZRK-a, osudio ga na kaznu zatvora u trajanju od 28 (dvadeset osam) godina, kojom kaznom će da se izvrši po pravosnažnosti ove presude, a u koju kaznu će se uračunati vreme provedeno u pritvoru od 27.05.2022.godine do pravosnažnosti ove presude. Poništava se presuda o odluci o izricanju mere obaveznog psihijatrijskog lečenja sa zadržavanjem u zdravstvenoj ustanovi. Žalba branioca osuđenog na prvostepenu presudu se odbija. U ostalim delovima, presuda ostaje nepromenjena.
6. Protiv ovih presuda zahtev za zaštitu zakonitosti podneli su:

- branilac osuđenog M.B., advokat M.H., zbog povrede krivičnog zakona i zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, predlažući Vrhovnom Sudu Kosova da usvoji kao zaosnovan zahtev za zaštitu zakonitosti, preinačiti pobijane presude, na način da se osuđeni M. B. oglašava krivim za krivično delo ubistvo iz člana 173. stav 1. podstav. 1,3 i 1.11 u vezi sa članom 18 stav 2 KZRK-a, za koje će biti izrečena niža kazna i na osnovu člana 85 stav 1 KZRK-a i 513,514 i 515 ZKP-a, mera lečenja će biti izrečena obaveznom psihijatrijskom zadržavanju u zdravstvenoj ustanovi (bliže opisano u odredbi II prvostepene presude) ili se presude poništavaju i predmet vraća prvostepenom sudu na ponovno odlučivanje.

7. Kancelarija Glavnog Državnog Tužioca dopisom KMLP.II.br.355/2023 od 29.11. 2023.godine, predložio je da se zahtev za odbranu zakonitosti branioca osuđenog odbije kao nezaosnovan.
8. Vrhovni Sud Kosova, na sednici veća nakon razmatranja svih spisa predmeta, u smislu člana 435. stav 1. u vezi sa članom 436. stav 1. Zakonika o krivičnom postupku (u daljem tekstu: ZKP) godine i nakon procene tvrdnji iz zahteva za zaštitu zakonitosti utvrdio je da:
  - zahtev za zaštitom zakonitosti je zaosnovan.

9. Branilac osuđenog M. B., u zahtevu za zaštitu zakonitosti, tvrdi da je Apelacioni Sud Kosova, u obrazloženju presude, prekoračio ovlašćenja za razmatranje žalbe, tako da samovoljno proširuje sopstvena ovlašćenja bez ikakvog pravnog oslonca koji je preispitao presudu. Na štetu osuđenog M. B. prekršen je krivični zakon na taj način što je, iako je postojalo veštačenje Instituta za sudsku psihijatriju o psihičkom zdravlju osuđenog, drugostepeni sud u presudi odbacivši mišljenje psihijatrijskog veštačenja u celini opravdava svoj stav kroz analizu iskaza svedoka saslušanih u delovima koji se odnose na ponašanje osuđenog u vremenskom periodu pre izvršenja inkriminiranih radnji, ali i direktnih zapažanja na sednici veća.
10. Tvrdi se da je drugostepeni sud učinio tešku povredu i grešku, zbog čega se odbrana pozivala i na pravnu literaturu (pošto u sudskoj praksi nije naišla ni na jedan sličan slučaj) u kojoj je između ostalog, smatra „Govoriti o osobinama ili prirodi psihičko-psihičke bolesti koja učinioca krivičnog dela može učiniti neodgovornim ili sa bitno smanjenom duševnom odgovornošću, to je težak posao i prevazilazi nadležnosti stručnog znanja pravnika. To je zato što je reč o jednostavnim pojavama i pitanjima nauke o medicini, odnosno nauke psihijatrije i psihopatologije.

11. Ističe u zahtevu da u obrazloženju presude drugostepenog suda, između ostalog, postoji i nedostatak dovoljnog saznanja za razlikovanje stanja neuračunljivosti učinioca u vreme izvršenja krivičnog dela, koje u celini isključuje odgovornost za koju takvom učiniocu može biti izrečena samo obavezna mera psihijatrijskog ozdravljenja i delo učinjeno u bitno smanjenom psihičkom stanju u kome učinilac preduzima radnje, planira ih i kao takav ih sprovodi, ali je njegov uslov da razume posledice tih radnji krajnje sužen kao posledica psihičkog stanja od kojeg pati.

12. Dalje se u zahtevu tvrdi da obrazloženje drugostepene presude ne predstavlja procenu činjeničnog stanja koje je dokazao prvostepeni sud, već je celokupno obrazloženje presude u suprotnosti sa psihijatrijskim veštačenjem i mišljenje veštaka datog u sudskom ispitivanju čime se stavljaju u poziciju iznad institucionalnog naučnog mišljenja.

13. Iz svega navedenog, prema braniocu, proizilazi da je osuđenom povređen krivični zakon na njegovu štetu i da su nastupile veoma teške posledice jer je, po mišljenju veštaka psihijatarata, procenjeno da se on leči kroz meru obavezno psihijatrijsko lečenje sa zadržavanjem u zdravstvenoj ustanovi i sve to radi preduzimanja mera za lečenje istih.

II. Procena apelacionog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Vrhovni Sud Kosova, procenjujući tvrdnje branioca osuđenog u zahtevu i drugim spisima predmeta, procenjuje da su tvrdnje branioca osuđenog osnovane, zbog činjenice da je presuda drugostepenog suda sadrži bitne povrede odredaba veća iz člana 384. stav 2. podstav 7. ZKP-a.
2. Ovaj sud procenjuje da u presudi Apelacionog Suda nisu dati jasni razlozi o odlučnim činjenicama, proceni činjeničnog stanja dokazanog dokazima koje je sproveo prvostepeni sud, kao i činjenicama o izrečenoj kazni.
3. S tim u vezi, presuda drugostepenog suda je nejasna i u suprotnosti je sa obrazloženjem i sadržajem spisa predmeta.
4. Ovaj sud procenjuje da se neiznošenje razloga u presudi u vezi sa navedenim aspektima prema navedenim zakonskim odredbama smatra bitnom povredom odredaba krivičnog postupka, shodno članu 384. stav 2. podstav 7. ZKP-a.
5. S tim u vezi, u obrazloženju presude drugostepenog suda nisu izneti dovoljni razlozi zbog kojih ovaj sud nije imao poverenja u dokaze koje je vodio prvostepeni sud, a iz spisa predmeta proizilazi da se dokazi na

kojima drugostepeni sud zasniva svoju presudu i preinačuje prvostepenu presudu pokazuju kontradiktornim i nejasnim i ne daju dovoljan osnov za odluku kako je u konkretnom slučaju postupao drugostepeni sud prilikom odlučivanja u ovom krivičnom predmetu.

6. Iz spisa predmeta i presude Apelacionog Suda proizilazi da je ovaj sud u potpunosti oglušio o mišljenje veštaka Instituta za sudsku psihijatriju kojim je veštak zaključio da je osuđeni M.B. u vreme izvršenja krivičnog dela , mentalni kapacitet da razume rad i kontroliše svoje postupke je suštinski smanjen. Ovaj zaključak Apelacionog Suda je u suprotnosti sa veštačenjem Instituta za sudsku psihijatriju, kojim je veštačenjem dato mišljenje o psihičkom zdravlju osuđenog M. B., a odluka o ukidanju ove mere obrazložena je svojim stavom kroz analizu iskaza saslušanih svedoka u delovima koji se odnose o ponašanju osuđenog.

7. Prema proceni Prema oceni ovog suda, radi procene karakteristika ili prirode psihičko-psihičke bolesti koja može učiniti neodgovornim ili suštinski odgovornim zasmanjen psihički izvršilac krivičnog dela, nadležni suveštaka relevantne oblasti, kao što je u konkretnom slučaju prvostepeni sud zatražio od veštaka relevantne oblasti, naloživši da se izvrši veštačenje radi utvrđivanja zdravstvenog stanja psihički za osuđenika. S tim u vezi, stručnjaci Instituta za sudsku psihijatriju

preporučili su meru obaveznog psihijatrijskog lečenja sa zadržavanjem u Zavodu zdravstvene zaštite osuđenog. Iz tog razloga, kada u krivičnom postupku postoji sumnja da lice nije bilo odgovorno u vreme izvršenja krivičnog dela, sud poziva na pomoć nadležnog veštaka iz ove oblasti. Dakle, u konkretnom slučaju, postupanje drugostepenog suda je suprotno zakonskim odredbama člana 133. stav 1. KZ, kojim je propisano da se radi razjašnjenja i provere od relevantnih činjenica u krivičnom postupku mogu se angažovati lica koja po svojoj stručnoj spremi pomažu organima koji razvijaju krivični postupak. Štaviše, prema članu 392 stav 1 i 2 KZK-a, Apelacioni sud, u slučaju da smatra da je to neophodno zbog dileme u vezi sa pogrešnom i nepotpunom autentifikacijom činjeničnog stanja, bilo je moguće otvoriti reviziju i dobiti nove dokaze ili naložiti novo veštačenje od grupe veštaka relevantne oblasti, ali ne i da sam preuzme ulogu veštaka, pošto sud nema odgovarajuće stručnost u ovoj oblasti. Svako mešanje u ovom pravcu može dovesti do proizvoljnosti prilikom donošenja odluke.

8. Iz presude Apelacionog Suda proizilazi da u presudi nisu dati materijalnopравни razlozi u vezi sa sprovođenjem ovih dokaza i njihova procena nije data u kontekstu jasnog dokaza ovih svedočenja koji su u suprotnosti sa veštačenja o psihičkom zdravlju osuđenih lica.

9. Iz izloženog, ovaj sud procenjuje da je u presudi drugog stepena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 404. stav 1. Krivičnog zakonika, jer nisu pravilno procenjeni navodi tužbe.
10. Naprotiv, presuda drugostepenog suda sadrži uopšteno i manjkavo obrazloženje, ne razrađujući i razrađujući bitne tvrdnje iznete u žalbi branioca okrivljenog, zanemarujući i smatrajući nepravičnim zaključke prvostepenog suda u pogledu dokaza koje je vodio prvostepeni sud.
11. Vrhovni Sud Kosova smatra da je drugostepeni sud, takođe u pogledu odmeravanja kazne, trebalo da iznese jasne i dovoljne razloge u vezi sa odlučujućim činjenicama za kaznu u vezi sa ovim tvrdnjama odbrane.
12. Dakle, ovaj sud procenjuje da je osnovana tvrdnja iz zahteva da je Apelacioni Sud, u slučaju povećanja kazne osuđenom, izricanjem kazne zatvora od 28 (dvadeset osam) godina i ukidanjem mere za obavezno psihijatrijsko lečenje sa zadržavanjem, mera koju je izrekao prvostepeni sud po preporuci veštaka relevantne oblasti, povređen je i krivični zakon na štetu osuđenog, iz razloga što da je sud prekoračio svoja ovlašćenja čak i izricanjem kazne zatvora od 28 (dvadeset osam) godina, za šta nema opravdanja za odlučne činjenice u pogledu dužine kazne, koje je Apelacioni Sud uzeo kao osnov u predmetu pooštavanja kazne, a uzimajući u obzir odredbu člana 42. st. 1 i 2 KZK-a.

13. Dakle, na osnovu svega gore navedenog, Vrhovni Sud Kosova je odlučio da usvoji kao osnovan zahtev za odbranu zakonitosti branioca osuđenog M.B., ukidajući presudu drugostepenog suda, kao i da će ovaj krivični predmet biti vraćen sudu istog stepena na ponovnom postupku.
14. Bitne povrede odredaba krivičnog postupka kojima je obuhvaćena presuda drugostepenog suda takve su prirode da ih Vrhovni Sud Kosova nije mogao izbeći, pa su bili razlozi koji su nalagali da ovaj krivični predmet treba se vraćati u ponovnom postupku u drugostepenom sudu.
15. U ponovnom postupku drugostepeni sud mora da izbegne sve navedene povrede kao i da proceni tvrdnje iz pritužbe, a zatim donese pravičnu i zakonitu odluku u ovom krivičnopravnom predmetu.
16. Iz gore navedenih razloga i na osnovu člana 438. stav 2. ZKP-a, odlučeno je kao u izreci ove presude.

**Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.618/2023,
od 06.12.2023.godine.**

”Ovaj sud procenjuje da je u prvostepenoj presudi učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 384. stav 2. stav 2.7. ZKP-a, jer je u potpunosti izostala obrazloženje u vezi sa odlučnim činjenicama, dok je u presudi drugostepenog suda sadrži bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 404. stav 1. ZKP-a, jer tužbeni zahtevi nisu procenjeni”.

I. Tok predmeta

1. Presudom Osnovnog suda u Prištini-Departman za Teška Krivična Dela PKR.br.95/2022 od 26.05.2023.godine, osuđeni A.D. i B.H. oglaseni krivim za krivično delo razbojništvo u saizvršilaštvu iz člana 317 stav 1 u vezi sa članom 31 KZRK-a i osuđeni su: osuđeni A.D. sa kaznom zatvora od 4 (četiri) godine, u koju kaznu mi je uračunato vreme provedeno u pritvoru od 25.01.2022.godine do 04.07.2022.godine kao i od 21.07.2022.godine do 27.07.2022.godine presuda postaje pravosnažna, kao i novčanom kaznom u iznosu od 1.500,00 (hiljadu i petsto evra) koja se mora platiti u roku od 15 dana od pravosnažnosti presude. Ukoliko se novčana kazna ne plati u skladu sa članom 43 stav 3 Krivičnog zakonika, biće zamenjena kaznom zatvora, pri čemu se za jedan dan zatvora obračunava novčana kazna od 20€.

2. Osuđeni B.H. godine osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 3 (tri) godine, u kojoj kaznu od 25.01.2022. godine do 04.07.2022.godine presuda postaje pravosnažna, kao i novčanom kaznom u iznosu od 1.500,00 (hiljadu i petsto evra) koja se mora platiti u roku od 15 dana od pravosnažnosti presude. Ukoliko se novčana kazna ne plati u skladu sa članom 43 stav 3 Krivičnog zakonika, biće zamenjena kaznom zatvora, pri čemu se za jedan dan zatvora obračunava novčana kazna od 20€.
3. Osuđeni su dužni da solidarno plate sve troškove postupka po završnom računu ovog suda, za sudski paušal svaki posebno u iznosu od 100€, a takođe i svaki posebno u iznosu od 50€, u naziv naknade štete žrtvama zločina.
4. Oštećeni S.M. radi ostvarivanja imovinskopravnog zahteva upućeni u parnični spor.
5. Apelacioni Sud Kosova, Departman za Teška Krivična Dela, presudom PAKR.br. 456/2023 od 13.09.2023.godine, odbio je kao neosnovane žalbe branilaca osuđenih A.D. i B.H., potvrđujući presudu prvostepenog suda.
6. Protiv ovih presuda zahtev za zaštitu zakonitosti podneli su:

- branilac osuđenog A.D., advokat A.H., zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 384. stav 2. podstav 2.7. i 369. stav 7. ZKP-a i povrede krivičnog zakona iz člana 385. stav 1. podstav 1.1 ZKP-a, sa predlogom da se zahtev usvoji kao osnovan i pobijane presude poništi, dok je krivični predmet biti vraćen prvostepenom sudu na ponovni postupak.

- branilac osuđenog B.H., advokat F.C.K., zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 384. stav 2. podstav 2.7 i 369. stav 7. ZKP-a i povrede krivičnog zakona iz člana 385. stav 1. iz podstava 1.1 ZKP, sa predlogom da se zahtev usvoji kao zaosnovan i pobijane presude ponište, dok ovaj krivični predmet vratiti prvostepenom sudu na ponovni postupak.

7. Glavni Državni Tužilac je dopisom KMLP.II.br.358/2023 od 29.11.2023.godine predložio da se zahtevi za zaštitu zakonitosti branilaca osuđenih A.D. i B.H. da se odbiju kao nezaosnovani.
8. Vrhovni Sud Kosova, na sednici veća, nakon pregleda spisa predmeta, u smislu člana 435. stav 1. u vezi sa članom 436. stav 1. Zakonika o

krivičnom postupku (ZKP) i nakon procene zahteva za zaštitu zakonitosti, utvrdi da:

- zahtevi branilaca su nezaosnovani.

9. Branioци osuđenih A.D. i B.H. u zahtevima za zaštitu zakonitosti navode da je u prvostepenoj presudi bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 384. stav 2. podstav 2.7. ZKP-a, jer je odredba presude nerazumljiva, protivreči sebi i razlozi su mu nejasni i ne konkretni. Pobjijana presuda ne sadrži odgovarajuće razloge o svim relevantnim činjenicama ovog krivičnog predmeta. Pobjijana presuda sadrži bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 369. stav 7. ZKP-a, u kojoj je odredbi određeno da „sud jasno i potpuno iznosi koje činjenice i iz kojih razloga smatra dokazanim ili nedokazanim“. Sud takođe posebno procenjuje tačnost suprotstavljenih dokaza, razloge neusvajanja konkretnog predloga stranaka, kao i razloge na kojima je isti zasnovan prilikom rešavanja pravnih pitanja, a posebno prilikom dokazivanja postojanja krivičnog dela i krivičnog dela odgovornost optuženog. Dalje, u zahtevima branilaca osuđenih, tvrdi se da sud, u slučaju prijema pobjijane presude, ni u jednom slučaju nije istakao koje činjenice je dokazao, a koje nije dokazao, nije pravilno procenio iskaz žrtve, koja je sama po sebi uvek bila kontradiktorna. Odbrana tvrdi da je sud svoju

presudu zasnovao samo na materijalnim dokazima CD-a i oprostio im verovanje da je njegov branilac, kada se slučaj dogodio, prisustvovao mestu izvršenja krivičnog dela.

10. Tvrdi se da je presuda Apelacionog Suda takođe bitna povreda odredaba krivičnog postupka, jer je ovaj sud u obrazloženju presude samo opisao nalaze prvostepenog suda bez navođenja razloga za tvrdnje iz žalbe, ali mu je dosta stereotipnih nalaza „tvrdnje ne stoje“. Apelacioni Sud je opisao tačku po tačku obrazloženje prvostepenog suda. Apelacioni Sud se ni u jednom slučaju nije bavio tvrdnjama odbrane u žalbi, nije naveo konkretne razloge.

II. Procena apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova

1. Vrhovni Sud Kosova, nakon razmatranja spisa predmeta i presuda osporenih žalbom, procenjuje da su tvrdnje u zahtevima branilaca zasnovane. Pre svega, ovaj sud smatra potrebnim da razjasni da je u članu 369. Zakonika o krivičnom postupku uopšteno propisano „Sadržaj i oblik pismene presude“, gde je u stavu 6. ovog člana predviđeno da „Sud u obrazloženju presude iznosi razloge za svaku tačku presude“, dok je u stavu 7. ovog člana predviđeno da „Sud jasno i potpuno iznosi koje činjenice i iz kojih razloga smatra autentifikovan ili neautentifikovan.

Sud takođe, na poseban način, procenjuje tačnost suprotstavljenih dokaza, razloge neusvajanja konkretnog predloga stranaka, kao i razloge na kojima je on zasnovan u slučaju rešavanja pravnih pitanja, a posebno u predmetu slučaju dokazivanja postojanja krivičnog dela i odgovornosti okrivljenog, kao i u slučaju primene pojedinih odredaba krivičnog zakona protiv okrivljenog i njegovog krivičnog dela”.

2. Na osnovu ovih zakonskih odredbi proizilazi da sud u obrazloženju presude mora da iznese razloge za svaku tačku presude (stav 6. gore navedenog člana), dok iznošenje razloga mora kako sa činjeničnim aspektima tako i sa pravnim aspektima relevantnog predmeta.
3. S tim u vezi, neiznošenje razloga u presudi u vezi sa gore istaknutim aspektima prema navedenim zakonskim odredbama, smatra se bitnom povredom odredaba krivičnog postupka, shodno članu 384. stav 2. podstav 7. ZKP-a .
4. Iz gore navedenog, Vrhovni Sud Kosova nalazi da je prvostepeni sud propustio da iznese jasne i dovoljne razloge u obrazloženju svoje presude u pogledu relevantnih pravnih činjenica, te da proizilazi da je u ovom slučaju presuda predmet je uvršten sa bitnim povredama odredaba krivičnog postupka, gore navedenim povredama.

5. S tim u vezi, u obrazloženju presude prvostepenog suda nisu izneti dovoljni razlozi u odnosu na izvedene dokaze u sudskom ispitivanju, nije dovoljno samo izvesti dokaze koji su sprovedeni, već je mora se utvrditi da ono što je tim dokazima dokazano i da li je dokazano da su osuđeni izvršili krivično delo za koje su oglašeni krivim. Provedeni dokazi kojima je sud verovao su kontradiktorni, oštećeni nije mogao da identifikuje jednog od optuženih, već je samo identifikovao druge optužene. Čak i prema iskazu svedoka F.S. dato u sudskom ispitivanju, proizilazi da se sa optuženim susreo negde oko 14:00 ili 15:00 časova kritičnog dana, dok iz spisa predmeta proizilazi da se događaj desio oko 12:44 časova, dok iz iskaza svedoka o kome je reč predstavlja od 24.02.2022.godine u policijskoj stanici u Kosovu Polju, isti je izjavio da je sreo osuđenike oko 11:00, a iz ovoga se vidi da je ova izjava bila kontradiktorna, kroz koju je reč o različitim vremenima, kada se susreo sa osuđenicima. Sa CD-a nije bilo moguće identifikovati osuđene, osim što je utvrđeno da su osuđeni prisustvovali licu mesta kada se incident dogodio, te da je sud verovao ovom dokazu povezujući ga sa iskazom oštećene. Iz navedenog, prvostepeni sud nije pravilno procenio dokaze zbog činjenice da se dokazi čine kontradiktornim.
6. Iz obrazloženja presude proizilazi da je prvostepeni sud, osim što je kao dokaze konstatovao sadržinu iskaza oštećenog, iskaza svedoka i CD-a,

kojima je u obrazloženju presude, nisu dati materijalnopравни razlozi u vezi sa vođenjem ovih dokaza i njihova procena nije urađena u kontekstu jasnog dokaza ovih dokaza i prave potvrde postojanja ili nepostojanja krivičnog dela za koje su osuđeni terete se prema optužnici.

7. Dakle, sve navedeno, prema proceni ovog suda, predstavlja bitne povrede odredaba krivičnog postupka, koje pobijanu presudu čine pravno nestabilnom i koje su nužno uslovile poništaj predmetne presude.
8. Iz gore izloženog, ovaj sud procenjuje da je u prvostepenoj presudi učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 384. stav 2. podstav 2.7. ZKP-a, jer u potpunosti nedostaje obrazloženje u pogledu odlučnih činjenica, dok drugostepena presuda sadrži bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 404. stav 1. ZKP-a, jer navodi žalbe nisu procenjeni.
9. Na ovaj način u presudu prvostepenog suda uvrštene su bitne povrede odredaba krivičnog postupka, kao što je gore istaknuto, a ove povrede nije izbegao ni drugostepeni sud.
10. Naprotiv, čak i presuda drugostepenog suda sadrži uopšteno i manjkavo obrazloženje, ne razrađujući i razrađujući suštinske tvrdnje iznete u

žalbama, kojih nije bilo malo, kao i zanemarujući ih i smatrajući ih ispravnim i zakonitim zaključke prvostepenog suda, iako se radilo o bitnim povredama odredaba krivičnog postupka. Vrhovni Sud Kosova smatra da je drugostepeni sud u vezi sa ovim tvrdnjama odbrane trebalo da iznese jasne i dovoljne razloge u vezi sa odlučnim činjenicama – odlukom o kazni. Time drugostepeni sud nije dovoljno obrazložio tvrdnje odbrane po tužbi.

11. Vrhovni Sud Kosova procenjuje da neiznošenje razloga u vezi sa bitnim tvrdnjama odbrane, pored toga što predstavlja bitnu povredu ranije istaknutih odredaba krivičnog postupka, predstavlja i povredu čl. 6 Evropske Konvencije o Zaštiti Osnovnih Ljudskih Prava i Sloboda.
12. Dakle, na osnovu svega navedenog, Vrhovni Sud Kosova je odlučio da usvoji kao zaosnovane zahteve za zaštitu zakonitosti branilaca osuđenih A.D. i B.H., uz poništavanje presude prvostepenog suda i presude drugostepenog suda, tako da će ovaj krivični predmet biti vraćen prvostepenom sudu na ponovni postupak.
13. Bitne povrede odredaba krivičnog postupka kojima je obuhvaćena presuda prvostepenog suda i presuda drugostepenog suda su takve prirode da ih Vrhovni Sud Kosova nije mogao izbeći, pa su isti bili razlozi

koji su primorali da se ovaj krivični predmet vraća na ponovni postupak prvostepenom sudu.

14. U ponovnom postupku, prvostepeni sud mora još jednom da odredi sudsku reviziju i izbegne sve gore navedene povrede, pri čemu nakon rednog sprovođenja svih dokaza mora doneti pravičnu, zakonitu odluku i dovoljno obrazloženu za svaki tačke presude, kako je predviđeno relevantnim zakonskim odredbama.

15. Iz gore navedenih razloga i na osnovu člana 438. stav 1. podstav 1.2. ZKP-a, odlučeno je kao u dispozitivu ove presude.

**Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.690/2023,
od 10.01.2023.godine.**

” Na osnovu člana 44, stav 1. KZRK-a, zamena kazne zatvora do 6 (šest) meseci je samo opcija dostupna sudu, naime tako nešto nije obaveza“.

I. Tok predmeta

1. Presudom Osnovnog Suda u Prizrenu, P.br.1349/2021, od 14.04.2022.godine, osuđeni Gj.P. oglašen krivim za krivično delo teška telesna povreda iz člana 186. stav 1. u vezi sa članom 31. KZRK-a i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 4 (meseca) meseca, koja će se izvršiti u roku od 15 dana nakon pravnosnažnosti ove presude. U skladu sa članom 44. Krivičnog zakonika, uz saglasnost osuđenog, kazna zatvora zamenjena je novčanom kaznom u iznosu od 1500 (hiljadu petsto) €, koju kaznu je osuđeni dužan da plati u tri mesečne rate počev od 1-10 svakog meseca, u roku od 15 dana od dana pravnosnažnosti ove presude. Osuđeni B.S. oglašen je krivim za krivično delo napada iz člana 31. Krivičnog zakonika i osuđen je na novčanu kaznu u iznosu od 1.200 (hiljadu dvesta) €, sa uračunatim vremenom u pritvoru kućni pritvor od 12.12.2019.godine do 12.02.2020.godine. Osuđeni su dužni da plate 20 € na ime troškova krivičnog postupka za sudski paušal, 30 € za naknadu

štete žrtvama krivičnog dela, 20 € za veštačenje. Oštećeni za ostvarivanje imovinskopravnog zahteva upućeni su u parnični spor.

2. U žalbenom postupku, Apelacioni Sud Kosova je presudom PA1.br.1427/2022 od 01.11.2023.godine, uz usvajanje žalbe Osnovnog tužilaštva u Prizrenu i ovlašćenog zastupnika oštećenog. M.S. je preinačio prvostepenu presudu u pogledu odluke o kazni tako što Apelacioni Sud sudi osuđenom Gj.P., za krivično delo teška telesna povreda iz člana 186. stav 1. podstav 1.1. u vezi sa članom 31. KZRK-a na kaznu zatvora u trajanju od 8 (osam) meseci, dok je osuđeni B.S. za krivično delo napada iz člana 184. stav 1. u vezi sa članom 31. KZRK-a, osuđuje ga na kaznu zatvora u trajanju od 6 (šest) meseci, koja će se izvršiti po pravnosnažnosti presude. Osuđenicima B.S. u izrečenu kaznu zatvora uračunava se vreme provedeno u pritvoru i kućnom pritvoru od 12.12.2019.godine U ostalim delovima osporena presuda ostaje neizmenjena.
3. Protiv ovih presuda zahtev za zaštitu zakonitosti podneo je branilac osuđenog B.S., advokat M.Sh., zbog povrede krivičnog zakona, sa predlogom da Vrhovni Sud Kosova usvoji zahtev radi zaštite zakonitosti, tako što se presuda Apelacionog Suda Kosova preinači i prvostepena

presuda ostane na snazi ili uz saglasnost osuđenog da odluči u skladu sa članom 44. KZRK-a.

4. Kancelarija Glavnog Državnog Tužioca je dopisom KMLP.II.br.406/23 od 26.12.2023. godine predložila da se zahtev za odbranu zakonitosti branioca osuđenog odbije kao nezaosnovan.
5. Vrhovni Sud Kosova, na sednici veća nakon razmatranja spisa predmeta, u smislu člana 435. stav 1. u vezi sa članom 436. stav 1. Zakonika o krivičnom postupku (ZKP) i nakon procene tvrdnje iz zahteva za zaštitu zakonitosti nalazi da:
  - zahtev za zaštitu zakonitosti je nezaosnovan.
6. Branilac osuđenog u zahtevu za zaštitu zakonitosti tvrdi da se visokom merom kazne izrečene osuđenom neće postići svrha kazne, što kao načelo ima obrazovanje , resocijalizaciju koju je osuđeni držao da se vrati kao koristan član društva gde je u konkretnom slučaju kazna veoma visoka i negativno će uticati na njegov psihofizički razvoj. I pored olakšavajućih okolnosti koje su iznete u obrazloženju presude prvostepenog suda, kao što je priznanje krivice, prvi put je došlo do sukoba zakona, redovnog nastavka postupka, okolnosti koje doveo prvostepeni sud da do izrečene

kazne. Branilac osuđenog je u zahtevu tražio i zamenu kazne zatvora od 6 (šest) meseci novčanom kaznom radi ostvarivanja svrhe izrečene kazne i resocijalizacije osuđenog.

II. Procena apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova

1. Vrhovni Sud Kosova nalazi da su tužbe branioca osuđenog nezasnovane, iz razloga što presudama prvostepenog i drugostepenog suda nije povređen krivični zakon na štetu osuđenog.
2. Procenjujući tvrdnje osuđenih, Vrhovni Sud Kosova smatra da je potrebno najpre da istakne činjenicu da je zahtev za zaštitu zakonitosti podnet zbog povrede krivičnog zakona u vezi sa izrečenom kaznom, odnosno da je zahtev za zaštitu zakonitosti podnet zbog povrede krivičnog zakona u vezi sa izrečenom kaznom presudom prvostepenog suda, preinačenom presudom drugog stepena, osuđeni je osuđen na kaznu zatvora.
3. Vrhovni Sud Kosova nalazi da je krivični zakon pravilno primenjen i da je osuđeno lice osuđeno na kaznu definisanu odredbama člana 184. stav 1. u vezi sa članom 31. KZRK-a, koja odredba predviđa kažnjavanje novčana kazna ili kazna zatvora do 1 (jedne) godine.

4. Na 5. strani presude prvostepenog suda istaknute su sve okolnosti koje su uticale na izricanje vrste i visine kazne, a olakšavajuće i otežavajuće okolnosti koje su uzete kao osnov u vezi izricanja kazne. U međuvremenu, drugostepeni sud je na 4. strani presude, ističući druge okolnosti koje nisu procenjene kao otežavajuće, odlučio da pooštri kaznu.
5. Međutim, na osnovu odredbe člana 385. stav 5. ZKP-a, kada je u pitanju odluka o kazni, krivični zakon je povređen samo u slučajevima kada je sud prekoračio zakonska ovlašćenja prilikom izricanja kazne, dok je u postupku izricanja kazne prekoračio zakonska ovlašćenja konkretno, tako nešto se nije dogodilo.
6. Inače, treba istaći da Vrhovni Sud Kosova nije nadležan da preispituje visinu izrečenih kazni, ali je važno da zakonska ovlašćenja nisu prekoračena prilikom izricanja kazne, pa su tvrdnje njegovog branilac u ovom pravcu ne stoje.
7. U vezi sa zahtevom za zamenu kazne prema članu 44. KZRK-a, Vrhovni Sud Kosova nalazi da je na osnovu člana 44. stav 1. KZRK-a, zamena kazne zatvora do 6 (šest) meseci je samo opcija dostupna sudu, naime tako nešto nije obaveza.

8. Činjenica da je osuđenom licu izrečena kazna zatvora do 6 (šest) meseci ne znači da se osuđenom licu svaki put mora dati mogućnost da takvu kaznu zameni novčanom kaznom.
9. Da li će osuđenom biti data mogućnost da kaznu zatvora do 6 (šest) meseci zameni novčanom kaznom je stvar koju sud procenjuje u svakom konkretnom slučaju, procenjujući sve okolnosti u konkretnom slučaju, ove okolnosti može se odnositi i na krivično delo i na samog osuđenog (njegove kvalitete i ponašanja).
10. Čak i u članu 44. stav 1. KZRK-a je predviđeno da *„kada sud izrekne kaznu zatvora do šest (6) meseci, sud može istovremeno odlučiti da se kazna zatvora zameni novčanom kaznom, sa saglasnost osuđenog lica“*, što znači da je zamena takve kazne zatvorom novčanom kaznom u diskreciji suda, koji mora da proceni da li je tako nešto razumno ili ne.
11. Dakle, na ovaj način, a na osnovu gore istaknutog i u skladu sa odredbom člana 437. ZKP-a, odlučeno je kao u dispozitivu ove presude.

**Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.40/2024,
od 06.02.2024.godine.**

”Ovaj sud procenjuje da nižestepeni sudovi prilikom odlučivanja o ovom krivičnopravnom pitanju nisu dali dovoljno obrazloženja o odlučnim činjenicama, iz razloga što nisu dokazali da se u konkretnom slučaju radi o rani ili o dve rane oštećenog i ko je oštećenom, jednom osuđenom ili oba osuđena naneo povrede, odnosno prvostepeni sud nije obrazložio činjenicu na osnovu kojih je dokaza zaključio da je oštećeni ima dve rane (kada svi dokazi koji se nalaze u spisima predmeta – materijalni dokazi – veštačenje i sudski veštaci saslušani u sudskom veštačenju to nisu dokazali i svedoče da oštećeni ima samo jednu ranu)”.

I. Tok predmeta

1. Osnovni sud u Prištini-Departman za Teška Krivična Dela, presudom PKR.br.361/2021 od 15.05.2023.godine, osuđeni H.Sh. i A.B., proglasio ih krivim za krivično delo ubistvo u pokušaju iz člana 172, u vezi sa članom 28 i 31 KZRK-a i svakog posebno za krivično delo neovlašćeno posredovanje, kontrolu ili držanje oružja iz člana 366 stav .1 KZRK-a, dok je osuđeni A.B. za krivično delo učestvovanje u premlaćivanju iz člana 187 stav 1 KZRK-a i za ova dela presudio je: Osuđenom H.Sh., nakon

što je za prvo delo odredio kaznu zatvora u trajanju od 8 (osam) godina, a za drugo krivičnog dela, kazna zatvora u trajanju od 3 (tri) meseca, uz primenu odredaba za izricanje kazne za udružena krivična dela u skladu sa čl.76. KZRK-a ga je osudio na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 8 (osam) godina i 1 (jedan) mesec, u koju kaznu mu je uračunao i vreme provedeno u pritvoru i kućnom pritvoru, od 08.02.2021.godine. Osuđeni A.B., određivši za prvo delo kaznu zatvora u trajanju od 8 (osam) godina, a za drugo delo kaznu zatvora u trajanju od 3 (tri) meseca, uz primenu odredaba za izricanje kazne za kombinovana krivična dela u u skladu sa članom 76 KZRK-a je osuđen jedinstvenom kaznom zatvora u trajanju od 8 (osam) godina i 1 (jedan) mesec, u kojoj u kaznu je uračunato i vreme provedeno u pritvoru i kućnom pritvoru, od 08.02.2021.godine do pravosnažnosti presude.

2. Osuđeni A.B. proglasio krivim za krivično delo učestvovanje u premlaćivanju iz člana 187 stav 1 KZRK-a i osudio ga na kaznu zatvora u trajanju od 1 (jedne) godine, koja se neće izvršiti ako je osuđeni u roku od 2 (dve)) godine ne izvrši drugo krivično delo.
3. Osuđeni su dužni da plate troškove krivičnog postupka po završnom sudskom računu, dok je na ime sudskog paušala osuđenih H.Sh. i A.B. svako posebno da plati iznos od 200€, dok je osuđeni A.B. iznos od 50€

kao i na ime fonda za obeštećenje žrtava krivičnih dela, svaki posebno iznos od 50€. Oštećeni F.Xh., radi ostvarivanja imovinsko-pravnog zahteva, upućen je u parnični spor.

4. U žalbenom postupku, Apelacioni Sud Kosova je presudom PAKR.br.470/2023 od 13.10.2023.godine odbio kao neosnovane žalbe branilaca osuđenih H.Sh. i A.B., uz potvrđivanje prvostepene presude.
5. Protiv ovih presuda zahtev za zaštitu zakonitosti podneli su:

- branilac osuđenog H.Sh., advokat H.J., zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, drugih povreda odredaba krivičnog postupka koje su uticale na zakonitost sudske odluke i pogrešne primene materijalnog prava, sa predlogom da Vrhovni Sud Kosova usvoji zahtev kao osnovan i pobijane presude preinači tako da se osuđeni oslobodi od optužbe ili pobijane presude ukine i predmet vraća prvostepenom sudu na ponovno odlučivanje.

- branilac osuđenog A.B., advokat A.Gj., zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka i povrede krivičnog zakona sa predlogom da Vrhovni Sud Kosova usvoji zahtev kao osnovan i ukida osporene presude i predmet vraća prvostepenom sudu na ponovno odlučivanje.

6. Državni Tužilac Kosova u Prištini je podneskom KMLP.II.br.20/2024 od 24.01.2024.godine predložio da se zahtevi za zaštitu zakonitosti branilaca osuđenih odbiju kao nezaosnovani.

II. Procena apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova

1. Vrhovni Sud Kosova, na sednici veća nakon razmatranja spisa predmeta, u smislu člana 435. stav 1. u vezi sa članom 436. stav 1. KZRK-a i nakon procene zahteva u zahtevima za zaštitu zakonitosti , zaključio da:

Zahtevi branilaca za zaštitu zakonitosti su zaosnovani.

2. Branilac osuđenog H.Sh u zahtevu tvrdi da su u obe presude učinjene bitne povrede odredaba krivičnog postupka iz člana 384. stav 1. ZKP-a, zbog toga što presuda nije sastavljena u skladu sa st. člana 370 stav 8 ovog zakonika, stav 2 iz stava 2.1 pogrešna primena odredaba ZKP-a. Dalje se u zahtevu tvrdi da prvostepena presuda ne sadrži razloge za odlučne činjenice, dok su izneti razlozi nejasni i prilično kontradiktorni bez potkrepljenja u spisima predmeta. Sud je imao osporene činjenice, pri čemu se u presudi navodi da je ostavljeno na pobijanom sudu da razjasni činjenice o tome ko je oštećenom naneo ove povrede. Ova sporna činjenica za sud po zakonskim odredbama treba da ide u korist osuđenog a ne na njegovu štetu, a sve to u smislu načela in dubio proreo.

3. U zahtevu se ističe da Apelacioni Sud želi da utvrdi da je u pitanju bitna povreda odredaba krivičnog postupka koja je uticala na odluku prvostepenog suda. Začudo, prvostepeni sud, u slučaju odluke, veruje samo jednom dokazu, iskazu svedoka koji je prijatelj žrtve i učesnik u prebijanju, a ne veruje nijednom drugom dokazu, kao što je sudsko-medicinsko veštačenje, izjava lekara na ročištu, izjava dva svedoka, drugostepeni sud postupa na isti način i zanemaruje prigovor odbrane, ne procenjuje žalbene iskaze na sve, za koje je takva odluka želim da otkazem. Dalje u zahtevu se ističe da nižestepeni sudovi nisu poštovali primenu odredaba člana 370. stav 7. ZKP-a, odnosno da dokazuju na osnovu kojih dokaza je sud zaosnovao da oštećeni ima dve povrede. Ističe se da svi dokazi u spisima predmeta dokazuju nevinost osuđenog H.Sh. U zahtevu se elaboriraju sprovedeni dokazi, a mišljenje i nalaz veštaka moraju biti jasni da li se u konkretnom slučaju radi o jednoj rani ili o dve rane. Ističe se da je sa datim mišljenjima stručnjaka relevantne oblasti i njihovom stručnošću ovo pitanje ostalo nejasno i da na osnovu odredbe člana 262. stav 2. ZKP-a, sud ne oglašava krivim optuženog samo na osnovu jednog dokaz.

4. Branilac osuđenog A.B., tvrdi da je pobijanom presudom učinjena bitna povreda iz člana 384. stav 1. iz stava 10. u vezi sa članom 369. stav 6. i 7. Krivičnog zakonika, da su razlozi koje je izneo prvostepeni sud su u

potpunoj suprotnosti sa sadržajem spisa predmeta, a postoji i protivrečnost između odredbe i obrazloženja, iz razloga što osuđenik A.B. nije preduzeo nikakvu inkriminišuću radnju u smislu uboda nožem povređenog F.XH., a to nije dokazano nikakvim dokazima. Prvostepeni sud u obrazloženju nije izneo razloge za odlučne činjenice, nije izneo jasne razloge koje činjenice i iz kojih razloga smatra dokazanim ili nedokazanim. Dalje se u zahtevu ističe da prvostepeni sud uopšte nije procenio mišljenje veštaka, gde imamo dva veštačenja iz kojih nije uverljivo i tvrdi da se radi o dve povrede već samo o jednoj. Presuda se ne može zasnivati na izjavama svedoka da se radi o dva uboda nožem, kao što su to uradili prvostepeni i drugostepeni sud, već samo kada postoji potkrepljenje u mišljenju veštaka, a ovo mišljenje u ovom slučaju izostaje konkretan slučaj jer nije razrešena dilema da li je reč o jednom ili dva udarca.

5. Prema proceni Vrhovnog Suda Kosova, navoda branilaca osuđenih su zaosnovane, jer presude protiv kojih su podneti tužbe sadrže bitne povrede odredaba krivičnog postupka za koji se traže.
6. Presuda prvostepenog suda uključuje bitnu povredu odredaba krivičnog postupka prema odredbi člana 384. stav 1. podstav 1.10. KZRK-a, odnosno člana 369. stav 6. i 7. KZRK-a, pošto prvostepeni sud nije izneo

obrazloženje za svaku tačku presude, odnosno nije izneo jasno i potpuno koje činjenice i iz kojih razloga smatra autentifikovan ili neautentifikovan.

7. Na osnovu spisa predmeta proizilazi da je u ovom krivičnom predmetu prvostepeni sud svoju presudu zasnovao na iskazu oštećenog, iskazu svedoka E.Xh. a u materijalnim dokazima – veštačenje koje je radio sudski veštak. U sudskoj reviziji u vezi sa urađenim veštačenjem izjavljen je i Dr. N.U., koji je veštak, a takođe i u reviziji mišljenje veštaka Dr. Artana Haxhiju.
8. Iz sudsko-medicinskog veštačenja od 13.03.2021. godine, koje se odnosi na prirodu povrede oštećenog F.Xh., proizilazi da je mišljenje sudskog veštaka nejasno i ostavlja mnogo dilema, da je u konkretnom slučaju rana ili ima dve rane? Sudski veštak Dr. N.U., saslušan u sudskoj reviziji u vezi sa ovim slučajem, naveo je da sva medicinska dokumentacija dokazuje da je oštećeni F.Xh postoji samo jedna rezna rana koja je pronađena u predelu leve strane vrata.
9. Drugi sudski veštak, Dr. A.H. je u raspravi o sudskoj reviziji odgovorio „Ne možemo da donesemo konačno mišljenje o tome da li je bilo jedne ili dve rane, ali nijedna od ove dve mogućnosti nije isključena. Dakle, u

vezi sa ovim da li je oštećeni imao jednu ranu ili dve rane, izjasnila su se dva veštaka, ali ostaje nejasno i sa dilemom da li je reč samo o jednoj rani ili o dve rane i to sudski nije moglo da potvrdi u prvom stepenu pogodila ga je činjenica da je oštećeni F.Xh imao samo jednu ili dve rane i da li ga je udario jedan osuđenik ili dva osuđenika. Dakle, na osnovu ovih dokaza i mišljenja veštaka sudske medicine ne proizilazi da je presuda potkrepljena materijalnim dokazima, jer iz ovih mišljenja nemamo definitivno mišljenje, bez dileme, da li je reč o jednom ili dve rane, kada se zna da se presuda ne može zasnivati na pretpostavkama, već na činjenicama i dokazima.

10. Vrhovni Sud Kosova, procenjuje da u konkretnom slučaju prvostepeni sud nije pravilno procenio materijalne dokaze - veštačenje i mišljenja veštaka datih u vezi sa ovom nedokazanom činjenicom, a nisu izneti dovoljni razlozi u vezi sa protivrečnosti koje su iznete i dileme oko ovog pitanja, proizilazi da je dispozitiv presude nejasan, protivrečan sam sebi i protivrečan obrazloženju presude.
11. Ovaj sud procenjuje da nižestepeni sudovi prilikom odlučivanja o ovom krivičnom pravnom pitanju nisu dali dovoljno obrazloženje za odlučne činjenice, iz razloga što nisu dokazali da je u konkretnom slučaju odnosi se na rani ili za dve povrede oštećenog i ko je naneo povrede oštećenom,

jednom od osuđenih ili obojici osuđenih, odnosno prvostepeni sud nije obrazložio činjenicu na osnovu kojih je dokaza zaosnovao kada je konstatovao da oštećeni ima dve rane (kada svi dokazi koji se nalaze u spisima - materijalni dokazi - veštačenje i sudski veštaci saslušani u sudskom veštačenju to nisu dokazali i svedoče da oštećeni ima samo jednu ranu).

12. U konkretnom slučaju, iz spisa predmeta proizilazi da je prvostepeni sud u trenutku donošenja odluke verovao samo iskazu oštećenog i svedoka koji je bio prijatelj oštećenog i učesnik u premlaćivanju i nije verovao nijednom drugom dokazu kao što je sudsko veštačenje, iskazi sudskih lekara Dr. N.U. i Dr. A.H., njihovo mišljenje dato u sudskom ispitivanju odnosilo se na ovu činjenicu, od koje su dokazi pokazali suprotno, da se u konkretnom slučaju radi o samo jednoj rani.

13. Budući da u konkretnom slučaju nalaz veštaka prema veštačenju nije jasan i ne zna se o kolikom broju rana, jednoj ili dve rane, dovode u pitanje dilemu ko je oštećenom naneo povredu rana, odnosno da li je oštećeni udario sam jedan od osuđenih ili su ga udarila oba osuđena i dilema oko toga je ostala nerazjašnjena, potvrđeno je prvostepenom odlukom i presudom Apelecionog Suda , za sada, ovaj sud ne može usvojiti, pa je odlučeno da se predmet vrati ponovno odlučivanje.

14. Na ovaj način, na osnovu svega navedenog, Vrhovni Sud Kosova je odlučio da usvoji kao osnovane zahteve za zaštitu zakonitosti branilaca osuđenih, dok je pobijane presude ukinuo, tako da će ovaj krivični predmet biti vraćen prvostepenom sudu na ponovni postupak.
15. Istaknute bitne povrede odredaba krivičnog postupka, kojima je obuhvaćena presuda prvostepenog suda, a koje nisu izbegnute ni presudom drugostepenog suda, takve su prirode da Vrhovni Sud Kosova nije mogao da ih izbegne, pa su isti razlozi naterali da se ovaj krivični predmet ponovo vrati u ponovni postupak prvostepenom sudu.
16. U ponovnom postupku prvostepeni sud treba ponovo da odredi glavni pretres i da izbegne sve navedene povrede, a nakon preduzimanja predloženih procesnih radnji i redovnog sprovođenja svih dokaza tražim da se izvrši veštačenje od strane grupa stručnjaka iz relevantne oblasti i nakon toga donosim pravičnu i zakonitu odluku u ovom krivičnopravnom pitanju.
17. Iz gore navedenih razloga i na osnovu člana 438. stav 1. podstav 1.2. ZKP-a, odlučeno je kao u izreci ove presude.

**Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.73/2024, od
04.04.2024.godine.**

”Prema odredbi člana 17. Zakona o prijavljivanju, poreklu i kontroli bogatstva visokih javnih zvaničnika i prijavljivanju, poreklu i kontroli poklona za sve zvaničnike (koji je bio na snazi) navodi se:

Ko prekrši obaveze utvrđene ovim zakonom, a koje nisu krivična dela, visoki zvaničnici je učinio prekršaj i kažnjava se”.

“ Iz zakonskog opisa zakona – prema članu 17. jasno proizilazi da za neprijavlivanje ili netačno prijavljivanje imovine stečene zakonite koristi, nesavesnošću podnosioca prijave, predstavlja nezakonitu radnju, ali povlači krivičnu odgovornost i krivično delo zbog toga što je izražena norma „ako nije krivično delo“.

I. Tok predmeta

1. *Osnovni sud u Prištini-Opšti Departman je presudom PM.br.642/2023 od 27.04.2023.godine proglasio krivim osuđenog I.R. za krivično delo neprijavlivanje ili lažno prijavljivanje imovine, prihoda, poklona, i materijalne koristi ili finansijske obaveze iz člana 437 stav 2 Krivičnog zakonika i izrekao kaznu kaznom zatvora u trajanju od 6 (šest) meseci,*

koja kazna neće biti izvršena ako osuđeni ne učini drugo krivično delo u roku provere od 1 (jedne) godine, kao i novčanom kaznom u iznosu od 300 (trista) €, koju kaznu je dužan da plati u roku od 15 dana od dana pravosnažnosti presude. Ukoliko osuđeni ne želi ili ne može da plati novčanu kaznu, sud će je zameniti zatvorskom kaznom, računajući na svakih 20 € sa jednim danom zatvora. Osuđeno lice je dužno da plati troškove krivičnog postupka i sudsku taksu u iznosu od 20 € i naknadu štete žrtvama krivičnih dela u iznosu od 20 €.

2. *U žalbenom postupku, Apelacioni Sud Kosova je rešenjem PA1.br.866/2023 od 20.10.2023. godine usvojio žalbu branioca osuđenog samo na odluku o uslovnoj osudi, tako što je Apelacioni Sud Kosova, osuđenom I. R., za delo za koje je kriv, prvostepeni sud je izrekao novčanu kaznu u iznosu od od 300 (trista) €, koja će se kazna izvršiti u roku od 15 dana od pravosnažnosti presude. Ukoliko osuđeni ne želi ili ne može da plati novčanu kaznu, sud će je zameniti zatvorskom kaznom, računajući na svakih 20 evra sa jednim danom zatvora.*
3. *Protiv ovih presuda zahtev za zaštitu zakonitosti podneli su: Branilac osuđenog I.R., advokat R.L., iz P., zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka i povrede zakona, sa predlogom da se zahtev usvoji*

kao zaosnovan, te da se pobijane presude ponište i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovni postupak.

4. *Kancelarija Glavnog Državnog Tužilaca Kosovo je dopisom KMLP.II.br.42/2024 od 02.02.2024.godine predložila da se zahtev za odbranu zakonitosti branioca osuđenog odbije kao nezaosnovan.*

5. Vrhovni Sud Kosova, na sednici veća, nakon razmatranja dokumentacije slučaja, u smislu člana 435. stav 1. u vezi sa članom 436. stav 1. KZRK-a i nakon procene zahteva iz zahteva za zaštite zakonitosti, zaključio da:

Zahtev za zaštitu zakonitosti je zaosnovan.

- branilac osuđenog, u zahtevu za zaštitu zakonitosti, tvrdi da su sudovi osporenim presudama nedavanjem jasnih razloga u vezi sa relevantnim činjenicama učinili bitne povrede odredaba krivičnog postupka, zbog čega je u konkretnom slučaju da osuđeno lice nije prijavilo imovinu zbog činjenice da je ovo krivično delo učinjeno samo sa umišljajem, a ne iz ne pažnje, i nisu dali nikakav razlog šta je bila svrha osuđenog da ne prijavi tu imovinu, da li je ovo namerno i da je tu imovinu stekao na zakonit ili nezakonit način, pa je presuda postala pravno neodrživa. Dalje, u zahtevu branioca, razrađena je odredba člana 17. zakona o prijavljivanju, poreklu

i kontroli imovine visokih javnih zvaničnika i prijavljivanju, poreklu i kontroli poklona ovog zakona, iz razloga što je prema ovoj odredbi „ko prekrši obaveze utvrđene ovim zakonom, a *koje nisu krivična dela*“, visoki javni zvaničnici je učinio prekršaj i za prekršaj se kažnjava.

II. Procena apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova

1. Vrhovni Sud Kosova je došao do zaključka da se navedene tvrdnje branioca osuđenog I.R. zasnivaju na činjenici da je presuda prvostepenog suda uvrštena u povredu krivičnog zakona na štetu osuđenog, dok ove povrede nisu izbegao ni drugostepeni sud.
2. Prema spisima predmeta i osporenim presudama, proizilazi da je tuženi, u slučaju prijave imovine kao prodekan Medicinskog fakulteta, puštao da proglasi imovinu-zemljište u selu M. opština Đ. a zemlju nasledio od svog pretka u selu M opština Đ koju imovinu prethodnih godina je prijavio.
3. Ovaj sud procenjuje da neprijavljivanje imovine ili lažno prijavljivanje imovine predstavlja krivično delo iz člana 430. Krivičnog zakonika, *samo kada je ova imovina pribavljena na nezakonit način*, ali ni kada je neprijavljena ili pogrešno prijavljena imovina zakonito stečena i

deklarant nema razloga da krije tu imovinu, ali je zbog nemara, nepažnje nije prijavio, odnosno nije pravilno prijavio.

4. Prema odredbi člana 17. Zakona o prijavljivanju, poreklu i kontroli bogatstva visokih javnih zvaničnika i prijavljivanju, poreklu i kontroli poklona za sve zvaničnike (koji je bio na snazi) navodi se:
5. Ko prekrši obaveze utvrđene ovim zakonom, a koje nisu krivična dela, visoki zvaničnik čini prekršaj i kažnjava se.
6. Iz zakonskog opisa zakona – prema članu 17. jasno proizilazi da za neprijavlivanje ili netačno prijavljivanje imovine, stečene na zakonit način, zbog nemara podnosioca prijave, to predstavlja nezakonitu radnju, ali povlači *krivičnu odgovornost i krivično delo, zbog toga što je izražena norma „ako nije krivično delo“*.
7. Prema ovom članu, javni zvaničnik je krivično odgovoran, samo ako imovinu uopšte nije prijavio ili je lažno prijavio (npr. neko ju je nasledio, ili dobio kao poklon itd)jer se time okoristio na neki način protivzakonito i ne mogu da opravda kako je stekao ovo bogatstvo.

8. Odredba člana 430. KZRK-a sadrži dva oblika radnje i stav konfiskacije koji utvrđuje da **1.** Svako lice, koje je prema zakonu dužno da podnese prijavu bogatstva, prihoda, poklona, koristi drugu imovinu ili novčane obaveze, a ko to ne učini, kazniće se novčanom kaznom i kaznom zatvora do tri (3) godine. **2.** Novčanom kaznom kazniće se lice koje je po zakonu dužno da prijavi imetak, prihode, poklone, drugu imovinsku korist ili finansijske obaveze, a koje falsifikuje ili ne priloži podatke tražene u prijavi i kaznom zatvora od šest (6) meseci do pet (5) godina. **3.** Neprijavljena ili lažno prijavljena vrednost imovine, prihoda, poklona ili druge imovinske koristi se *oduzima*.
9. *Član 430. nosi naziv: Neprijavljivanje ili lažno prijavljivanje.....*
10. Ovaj sud procenjuje da se ne može smatrati *lažnom* prijavom, kada je službeno lice greškom prijavilo zakonito stečenu imovinu, ali je pogrešilo nepažnjom, npr. od tri legalne (*nasleđene*) parcele, 1 se izjasnio na obrascu, *ovo je netačna, ali ne i lažna prijava*, zatim, neprijavljivanje imovine, npr. kuća kupljena od ličnog dohotka – kredita, nasledstva itd nije krivično delo, već prekršaj.
11. Ovaj član sankcioniše samo neprijavljivanje bilo koje imovine, ili lažno prijavljivanje (npr. način zarade, itd.) koje je stečeno na nezakonit način,

jasno je potvrđeno stavom 3, koji navodi: *Neprijavljena ili lažna vrednost prijavljena imovina, prihodi, pokloni ili druga imovinska korist, oduzima se.*

12. Prema članu 92. Zakonika o krivičnom postupku, oduzima se samo imovina stečena krivičnim delom, neprijavljena imovina se ne može oduzeti i ni u kom slučaju nije primenjen krivični postupak pred sudovima na Kosovu, stav 3 nije oduzeto ili pogrešno proglašeno, jer je pravno koristilo, dok *stav 3. ne ostavlja diskreciju sudu, ne navodi „može“* već sud. Obavezno, ako je okrivljeni oglašen krivim za ovo krivično delo, oduzima mu se neprijavljena ili lažno prijavljena imovina, pri čemu je već rečeno, oduzima se samo imovina pribavljena krivičnim delom, a ne imovina stečena po zakonu.

13. Vrhovni Sud Kosova procenjuje da, ukoliko je namera zakonodavca bila da svako neprijavljivanje imovine smatra krivičnim delom, ne bi koristio izraz *„ako nije krivično delo“* i ne bi predvideo kazne za prekršaji, *jer radnja ne može biti isto što i prekršaj i krivično delo.* Do sada, ni u kom slučaju, za neprijavljivanje imovine ili netačno prijavljivanje, nisu pokrenuti prekršajni postupci kako je to zakonom predviđeno, zašto su postojale ove prekršajne kaznene odredbe?, *odnosno kada će se ove prekršajne kaznene odredbe primenjivati u praksu?*

14. Sama činjenica da je Zakona o prijavljivanju, poreklu i kontroli bogatstva visokih javnih zvaničnika i prijavljivanju, poreklu i kontroli poklona za sve zvaničnike za sve zvanične odredbe, što određuje kazne, što je dovelo do zaključka jasan i lako se razumljivo za bilo kog da je "*ne-deklaracija ili tačna proglašenja imovine koja je zakonski dobijena*" samo prekršaj, ni na koji način kažnjeni prema članu 17 citiranog zakona.
15. Da li je svrha zakonodavca bila: da je kao pravno stečena i nezakonita ilegalna imovina proglasila ili *proglasila kao krivično delo*, u Zakonu o izjavi, poreklom i kontroli imovini visokih javnih zvaničnika i izjave, porekla i kontrole poklona Za sve zvaničnike Zakona o izjavi, porekla i kontroli imovine visokih javnih zvaničnika i izjave, porekla i kontrola poklona za sve zvaničnike *ne bi predviđali prekršaj* za ne-razaranje imovine, već bi regulisali samo procedure Ali ne i kaznene odredbe za prekršaj, *tada bi se član 430. bili različiti*, znači bi sadržavao poseban odlomak za neprijavljeni nekretnina i dobijen zloupotrebom i posebnim stavom za neprijavljenim ili proglašanim ne-ucjeranim imovinom, ali pravno stečeno, jer u krivičnim uslovima možda neće imati isti status (isti kaznji) kao legitimnu imovinu kao legitimnu imovinu nezakonit.
16. Od svih ovih, Vrhovni Sud Kosova smatra da su presude nižeg sudova uključene u kršenje krivičnog prava na štetu osuđenih, pa je odlučeno da u skladu sa članom 438. stav 1. podstav 1.1 ZKP-a , usmerene presude koje će se menjati kao u donošenju klauzule ove presude.

**Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.194/2024,
od 02.04.2024.godine.**

” Osuđeni branilac zasniva se da je sud drugog instanca nije obavestio osudu za saslušanje na sednici veća kako bi dostavio svoje aspekte i argumente u vezi sa ovim krivičnim slučajem. Prema proceni ovog suda, ne obaveštavajući se osuda na saslušanje na sednici veća, prekršeno je pravo na pravu i zagarantovanu presudu sa članom 31. Ustava Republike Kosovo u pogledu člana 6 EKLJP ”.

I. Tok predmeta

1. Sa presudom Osnovnog suda u Gnjilanu – Opšti Departman P.NR.427 / 2023 od 06.06.2023.godine, osuđeni S.D. Proglašeno je krivim za prekršaj ugrožavanja javnog saobraćaja prema članu 370 stav 9 u kombinaciji sa stavom 1 KZRK-a, za koji je prekršaj osudio zatvorsku kaznu od 1 (jedan) godine koja će se izvršiti nakon presude. Osuđeni u skladu sa članom 64 KZRK-a takođe su nametnuti dodatnu kaznu koja zabranjuje vožnju u roku od 1 (jedne) godine, nakon završetka kazne. U kaznu nametnuta osuđenika je takođe izračunata i na vreme provedeno na pritvoru od 20.05.2023.godine do 06.07.2023.godine. Povređena strana za realizaciju zahteva za pravnu imovinu ugrađena je u građanskom sporu. Osuđani je dužan da plaća porez na naknadu žrtava

kriminala u iznosu od 20 €, troškove krivičnog postupka saobraćajne ekspertize u iznosu od 124 € i pravosuđe u iznosu od 20 €.

2. U žalbenom postupku, Apelacioni Sud Kosova presudom PA1.NR.1141 / 2023 od 14.12.2013.godine odbio je kao nezaosnavan zahtev Osnovnog Tužilaštva u Gnjilanu i žalbu blanilaca osuđenog , dok su potvrdili presudu prvostepenog suda.
3. Protiv presude Apelacionog Suda zahtev za zaštitu zakonitosti podneo je, zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, branilac osuđenog advokat Sh.R. usvojiti kao zaosnovan, dok se presuda Apelacionog suda ukida i predmet vraća istom sudu na ponovno odlučivanje.
4. Državni Tužilac je na zahtev branioca osuđenog odgovorio pismenim podneskom KMLP.II.br.113/2024 od 25.03.2024.godine, sa predlogom da se zahtev odbije kao nezaosnovan.
5. Vrhovni Sud Kosova na sednici veća razmatra spise predmeta u smislu člana 435. stav 1. i 436. stav 1. ZKP-a, procenjuje tužbe u zahtevu za zaštitu zakonitosti i nalazi da: - Zahtev je zaosnovan.

II. Procena apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova

1. Osnovane su tvrdnje branioca osuđenog da drugostepeni sud nije obavestio osuđenog o sednici veća radi iznošenja njegovih aspekata i argumenata u vezi sa ovim krivičnim predmetom. Neobaveštavanjem osuđenog o sednici veća, po proceni ovog suda, povređeno je pravo na pravično suđenje zagaranovano članom 31. Ustava Republike Kosovo u odnosu na član 6. EKLJP-a.
2. Za takve slučajeve, presudom Ustavnog Suda Kosova KL.br.104/2016 od 29. maja 2017. godine, zaključeno je (takođe na osnovu sudske prakse ESLJP) da su garancije sadržane u članu 6. st. 1. i 3. Konvencije nastavljaju da se primenjuju u svim fazama krivičnog postupka. Pravo na odbranu prema navedenoj odredbi Konvencije obuhvata pravo optuženog da se brani sam, pravo na pravnu pomoć uključujući i besplatnu pravnu pomoć i pravo optuženog da prisustvuje svim radnjama u postupku. Neomogućavanjem optuženom da učestvuje na sednici održanoj u drugom stepenu povodom krivične prijave protiv njega, zaključkom Ustavnog suda, zagaranovano je Ustavom Kosova i Evropskom konvencijom pravo na pravično i nepristrasno suđenje.

3. Iz navedenih razloga poništena je isključivo presuda Apelacionog suda i predmet se vraća istom na ponovni postupak, čime bi trebalo da se izbegnu navedene povrede obaveštavanjem osuđenog i njegove odbrane o sednici veća a zatim doneti odluku o ovom pitanju.
4. Iz navedenog, a u skladu sa odredbom člana 438. stav 1. tačka 1.2 ZKP-a, odlučeno je kao u dispozitivu ove presude.

**Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.
250/2024, od 15.05.2024.godine.**

” Prema proceni Vrhovnog Suda Kosova, tvrdnja iz zahteva Državnog tužilaštva da je povređen krivični zakon u korist okrivljenog. Prema Zakonu o Carini i Akcizama Kosova, kao posebnom zakonu, Carina Kosova je državna institucija koja je uređena i posluje u skladu sa pravnim poretom države Republike Kosovo, Ustavom, međunarodnim sporazumima, zakonima i unutrašnjim aktima na osnovu kojih obavlja poslove i odgovornosti koje mu pripadaju u svim slučajevima, a u konkretnom slučaju iu odnosu na ono što su uradili službenici Carinske institucije Kosova“.

I. Tok predmeta

1. Osnovni Sud u Mitrovici- ogranak Srbica je rešenjem P.br.441/19 od 05.07.2023.godine usvojio zahtev branioca okrivljenog V.D. za prigovor na izvođenje dokaza i zahtev za odbacivanje optužnice i pribavljenih dokaza u slučaju kontrole od strane Carine Kosova u privrednom subjektu – deponija N:T:P. „E ...“ je dokaze proglasio nedozvoljenim i odbacio optužnicu Osnovnog Tužilaštva u Mitrovici i odbio krivični postupak protiv okrivljenog V.D., za krivično delo izbegavanje plaćanja obavezne carine iz člana 318. stav 2. u vezi sa stavom. 1 KZRK-a. Troškovi krivičnog postupka padaju na teret budžeta suda.

2. U žalbenom postupku, Apelacioni Sud Kosova je presudom PN.br.1258/23 od 31.08.2023.godine odbio kao nezosnovanu žalbu Osnovnog Tužilaštva u Mitrovici, potvrdivši rešenje prvostepenog suda.
3. Protiv ovih rešenja, zahtev za zaštitu zakonitosti podnelo je Državno Tužilaštvo, zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka i povrede krivičnog zakona, sa predlogom da se zahtev o zaštiti zakonitosti se usvajaju kao zaosnovan i utvrđuje da su u pobijanim rešenjima učinjene bitne povrede odredaba krivičnog postupka u korist okrivljenog.
4. Vrhovni Sud Kosova, na sednici veća nakon razmatranja spisa predmeta, u smislu člana 435 st. 1 u vezi sa članom 436 st. 1. ZKP-a i nakon procene tvrdnji u zahtevu za zaštitu zakonitosti, zaključio da je: - zahtev zaosnovan.
5. Državni Tužilac u zahtevu za zaštitu zakonitosti tvrdi, između ostalog, da je presuda prvostepenog i drugostepenog suda doneta uz bitne povrede odredaba krivičnog postupka i uz povrede krivičnog postupka zakona u korist okrivljenog V. D., zbog toga što svi dokazi, kako lični tako i materijalni, dokazuju da je okrivljeni izvršio krivično delo izbegavanje plaćanja obavezne carinske takse iz člana 318. stav 3. vezano sa stavom 1. KZRK-a. Ističe se da sve dokaze koji su izvedeni i izvedeni uz

optužnicu tužilaštva od 13.09.2019.godine, nižestepeni sudovi nisu pravilno cenili jer svi dokazi nesumnjivo dokazuju da radnje okrivljenog predstavljaju lik krivičnog dela za koje je optužen. Tvrdi se da ni odluka Apelacionog Suda, kada je utvrdio da je odluka prvostepenog suda ispravna, takođe nije nimalo ispravna i utemeljena, iz razloga što su dokazi koje je obezbedila carina Kosova, Izveštaj o kontroli koju je izvršio Sektor za reviziju dana 13.08.2015.godine u prostorijama i na adresi Poslovne N.T.P. "E...", legalno je pribavljena i ova prijava je prihvatljiv dokaz.

6. Dalje u zahtevu za zaštitu zakonitosti, ističe se da je postupanje službenika kosovske carine u potpunosti u okvirima definisanim zakonom u ovom slučaju Zakonikom o Carini i Akcizama na Kosovu br. 03/L-109, kao poseban zakon. Dalje u zahtevu, razrađene su zakonske odredbe ovog zakona koje regulišu ovo pitanje, na osnovu toga da je postupanje Carine Kosova bilo zakonito, dok su presude oba suda uticale na povrede krivičnog zakona u korist okrivljenog, dakle predloženo je da Vrhovni Sud usvoji zahtev kao zaosnovan i utvrdi da su obe sudske odluke donete protivno zakonu u korist okrivljenog.

II. Procena apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova

1. Vrhovni Sud Kosova, povodom uvida u spis predmeta i osporenih odluka, procenjuje da su tvrdnje tužioca u zahtevu za zaštitu zakonitosti zaosnovane, iz razloga koje ćemo izneti u nastavku:
2. Odluka prvostepenog suda potvrđena rešenjem Apelacionog Suda, iz spisa predmeta se pokazuje da je nejasna, nepotpuna i suprotna datom obrazloženju, iz razloga što: iz rešenja prvostepenog suda, pre svega, čini se da je sud usvojio zahtev okrivljenog za pobijanje dokaza i odbacio optužnicu i odbio krivični postupak protiv okrivljenog za krivično delo koje optužnica, sa obrazloženjem da je optužnica zaosnovana na nedozvoljenim dokazima – budući da tužilaštvo nije pružilo dokaze koji bi dokazivali da je policija imala odobrenje sudije za prethodni postupak da izvrši uviđaj na deponiji okrivljenog. Dokaz tužilaštva u vezi sa okrivljenim V.D., sud je proglasio nedozvoljenim dokazom, budući da je isti izveden suprotno odredbama ZKP-a, da su dokazi izvedeni uviđajem na deponiji okrivljenog obezbeđeni-primljeni suprotno odredbama ZKP. odredbe člana 243. i člana 251. Zakonika o krivičnom postupku br. 08/L-032.
3. Po proceni ovog Suda, iz spisa predmeta proizilazi da je optužnica Tužilaštva zaosnovana na svim ličnim i materijalnim dokazima koji su izvedeni u optužnici, iz kojih su izvedeni dokazi, proizilazi da je

okrivljeni počinio krivično delo izbegavanje plaćanja obaveznih carinskih taksi iz člana 318 stav 3 u vezi sa stavom 1 KZRK-a.

4. Po proceni Vrhovnog Suda Kosova stoji tvrdnja iz zahteva Državnog Tužilaštva da je povređen krivični zakon u korist okrivljenog. Prema Zakonu o Carini i Akcizama Kosova, kao posebnom zakonu, Carina Kosova je državna institucija koja je uređena i posluje u skladu sa pravnim poretkom države Republike Kosovo, Ustavom, međunarodnim sporazumima, zakonima i unutrašnjim aktima na osnovu kojih obavlja poslove i odgovornosti koji mu pripadaju u svim slučajevima, a u konkretnom slučaju u odnosu na ono što su službenici Kosovske carinske institucije uradili, izvršeno dana 13.08.2015.godine prostorija i poslovna adresa N.T.P. „E...“ gde su na pravičan i potpuno zakonit način izvršili kontrolu bez upozorenja. Zakonik o Carini i Akcizama Kosova br. 03/L-109, kao poseban zakon, omogućava službenicima carine Kosova.
5. Član 19 Zakona o Carini i Akcizama Kosova, definiše „da Carina, u skladu sa uslovima utvrđenim zakonskim odredbama na snazi, može da izvrši sve kontrole, koje smatra neophodnim, kako bi osigurala da carina zakonodavstvo se pravilno primenjuje.

6. Dakle, iz ove odredbe proizilazi da su sve radnje koje su preduzeli službenici kosovske carine i dokazi koji su priloženi, legitimni dokazi, i da su u skladu sa Zakonom o Carini i Akcizama Kosova.

7. Pored ovoga, čak i sa odredbama člana 42 stav 1, 198, 199 i člana 200 stav 1,2,3 Zakona o Carini i Akcizama Kosova, izričito je navedeno da se roba koja se donosi na Kosovo mora prevoziti bez odlaganje onoga ko ih dovodi na Kosovo.

8. Takođe, na osnovu člana 198. ovog zakonika, navedeno je da uvozni carinski dug nastaje u slučaju stavljanja u slobodan promet robe koja podleže uvoznim dažbinama ili stavljanja ove robe u postupak privremenog uvoza, uz puštanje delimično od uvoznih dažbina, u članu 200 stav 1,2,3 ovog zakonika navodi se da carinski dug pri uvozu nastaje u slučaju nezakonitog izbegavanja carinskog nadzora nad robe, koja podleže obavezi plaćanja uvoznih dažbina, carinski dug nastaje u trenutku kada roba izbegne carinski nadzor.

9. Iz navedenog, u konkretnom slučaju po proceni ovog suda, dva nižestepena suda su pogrešno primenila zakon, odnosno zasnivala se samo na odredbama ZKP-a - iz razloga što dokazi koje je obezbedila Carina Kosova su nedopustivi jer nisu legalno pribavljeni.

10. Ali iz dokumentacije predmeta proizilazi da u ovom konkretnom slučaju Carina Kosova, na osnovu člana 19 Zakona o Carini i Akcizama na Kosovu, u skladu sa zakonskim odredbama na snazi, može da vrši sve kontrole koje smatra neophodnim, kako bi se osiguralo da se carinsko zakonodavstvo pravilno primenjuje. Dakle, radnje preduzetih od strane carinskih službenika u ovom konkretnom slučaju bile su potpuno poštene i zakonite radnje u skladu sa Zakonom o Carini i Akcizama Kosova kao posebnog zakona, koji sprovodi Carina Kosova. Dakle, iz navedenog, u konkretnom slučaju protiv okrivljenog V. D., nižestepeni sudovi su pogrešno primenili krivični zakon, jer dokazima koje je Tužilaštvo u optužnici, u vezi sa ovim krivičnim predmetom, proizilazi da radnje okrivljenog imaju elemente krivičnog dela za koje ga optužnica tereti.

11. Iz ovih razloga, zahtev za zaštitu zakonitosti je zaosnovan na povredi krivičnog zakona u korist okrivljenog V.D., odnosno primenom zakona koja se nije mogla primeniti, konstatovano je i doneta odluka kao u odredbi ove presude, na osnovu člana 438. stav 2. KZRK-a.

**Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.384/2023,
od 22.12.2023.godine.**

” Odredbom člana 270. stav 1. ZKP-a – pre nego što sud može da naloži oduzimanje imovine koja je bila oruđe, državni tužilac na glavnom pretresu dokazuje da je ta imovina bila oruđe krivičnog dela za koje je optuženi je osuđen. Dok, prema stavu 2 istog člana - ako je imovina koja je sredstvo u vlasništvu trećeg lica, imovina se oduzima ako:

2.1. bogatstvo je ukaljan poklon; ili

2.2. treće lice je znalo ili je moglo osnovano sumnjati da je imovina korišćena kao oruđe“.

”U konkretnom slučaju, činjenica da je iznajmljeni automobil korišćen kao sredstvo izvršenja krivičnog dela nije sporna, ali nije argumentovano ni da je treće lice znalo ili je moglo zaosnovano sumnjati da je imovina korišćena kao sredstvo, za koje je ovaj sud u ovom pogledu preinačio nižestepene presude“.

I. Tok predmeta

1. Osnovni sud u Prištini – Specijalni Departman, presudom PS br.17/2022 od 07.10.2022. godine proglasio krivim jer su kao saizvršilac izvršili krivično delo neovlašćena kupovina, držanje, stavljanje u promet i promet opojnih droga, psihotropnih i sličnih supstanci, predviđeno

članom 267. stav 2. u vezi sa članom 31. KZRK-a, dok je okrivljeni A.B. i za krivično delo neovlašćeno posedovanje, držanje oružja iz člana 366. stav 1. KZRK-a, za koje je osuđen:

- T.S. kaznom zatvora u trajanju od tri (3) godine, u koju se uračunava i vreme provedeno u pritvoru od 12.12.2020.godine do 7.10.2022.godine i novčanom kaznom u iznosu od 5000 (pet hiljada)€, koju novčanu kaznu izriče plati u roku od 15 dana po pravnosnažnosti presude ili uz njegovu saglasnost može platiti u ratama;
- A.B. za prvo delo izrečena kazna zatvora u trajanju od tri (3) godine i osam (8) meseci, u koju se uračunava i vreme provedeno u pritvoru od 21.12.2020.godine do 7.10.2022.godine hiljada i petsto) €, za drugo krivično delo je osuđen na novčanu kaznu u iznosu od 500 (petsto) € i u skladu sa odredbama člana 76. stav 2. podstav 2.2. KZRK-a, osuđen je na novčanu kaznu u iznosu od 3000 (tri hiljade) € koju je dužan da plati u roku od 15 dana nakon pravnosnažnosti presude ili svoju saglasnost može platiti i u ratama;
- S.R. sa kaznom zatvora u trajanju od tri (3) godine i osam (8) meseci, u kojoj je uračunato i vreme provedeno u pritvoru od 16.12.2020.godine do 7.10.2022.godine , koju kaznu sam dužan da platim u roku od 15 dana po

pravnosnažnosti presude ili uz. svoju saglasnost može platiti i na rate; - F.R. na kaznu zatvora u trajanju od dve (2) godine i šest (6) meseci, u kojoj je uračunato vreme provedeno u pritvoru od 12.12.2020.godine do 30.11.2022.godine ,i novčane kazne u iznosu od 1.500 (hiljadu i petsto) € godine koju kaznu sam dužan da plati u roku od 15 dana nakon pune moći presuda;

- A. Rr. sa kaznom zatvora u trajanju od tri (3) godine i osam (8) meseci, u kojoj je uračunato i vreme provedeno u pritvoru od 12.12.2020.godine do 7.10.2022. godine i novčanu kaznu je dužan da plati u roku od 15 dana po pravnosnažnosti presude ili uz njegovu saglasnost može platiti u ratama;

2. U skladu sa odredbama člana 92, 115, 282, 283 i 284 Krivičnog zakonika okrivljenima, oduzeto je:

- količina opojnih droga tipa „marihuana“ ukupne količine 47796,03,025 grama.

- Od okrivljenog T. oduzeta je gotovina 3x100€ sa serijskim brojem UB3088698032; EA685013617 i EA2491143283; gotovina 1x50 sa serijskim brojem MD 1969642178; gotovina 1x20 sa serijskim brojem UD5310264852; gotovina 1x20 švajcarskih franaka sa serijskim brojem

15M3328912; gotovina 1x10 švajcarskih franaka sa serijskim brojem 16C0607794; gotovina jedan dolar; telefon "Samsung 6S" - boja; crna; sa IPKO karticom; telefon "Samsung 10S" - crne boje, bez kartice; ključ auta 689-KS-510; registracija automobila CRA 1173592 na ime A.B.; dva ugovora-ovlašćenja vozila; Vozilo tipa "F..." sa tablicama ... -.- ... , bele boje, sa količinskim brojem E... na ime A.B.;

- okrivljeni Fidan "IPHONE" - crne boje sa IPKO brojem 049457-204; crni Nokia telefon; ključ od auta O., tablice ...-.-...; gotovina 4x20 sa serijskim brojem U..., N..., UE5536208645 i EC1912639616; gotovina 1x10 sa serijskim brojem IA3542806871; gotovina 4x20 sa serijskim brojevima UC4434243886, NA3903762718, UE5536208645 i EC1912639616; gotovina 1x5 sa serijskim brojem NB2012776848; IPKO; auto O... B.. karavan, sive boje sa tablicama ....-.-..., sa brojem E.. i sa brojem saobraćajne ....;

- okrivljeni A.Rr. gotovina 3x100 € sa serijskim brojem NA5214051316, EA7051080628, UB3078112583; gotovina 1x200€, sa serijskim brojem UC7041821158; gotovina 3x5 sa serijskim brojevima NC6410415329, NC4825038266 i MA152563427; saobraćajna auta "A..."- karavan slovačkim tablicama br....-., sive boje sa br. DK...; polisa osiguranja sa br...., i serijskim brojem ....-..., ključ od auta "A..." br....-...; auto "A..." -

karavan, slovačkim tablicama i broj šasijske E...; Iphone 12, sa IMEI brojem .....

- okrivljeni A.B. sačmarica - dve cevi sa serijskim brojem 1., 32 patrone različitog kalibra.

3. Navedena presuda u žalbenom postupku presudom Apelacionog suda Kosova – Specijalni Departman APS br.47/2022 od 19.04.2023. A.Rr. a po službenoj dužnosti samo u odnosu na oduzeti deo i okrivljeni T.S. su mu vraćeni oduzeti predmeti i to: gotovina 3x100 € sa serijskim brojem UB3088698032; EA685013617 i EA2491143283; gotovina 1x50 sa serijskim brojem MD 1969642178; gotovina 1x20 sa serijskim brojem UD5310264852; gotovina 1x20 švajcarskih franaka sa serijskim brojem 15M3328912; gotovina 1x10 švajcarskih franaka sa serijskim brojem 16C0607794; gotovina jedan dolar; telefon "Samsung 6S" - boja; crna; sa IPKO karticom; telefon "Samsung 10S" - crne boje, bez kartice; ključ od auta ...-...-...; CRA registracija auta .... na ime A.B.; dva ugovora-ovlašćenje auta; auto tipa „F.“ sa tablacima ... -..., bele boje, sa brojem šasijske... na ime A.B.; tuženi F.R gotovina 4x20 serijski broj UC4434243886, NA3903762718, UE5536208645 i EC1912639616; gotovina 1x5 sa serijskim brojem NB2012776848; dok su okrivljeni A.Rr. vraćena mu je gotovina 3x100 € sa serijskim brojem

NA5214051316, EA7051080628, UB3078112583; gotovina 1x200 €, sa serijskim brojem UC7041821158; gotovina 3x5 serijski broj NC6410415329, NC4825038266 i MA152563427. Pritužbe branilaca okrivljenih u ostalim delovima odbijene su kao nezaosnovane, kao nezaosnovane i pritužbe tužioca i branilaca okrivljenih A.B. i S.R.

4. Protiv ovih presuda zahtev za zaštitu zakonitosti podneli su:

- branilac osuđenog A.B. advokata M.N., zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, povrede krivičnog zakona i odluke o kazni, sa predlogom da se zahtev usvoji, pobijane presude ukinu i predmet vrati prvostepenog suda na ponovni postupak ili se menjaju tako da se osuđeno lice proglasi krivim za krivično delo pomaganja u izvršenju krivičnog dela iz člana 267. stav 2. KZRK-a i da se treba mu izreći blažu kaznu i osloboditi ga optužbe za krivično delo iz člana 366 stav 1 KZRK-a;

- branilac osuđenog F.R. advokat T.A., zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, povrede krivičnog zakona i drugih povreda odredaba krivičnog postupka koje su uticale na donošenje sudske odluke, sa predlogom da se zahtev usvoji, osporene presude se ukidaju i predmet vraća na ponovni postupak;

- branilac osuđenog S.R., advokat G.R., zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, povrede krivičnog zakona i drugih povreda odredaba krivičnog postupka koje su uticale na donošenje sudske odluke sa predlogom da se zahtev za usvajanje pobijanih presuda poništi i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovni postupak;

- branilac osuđenog A.Rr. advokat R.K., zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka i povrede krivičnog zakona, sa predlogom da se zahtev usvoji, osporene presude ukinu i predmet vrati na ponovni postupak;

- branilac oštećenog F.... S.R.O sa br...., advokat N.T., zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka i drugih povreda koje su uticale na zakonitost sudske odluke, sa predlogom da se zahtev usvoji, pobijane presude se poništavaju u delu za oduzimanje vozila A... i u ovom delu se predmet vraća prvostepenom sudu na ponovni postupak.

5. Na zahteve za zaštitu zakonitosti državni tužilac je odgovorio pismenim podneskom KMLP.II.br.231/2023 od 07.08.2023.godine sa predlogom da se zahtev branioca oštećenog odbije kao nedozvoljen, dok se zahtevi branilaca osuđenih da se odbiju kao nezaosnovani.

II. Procena apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova

1. Vrhovni Sud Kosova je ispitao spise predmeta u smislu člana 435 stav 1 i 436 stav 1 ZKP-a, procenio tužbe u zahtevima za zaštitu zakonitosti i zaključio:
  - zahtevi branilaca osuđenih A.B., S. i F.R. nisu zaosnovani, zahtev osuđenog A.Rr. zasniva se samo na delu za oduzimanje, dok zahtev ovlašćenog zastupnika oštećenog F...R S.R.O. je dozvoljen.
- a) navodi branilaca u zahtevima koji se odnose na bitne povrede odredaba krivičnog postupka i procena ovog suda u odnosu na njih:
  1. Branilac osuđenog A.B. u zahtevu navodi da pobijane presude sadrže bitne povrede odredaba krivičnog postupka iz člana 384. stav 1. podstav. 1.8, 1.10 i 1.12 ZKP-a, jer u obrazloženju presuda sudovi nisu izneli razlozi za svaku tačku presude u odnosu na njegovog klijenta, nije jasno i potpuno izneo koje činjenice i iz kog razloga smatra da su dokazane. ili neproverene, a posebno nije data procena o tačnosti protivrečnih dokaza i razloga koji su se zasnivali na predmetu rešavanja pravnog predmeta – posebno na slučaju dokazivanja postojanja krivičnog dela i krivične odgovornosti osuđeni. Prvostepeni sud je, u odnosu na njegovog branioca, presudu u celosti zaosnovao na odbrani osuđenog Fidana datoj policiji i tužiocu, koja je bila veoma sporna i to negirala u sudskim

ročištima, a time i prekršena zakonska odredba čl.262 ZKP-a. Dalje, odbrana navodi iskaze svedoka ovog slučaja, kao što su iskaz E.B., A.S., F.B., K.H., veštaka balističara Sh.Sh. i odbrane osuđenih tvrdnjom da sudovi nisu pravilno procenili odbranu osuđenog u odnosu na izvedene dokaze.

2. U pogledu ovog pravnog osnova isti su tvrdnji branilaca osuđenih S. i F.R. Tako ovi branioci tvrde da je povređena odredba člana 384. ZKP-a jer su presude zasnovane na nedozvoljenim dokazima, jer je glavni dokaz u vezi sa odlukom bilo prislušivanje, a tužilaštvo i sud nisu pružili dokaze da su iste dozvoljeno kao što je predviđeno zakonom o krivičnom postupku. Oni su tokom sudskih ročišta tražili da im se omogući preslušavanje audio snimaka, ali taj zahtev nije uzet u obzir i imali su uvid u njihovu transkripciju samo od strane policije. Sud je svoju odluku zasnovao na iskazu osuđenog F.R datom policiji, dok u istoj izjavi nije obavешten da je oslobođen svedočenja u odnosu na roditelja, dok je u skladu sa članom 128. stav 1. podstav.1.2. Zakonika o krivičnom postupku - izjava je nedozvoljena kada je lice oslobođeno svedočenja, a o tome nije obavешteno ili se nije izričito odreklo ovog prava, ili kada je uputstvo i odricanje se ne evidentira u zapisniku.

3. U međuvremenu, branilac osuđenog A.Rr. tvrdi da se pobijanim presudama radi o bitnim povredama određaba krivičnog postupka iz člana 384. stav 1. podstav.1.9, 1.10 i st.2 tačka 2.4, 2.5, 2.6 i 2.7 Zakonika o krivičnom postupku, jer odredbe presude su nerazumljive, suprotno njihovom obrazloženju, nisu izneli razloge u vezi sa odlučnim činjenicama. Postoje značajne kontradiktornosti između onoga što je predstavljeno u obrazloženju presuda i sadržaja spisa predmeta. Presude nisu sastavljene u skladu sa odredbama člana 369. ZKP-a i zaosnovane su na nedozvoljenim dokazima, te su kao takve nezakonite.

4. Po proceni ovog suda, navedeni zahtevi nisu zaosnovani. Vredi napomenuti da je branilac osuđenog A.B. iako pobija pobijane presude zbog bitnih povreda određaba krivičnog postupka, iz obrazloženja proizilazi da osporava činjenično stanje, za koje se zahtev ne može podneti, jer su zaključci sudova na osnovu sprovedenih dokaza osporeni. Međutim, branilac osuđenog A.Rr. s tim u vezi samo parafrazira zakonske odredbe (član 384. stav 1. podstav.1.9, 1.10) ali ne navodi razloge u kojima se ove povrede ispoljavaju. Međutim, ovaj sud ih je procenio i našao da su neosnovani. Pobijane presude ne sadrže bitne povrede navedene u zahtevima, jer su u obrazloženju izneti odgovarajući i pravični razlozi o svim odlučnim činjenicama u ovom pravno-krivičnom predmetu, potkrepljene su sprovedenim dokazima i pravilno i potpuno u

skladu sa članom 370. stav 7. ZKP-a, pa su razlozi koje je prvostepeni sud naveo za svoj stav i procenu u vezi sa izvedenim dokazima i odbranama takođe i drugostepeni sud je odobravao kao prava i kao takve ih odobrava i ovaj sud. U međuvremenu, da li je sud zaosnovao svoju odluku na iskazu osuđenog Fidana policiji i tužiocu biće reči u kontekstu navoda o povredi krivičnog zakona.

5. Ovaj sud smatra neosnovanim tužbe branilaca osuđenih S. i F.R. i A.R. da su presude zaosnovane na nedozvoljenim dokazima. U stvari, ove tvrdnje su ne samo neosnovane već i nejasne jer se ne može razumeti u čemu se sastoje. U skladu sa odredbom člana 436. stav 1. Krivičnog zakonika, ovaj sud se, prilikom odlučivanja o zahtevu za zaštitu zakonitosti, ograničava samo na proveru povreda zakona u kojima podnosilac zahteva tvrdi, ali ne mogu da pretpostavim šta podnosilac predstavke je želeo da navodi o zahtevu. U skladu sa zakonskim odredbama člana 251. stav 2. ZKP-a, nedozvoljeni su dokazi pribavljeni protivno odredbama krivičnog postupka kada je to predviđeno ovim zakonikom ili drugim odredbama zakona. Branioci u zahtevima ne ističu koji dokazi su nedozvoljeni u slučaju njihovog prijema koja odredba je povređena. Međutim, iz činjenice da vam nije dozvoljeno da slušate audio presretanje i da je njihov zahtev odbijen, ne može se tvrditi da su nedozvoljeni, jer zakonske odredbe tako nešto ne predviđaju. Naime, prisluškivanja su, kako proizilazi iz spisa predmeta, pribavljena u skladu

sa zakonskim odredbama, a kako su audio prisluškivanja transkribovani i da ih branioci imaju na raspolaganju, činjenica da je sud odbio njihov predlog da se sasluša audio presretanja su potpuno nebitna. Dok je tvrdnja da je povređena odredba člana 128. stav 1. podstav 1.2 ZKP-a potpuno nezaosnovana, jer osuđeni Fidan nije obavešten da je oslobođen svedočenja u odnosu na svog roditelja, jer se ova odredba odnosi na svedoci čak ni za okrivljene, okrivljeni F. u policiji i tužilac nije saslušan kao svedok, ali je dao svoju odbranu kao okrivljeni, za šta je ovaj sud smatra da su tužbe branioca u ovom pogledu neozbiljne. Naime, u skladu sa odredbama člana 122. stav 3. ZKP-a, podaci okrivljenog mogu se koristiti kao dokaz na sudu, ali u meri u kojoj su ove informacije potkrepljene, odnosno dokazuju elemente krivičnog dela prekršaj, nanošenje štete ili bilo koje važno pitanje je stvar koju procenjuje sud.

- b) tvrdnje branilaca u vezi sa povredama krivičnog zakona i procena ovog suda u vezi sa ovim zahtevima:
1. Branilac osuđenog A.B. u odnosu na ovaj pravni osnov tvrdi da je povređen krivični zakon na štetu osuđenog jer nije preduzeo radnje koje bi se mogle smatrati inkriminišućim radnjama koje ispunjavaju elemente krivičnog dela iz člana 267. st.2. u vezi sa članom 31 KZRK-a. Iz iskaza saoptuženog proizilazi da osuđeni ima kontakt samo sa osuđenim T., dok

sa S. i F. nije u dobrim odnosima zbog porodičnih problema, a inkriminisan je samo na osnovu izjavu osuđenog F.u policiji i tužilaštvu. Prema rečima ovog branioca, sudovi su prekršili krivični zakon na štetu ovog osuđenog kada su ga proglasili krivim za krivično delo posedovanje oružja iz člana 366 stav 1 KZRK-a, jer je balističar proglasio da je oružje je bio nefunkcionalan i morao je da se popravi da bi bio funkcionalan a oružje je bilo staro i nema delova za popravku jer je stari model i delovi za ovo oružje se mogu naći samo u T. Ovaj branilac se, u kontekstu povrede krivičnog zakona, protivi i odluci o kazni, tvrdeći da nisu pravilno ocenjene olakšavajuće i otežavajuće okolnosti i tvrdi da bi, da su pravilno ocenjene, bila izrečena blaža kazna.

2. I u pogledu ovog pravnog osnova ista su potraživanja branilaca osuđenih S. i F.R. Tako se u zahtevima ističe da nema relevantnih dokaza da su osuđeni počinili krivično delo za koje su oglaseni krivim, jer sama presuda i obrazloženje ne čine bitne elemente za postojanje ovog krivičnog dela. Osuđenici nisu koristili elemente ovog krivičnog dela jer opojnu drogu nisu distribuirali, kupovali, prodavali ili prevozili. Prema rečima branioca osuđenog F., njegov branilac ga je samo prevezao koristeći lakovernost i mladost ljudi koji su se ranije suočili sa ovim krivičnim delima za koja je bio saoptužen. Takođe, u okviru ovog pravnog osnova, ovi branioci se protive izrečenim odlukama.

3. U međuvremenu, branilac osuđenog A.Rr. po ovom osnovu tvrdi da je povređen krivični zakon na štetu njegovog branioca jer je njegov klijent oglašen krivim za krivično delo pomaganje u izvršenju krivičnog dela iz člana 267. stav 1. KZRK-a iz čl. 33 Krivičnog zakonika . Prema rečima ovog branioca, čak je i oduzimanje njegovog automobila izvršeno suprotno članu 92. Krivičnog zakonika, jer se prema ovom članu može oduzeti samo imovina stečena krivičnim delom.
4. Ni u pogledu ovog pravnog osnova, branioci osuđenih nisu dali jasne razloge u čemu se sastoje ove povrede, dok se razlozi navedeni u zahtevima odnose na činjenično stanje, zašto, koje dokaze i zašto je sud oprostio njihovo uverenje, a na koje ne, čak i ako je pogrešno, ima veze sa činjeničnim stanjem, na osnovu čega se zahtev ne može ostvariti, međutim, pošto činjenično stanje određuje i primenu krivičnog zakona, ovaj sud ih je ocenio i utvrdio da i ne dovodi u pitanje tačnost činjenica dokazanih presudama, odnosno nezaosnovane.
5. Vredi napomenuti da su nezaosnovane tvrdnje branilaca osuđenih da nije dokazano da su njihovi klijenti izvršili krivično delo. Iz spisa predmeta proizilazi da su osuđeni međusobno poznati, sa izuzetkom A.Rr. Osuđeni T. ima zeta osuđenom A., S. ima sina F., a A. ima zeta S.

6. Iz izvedenih dokaza, iskaza svedoka, prikrivenih tehničkih mera – presretanja i posmatranja i drugih dokaza detaljno istaknutih u prvostepenoj presudi i odbrani osuđenih, jasno je da je količina marihuane tipa opojna droga težine 47 kg je obezbeđena u M. i koju su nepoznata lica donela na Kosovo prvobitno u selu L. a iz ovog sela u P. Lice od nepoznatih lica je obezbedio količinu opojne droge T. lice koje je prevezlo ovu količinu narkotika automobilom iz sela L. do P. je F., a lice kome je količina opojne droge morala da se dostavi je A. transport ove količine opojne droge do P. je obavljen pod nadzorom osuđenika A.B. i S.R. Iz telefonskih prisluškivanja se dokazuje da su osuđeni saučesništvo u ovom događaju, najpre se osuđeni T. sastao sa osuđenim A., a zatim sa osuđenim S. i F., a 12.12.2020. godine oko 19:30 časova. u dvorištu BKUSK-a, odnosno na parkingu Higijenskog objekta, na delu su zatečena trojica osuđenika T.S., F.R. i A.Rr. dok su iznosili količinu opojne droge iz automobila „O.“ u automobil „A...“, kojim je upravljao osuđeni A.
7. U okviru ovakvog činjeničnog stanja, ovaj sud procjenjuje da su tvrdnje da nije dokazano da su osuđeni izvršili krivično delo potpuno nezaosnovani. Ostaje činjenica da je osuđeni Fidan policiji i tužiocu priznao krivično delo, ali su nezaosnovane tvrdnje da je sud podržao presudu u prijemu ovog osuđenog, jer je navedeno činjenično stanje dokazano materijalnim dokazima- tajne mere prisluškivanja – presretnuti

telefonski razgovori između osuđenika, saslušanje svedoka i odbrana svih osuđenih i zaključci sudova o krivičnoj odgovornosti i ovaj sud podržava osuđene, a pošto su sudovi u vezi sa tim dali jasni razlozi koje i oni podržavaju, ovaj sud ne smatra potrebnim da još jednom daje ocene u vezi sa tim.

8. Nezaosnovane su tvrdnje branioca osuđenog A. da radnje ovog osuđenog sadrže elemente krivičnog dela pomaganja u izvršenju krivičnog dela iz člana 267. stav 2. Krivičnog zakonika. Ovo je zbog činjenice da prema odredbi člana 33 stav 2 KZRK-a, pomoć u izvršenju krivičnog dela uključuje, ali nije ograničeno na, davanje saveta ili uputstva o tome kako da se izvrši krivično delo; stavljanje na raspolaganje sredstava za izvršenje krivičnog dela; stvaranje uslova ili otklanjanje smetnji za izvršenje krivičnog dela; ili prethodno obećanje da će se sakriti dokazi o izvršenju krivičnog dela, izvršilac ili identitet izvršioca, sredstva upotrebljena za izvršenje krivičnog dela ili koristi stečene izvršenjem krivičnog dela.
9. S obzirom na to da je količina opojne droge bila namenjena za isporuku osuđenom A., a na svoj telefon je sa slovačkog broja dobio fotografiju parking mesta u dvorištu UKCK-a i prilikom prijema količine opojnih

droga, ovaj sud, na osnovu navedene odredbe, procenjuje da ne može biti govora o pomaganju u izvršenju krivičnog dela za koje je oglašen krivim.

10. Ovaj sud smatra nezaosnovanim tužbe branioca A.B. u vezi sa krivičnim delom iz člana 366 stav 1 KZRK-a. Nije sporna činjenica da oružje pronađeno u kući osuđenog A. nije sporno, ali se iz ove činjenice ne može tvrditi da se osuđeni ne može oglašavati krivim za ovo krivično delo. Ovo zbog činjenice da prema mišljenju i nalazima balističara Shake Shala, koji je takođe saslušan u sudskoj reviziji, iako je oružje bilo blokirano i nefunkcionalno, osigurač koji oslobađa udarni mehanizam nije funkcionisao, kao i zamena oštećenih delova, kompletna zamena okidača može se učiniti funkcionalnim. Dok prema zakonu o oružju br. 05/L-022 – deaktivirano ili nefunkcionalno oružje su oružje kategorije A, B, C i D, čiji su bitni delovi učinjeni trajno i neprikladnim za upotrebu kroz deaktiviranje, obezbeđujući da su svi bitni delovi oružja trajno neupotrebljivi i nesposobni da se pomeraju, pomeraju i menjaju što bi omogućilo da se oružje ponovo aktiviran. Nadležni organ mora da potvrdi tehničke procedure i zahteve za označavanje deaktivacije. Dok, prema st. 3 podstav 3.4 ovog zakona ne smatra se oružje koje je trajno postalo neupotrebljivo (deaktivirano), sprovođenjem tehničkih postupaka koje utvrđuje nadležni organ.

11. Dakle, imajući u obzir da oružje nije bilo trajno nefunkcionalno, tvrdi se da se osuđeni treba osloboditi od ovog krivičnog dela.
12. Tvrdnje branioca osuđenog A.Rr. u vezi sa oduzimanjem automobila su zaosnovane. U stvari, iako se branilac pominje samo u članu 92. Krivičnog zakonika, tvrdnje u vezi sa tim se zasnivaju na sledećim razlozima:
13. Činjenica da je automobil „A.”- A.. karavan slovačkim tablicama NR-...-, sive boje, koristio osuđeni A. za izvršenje krivičnog dela, a optuženi je godine predložio da se ovaj automobil oduzme kao vozilo koje je korišćeno za izvršenje krivičnog dela. Međutim, u konkretnom slučaju iz spisa predmeta proizilazi da ovaj automobil nije u vlasništvu osuđenog, već je u vlasništvu trećeg lica – kompanije FENRIR CARS sa sedištem u Slovačkoj, od koje je osuđeni iznajmio takav automobil činjenica je naglašena i u prvostepenoj presudi.
14. Ali, prema odredbi člana 270 stav 2 Zakonika o krivičnom postupku, ako imovina koja je oruđe pripada trećem licu, imovina se oduzima: ako je imovina bila ukaljani poklon ili treće lice znao ili je razumno mogao sumnjati da je imovina korišćena kao oruđe. U konkretnom slučaju iz spisa predmeta nema indicija da je automobil iznajmljen (činjenicu da je

automobil iznajmio osuđeni iz preduzeća F...R.S.R.O. potvrđuje i zahtev ovog preduzeća za vraćanje automobila uz koji je priložen i ugovor o iznajmljivanju, koji zahtev sud uopšte nije procenio) bio ukaljan poklon ili je treće lice na neki način znalo ili je moglo posumnjati razumno da je imovina korišćena kao oruđe. Stoga, ovaj sud usvaja zahtev branioca u ovom pogledu i odlučuje kao u dispozitivu ove presude.

15. Važno je napomenuti da tvrdnje u zahtevima branilaca okrivljenih u vezi sa odlukom o kazni nisu bile predmet razmatranja, jer se u odnosu na ovaj pravni osnov zahtev za zaštitu zakonitosti ne može ostvariti.

c) procena ovog suda povodom pritužbe oštećenog F...S.R.O.:

1. U ovom krivičnom predmetu, ovlašćeni zastupnik (advokat N.T.) oštećenog F...S.R.O sa br.... sa adresom P., ... N. sa zastupnikom D.J. pravnu zaštitu urbano vezano za vozilo A., sa tablicama NR-...-.. koje je, po osporenim presudama, oduzeto kao sredstvo izvršenja krivičnog dela od osuđenog A.Rr. a sada se po zahtevu tvrdi da je u vlasništvu stranke „Renta car F... S.R.O”, Slovačke države.
2. Ovaj sud je nakon razmatranja zahteva utvrdio da je nezakonit po odredbi člana 433. stav 1. Krivičnog zakonika – zahtev za zaštitu zakonitosti

mogu podneti Kancelarija Glavnog Državnog Tužilaca, okrivljeni i njegovu odbranu. Nakon smrti okrivljenog lica iz člana 424. stav 1. ovog zakonika mogu u njegovo ime podneti zahtev za zaštitu zakonitosti.

3. Dakle, na osnovu navedene odredbe, oštećeni ne može koristiti ovaj vanredni pravni lek, pa ga je ovaj sud odbacio kao nezakonit.
4. Iz navedenog, a u skladu sa odredbama člana 437, 438 stav 1 tačka 1.1 i 435 stav 2 ZKP-a, odlučeno je kao u dispozitivu ove presude.

**Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.404/2023,
od 05.10.2023.godine.**

” Krivični postupak okončan pravnosnažnom presudom u skladu sa članom 423. stav 1. podstav 1.3. ZKP-a može se preispitati ako se: otkriju nove činjenice ili izvedu novi dokazi koji sami ili zajedno sa prethodnim dokazima mogu opravdati nevinosti osuđenog ili njegove kazne po blažoj krivičnoj odredbi. U konkretnom slučaju, podnosilac nije argumentovao činjenice koje dovode u pitanje činjenično stanje utvrđeno pravnosnažnom presudom, već je predložio sudu da izvede dokaze u vezi sa ovim činjenicama, ali je u zahtevu za reviziju krivičnog postupka, pored toga, pravnom osnovu stranka mora dokazati dokaze kojima argumentuje činjenice na kojima se zasniva tužbeni zahtev“.

I. Tok predmeta

1. Presudom Okružnog suda u Gnjilanu, P. br. 26/2002 od 17. septembra 2002. godine, osuđeni A.A., za krivično delo ubistvo iz člana 30. stav 2. tačka 3. ZPP-a , osuđen je na kaznu zatvora u trajanju od trideset pet (35) godina, u kojoj je vreme provedeno u pritvoru od 24.08.2001.godine i nadalje.
2. U žalbenom postupku, navedenu presudu je potvrdio Vrhovni sud Kosova, presudom AP br. 90/2003 od 30.04.2003.godine.

3. Navedene presude su potvrđene i u trećem stepenu, presudom posebnog veća Vrhovnog Suda Kosova API.br.2/2003 od 09.03.2004.godine.
4. Osuđeni je podneo zahtev za reviziju postupka, kojim je Osnovnom sudu u Gnjilanu, rešenjem KP br. 7/2022 od 6 marta 2023.godine, je odbio kao nezasnovan.
5. Protiv ovog rešenja osuđeni je izjavio žalbu, dok je Apelacioni sud Kosova u Prištini rešenjem odbio kao nezasnovanu od 29.05.2023.godine.
6. Protiv ovih rešenja osuđeni je podneo zahtev za zaštitu zakonitosti, zbog povrede krivičnog zakona, povrede odredaba člana 427. Krivičnog zakonika, koje su uticale na zakonitost rešenja, sa predlogom da se okrivljeni za zaštitu zakonitosti odluči da se zahtev usvoji i osporene odluke preinače, tako da se u ovoj krivičnopravnoj stvari dozvoli revizija krivičnog postupka ili se isti poništavaju i predmet vraća na ponovno odlučivanje.
7. Državni Tužilac je pismenim podneskom KMLP.II.243/2023 od 15.08.2023. godine predložio da se zahtev odbije.

II. Procena apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova

1. Vrhovni Sud Kosova je razmotrio spise predmeta u smislu odredaba člana 435. stav 1. i 436. stav 1. ZKP-a, procenio tužbe u zahtevu za zaštitu zakonitosti i našao da
Zahtev za zaštitu zakonitosti nije zaosnovan.

2. Osuđeni u zahtevu ističe da prvostepeni sud nije postupio po odredbi člana 426. stav 2. ZPK-a. Prema rečima osuđenog, prvostepeni sud je zaključio da nema zakonskih osnova za reviziju jer osuđeni nije izneo nijedan dokaz ili konkretan iskaz kojim bi argumentovao svoju nevinost, ali se u zahtevu nije aludiralo na nevinost već na prekvalifikaciju krivičnog dela od teškog ubistva za koje je pokušano do običnog ubistva za koje je predviđena blaža kazna. Zatim je, prema rečima osuđenog, u zahtevu zatraženo izvođenje dokaza:
  - DNK veštačenje za utvrđivanje čije su mrlje od krvi na nozi stolice pripadale;

  - zatraženo je da se uradi rekonstrukcija lica mesta, kako bi svedoci čuli ko su mu komšije mogli da dokažu da je gepek automobila bio otvoren pre ili posle događaja kako bi se otkrila istina da li je to bilo unapred

dogovoreno događaja kako se tvrdi ili ne - ove okolnosti utiču na prekvalifikaciju krivičnog dela, takođe se traži da se uzmu uzorci i podvrgnu molekularno-genetskom ispitivanju tragova i mrlje pronađene u prtljažniku automobila, da se utvrdi kada je gepek možda otvoren, kao okolnost koja pokazuje da li je umišljaj postojao ili nije u konkretnom slučaju, uvek se pozivajući na okolnosti koje utiču na prekvalifikaciju krivičnog dela.

- predloženo je saslušanje svedoka – za koga je zbog osetljivosti slučaja odlučio da za sada ostane anonimn, čijim bi svedočenjem dokazano da je sada pokojni bio taj koji je imao obavezu prema osuđenom, a nije osuđenik koji je pokojnog pozvao u svoju kuću radi materijalne koristi kako su sudovi zaključili.

3. Za sve ove sudove dovoljno je dati obrazloženje u dve reči da su svi ovi dokazi uzeti u obzir u slučaju odluke prvostepenog suda. Dok, na osnovu odredbe člana 426. stav 2. ZPK-a, nakon što veće za razmatranje dobije odgovor na zahtev, predsednik veća nalaže ispitivanje. Pod ispitivanjem treba podrazumevati samo proveru i postojanje činjenica iznetih u zahtevu i prikupljanje dokaza koji su u njemu izvedeni, što podrazumeva samo praćenje, a ne proveru činjenica, upravljanje ili ocenu izvedenih dokaza. Međutim, u konkretnom slučaju ništa nije preduzeto, samo je naglašeno da su ovi predloženi dokazi uzeti u obzir od strane sudova.

4. Po proceni ovog suda, navedeni zahtevi u zahtevu nisu osnovani, iz sledećih razloga:
  - 4.1. Kako proizilazi iz spisa predmeta, osuđeni A.A. je presudom Okružnog suda u Gnjilanu broj 26/2002 od 17.09.2002.godine za krivično delo ubistvo iz člana 30. st. 2 tačka 3 ZPP-a, suđeno je na kaznu zatvora u trajanju od trideset pet (35) godina. U žalbenom postupku, navedenu presudu je potvrdio Vrhovni Sud Kosova, presudom AP.br.90/2003 od 30.04.2003.godine. Navedene presude su potvrđene u trećem stepenu, presudom posebnog veća Vrhovnog Suda Kosova API.br.2/2003 od 09.03.2004.godine.
  - 4.2. Povodom navedenih presuda, osuđeni je podneo zahtev za preispitivanje u skladu sa zakonskim osnovama iz člana 423. stav 1. podstav. 1.3. i 1.5. ZKP-a, jer se otkrivaju nove činjenice ili izvode novi dokazi, koji sami ili zajedno sa prethodnim dokazima verovatno opravdati nevinost osuđenog lica ili njegovu osudu po blažoj krivičnoj odredbi i u slučaju osude za produženo krivično delo ili druga krivična dela koja po zakonu obuhvataju više istih ili različitih radnji, otkrivaju se nove činjenice ili izvode novi dokazi koji pokazuju da osuđeni nije izvršio radnju obuhvaćenu krivičnim delom za koje je osuđen i postojanje takve radnje činjenice bi presudno uticale na određivanje kazne.

4.3. Ostaje činjenica da se prema odredbi člana 426. stav 2. ZKP-a, kada sud ne odbaci zahtev, kopija zahteva se dostavlja državnom tužiocu ili protivnoj strani, koji ima pravo da se izjasni zahtev u roku od osam dana. Nakon što sud dobije odgovor na zahtev ili kada protekne rok za dostavljanje odgovora, predsednik veća za reviziju nalaže praćenje i ispitivanje činjenica i dokaza iznetih u zahtevu i u odgovoru. Međutim, u slučajevima kada je zahtev za preispitivanje zasnovan na članu 423. stav 1. podstav. 1.3 i 1.5 ZKP-a, revizijska komisija procenjuje da li su nove činjenice i dokazi takvog kvaliteta da omogućavaju promenu konačne odluke, stoga, ove činjenice i dokazi mogu dovesti u pitanje činjenično stanje utvrđeno u prethodnim postupcima, ako se veće za razmatranje uveri da su činjenice i dokazi adekvatni i da može rezultira izmenom presude usvaja zahtev, ako ga ne odbija.

4.4. Naime, u zahtevu osuđeni nije argumentovao činjenice navedene u zahtevu, koje po njemu dovode u pitanje činjenično stanje utvrđeno pravosnažnom presudom, već je predložio sudu da izvede dokaze u vezi sa ovim činjenicama, i pored toga što u zahtevu za preispitivanje krivičnog postupka, osim pravnog osnova, stranka mora da pokaže i dokaze, kojima argumentuje činjenice na kojima se zahtev zasniva. Zatim je pitanje motiva izvršenja krivičnog dela, neophodna odbrana predmet razmatranja sve tri

instance i činjenice navedene u zahtevu nisu one koje dovode u pitanje zaključke sudova u vezi sa tim.

5. S obzirom na ovakvo stanje predmeta, ovaj sud smatra neosnovanim tvrdnje u zahtevu da su prvostepena i drugostepena odluka.
6. Iz navedenog iu smislu člana 437. ZKP-a, odlučeno je kao u dispozitivu ove presude.

**Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.443/2023,
od 31.10.2023.godine.**

” Prekoračenje optužnice u subjektivnom smislu znači kada je presudom obuhvaćeno lice koje nije bilo obuhvaćeno optužnicom ili koje uopšte nije bilo optuženo. Zatim, u slučaju kvalifikacije krivičnog dela, sud nije vezan opisom činjeničnog stanja u odredbi optužbe, vezan je za činjenični opis odredbe optužbe, kada ga oglašava krivim za istog krivičnog dela, ali iu ovim slučajevima sud je ovlašćen da ne utiče na činjenični osnov događaja da unese izmene u opis događaja kako to proizilazi iz dokaza koje je sprovedla sudska revizija”.

I. Tok predmeta

1. Optužnicom Osnovnog tužioca u Prištini PP/I.br.897/2022 od 09.03.2023.godine osuđeni E.M. optužen je za krivična dela trgovina ljudima iz člana 165. stav 1. u vezi čl. 77 KZRK-a, pokušaj silovanja, predviđeno članom 227 stav 4 tačka 4.4 vezano za stavom.1 i 28 KZRK-a i neovlašćeno posedovanje, kontrolu ili posedovanje oružja, predviđeno članom 366. stav 1. KZRK-a.

2. Osnovni sud u Prištini – Departman za Teška Krivična Dela, nakon održane sudske revizije presudom PKR.br.143/2023 od 26.04.2023.godine, proglasio je osuđenog krivim za krivično delo omogućavanje ili prinuda na prostituciju iz čl. 234 stav 1 KZRK-a, za šta je osuđen na dvanaest (12) meseci zatvora i novčanu kaznu u iznosu od 10.000 (deset hiljada) €.U kaznu zatvora uračunato je i vreme provedeno u pritvoru od 21.12.2022.godine. Osuđenom je izrečena i dodatna kazna - zabrana obavljanja profesije, delatnosti ili dužnosti u trajanju od tri godine.
3. Navedenu presudu u žalbenom postupku po žalbi Osnovnog tužioca i branioca osuđenih presudom ApelacionogSuda Kosova-Departman za teška krivična dela PAKR.br.341/2023 od 13.07.2023.godine je potvrđeno.
4. Protiv ovih presuda zahtev za zaštitu zakonitosti u krivičnom delu podneo je branilac osuđenog, advokat Sabri Ademi, zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka i povrede krivičnog zakona, sa predlogom da se zahtev usvoji i pobijane presude preinače tako da se osuđeni oslobodi optužbe ili se iste ukinu i predmet vrati na ponovni postupak. Zatražio je odlaganje izvršenja krivične sankcije prema osuđenom.

5. Na zahtev za zaštitu zakonitosti Državni Tužilac je odgovorio pismenim podneskom KMLP.II.br.267/2023 od 05.09.2023. godine sa predlogom da se zahtev odbije kao nezaosnovan.

II. Procena apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova

1. Vrhovni Sud Kosova je ispitao spise predmeta u smislu člana 435. stav 1. i 436. stav 1. ZKP-a, procenio tužbe u zahtevu za zaštitu zakonitosti i zaključio:
  - Zahtev nije zaosnovan
2. Branilac osuđenog, iako se protivi presudama za bitne povrede odredaba krivičnog postupka, ne navodi koja je odredba povređena. Dakle, prema braniocu, presude su uvrštene sa bitnim povredama iz razloga što nije dokazan dokaz, činjenica ili svedočenje da je osuđeni izvršio krivično delo omogućavanje ili prinuda na prostituciju iz člana 234. stav 1. novi KZRK-a kvalifikovan od strane suda za koji je proglašen krivim, jer sud želi da dobije oslobađajuću presudu kao i za druga krivična dela (pokušaj silovanja i posedovanje oružja bez dozvole). Dakle, sud nije mogao da promeni opis i kvalifikaciju krivičnog dela iz tačke I optužbe iz krivičnog

delu trgovine ljudima, iz člana 165 stav 1 u odnosu na član 77 KZRK-a i proglasi osuđenog krivim za drugo moguće krivično delo ili prisilna prostitucija iz člana 234 stav 1 KZRK-a za koje nije bilo dokaza. Time je prekoračio optužbu, odnosno obim činjeničnog stanja iz optužnice, jer kako nije našao dokaze za krivično delo po optužbi, potrebno ga je za ovo delo osloboditi a ne pozivati se na odredbom člana 359. stav 2. ZKP-a, da sud nije vezan predlozima državnog tužioca u pogledu pravne kvalifikacije krivičnog dela, iako je sud vezan opisom krivičnog dela čiji je opis promenjen u celini. Pored toga, prema braniocu, nema materijalnih dokaza ili dokaza da je osuđeni izvršio krivično delo za koje mu je suđeno, dok iskaz oštećenog u vezi s tim nije verodostojan, jer su i presude obuhvaćene ovim prekršajem, po mišljenju branioca, odluka o kazni zatvora, dopunskoj kazni i troškovima krivičnog postupka nije pravična.

3. Po proceni ovog suda, zahtevi u zahtevu nisu osnovani. Naime, iako branilac pobija presude zahtevom za bitne povrede odredaba krivičnog postupka, iz sadržaja zahteva proizilazi da je činjenično stanje uglavnom pobijano jer su zaključci sudova na osnovu sprovedenih dokaza. su osporene. Međutim, ovaj sud je procenio navode iz predstavke i utvrdio da su nezaosnovani. Iz činjenice da je sud krivično delo trgovine ljudima, za koje je osuđena optužena, prekvalifikovao u krivično delo

omogućavanje ili prinuda na prostituciju, ne može se zaključiti da je prekoračena optužba. Jer, prekoračenje optužnice u objektivnom smislu znači prekoračenje optužnice kada je presudom obuhvaćeno i svako drugo krivično delo koje nije bilo predmet optužnice. S druge strane, prekoračenje optužnice u subjektivnom smislu znači kada je presudom obuhvaćeno lice koje nije obuhvaćeno optužnicom ili uopšte nije optuženo. Zatim, u slučaju kvalifikacije krivičnog dela, sud nije vezan opisom činjeničnog stanja u odredbi optužbe, vezan je za činjenični opis odredbe optužbe, kada ga oglašava. krivim za isto krivično delo, ali iu ovim slučajevima, sud je ovlašćen da ne utiče na činjenični osnov događaja da menja opis događaja kako to proizilazi iz dokaza sprovedenih sudskom revizijom. U konkretnom slučaju, dokazi sprovedeni u sudskoj reviziji su dokazali drugačije činjenično stanje od onog opisanog u optužbi koje je utvrdilo drugačiju pravnu kvalifikaciju, pa na osnovu dokaza izvedenih u sudskoj reviziji nije dokazano da je osuđeni izvršio trgovinu (vrbovao, premestio, sklonio ili prihvatio) oštećenu u cilju seksualne eksploatacije, ali je imao za cilj da je omogući ili primora na prostituciju, pa se neosnovano tvrdi da sud nije mogao da prekvalifikovati krivičnog dela, ali je morao da bude oslobođen optužbe.

4. Tvrdnje u vezi sa povredom krivičnog zakona odnose se na netačnu i nepotpunu proveru činjeničnog stanja (jer se tvrdi da nije dokazano da je

osuđeni izvršio krivično delo za koje mu je suđeno) za koje pravni osnov ne može se podneti zahtev za zaštitu zakonitosti - član 432 st. 2 ZKP-a. Uprkos tome, ovaj sud procenjuje da se tužbenim zahtevima u ovom pravcu ne dovodi u pitanje tačnost bitnih činjenica dokazanih odlukama protiv kojih je tužba podneta i da nema povrede krivičnog zakona na štetu osuđenog.

5. Međutim, ni tužbe u vezi sa izrečenom kaznom nisu bile predmet preispitivanja jer se ni u pogledu ovog pravnog osnova ne može podneti zahtev za zaštitu zakonitosti.
6. Iz navedenog i u smislu člana 437. ZKP-a, odlučeno je kao u dispozitivu ove presude.

**Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.504/2023,
od 29.11.2023.godine.**

” Krivični postupak okončan pravnosnažnom presudom u skladu sa članom 423. stav 1. podstav. 1.1. ZKP-a može se preispitati ako se: dokaže da je presuda zasnovana na falsifikovanoj ispravi ili na lažnom iskazu svedoka, veštaka ili prevodilac. Međutim, prema stavu 3. člana 423. Krivičnog zakonika – u slučajevima iz stava 1. podstav 1.1. i 1.2. ili stava 2. ovog člana, mora se pravnosnažnom presudom dokazati da su ta lica oglašena krivim relevantna krivična dela . Kada se postupak protiv ovih lica ne može primeniti jer su umrli ili postoje okolnosti koje isključuju krivično gonjenje, činjenice iz stava 1. podstav 1.1. i 1.2. ili stava 2. ovog člana mogu se dokazati i drugim dokazima. U konkretnom slučaju, sudovi su odbili zahtev za reviziju krivičnog postupka iz razloga što da bi se dozvolila revizija krivičnog postupka u skladu sa odredbom člana 423. stav 1. podstav 1.1. biti pravosnažna presuda, ali ovaj zaključak nema zakonsku potporu, jer u slučajevima kada postoje smetnje za razvoj krivičnog postupka kao što su imunitet, zastarelost, amnestija, pomilovanje, smrt ili identitet autora falsifikata nije poznato, nije potrebno pravosnažna presuda kada se ove okolnosti mogu dokazati drugim dokaznim sredstvima“.

I. Tok predmeta

1. Presudom Osnovnog suda u Peći - Departman za Maloletnike PKR.br.132/2022 od 15.03.2023.godine, P.K., za krivično delo silovanja iz člana 193. stav 3. tačka 5. u vezi st. 4 i člana 23 ZKP-a je osuđen na pet (5) godina i šest (6) meseci zatvora.
2. U žalbenom postupku navedena presuda je preinačena presudom Apelacionog Suda Kosova PAKR.br.225/2023 od 10.05.2023.godine u pogledu zakonske definicije krivičnog dela i odluke o kazni tako što je radnje okrivljenog su klasifikovane kao krivično delo silovanje iz člana 193. stav 4. u vezi sa članom 23. Zakonika o krivičnom postupku i izrečena mu je kazna sa kaznom zatvora u trajanju od dve (2) godine.
3. Protiv navedenih presuda branilac okrivljenog je podneo zahtev za reviziju krivičnog postupka, a Osnovnom sudu u Peći, odnosno Revizijsko veće, u vezi sa zahtevom presuđujući rešenjem PK.br.110/2023 od 19.07.2023.godine, odbio kao nezaosnovan.
4. Navedeno rešenje u žalbenom postupku po žalbi branioca osuđenog, potvrđeno je rešenjem Apelacionog Suda Kosova PN.br.1001/2023 od 29.08.2023.godine.

5. Protiv prvostepenog i drugostepenog rešenja, zahtev za zaštitu zakonitosti podneo je branilac osuđenog advokat I.B., zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, povrede krivičnog dela. zakona, sa predlogom da Vrhovni Sud Kosova usvoji zahtev za zaštitu zakonitosti kao osnovan i pobijana rešenja ukine i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno razmatranje i vraćanje u ponovno odlučivanje ili preinačiti tako da se zahtev za reviziju krivičnog postupka usvoji.

6. Državni Tužilac Kosovo je odgovorio na zahtev branioca, dopisom KMLP.II.br.302/2023 od 03.10.2023. godine, kojim je predložio da se zahtev branioca osuđenog odbije kao nezaosnovan.

II. Procena apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova

1. Vrhovni Sud Kosova je na sednici veća razmotrio spise predmeta u smislu člana 435. stav 1. u odnosu na član 436. stav 1. ZKP, procenio tužbe u zahtevu za zaštitu zakonitosti i našao da :
  - zahtev za zaštitu zakonitosti je zaosnovan.

2. Prvobitno, ovaj sud smatra potrebnim da istakne tok krivičnog postupka u ovom krivičnopravničnom pitanju:

3. Kako proizilazi iz spisa predmeta sa presudom Okružnog suda u Peći (sada Osnovni sud u Peći) P. br. 241/2012 od 6.11.2012. iz člana 193 stav 3 tačka 5 u vezi sa stavom 4 ZKP-a (Krivični zakon iz 2004. godine koji je bio na snazi u vreme izvršenja krivično delo) osuđen na kaznu zatvora u trajanju od dve (2) godine, u koju je uračunato i vreme provedeno u pritvoru od 29.02.2012.godine do 6.11.2012.Rešenjem Apelacionog Suda Kosova PAKR.br.222/2013 od 13.03.2014.godine, poništena je ova presuda u žalbenom postupku po žalbi branioca i predmet vraćen prvostepenom sudu na ponovni postupak.
4. U ponovnom postupku, Osnovni sud u Peći – Departman za Maloletnike, presudom PKR.br.141/2015 od 15.07.2021.godine, osuđuje okrivljenog za navedeno krivično delo na kaznu zatvora u trajanju od osam (8) meseci i osam (8) dana. Ova presuda u žalbenom postupku po žalbi oštećenog rešenjem Apelacionog suda Kosova PAKR.br.217/2022 od 07.06.2023.godine je ukinuta i predmet vraćen prvostepenom sudu na ponovni postupak.
5. U ponovnom postupku, prvostepeni sud je presudom PKR.br.132/2022 od 15.03.2023.godine okrivljeni oglašen krivim za krivično delo silovanje iz člana 193. stav 3. tačka 5. u vezi st. 4 i člana 23 ZKP-a i osuđen na pet (5) godina i šest (6) meseci zatvora. U žalbenom postupku

ovu presudu je preinačio Apelacioni Sud Kosova presudom PAKR.br.225/2023 od 10.05.2023.godine u pogledu zakonske definicije i odluke o kazni, tako da taj sud nalazi da su elementi krivičnog dela leži u radnjama okrivljenog krivično delo silovanje, iz člana 193. stav 4. u vezi sa članom 23. KZ, za koje se osuđuje sa dve (2) godine zatvora.

6. Branilac osuđenih protiv pravosnažnih presuda podneo je zahtev za reviziju krivičnog postupka, u skladu sa odredbom člana 423. stav 1. podstav. 1.1. i 1.3. Krivičnog zakonika, po osnovu novih dokaza izneto, kojim se navodi da žalba nije dozvoljena, jer je nije podnela oštećena, okolnost koja se dokazuje grafološkim veštačenjem.

7. Osnovni Sud u Peći, odlučujući u vezi sa zahtevom, ga je odbio kao nezaosnovan, sa obrazloženjem da se postupak po ovom zakonskom osnovu može preispitati samo ako imamo pravosnažnu presudu kojom se takvo lice oglašava krivim, a u konkretnom slučaju takva presuda ne postoji, a zbog činjenice da je oštećena tokom sudske kontrole priznala da je sama podnela tužbu. Odluku prvostepenog suda potvrdio je Apelacioni Sud, sa obrazloženjem da je ožalbena odluka pravična i zakonita.

8. Prvo, ovaj sud procenjuje da su zaključci prvostepenog i drugostepenog suda da bi se dozvolilo preispitivanje postupka u skladu sa članom 423. stav 1. podstav 1.1. mora postojati pravosnažna presuda nema pravne podrške jer u slučajevima kada postoje smetnje za razvoj krivičnog postupka kao što su imunitet, zastarelost, amnestija, pomilovanje, smrt, nije poznat identitet autora falsifikata, presuda nije potrebna konačno kada se ove okolnosti mogu dokazati drugim dokaznim sredstvima. Prema nižestepenim sudovima, ako je, na primer, presuda zasnovana na lažnom svedočenju svedoka (koji je bio odlučujući dokaz za odluku) i da se u međuvremenu krivični postupak ne može revidirati.

9. U konkretnom slučaju imamo ponovno grafološko veštačenje, koje pokazuje da potpis oštećene u pritužbi nije njen, te da je usled ove pritužbe predmet vraćen na ponovni postupak, pa proizilazi da je tužba odbijena, dok je prvostepena presuda doneta u ponovnom postupku (koja je usledila nakon što je žalbeni sud usvojio žalbu izjavljenu u ime oštećenog), a drugostepena presuda kojom je prvostepena presuda pravosnažna su nezakonite, dok je presuda Osnovnog Suda u Peći – Departman za Maloletnike PKR.br.141/2015 od 15.07.2021.godine kojom je osuđeni osuđen na kaznu zatvora u trajanju od osam (8) meseci i osam (8) dana je konačan.

10. Drugo, o zahtevu za reviziju krivičnog postupka, odlučio je nenadležni sud. Zato što je Apelacionom Sudu izneta potreba za preispitivanje, a neblagovremenost i nedozvoljenost su drugostepena, a ne prvostepena pitanja, a to znači da je prvostepeni sud voljan da to uputi na drugostepeni kao nadležni sud, a ne da samostalno odlučuje kako je odlučio. Prvostepeni sud bi bio nadležan da odlučuje samo o novim činjenicama koje mogu uticati na prvostepenu presudu – preinaku oslobađajuće u osuđujuću, sa osuđenog na osuđujuću – pravnu kvalifikaciju ili odluku o kazni, ali ne i na okolnosti pod kojima se tvrdi da pritužbu nije potpisalo pravno legitimno lice za pritužbu (oštećeni), već nepoznata lica.
11. Iz gore navedenih razloga, ovaj sud predmet vraća Apelacionom Sudu, koji u ponovni postupak prvo mora da odluči o zakonitosti zahteva (dozvoljenosti) za preispitivanje krivičnog postupka, a potom i o pritužbi oštećene a da li proceni da žalbu nije podnelo zakonom legitimisano lice (što prema veštačenju pokazuje da je potpis falsifikovan), treba izbegavati sve odluke koje su usledile po ovoj pritužbi a predmet se mora vratiti državi pre ove žalbe kao „res judicata”.
12. Iz gore navedenih razloga, usvojen je kao zaosnovan zahtev za zaštitu zakonitosti, pa je u skladu sa odredbom člana 438. stav 1. podstav 1.2. ZKP-a odlučeno kao u dispozitivu presude.

**Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.562/2023,
od 25.03.2024.godine.**

” Krivično delo ubistvo u stanju teškog duševnog šoka, iz člana 174. KZRK-a postoji u slučajevima kada neko liši čoveka života, ali je bez njegove krivice pao u jak psihički (psihički) šok usled napad, zlostavljanje ili ozbiljna uvreda od strane žrtve. Elementi i karakteristike ubistva u stanju psihičkog afekta su: napad, zlostavljanje, teška uvreda i teški šok. Napad može biti svaka ljudska radnja koja ima za cilj povredu ili ugrožavanje nekog zaštićenog dobra učinioca ovog dela. Međutim, izazvani napad isključuje postojanje ovog krivičnog dela (osuđeni je onaj koji je otišao kod pokojnika nakon što su se dogovorili da neće biti problema sa prevozom). Ozbiljna uvreda znači tešku povredu časti i autoriteta drugog lica, to se ogleda u velikom psihičkom i emocionalnom bolu, bolu koji opravdano izaziva revolt i ogorčenje. Jak psihički šok je izuzetno psihičko stanje, to je stanje visokog stepena afekta, stanje koje ima veliki uticaj na sposobnost učinioca da deluje bez dobrog razmišljanja. Dakle, iz ovoga proizilazi da napad i uvreda moraju biti u skladu sa načinom i intenzitetom koji optuženog može dovesti u stanje jakog šoka, dakle, ne svaki govor, uvreda ili napad”.

I. Tok predmeta

1. Optužnicom PP.I.br.206/2020 od 1.04.2021.godine. okrivljeni A.S. optužen je za krivično delo teško ubistvo, predviđeno članom 173 stav 1 podstav 1.5 KZRK-a i držanje u vlasništvu, kontrolu ili posedovanje neovlašćene upotrebe oružja, predviđenu članom 366 stav 1 KZRK-a, dok je B.S. zbog krivičnog dela podstrekavanje na teško ubistvo, predviđeno članom 173, par.1, podstav 1.5, u vezi sa članom 32 KZRK-a.
2. Nakon održane sudske revizije, Osnovni Sud u Prištini – Departman za Teška Krivična Dela, presudom PKR.br.198/2021 od 06.04.2023.godine, oglašen je krivim okrivljeni A.S. za krivično delo ubistvo iz č. Član 172. KZRK-a i držanje u vlasništvu, kontrolu ili neovlašćeno držanje oružja iz člana 366. stav 1. KZRK-a, dok je okrivljeni B.S. za krivično delo neobaveštavanje o krivičnim delima ili izvršiocima krivičnih dela ili njihovim izvršiocima, predviđeno članom 378 stav 1 podstav 1.9 KZRK. okrivljeni A. za svako delo i za krivično delo ubistvo na kaznu zatvora u trajanju od dvadeset tri (23) godine, kaznu zatvora u trajanju od jedne (1) godine i za posedovanje oružja bez dozvole, u skladu sa odredbama člana 76. stav 1. KZRK-a, osudio ga na jedinstvenu kaznu od 24 godine zatvora, u kojoj je vreme provedeno u pritvor od 6.05.2021.godine. Okrivljeni B.S. je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od osamnaest (18)

meseci za koje je oglašen krivim, u koje je uračunato i vreme provedeno u pritvoru od 05.04.2021.godine.

3. Apelacioni Sud Kosova - Departman za Teška Krivična Dela, odlučujući po pritužbama tužioca i odbrane okrivljenog A. presudom PAKR br , odbio ih kao nezaosnovane, a potvrdio prvostepenu presudu u odnosu na ovog okrivljenog, a uz usvajanje pritužbe tužioca i odbrane okrivljenog B. S., prvostepena presuda ovom okrivljenom je ukinuta i predmet vraćen na ponovni postupak.

4. Protiv prvostepene i drugostepene presude u odbijajućem delu (u vezi osuđenog A. S.) zahtev za zaštitu zakonitosti podneo je branilac osuđenog A. S. advokat E. K. (angažovan u ovoj fazi), zbog povreda bitnih odredaba krivičnog postupka, povrede krivičnog zakona i drugih povreda odredaba krivičnog postupka, sa predlogom da se zahtev usvoji osporene presude preinačiti tako da se osuđeni oslobodi optužbe ili osudi na kaznu zatvora za krivično delo ubistvo učinjeno u stanju teškog duševnog šoka (ovo je naglašeno u zahtevu) ili ukinuti i predmet vratiti prvostepenom sudu na ponovni postupak.

5. Državni Tužilac je na zahtev za zaštitu zakonitosti odgovorio pismenim podneskom KMLP.II.br.324/2023 od 13.11.2023. godine, sa predlogom da se zahtev odbije kao nezaosnovan.

II. Procena apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova

1. Vrhovni Sud Kosova je ispitao spise predmeta u smislu člana 435 stav 1 i 436 stav 1 ZKP-a, procenio tužbe u zahtevima za zaštitu zakonitosti i zaključio da:

Zahtev nije zaosnovan.

- a) Tužbe branioca o bitnim povredama dispozitiva krivičnog postupka i povrede krivičnog zakona

1. Po braniocu u ovoj krivičnopravnom pitanju, pobijanim presudama se radi o bitnim povredama odredaba krivičnog postupka iz člana 384. stav 2. podstav 2.2. i 2.7. odbrana je povređena, a presuda nije sastavljena u skladu sa članom 369. stav 7. i 8. ZKP-a. Po braniocu, povređeno je pravo odbrane jer prvostepeni sud nije pravilno i nepristrasno procenio predlog odbrane u pogledu činjenice da radnje osuđenog predstavljaju bitne elemente krivičnog dela ubistvo učinjeno u krivičnom delu psihičkog

stanja, pa je usled toga povređen član 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima ili pravo na redovan sudski postupak, povreda koju nije otklonio ni drugostepeni sud. Prvostepeni sud ne obrazlaže šta je bio odlučujući dokaz kada je osuđenog proglasio krivim za krivično delo, već opisuje izvedene dokaze i ne analizira ih sa argumentima odbrane, a nije uzeo u obzir uzeti u obzir slabu istragu i pristrasnost tužioca, jer da smo imali stručnu istragu situacija bi u ovom krivičnom predmetu bila drugačija, dok drugostepeni sud, umesto da otkloni ove povrede, sam krši odredbe proceduralni. Ovo zbog činjenice da je u ovom slučaju optužen i oglašen krivim za krivično delo iz člana 378. stav 1. podstav 1.9 KZRK-a i brat osuđenog - B.S. drugostepeni sud u vezi sa osuđenim A. odbija žalbu sa obrazloženjem da nema povrede odredaba krivičnog postupka, dok u odnosu na okrivljenog B.S. nalazi da je učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka odredbe krivičnog postupka iz člana 384 stav 1 podstav 10 KZRK-a.

- b) procenu ovog suda o navedenim povredama koje branilac tvrdi
1. Ispitivanjem tvrdnji u zahtevu u vezi sa pobijanim presudama i spisima predmeta, ovaj sud nalazi da su isti nezaosnovani.

2. Prvo, vredi napomenuti da odredba člana 384. stav 2. podstav.2.2. odnosi se na povredu prava na odbranu, odnosno kada se suđenje vodi bez odbrane, a ne kada sud odbije zahtev ili predlog odbrane. Međutim, kako proizilazi iz osporenih presuda, sudovi su dali jasne razloge zbog kojih su neosnovane tvrdnje odbrane da su radnje osuđenog preduzete u psihičkom stanju. Naime, tvrdnje branioca u zahtevu da prvostepeni sud nije pravilno i nepristrasno procenio predlog odbrane da je osuđeni preduzeo radnje u stanju psihičkog stanja, za ovaj sud nije jasno šta se sastoji od potraživanja, znači kada su, kao što je gore pomenuto, sudovi ne samo dali razloge u vezi s tim, već su saslušani i veštaci u vezi sa psihičkim afektom.

3. Zatim, nezaosnovani su navodi da prvostepena presuda nije sastavljena u skladu sa članom 369. st. 7. i 8. ZKP-a. Jer, prvostepeni sud je u obrazloženju pobijane presude opisao tok događaja, ističući činjenično stanje koje je dokazao, odlučne činjenice o postojanju krivičnog dela za koje ga je oglasio krivim i njegove krivične odgovornosti, u kojoj su navedeni razlozi zbog kojih smatra da su dokazani. Sud je, u skladu sa odredbom člana 369. stav 6. ZKP-a, za svaku tačku presude izneo razloge, izvedene dokaze procenio kao materijalne i nematerijalne, iskaze svedoka i veštačenja o psihičkom stanju osuđenog, o čemu su veštaci dali svoje mišljenje i u pogledu psihičkog afekta. Naime, dati su jasni

razlozi u vezi sa iskazima svedoka, sa razlozima u kojim okolnostima događaja se verovalo, a u kojim ne, kao i razlozi zašto ne veruju odbrani osuđenog i njegove odbrane.

4. Treće, iz činjenice da je u ovom slučaju optužen i oglašen krivim za krivično delo u ovom slučaju i brat osuđenika - B.S., iz člana 378. stav 1. podstav 1.9 KZRK-a, te je održan zajednički pretres, dok je sud drugog stepena u odnosu na osuđenog A. odbija žalbu sa obrazloženjem da nema povrede odredaba krivičnog postupka, dok u odnosu na okrivljenog B. nalazi da postoji bitne povrede odredaba krivičnog postupka, ne može se zaključiti, kako branilac tvrdi, da je učinjena bitna povreda čak ni prvostepena presuda u odnosu na osuđenog A. Ovo iz razloga što brat osuđenog nije optužen da je sa osuđenim postupao kao saizvršilac, već je optužen za krivično delo podstrekavanje na ubistvo, dok je oglašen krivim za krivično delo okrivljenog za krivično delo podstrekavanje ubistva ne obaveštavanje o krivičnim delima ili počiniocima istih, iz člana 378 stav 1 podstav 1.9 KZRK-a, a pošto su krivična dela različita i odgovornost je individualna, bitne povrede u koje je uključena presuda prvostepenog suda, u pogledu brata osuđenog ne mogu se pripisati delu koji se odnosi na osuđenog jer nisu isti.
- c) Tužbe branioca u vezi sa povredama krivičnog zakona

1. U vezi sa povredom krivičnog zakona, odbrana tvrdi da su u konkretnom slučaju i prvostepeni i drugostepeni sud prekršili krivični zakon na štetu osuđenog kada su zaključili da je osuđeni počinio krivično delo koje je bilo predmet gonjenja jer su procenili dokaze tužilaštva a nisu procenili dokaze odbrane. Prvostepeni sud je u vezi sa događajem greškom i jednostrano oprostio poverenje svedoku B1. S1., B2. S2., B3. i N. S. koji su bili braća oštećenog i nisu poverovali iskazu svedoka F. XH. Istaknuti svedoci nisu svedočili na pravi način i uopšte se nisu izjasnili o okolnosti da su u kritičnom trenutku imali uvredili, isprovocirali ili su uvredili osuđenog A. tako što su na najniži mogući način vređali njegovu majku i zajedno sa žrtvom krenuli ili krenuli u pravcu osuđenika sa namerom da ga napadnu. Dok je svedok F. Xh. u svom svedočenju u svim fazama postupka, svedočio je da je čuo braću oštećenog kada su zajedno sa žrtvom teško vređali osuđenog A., govoreći mu "ta...mama", i zajedno krenuli u pravcu osuđenika u nameri da ga napadnu, ali je, prema rečima ovog svedoka, vređanje ili psovka bila izraženija od strane oštećenog, koji je išao prema njemu sa lopatom u ruci držeći ga u stanju pripravnosti da udario i rekao mu da će ovom „lopatom skinuti glavu i ... majku ti“. U ovakvim okolnostima doživljava snažan psihički šok tako da gubi kontrolu i sa ciljem da se povuče ili izbegne napad, vadi revolver i puca jednom u vazduh, ali sada, ne prisebno, pogađa pokojnika sa posledicama po njegov život. Međutim, nikakvim dokazima ne mogu se

argumentovati zaključci suda da je činjenica da je sada pokojni A. S. izazvao ili doveo optuženog u to stanje koje bi uticalo na izvršenje krivičnog dela. Po mišljenju branioca, sudovi nisu pravilno procenili mišljenje veštaka sudske psihijatrije Dr. J.Z i Dr. A. B., jer, dok je veštak J. Z. ostao blizak svom stavu, drugi veštak A. B. prilikom iskaza u sudskom ispitivanju ima drugačiju procenu, jer je isti u ispitivanju naveo da kada se lice vređa kao majka, sestra kod nekih može izazvati blagu zabrinutost, gorčinu i psihički šok, ali ovaj stručnjak u svom iskazu nikada nije negirao činjenicu da je kod osuđenika bio prisutan strah čak i kada je sišao nužno od kombija i strah je postojao i na mestu događaja, ali je u suprotnosti kada se izjavljuje da strah ne izaziva jak duševni šok. Prema braniocu, pod navedenim okolnostima, krivično delo ubistvo je izvršeno u neophodnoj odbrani u skladu sa članom 12. stav 2. u odnosu na stav 1. KZRK, jer je osuđeno lice odbilo protivzakonito, stvarno i neposredno napada na sebe i da je karakter odbrane bio srazmeran stepenu opasnosti koju predstavlja napad. Čak i prema braniocu, osuđeni je mogao počiniti krivično delo u skladu sa članom 13. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZRK-a, jer je u početku pucao u vazduh napad i zbog nepažnje ispalio pištolj u vazduh i ovde prelazi granice krajnje nužde.

2. Važno je napomenuti da se tvrdnje u zahtevu u vezi sa povredama krivičnog zakona uglavnom odnose na činjenično stanje na koje nije

dozvoljeno ostvarivanje tužbe, ali pošto se odnose na povrede krivičnog zakona, ovaj sud je procenio ove tvrdnje i utvrdio da su nezaosnovani.

3. Pre svega, treba istaći da osuđeni nije oglašen krivim za krivično delo koje je predmet optužbe, jer je optužen za krivično delo teško ubistvo iz člana 173. st.1. podstav 1.3 KZRK-a, dok je oglašen krivim za krivično delo ubistva iz člana 172. KZRK-a.

4. Zatim, u ovom krivičnoppravnom pitanju nije sporno da su osuđeni, njegov brat, pokojni i njegova braća radili u firmi „...“, u kojoj je osuđeni i pok posle međusobne nesuglasice do dana događaja. Na dan događaja, 6.05.2020. godine, došlo je do spora jer osuđeni nije otišao po preminulog, njegovu braću i druge radnike koji su dan ranije (5.05.2020.godine) putovali na radno mesto sa kombi-busijem firme . Na dan događaja, kada zajedno sa bratom ide po njih po uputstvu brata vlasnika, pokojnik skida osuđenika, dok pleme predvodi jedan od braće S., a zatim osuđenik silazi iz plemena zajedno sa svojim bratom, koji odlaze u njihovu kuću da svojim privatnim automobilom idu na posao, a nakon što osuđenik ode na posao zajedno sa svojim bratom, dešava se ubistvo.

5. Iz spisa predmeta proizilazi da nakon što pokojni ode na posao sa svojom braćom, pokojni razgovara sa vlasnikom firme – svedokom T. o problemu prevoza, koji ga upozorava da ne pravi više problema za pola sata kasnije osuđeni odlazi na posao sa bratom, a svedok T. razgovara sa osuđenim i pokojnim o problemu koji su imali u prevozu, a nakon povlačenja upozorenja i dogovorom između njih da se isto ne ponovi, umrli odlazi u pravcu mesta gde je trebalo da radi, dok se događaj desio nakon što je umrli otišao u mesto gde je trebalo da radi. Nakon što se svedok T. udaljio od njih oko 100-150 metara, čuje pucnjeve i kada je okrenuo glavu video je osuđenika i pokojnog koji su pali na zemlju.

6. Da je na dan događaja osuđenik lišio života pištoljem, to ne poriče ni osuđenik, ali ga je pokojnik po njemu opsovao i napao lopatom. Prema nalazu obdukcije, čini se da je smrt bila nasilna i da je posledica presecanja vitalnih centara u mozgu, kao i unutrašnjeg i spoljašnjeg krvarenja u glavi izazvanog projektilom bačenim iz pištolja. Povrede na potiljku, 8,5 cm od režnja levog uva i desno u udubini vrata predstavljaju ulaznu rupu i kanal kroz koji projektil prolazi (gde je projektil pronađen - ova povreda je bila smrtonosna) . Pravac projektila od pozadi - napred lako s desna na levo i lako odozdo prema gore. Povrede na desnoj strani leđa na visini od 145 cm iznad tabana i 9 cm od sredine leđa predstavljaju tangencijalnu ranu praćenu nagnječenjem nastalom tangencijalno

dinamičkim dejstvom projektila izbačenog iz vatrenog oružja. Na mestu događaja pronađena su tri metka koji su, prema balističkom veštačenju, ispaljeni iz oružja koje je osuđenik koristio na dan incidenta.

7. Svedoci ovog događaja su braća pokojnog kao B1. S1., B2. S2., N. i B3. S3, koji su radili na istom mestu kao i pokojnog i bili prisutni kada je pokojni – njihov brat – lišen života, u svojim iskazima saglasni su u pogledu činjenice da je nakon što je pokojnik odvojen od svedoka T. i vraćen na svoje radno mesto osuđeni ga je pratio i nakon što ga je pozvao po imenu, pucao tri puta u njegovom pravcu. Jedini svedok u ovom slučaju koji je izjavio da je osuđenog psovao pokojnik i njegova braća je F. Xh. Što se tiče psihičkog stanja osuđenog u vreme izvršenja krivičnog dela u ovom krivičnom predmetu imamo dva veštačenja jedno od 3.3.2022 .godine, i drugo od 13.10.2022.godine a iz njihovog zaključka proizilazi da osuđeni u vreme izvršenja krivičnog dela nije patio od psihički poremećaj trajne ili privremene prirode, dok je u vreme izvršenja dela za koje je očuvana sposobnost razumevanja i kontrole sopstvenih radnji. Veštaci ovih veštačenja u sudskom ispitivanju su saslušani i u vezi sa psihičkim afektom na osnovu iskaza svedoka F. Xh. da je pokojni vređao osuđenika i odbranu potonjeg dok je pokojni išao prema njemu sa visoko podignutom lopatom u ruci, psujući ga sa majkom i preteći mu rečima „sa ovom lopatom skinuću ti glavu“, ali, veštaci su i s tim u vezi

konstatovali da je uračunljivost osuđenog lica očuvana, da tokom i nakon krivičnog dela njegove radnje nisu za posledicu imale odvajanje ili gubitak svesti što bi se moglo opisati kao uticati.

8. Na osnovu navedenih okolnosti, po proceni ovog suda, zaosnovan je zaključak sudova da radnje optuženog sadrže elemente krivičnog dela ubistvo iz člana 172. KZRK-a je zaosnovan, dok tvrdnje odbrane da je osuđeni delovao u duševnom stanju nisu zaosnovane. Krivično delo ubistvo pod psihičkim uticajem, iz člana 174. KZRK-a postoji u slučajevima kada je neko oduzeo život osobi, ali je bez njegove krivice doživeo jak psihički (psihički) šok usled napada, maltretiranja ili teška uvreda od strane žrtve. Elementi i karakteristike ubistva u stanju psihičkog afekta su: napad, zlostavljanje, teška uvreda i teški šok. Napad može biti svaka ljudska radnja koja ima za cilj povredu ili ugrožavanje nekog zaštićenog dobra učinioca ovog dela. Međutim, izazvani napad isključuje postojanje ovog krivičnog dela (osuđeni je onaj koji je otišao kod pokojnika nakon što su se dogovorili da neće biti problema sa prevozom). Ozbiljna uvreda znači tešku povredu časti i autoriteta drugog lica, to se ogleda u velikom psihičkom i emocionalnom bolu, bolu koji opravdano izaziva revolt i ogorčenje. Jak psihički šok je izuzetno psihičko stanje, to je stanje visokog stepena afekta, stanje koje ima veliki uticaj na sposobnost učinioca da deluje bez dobrog razmišljanja. Dakle,

iz ovoga proizilazi da napad i uvreda moraju biti na takav način i intenzitet da mogu dovesti optuženog u stanje jakog šoka, dakle ne svaki govor, uvreda ili napad. S tim u vezi, u vezi psovki, ali i napada kako tvrdi osuđeni, veštaci su takođe konstatovali, pa ovaj sud ocenjuje da su u konkretnom slučaju sudovi pravilno zaključili da nije bilo ubistva pod uticajem, a uzimajući u obzir S obzirom na tok događaja koji je opisao visok, ne može se čak ni raditi o neophodnoj zaštiti kako tvrdi branilac.

9. Važno je napomenuti da branilac tvrdi da je prekršen krivični zakon i zbog toga što je osuđenom licu izrečena kazna koja nije u srazmeri sa težinom krivičnog dela i stepenom krivične odgovornosti osuđenog, međutim ovi zahtevi nisu bili predmet preispitivanja jer se zahtev za zaštitu zakonitosti ne može ostvariti zbog odluke o kazni.
10. Iz gore navedenog iu smislu člana 437. KZRK-a, odlučeno je kao u dispozitivu ove presude.

**Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.591/2023,
od 22.12.2023.godine.**

” Prema odredbama člana 29. Krivičnog zakonika Kosova – sud može osloboditi od kazne lice koje pokuša da izvrši krivično delo neprikladnim sredstvom ili protiv neprikladnog predmeta. A osnovni kriterijum da se smatrate neodgovarajućim pokušajem jeste procena da sredstvima koja su upotrebljena protiv predmetnog objekta, u konkretnim situacijama i okolnostima, niko ne bi mogao da izvrši krivično delo”.

I. Tok predmeta

1. Osnovni sud u Đakovici - Ogranak u Mališevu - Kriminalističko odeljenje, presudom P.br.85/2020 od 7. jula 2022. godine, osuđuje M.M. F.K., za krivično delo teška krađa u pokušaju, predviđeno članom 315 stav 1 tačka 1.1 i članom 28 i 31 KZRK-a, osudio osuđenog M. na devet (9) meseci zatvora i novčanu kaznu u iznosu od od sedamsto (700)€, dok je osuđeni F. osuđen na kaznu zatvora od osam (8) meseci i novčanu kaznu u iznosu od dvesta (200)€, u koje se uračunava i vreme provedeno u pritvoru od 7.02.2020.godine do 8.03.2020.godine. Ukoliko osuđeni ne mogu ili ne žele da plate kaznu, ista će biti zamenjena kaznom zatvora, tako da će se od 20 € novčane kazne računati dan zatvora.

2. U žalbenom postupku, Apelacioni Sud Kosova je, odlučujući u vezi sa žalbama branilaca okrivljenih, presudom PA1.br.683/2023 od 26.09.2023.godine, samo delimično usvojio žalbe i presudu prvostepene presude samo je preinačena u pogledu odluke o kazni, taj sud je osuđenog M. osudio na kaznu zatvora u trajanju od sedam (7) meseci i novčanu kaznu od u iznosu od četiri stotine (400)€, dok je osuđeni F. osuđen na kaznu zatvora u trajanju od šest (6) meseci i novčanu kaznu u iznosu od sto (100)€. U kaznu zatvora uračunato je i vreme provedeno u pritvoru od 7.02.2020.godine do 8.03.2020.godine.

3. Protiv ovih presuda zahtev za zaštitu zakonitosti podneli su:
  - branilac osuđenog M.M., advokat U.P., bez navođenja pravnog osnova, sa predlogom da se zahtev usvoji kao zasnovan, dok se pobijane presude poništavaju i predmet vraća prvostepenom sudu na ponovni postupak ili izmeni tako da je osuđeni oslobođen;

  - branilac osuđenog F.K., advokat B.K., zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, povrede zakona i drugih povreda odredaba krivičnog postupka koje su uticale na zakonitost sudske odluke, sa predlogom da se zahtev usvoji kao zasnovan , dok se drugostepena presuda poništava i

odlučuje na osnovu odredbe člana 438. stav 1. tačka 1.1. i 1.2. KZRK-a (ovo se navodi u žalbi).

4. Državni Tužilac Kosova je odgovorio na zahteve branilaca, pismenim podneskom KMLP.II.br.344/2023 od 17.11.2023.godine, sa predlogom da se zahtevi odbiju kao nezaosnovani.

II. Procena apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova

1. Vrhovni Sud Kosova je na sednici veća razmotrio spise predmeta u smislu člana 435. stav 1. u odnosu na član 436. stav 1. ZKP-a, procenio tužbe u zahtevu za zaštitu zakonitosti i našao da :

- zahtevi su nezaosnovani.

2. Branilac osuđenog F.K., zahtevom se uglavnom protivi drugostepenoj presudi, ne precizirajući koja je odredba povređena, ali tvrdi da drugostepeni sud, kao ni prvostepeni sud, nisu predstavili razloge za sprovedene dokaze, nisu procenili dobrovoljno odustajanje od slučaja, činjenica da je bacanje pene na uzbunu prodor, da li su kanister i cev pogodni za predmet koji tvrdi tužilaštvo. Dalje, prema rečima branioca, Apelacioni Sud je, kada je predmet vraćen na ponvnom postupku u tom

sudu, osuđenima samo računao vreme provedeno u pritvoru, dok izdržavanje kazne od dva meseca uopšte nije uračunato.

3. Branilac osuđenog M.M., tvrdi da su presude sadržane sa bitnim povredama odredaba krivičnog postupka, iz člana 384. stav 1. tačka 1.12. ZKP-a, budući da nemaju razloga za odlučne činjenice, dok su razlozi dati su nejasni, kontradiktorni. Sudovi su samo prebrojali dokaze izvedene tokom sudskog ispitivanja i citirali iskaze svedoka bez analize ovih iskaza i da li su njima dokazani elementi krivičnog dela. Sudovi, prema odbrani, nisu bili u prilici da procenjuju argumente odbrane i nisu analizirali tvrdnje u pogledu instituta apsolutno neprimerenog pokušaja, kako u pogledu sredstava tako i u cilju. Sredstvo korišćeno za izvršenje krivičnog dela pena tipa “Eürth” nije pogodno sredstvo za izazivanje oštećenja ili posledica bilo kamere ili alarma bankomata TEB-banke ili bilo kog drugog predmeta, što potvrđuje i izjašnjenje punomoćnik oštećenih koji je naveo da u konkretnom slučaju nije bilo niti jedne materijalne štete na kameri i oštećenju bankomata, te iz tog razloga nisu tražili naknadu štete. Dakle, po odbrani, radi se o neodgovarajućem pokušaju iz člana 29. Krivičnog zakonika i to apsolutnog oblika u pogledu sredstva i predmeta, te da su opšti i posebni elementi koji čine sliku krivičnog dela prekršaj nisu realizovani. Čak i pod pretpostavkom da je izvršenje krivičnog dela dokazano, izrečena kazna je suprotna

zakonu, budući da oba suda nisu ni blizu da uravnoteže relevantne okolnosti, a nisu ni vodili računa o lepom ponašanju osuđenog, činjenica da je porodična osoba, u mladosti, lošeg ekonomskog stanja, saradnja sa sudom, ali i sa organima tužilaštva od pretkaznene faze.

4. Važno je napomenuti da se u zahtevima u pogledu bitnih povreda odredaba krivičnog postupka ne ističe u čemu se sastoje protivrečnosti i nejasnoće presuda, već se samo parafrazira zakonska odredba. Odredbom člana 436. ZKP-a, Vrhovni Sud Kosova je prilikom odlučivanja o zahtevu za zaštitu zakonitosti ograničen samo na proveru pravnih povreda u kojima podnosilac zahteva tvrdi, ali ne može da pretpostavi šta je podnosilac zahteva želeo. Uz sve ovo, ovaj sud procenjuje da su presude jasne, a u pogledu odlučnih činjenica, prvostepeni sud je dao dovoljno, ubedljivo i logično obrazloženje, navodeći koje činjenice smatra dokazanim i koje dokaze poseduje zahvaljujući poverenju, ove razloge koje je drugostepeni sud procenio kao prava i kao takve ih i ovaj sud usvaja.

5. Ni navodi o povredama krivičnog zakona po proceni ovog suda nisu zaosnovane i ne dovode u pitanje primenu krivičnog zakona. Prvobitno, ovaj sud procenjuje činjenicu da, prema odredbi člana 29. Krivičnog zakonika, sud može osloboditi od kazne lice koje pokuša da izvrši

krivično delo neodgovarajućim sredstvom ili protiv neprikladnog predmeta. Dakle, prema ovoj odredbi, nedoličan pokušaj postoji u slučajevima kada lice želi da izvrši krivično delo i u tom cilju preduzima radnju njegovog izvršenja, međutim, zbog sredstva koje koristi, odnosno predmeta protiv kojeg je izvršeno delo izvršenje je preduzeto, objektivno je bilo nemoguće izvršiti krivično delo.

6. Prvo, u konkretnom slučaju je jasno da su osuđeni želeli da izvrše krivično delo i da su preduzimali radnje u cilju njegovog izvršenja, što se dokazuje priznanjem krivičnog dela od strane osuđenika (čak i osuđenog M. , priznao je krivično delo čak iu sudskoj reviziji).
7. Drugo, kao osnovni kriterijum za razmatranje neprimerenog pokušaja je procena da sa sredstvima koja su upotrebljena protiv predmetnog predmeta, u konkretnim situacijama i okolnostima, niko ne bi mogao da izvrši krivično delo. U konkretnom slučaju, ne može se zaključiti da sredstva upotrebljena za izvršenje krivičnog dela (pena koja je bačena u alarm bankomata i alarm na pijaci) i predmet prema kome su radnje preduzete nisu bili odgovarajući za izvršenje krivičnog dela i sa njima niko nije mogao da izvrši krivično delo. Osim toga, branioci ne argumentuju činjenicu da su oruđe i predmet bili nepogodni za izvršenje

krivičnog dela, dok se iz neizazivanja posledice ne može zaključiti da je reč o neprimerenim pokušajima.

8. Dakle, prema proceni ovog suda, u ovom krivičnopravnom predmetu nijedan dokaz ne može dovesti u sumnju tačnost odlučnih činjenica dokazanih odlukama protiv kojih je podnet zahtev, ne samo u pogledu krivične odgovornosti osuđenog i elemente krivičnog dela za koje su osuđeni oglašeni krivim i kojima je suđeno, pa stoga ovaj sud podržava zaključak sudova da radnje osuđenih sadrže sve objektivne i subjektivne elemente krivičnog dela teška krađa u pokušaju.
9. Navodi branioca osuđenog M., u vezi sa odlukom o kazni, nisu bile predmet preispitivanja jer se po ovom osnovu, u skladu sa članom 432. Krivičnog zakonika, ne može podneti zahtev za zaštitu zakonitosti.
10. Međutim, nezaosnovane su tvrdnje branioca osuđenog F.K. da njegovom braniocu nije uračunato vreme provedeno na izdržavanju kazne. Prema odredbi člana 79. Krivičnog zakonika, vreme provedeno u pritvoru, kućnom pritvoru, kao i svako vreme lišenja slobode u vezi sa krivičnim delom uračunava se u kaznu zatvora, kućni pritvor kao i svaki period lišenja slobode u vezi sa krivičnim delom, a ne izdržavanje kazne.
11. Iz izloženog, a u skladu sa odredbom člana 437. ZKP-a, odlučeno je kao u dispozitivu ove presude.

Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.157/2024, od 16.04.2024.godine.

” Prema odredbi člana 18. st. 1. Krivičnog zakonika, neuračunljivom se smatra lice koje je izvršilo krivično delo, ako je u vreme izvršenja dela bolovalo od privremene ili trajne duševne bolesti, ako je imalo duševnu smetnju ili zaostajanje u mentalnom razvoju, koji je uticao na psihičku funkciju, pa zbog toga nije mogao da razume ili kontroliše svoje radnje ili nečinjenje niti da shvati da je izvršio krivično delo. Dok se u stavu 2. istog člana smatra da je lice koje je izvršilo krivično delo smanjeno uračunljivo ako je u vreme izvršenja krivičnog dela sposobno da razume prirodu i značaj ili posledicu svog krivičnog delaS radnje ili nečinjenje Njegovo je bitno smanjeno iz razloga iz stava 1. ovog člana. Takvo lice se smatra krivično odgovornim, ali te okolnosti sud uzima u obzir prilikom odlučivanja o trajanju i vrsti sankcije ili mere prinudnog lečenja. Dakle, smanjena suštinska odgovornost, kao i neodgovornost, mogu biti uzrokovani hroničnim ili privremenim duševnim oboljenjima, psihičkim smetnjama i zastojećima u mentalnom razvoju, ali koji nisu takve prirode i intenziteta da osobu dovedu u potpuno neodgovorno stanje, a lice takvo se smatra krivično odgovornim. Međutim, pored kazne, sud može takvim počiniocima izreći meru obaveznog lečenja sa zadržavanjem ili zatvorom, u zavisnosti od predloga lekara”.

I. Tok predmeta

1. Presudom Osnovnog Suda u Prištini – Opšti Departman, P.br.694/2022 od 13.09.2023.godine, okrivljeni Sh. H. je oglašen krivim za krivično delo laka telesna povreda iz člana 185. stav 1. tačka 1.4 KZRK-a, za koje je osuđen na uslovnu osudu, tako da je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od jedne (1) godine, te je naloženo da se ova kazna neće izvršiti ako okrivljeni ne učini krivično delo u roku od dve (2) godine od pravnosnažnosti presude. U skladu sa odredbama člana 515. Zakonika o krivičnom postupku, okrivljeni je osuđen i na obavezno psihijatrijsko lečenje na slobodi, koje će se po pravnosnažnosti presude sprovesti u Centru za mentalno zdravlje u Đakovici. Izrečena mera prestaje kada lečenje ili rehabilitacija više ne bude potrebna, ali ista ne može biti duže od tri godine. Korektivna služba – Regionalna direkcija u Đakovici je dužna da nadgleda sprovođenje mere i da o tome obaveštava sud svakih šest meseci.
2. U žalbenom postupku, Apelacioni Sud Kosova – Opšti Departman je presudom PA1.br.1437/2023 od 08.12.2023.godine odbio kao neosnovanu žalbu branioca, dok je presudu prvostepenog suda potvrdio.

3. Protiv ovih presuda zahtev za zaštitu zakonitosti podneo je branilac osuđenog advokat A.P., zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka i povrede krivičnog zakona, sa predlogom Vrhovni Sud Kosova ukida ove presude, tako da predmet je vraćen prvostepenom sudu na ponovni postupak.
4. Državni Tužilac Kosovo u Prištini je dopisom KMLP.II.br.91/2024 od 12.03.2024.godine predložio da se zahtev usvoji, pobijane presude ponište i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovni postupak.

II. Procena apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova

1. Vrhovni Sud Kosova, na sednici veća, nakon razmatranja spisa predmeta, u smislu člana 435. stav 1. u odnosu na član 436. stav 1. Zakonika o krivičnom postupku (ZKP) i nakon procene potraživanja koja proizilaze iz uslova za zaštitu zakonitosti, utvrdilo da:
  - Zahtev je nezaosnovan
2. Što se tiče bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, branilac tvrdi da je u konkretnom slučaju povređeno pravo odbrane, jer je njen branioc saslušan nakon hapšenja bez prisustva branioca suprotno čl.56. i 57. ZKP-a koji se smatra okrivljenim mora imati ovu odbranu od prvog

saslušanja do okončanja krivičnog postupka pravnosnažnom odlukom kada je okrivljeni nem, gluv slep ili pokazuje znake mentalnog poremećaja i samim tim nesposoban da se uspešno brani. U međuvremenu, policijski službenici su bili upoznati sa mentalnim invaliditetom njenog klijenta, jer je takav nalaz potvrđen nalazom lekara Centra hitne medicine u Prištini od 14.08.2021.godine.

3. Što se tiče povrede krivičnog zakona, branilac tvrdi da je u konkretnom slučaju njen branioc osuđen na uslovnu kaznu zatvora u skladu sa članom 1. stav 2. Krivičnog zakonika, međutim, kada je izrečena kazna, sud prvostepeno zanemaruje ovaj član tako što ne vodi računa o neophodnosti izricanja kazne, a još manje o stepenu i prirodi opasnosti po ljudska prava i društvene vrednosti. Ovo iz razloga što je, prema braniocu, takva kazna u ovom slučaju nepotrebna i nepotrebna, znajući da takva kazna neće imati efekta sve dok njen branjenik pati od psihičkih smetnji i leči se u psihijatriji Doma zdravlja u Đakovici. Prvostepeni sud se u svojoj presudi pozvao na član 17. Krivičnog zakonika, koji predviđa da je učinilac krivičnog dela krivično odgovoran ako je uračunljiv i krivično delo je izvršio umišljajno ili iz nepažnje. Na osnovu svih medicinskih izveštaja lekara Instituta za sudsku psihijatriju Kosova, proizilazi da njen klijent ima neodređeni psihotični poremećaj F 29 (ICD 10) i mentalni poremećaj i poremećaj ponašanja kao rezultat upotrebe kanabinoida F 12.2 (ICD 10). Prema mišljenju stručnjaka, ovaj mentalni poremećaj karakteriše

poremećaj ponašanja, impulsivnost koju je teško kontrolisati, stvaranje nestabilne realnosti sa drugima, poremećaji percepcije, derealizacija i depersonalizacija, kao i poremećaj u razmišljanju u vidu ideja veličine, koje imaju bio prisutan u konkretnom slučaju. U međuvremenu, u pogledu trenutka izvršenja krivičnog dela, sposobnost razumevanja radnji i posledica sopstvenih radnji i nečinjenja je u bitnoj meri smanjena. Dakle, u smislu člana 17. Zakonika, sud ne bi trebalo da izrekne kaznu za izvršenje krivičnog dela licu koje u vreme izvršenja krivičnog dela nije bilo uračunljivo i kod koga postoji element umišljaja nije dokazano niti bi se moglo dokazati i presuda bi se morala pozvati na član 18. Krivičnog zakonika po kome se lice koje je učinilo krivično delo smatra neuračunljivim ako je u vreme izvršenja krivičnog dela u vreme izvršenja krivičnog dela bolovao od privremene ili trajne duševne bolesti, ako je imao psihičku smetnju ili zaostajanje u mentalnom razvoju koja je uticala na njegovo psihičko funkcionisanje i usled toga nije bila u stanju da razume prirode i važnosti ili posledice svojih radnji ili nečinjenja ili nije mogao da kontroliše svoje postupke ili nečinjenje ili shvati da čini krivično delo. Zatim, u konkretnom slučaju, radi se o optužnici sa predlogom za izricanje mere obaveznog psihijatrijskog lečenja na slobodi, a nije predloženo izricanje krivične sankcije za koju je sud povredio krivični zakon. - član 385 stav 1 podstav 1.5 ZKP-a jer je sud prekoračio svoja zakonska ovlašćenja.

4. Nakon razmatranja navedenih navoda, ovaj sud procenjuje da su tužbeni zahtevi branioca nezaosnovani.

5. Iz spisa predmeta proizilazi da je osuđeni nakon hapšenja saslušan u policiji, bez prisustva branioca i da u skladu sa odredbama člana 57. Zakonika o krivičnom postupku, okrivljeni mora da ima ovu odbranu od prvog saslušanja do okončanja krivičnog postupka pravnosnažnom odlukom kada je okrivljeni nem, gluv, slep ili pokazuje znake duševnih smetnji i samim tim nije sposoban da se uspešno brani. Međutim, ova povreda ne čini presude manjkavim, što bi uslovalo njihovo poništenje, jer je ova povreda potvrđena u drugim fazama postupka.

6. Zatim, ovaj sud tužbe za povredu krivičnog zakona procenjuje kao nezaosnovane. Ostaje činjenica da je prema odredbi člana 18. st. 1. Krivičnog zakonika, neuračunljivom se smatra lice koje je izvršilo krivično delo, ako je u vreme izvršenja dela bolovalo od privremene ili trajne duševne bolesti, ako je imalo duševnu smetnju ili zaostajanje u mentalnom razvoju, koje je uticalo na psihičku funkciju, te zbog toga nije mogao da razume ili kontroliše svoje radnje ili nečinjenje niti da shvati da je počinio krivično delo, a takođe je vidljivo da je iz prijave lekarski pregled (koji ne ostavlja nikakvu sumnju u pogledu odgovornosti osuđenog) o psihičkom stanju osuđenog, koji su izvršili nadležni lekari u

Univerzitetskom Kliničkom Centru – Institutu za sudsku psihijatriju Kosova, ispostavlja se da osuđeni ima neutvrđenog psihotičnog poremećaja F29 (ICD 10) i mentalni poremećaj i poremećaj ponašanja usled upotrebe kanabinoida F12.2 (ICD10) i ove bolesti karakteriše poremećeno razmišljanje, i drugi poremećaji koji su detaljno navedeni u veštačenju“, međutim, kako proizilazi iz ovog izveštaja i kako se navodi u zahtevu branioca, usled toga mu je smanjena odgovornost, što ne isključuje krivičnu odgovornost – član 18. st. 2 krivičnog zakonika. Dakle, prema neuropsihijatrijskom veštačenju, odgovornost osuđenog u vreme izvršenja krivičnog dela je smanjena, ali ne toliko da nije mogao da razume svoje radnje niti da razume krivično delo, pa se neosnovano tvrdi u zahtevu da osuđeni nije mogao da razume svoje postupke i nije imao nameru, kao što se nezaosnovano tvrdi da u konkretnom slučaju nije trebalo da bude osuđen na stanje. Ovo iz razloga što se prema odredbi člana 18. stav 2. Krivičnog zakonika smatra da je lice koje je učinilo krivično delo slabo uračunljivo ako je u vreme izvršenja krivičnog dela njegovo/ njena sposobnost da razume prirodu i značaj ili posledicu njegovih radnji ili nečinjenja je bitno smanjena iz razloga navedenih u stavu 1. ovog člana. Takvo lice se smatra krivično odgovornim, ali te okolnosti sud uzima u obzir prilikom odlučivanja o trajanju i vrsti sankcije ili mere prinudnog lečenja. Dakle, iz ove odredbe proizilazi da smanjena suštinska odgovornost, kao i neodgovornost, mogu biti

uzrokovani hroničnim ili privremenim duševnim oboljenjima, psihičkim smetnjama i zastojima u mentalnom razvoju, ali koji nisu takve prirode i intenziteta da vode osobu u stanje potpune neodgovornosti, a takvo lice se smatra krivično odgovornim. Međutim, pored kazne, sud može takvim počiniocima izreći meru prinudnog lečenja sa zadržavanjem ili slobodom, u zavisnosti od predloga lekara.

7. Pored toga, irelevantna je činjenica da se u konkretnom slučaju radi o optužnici sa predlogom za izricanje mere obaveznog psihijatrijskog lečenja na slobodi, a ne predlaže se izricanje krivične sankcije, jer tužilac u optužbi ne samo protiv mentalno retardiranih lica, već ni u drugim slučajevima ne predlaže kaznu ili njenu vrstu koju treba izreći okrivljenom, pa se nezaosnovano tvrdi da je sud prekoračio svoja zakonska ovlašćenja.
8. Iz gore navedenih razloga i na osnovu člana 437. ZKP-a, odlučeno je kao u dispozitivu ove presude.

**Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.193/2024,
od 29.05.2024.godine.**

” U konkretnom slučaju, nakon poništenja pravosnažne presude sa zahtevom za zaštitu zakonitosti u ponovnom postupku, povređen je krivični zakon na štetu osuđenog, odnosno, povređeno je načelo „referomacio in peus“ jer je krivično delo prekvalifikovano u teže krivično delo od onoga za šta je osuđeni optužen i oglašen krivim”

I. Tok predmeta

1. Osnovni sud u Đakovici - Ogranak u Mališevo, presudom P.br.145/2022 od 19. aprila 2023. godine, okrivljeni Xh. Š., oglašen krivim za krivično delo laka telesna povreda iz člana 188. stav 3. podstav 3.1 u vezi sa stavom 1. podstav 1.4 KZRK-a, za koje je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od devedeset (90) dana, koji je uz saglasnost okrivljenog, u skladu sa odredbama člana 47. Zakonika o krivičnom postupku, zamenjen novčanom kaznom u iznosu od hiljadu šest (1600)€. Ako okrivljeni nije u mogućnosti ili ne želi da plati novčanu kaznu, kazna zatvora će biti izvršena.

2. U žalbenom postupku, Apelacioni Sud Kosova – Opšti Departman, presudom PA1.br. 1045/2023 od 18.12.2023.godine, odbio je kao nezaosnovanu žalbu branioca okrivljenog i potvrdio prvostepenu presudu.
3. Protiv ovih presuda zahtev za zaštitu zakonitosti podneo je branilac osuđenog advokat A.K., zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, povrede krivičnog zakona i drugih povreda odredaba krivičnog postupka koji je uticao na donošenje sudske odluke, sa predlogom da se zahtev usvoji kao zaosnovan, a da se pobijane presude ponište i predmet vrati na ponovni postupak.
4. Na zahtev branioca, pisanim podneskom KMLP.II.br.112/2024 od 26.03.2023.godine, odgovorio je Državni Tužilac Kosova, sa predlogom da se zahtev odbije kao nezaosnovan.

II. Procena apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova

1. Vrhovni sud Kosova je na sednici veća razmotrio spise predmeta u smislu člana 435. stav 1. u odnosu na član 436. stav 1. ZKP-a, procenio tužbe u zahtevu za zaštitu zakonitosti i našao da : - zahtev za zaštitu zakonitosti je delimično zaosnovan.

2. Branilac u zahtevu tvrdi da su u ovom slučaju učinjene bitne povrede odredaba krivičnog postupka, ne precizira koja je odredba povređena, ali tvrdi da je činjenica da je njegov branjenik izvršio krivično delo i da je u celosti prijava je podneta na osnovu pretpostavki oštećenog. Ponovni postupak nije postupilo po sugestijama presude Vrhovnog suda Kosova, samo je pravni osnov krivičnog dela preinačen sa lake telesne povrede, sa člana 188. stav 2. na laku telesnu povredu. iz člana 188 stav 3 podstav 3.1 u vezi sa stavom 1 podstav 1.4 KZRK-a kršenje prava okrivljenog i saslušanja oštećenog i istražnog policajca da dokaže činjenicu gde je gvozdeni boks ostao kao dokaz u kome je pozivan tokom 11 sudskih sednica, ali sudija predmeta prelazi na završnu reč i saopštava presudu. A ovim prekršajima se nije bavio ni drugostepeni sud, a posebno promenom pravnog osnova od strane tužioca i to posle pet godina.

3. Važno je napomenuti da se tvrdnje branioca u pogledu pravnog osnova bitnih povreda odredaba krivičnog postupka odnose na pravni osnov – netačno i nepotpuno utvrđivanje činjeničnog stanja, zbog čega se zahtev ne može ostvariti – čl.432. ZKP-a) jer je činjenično stanje sporno, a ovi zahtevi nisu bili predmet revizije ovog suda.

4. S druge strane, tvrdnje u vezi sa definicijom krivičnog dela u ponovnom postupku, koje se odnose na pravni osnov sprovođenja krivičnog zakona, ovaj sud procenjuje osnovanim, iz sledećih razloga:
5. Kao što proizilazi iz dokumentacije slučaja, optuženi je optužen za krivično delo lake telesne povrede, predviđeno članom 188. stav 2. u vezi sa stavom 1. KZRK-a. U vezi sa ovim krivičnim delom oglašen je krivim i sudio mu je prvostepeni sud presudom P.br.125/2019 od 31.01.2022.godine, koja je presuda potvrđena presudom drugostepenog suda PA1.br. 441/ 2022 od 23.06.2022.godine.
6. Ovaj sud je presudom Pml.nr.315/2022 od 17.08.2022.godine poništio navedene presude i predmet vratio na ponovni postupak po službenoj dužnosti zbog sumnje da li je kvalifikacioni element krivičnog dela iz stava 2. člana 188. - oruđe koje može naneti tešku telesnu povredu (metalnim bokerom -boks).
7. U ponovni postupak, tužilac je na početku glavnog pretresa, prema primedbama ovog suda i na osnovu iskaza oštećenog, prekvalifikovao krivično delo u laku telesnu povredu iz člana 188. stav 3. podstav .3.1 u vezi sa stavom 1 podstav 1.14 KZRK-a, a nakon sudske revizije, prvostepeni sud je presudom P.br.145/2022. od 19.04.2023.godine, za

navedeno krivično delo, osudio na kaznu zatvora u trajanju od 90 dana, koja mu je uz saglasnost osuđenog lica zamenjena novčanom kaznom u iznosu od hiljadu šeststo (1600)€, kojom presudom godine potvrdio je prvostepeni sud drugi presudom PA1.br.1045/2023 od 18.12.2023.godine.

8. S obzirom na ovakvo stanje predmeta, ovaj sud procenjuje da je u ponovljenom postupku povređen krivični zakon na štetu osuđenog, odnosno povređen princip „referomacio in peus“ jer je krivično delo prekvalifikovano u težu krivično delo od onog za koje je optužen i oglašen krivim. Dakle, za krivično delo za koje je osuđeno lice prvobitno optuženo i oglašeno krivim - laka telesna povreda, iz člana 188 stav 2 u vezi sa stavom 1 KZRK-a, predviđena je kazna do tri (3) godine zatvorske kazne, dok za krivično delo prekvalifikovano u ponovljenom suđenju za koje je osuđeni oglašen krivim, iz člana 188 stav 3 podstav 3.1 u vezi sa stavom 1 podstav 1.4 KZRK-a predviđena je kazna zatvora od tri (3) meseca do tri (3) godine. Pošto je minimalna kazna određena na 3 meseca, čini se da je osuđeni oglašen krivim za teže krivično delo. U ovom slučaju je povređena odredba člana 439. stav 4. Krivičnog zakonika. Prema stavu 1. ovog člana, ako se pravosnažna presuda poništi i predmet vrati na ponovni postupak, za osnov se uzima ranija optužnica ili onaj njen deo koji se odnosi na poništeni deo presude. Prema

stavu 4. istog člana, u slučaju donošenja nove odluke, sud je vezan zabranom iz člana 395. ovog zakonika (kažnjavanje i raseljavanje krivičnog dela ne može se menjati na njegovu štetu). Dakle, resetovanje krivičnog dela i proglašenje krivice za ovo krivično delo izvršeno je na štetu osuđenog.

9. Imajući u obzir gore navedenog, u kontekstu procene izvedenih dokaza u ovom krivičnoppravnom predmetu, ovaj sud ceni radnje osuđenog u odnosu na oštećenog i nalazi da je činjenica da je oštećenog udario šakom od osuđenog, ali iz izvedenih dokaza proizilazi da je udaren pesnicom, za šta se radnje osuđenog kvalifikuju kao krivično delo laka telesna povreda iz člana 188. st.1. podstav 1.4 KZRK-a.

10. Dakle,imajući u obzir sve okolnosti koje su sudovi cenili prilikom odmeravanja kazne, a posebno činjenicu da je krivično delo prekvalifikovano u znatno blaže krivično delo i da je protekao vremenski period od izvršenja krivičnog dela, a iz spisa predmeta nema podataka da je osuđeni povredio zakon, ovaj sud osuđuje osuđenog za krivično delo prekvalifikovano po ovom sudu, kao u odredbi ove presude uz uverenje da je ova kazna adekvatna društvenoj opasnosti krivičnog dela i njegovoj krivičnoj odgovornosti, te da će se moći uticati na njegovo sprečavanje u budućnosti od činjenja krivičnih dela i rehabilitaciju, ali i na sprečavanje

drugih od izvršenja krivičnih dela, odnosno, ostvariće se svrha kazne predviđena odredbom člana 38. KZRK-a.

11. Iz gore navedenog, u skladu sa odredbom člana 438. stav 1. tačka 1.1. ZKP-a, odlučeno je kao u dispozitivu ove presude.

**Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.281/2024,
od 11.06.2024.godine.**

” Prema članu 439. stav 1. Krivičnog zakonika – ako se pravnosnažna presuda poništi i predmet vrati na ponovni postupak, postupak se vodi po prethodnoj optužnici ili onom njenom delu koji se odnosi na poništeni deo presuda. Prema stavu 4. istog člana, u slučaju donošenja nove odluke, sud je vezan zabranom iz člana 395. ovog zakonika (kazna i raseljavanje krivičnog dela ne može se menjati na njegovu štetu. princip reformatio in peius)“.

I. Tok predmeta

1. Osnovni sud u Prištini - Departman za Teška Krivična Dela, presudom PKR.br.132/2023 od 11. avgusta 2023. godine, okrivljeni Sh. L., proglasio ga krivim za krivično delo teško ubistvo u pokušaju, predviđeno članom 173 stav 1 podstav 1.3 u vezi sa članom 28 KZRK-a, za koje je osuđen na pet (5) godina zatvora, kome se uračunava i vreme provedeno u pritvoru od 12.01.2023.godine.
2. U žalbenom postupku, Apelacioni Sud Kosova – Departman za Teška Krivična Dela, presudom PAKR.br.546/2023 od 19.10.2023. godine, usvojio je kao zaosnovanu žalbu odbrane okrivljenog i preinačio presudu

samo u pogledu odluke o kazni, tako da je okrivljeni za krivično delo za koje je oglašen krivim osuđen na kaznu zatvora od četiri (4) godine i dva (2) meseca, u koju je uračunato i vreme provedeno u pritvoru od 12.01.2023.godine Pritužba tužioca je odbijena, a oštećena nije ispitana.

3. Protiv navedenih presuda zahtev za zaštitu zakonitosti podneo je branilac osuđenog i ovaj sud je presudom Pml.br.579/2023 od 6.12.2023.godine usvojio zahtev branioca i presude su poništene a predmet je vraćen prvostepenom sudu na ponovni postupak.
4. U ponovnom postupku, prvostepeni sud je presudom PKR.br.4/2024 od 05.02.2024.godine, okrivljeni Sh. L., proglasio ga krivim za krivično delo teško ubistvo u pokušaju, predviđeno članom 173 stav 1 podstav 1.3 u vezi sa članom 28 KZRK, za koje je osuđen na pet (5) godina zatvora, u koji se uračunava i vreme provedeno u pritvoru od 12.01.2023.godine.
5. U žalbenom postupku, po žalbi tužioca i odbrane okrivljenog, Apelacioni Sud Kosova je u vezi sa žalbama presudom PAKR.br.143/2024 od 12.04.2024. godine odbio kao nezaosnovane žalbe i potvrdio prvostepenu presudu.

6. Povodom navedenih presuda, branilac osuđenog, advokat F.Sh., podneo je zahtev za zaštitu zakonitosti, zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka i povrede krivičnog zakona, sa predlogom. da se zahtev usvoji kao zaosnovan, a da se pobijane presude ponište i predmet vrati na ponovni postupak.
7. Državni Tužilac Kosova, pismenim podneskom KMLP.II.br.158/2024 od 13.05.2024.godine, sa predlogom da se zahtev odbije kao nezaosnovan.

I. Procena apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova

1. Vrhovni Sud Kosova je na sednici veća razmotrio spise predmeta u smislu člana 435. stav 1. u odnosu na član 436. stav 1. ZKP-a, procenio tužbe u zahtevu za zaštitu zakonitosti i našao da :

- je zahtev delimično zaosnovan.

2. Branilac u zahtevu tvrdi da su u presudi drugog stepena učinjene bitne povrede odredaba krivičnog postupka, jer u odnosu na žalbene navode branioca nisu navedeni razlozi. Drugostepeni sud se nije pozvao na medicinsku dokumentaciju okrivljenog, prema kojoj je nakon udesa koji je pretrpeo godinama unazad, na osnovu otpusnice koju su izdala četiri

psihijatra, jasno zaključili da je kod osuđenog došlo do promena u percepciji sfera tipa slušnih halucinacija, odnosno sfera rasuđivanja bila je pogođena. Prema braniocu, drugostepeni sud nije adekvatno ocenio stepen krivične odgovornosti, što je utvrđeno i medicinskom dokumentacijom i nalazom psihijatarata koji su konstatovali da njegovo zdravstveno stanje nije u redu, s obzirom da i u sudskoj reviziji je dokazano da prvoosuđeni nije osuđivan i ove okolnosti umanjuju stepen krivične odgovornosti, što bi trebalo da predstavlja posebnu olakšavajuću okolnost. Dalje, prema braniocu, uzimam u obzir ove okolnosti i pozivajući se na medicinsku dokumentaciju, osuđenog je trebalo uputiti na obavezno lečenje – u skladu sa odredbom člana 506. Krivičnog zakonika. Zatim, ni prvostepeni ni drugostepeni sud nisu uzeli za osnov nijednu od primedbi Vrhovnog suda prilikom utvrđivanja vrste i visine krivične sankcije i nisu uzeli u obzir date primedbe, niti bilo koji od zahteva tuženog datih preko njegovog zastupnika. Štaviše, u ovom slučaju kada je osuđeni prvobitno osuđen na pet (5) godina zatvora, drugostepeni sud je smanjio kaznu zatvora na četiri (4) godine i dva (2) meseca, dok je u ponovljenom postupku kada je osuđeni ponovo osuđen na pet (5) godina zatvora, drugostepeni sud potvrđuje kaznu zatvora čime je postupio suprotno svojoj prethodnoj odluci.

3. Važno je napomenuti da tvrdnje branioca da se u pobijanim presudama radi o bitnim povredama odredaba krivičnog postupka nisu zaosnovane. Kao što proizilazi iz spisa predmeta, osuđeni je optužen za krivično delo ubistvo u pokušaju prvog stepena, predviđeno članom 173. stav 1. podstav 1.3. KZRK-a. U prvom ročištu od 22.03.2023.godine, branilac je na osnovu medicinske dokumentacije – otpusnice br. od 27.07.2022.godine i druge medicinske dokumentacije, tražio da se izvrši psihijatrijsko veštačenje osuđenog, koje je sudu tražilo. Na osnovu veštačenja grupe od četiri veštaka Instituta za sudsku psihijatriju Kosova, pokazalo se da osuđeni ne boluje od psihotičnog poremećaja kvaliteta, da nema mentalnu retardaciju i da je u vreme izvršenja krivičnog dela za koje on je optužen, sposobnost razumevanja i kontrole sopstvenih postupaka je zadržana. Takođe, ispostavlja se da veštaci imaju na raspolaganju medicinsku dokumentaciju u kojoj se branilac poziva u zahtevu. Zatim je na sledećem zasedanju, nakon što je osuđeni upoznat sa svojim pravima i obavezama u postupku, priznao krivicu i branilac se saglasio sa priznanjem krivice osuđenog.

4. S obzirom na ovakvo stanje predmeta za ovaj sud, nije jasno čime odbrana podržava tvrdnju da krivična odgovornost osuđenog lica nije pravilno procenjena, te da se isto lice uputi na obavezno lečenje u saglasno odredbi člana 506. ZKP-a, kada se ima u obzir da se ne radi o

psihički nesposobnom licu koje je u vreme izvršenja krivičnog dela bolovalo od bilo kakve duševne bolesti i privremeno ili trajno ili lice sa smanjenom uračunljivošću, a imajući u vidu zdravstveno stanje ne može se tretirati kao posebna olakšavajuća okolnost, te ovaj sud tužbe u ovom pogledu smatra neozbiljnim i potpuno nezaosnovanim.

5. S druge strane, tvrdnje u vezi sa izricanjem kazne drugostepenog suda u ponovljenom postupku, a koje se odnose na pravni osnov sprovođenja krivičnog zakona, ovaj sud procenjuje kao zasnovane iz sledećih razloga:
6. Kako proizilazi iz spisa predmeta, prvostepenom presudom prvostepenog suda PKR.br.132/2023 od 11.08.2023. godine osuđeni je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od pet (5) godina. U žalbenom postupku, navedenu presudu je drugostepeni sud preinačio po žalbi branioca osuđenog samo u pogledu odluke o kazni, tako da je taj sud osuđenom presudio za krivično delo za koje oglašen je krivim na kaznu zatvora u trajanju od četiri (4) godine i dva (2) meseca, u koju se uračunava i vreme provedeno u pritvoru od 12.01.2023.godine odbijen, dok oštećeni nije ispitan.

7. Ovaj sud je presudom Pml.nr.579/2023 od 6.12.2023.godine poništio navedene presude i predmet vratio na ponovni postupak zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka.
8. U ponovnom postupku ponovo osuđeni presudom PKR.br.4/2024 od 05.02.2024.godine oglašen krivim i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od pet (5) godina, dok je drugostepeni sud presudom PAKR.br.143/2024 od 12.04.2024.godine, odlučujući u vezi pritužbe tužioca i odbrane okrivljenog, odbija kao nezaosnovan i potvrđuje prvostepenu presudu.
9. Na osnovu izloženog, ovaj sud procenjuje da je u ponovljenom postupku povređen krivični zakon na štetu osuđenog od strane drugostepenog suda, odnosno povređeno načelo „referomacio in peus“ jer je osuđenom osuđen na strožiju kaznu u ponovljenom suđenju. U ovom slučaju je povređena odredba člana 439. stav 4. Krivičnog zakonika. Prema stavu 1. ovog člana, ako se pravnosnažna presuda poništi i predmet vrati na ponovni postupak, za osnov se uzima ranija optužnica ili onaj njen deo koji se odnosi na poništeni deo presude. Prema stavu 4. istog člana, u slučaju donošenja nove odluke, sud je vezan zabranom iz člana 395. ovog zakonika (kažnjavanje i raseljavanje krivičnog dela ne može se menjati na njegovu štetu). Dakle, drugostepeni sud je, potvrđujući prvostepenu

presudu, povredio gore navedeno načelo – odnosno krivični zakon na štetu osuđenog.

10. Vredi napomenuti da je za krivično delo teško ubistvo u pokušaju, iz člana 173 stav 1 podstav 1.3 KZRK-a za koje je osuđeni suđeno, predviđena kazna najmanje deset godina zatvora ili kazna zatvora od večna. U konkretnom slučaju, delo je ostalo u pokušaju i prema odredbi člana 28. stav 3. KZRK-a, lice koje pokušava da izvrši krivično delo kažnjava se kao da je izvršilo krivično delo, ali se kazna može se ublažiti. Međutim, prema odredbi člana 71. Krivičnog zakonika, sud može izreći kaznu ispod zakonom predviđene granice ili izreći blažu vrstu kazne, kada je zakonom predviđeno da se učinocu kazna može ublažiti ili ublažiti, kada sud nalazi da postoje posebne olakšavajuće okolnosti koje pokazuju da se cilj kazne može postići izricanjem blaže kazne ili u slučajevima kada učinilac prizna krivicu ili je postigao sporazum o prihvatanju krivice. Odredbom člana 72. Krivičnog zakonika, kada postoje uslovi za ublažavanje kazne iz člana 71. KZ, ako je za krivično delo za koje je propisana minimalna kazna zatvora od najmanje deset (10) godina predviđena kazna se može smanjiti na pet (5) godina. Pošto je osuđeni priznao krivicu, prvostepeni sud mu je, u skladu sa odredbama člana 72. Krivičnog zakonika, izrekao kaznu zatvora u trajanju od pet godina, dok je drugostepeni sud kaznu smanjio na četiri (4) godine.

godine i dva (2) meseca zatvora, pa je drugostepeni sud prekršio krivični zakon u korist osuđenog – član 385. stav 1. podstav. 1.5. ZKP-a, jer je kaznu smanjio ispod minimalne.

11. Međutim, i uprkos toga što je drugostepeni sud povredio krivični zakon u korist osuđenog, nakon poništenja pravosnažne presude, u ponovnom postupku u slučaju donošenja nove odluke, sudovi su vezani zabranom predviđenom članom 395. ovog zakonika (kazna i prekvalifikacija krivičnog dela ne može se menjati na njegovu štetu, pa drugostepeni sud nije mogao postupiti u oštećenje osuđenog, pa ovaj sud u ovom delu usvaja zahtev i preinačuje presude kao u dispozitivu ove presude.
12. Iz gore navedenog, u skladu sa odredbama člana 438. stav 1. tačka 1.1. ZKP-a, odlučeno je kao u dispozitivu ove presude.

**Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.417/2023,
od 29.08.2023.godine.**

”Ovaj slučaj je značajan zbog činjenice da je postojala dilema oko učesća tri ili više osoba u premlaćivanju i da li se učesnikom smatra i osoba koja je kasnije umrla.

U ovom slučaju je utvrđeno da se i lice koje je umrlo nakon premlaćivanja smatra učesnikom u premlaćivanju, čime je ispunjen objektivni uslov učesća više od tri lica u premlaćivanju“

I. Tok predmeta

1. Osnovni Sud u Mitrovici - Departman za Teška Krivična Dela presudom PKR.br.76/2022 od 27.02.2023.godine, osuđeni A.Z. proglasio krivim zbog krivičnog dela učestvovanje u premlaćivanju iz člana 187. stav 1. KZRK-a i osudio ga na kaznu zatvora u trajanju od 2 (dve) godine i 6 (šest) meseci u kojoj je kaznu izračunao vreme provedeno u pritvoru od 02.03.2021.godine. Osuđeno lice je dužno da na ime troškova krivičnog postupka uplati iznos od 50€, iznos od 20€, na ime sudskog paušala, kao i iznos od 50€ u fondu za naknadu štete oštećenih od krivičnog dela, dok

je zastupnik oštećenog za ostvarivanje imovinskopravnog zahteva upućen u parnični spor.

2. Apelacioni Sud Kosova – Departman za Teška Krivična Dela je presudom PAKR.br.295/2023 od 26.06.2023.godine odbio kao nezaosnovane pritužbe Osnovnog tužilaštva u Mitrovici, ovlašćenih predstavnika oštećenog i odbranu osuđenog i potvrdio presudu prvostepenog suda.
3. Protiv ovih presuda zahtev za zaštitu zakonitosti podneo je branilac osuđenog A.Z., advokat G.R., iz M., zbog povrede krivičnog zakona i bitnih povreda odredaba krivičnog postupka sa predlogom da Vrhovni Sud Kosova usvoji kao zaosnovan zahtev za zaštitu zakonitosti, da preinači pobijane presude i da osuđeno oslobodi optužbe ili da predmet vrati na ponovni postupak prvostepenom sudu.
4. Kancelarija Glavnog Državnog Tužilaca Kosovo je dopisom KMLP.II.br.251/2023 od 22.08.2023. godine predložila da se zahtev za zaštitu zakonitosti odbije kao nezaosnovan.

5. U zahtevu branilac osuđenog ističe da je pobijanim presudama povređen krivični zakon, budući da se u radnjama osuđenog ne ispoljavaju bitni elementi krivičnog dela za koje je osuđeni oglašen krivim, odnosno da su sudovi pogrešno zaključili da je delo učinjeno krivično. Tvrdi se da je izvršilac krivičnog dela učestvovanje u premlaćivanju iz člana 187. stav 1. KZRK-a lice ili lica koja su učestvovala u premlaćivanju i za koja je utvrđeno da nisu izvršili ubistvo ili naročito teška telesne povrede i gde je bilo potrebno učešće najmanje tri lica, dok je u konkretnom slučaju, prema opisu odredbe prvostepenog suda, utvrđeno da je u premlaćivanju učestvovao samo okrivljeni L.B. a sada pokojni A.M. a iz ovog nalaza proizilazi da nije ispunjen uslov da u premlaćivanju učestvuju najmanje tri lica. Pošto je okrivljeni L.B. ne može se smatrati učesnikom u premlaćivanju budući da je izvršilac krivičnog dela ubistvo preminulog A.M. a učesnikom u premlaćivanju ne može se smatrati ni pokojni A.M. pošto isti nije izvršio nikakav napad na L.B. i da je bez svoje krivice lišen života.
6. Po zahtevu, izneti su tužbe u pogledu bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, jer u osporenim presudama nije jasno i potpuno izneto koje se činjenice i iz kojih razloga smatraju dokazanim ili nedokazanim, a ne ocenjena je tačnost oprečnih dokaza. Ističe se činjenica da je odredba presude prvostepenog suda nerazumljiva, konfuzna i pravno nestabilna i

suprotna obrazloženju presude prvostepenog suda, budući da je samo utvrđeno da su u prebijanju učestvovala tri lica i ne dajući pojašnjenja ko su ta tri lica koja su učestvovala u premlaćivanju i koje su konkretno radnje preduzeli. Štaviše, u ovom krivičnom predmetu je dokazano da je F.K. je razgovarao sa L.B., dok je premlaćivanje izazvao L.B. i A.M. te da ova dva lica ne mogu imati kvalitet lica koja su učestvovala u premlaćivanju pošto je L.B. ne može se smatrati učesnikom u premlaćivanju budući da je izvršilac krivičnog dela ubistvo preminulog A.M. a učesnikom u premlaćivanju ne može se smatrati ni pokojni A.M. pošto je taj isti bez svoje krivice lišen života.

7. Dalje se tvrdi da drugostepeni sud nije obrazložio žalbene tvrdnje upravo u vezi sa ispunjenošću uslova učešća u prebijanju osuđenog, jer nije odgovorio na tužbeni zahtev da je za učešće u premlaćivanju učestvovalo najmanje tri lica i da se to u konkretnom slučaju nije dogodilo.

II. Procena apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova

1. Vrhovni Sud Kosova je na sednici veća razmotrio spise predmeta u smislu člana 435. stav 1. u vezi sa članom 436. stav 1. ZKP-a i nakon procene tvrdnji u zahtevu našao da:

- je zahtev zaosnovan.
2. Po proceni Vrhovnog Suda Kosova, tužbeni zahtev branioca osuđenog je nezaosnovan, jer presude protiv kojih je podnet zahtev, ne sadrže navodne povrede.
  3. Ispitujući konkretne navode iznete u zahtevu odbrane okrivljenog da su pobijane presude donete uz povredu krivičnog zakona, po proceni ovog suda nisu zaosnovane, jer po proceni Vrhovnog Suda Kosova u radnjama osuđenog ispunjena su sva objektivna i subjektivna obeležja krivičnog dela učestvovanja u premlaćivanju iz člana 187. stav 1. KZRK-a, tako da su zaključci dva suda nižih sudskih instanci prihvata u potpunosti i ovaj sud.
  4. Pozivajući se na sadržaj odredbe člana 187. stav 1. KZRK-a, utvrđuje se da: *„Svako ko učestvuje u premlaćivanju, koje ima za posledicu smrt ili tešku telesnu povredu lica, kažnjava se za učešće u batina..“*
  5. Čitanjem ove zakonske odredbe proizilazi da se ovim krivičnim delom inkriminiše učešće u premlaćivanju (kao subjektivni uslov) i smrt ili teška telesna povreda (kao objektivni uslov) i da su u konkretnom slučaju ova dva uslova ispunjena. Pošto je u ovom premlaćivanju učestvovao sada

osuđeni A.Z. i sada pokojnog A.M., a ispunjen je i objektivni uslov da je u ovom premlaćivanju lice izgubilo život (sada pok. A.M.).

Štaviše, prema dinamici opisanog događaja, čini se da je došlo do fizičkog sukoba između ovih osoba i da se umešanost sada osuđenog čini jasnom kada je nekoliko puta udario nogom i pesnicom sada pokojnog, a koji je potom preminuo nakon što je upućen u bolnicu, usled uboda nožem od okrivljenog L.B.. Dakle, da bi se smatralo da je izvršeno krivično delo učestvovanja u premlaćivanju, nije potrebno preduzimanje konkretnih radnji u prebijanju, ali je dovoljno. takođe ohrabrenje i podrška bilo koga od lica koja su učestvovala u premlaćivanju, u ovom slučaju F.K., dok se u konkretnom slučaju čini da je i sam preminuli bio učesnik u premlaćivanju, pošto dokumentacija predmeta pokazuje da je neposredno nakon uboda nožem dobio je nekoliko udaraca od sada osuđenog. Štaviše, iz nalaza presuda dveju nižestepениh instanci i spisa predmeta proizilazi da je sada pokojni, odmah nakon što ga je lice osuđeno za više mina, odmah nakon uboda nožem i nogama i šakama, bio pri svesti i ostao u nozi, ali mu se nakon kratkog vremena pogoršalo zdravstveno stanje od rane koju je zadao nožem L.B. i koja je kasnije rezultirala smrću.

6. U zahtevu je naglašen navod da prvostepeni sud nije izneo potpunu opravdanost u pogledu učešća najmanje tri lica, a što predstavlja uslov za izvršenje ovog krivičnog dela, prema oceni Vrhovnog Suda Kosova, pokazuje da je navod nezaosnovan. Pošto je prvostepeni sud u svojoj presudi izneo puno obrazloženje za sve odlučne činjenice, a posebno za broj učesnika u premlaćivanju, štaviše, obrazloženje prvostepenog suda je naprotiv prihvatljivo čak i za Vrhovni Sud Kosova i da iz spisa predmeta proizilazi da je prvostepeni sud pravilno utvrdio činjenicu da je kritične noći između F.K. i L.B.t na jednoj strani i A.M. s druge strane, prvobitno je došlo do razgovora koji je prerastao u fizički sukob između njih i da je okrivljeni L.B. zatim je nožem dva puta ubo u levu pretkomoru srca sada pokojnog A.M. te da je nakon toga u sukob ušao i osuđenik A.Z. više puta udario sada pokojnog šakom, tako da obrazloženje i zaključke istaknute na jedanaestoj strani presude prvostepenog suda i koje zaključke ovaj sud u potpunosti prihvata.

7. Iako je zahtev za zaštitu zakonitosti podnet zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka i drugih povreda odredaba krivičnog postupka koje su uticale na zakonitost sudske odluke, međutim, po njegovom sadržaju, uglavnom izneti su tužbe u vezi sa netačnim i nepotpunim utvrđivanjem činjeničnog stanja. Međutim, na osnovu odredbe člana 432. stav 2. ZKP-a, zahtev za zaštitu zakonitosti se ne može izvršiti zbog pogrešno i

nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, pa je deo zahteva iznetog po ovom osnovu osporen i odbijen kao nezaosnovan.

8. Iz gore navedenog i u smislu člana 437. stav 1. ZKP-a, odlučeno je kao u dispozitivu ove presude.

**Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.428/2023,
od 31.08.2023.godine.**

” Ovaj slučaj je značajan zbog činjenice da je oštećeni – svedok u različitim fazama krivičnog postupka davao kontradiktorne iskaze, a sud nije uspeo da te iskaze elaborira i proceni sa kritičnog aspekta, a tim pre kada je ovo izjava je bila u suprotnosti sa drugim materijalnim dokazima”.

I. Tok predmeta

1. Osnovni Sud u Đakovici - Departman za Maloletnike je presudom PM.br.23/2022 od 22.12.2022.godine osudio M.I. proglasio krivim za krivično delo silovanja iz člana 227 stav 7 u vezi sa stavom 1 KZRK-a i osudio ga na kaznu zatvora u trajanju od 10 (deset) godina, u kojoj je osuđen na vreme provedeno u pritvoru od 22.12.2021.godine pa nadalje. Osuđeno lice je dužno da plati iznos od 50 €, na ime troškova krivičnog postupka, iznos od 200 (dvesta) € na ime sudskog paušala i iznos od 50 €, na ime troškova krivičnog postupka. fond za obeštećenje žrtava krivičnog dela, dok je tužbeni zahtev zastupnika oštećenog za ostvarivanje imovinskopravnog zahteva upućen u parničnom sporu.
2. Apelacioni Sud Kosova – Departman za Maloletnike je presudom PAKR.br.100/2023 od 18.04.2023.godine odbio kao neosnovane

pritužbe Osnovnog Tužilaštva u Đakovici i branilaca osuđenih i prvostepenu presudu je potvrdio.

3. Protiv ovih presuda zahtev za zaštitu zakonitosti podneo je branilac osuđenog, advokat T.G., iz P., zbog drugih povreda odredaba krivičnog postupka kada su takve povrede uticale na zakonitost sudske odluke i bitne povrede odredaba krivičnog postupka, sa predlogom da Vrhovni Sud Kosova usvoji zahtev za zaštitu zakonitosti kao zaosnovan, pobijane presude preinače i osuđenog osloboditi od optužbe ili poništiti osporene presude i ponovo vratiti prvostepenom sudu na ponovni postupak.
4. Kancelarija Glavnog Državnog Tužilaca Kosovo je dopisom KMLP.II.br.258/2023 od 24.08.2023. godine predložila da se zahtev za zaštitu zakonitosti odbije kao nezaosnovan.
5. U zahtevu branioca osuđenog se navodi da je učinjena povreda odredaba krivičnog postupka koja je uticala na zakonitost sudskih odluka, budući da je u konkretnom slučaju osuđen za krivično delo iz 2004. godine silovanje iz člana 227. Krivičnog zakonika, kojom je odredbom definisano da: „Ko prinudi drugo lice na vršenje polne radnje bez pristanka tog lica, kazniće se zatvorom od dva (2) do 10 (deset) godine“,

a iz definicije se podrazumeva da da bi se smatralo da je ovo krivično delo izvršeno moraju biti ispunjena dva uslova: da je polni čin učinjen i da je delo učinjeno pod nekim oblikom prinude i bez pristanka. pasivnog subjekta – žrtva i nepostojanje nekog od ovih uslova znači da se ne radi o krivičnom delu silovanja. Nadalje, članom 225 stav 4 KZRK-a, seksualni čin je takođe definisan „Termin seksualni čin označava penetraciju, bez obzira koliko mala, polnog organa ili predmeta u seksualne svrhe u bilo koji deo tela ili penetraciju, bez obzira koliko mali, u analnom otvoru, ustima ili genitalijama osobe sa bilo kojim predmetom u seksualne svrhe ili sa bilo kojim drugim delom tela, ili sa bilo kojim delom životinje“.

6. Dok se u ovom konkretnom slučaju tvrdi da nema dokaza da se polni čin dogodio, čak ni medicinsko veštačenje koje je oštećeno ne dokazuje izvršenje polnog čina. Prema lekarskom veštačenju na pregledanim delovima tela povređenog D.M. nisu pronađeni ostaci DNK osuđenika, što dokazuje da nije došlo do polnog čina između ovih lica. Štaviše, čak je i oštećena na pregledu u bolnici 22.12.2021. godine negirala seksualnu vezu, dok sudovi u svojim presudama nisu opisali način na koji je seksualni čin izvršen, već su samo naglasili da je do takvog čina došlo. Načelo zakonitosti pojašnjava da kada je u pitanju krivično delo

silovanja, seksualni čin mora izričito postojati, a nedokazivanje dela automatski eliminiše mogućnost izvršenja krivičnog dela.

7. U nastavku se tvrdi da nije dokazan polni čin između osuđenog i oštećenog i da po ovom pitanju postoje kontradiktornosti između iskaza oštećene, koji su do njenog iskaza od 22.12.2021.godine. Policija Kosova je demantovala da je izvršila seksualni čin i koja je izjava data sutradan i kada se žrtvi sveže sećanje, koju izjavu potvrđuje i na lekarskom pregledu u bolnici Đakovica takođe od 22.12.2021.godine. A u izjavama datim u Osnovnom tužilaštvu u Đakovici dana 03.02.2022. godine i Osnovnom sudu u Đakovici od 19.07.2022. volje , te da je ova izmena iskaza učinjena bez njene volje i kao rezultat porodičnog pritiska i uticaja. Međutim, ni u izjavama tužilaštvu i sudu uopšte nije opisala kako je došlo do polnog čina, što bi trebalo smatrati sumnjivom i nedokazanom okolnošću i oceniti u korist osuđenog uprkos ovome, prvostepeni sud nije uveo kao dokaz iskaze oštećene policiji, a takođe nije naveo razloge za ove njene protivrečne izjave. Nije dao ni obrazloženje zašto nije verovao iskazima osuđenog koji je više puta negirao da je počinio krivično delo i to ostavlja sumnju u objektivnost i nepristrasnost sudova u odlučivanju.
8. Navodi se povreda odredaba dokaza iz člana 257. stav 2. ZKP-a, jer „sud ne oglašava osuđenog krivim oslanjajući se samo na izjavu ili davanjem

odlučujuće važnosti izjavu okrivljenog u policiji ili pred državnim tužiocem“, dok se u konkretnom slučaju prvostepeni sud zasnivao samo na spornim izjavama oštećene datim tužilaštvu i sudu gde je ista izjavila da izvršila je polni čin uz pristanak i njena izjava policiji u kojoj je negirala izvršenje polne radnje je potpuno ignorisana i presuda je zasnovana samo na izjavi i time je predmetna odredba povređena i u suprotnosti sa odredbama krivičnog postupka.

9. Takođe su podneti zahtevi u vezi sa sastavom porote u prvostepenom sudu, gde se ističe činjenica da je sudija koji je sudija Osnovnog Suda u Đakovici – Ogranak u Orahovcu učestvovao u sastavu porote za maloletnici. Prekršaje tvrdi i drugostepeni sud, budući da je ročište održano u Opštem Departmanu, a ne u Departmanu za Maloletnike, na osnovu zapisnika sa ove sednice i koja greška nije otklonjena, kako je utvrđeno važećim odredbama.
10. Dalje se tvrdi da presuda prvostepenog suda nije sastavljena u skladu sa odredbom člana 369. Krivičnog zakonika, budući da presuda ne sadrži sve potrebne podatke, budući da je osuđeni oglašen krivim za krivičnog dela silovanje i da lik ovog krivičnog dela čine izvršenje polne radnje i obaveza pasivnog subjekta, odnosno nedostatak pristanka za polni čin, a da to znači da moralo bi se dati opis načina izvršenja polne radnje, kao

bitnog elementa ovog krivičnog dela. Trebalo je izneti opravdanje za način na koji je polni čin izvršen, činjenice kroz koje je polni čin izvršen, zašto se nije verovalo izjavi žrtve datoj policiji, ali se verovalo njenim izjavama u tužilaštvu i sudu, a da kao i zašto se nije verovalo iskazima osuđenika i medicinskom veštačenju.

II. Procena apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova

1. Vrhovni Sud Kosova je na sednici veća razmotrio spise predmeta u smislu člana 435. stav 1. u vezi sa članom 436. stav 1. ZKP-a i nakon procene tvrdnji u zahtevu našao da:

- je zahtev zaosnovan

2. Po proceni Vrhovnog Suda Kosova, tvrdnje branioca osuđenih su zaosnovane, jer presude protiv kojih je izneto sadrže zahteve za povrede za koje se potražuje. Pošto je presuda prvostepenog suda uključena u bitnu povredu odredaba krivičnog postupka prema odredbi člana 384 stav 2 podstav 2.7 KZRK-a, odnosno člana 369 stav.7 ZKP-a, pošto prvostepeni sud nije izneo opravdanje u slučaju dokazivanja krivičnog dela i krivične odgovornosti osuđenog lica. Iz sadržine presude prvostepenog suda proizilazi da je izvršen samo opis dokaza koji su

sprovedeni tokom sudskog ispitivanja i da njihova procena nije dovela do zaključka, štaviše, opis dispozitiva presuda suda prvog stepena je suprotna spisima predmeta, u pogledu dokaza krivičnog dela i krivične odgovornosti osuđenog lica.

3. Prema stavu Vrhovnog Suda Kosova, u konkretnom slučaju obrazloženje presude je u suprotnosti sa spisima predmeta, budući da je u slučaju procene iskaza oštećenog svedoka D.M. utvrđeno je da je njeno svedočenje tokom davanja iskaza u državnom tužilaštvu i tokom sudske provere bilo pouzdano i stvarno. Istovremeno, njene izjave policiji u slučaju lekarskog pregleda u bolnici u Đakovici (izjave date neposredno nakon događaja) uopšte nisu bile opravdane, u kom slučaju je dala potpuno kontradiktornu izjavu u odnosu na izjavu tužilaštvu i policiji. Štaviše, iskazi oštećene pokazuju se kao odlučujuće činjenice u ovom krivičnom predmetu, jer je okvir optužnice konstruisan upravo na osnovu njenih iskaza. Takođe, prvostepeni sud nije dao kritičku procenu iskaza oštećenog u odnosu na ostale izvedene dokaze i da je u prvom stepenu sa odbranom osuđenog koji je u svim fazama krivičnog dela dosledno negirao izvršenje krivičnog dela krivičnog postupka, a istakla je i neke bitne činjenice u vezi sa prošlošću oštećenog koje je prvostepeni sud potpuno izostavio iz obrazloženja. Osim toga, čini se da su navedeni iskazi oštećenog nedosledni i da nemaju veze sa drugim

dokazima koji su sprovedeni tokom sudske revizije, odnosno veštačenjem, svedočenjem veštaka sudske medicine tokom sudske revizije u kojoj je konstatovana činjenica da je tokom anovaginalnim pregledom nađene su stare razdere u himenu i nisu nađene sveže telesne povrede, zatim i veštačenje AKF i iskaz veštaka u toku sudskog ispitivanja u vezi sa pregledom uzoraka MP21-118 (gde je test sperme dao negativan nalaz i nisu identifikovani spermatozoidi), kao i da su svi ovi dokazi, koji dovode potpunu sumnju u činjenično stanje utvrđenog od prvostepenog suda, odnosno ne odgovara opisu dispozitiva presude prvostepenog suda.

4. Iz svega gore navedenog, Vrhovni Sud Kosova procenjuje da je u prvostepenoj presudi učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 384. stav 2. podstav 2.7 u vezi sa članom 369. stav 7. ZKP-a, čije povrede nisu otklonjene presudom drugostepenog suda koja, putem izrađenog standardnog šablona, potpuno zanemaruje žalbene tužbe koje je izneo branilac osuđenog i u vezi sa promenom iskaza oštećenog i drugih protivrečnih dokaza koje vodi prvostepeni sud. Pored toga, gore istaknute povrede takođe dovode u pitanje činjenično stanje jer tačnost odlučnih činjenica nije dokazana i koje nisu u skladu sa izvedenim dokazima, u kom slučaju su pogrešno protumačene, uprkos činjenica da bi eventualne sumnje morale da se

tumače uz poštovanje poznatog pravnog principa „in dubio pro reo“ definisanog odredbom člana 3. stav 2. ZKP-a, da „sumnje u sa postojanjem bitnih činjenica za slučaj ili za sprovođenje bilo koje odredbe krivičnog zakona tumače se u korist okrivljenog i njegovih prava prema ovom zakoniku i prema Ustavu Republike Kosovo.“, iz ovog razloga osnovan je zahtev za zaštitu zakonitosti, što je rezultiralo donošenjem odluke o ukidanju pobijanih presuda i serijskog ispitivanja ovog predmeta.

5. U ponovnom postupku, prvostepeni sud je dužan da postupi u skladu sa primedbama datim u ovoj presudi i izvede postojeće dokaze, a po potrebi i druge dokaze, a nakon toga donese pravičnu i zakonitu odluku u ovom krivičnom predmetu.

6. Iz gore navedenog iu smislu člana 438. st. 1 tačka 1.2 ZKP-a, odlučeno je kao u dispozitivu ove presude.

**Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.468/2023,
od 31.10.2023.godine.**

”Ovaj predmet je značajan zbog činjenice da su dodeljena tri veštačenja različitih veštaka iz oblasti forenzičke psihijatrije i da su u svom timu imali različita mišljenja o psihičkom stanju okrivljenih.

Bitno je da je prvostepeni sud objedinio izdvojena mišljenja veštaka i na osnovu njih obrazložio svoju presudu, čime je učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka”.

I. Tok predmeta

1. Osnovni Sud u Peći - Departman za Teška Krivična Dela, presudom PKR.br.65/2018 od 27.12.2022.godine, osuđeni D.L. proglasio ga krivim za krivično delo teško ubistvo iz člana 179 stav 1 podstav 1.5 i 1.11 u vezi sa članom 31 KZRK-a i osudio ga na kaznu zatvora u trajanju od 24 (dvadeset četiri) godine, dok je za krivično delo krivično delo pritvor vlasništvo, kontrola ili neovlašćeno posedovanje oružja iz člana 374 stav 1 KZRK-a ga je osudio na kaznu zatvora u trajanju od 2 (dve) godine, kao što mu je izrečena jedinstvena kazna zatvora u trajanju od 25 (dvadesetpet) godina, u koju kaznu će mu se računati vreme zadržavanja od 26.08.2016. godine do pravosnažnosti presude. Dok je osuđeni S.L. proglasio ga krivim za krivično delo teško ubistvo iz člana

179 stav 1 podstav 1.5 u vezi sa članom 31 KZRK-a i osudio ga na kaznu zatvora u trajanju od 17 (sedamnaest) godina, dok je za krivično delo posedovanje, neovlašćeno kontrolu ili posedovanje oružja iz člana 374 stav 1 KZRK-a izrekao je kaznu zatvora u trajanju od 2 (dve) godine, kao i koji mu je presudio jedinstvenom kaznom zatvora u trajanju od 18 (osamnaest) godina, u koju kaznu će se računati vreme zadržavanja od 26.08.2016.godine do pravosnažnosti presude. Osuđeni su dužni da svakom posebno uplate iznos od 500€, na ime troškova krivičnog postupka, iznos od 150€, na ime sudskog paušala, i iznos od 50€, u fond za naknadu štete žrtvama krivičnog dela, dok su zastupnici za ostvarivanje imovinskopravnog zahteva upućeni u parnični spor.

2. Apelacioni Sud Kosova- Departman za Teška Krivična Dela je presudom PAKR.br.131/2023 od 04.04.2023.godine odbio kao nezaosnovane žalbe branilaca osuđenih i potvrdio presudu prvostepenog suda.

1. Protiv ovih presuda zahtev za zaštitu zakonitosti podneli su:

- branilac osuđenog D.L., advokat B.B., iz P., zbog povrede krivičnog zakona i drugih povreda odredaba krivičnog postupka koje su uticale na zakonitost sudskih odluka, sa predlogom da Vrhovni sud Kosova usvaja

kao na osnovu zahteva za zaštitu zakonitosti, ukida pobijane presude i predmet vraća prvostepenom sudu na ponovni postupak;

- branilac osuđenog S.L., advokat K.K., iz P., zbog povrede krivičnog zakona, bitne povrede odredaba krivičnog postupka i drugih povreda odredaba krivičnog postupka koje su uticale na zakonitost o. sudske odluke, sa predlogom da Vrhovni Sud Kosova usvoji kao zaosnovan zahtev za zaštitu zakonitosti, preinači pobijane presude i osuđeno oslobodi od optužbe ili pobijane presude ukinuti i predmet vratiti prvostepenom sudu na ponovni postupak.

2. Kancelarija Glavnog Državnog Tužilaca Kosovo je dopisom KMLP.II.br.282/2023 od 19.09.2023. godine predložila da se zahtevi za zaštitu zakonitosti odbiju kao nezaosnovani.
3. U zahtevu branioca osuđenog D.L. istaknuto je da pobijane presude sadrže bitne povrede odredaba krivičnog postupka, koje se sastoje u tome što nisu preduzete radnje po uputstvu drugostepenog suda po presudi PAKR.br.257/2018 od 03.07. 2018.godine. Ali sud je u pobijanoj presudi nastavio sa istim povredama, iznoseći iste razloge i zaključke koji su potpuno nesaglasni i protivrečni u odnosu na odlučne činjenice, odnosno nije utvrdio krivičnu odgovornost osuđenog D.L. u vezi sa snažnim

psihičkim šokom koji je nastao u trenutku pucanja od njega. Iz obrazloženja presude prvostepenog suda nije tačno iznet opis postupanja osuđenog D.L. koji čine cifru krivičnog dela za koje je osuđeni oglašen krivim, odnosno činjenica da je radnja bila ugrožena i život drugih lica koja su se nalazila na mestu događaja, osim lica protiv koga je radnja preduzeta. Tvrdi se da je prvostepeni sud u ponovljenom postupku propustio da razmotri sva sporna pitanja i da nije procenio stanje psihičkog šoka osuđenog, kontradiktornosti koje su pokazali veštaci i razjašnjenje kontradiktornosti svedoka nisu eliminisani iskazi nitrata i ostataka nitrata u rukama pokojnika B.R., činjenice uočene putem video snimaka, procena balističkog veštačenja, tragovi. krvi pronađene u lobanji revolvera F.. koja pripada profilu osuđenog S.L., utvrđivanje uzroka smrti pokojnog. Dalje se ističe da kontradiktornosti svedoka nisu otklonjene i razjašnjene ne u obrazloženju presude, uprkos tome što je saslušano više svedoka, pet članova porodice R., dva člana porodice L. strane koje nisu bile uključene u proces, ali protivrečnosti njihovih iskaza nisu razjašnjene od početka događaja, odnosno odlaska osuđenog D.L. ispred vrata kuće pokojnog, reči koje je tu upotrebio, odgovor-reakcija drugih, ko ga je prvi napao i kojim sredstvima i kakve su bile reakcije pokojnog i da sva ta pitanja nisu ispitana u ponovnom postupku.

4. Prvostepeni sud nije izneo stabilno opravdanje psihičkog stanja osuđenog, kao bitnog elementa krivičnog dela, a štaviše, nalaza stručnih lica, odnosno stručnih lica, na kojima su zaosnovani i samo su navedena sastavljena veštačenja i koja veštačenja su izdvojena, ali je u ovom slučaju prvostepeni sud poverio samo jednom od veštaka (J.Z.), dok je istovremeno, nije verovao stručnosti dvojice drugih veštaka (S.R. i B.B.), budući da je njihova stručnost u celini različita iako su bili deo ekipe.

5. Po zahtevu se tvrdi da je usled bitnih povreda odredaba krivičnog postupka nužno došlo do povrede krivičnog zakona i nezakonitosti krivične sankcije. Ističe se činjenica da za izvršenje krivičnog dela teško ubistvo iz člana 179. stav 1.5 u vezi sa članom 11. KZRK-a, izvršilac mora delovati sa dvostrukim umišljajem, prvo sa ciljem da liši metu svog života i konkretnog ugrožavanja života drugih lica, dok za ostvarenje krivičnog dela iz stava 11. učinilac mora imati volju da dva ili više lica liši života. Međutim, u konkretnom slučaju nije postojala nijedna od ovih okolnosti, a štaviše, radnje osuđenog su izvršene kao posledica brutalnog napada na njegovog oca i da je njegovo delovanje posledica jakog psihičkog šoka i kao usled toga nije bilo moguće da osuđeni bude osuđen za ovo krivično delo.

- 7 Dalje, u zahtevu se iznose tužbe za povredu zakona od strane drugostepenog suda, ističući činjenicu da ovaj sud nije ispitao i procenio konkretne žalbene tvrdnje i nije izneo ubedljivo obrazloženje i ovim predmetom je ignorisao načelo sudske prakse EKLJP-a vezano za obrazloženje sudskih odluka. Konkretno, nije opravdao žalbene tvrdnje u pogledu psihičkog stanja osuđenog D.L. a koje obrazloženje nije uzelo u obzir mišljenje stručnjaka: Dr. F.D., Dr. A.B., N.H. (socijalni radnik) i veštak N.M. a koja mišljenja su zaključila da je radnja osuđenog bila u stanju psihičkog afekta i mišljenje veštaka Dr. Sh.H., A.G. i A.V., koji su izneli mišljenje da radnja osuđenog nije učinjena pod psihičkim uticajem. Kao rezultat ovih kontradiktornosti, treća ekspertiza koju su sačinili stručnjaci Dr. J.Z., Dr. S.R. i Dr. B.B. a koje veštačenje potpisuje samo Dr. J.Z. ali ne i od ostalih članova i u kom nalazu su izneta podeljena mišljenja među veštacima sve dok veštak Dr. J.Z. utvrdio da je osuđeni mogao da razume sopstvene postupke, nalaze druga dva člana Dr. S.R. i dr. B.B. potpuno promeni konstatacijom da je osuđeni u vreme izvršenja krivičnog dela bio u psihičkom stanju i da se događaj desio van njegove kontrole. Nisu izneti jasni i stabilni razlozi drugostepenog suda čak ni u vezi sa namerom i motivom izvršenja krivičnog dela, zanemareni su i zanemareni prigovori na fotodokumentaciju i povrede zadobivene od strane drugog osuđenog S.L. Pritužbe na dinamiku događaja, streljačke pozicije i nanošenje smrtonosnih rana su ignorisane i zanemarene.

Protivurečnosti između iskaza svedoka i nezakonitost proglašenja nedozvoljenim dokazom nalaz veštačenja Instituta za sudsku psihijatriju od 27.05.2019. godine koji je sačinio veštak N.M. Dalje, kroz ovo obrazloženje, drugostepeni sud je izneo nedosledno obrazloženje i nije ispravio presudu prvostepenog suda, naprotiv, data su apstraktna, uopštena i neprecizirana obrazloženja povodom žalbenih tužbenih zahteva izjavljenih protiv presude prvostepenog suda.

- 8 U zahtevu branilac osuđenog S.L. ističe da se presudom prvostepenog suda radi o bitnoj povredi odredaba krivičnog postupka iz člana 384. stav 1. podstav 1.2. vezano sa članom 369 ZKP-a i to zbog činjenice da su u presudi od 88 stranica na 70 stranica opisani iskazi svedoka i žrtava, kao i navedeni materijalni dokazi, ali bez ikakve prave analize istih i bez njihovog povezivanja sa jedni druge.

- 9 Tvrdi se da je odredba presude prvostepenog suda bitna povreda odredaba krivičnog postupka, jer je nerazumljiva, protivrečna njenom sadržaju i obrazloženju u odnosu na osuđenog S.L. a posebno sa obrazloženjem opisanim na strani 33 poslednjeg pasusa i strani 4 prvog stava. Ovi činjenični opisi su kontradiktorni i nejasni među sobom i sa dispozitivom presude, a posebno sa dokazima koji se nalaze u spisima predmeta. Ova

nejasnoća se nastavlja na strani 34 obrazloženja presude, gde je konstatovano da su „čauri koji su pogodile žrtve probijale, što znači da nije bilo čaura u telu žrtava, dok je za žrtvu B.R. najmanje tri čaura su dotakla vitalne organe kada su izazvali smrt i da je optuženi pucao iz oružja iz najmanje četiri položaja, udaljenost cevi oružja do žrtve je bila veća od jednog metra”. U međuvremenu, na strani 59 presude je utvrđeno da je „iz iskaza balističara i balističkog veštačenja dokazano da je šest metaka iz oružja Glock 17 i dva iz oružja Firestar, pri čemu je na jednom patronu na broj 13 na skici mesta događaja, dok je druga patrona ostavljena u cevi vatrenog oružja i nosi broj 10“. Pa i pod pretpostavkom da je osuđenik S.L. upotrebio i pucao iz pištolja na sada pokojnog B.R. sa oružjem Firestar iz kojeg je u cevi revolvera pronađen jedan i drugi metak, onda su dva hica i kako je moguće da isti ima hitac sa najmanje četiri pozicije.

- 10 U zahtevu se tvrdi da prvostepeni sud nije izvršio pravilnu procenu protivrečnih dokaza a posebno u slučaju dokazivanja postojanja krivičnog dela i krivične odgovornosti za osuđenog S.L. iako je u ovom slučaju saslušano deset svedoka, od kojih pet članova porodice R., dva iz porodice L. i dva neutralna svedoka. A svi svedoci – članovi porodice R., uprkos protivrečnim izjavama između sebe i drugih, ali da pokušavaju da se usaglase jedni sa drugima samo jednom rečenicom koju je S.L. imao

oružje i neki od njih dodaju da je pucano u pravcu sada pokojnog B. To je prirodno pošto je pokojni B.R. ima više rana, odnosno šest, dok je drugi preminuli R.R. bila je samo jedna rana, dok je balističkim veštačenjem dokazano da je D.L iz pištolja Glock-17 pucao je sedam puta više od ranjavanja dvoje oštećenih, dok je iz pištolja Firestar pucao samo jednom, što odgovara izjavi osuđenog S.L.

- 11 U daljem zahtevu se navode tvrdnje da je presuda prvostepenog suda suprotna materijalnim i relevantnim dokazima, a to su nalaz autopsije , balističko veštačenje i DNK veštačenje. Kroz nalaz obdukcije pokojnog B.R. utvrđeno je da je rana koja je prouzrokovala smrt rana br. 2 ali da nije razjašnjeno ko je od osuđenih naneo ovu ranu D.L. ili S.L., budući da ni optužnica ni presuda ne opisuju pojedinačne radnje osuđenog. Takođe iz izveštaja koji je sastavio AKF o pronalasku barotskih čestica u rukama sada pokojnog B.R. oko kojih se tragova tužilaštvo nije saglasilo, dok je u žalbenoj presudi utvrđeno da je „sigurno barutnu česticu nosio u rukama sada pokojni Burim iz vazduha kada je streljan osuđeni S.L.“, ali zašto onda ovi barutni tragovi nisu pronađeni kod drugog preminulog R.R. te da nisu pronađeni ni na otiscima prstiju osuđenog S.L. Takođe se ističe činjenica da je prvostepeni sud u potpunosti prevideo telesne povrede koje je zadobio osuđeni S.L. kritični dan.

12 Po zahtevu se tvrdi da je usled bitne povrede odredaba krivičnog postupka došlo i do povrede krivičnog zakona na štetu osuđenog S.L., jer nije dokazano nikakvim relevantnim dokazima, bilo posredne ili neposredne, da je počinio krivično delo za koje je oglašen krivim i suđeno, a to se zasniva i na činjenici da je prvobitno bio osumnjičen za krivično delo učestvovanje u premlaćivanju, a nakon dva meseca proširenje od istrage i po ovom osnovu isti može biti kriv samo za ovo krivično delo. I ističe se činjenica da ni drugostepeni sud, potvrđujući presudu prvostepenog suda, nije izneo nikakav odgovor ili pojašnjenje ni na jedan pritužbeni zahtev u odnosu na osuđenog S.L. a koji pristup predstavlja potrebu izlaganja vanrednog pravnog leka – zaštite zakonitosti.

II. Procena apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova

1. Vrhovni Sud Kosova je na sednici veća razmotrio spise predmeta u smislu člana 435. stav 1. u vezi sa članom 436. stav 1. ZKP-a i nakon procene tvrdnji u zahtevu našao da:

- zahtevi za zaštitu zakonitosti su zaosnovani.

2. Vrhovni Sud Kosova nalazi da se tvrdnje branilaca osuđenih da prvostepena presuda sadrži bitne povrede odredaba krivičnog postupka zasnivaju na činjenici da je presuda prvostepenog suda ne sadrži obrazloženje u pogledu postojanja krivičnog dela i krivične odgovornosti osuđenog. Štaviše, gore istaknute povrede nisu otklonjene presudom drugostepenog suda, što obuhvata i bitne povrede odredaba krivičnog postupka iz člana 384. stav 2. podstav 2.7 u vezi sa članom 369. stav 7. KZPK-a. Iz obrazloženja presude prvostepenog suda proizilazi da nije analizirano i nije razrađeno uputstvo presude drugostepenog suda po izreci PAKR.br.257/2018 od 03.07.2018.godine, budući da ista uputstva nisu sprovedena ili su sprovedena samo formalno, a ne suštinski i koja uputstva bi razjasnila dinamiku razvoja ovog krivičnog dela.
3. Na osnovu sadržine zahteva za zaštitu zakonitosti, izneta su dva suštinska pitanja i to pitanje da postupanje osuđenog D.L. da li je to posledica psihičkog afekta, kao i pitanje učešća drugog osuđenog S.L. u izvršenju krivičnog dela.
4. Prvostepeni sud nije opravdao neka bitna pitanja u ovom krivičnom predmetu, a koja presudu čine pravno nestabilnom i koja se prvenstveno odnose na psihičko stanje u kome je osuđeni D.L. a u ovom slučaju ispada da su formirana tri ekipe stručnjaka i prvi sastavljen od stručnjaka: Dr.

F.D., Dr. A.B., N.H. (socijalni radnik) i koji su zaključili da je radnja osuđenog D.L. bio u psihičkom afektu, tada je naloženo drugo veštačenje od strane veštaka: dr. Sh.H., A.G. i A.V. i nastavio sa trećim veštačenjem stručnjaka: Dr. J.Z., Dr. S.R. i dr. B.B. a koje veštačenje potpisuje samo dr. J.Z., ali ne i od ostalih članova i u kom nalazu su izneta podeljena mišljenja veštaka sve dok veštak dr. J.Z. utvrdio da je osuđeni mogao da razume sopstvene postupke, nalaze druga dva člana Dr. S.R. i dr. B.B. u potpunosti razlikuju konstatacijom da je osuđeni u vreme izvršenja krivičnog dela bio u psihičkom stanju i da se događaj desio van njegove kontrole, pa se iz ovih veštačenja proizilazi da su u suprotnosti jedna sa drugom, a štaviše, bilo je različitih zaključaka čak i među stručnjacima koji su sastavljali ova veštačenja.

5. U ovom aspektu nije dato ubedljivo i potpuno obrazloženje u pogledu verodostojnosti ovih veštačenja, već su opisana samo veštačenja i mišljenja veštaka bez odgovarajuće analize ovih veštačenja i jednostavnom rečenicom kombinacija mišljenja veštaka (pogledajte str. 80, treći stav obrazloženja) i da to ne bi trebalo da se desi, jer bi sud morao da otkloni nejasnoće i mišljenja veštaka tokom revizije sudski. Osim toga, imenovanje stručnih ekipa ni u kom slučaju ne treba tumačiti kao štit za sud u razradi pitanja koja spadaju u njegovu nadležnost, jer je isključivo nadležnost suda u ovom slučaju na dva nivoa da daje zaključke i

zaključke o izvedenim dokazima i u ovom slučaju veštačenje veštaka treba da se procenjuje samo kao dokaz među ostalim sprovedenim dokazima i koji ne treba da ima prednost u odnosu na druge dokaze.

6. Vrhovni Sud Kosova je uočio da prvostepeni sud nije dao potpuno i uverljivo obrazloženje u vezi sa činjenicom da su osuđujuće presude osuđenog D.L. da li su izvršeni pod umnim uticajem ili ne i obrazloženje koje se odnosi na ovu pravnu instituciju treba povezati i tumačiti u svetlu odredbe člana 174. KZRK-a kojom je utvrđeno da: *„Svako ko liši drugo lice života u državi teškog duševnog šoka izazvanog bez njegove krivice napadom, maltretiranjem ili teškim uvredom od strane ubijene osobe”*.
7. Ovu odredbu treba tretirati u celini i ono što je bitno istaći da se teški psihički šok ne sme procenjivati isključivo kao medicinsko pitanje i koja situacija se rešava isključivo relevantnim veštačenjem, već predstavlja kombinaciju medicinskog aspekta i činjenični aspekt i osvrt na dinamiku razvoja događaja i početak sporova između porodice D.L. a sada osuđeni (opis iz odredbe presude), da se nastavi sa kritičnim danom, i to prenošenjem osuđenog S.L. nekoliko minuta pre događaja u blizini kuće sada pokojnog i činjenice da je D.L. video u ruci oružje kalašnjikova (opis iz odredbe presude), a zatim način i okolnosti odlaska osuđenog D.L. kod kuće pokojnog, početak sukoba, dolazak drugog osuđenika S.L. na mestu

dogadaja i do okončanja ovog sukoba. Tako da se ove epizode razvoja događaja moraju tretirati kao celina i da se to, pored veštačenja, može dokazati i kroz druge dokaze i u njihovoj kombinaciji doći do zaključka u kakvom je stanju bio osuđeni D.L. prilikom preduzimanja radnje lišavanja života sada pokojnog, budući da se ni iz spisa predmeta njegovo učešće u ovom krivičnom delu ne čini spornim. U ovom aspektu, bilo bi neophodno analizirati i opravdati ponašanje sada pokojnih do momenta lišenja života, a posebno preminulog B.R., činjenicu da je bilo ili nije bilo *napada, maltretiranja ili teže uvrede* i da je bez krivice i sada su osuđenici i tada svi ovi aspekti bili opravdani u celini ovog događaja. Budući da, kako proizilazi iz spisa predmeta u ovom krivičnom predmetu, nije sporna posledica krivičnog dela, ali su sporni način i okolnosti na koje je osuđeni D.L.

8. Prema perspektivi Vrhovnog Suda Kosova, presuda prvostepenog suda u najvećem delu sadrži opis izvedenih dokaza i vrlo malo analize sprovedenih dokaza, a posebno u vezi sa veštačenjem koje je sačinila psihijatrijska veštaka sudske medicine i koje veštačenje kombinuje i sa rečenicom obrazloženja i zaključio ovo pitanje koje se pokazuje kao odlučujuće u ovom krivičnom predmetu.

9. Prvostepeni Sud u svojoj presudi nije dao obrazloženje u vezi sa nekim odlučnim činjenicama u vezi sa oružjem korišćenim kritičnog dana, uprkos činjenici da je u toku istražnog postupka i tokom sudskih ročišta urađeno relevantno balističko veštačenje i relevantno Saslušani su stručnjaci, međutim, nije dato opravdanje prema zakonskim odredbama i potpuno u odnosu na ove sprovedene dokaze. Na osnovu dokumentacije predmeta proizilazi da nije sporno da su kritičnog dana korišćena najmanje dva oružja i da je jedan pištolj Firestar modela M-43, kalibra 9x19 mm, serijskog broja 2857 i iz kog pištolja konstatovano je da su ispaljene dve čaure i na osnovu čaura pronađenih na licu mesta identifikovani su brojevima: 10/1 i 13 i pištoljem. Glock-model 17, kalibra 9x19, sa serijskim brojem na ramu G58793 (koristi osuđenik D.L.) iz kojeg je ispaljeno šest granata i na osnovu pronađenih čaura identifikovani su brojevima: 5, 8, 12. , 16, 17 i 22, a na mestu događaja pronađena su i dva čaura koji su identifikovani kao dokaz 18 i 21, ali koji nisu imali dovoljno individualnih karakteristika za pozitivnu identifikaciju iz kojeg oružja su ispaljeni, ali sa verovatnoćom da su ispaljeni iz oružja Glock-17.
10. Međutim, predmetna veštačenja nisu bila dovoljno opravdana i nisu kombinovana sa ostalim dokazima koji su sprovedeni i to: prvo sa nalazom veštačenja AKF2016-0089, u kom slučaju pok. B.R.

respektivno, u njegovoj desnoj ruci, što je dokazano kao dokaz br. 1 i br. 2, dokazano je prisustvo nitrita i nitrata, koji su takođe prisutni u ostacima pucnja dobijenim iz baruta, dok je u uzorcima evidentiranim kao dokaz br. 3 i #4 uzetim iz drugi pokojni R.R. prisustvo nitrita i nitrata nije otkriveno. Prvostepeni sud u svom obrazloženju ovom dokazu pristupa veoma površno, koji dokazi su važni za dokazivanje kako je prisustvo barotskih čestica kod pokojnog B.R. i to posebno u vezi sa činjenicom da se na osnovu dokumentacije predmeta proizilazi da je pištolj Firestar model M-43, kalibra 9x19 mm, sa serijskim brojem 2857, pronađen upravo na mestu incidenta i da su na lobanji ovog oružja evidentni tragovi krvi sada osuđenog S.L. Iz navedenog opisa, prema proceni Vrhovnog suda Kosova, proizilazi da su istaknute činjenice ostale nerazjašnjene i nepotkrijepljene, a štaviše, koje činjenice su odlučujuće za razradu ovog krivičnog predmeta, posebno u vezi sa osuđenim S.L. Pored toga, ove materijalne dokaze je trebalo povezati sa iskazima saslušanih svedoka sa težištem na ocenjivanju ličnih i porodičnih odnosa svedoka sa sada pokojnim i osuđenim, a zatim i analizirati i vrednovati navedene dokaze u vezi sa video snimkom na kome je osuđena S.L. odlazak i napuštanje mesta događaja koji uopšte nije pomenut u sada poništenoj presudi prvostepenog suda.

11. Iz svega gore navedenog, Vrhovni Sud Kosova procenjuje da je prvostepena presuda sastavljena uz bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 384. stav 2. podstav 2.7 u vezi sa članom 369. stav 7 KZRK-a, čiji prekršaji nisu otklonjeni presudom drugostepenog suda koji, putem kreiranog standardnog šablona, potpuno ignoriše žalbene zahteve koje je podneo braniocima osuđenih u odnosu na ukupnost dokaza koje vodi prvostepeni sud. Drugostepeni sud je rešavao žalbene tužbe na veoma površan način i sa slabim obrazloženjem nije izneo ubedljivo obrazloženje za gore navedena sporna pitanja, osim toga, pristup ovog suda je zabrinjavajući u odnosu na ozbiljnost predmeta i da se to jasno vidi da su u ovoj presudi, pored nedoslednosti pravne prirode, evidentne i nedoslednosti logičke prirode, praćene nizom tehničke prirode. Štaviše, gore navedene povrede od strane dve niže sudske instance takođe dovode u sumnju činjenično stanje jer tačnost odlučnih činjenica nije dokazana i koje nisu u skladu sa izvedenim dokazima, u kom slučaju su pogrešno protumačene, iz ovih razloga, zahtevi za zaštitu zakonitosti su se pokazali osnovanim, što je rezultiralo odlukom o ukidanju pobijanih presuda i redovnom preispitivanju ovog pitanja.

Uputstva u slučaju ponovnog postupka

1. Vrhovni Sud Kosova procenjuje da u ponovnom postupku prvostepeni sud mora da postupi u skladu sa primedbama datim u ovoj presudi i da sprovede postojeće dokaze, a po potrebi i druge dokaze i nakon toga donese pravičnu i zakonitu odluku u ova krivičnopravna pitanja. Pre svega, moram otkloniti nejasnoće razvoja događaja, odnosno detaljno i precizno dokazati način postupanja osuđenika, odnosno razjasniti potpuno i pravično oblik njihovog delovanja, detaljno analizirati celokupnu dinamiku događaja hronološki od onoga što je prethodilo kritičnom događaju do njegovog završetka a posebno da se razjasni radnja osuđenog D.L. i način njegovog postupanja, da li je njegov postupak bio rezultat jakog psihičkog šoka ili ne, odnosno da li je došao u tu poziciju da izvrši ubistva bez svoje krivice ili ne, da bi se eventualno rasvetlile radnje sada pokojnog u vezi sa ovih okolnosti i dalje na osnovu eventualnih radnji umrlog, ako su prešle u fazu utvrđivanja intenziteta napada, zlostavljanja ili teške uvrede nakon dokazivanja ovih činjeničnih okolnosti nastavlja se sa razradom medicinskog aspekta, odnosno validacijom emocionalnog stanja mentalnog afekta i da li je njegovo delovanje učinjeno pod tim stanjem ili ne. Za ovaj aspekt potrebno je još jednom analizirati veštačenja koja se nalaze u spisima predmeta i nakon toga eventualno saslušati veštake i onda sagledati potrebu za drugim veštacima i nakon toga postupiti iz nadležnosti suda da veštačenja proceni

kao pouzdani ili ne i na osnovu njih i drugih dokaza doneti pravednu i zakonitu odluku.

2. Da bi se razjasnila nesporna činjenica kako su barotski tragovi pronađeni u rukama pokojnog B.R. i krv osuđenog S.L. na lobanji revolvera Firestar-model M-43, kalibra 9x19 mm, sa serijskim brojem 2857 i da se prema dokazima pronađenim u spisima predmeta ili eventualno utvrdi drugi stručnjaci relevantnih oblasti i da se ti dokazi dovode u vezu sa dokazi ostali a posebno iskazi svedoka koji su se nalazili na licu mesta i video snimak na kome je prikazan odlazak i povratak osuđenog S.L. na mestu događaja, budući da se sva ova pitanja javljaju da presudom prvostepenog suda, ne izgleda da su dovoljno razjašnjena i obrazložena.
3. Iz gore navedenog, proizilazi da su tvrdnje istaknute u zahtevima za zaštitu zakonitosti bile zaosnovane, pa je Vrhovni Sud Kosova u smislu člana 438. stav 1. tačka 1.2 ZKP-a odlučio kao u odredbi ove presude.

**Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.481/2023,
od 25.09.2023.godine.**

” Ovaj slučaj je značajan zbog činjenice da je drugostepeni sud pooštrio kaznu okrivljenima iako u tužbi državnog tužioca nije bilo prigovora. VSK je vratio kaznu koju je izrekao prvostepeni sud”.

I. Tok predmeta

1. Osnovni Sud u Prištini - Departman za Teška Krivična dela, presudom PKR.br.78/2023 od 09.03.2023.godine, osuđeni S.H., V.V. i A.M., proglasio ih krivim za krivično delo kupovina, držanje, stavljanje u promet i promet opojnih droga, psihotropnih i sličnih supstanci iz člana 267. stav 2. u vezi sa članom 31. KZRK-a i osudio svakog od njih na kaznu zatvora u trajanju od 1 (jedne) godine i 8 (osam) meseci i kazna novčanom kaznom od 5000 (pet hiljada) €, u kojoj je kazna obračunato je vreme provedeno u pritvoru od 15.09.2022 do 21.02.2023. Osuđena lica dužna su da plate iznos od 50 €, na ime sudskog paušala, i iznos od 50 €, na ime naknade štete žrtvama krivičnog dela. Trajno oduzimanje opojne materije tipa marihuana težine 16.989,6 grama, opojne supstance tipa kokain težine 94,7 grama, dve digitalne vage i mašina za zatvaranje kesa, automobil marke „A.“, sive boje sa tablicama. -...-., gotovina u iznosu od 650€ i pet mobilnih telefona.

1. Apelacioni Sud Kosova – Departman za Teška Krivična dela je presudom PAKR.br.235/2023 od 19.05.2023. godine delimično usvojio kao zaosnovanu žalbu Osnovnog Tužilaštva u Prištini i preinačio presudu prvostepenog suda gledano samo u odnosu na odluku o kazni na način da su osuđeni S.H., V.V. i A.M. osudio ih na kaznu zatvora u trajanju od 3 (tri) godine, dok je novčana kazna prihvaćena kao potvrđena. Delimično je usvojilo žalbe Osnovnog Tužilaštva u Prištini i branilaca osuđenih S.H. i A.M. i ukinuo presudu prvostepenog suda za rešenje o oduzimanju automobila marke „A.“, sive boje, sa tablicama ...-...-..., i dva telefona I. 13 pro. mak i telefon I. 6 i predmet se vraća na ponovni postupak. Žalbe branilaca osuđenih na krivičnu sankciju odbijene su kao nezaosnovane, dok su ostali delovi presude ostali neizmenjeni.

2. Protiv ovih presuda zahtev za zaštitu zakonitosti podneli su:
  - branilac osuđenog S.M., advokat M.B. od P., zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka i povrede krivičnog zakona, sa predlogom da Vrhovni Sud Kosova usvoji zahtev za zaštitu zakonitosti kao zaosnovan, preinači osporenu presudu i da prvostepenom sudu potvrdi presudu ili da poništi pobijanu presudu i da se predmet vrati prvostepenom sudu;

- branilac osuđenog V.V., advokat F.L. iz P., zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka i povrede krivičnog zakona, sa predlogom da Vrhovni Sud Kosova usvoji zahtev za zaštitu zakonitosti kao zaosnovan, preinači osporenu presudu i da prvostepenom sudu potvrdi presudu ili da poništi pobijanu presudu i da se predmet vrati prvostepenom sudu;

  - branilac osuđenog A.M. advokat K.F. P., zbog povrede krivičnog zakona i bitne povrede odredaba krivičnog postupka, sa predlogom da Vrhovni Sud Kosova usvoji zahtev za zaštitu zakonitosti kao zaosnovan, preinači presudu drugostepenog suda i da potvrdi presudu prvostepenog suda.
3. Kancelarija Glavnog Državnog Tužilaca Kosovo je dopisom KMLP.II.br.291/2023 od 19.09.2023.godine predložila da se zahtevi za zaštitu zakonitosti odbiju kao nezaosnovani.

  4. U zahtevu branilac osuđenog S.H. ističe da je presuda drugostepenog suda prevazišla žalbene zahteve Osnovnog Tužilaštva u Prištini, pošto je prilikom ispitivanja žalbe postupilo suprotno odredbi člana 394. stav 1. ZKP-a. Pored toga, navodi se da u pritužbi tužilaštva, osim što se u

uvodu ističe osnov pritužbe zbog odluke o krivičnoj sankciji, nema otežavajućih okolnosti koje bi uticale na težinu pritužbe kazne, tako da sud drugog stepena nije mogao da preinači odluku o izrečenoj kazni i time je povređen krivični zakon na štetu osuđenog.

5. Branilac osuđenog V.V. je izneo i tvrdnje u vezi sa povredom krivičnog zakona, ističući činjenicu da je drugostepeni sud, postupajući po pritužbi Osnovnog tužilaštva u Prištini, pogrešno preinačio odluku o kazni u prigovoru tužilaštva nije se radilo o odluci o kazni, a po sadržaju pritužbe nisu podneti zahtevi na odluku o kazni, već zahtevi za rešenje o oduzimanju automobila. Međutim, iz sadržaja pritužbe proizilazi da tužilaštvo nije iznelo nikakve uticajne okolnosti koje bi uticale na težinu kazne, međutim, drugostepeni sud je preinačio kaznu povećanjem izrečene kazne, i pored toga što je u svojoj presudi utvrdio je da nema novih otežavajućih okolnosti.
6. Slične tvrdnje izneo je i branilac osuđenog A.M. ističući činjenicu da je drugostepeni sud po žalbi tužilaštva i pored toga što nisu iznete otežavajuće okolnosti koje bi uticale na oštrinu kazne, međutim drugostepeni sud je preinačio odluku o izrečenoj kazni oštavanjem kaznu.

II. Procena apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova

1. Vrhovni Sud Kosova je na sednici veća razmotrio spise predmeta u smislu člana 435. stav 1. u vezi sa članom 436. stav 1. ZKP-a i nakon procene tvrdnji u zahtevima, našao da:

- su zahtevi zaosnovani.

2. Ispitujući konkretne tvrdnje iznetih u zahtevima branilaca osuđenih da je presuda drugostepenog suda doneta uz bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 385. stav 1. podstav.1.4 u vezi sa članom 394. 1. ZKP-a, po proceni ovog suda, zaosnovani, budući da je drugostepeni sud u slučaju izricanja tužbe Osnovnog tužilaštva u Prištini prekoračio granice razmatranja pritužbe, u kom slučaju je usled usvajanja pritužbe odluka o kazni preinačena na način da je pooštrena kazna izrečena u odnosu na presudu prvostepenog suda.

3. Vrhovni Sud Kosova, procenjuje da je presuda drugostepenog suda u pogledu težine kazne doneta u pogrešnoj primeni krivičnog zakona iz člana 385. stav 1. podstav 1.5 ZKP-a, jer je na osnovu spisa predmeta, a posebno iz pritužbe Osnovnog Tužilaštva u Prištini, proizilazi da je, osim što je u uvodu pritužbe istaknut osnov žalbe – zbog odluke o

krivične sankcije, ali u iz sadržine pritužbe proizilazi da se radi samo o oduzimanju predmeta i da nije istaknuta ni jedna tvrdnja u vezi sa odlukom o kazni, a takođe nije ni predložena stroža kazna. Iz ovoga proizilazi da je odluka drugostepenog suda o povećanju kazne ocenjena van granica izjavljene žalbe i to na štetu osuđenih.

4. Iz prethodnog i u smislu člana 438. stav 1. podstav 1.1. ZKP-a, odlučeno je kao u dispozitivu ove presude.

**Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.659/2023,
od 27.12.2023.godine.**

” U ovom slučaju, nepotvrđene činjenice u vezi sa osudama osuđenih proizvoljno su procenjene kao otežavajuće okolnosti i koje nemaju jasnu referencu, pre svega, da li su pravosnažne odluke, a zatim o kakvoj se prirodi predmeta radi. Pored ovoga, kao otežavajuću okolnost, istaknut je element krivičnog dela za koje je osuđeni oglašen krivim i osuđen“.

I. Tok predmeta

1. Presudom Osnovnog Suda u Gnjilanu – Opšti Departman P.br.411/2023 od 10.07.2023.godine, osuđeni I.H. oglašen je krivim za krivično delo nepoštovanje suda iz člana 393. stav 1. KZRK-a i osuđen je na kaznu zatvora u trajanju od 150 (sto pedeset) dana,koja mu je kazna obračunata za vreme provedeno u pritvoru od 23.05.2023.godine. Osuđeni je dužan da uplati sudski paušal u iznosu od 50€ i fondu za obeštećenje žrtava krivičnog dela u iznosu od 20€, dok je oštećeni upućen da pokrene parnični spor radi realizacije pravnog imovinskopravnog zahteva.

2. Apelacioni Sud Kosova – Opšti Departman je presudom PA1.br.1094/2023 od 05.10.2023.godine odbio kao nezaosnovanu žalbu branioca osuđenog i potvrdio presudu prvostepenog suda.
3. Protiv ovih presuda, zahtev za zaštitu zakonitosti podneo je iz Suda pravde branilac osuđenog advokat B.D., zbog povrede krivičnog zakona, sa predlogom da se pobijane presude ponište i predmet vraćen na ponovni postupak.
4. Kancelarija Glavnog Državnog Tužilaca Kosovo je dopisom KMLP.II.br.385/2023 od 20.12.2023. godine predložila da se zahtev za zaštitu zakonitosti odbije kao nezaosnovan.
5. U zahtevu branilac osuđenog tvrdi da se prvostepena i drugostepena presuda radi o povredi krivičnog zakona, odnosno odredbe člana 69. stav 3. ZKP-a, samo u pogledu odluku o kazni jer je izrečena kazna manje olakšavajuće okolnosti u odnosu na otežavajuće. Pored toga, tvrdi se da se u obrazloženju presude prvostepenog suda kao otežavajuća okolnost uzima činjenica da njegova krivična prošlost pokazuje da nije prvi put da je izvršio krivična dela nasilja u porodici, čak i iako ovaj nalaz nije opravdan kroz krivične dokaze koji bi dokazivali da je osuđeno lice

počinilo ista ili slična krivična dela, a ne pominje se broj predmeta ili pravosnažna odluka.

II. Procena apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova

1. Vrhovni Sud Kosova je razmotrio sve spise predmeta u skladu sa odredbom člana 435. stav 1. i 436. stav 1. ZKP-a i nakon procene tvrdnji iz zahteva našao da je zahtev za zaštitu zakonitosti zasniiva se iz sledećih razloga:
2. Prvostepena presuda, na osnovu izveštaja branioca osuđenog, sadrži bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 384. stav 2. podstav 2.7. ZKP-a, jer nije sastavljena u skladu sa odredbom člana 369. stav 8. ZKP-a kojom je utvrđeno da: *„Kada je okrivljeni osuđen na kaznu zatvora, obrazloženje sadrži okolnosti koje je sud uzeo u obzir u slučaju da je optuženi osuđen na kaznu zatvora“*.
3. U konkretnom slučaju, prvostepeni sud je, u slučaju odmeravanja vrste i visine kazne, kao otežavajuću okolnost cenio nepotvrđene činjenice koje se odnose na kazne osuđenog i koje nemaju jasnu referencu u početku da li su to odluke forme naravno a zatim o kakvim predmetima se radi. Pored ovoga, kao otežavajuća okolnost ceni se i element krivičnog dela za koje

je osuđeni oglašen krivim i osuđen mu je kao otežavajuća okolnost, jer je kao otežavajuća okolnost to što osuđeni nije poštovao odluku suda, iako nije poštovao sud je element krivičnog dela, ističe se kao otežavajuća okolnost iz člana 393. stav 1. KZRK-a, tako da je ovom otežavajućom okolnošću prvostepeni sud udvostručio otežavajuće okolnosti u oštećenje osuđenog.

4. U ponovnom postupku, prvostepeni sud mora postupiti u skladu sa primedbama datim u ovoj presudi i doneti pravičnu i zakonitu odluku u ovom krivičnom predmetu.
5. Iz ovih razloga, ovaj sud je, u skladu sa članom 438. stav 1. tačka 1.2. ZKP-a, odlučio kao u dispozitivu ove presude.

**Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.16/2024,
od 16.01.2024.godine.**

”Ovaj slučaj je značajan zbog činjenice da je sudsko-medicinsko veštačenje sastavljeno bez relevantne medicinske dokumentacije, već samo na osnovu fotografije oštećenog, a osim toga, ova fotografija nema datum kada je napravljena niti bilo koji drugi podatak.

Bitno je da je sud pogrešio kada je prihvatio kao pouzdano veštačenje veštaka koje je sastavljeno bez medicinske dokumentacije“.

I. Tok predmeta

1. Osnovni Sud u Prištini – Ogranak u Lipljanu je presudom P.br.174/2022 od 20.02.2023.godine oglasen krivim za krivično delo laka telesna povreda iz člana 185. stav 3. podstav.3.1. člana 77 KZRK-a i osudio ga na kaznu zatvora u trajanju od 3 (tri) meseca. Osuđeni je dužan da na ime sudskog paušala uplati iznos od 50 € i iznos od 20 € u fond za obeštećenje žrtava krivičnog dela, dok je oštećenom naloženo da podnese građansku parnicu.spor za ostvarivanje imovinskopravnog zahteva.
2. Apelacioni Sud Kosova je presudom PA1.br.526/2023 od 18.09.2023.godine odbio kao neosnovanu žalbu branioca osuđenog i potvrdio presudu prvostepenog suda.

3. Protiv ovih presuda zahtev za zaštitu zakonitosti podneo je branilac osuđenog advokat Sh.S., iz L., zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, sa predlogom da Vrhovni Sud Kosova usvoji kao zaosnovan zahtev za zaštitu zakonitosti, pobijane presude poništiti i predmet vratiti prvostepenom sudu.
4. Kancelarija Glavnog Državnog Tužilaca Kosovo je dopisom KMLP.II.br.07/2024 od 10.01.2024. godine predložila da se zahtev za zaštitu zakonitosti odbije kao nezaosnovan.
5. U zahtevu branilac okrivljenog ističe da osporene presude sadrže bitne povrede odredaba krivičnog postupka jer je prvostepeni sud u revizijskoj sednici od 14.12.2022.godine doneo odluku da pozove sudskog veštaka Dr. F.B. u odnosu na veštačenje koje je sastavio, ali koja procesna radnja nije preduzeta i sudski veštak nije saslušan kao veštak u odnosu na njegovo veštačenje. Tvrdi se da je saslušanje ovog veštaka važno kako bi se dala dodatna pojašnjenja, a to bi omogućilo odbrani da ospori ovo veštačenje, s obzirom da je predmetno veštačenje nedopustiv dokaz, jer je izdato bez medicinske dokumentacije koja bi dokazao da je oštećeni zatražio lečenje. Pored toga, ističe se da se sudsko-medicinsko veštačenje prilikom utvrđivanja vrste i posledica telesne povrede zasniva na uvidu u fotografije oštećenog, dok fotografije ne sadrže datum kada su nastale, a

veštak se takođe mora razjasniti kako je samo na osnovu fotografija i bez medicinske dokumentacije došao do mišljenja o fizičkim povredama oštećenog.

6. Tvrdi se da je prvostepeni sud povredio odredbe krivičnog postupka i u slučaju nesaslušanja svedoka koje je osuđeni predložio i u ovom slučaju pogrešno tumačio zakonsku odredbu, budući da je odredbom čl. 127. Zakonika o krivičnom postupku, predviđao je oslobađanje svedoka sa saslušanja u slučaju njihove bliskosti sa osuđenim, a ne sa oštećenim, kako je pogrešno utvrdio prvostepeni sud.
7. Po zahtevu su izneti zahtevi u vezi sa povredom krivičnog zakona, i to u vezi sa tim da je osuđeni oglašen krivim za krivično delo laka telesna povreda iz člana 185. stav 3. podstav.3.1. u vezi sa članom 77. KZRK-a, odnosno da je kontinuirano vršio krivično delo i što nije dokazano ni jednim jedinim dokazom, osim fotografije oštećenog i veštačenja na osnovu ovog fotografija i izjava oštećenog.

II. Procena apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova

1. Vrhovni Sud Kosova je na sednici veća razmotrio spise predmeta u smislu člana 435. stav 1. u vezi sa članom 436. stav 1. ZKP i nakon procene tvrdnji u zahtevu našao da:

- je zahtev zaosnovan.

2. Po proceni Vrhovnog Suda Kosova, tvrdnje branioca osuđenih su zaosnovane, jer presude protiv kojih je podnet zahtev sadrže povrede koje se navode u zahtevu povredu za koju se tvrdi u zahtevu i doneta je presuda prvostepenog suda uz bitnu povredu odredaba krivičnog postupka po odredbi člana 384. stav 2. podstav 2.7 u vezi sa članom 369. st. 7 ZKP-a, budući da je prvostepeni sud.

3. Prema stavu Vrhovnog Suda Kosova, u konkretnom slučaju, prvostepeni sud nije izneo potpuno obrazloženje, već u svojoj presudi samo opis odbrane osuđenog lica i svedočenje oštećenog. svedok je dat bez procene verodostojnosti njihovih iskaza. Štaviše, nije izneto nikakvo opravdanje u vezi sa nenaslušanjem sudskog veštaka, uprkos činjenici da je na osnovu zapisnika sa ročišta od 14.12.2022. godine isti zakazan za ročište od 19.01.2023.godine u presudi prvostepenog suda nije dato obrazloženje zašto veštak nije saslušan u daljem sudskom postupku ovog procesu i na taj način omogućiti drugoj strani, odnosno odbrani osuđenog, da

postavlja pitanja u vezi sa okolnostima kako je veštak došao do zaključka u vezi sa medicinsko-pravnim veštačenjem o prirodi i vrsti telesnih povreda koje je oštećeni zadobio, a posebno da je svoje veštačenje potkrepio samo fotografijama oštećenog i bez druge medicinske dokumentacije, ove tvrdnje su istaknute u zahtevu za zaštitu zakonitosti.

4. U ovom aspektu je od značaja činjenica da se ne zna ni izvor ni datum fotografije žrtve, a na osnovu spisa predmeta proizilazi da je krivično delo navodno počinjeno 17.11.2022.godine oštećen u predmetu predočen 08.02.2022. godine, dok su fotografije u vezi sa telesnim povredama predočene tokom policijskog saslušanja, i to na 21.08.2022.godine i da svi ovi aspekti nisu u dovoljnoj meri ispitani i obrazloženi presudom prvostepenog suda. Takođe, ne slušajući svedoke H.H. i F.H., čini se da je pogrešno tumačenje odredaba krivičnog postupka, budući da je odredbom člana 127. Krivičnog zakonika određeno oslobađanje svedoka od obaveze da ne svedoče u odnosu na okrivljenog, a ne na okrivljenog oštećenog, i to imajući u obzir da svedoci i osuđeno lice nemaju veze koje bi ih mogle osloboditi obaveze svedočenja u ovom krivičnom predmetu.
5. Vrhovni Sud Kosova, procenjuje da prvostepeni sud nije dao obrazloženje o tome šta su bile konkretne radnje osuđenog lica u sukcesiji, osim u dispozitivu presude prvostepenog suda naglašena je reč

„nastavak“ i osuđeni je oglašen krivim za krivično delo u toku, međutim opis radnji osuđenog se fokusira samo na opis njegovih radnji tokom dana od 17.11.2021.godine, odnosno nema opisa radnji osuđenog lica uzastopce (kao što je istaknuto u opisu odredbe presude) koje bi mogle da kvalifikuju krivično delo laka telesna povreda iz člana 185. stav 3. podstav.3.1 u vezi sa članom 77 KZRK-a. Pored toga, članom 77. Krivičnog zakonika definisani su posebni uslovi za postupanje po krivičnom delu u toku, ali za ovaj aspekt prvostepeni sud nije dao obrazloženje i ovakav način opisivanja odredbe presude prvostepenog suda predstavlja nesklad između opisa odredbe i obrazloženja presude i u suprotnosti je sa spisima predmeta, jer u spisima predmeta proizilazi da je osuđeni on je inkriminisanu radnju izvršio tek opisanog dana, dok se njegova radnja opisuje kao kontinuirana. Osim toga, prvostepeni sud mora imati u obzir činjenicu da se krivična dela protiv života i tela ne mogu vršiti ubuduće, jer svako povredu telesnog integriteta predstavlja posebno krivično delo, pa stoga i zakonska definicija da je krivično delo učinjeno u nastavku protivreči prirodi krivičnog dela za koje je osuđeni oglašen krivim.

6. Iz svega navedenog, Vrhovni Sud Kosova procenjuje da je u prvostepenoj presudi učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 384. stav 2. podstav 2.7 u vezi sa članom 369. stav 7. ZKP-a, čije povrede nisu

otklonjene presudom drugostepenog suda. Pored toga, navedene povrede takođe dovode u sumnju činjenično stanje jer nije dokazana tačnost odlučnih činjenica, te je iz tog razloga zahtev za zaštitu zakonitosti zaosnovan, zbog čega je doneta odluka o ukidanju sporne presude i ozbiljnog razmatranja ovog pitanja.

7. U ponovnom postupku prvostepeni sud je dužan da postupi u skladu sa primedbama datim u ovoj presudi i izvede postojeće dokaze, a po potrebi i druge dokaze, a nakon toga donese pravičnu i zakonitu odluku u ovom krivičnopravnom predmetu.
8. Iz gore navedenog iu smislu člana 438. st. 1 tačka 1.2 ZKP-a, odlučeno je kao u dispozitivu ove presude.

**Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.37/2024,
od 30.01.2024.godine.**

”Ovaj predmet je značajan zbog toga što je prvostepeni sud pri odmeravanju kazne kao otežavajuću okolnost uzeo činjenicu da su podaci iz krivične prošlosti osuđenog i ocenivši kao otežavajuću okolnost to što je osuđeni u dvanaest slučajeva bio sumnjiv.

Otežavajuća okolnost mora biti dokazana pravosnažnim odlukama, a ne za slučajeve u kojima je okrivljeni osumnjičeni jer se još uvek ne zna epilog ovih predmeta“.

I. Tok predmeta

1. Osnovni Sud u Peći - Departman za Teška Krivična Dela, presudom PKR.br.57/2019 od 25.04.2023.godine, osuđeni A.Gj. proglasio krivim za krivično delo lihvarstva iz člana 343 stav 2 KZRK-a i osudio ga na kaznu zatvora u trajanju od 2 (dve) godine i 6 (šest) meseci i novčanu kaznu od 3000 (tri hiljade) €, dok je u izrečenu kaznu uračunato vreme provedeno u pritvoru i kućnom pritvoru od 24.08.2016.godine 14.04.2017.godine. Od osuđenog je oduzet iznos od 11.700 €, kao i obavezan da na ime troškova krivičnog postupka isplati iznos od 200 €, iznos od 150 €, na ime sudskog paušala. godine, i iznos od 30€, u fond

- za obeštećenje žrtava krivičnih dela. Dok je oštećeni dužan da naknadi štetu u iznosu od 24.700€.
2. Apelacioni Sud Kosova -Departma za Teška Krivična Dela, presudom PAKR.br.442/2023 od 11.10.2023.godine, usvojio je kao delimično zaosnovanu žalbu branioca osuđenog samo u vezi oduzimanja i obaveza obeštećenja oštećenog na način da je oštećenom M.J. vraćena vrednost zaplene u iznosu od 11.700€. dok je za preostali deo u iznosu od 13.700€ osuđeni dužan da plati oštećenom R.J.Ostali deo presude je ostalo nepromenjeno.
  3. Protiv ovih presuda zajednički zahtev za zaštitu zakonitosti podneli su branioci osuđenih, advokati A.D. i G.K., zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, povrede krivičnog zakona i drugih povreda odredaba krivičnog postupka koje su uticale na zakonitost sudske odluke, sa predlogom da Vrhovni Sud Kosova usvoji zahtev kao zaosnovan za zaštitu zakonitosti, pobijane presude ukine i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovni postupak.
  4. Kancelarija Glavnog Državnog Tužioca Kosova je dopisom KMLP.II.br.19/2024 od 23.01.2024.godine predložila da se zahtev za zaštitu zakonitosti odbije kao nezaosnovan.

5. U zahtevu branilac okrivljenog ističe da se u pobijanim presudama radi o bitnim povredama odredaba krivičnog postupka iz razloga što su pobijane presude nerazumljive, protivrečne po svom sadržaju i razlozima navedenim, kao i protivrečnosti između obrazloženja iznetih i sadržaja spisa predmeta, spisa i izjava koje su stranke dale u toku krivičnog postupka.

6. Činjenica da se u presudama dvaju nižestepениh sudova radi o bitnim povredama odredaba krivičnog postupka iz člana 384. stav 1. podstav.1.10. u vezi sa stavom 2. podstav 2.5. 369. st. 6. ZKP-a, budući da je prvostepeni sud smatrao krivičnu prošlost osuđenog kao otežavajuću okolnost gde se ispostavilo da je u dvanaest slučajeva bio osumnjičen, dok su u dva slučaja podignute optužnice čije se okolnosti ne mogu smatrati otežavajućim zbog činjenice da njihov epilog nije poznat. Ovu povredu je počinio drugostepeni sud, jer je i pored činjenice da je protiv presude prvostepenog suda branilac osuđenog podneo žalbu i na odluku o krivičnoj sankciji drugostepeni sud u presudi nije istakao ni jednu rečenicu o razlogu odbijanja žalbenih zahteva u vezi sa ovim zahtevom. Štaviše, drugostepeni sud bi, po službenoj dužnosti, morao da proceni kaznu koju je izrekao prvostepeni sud, a čije povrede su navodno nametnule poništavanje osporenih presuda.

II. Procena apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova

1. Vrhovni Sud Kosova je na sednici veća razmotrio spise predmeta u smislu člana 435. stav 1. u vezi sa članom 436. stav 1. ZKP-a i nakon procene tvrdnji u zahtevu našao da:

- je zahtev zaosnovan

2. Po proceni Vrhovnog Suda Kosova, tvrdnje branilaca okrivljenog su zaosnovane, jer presuda drugostepenog suda sadrži povrede za koje se to tvrdi u zahtev i pobijane presude dva nižestepena instanca donete uz bitnu povredu odredaba krivičnog postupka po odredbi člana 384. stav 1. podstav.1.10. i st.2. podstav.2.7. KZRK-a pošto je prvostepeni sud prvobitno u obrazloženju svoje presude kao otežavajuće okolnosti naveo podatke iz krivične prošlosti osuđenih i ocenivši kao otežavajuću okolnost to što je osuđeni bio osumnjičen u dvanaest slučajeva, iako konačan epilog ovih slučajeva još nije poznat. Dok drugostepeni sud u žalbenom postupku takođe nije ispitao tvrdnje koje su iznete u vezi sa odlukom o izrečenoj kazni iu ovom slučaju je oglušio o žalbene navode u celini, odnosno nije izneo opravdanje u odnosu na tvrdnje u vezi sa odlukom o izrečenoj kazni, ove tvrdnje su istaknute u zahtevu za zaštitu zakonitosti.

3. Iz svega navedenog, Vrhovni Sud Kosova procenjuje da se u presudi drugostepenog suda proizilazi bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 384. stav 1. podstav.1.10. i stav.2. podstav 2.7 u odnosu na član 369. stav 6. ZKP-a i zbog toga je zahtev za zaštitu zakonitosti zaosnovan, zbog čega je doneta odluka o ukidanju presude protivio i serijski preispitivanje ovog predmeta u drugostepenom sudu.
4. U ponovnom postupku, drugostepeni sud mora postupiti u skladu sa primedbama datim u ovoj presudi i proceniti sve žalbene tvrdnje istaknute u žalbi i nakon toga doneti pravičnu i zakonitu odluku u ovom krivičnopravnom predmetu.
5. Iz gore navedenog i u smislu člana 438. stav 1. tačka 1.2 ZKP-a, odlučeno je kao u dispozitivu ove presude.

**Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.57/2024,
od 06.02.2024.godine.**

”Ovaj slučaj je važan zbog činjenice da presuda okrivljenom nije doneta na njegovom maternjem jeziku i da mu je povređeno pravo na upotrebu jezika”.

I. Tok predmeta

1. Osnovni Sud u Gnjilanu – Departman za Teška Krivična Dela, presudom PKR.br.68/2021 od 15.02.2023.godine oglašen je krivim za krivično delo zloupotreba položaja ili službenih ovlašćenja iz člana 422. st.1. KZRK-a, i osudio ga na kaznu zatvora u trajanju od ... Osuđeni je dužan da plati iznosa od ... €, na ime troškova krivičnog postupka, iznos od ... €, na ime sudskog paušala, i iznos od ... €, u fond za obeštećenje žrtvama zločina. A oštećeni je dužan da na ime imovinskopravnog zahteva isplati iznos od ... €.
2. Apelacioni Sud Kosova-Departman za Teška Krivična Dela je presudom PAKR.br.406/2023 od 06.11.2023.godine odbio kao nezaosnovanu žalbu branioca osuđenog, dok je presudom prvostepenog suda potvrdio.

3. Protiv ovih presuda zahtev za zaštitu zakonitosti podneo je branilac osuđenog N.N., advokat I.H. Gj., zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka i povrede krivičnog zakona, sa predlogom da Vrhovni Sud Kosova usvoji zahtev za zaštitu zakonitosti kao zaosnovan, poništi osporene presude i vraća predmet na ponovni postupak prvostepenom sudu.
4. Kancelarija Glavnog Državnog Tužilaca Kosova je dopisom KMLP.II.br.31/2024 od 31.01.2024. godine predložila da se zahtev za zaštitu zakonitosti usvoji kao zaosnovan.
5. U zahtevu branilac osuđenog navodi da je u presudi drugostepenog suda učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz razloga što presuda drugostepenog suda nije dostavljena osuđenom na srpski jezik, odnosno preveden na njegov maternji jezik kojim govori.

II. Procena apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova

1. Vrhovni Sud Kosova je na sednici veća razmotrio spise predmeta u smislu člana 435 stav 1 u odnosu na član 436 stav 1 Zakona o krivičnom postupku (ZKP) i nakon procene tužbenih zahteva u zahtev, utvrdio da:

- je zahtev zaosnovan.
2. Prema proceni Vrhovnog Suda Kosova, bez razmatranja ostalih tvrdnji istaknutih u zahtevu, proizilazi da je tužbeni zahtev branioca osuđenog zaosnovan, jer na osnovu iznetog tužbenog zahteva, ali i dokumenata predmeta, proizilazi da presuda prvostepenog suda druga nije dostavljena osuđenom na srpskom jeziku, u kom slučaju mu je povređeno pravo i ispostavlja se da je to povreda definisana odredbom člana 384. st. 2 2.1 u vezi sa članom 14. stav 8. ZKP-a, ovi navodi istaknuti u zahtevu za zaštitu zakonitosti.
  3. Vrhovni Sud Kosova, procenjuje da drugostepeni sud nije postupio u skladu sa odredbom člana 14. stav 8. Krivičnog zakonika, u kom slučaju je utvrđeno da: *„Okrivljeni i lice koje izdržava kaznu ko ne razume jezik postupka mora da obezbedi, u razumnom roku, prevod sudskih poziva, odluka i podnesaka, u celini ili delimično, u zavisnosti od toga da li su relevantni za svrhu omogućavanja okrivljenom ili licu na izdržavanju kazne da se upozna sa predmetom protiv njega, na jeziku koji koristi u postupku, ili drugim dokumentima koji su od suštinskog značaja da bi se obezbedilo da može da ostvari svoje pravo na odbranu i obezbedi nepristrasnost postupka. Suštinski dokumenti uključuju svaku odluku kojom se lice lišava slobode, svaku optužnicu i bilo koju presudu.”*

Dakle, iz tumačenja navedene odredbe i spisa predmeta proizilazi da presuda drugostepenog suda osuđenom nije dostavljena na maternjem jeziku, te je iz tog razloga zahtev za zaštitu zakonitosti bilo opravdano, što je za posledicu imalo donošenje odluke o vraćanju predmeta radi dostavljanja presude drugostepenog suda prevedene na jezik osuđenog, odnosno na srpski jezik, budući da u ovom predmetu, osim kršeći gore navedene odredbe, izgleda da je takođe povređeno zagarantovano pravo na upotrebu jezika prema članu 30. stav 4. Ustava Republike Kosovo i članu 6. stav 3. tačka e. EKLJP-a.

4. Iz ovih razloga, usvojen je zahtev za zaštitu zakonitosti u ovom delu i odlučeno kao u dispozitivu ove presude uz napomenu da se navedene povrede moraju otkloniti i drugostepeni sud postupiti u skladu sa datim primedbama.
5. Iz gore navedenog i u smislu člana 438. stav 1. tačka 1.2 ZKP-a, odlučeno je kao u dispozitivu ove presude.

**Presuda apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML.Br.173/2024,
od 26.03.2024.godine.**

” U ovom slučaju, krivični zakon je protumačen na pogrešan način, odnosno krivično delo zlostavljanja dece u pornografiji iz člana 238 stav 2 KZRK-a. Pošto umišljaj okrivljenog da izvrši ovo krivično delo nije analiziran“.

I. Tok predmeta

1. Osnovni Sud u Prištini –Departman za Maloletnike je presudom PM.br.166/2021 od 10.05.2022.godine proglasio okrivljenog R.K krivim za krivično delo zlostavljanja dece u pornografiji iz člana 238 stav 2 KZRK-a na kaznu zatvora u trajanju od 1 (jedne) godine, u koju kaznu mu je uračunato vreme proveo u kućnom pritvoru od 04.07.2017.godine do 04.08.2017.godine. Okrivljeni je obavezan da na ime sudskog paušala i iznos od 50€ uplati fondu za obeštećenje žrtava krivičnog dela iznos od 100€, dok je oštećenom naloženo da pokrene parnični spor radi ostvarivanja imovinskopravnog zahteva.
2. Apelacioni Sud Kosova – Departman za Maloletnike je presudom PAKR.br.410/2022 od 30.01.2024.godine odbio kao nezaosnovanu žalbu branioca okrivljenog i potvrdio presudu prvostepenog suda.

3. Protiv ovih presuda zahtev za zaštitu zakonitosti podneo je branilac okrivljenog R.K., advokat G.H. G., zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, sa predlogom da Vrhovni Sud Kosova usvoji zahtev za zaštitu zakonitosti kao zaosnovan, pobijane presude preinače i okrivljeni oslobodi od optužbe ili presude se poništavaju i predmet vraća prvostepenom sudu na ponovni postupak.
4. Kancelarija Glavnog Državnog Tužilaca Kosova je dopisom KMLP.II.br.99/2024 od 18.03.2024. godine predložila da se zahtev za zaštitu zakonitosti odbije kao nezaosnovan.
5. U zahtevu branioca *okrivljenog* se tvrdi da u presudama prvostepenog suda nisu pravilno i jasno procenjeni dokazi stranaka u postupku i kojima bi se dokazalo da su radnje osuđenog formirali ili ne bitne elemente krivičnog dela koje mu se stavlja na teret, kako je to definisano zakonskim odredbama, odnosno da li je osuđeni svojim radnjom ili nečinjenjem povredio zaštićenu vrednost, odnosno bio osuđenik uključen u izvršenje ovog krivičnog dela.
6. Tvrdi se da bi u slučaju procene dokaza, odnosno za dokazivanje postojanja elemenata krivičnog dela za koje je osuđeni oglašen krivim, bilo potrebno pravilno dokazati protivrečne dokaze i preko njih

zaključiti koji dokazi su dokazali postojanje krivičnog dela. Ovo iz razloga što je oštećena prilikom davanja iskaza istakla činjenicu da nikada nije komunicirala sa osuđenikom, a to je dokazano i veštačenjem telefona osuđenice što dokazuje da nije bilo telefonskog kontakta između njih i koji dokazi nisu uzeti u obzir, jer ako bi bili pravedno procenjeni onda bi osuđeni morao biti oslobođen optužbe.

II. Procena apelacionog veća Vrhovnog Suda Kosova

1. Vrhovni Sud Kosova je na sednici veća ispitao spise predmeta u smislu člana 435 stav 1 u odnosu na član 436 stav 1 Zakona o krivičnom postupku (ZKP) i nakon procene tvrdnji u zahtevu , utvrdio da:

- zahtev za zaštitu zakonitosti je zaosnovan.

1. Iako branilac u zahtevu tvrdi da pobijane presude sadrže bitne povrede odredaba postupka, ovaj sud procenjuje da u konkretnom slučaju nisu evidentne bitne povrede odredaba krivičnog postupka, već da na osnovu Dokazi primenjeni u ovom slučaju, pogrešno je primenjen krivični zakon kada je osuđeno lice oglašeno krivim za krivično delo zlostavljanja dece u pornografiji iz člana 238 stav 2 KZRK-a. Dakle, izvedeni dokazi su pogrešno protumačeni i izvedeni su pogrešni

zaključci, a to na štetu osuđenog, samim tim, omogućava da se presude dveju nižestepenih instanci preinače tako što će se ovaj predmet stavljati u zaslužan način. Štaviše, uzimajući u obzir činjenicu da je ovaj slučaj jednom ustupljen na vraćanje drugostepenog suda prema presudi PKR. br. 157/2021 od 27.05.2021.godine sa dodatnim uputstvima za prvostepeni sud, a koja su adresirana tokom ponovnog postupka, Vrhovni sud Kosova procenjuje da je u reviziji dva nižih sudskih instanci,uzimajući u obzir sve moguće dokaze za utvrđivanje ovog krivičnog dela, tako da nije bilo prepreka da ovaj sud da epilog ovom krivičnom predmetu.

2. Vrhovni Sud Kosova, procenjujući tužbe branioca okrivljenog, nalazi da su osporene presude donete povredom krivičnog zakona iz člana 385. stav 1. stav 1.1. Krivičnog zakonika, jer su radnje za koje je okrivljeni okrivljeni je oglašen krivim i osuđeni ne predstavljaju krivično delo.
3. Prvostepeni sud je okrivljenog proglasio krivim za krivično delo zlostavljanja dece u pornografiji iz člana 238 stav 2 KZRK-a, opisujući u izreci presude da: „... *nakon primanja fotografija, isti akt ih je podelio majci žrtve O.M.*“. Međutim, prema proceni Vrhovnog Suda Kosova, iz gore istaknutog opisa, kao i iz dokumentacije slučaja i dokaza koji su sprovedeni u sudskoj reviziji, proizilazi da su u konkretnom slučaju

radnje okrivljenog nije ispunio sva objektivna i subjektivna obeležja predmetnog krivičnog dela.

4. Odredbom člana 238. stav 2. Krivičnog zakonika utvrđeno je da se izvršenje ovog krivičnog dela vrši na alternativni način i da: „Ko prodaje, podeljuje, promovise, prikazuje, prenosi, nudi ili vrši dostupna pornografija za decu“. Dakle, iz opisa krivičnog dela moram prvo da utvrdim koji su elementi ovog krivičnog dela, a zatim da utvrdim da li su ispunjeni traženi elementi ili ne. Na osnovu ovoga, Vrhovni Sud Kosova se u celini slaže sa zaključcima dve sudske instance da su u konkretnom slučaju, prema onome što je navedeno u odredbi prvostepene presude, objektivne okolnosti slučaja ne ispadaju sporne i to: okrivljeni je poslao (podelio) nekoliko golih fotografija oštećenog A.M. njenoj tetki O.M. i da je žrtva dete (13 godina, 9 meseci i 13 dana). Ali iz ovih okolnosti proizilazi da je sporna subjektivna okolnost, odnosno činjenica da je slanje ovih fotografija urađeno u svrhu pornografije ili u cilju njenog objavljivanja, i upravo je taj aspekt činio razliku između tumačenja koje je dao sud o stepenu prvog i koji je nalaz prihvatio drugostepeni sud sa jedne strane i Vrhovni Sud Kosova sa druge strane. Iz tumačenja zakonske norme proizilazi da radnje slanja fotografija sa pornografskim sadržajem moraju biti učinjene kako bi osoba kojoj se one šalju doživela seksualno zadovoljstvo kroz slike ovih

fotografija, a na njoj, lica kategorisana kao deca su izložena. A u konkretnom slučaju iz spisa predmeta proizilazi da su fotografije poslate tetki oštećenog, koja nema logično rezonovanje da su poslate u tu svrhu, naprotiv, slanje fotografija je obavljeno sa potpuno različite svrhe obaveštavanja njega a preko njega i roditelja oštećene za njeno ponašanje i ni u kom slučaju u svrhe pornografije, kako to pogrešno tumače dve nižestepene instance.

5. Da je slanje fotografija od strane okrivljenog izvršeno bez predviđenih ciljeva zakonske odredbe, vidi se i analizom izvedenih dokaza i samog svedoka koji je dobio fotografije O.M. koji potvrđuje činjenicu da je „...namera okrivljenog bila dobra, ali njegov postupak loš...“, zatim od same oštećene, koja je kategorički negirala bilo kakvu komunikaciju sa okrivljenim, a još manje slanje fotografija od njenih, potvrdila je preko pregledom telefona okrivljenog, gde nije utvrđen kontakt između njega i oštećenog, a da se ovde ne ističe odbranu okrivljenog, koji je od početka krivičnog postupka isticao svrhu da slanje fotografija u cilju sprečavanja ponašanja žrtve i ni pod kojim uslovima u druge svrhe.
6. Iz svega navedenog, Vrhovni Sud Kosova nalazi da su dva nižestepena suda, u činjeničnom stanju dokazanom na pravičan i potpun način, pogrešno primenili materijalno pravo, odnosno doneli pogrešne

zaključke i pravilan je tužbeni zahtev iz zahteva da je povreda krivičnog zakona iz člana 385. tačka 4. ZKP učinjena na štetu okrivljenog, pa je tužbeni zahtev usvojen i odlučeno da se okrivljeni oslobodi optužbe.

**Presuda krivičnog veća Vrhovnog Suda Kosova-PML br. 179/2024,
od 26.03.2024.**

”U ovom slučaju pogrešno je primenjena presuda u odsustvu “.

I. Okolnosti pitanja

1. Osnovni sud u Gnjilanu – Odelje Departman za teška krivična dela, presudom PKR.br.191/2022 od 16.05.2023.godine, proglasio je osuđenog M. B. krivim za krivično delo neovlašćenog posedovanja, kontrole ili posedovanja oružja iz člana 366 stav 2. KZRK-a i osudio ga na kaznu zatvora u trajanju od 18 (osamnaest) meseca u koju kaznu je uračunato vreme provedeno u kućnom pritvoru od 17.09.2020 do 10.03.2021. Osuđeni je dužan da plati iznos od 50 €, na ime sudskog paušala i iznos od 50 €, u fond za obeštećenje žrtava zločina, dok je oštećeni upućen da pokrene parnični spor za ostvarivanje imovinskopravnog zahteva.
2. Apelacioni sud Kosova –Departman za teška krivična dela je presudom PAKR.br.378/2023 od 21.12.2023.godine odbio kao neosnovanu žalbu branioca osuđenog i potvrdio presudu prvostepenog suda.

3. Protiv ovih presuda zahtev za zaštitu zakonitosti podneo je branilac osuđenog M. B., advokat Ekrem Pira iz V., zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, povreda krivičnog zakona i drugih povreda odredaba krivičnog postupka koje su uticale na zakonitost sudske odluke sa predlogom da Vrhovni sud Kosova usvoji kao osnovan zahtev za zaštitu zakonitosti, ukine osporene presude i da se predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno suđenje ili da se presude preinače i da osuđenom izrekne blažu kaznu.
4. Kancelarija glavnog tužioca države Kosovo je dopisom KMLP.II.br.104/2024 od 19.03.2024.godine predložila da se zahtev za zaštitu zakonitosti odbije kao neosnovan.
5. U zahtevu branilac okrivljenog navodi da osporene presude sadrže bitne povrede odredaba krivičnog postupka jer prvostepeni sud nije sastavio svoju presudu u skladu sa odredbom člana 369. stav 4., 6. i 7. st. ZKP-a , iz razloga što dispozitiv presude ne sadrži potrebne podatke da su u radnjama osuđenog stvoreni elementi slike krivičnog dela. Takođe, nije na potpun i jasan način izvedena tačnost odlučujućih dokaza za utvrđivanje krivičnog dela i krivične odgovornosti osuđenog lica. Tvrdi se da je izneto potpuno nejasno obrazloženje između sadržaja spisa predmeta i iskaza datih tokom sudskog pretresa od strane osuđenog, s

jedne, i svedoka, s druge strane, kao i donetih zaključaka kroz ovih kontradiktornih iskaza.

6. Dalje, u zahtevu se takođe tvrdi da je prvostepeni sud tokom razvoja postupka povredio odredbe članova 5. i 6. EKLjPS-a i člana 31. Ustava Kosova.

II. Ocenjivanje krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Vrhovni sud Kosova je na sednici veća razmotrio spise predmeta u smislu člana 435. stav 1. u vezi sa članom 436. stav 1. Zakonika o krivičnom postupku (ZKP) i nakon ocene tvrdnji u zahtevu konstatovao da je:

- zahtev zasnovan.

2. Prema oceni Vrhovnog suda Kosova, tvrdnje branioca osuđenog su osnovane, jer presude protiv kojih je podnet zahtev, sadrže povrede za njega te je presuda prvostepenog suda doneta uz bitnu povredu odredaba krivičnog postupka prema odredbi člana 384. stav 2. podstav 2.1. u vezi sa članom 303. stav 2. ZKP-a, pošto je prvostepeni sud pogrešno primenio zakonske odredbe u pogledu suđenja u odsustvu osuđenog.

3. Prema stavu Vrhovnog suda Kosova, u konkretnom slučaju, prvostepeni sud je pri donošenju odluke o sprovođenju suđenja u odsustvu samo delimično poštovao zakonsku odredbu člana 303. stav 2. i 4. ZKP-a i kojima je utvrđeno da: *„Se optuženi smatra da se odriče prava da bude prisutan na sudskom pretresu pod sledećim okolnostima: 2.1. kada je optuženi bio prisutan na prvom ročištu i bio obavešten o datumu sudskog pretresa od strane pretresnog sudije pojedinaca ili predsednika sudskog veća u skladu sa čl. 280. i 282. ovog zakonika, ili na drugom sudskom ročištu i optuženi obavešten o obavezi da prisustvuje suđenju i da se suđenje može nastaviti ako se optuženi dobrovoljno ne pojavi na suđenje; ili 2.2. Bio je prisutan na suđenju, ali se potom nije pojavio na narednim ročištima i obavešten je o novom terminu glavnog pretresa u skladu sa tačkom 2.1 ovog člana, 4. Da bi se odlučilo da li će se suđenje održati u odsustvu optuženog, sudija pojedinac ili predsednik veća održava saslušanje kako bi utvrdio zašto je optuženi odsutan i da bi ocenio svako objašnjenje ili dokaz ukoliko je optuženi dobrovoljno odlučio da odsustvuje na suđenje. Posebno, prilikom donošenja ove odluke, sudija pojedinac ili predsednik veća uzima u obzir da li su uloženi razumni napori da se optuženi pronađe”.*
4. Na osnovu gore navedenih odredbi i zapisnika sudskog pretresa od 24.04.2023. godine, u kom slučaju je doneto rešenje da se suđenje održi

u odsustvu, proizilazi da su samo delimično ispunjeni zakonski uslovi za sprovođenje suđenja u odsustvu. Na osnovu spisa predmeta i presude prvostepenog suda, proizilazi da je u konkretnom slučaju prvostepeni sud završio sve radnje definisane odredbama član. 172. i 173. ZKP-a, međutim, da bi se ostvarilo suđenje u odsustvu, iu primeni člana 303. st. 2. i 4. ZKP-a, obavezno je da se svi utvrđeni uslovi kumulativno ispune i da: utvrđivanje činjenice koji je bio razlog izostanka optuženog i da li je subjektivni ili objektivni aspekt, kao i da je optuženi trebalo da bude obavešten prethodno tokom sednica (bilo ročište ili sudski pretres) na kojoj je prisustvovao da uprkos njegovog izostanka tokom budućih sudskih pretresa suđenje se može nastaviti u odsustvu, odnosno sudski pretres će se održati bez njegovog prisustva. Dakle, kako proizilazi iz spisa predmeta, optuženi nije imao mogućnost da se izjasni o razlogu njegovog izostanka, a takođe nije bio obavešten da bi se suđenje protiv njega moglo nastaviti bez njegovog prisustva, ovi uslovi koji su neophodni za sprovođenje suđenja u odsustvu utvrđeni prema gore opisanim zakonskim odredbama.

5. Vrhovni sud Kosova ocenjuje da suđenje u odsustvu treba posmatrati kao izuzetak iu svetlu činjenice da se izostankom optuženog krše neka od njegovih zagarantovanih prava kao deo redovnog sudskog procesa, dakle u svetlu ovog principa neophodno je da kriterijumi za primenu suđenja u

odsustvu budu u potpunosti ispunjeni prema odredbama krivičnog postupka i da se poštuju prava optuženog u svetlu Ustava Kosova i EKLJPS-a.

6. Iz svega navedenog, Vrhovni sud Kosova ocenjuje da je u prvostepenoj presudi učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 384. stav 2. tačka 2.1 u vezi sa članom 303. stav 2. ZKP-a, koje povrede presudom drugostepenog suda nisu otklonjene i zbog toga je zahtev za zaštitu zakonitosti bio osnovan, što je rezultiralo sa donošenjem rešenja o poništenju osporenih presuda i ponovnom suđenju ovog predmeta.
7. U ponovnom suđenju, prvostepeni sud mora postupiti u skladu sa primedbama datim u ovoj presudi i nakon toga doneti pravičnu i zakonitu odluku u ovom krivično-pravnom pitanju.
8. Iz gore iznetog i u smislu čl.438. stav 1. tačka 1.2 ZKP-a, odlučeno je kao u dispozitivu ove presude.

**Presuda krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova-PML br. 253/2024,
od 18.06.2024**

”U ovom slučaju pogrešno je protumačena namera okrivljenih i njihovo saznanje za izvršenje ovog krivičnog dela “.

I. Okolnosti pitanja

1. Osnovni sud u Prištini - Departman za teška krivična dela, presudom PKR.br.155/2022 od 30.09.2022.godine, je osuđene DŽ. B. i B. T. oglasio krivim za krivično delo zloupotreba položaja ili službenog ovlašćenja iz člana 422. stav 1. KZRK-a i osudio DŽ. B. na kaznu zatvora u trajanju od 2 (dve) godine, a osuđenog B. T. na kaznu zatvora u trajanju od 3 (tri) godine. Osuđenim je izrečena dopunska kazna - zabrana vršenja funkcije u državnoj upravi u trajanju od 2 (dve) godine, koja kazna će se izvršiti nakon izdržavanja kazne zatvora od strane osuđenih, dužni su da plate u ime sudskog paušala iznos od 200€, kao i po 50€ u fondu za obeštećenje žrtava zločina. Dok oštećenom Ministarstvu za infrastrukturu dužni su da solidarno nadoknade štetu u iznosu od 29.824,18€.
2. Apelacioni sud Kosova – Departman za teška krivična dela, presudom PAKR.br.729/2022 od 12.09.2023.godine, delimično je usvojio žalbu branilaca osuđenog B.T. u vezi sa odlukom o kazni preinačujući presudu

prvostepenog suda tako da osuđenog B.T. za krivično delo za koje je oglašen krivim osudio na kaznu zatvora u trajanju od 2 (dve) godine, dok je žalbe Osnovnog tužilaštva u Prištini i branilaca osuđenih odbio kao neosnovane, dok je potvrdio presudu prvostepenog suda.

3. Protiv ovih presuda zahtev za zaštitu zakonitosti podneli su:

- branilac osuđenog DŽ. B., advokat S.M. iz P., zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka i povreda krivičnog zakona, sa predlogom da Vrhovni sud Kosova usvoji zahtev za zaštitu zakonitosti kao osnovan, da preinači pobijane presude i da osuđenog oslobodi od optužbe ili poništi pobijane presude i pitanje (predmet) vrati prvostepenom sudu na ponovno suđenje;

- branioci osuđenog B. T. advokati A.V. i F.L. iz P., zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka i povrede krivičnog zakona, sa predlogom da Vrhovni sud Kosova usvoji zahtev za zaštitu zakonitosti kao osnovan, da preinači pobijane presude i da osuđenog oslobodi od optužbe ili da pobijane presude poništi i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno suđenje.

4. Kancelarija glavnog tužioca države Kosovo je dopisom KMLP.II.br.142/2024 od 26.04.2024.godine predložila da se zahtevi branilaca osuđenih odbiju kao neosnovani.

5. U zahtevu branilac osuđenog DŽ. B. ističe da pobijane presude su obuhvaćene bitnim povredama odredaba krivičnog postupka utvrđene odredbom člana 384. stav 2. tač.2.1, 2.2 i 2.7 ZKP-a, jer prvostepeni sud nije izneo na jasan i potpun način koje činjenice i iz kojih razloga smatra dokazanim, štaviše, ni drugostepeni sud nije jasno izneo zašto smatra da je presuda prvostepenog suda zakonita i da iznete žalbene tvrdnje nije pravilno, jasno i razumljivo ocenio. Ističe se da pobijane presude nisu uspele da opravdaju postojanje krivičnog dela i da se zasnovaju samo na iskazima svedokinje V. R., a ujednom u potpunosti zaobilazi iskaze ostalih svedoka i to A. Ž. ., M. E., H. D. i H. M. i koji kao članovi komisije za procenjivanje tenderskih ponuda tvrde činjenicu da nisu imali nikakav uticaj na procenu ponuda, a još manje pritisak ili mešanje od strane osuđenika. Iz ovoga proizilazi da se presude zasnivaju samo na iskazu svedokinje V. R., koja inkriminiše osuđenog, dok se istovremeno iskazi svedoka A. Ž., M. E., H. D. i H. M. ne samo da se ne tretiraju već se uopšte se ne uzimaju u obzir.

6. Ističe se da je na isti način postupio i drugostepeni sud, ocenjujući da je imao dovoljno dokaza kojima je dokazana krivica osuđenog, ali da se dalje ne pojašnjava kojim dokazima je dokazana krivica osuđenog, osim iskaza svedoka V. R. pošto nije bilo drugih dokaza i suprotno svim privedenim materijalnim dokazima. A to što je u knjizi protokola MI-a postojala zabeleška, to ne dokazuje krivicu osuđenog pošto je isti imao funkciju generalnog sekretara u ovom ministarstvu i nije bila njegova dužnost da vodi knjigu protokola, već ovo je bilo dužnost arhiviste i ona bi morala da prijavljuje direktoru uprave u okviru ministarstva.

7. U nastavku zahteva se tvrdi da ni tužilaštvo ni sud nisu sačinili finansijsko veštačenje ili veštačenje iz oblasti nabavke radi dokazivanja činjeničnog stanja, a uprkos činjenici da je odbrana predložila veštačenje iz ove oblasti, sud je to odbio budući da bi veštačenje poslužilo pravičnoj i stvarnoj proveru stanja, pogotovo što je osuđeni oglašen krivim za krivično delo gde se ističe da je privrednom operateru „Famis“ onemogućeno dobijanje tendera kao rezultat radnji osuđenog. Dok drugostepeni sud ističe činjenicu da se osuđeni ne optužuju za pitanja u vezi sa postupkom nabavke i da to spada potpuno u suprotnosti sa dispozitivom presude prvostepenog suda i činjenici da se optužba i presuda odnose upravo na pitanje nabavke jer je kao rezultat toga njemu

je omogućeno da ekonomski operater dobije tender sa nepovoljnijom cenom i to za iznos od 30.000€.

8. Dalje se tvrdi da je prema osuđenom povređen krivični zakon, jer nedostaju elementi krivičnog dela za koje je oglašen krivim, a to su umišljaj i protivpravnost, a to se povezuje sa činjenicom da bi se izvršilo krivično delo moraju biti ispunjena četiri elementa a to su; radnja, nezakonitost, utvrđenost i krivica, a odsustvo jednog od ovih elemenata ima za posledicu da krivično delo za koje je osuđeni oglašen krivim i kome je suđeno nije realizovano.

9. Tvrdi se da u slučaju osuđenog nije dokazan prvi element, a to je radnja za izvršenje ovog krivičnog dela, jer je isti postupio u potpunosti u skladu sa svojim ovlašćenjima u svojstvu generalnog sekretara MI-a i vršio svoja ovlašćenja u skladu sa svojim zakonskim odredbama i između ostalih nadležnosti, imao i odobrenje članova komisije za procenjivanje tendera, kao što je i postupao donošenjem odluke od 21.06.2016. menjajući sastav komisije za procenu ponuda ponuđačkih kompanija na ovom javnom tenderu. Međutim, isti nije imao druga ovlašćenja za dodelu ugovora relevantnom operateru, budući da su to ovlašćenje imali komisija za procenjivanje i menadžer nabavke, kao što se i desilo u konkretnom slučaju, a treba imati u vidu i činjenicu da operater koji je imao

najjeftiniju cenu, odnosno ekonomski operater "F." proglašen je neodgovornim zbog neispunjavanja uslova i usled toga nije čak ni podneo žalbu slažući se sa činjenicom da je do eliminacije došlo zbog neispunjavanja uslova tendera zbog činjenice da je prema dosijeju tendera rukovodilac radilišta bio je angažovan i na drugom projektu ovog Ministarstva što i nije ispunjen uslov utvrđen u ponudi da rukovodilac radilišta bude stalno u radilište. Osim toga, komisija za ocenjivanje ponuda nije donosilac odluka, već samo daje preporuku za dodelu tendera, dok ostaje u odgovornosti odgovornog službenika za nabavke da prihvati ili odbije ovu preporuku komisije, i to se ni pod kojim okolnostima ne može pripisati generalnom sekretaru MI-a, već članovima komisije i službeniku za nabavke, budući da isti nema nadležnost za donošenje odluka ni savetodavnog niti preporučljivog karaktera. Štaviše, radnja osuđenog, odnosno njegova obaveza navodno da evidentira odluku mesec dana ranije, nije dokazana nijednim dokazom osim iskazom svedokinje V. R., koja je sama izvršila evidentiranje i odgovorna je za evidentiranje spisa – odluka.

10. Po zahtevu se tvrdi da nije ispunjen ni drugi element, odnosno protivzakonitost jer donošenja odluke ... ne predstavlja protivzakonitu radnju jer je doneta u skladu sa članom 48. Zakona br.03/ L-189 u svojstvu generalnog sekretara smenjujući člana komisije, čak

nezakonitost se ne ispunjava i da je dokazano da je protokolisanje učinjeno mesec dana ranije pošto osuđeno lice nije odgovorno za protokol spisa u Ministarstvu. Štaviše, u konkretnom slučaju, odnosno krivično delo za koje je osuđeni oglašen krivim, izvršava se samo sa direktnim umišljajem i počinitac mora biti svestan svog dela, a istovremeno i njegove posledice, a po presudi prvostepenog suda, nije izneto obrazloženje u vezi sa ovim elementom, osim što je naglašena činjenica da je umišljaj dokazan kroz nadređenu školsku pripremu osuđenika, dok za osuđenog DŽ. B. činjenica da je blizak naučnom stepenu doktora nauka i da ima dugogodišnje iskustvo u upravljanju, a to predstavlja površno i apsurdno obrazloženje u sudskoj praksi.

11. Tvrdi se da u radnjama osuđenog nisu ispoljeni elementi krivičnog dela zloupotreba službenog položaja ili ovlašćenja iz člana 422. stav 1. KZRK-a, budući da na osnovu zakonske odredbe, radnja izvršenja ovog krivičnog dela postoji u slučajevima kada službeno lice koristeći svoj službeni položaj ili neizvršavanjem službene dužnosti ima koristi za sebe ili drugog i u ovom slučaju treba naglasiti da ponuđač sa najjeftinijom cenom u ovom slučaju ... „F. proglašen neodgovornim operaterom zbog neispunjavanja uslova ugovora – angažovanja nadzornika istovremeno na dva gradilišta i na ovaj način pobednikom tendera je proglašen drugi privredni operater.

12. Branioci osuđenog B.T., advokati A.V. i F.L., ističu da pobijanom presudom prvostepenog suda nisu uzeti u obzir uputstva Apelacionog suda Kosova date u njegovom rešenju PAKR.br.24/2022 od 28.03.2022. pošto nije otklonio primedbe u vezi sa iskazom svedokinje E. A., prvo zbog činjenice da nije obavestila o navodnoj pretnji i prinudi sa njene strane i ovaj dokaz trebao da se oceni u povezivanju na druge izvedenih dokaza. Mimo toga, izneto obrazloženje, osim što je manjkavo, takođe nije povezano sa drugim izvedenim dokazima, onda bi se iskaz ovog svedoka morao oceniti kao nepouzdan, budući da bi se takva veza i napravila, onda bi iskaz ove svedokinje trebalo bi da bude ocenjen kao nepouzdan, ovo zbog činjenice da je izveštaj kojim je pobednik tendera proglašen kompanija „F. nije se bio pdostavljen sada osuđenom, štaviše, ovaj dokaz nema razumnu logiku, jer iz spisa predmeta proizilazi da je samo jedna članica komisije - svedokinja - otpuštena, dok su ostala dva člana ostala i da njen glas ni pod kojim okolnostima nije bio odlučujući glas pri određivanju pobednika tendera.
13. Tvrdi se da je prvostepeni sud odbio određivanje veštačenja u vezi nanošenja štete i da je dato obrazloženje da se vrednost štete povezuje sa razlikom u ceni prvopobedničke kompanije „F. i drugo pobedničke kompanije "S." je u iznosu od oko 30.000€ i čije je odbijanje podržao i drugostepeni sud. Međutim, tvrdi se da je osuđeni oglašen krivim što je

svojim postupcima omogućio kompaniji „S“ da dobije tender i to primoravanjem svedokinje E. A. da istupi iz komisije i time je omogućeno da se kompanija „F“ proglasi za pobjednika tendera a to ukazuje na neophodnost sastavljanja veštačenja kojim bi se dokazale činjenice kojoj kompaniji bi trebalo da se dodeli tender i to predstavlja suštinski element ovog pitanja, jer se u ovom pitanju glavna tvrdnja odnosi na činjenicu da je tender dobila kompanija koja ne bi trebalo da bude proglašena pobjednik i da se to ne desilo onda ne bi postojale posledice ovog krivičnog dela a samim tim izostala bi protivpravnost i istovremeno svrha osuđenog lica. Istovremeno, sastavljanje veštačenja omogućilo bi tačno utvrđivanje visine štete, koja takođe predstavlja bitne komponente u ovom krivičnom predmetu.

14. U nastavku zahtevu se tvrdi zbog činjenice da je prvostepeni sud prekoračio optužbu koju je iznelo državno tužilaštvo zbog činjenice što je prema optužnici izmenjen činjenični opis i dispozitiva presude izmenom fraze prevazilazi ovlašćenja, vrši uticaj (opis u optužnici) rečima je preduzeo protivpravne radnje i saglasio se sa izazivanjem posledice (opis u dispozitivu presude) prilagođavajući se elementima krivičnog dela, i štaviše, dodavanjem iznosa od 29.824,18€, kojim su osuđenog obavezao da nadoknadi ovaj iznos, iako ovaj iznos nije opisan

u optužnici, što je otežalo položaj osuđenog u postupku u korist državnog tužilaštva.

15. Dalje se ističe da je usled povreda postupka podneseni su tvrdnje u vezi sa povredom krivičnog zakona, ističući činjenicu da osuđeni nije krivično odgovoran za krivično delo jer ne postoji direktan umišljaj i koja ocena je učinjena od strane drugog stepena i prilikom vraćanja ovog pitanja na ponovno suđenje, pri čemu su iznete ozbiljne primedbe u pogledu opisa radnji i ostvarivanja elemenata krivičnog dela. Štaviše, pozivajući se na opis dispozitiva presude prvostepenog suda, ističe se da se osuđeni složio sa prouzrokovanjem posledice, a što se ispostavlja da je ova formulacija suprotna direktnom umišljaju, budući da je kroz ovaj počinitelj krivičnog dela želi prouzrokovanje posledice a ne da pristaje na njeno prouzrokovanje, jer bi to podrazumevalo eventualni umišljaj i za koji ne bi trebalo da odgovara krivično. Takođe, u ovom slučaju nedostaje uzročna veza između radnje i prouzrokovane posledice, jer na osnovu opisa dispozitiva presude prvostepenog suda proizilazi da je osuđeni prinudio svedokinju E. A. da podnese ostavku kao predsednica komisije za procenjivanje ponuda i ovim je omogućeno da kompanija „S“ pobedi na tenderu, ali to se ni pod kojim okolnostima ne dokazuje na osnovu činjenice da je komisija bila sastavljena od tri člana i kada se uzme u obzir činjenica da se preporuke donose većinom glasova i da zamena jednog

člana ne predstavlja dovoljnu glasačku moć za promenu stava komisije i da pored toga komisija donosi preporuku, a ne odluku, kako je pogrešno protumačeno i da se na taj način ispostavlja se da je izostala uzročna veza uzroka i posledice.

II. Ocena krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Vrhovni sud Kosova je na sednici veća razmotrio spise predmeta u smislu člana 435 stav 1 u vezi sa članom 436 stav 1 Zakonika o krivičnom postupku (ZKP) i nakon ocene tvrdnji u zahtevu utvrdio da:

- zahtevi za zaštitu zakonitosti su zasnovane.

2. Prema oceni Vrhovnog suda Kosova, tvrdnje branilaca osuđenih su osnovane, jer presude protiv kojih je podnet zahtev sadrže povrede koje se navode u zahtevu i presuda prvostepenog suda bavio se sa bitnim povredama odredaba krivičnog postupka po odredbi člana 384. stav 2. tač.2.7 vezano za član 369. stav 7. ZKP-a, pošto je prvostepeni sud u svojoj presudi nije izneo obrazloženje prilikom rešavanja pravnih pitanja, posebno u slučaju dokazivanja krivičnog dela i krivične odgovornosti osuđenih.

3. Prema stavu Vrhovnog suda Kosova, u konkretnom slučaju, prvostepeni sud nije izneo potpuno i jasno obrazloženje u vezi sa izvedenim dokazima, ali je u svojoj presudi dat samo opis odbrane osuđenih i iskaza svedoka ne ocenjujući uopšte verodostojnost njihovih izjava. Štaviše, prilikom ocene dokaza nije uspeo da pruži opravdanje za svaki izvedeni dokaz, odnosno za svakog saslušanog svedoka, a posebno svedoke koji su bili deo komisije za ocenu ponuda za predmetni tender, a njihova svedočenja su okarakterisana kao nepouzdana bez opravdanja odakle je došao do zaključka da su ta svedočenja nepouzdana.

1. U presudi prvostepenog suda nije dato dosledno obrazloženje u vezi sa dva bitna aspekta ovog krivičnog predmeta, prvo je odbijanje za postavljanje veštaka nabavke, s obzirom na to da je cela osnova ovog predmeta se odnosi upravo na ovu oblast za koju bi znanje i stručnost stručnjaka pomogla u rasvetljavanju ovog krivičnog predmeta i drugo pitanje je u vezi sa izveštajem o proceni komisije sastavljene od E. A., H. D. i M. E., a koji su izveštaj sastavili i potpisali članovi uz preporuku da pobednik tendera bude ... „F.“, ali je to sporno i nije razjašnjena činjenica da je ovaj izveštaj dostavljen osuđenom B.T.. u cilju daljeg prosljeđivanja ovog redmeta nabavket.

2. Mimo toga, u presudi prvostepenog suda prvo nije izneto nikakvo dosledno obrazloženje u vezi sa ponudom ... "F."-a da u stvari, iz sadržaja pobijanih presuda proizilazi da se osnov povrede povezuje sa činjenicom da ovaj ekonomski operater nije proglašen pobednikom zbog činjenice da je imao najjeftiniju cenu od pobedničkog operatera, tj. ... "S.". Štaviše, čak i tražena šteta u iznosu od 29.824,18€ u potpunosti je rezultat najskupljeg ekonomskog operatera. Međutim, u ovom slučaju, kao osnova nisu uzeti materijalni dokazi niti iskazi svedoka, odnosno članova komisije za ocenjivanje da je ekonomski operater „F. bio neodgovoran jer nije ispunio uslove predviđene raspisanim tenderom da se njegovo osoblje ne angažuje u drugim gradilištima.

3. Prema oceni Vrhovnog suda Kosova, primećuje se da je u presudi prvostepenog suda krivična odgovornost osuđenih bila nedovoljno opravdana, uprkos činjenici da je odredba člana 21. stav 2. KZRK-a, utvrdila da: *„Lice postupa sa neposrednim umišljajem kada je svesno svog dela i želi njegovo izvršenje“*, a koja se povezuje sa odredbom člana 22. KZRK-a, da: *„Saznanje, umišljaj, nehat ili traženi cilj kao element krivičnog dela mogu se zaključiti iz činjeničnih okolnosti“*. Na osnovu ovoga, proizilazi da se umišljaj kao subjektivni element krivičnog dela mora ocenjivati na osnovu objektivnih okolnosti radnji osuđenih i na osnovu njihovih konkretnih radnji treba se doneti zaključak da li se

elementi ovog krivičnog dela manifestuju ili ne, a posebno njihova neposredni umišljaj. Opravdanost umišljaja i namere osuđenih na osnovu školske spreme istaknuti na strani 23 presude prvostepenog suda ni pod kojim okolnostima ne treba uzimati kao osnov za presudu o krivici, inače, njihovo obrazovanje i školska priprema mogu poslužiti kao okolnost za određivanje vrste i visine kazne nakon, nakon njihovog konačnog proglašenja krivim, ali ni pod kojim okolnostima kao odrednica njihove krivice, kako je prvostepeni sud pogrešno zaključio. Iz ovoga proizilazi da u osporenoj presudi prvostepenog suda nije obrazložen aspekt umišljaja, odnosno dato je površno obrazloženje, uprkos tome što umišljaj predstavlja suštinski subjektivni element slike ovog krivičnog dela.

4. Iz svega navedenog, Vrhovni sud Kosova ocenjuje da je presuda prvog stepena obuhvaćena bitnim povredama odredaba krivičnog postupka iz člana 384 stav 2 podstav 2.7 u vezi sa članom 369 stav 7 KZRK-a, a koje povrede nisu otklonjene presudom drugostepenog suda. Štaviše, gore navedene povrede takođe dovode u sumnju činjenično stanje jer nije dokazana tačnost odlučujućih činjenica, te je iz tog razloga zahtev za zaštitu zakonitosti bio osnovan, što je rezultiralo na donošenju odluke o poništenju pobijanih presuda i ponovnom razmatranju ovog pitanja.

Uputstva u slučaju ponovnog suđenja pitanja

5. Vrhovni sud Kosova ocenjuje da u ponovnom suđenju prvostepeni sud mora da postupi u skladu sa primedbama datim u ovoj presudi i da izvede postojeće dokaze, a po potrebi i druge dokaze, a nakon toga da donese pravičnu i zakonitu odluku u ovom krivičnom pravnom predmetu. Pre svega, mora da otkloni nejasnoće razvoja događaja, odnosno da detaljno i precizno dokaže način postupanja osuđenika, odnosno razjasniti potpuno i pravično način njihovog delovanja, detaljno analizirati celokupnu dinamiku događaja hronološki od raspisivanja tendera, procenjivanja ponuda prve komisije, sastavljanja izveštaja i načina njegovog dostavljanja službeniku za nabavke, kao i na kraju izveštaj druge komisije koja je proglasila pobednika ekonomskog operatera „S.“.
6. S obzirom da se predmet povezuje sa ocenjivanjem ponuda konkurentnih ekonomskih operatera na tenderu i da je razlika između najvišeg i najnižeg iznosa predstavljala osnov optužnice, potrebno je angažovanje relevantnog stručnjaka za javne nabavke koji bi razjasnio sporna pitanja o toku tendera od njegovog raspisivanja do proglašenja pobednika tendera. U ovom aspektu fokus treba da ostane na promeni komisije i načinu podnošenja izveštaja o proceni ponuda od strane komisije, odnosno standardni način podnošenja ovog izveštaja

službeniku za nabavke i njegove dalje radnje u slučaju da se ne slaže sa ocenom komisije za ocenjivanje. Posebno da se proceni pravni aspekt postupanja u slučajevima proglašavanja ekonomskog operatera neodgovornim, da li se u stvari njegova ponuda može uzeti kao osnova za predstavljanje iznosa gubitka, odnosno koristi drugih ekonomskih operatera. Stoga, Vrhovni sud Kosova, ocenjuje da sva ova pitanja treba da budu razjašnjena kroz detaljno veštačenje od strane veštaka relevantne oblasti, odnosno nabavke, a nakon toga postupiti u okviru nadležnosti suda i na osnovu njih i drugih dokaza doneti pravičnu i zakonitu odluku.

7. Iz napred iznetog, au smislu člana 438. stav 1. tač. 1.2. ZKP-a, odlučeno je kao u dispozitivu ove presude.

**Presuda krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova-PML br. 265/2024,
od 15.05.2024**

” U ovom slučaju je interesantno da je opravdan samo oslobađajući deo presude, dok osuđujući deo uopšte nije opravdan “.

I. Okolnosti pitanja

1. Osnovni sud u Prištini – Ogranak u Lipljanu je presudom P.br.468/2018 od 11.01.2023.godine osuđenog H.B. proglasio ga krivim za krivično delo uznemiravanje iz člana 186. stav 1. u vezi sa stavom 4. KZRK-a izricanjem novčane kazne u iznosu od 900 (devetsto) €. Osuđeni je dužan da plati iznos od 20 €, na ime troškova krivičnog postupka i iznos od 30 € na ime takse za naknadu štete žrtvama zločina, dok je oštećen upućen na parnični spor za ostvarivanja imovinskopravnog zahteva.
2. Istom presudom osuđeno lice po odredbi člana 364. stav 1. tač. 1.3. ZKP-a oslobođeno je od optužbe jer nije dokazano da je izvršilo krivično delo podsticanje nanošenja lake telesne povrede iz člana 188. stav 2. u vezi sa članom 32 KZRK-a.

3. Apelacioni sud Kosova je presudom PA1.br.1394/2023 od 22.02.2024.godine odbio kao neosnovanu žalbu osuđenog, dok je potvrdio presudu prvostepenog suda.
4. Protiv ovih presuda zahtev za zaštitu zakonitosti izneo je branilac osuđenog, advokat V.S. iz L., zbog povrede krivičnog zakona i bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, sa predlogom da Vrhovni sud Kosova usvoji zahtev za zaštitu zakonitosti kao osnovan, preinači pobijane presude i oslobodi osuđenog od optužbe ili poništi pobijane presude i predmet vrati na ponovno suđenje.
5. Kancelarija glavnog tužioca države Kosovo je dopisom KMLP.II.br.148/2024 od 02.05.2024. godine predložila da se zahtev za zaštitu zakonitosti odbije kao neosnovan.
6. U zahtevu branilac osuđenog navodi da je presuda prvostepenog suda doneta uz bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 384. stav 1. tač.1.10. ZKP-a, zbog toga što 2. tački dispozitiva presude potpuno nedostaje obrazloženje. Presuda prvostepenog suda sadrži obrazloženje samo u odnosu na prvu tačku dispozitiva presude, odnosno za krivično delo podstrekavanje u izvršenju krivičnog dela laka telesna povreda iz člana 188. stav 2. u vezi sa članom 32 KZRK-a, za koje je osuđeno lice

oslobođeno optužbe, dok je za krivično delo za koje je osuđeni oglašen krivim, dosnosno krivično delo uznemiravanje iz čl. 186. stav 1. u vezi sa stavom 4. KZRK-a, nije predstavljeno nikakvo obrazloženje.

7. Tvrdi se da i drugostepeni sud u pogledu kaznenog dela presude nije izneo istinito obrazloženje i nije dao odgovor na konkretne tvrdnje istaknute u žalbi, već je samo apstraktno i uopšteno istakao da je prvostepeni sud na pravičan način dokazao na osnovu iskaza svedoka, sudsko-medicinskog veštačenja i fotografija koje se nalaze u spisima predmeta. Međutim, takvo obrazloženje se tvrdi da je neodrživo, budući da svedoci i sudsko-medicinsko veštačenje nisu imali nikakve veze sa krivičnim delom uznemiravanja za koje je osuđeni oglašen krivim, već se ovi dokazi povezuju samo na krivično delo podsticanja na nanošenje telesne povrede i za koje krivično delo je osuđeni oslobođen od optužbe.

II. Ocena krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Vrhovni sud Kosova je na sednici veća razmotrio spise predmeta u smislu člana 435. stav 1. u vezi sa članom 436. stav 1. Zakonika o krivičnom postupku (ZKP) i nakon ocene tvrdnji u zahtevu našao da:

- zahtev je osnovan.

2. Prema oceni Vrhovnog suda Kosova, tvrdnje branioca osuđenog su osnovane, jer presude protiv kojih je podnet zahtev sadrže povrede za koje se tvrdi jer je presuda prvostepenog suda umešano u bitne povrede odredaba krivičnog postupka po odredbi člana 384. stav 2. tač. 2.10. ZKP-a, budući da presudi prvostepenog suda potpuno nedostaje obrazloženje u pogledu kaznenog dela istog.

3. Iz sadržine presude prvostepenog suda, odnosno njenog dispozitiva, proizilazi da se pobijana presuda sastoji iz dva dela i to prvog dela koji se bavi oslobađajućim delom, a radi se o krivičnom delu podstrekavanje na izvršenje krivičnog dela laka telesna povreda iz člana 188 stav 2 u vezi sa članom 32 KZRK-a i da je oštećeni H.I. i da su saslušani svedoci (B.S., B.S., M.M., B.N. i B.S.) kao i sudsko-medicinsko veštačenje bili dokaz kojim je ispitan deo oslobađajuće presude i ovim dokazima nije dokazano da je okrivljeni izvršio predmetno krivično delo. Međutim, u delu osuđujuće presude, prvostepeni sud za sve ove svedoke nije izneo nikakvo obrazloženje u vezi sa ovim delom, osim činjenice da je opisao završni govor državnog tužioca i obrazložio okolnosti za izrečenu kaznu.

4. Iz svega navedenog, Vrhovni sud Kosova ocenjuje da je presuda prvostepena obuhvaćena u bitne povrede odredaba krivičnog postupka iz člana 384. stav 2. tačka 2.10, u vezi sa članom 369. stav 7. ZKP-a, koje

povrede nisu otklonjene ni presudom drugostepenog suda koja, putem izrađenog standardnog šablona, potpuno zanemaruje konkretne tužbene tvrdnje osuđenog, zbog tog razloga je zahtev za zaštitu zakonitosti osnovan, što je rezultiralo donošenjem odluke o poništavanju pobijanih presuda i ponovno ispitivanje ovog predmeta.

5. U ponovnom suđenju prvostepeni sud je dužan da postupi u skladu sa datim primedbama iz ove presude i izvede postojeće dokaze, a po potrebi i druge dokaze, a zatim donese pravičnu i zakonitu odluku u ovom krivičnopravnom pitanju.
6. Iz gore navedenog a u skladu sa članom 438. stav 1. tačka 1.2. ZKP-a, odlučeno je kao u dispozitivu ove presude.

**Presuda krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova-PML.br.271/2024 od
29.05.2024**

” U ovom slučaju pogrešno je protumačen krivični zakon, odnosno krivično delo ugrožavanje javnog saobraćaja, da je i pored toga što se okrivljeni pridržavao pravila kretanja vozila, sud ga je proglasio krivim i sudio mu “.

I. Okolnosti pitanja

1. Osnovni sud u Đakovici – Opšti Departman – Odsek za Krivična pitanja je presudom P.br.501/2021 od 10.11.2023.godine osuđenog V.H. oglasio krivim za krivično delo ugrožavanje javnog saobraćaja iz člana 370. stav 9. u vezi sa stavom.6. i 1. KZRK-a, i za ovo delo osudio ga na uslovnu kaznu zatvora u trajanju od 2 (dve) godine, koja kazna neće biti izvršena ako osuđeni, u roku od vreme verifikacije u roku od 3 (tri) godine ne čini drugo krivično delo. U izrečenu kaznu uračunato mu je i vreme provedeno u kućnom pritvoru od 22.12.2020. do 19.03.2021. Osuđeni je dužan da na ime programa obeštećenja žrtvi zločina plati iznos od 20 (dvadeset) evra, troškove krivičnog postupka u iznosu od 551.00 (petstopešdeset jedan) evra, na ime veštačenja saobraćaja 101.20 (sto jedan) evra i 20 (dvadeset) centi, na ime supersudsko-medicinskog veštačenja iznos od 450.00 (četiri stotine pedeset) evra, kao i na ime sudskog paušala iznos od 50 (pedeset) evra. Zakonskog zastupnika

preminulog oštećenika za ostvarivanje imovinsko-pravnog zahteva je uputio na parničnom sporu.

2. U žalbenom postupku, Apelacioni sud Kosova – Opšti Departman je presudom PA1.br.1682/2023 od 20.03.2024.godine odbio kao neosnovanu žalbu Osnovnog tužilaštva u Đakovici, žalbu branioca osuđenog, kao i žalbu samog osuđenog, dok je povrdio prvostepenu presudu.
3. Protiv ovih presuda zahtev za zaštitu zakonitosti podneo je branilac osuđenog V. H., advokat K.B. iz Gj., zbog povrede krivičnog zakona iz člana 432. ZKP-a, bitnih povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 384. stav 1. ZKP-a, kao i drugih povreda odredaba krivičnog postupka koje su uticale na zakonitost sudskih odluka, sa predlogom da Vrhovni sud Kosova preinači pobijane presude i osuđenog oslobodi od optužbe.
4. Državni tužilac Kosova u Prištini je dopisom KMLP.II.br.150/2024 od 03.05.2024. godine odgovorio na zahtev branioca osuđenog za zaštitu zakonitosti, sa predlogom da se zahtev za zaštitu zakonitosti odbije kao neosnovan.

II. Ocena Krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Vrhovni sud Kosova je na održanoj sednici razmotrio spise predmeta u ssmislu člana 435. stav 1. u vezi sa članom 436. stav 1. Zakonika o krivičnom postupku (ZKP), cenio navode iz zahteva za zaštitu zakonitosti i zaključio da je:

- zahtev za zaštitu zakonitosti osnovan.

2. Branilac osuđenog u zahtevu za zaštitu zakonitosti tvrdi da su prvostepeni i drugostepeni sud povredili krivični zakon iz člana 385. stav 1. ZKP-a, jer se u radnjama osuđenog ne ispoljavaju bitni elementi koji čine prirode krivičnog dela za koje je osuđeni oglašen krivim. Sud ističe da apelacioni sud nije dao pojašnjenja i uopšte nije opravdao žalbene tvrdnje. Dalje u zahtevu je naglasio da su prvostepeni i drugostepeni sud, pokušavajući da argumentuju krivicu osuđenog, izbegli su glavne citate saobraćajnog veštaka date u sudskoj sudskom pretresu, u kom slučaju je tvrdio da: „izostaje protivpravna radnja osuđenog i da se posledica mogla prouzrokovati i da je osuđeni postupio na vreme“.Prilikom izvođenja dokaza, a posebno po mišljenju i nalazu saobraćajne grupe stručnjaka, utvrđeno je da je osuđeni vozio brzinom od 42 km/h, do saobraćajne nezgode u kojoj je pokojnik izgubio život bi došlo čak i da je optuženi upravljao vozilom brzinom od 50 km/h, koliko je dozvoljeno, što znači da je nezgoda bila neizbežna i da je osuđeni preduzeo sve radnje da spreči

ovu nezgodu, ali to nije mogao da učini zbog sopstvenog propusta (nemara) pokojnika koji je kritičnog dana prešao put na kome nije bilo pešačkog prelaza.

3. Vrhovni sud Kosova ocenjuje da su neosnovane tvrdnje branioca osuđenog da su presude obuhvaćene uz povrede krivičnog zakona.

4. Iz spisa predmeta proizilazi da je izvođenjem dokaza, a posebno po mišljenju i nalazu saobraćajne stručne grupe, dokazano da bi se saobraćajna nezgoda u kojoj je pokojnik izgubio život dogodila i da je optuženi vozio vozilo brzinom od 50 km/h, koliko je dozvoljeno, što znači da je nezgoda bila neizbežna zbog nepažnje pokojnika. Presuda je u potpunoj suprotnosti sa nalazom saobraćajnih veštaka, prema kojem proizilazi da ne postoji nikakva uzročna veza između radnje osuđenog i zabranjene posledice, a nijedan od sudova nije dao pojašnjenja u vezi s tim. Veštaci saobraćaja su veštačenjem trojice saobraćajnih veštaka utvrdili da je brzina kretanja vozila „R. E.“, pre nego što je došlo do nezgode, iznosila 42 km/h, na osnovu tragova kočenja, dok je rastojanje vozila „R. E.“, u trenutku kada je pešak prelazio kolovoz sa desne na levu stranu, gde nije bilo pešačkog prelaza, dakle linija razdvajanja bila 18,8 metara, ovo rastojanje je mnogo manje od bezbednog rastojanja pri ograničenju brzine od 50 km/h koja ima vrednost od 75 metara. Ovaj

rezultat pokazuje da vozač nije imao tehničku mogućnost da izbegne ovu nesreću čak ni da se kretao prema ograničenju brzine od 50 km/h, zbog propusta (nepažnje) drugog učesnika u saobraćaju – sada pokojnog, koji je po veštačenju trojice saobraćajnih veštaka napravio sledeće propuste:

- pešak je prešao put (kolovoz) na mestu gde ne postoji znak „pešački prelaz“, ne obraćajući posebnu pažnju na vozila koja se kreću kolovozom, u kom slučaju zbog nepažnje nije uspeo da pređe kolovoz, a – bio je dužan da pređe put uz povećan oprez i da pusti sva vozila koja se kreću putem.

5. S obzirom na ovakvo stanje pitanja, ovaj sud ocenjuje da se u zahtevu branioca osuđenog V.H., osnovano tvrdi da je u konkretnom slučaju prema njegovom branjeniku povređen krivični zakon na njegovu štetu.
6. Po oceni Vrhovnog suda u konkretnom slučaju, izvođenjem dokaza nije dokazano da je osuđeni izvršio krivično delo i pravilnom primenom krivičnog zakona, na osnovu člana 363. stav 1. ZKP-a, odlučeno je da ga oslobodi od optužbe.
7. O troškovima krivičnog postupka i imovinskopravnom zahtevu odlučeno je na osnovu člana 454. stav 1. i 463. stav 3. ZKP-a.
8. Iz ovih razloga, zahtev za zaštitu zakonitosti bio je neosnovan i, u skladu sa članom 438. stav 1. tačka 1.3. ZKP-a, odlučeno je kao u dispozitivu ove presude.

**Presuda krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova-PML.br.277/2024 od
15.05.2024**

”U ovom slučaju pogrešno je protumačen krivični zakon, odnosno krivično delo neprijavlivanje ili lažno prijavljivanje imovine, prihoda, poklona ili druge materijalne koristi ili finansijskih obaveza iz člana 437. stav 2. KZRK-a.

Pošto nije izvršena analiza namere okrivljenog da izvrši ovo krivično delo”.

I. Okolnosti pitanja

1. Osnovni sud u Prištini – Opšti Departman, presudom P.br.2028/2018 od 18.05.2022.godine, okrivljene M1. M1. i M2. M2. je oglasio krivim za krivično delo neprijavlivanje ili lažno prijavljivanje imovine, prihoda, poklona ili druge materijalne koristi ili novčane obaveze iz člana 437. stav 2. KZRK-a i osudio okrivljenu M1.M1. sa kaznom zatvora u trajanju od 6 (šest) meseci, koja kazna se neće izvršiti ako u roku od 1 (jedne) godine ne izvrši drugo krivično delo i novčanom kaznom od 1.000 (hiljadu) evra, dok je okrivljenog M2 . M2. osudio ga na kaznu zatvora u trajanju od 6 (šest) meseci, koja se neće izvršiti ako u roku od 1 (jedne) godine ako ne počini drugo krivično delo i novčanu kaznu od 800 (osamsto) evra. Okrivljeni su dužni da plate iznos od 50€, na ime sudskog

paušala i iznos od po 30€, u fond za obeštećenje žrtava zločina, dok je oštećena upućena da pokrene parnični spor radi ostvarivanja imovinskopravnog zahteva.

2. Apelacioni sud Kosova – Opšti Departman je presudom PA1.br.1237/2022 od 13.02.2024.godine odbio kao neosnovanu žalbu Osnovnog tužilaštva u Prištini i žalbu branioca okrivljenih i potvrdio presudu prvostepenog suda.
3. Protiv ovih presuda zajednički zahtev za zaštitu zakonitosti podneli su branilac okrivljenog M1. M1., advokat I.D. iz G. i okrivljeni M2. M2., zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, povrede krivičnog zakona i drugih povreda odredaba krivičnog postupka kada su uticale na zakonitost sudske odluke, sa predlogom da Vrhovni sud Kosova usvoji kao osnovan zahtev za zaštitu zakonitosti, pobijane presude da se poništite i predmet vratiti na ponovno suđenje prvostepenom sudu.
4. Kancelarija Glavnog državnog tužioca Kosova je dopisom KMLP.II.br.154/2024 od 07.05.2024.godine predložila da se zahtev za zaštitu zakonitosti odbije kao neosnovan.

5. U podnetom zahtevu se tvrdi o povredama krivičnog zakona, budući da radnje okrivljenih ne predstavljaju tražene elemente krivičnog dela za koje su okrivljeni oglašeni krivim i osuđeni od strane dva nižestepena suda. Naime, nedostaje suštinski element ovog krivičnog dela, a to je da nije ispoljen umišljaj okrivljenih da počine krivično delo a kada bi prvostepeni sud proveravao i uzeo u obzir odbranu okrivljenih, ali i druge dokaze izvedene u toku sudskog pretresa, doneo bi suprotne zaključke i samim tim ne bi okrivljene proglasio krivim, već bi ih oslobodio od optužbe budući da njihove radnje ne predstavljaju krivično delo. Na isti način je postupio i drugostepeni sud, koji u žalbenom postupku nije pravilno postupio po žalbenim tvrdnjama i nije izneo potpuno i jasno obrazloženje u vezi sa činjenicom da radnje okrivljenih nisu predstavljale krivično delo.

6. U podnetom zahtevu su istaknute i brojne druge tvrdnje, ali zbog prirode odluke Vrhovnog suda Kosova iste nisu opisane niti su dalje razmatrane zbog njihove relevantnosti.

II. Ocena Krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Vrhovni sud Kosova je na sednici veća razmotrio spise predmeta u smislu člana 435. stav 1. u vezi sa članom 436. stav 1. Zakonika o krivičnom

postupku (ZKP) i, nakon ocene tvrdnji u zahtevu, utvrdio da je: - zajednički zahtev za zaštitu zakonitosti osnovan.

2. Na osnovu spisa ovog krivičnog pitanja i izvedenih dokaza u ovom krivičnom predmetu, proizilazi da su pobijane presude donete uz povredu krivičnog zakona iz člana 385. stav 1. tačka 1.1. ZKP-a, pošto je delo za koje su okrivljeni oglašeni krivim i kažnjeni ne predstavlja krivično delo. Dakle, izvedeni dokazi od dva nižestepena suda su pogrešno protumačeni i samim tim doneti su pogrešni zaključci, i to na štetu okrivljenih, stoga, ovo omogućava preinaku presuda odlučujući meritorno o ovom pitanju.
3. Prvostepeni sud je okrivljene oglasio krivim za krivično delo neprijavlivanje ili lažno prijavljivanje imovine, prihoda, poklona ili druge materijalne koristi ili novčane obaveze iz člana 437. stav 2. KZRK-a, opisujući u dispozitivu svoje presude da: *„...nisu tačno prikazali tražene podatke u obrascu o nepokretnosti u površini od 450 m², koja se nalazi u katastarskoj zoni Ll., kupljenoj po kupoprodajnom ugovoru sa brojem VR br. .. od 04.05.2012.godine i upisana u katastarske knjige opštine G. dana 27.03.2013.*
4. Vrhovni sud Kosova se u potpunosti slaže sa zaključcima donetih od dve sudske instance da su u konkretnom slučaju, prema onom što je navedeno

u dispozitivima prvostepene presude, okolnosti se ne pokazuju spornim da su: - okrivljeni bili visoki javni zvaničnici (M1 M1 – Direktorka Uprave i Podrške u CIK-u, dok M2.M2 – Izvršni Šef APK-a); - da su ista imala zakonsku obavezu da prijave svoju imovinu APK-u; - da prilikom popunjavanja obrasca za prijavu imovine za 2013. godinu nisu prikazali nepokretnost u površini od 450 m², koja se nalazi u katastarskoj zoni Ll, kupljena po kupoprodajnom ugovoru pod brojem VR.br... od 04.05.2012 i upisana u katastarske knjige opštine G. dana 27.03.2013.

5. Ali iz ovih okolnosti, kako se tvrdi u zahtevu za zaštitu zakonitosti, proizilazi da je sporna činjenica da kroz ovo prijavljivanje koje je netačno prikazano (kako je opisano u dispozitivu presude) da li su ispunjeni elementi predmetnog krivičnog dela i da li je netačno prijavljivanje imovine izvršena sa namerom lažnog prijavljivanja da bi se sakrila imovina ili je to bio kao rezultat nedovoljnih informacija okrivljenih u vezi sa prijavljivanjem imovine po obrascu za prijavljivanje imovine, odnosno da li je ispunjen aspekt namere okrivljenih da kroz lažno prijavljivanje ovu imovinu ne prikažu na obrascu prijavljivanja njihove imovine i da su upravo bila ova dva aspekta koja su činila razliku između tumačenja koje je dao prvostepeni sud koji je nalaz prihvatio i drugostepeni sud s jedne strane i Vrhovni sud Kosova s druge strane.

6. Prvobitno, u ovom krivičnom predmetu, potrebno je analizirati odredbu člana 430. stav 2. KZRK-a, koja propisuje da: *„Svako lice koje je po zakonu dužno da prijavi imovinu, prihode, poklone, druge imovinske koristi ili finansijske obaveze, koje vrši lažno prijavljivanje ili ne prikaže podatke tražene u izjavi...”*.
7. Iz čitanja ove odredbe i opisa dispozitiva presude prvostepenog suda, uočava se nejasnoća u tumačenju ove odredbe, budući da je zakonska odredba formulisana definisanjem radnje u dva alternativna vida izvršenja krivičnog dela, i to : daje lažnu izjavu ili ne prikazuje podatke tražene u izjavi, dok je u dispozitivu presude prvostepenog suda opisan oblik koji nije sadržan u zakonskoj odredbi, dakle, u ovom slučaju je zakonska odredba zapravo prepisana dodavanjem trećeg alternativnog oblika ovog krivičnog dela, odnosno nedostavljanje tačnih podataka na obrascima.
8. Mimo toga, prema oceni Vrhovnog suda Kosova, sudovi dveju nižih sudskih instanci treba da tumače elemente ovog krivičnog dela u njegovoj celini, odnosno u njegovim objektivnim i subjektivnim elementima i koji se moraju ispuniti kumulativno a ne fragmentarno, kako su to tumačili sudovi dveju nižih sudskih instanci. Stoga, prvo je važno utvrditi elemente ovog krivičnog dela, a zatim se utvrđuje da li su ispunjeni ili ne

traženi elementi. Kako je navedeno u gornjem delu ove presude, a na osnovu spisa ovog krivičnog dela, zaključke koje su donele dve sudske instance da u konkretnom slučaju, prema onome kako je navedeno u dispozitivu prvostepene presude, objektivne okolnosti slučaja ne ispostavlja da su sporne i to da su: okrivljeni imali zakonsku obavezu da prijave svoju imovinu i nisu prijavili nepokretnost u površini od 450 m², koja se nalazi u katastarskoj zoni Ll., kupljena pod kupoprodajni ugovor sa brojem VR.br... od 04.05.2012.godine i upisana u katastarskim knjigama opštine G. dana 27.03.2013. Međutim, iz ovih okolnosti, kako se tvrdilo iu zahtevu za zaštitu zakonitosti, proizilazi da su subjektivne okolnosti sporne, odnosno činjenica da li je namera okrivljenih bila da lažno prijave imovinu, a upravo je bio ovaj aspekt koji je činio razliku između tumačenja koje je dao prvostepeni sud i koji je nalaz prihvatio i drugostepeni sud s jedne strane i Vrhovni sud Kosova s druge strane.

9. Prema oceni Vrhovnog suda Kosova, elementi koji se zahtevaju zakonskom odredbom člana 430. stav 2. KZRK-a moraju imati upućivanje na Zakon br. 04/L-050 O Prijavlivanju, Poreklu i Kontroli Imovine Visokih Javnih Zvaničnika i Prijavlivanju, Poreklu i Kontroli Poklona za sve Zvaničnike, dok je članom 17. propisano da „*Svako ko prekrši obaveze utvrđene ovim zakonom, koje nisu krivična dela, viši službenik čini prekršaj i kažnjava se*“.Dok iz pravnog opisa proizilazi da

za neprijavljivanje ili netačno prijavljivanje imovine, dobijene na zakonit način, zbog nemara deklaranta, predstavlja nezakonit čin, ali ne povlači krivičnu odgovornost. Namera ovog člana je inkriminisanje javnog službenika samo ako on/ona uopšte nije prijavio imovinu ili je lažno prijavio imovinu i ni pod kojim okolnostima imovinu koju je stekao na zakonit način. Štaviše, u konkretnom slučaju, prvostepeni sud je na osnovu izvedenih dokaza utvrdio da je predmetna imovina kupljena kupoprodajnim ugovorom overenim od Opštinskog suda u Prištini, a plaćanje je izvršeno bankovnim transferom od strane kupca. – sada okrivljene M1. M1. prodavcu D. Z.. Tako da ove činjenice čine potpuno verodostojnim izjavu okrivljenih da nisu imali nameru da sakriju ovu imovinu, pogotovo da je okrivljena M1. M1. podnela pismeni zahtev Opštini G. da ovu imovinu uknjiži na njeno ime i da ove činjenice u celini dokazuju da namera okrivljenih nije bila da ovu imovinu ne prijave u obrazcu za prijavljivanje njihove imovine, pošto je njena svrha bila kao rezultat njenog legitimnog sticanja.

10. Vrhovni sud Kosova ocenjuje da, ukoliko bi namera zakonodavca bila da svako neprijavljivanje imovine smatra krivičnim delom, ne bi koristio izraz „ako nije krivično delo“ i ne bi predvideo kazne za prekršaje, jer ista radnja ne može biti i prekršaj i krivično delo. Do sada ni u jednom slučaju nije pokrenut prekršajni postupak zbog neprijavljivanja imovine

ili netačnog rijavljiivanja, kako je to zakonom predviđeno, zašto postoje ove kaznene odredbe za prekršaje.

11. Sama činjenica da je član 17. Zakona br. 04/L-050, predvideo kaznene odredbe za prekršaje, određujući tačno novčane kazne, dovodi do jasnog i lako razumljivog zaključka da je „*neprijavljiivanje ili netačno prijavljivanje imovine koja je zakonito stečena*“ samo prekršaj. Da je namera zakonodavca bila: da i zakonito stečenu imovinu i protivzakonito imovinu neprijavljenu ili netačno prijavljenu sankcioniše kao krivično delo, ne bi predviđalo prekršaj za neprijavljiivanje imovine, već bi regulisalo samo postupke, ali ne i kaznene odredbe za prekršaj, onda bi član 430. KZRK-a bio drugačije strukturisan, tj. sadržao bi poseban stav za neprijavljenu i zloupotrebom stečenu imovinu i poseban stav za neprijavljenu ili netačno prijavljenu imovinu, ali zakonito stečenu, jer u krivičnom smislu ne mogu imati isti status kako zakonita imovina tako i protivzakonita, neprijavljena imovina.
12. Na zaključku ove presude, Vrhovni sud Kosova izražava svoju zabrinutost u vezi sa standardom koji je prvo primenilo Državno tužilaštvo, a zatim ga podržala dva suda dve najniže sudske instance, koji su koristili minimalni standard i da su radnje okrivljenih kvalifikovali kao radnje koje predstavljaju krivično delo i to bez pravilne i sveobuhvatne

ocene i analize dokaza u spisima predmeta i istovremeno pogrešno tumačeći krivični zakon. Ovim radnjama se vidi da su prekršena osnovna pravila pretpostavke nevinosti garantovana *internim mehanizmima* član 31. stav 5. Ustava Republike Kosovo i član 3. ZKP-a, jer je sud prilikom donošenja odluke, budući da je sud pri donošenju odluke dužan da sve činjenice dokaže na sveobuhvatan i neosporan način, u korist i protiv okrivljenog, posebno povezujući to sa *načelom pretpostavke nevinosti i načelom in dubio pro reo*, da se sumnje u pogledu postojanja činjenica relevantnih za predmet ili za primenu bilo koje odredbe krivičnog zakona tumače u korist okrivljenog i njegovih prava, a u vezi sa tim i uzimajući u obzir činjenicu da svi argumenti koji su "*in peius*" protiv optuženog moraju biti dokazani sa potpunom sigurnošću, odnosno van razumne sumnje, a ako se tako nešto ne postigne, mora se smatrati da ne postoje, a za argumente koji su "*in favorem*" protiv optuženog smatraju da postoje čak i kada su dokazane sa verovatnoćom, *kao i kroz spoljne mehanizme* kao što su EKLjPS i ESLjPS, i izgrađene kroz njegove odluke: Minelli & Švajcarske, Murrai & Velike Britanije, Tefler & Austrije, Lavents & Latvije, itd., u kojima se odlukama pridaje presudan značaj principu pretpostavke nevinosti, odnosno zahtevu da vršenje dužnosti članova suda ne treba da počne sa unapred stvorenom idejom da je optuženi počinio krivično delo za koje se optužuje, teret dokazivanja pripada tužiocu i svaka sumnja mora biti u korist optuženog.

13. Iz svega navedenog, Vrhovni sud Kosova ocenjuje da je presuda prvostepenog suda obuhvaćena povredama krivičnog zakona i koje povrede nije otklonio drugostepeni sud koji je odlučio po redovnom pravnom leku i istovremeno godine, a istovremeno tvrdnja branioca osuđenog iznet u zahtevu je osnovana, pa je iz ovog razloga odlučeno da se, u skladu sa članom 438. stav 1. tačka 1.1. ZKP-a, pobijane presude preinače kao u dispozitivu ove presude.

**Presuda krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova-PML.br.333/2024, od
12.06.2024**

” Ovaj slučaj je značajan zbog činjenice da je okrivljeni oglašen krivim samo na osnovu jednog dokaza, i to izjave drugog okrivljenog, te da je u ovom slučaju povređena odredba člana 119. stav 5. ZKP-a (drugi deo ove odredbe) kojim je utvrđeno da: „Izjave okrivljenog date u bilo kom kontekstu dobrovoljno i bez prinude ne mogu poslužiti kao dokaz protiv saokrivljenih u istom krivičnom postupku, pa čak ni u posebnom postupku, osim kada je ovim zakonikom izričito utvrđeno da takva izjava može poslužiti kao dokaz “.

I. Okolnosti pitanja

1. Osnovni sud u Uroševcu – Opšti Departman je presudom PA1.br.1050/2022 od 20.02.2024.godine osuđenog A.M. i E.M. oglasio krivim za krivično delo teška krađa iz člana 315. stav 1. tač.1 u vezi sa članom 31. KZRK-a, i osudio osuđenog A. M. na kaznu zatvora u trajanju od 1 (jedne) godine i novčanom kaznom u iznosu od 400 (četiri stotine) evra, dok je osuđenog E. M. na kaznu zatvora u trajanju od kazna od 2 (dve) godine i novčanom kaznom od 400 (četiri stotine) €. Osuđenim je naloženo da plate iznos od po 20 €, na ime sudskog paušala, i iznos od po 30 €, na ime takse za naknadu štete žrtvama zločina, dok je zastupnika

oštećenog za ostvariranje imovinskopravnog zahteva uputio u parničnom sporu.

2. Apelacioni sud Kosova – Opšti Departman je presudom PA1.br.1050/2022 od 20.02.2024.godine odbio kao neosnovanu žalbu branioca osuđenog E.M. dok je potvrdio presudu prvostepenog suda.
3. Protiv ovih presuda zahtev za zaštitu zakonitosti podneli su branioci osuđenog E.M., advokat A.I. iz U., zbog povrede odredaba krivičnog postupka i povrede krivičnog zakona, sa predlogom da Vrhovni sud Kosova preinači pobijane presude i osuđenog oslobodi od optužbe ili poništi pobijane presude i predmet vrati na ponovno suđenje.
4. Kancelarija Glavnog državnog tužioca Kosova je dopisom KMLP.II.br.189/2024 od 04.06.2024.godine predložila da se zahtev za zaštitu zakonitosti odbije kao neosnovan.
5. U zahtevu branilac okrivljenog navodi da su se pobijane presude bavile bitnim povredama odredaba krivičnog postupka iz člana 384. stav 2. tačka 2.1. u vezi sa članom 369. stav 6. i 7. ZKP-a. jer se obrazloženje presude prvostepenog suda zasniva isključivo na iskazu osuđenog A.M. datom 21.02.2020.godine u Policijskoj stanici u U., na koji iskaz

okrivljeni E.M. nije mogao da prigovori. U ovom slučaju se tvrdi da je prvostepeni sud postupio suprotno odredbi člana 119. stav 5. ZKP-a, budući da je presuda u delu okrivljenog E. M. zasniva na iskazu drugog osuđenog i koji prema ovoj odredbi, ne može služiti kao dokaz protiv saokrivljenih u istom postupku, jer je i to suprotno odredbi člana 257. stav 1. ZKP-a.

6. Tvrdi se da je kao rezultat gore navedenih povreda, povređen i krivični zakon na štetu okrivljenog E. M. jer okrivljeni nije izvršilac ovog krivičnog dela za koje je oglašen krivim i suđeno mu je.

II. Ocena Krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Vrhovni sud Kosova je na sednici veća razmotrio spise predmeta u smislu člana 435. stav 1. u vezi sa članom 436. stav 1. Zakonika o krivičnom postupku (ZKP) i nakon ocene tvrdnji u zahtevu , utvrdio da je:

- zahtev osnovan.

2. Po oceni Vrhovnog suda Kosova, osnovana je tvrdnja branioca osuđenog, jer su pobijane presude donete uz povredu krivičnog zakona iz člana 385.

stav 1. tačka 1.4. ZKP-a, pošto je primenjen zakon koji se ne može primeniti.

3. Prvostepeni sud je okrivljenog E.M. proglasio krivim za krivično delo teška krađa iz člana 315. stav 1. tačka 1.1. KZRK-a, na osnovu dokaza izvedenih tokom sudskog pretresa, koji su opisani na strani pet i šest presude i to: saslušanje svedoka I. B., A. G., I. A., početni zapisnik (izveštaj) o incidentu br.... od 21.02.2020., izveštaj istražnog policijskog službenika ..., izjave predstavnika Kompanije „A.E" povodom procene pričinjene štete, potvrdi o oduzimanju stvari ... od 21.02.2020.godine, potvrdi o vraćanju stvari od osuđenog čuvaru Kompanije „A. E." Međutim, prema oceni Vrhovnog suda Kosova, iz gore istaknutog opisa proizilazi da u konkretnom slučaju nijednim dokazom nije dokazana krivica okrivljenog E.M.

4. Na osnovu obrazloženja prvostepenog suda i nalaza koje je usvojio i drugostepeni sud, proizilazi da gore navedenim dokazima nije dokazano da je i okrivljeni E. M. izvršilac ovog krivičnog dela. Ovo iz razloga što nijedan od svedoka saslušanih kritične noći nije video okrivljenog na mestu događaja, već njihovi iskazi zasnivaju isključivo na iskazu drugog osuđenog A.M.. Opšti je zaključak presude prvostepenog suda da je

krivica okrivljenog dokazana kao rezultat iskaza osuđenog A.M. ili kao posledica njegovog iskaza.

5. Vrhovni sud Kosova je, ocenjujući tvrdnje iznete u zahtevu za zaštitu zakonitosti, a odnoseći se na zakonsku odredbu člana 119. stav 5. ZKP-a (drugi deo ove odredbe), koja utvrđuje da: *„Izjave okrivljenog, date u bilo kom kontekstu dobrovoljno i bez prinude, ne mogu služiti kao dokaz protiv saokrivljenih u istom krivičnom postupku, pa čak ni u posebnom postupku, osim kada je ovim zakonikom izričito određeno da takva izjava može služiti kao dokaz,..”* Zaključujem da se u ovom sudskom predmetu skelet optužnice, ali i presuda dveju nižestepenih sudskih instanci, u odnosu na okrivljenog E.M. zasniva upravo na iskazu drugog osuđenog A.M., koji je iskaz dat tek u prethodnom postupku. Mimo ovoga, Nedovoljnim se pokazuje i pokušaj improvizacije prvostepenog suda saslušanjem svedoka I. A. (policajaca), budući da je ovaj svedok indirektni svedok i potvrđuje ono što je čuo od osuđenog A.M., dakle u stvari čini ponovni iskaz iskaza ovog osuđenika. Slično, i drugi svedok I. B. je tvrdio da je video još jednu drugu osobu koja je bila učesnik u ovoj krađi i koja je pobjegla sa lica mesta. Međutim, nije dao potpune informacije da li je ovo lice bilo okrivljeni E. M. ili neko drugo lice pošto je lice pobjeglo sa lica mesta.

6. Vrhovni sud Kosova ocenjuje da u konkretnom slučaju nije ispunjen zahtevani standard prema odredbama člana 119. stav 5. i 257. stav 1. ZKP-a, te je stoga utvrdio da učešće okrivljenog E. M. u izvršenju ovog krivičnog dela nije van razumne sumnje dokazano, stoga, u konkretnom slučaju, presude dva nižestepena suda su umešane u povrede krivičnog zakona, tako da je osnovana tvrdnja branioca okrivljenog izneta u zahtevu, pa je u smislu člana 438. st. 1. tač. 1.1. ZKP, odlučeno je kao u odredbi ove presude.

**Presuda krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova-PML.br.345/2024 od
18.06.2024**

” Ovaj slučaj se odnosi na konfiskaciju imovine trećeg lica bez davanja mogućnosti da se o tome izjasne “.

I. Okolnosti pitanja

1. Osnovni sud u Prizrenu – Departman za teška krivična dela, presudom PKR.br.64/2023 od 07.11.2023.godine, osuđenog S.H., je oglosio krivim za krivično delo krijumčarenje migranata iz čl.164.st.1. KZRK-a, osuđujući ga na kaznu zatvora u trajanju od 2 (dve) godine i novčanom kaznu od 500 (petsto) €. Osuđeni je dužan da plati iznos od 200 €, na ime sudskog paušala, kao i na ime takse za naknadu štete žrtvama zločina u iznosu od 50 €. Shodno članu 277. stav 1. ZKP-a zaplenjen je kamion marke „M.“, žute boje, sa registarskim tablicama..., sa prikolicom i odgovarajućom saobraćajnom dozvolom za kamion i prikolicu.
2. Apelacioni sud Kosova je presudom PAKR.br.15/2024 od 22.02.2024.godine odbio kao neosnovanu žalbu branioca okrivljenog i potvrdio presudu prvostepenog suda, dok je odbacio kao nedozvoljenu žalbu predstavnika preduzeća „E. DOO.

3. Protiv ovih presuda zahtev za zaštitu zakonitosti podneli su:

- Kancelarija Glavnog državnog tužioca, zbog drugih povreda odredaba krivičnog postupka kada su takve povrede uticale na zakonitost sudske odluke, sa predlogom da Vrhovni Sud Kosova usvoji zahtev, poništiti presudu drugostepenog suda i vrati predmet na ponovno suđenje samo u pogledu razmatranja zahteva za zaštitu zakonitosti zastupnika treće strane;

- branilac osuđenog S.H., advokat V.M. iz Gj., zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka, povrede krivičnog zakona i drugih povreda odredaba krivičnog postupka kada su takve povrede uticale na zakonitost sudske odluke, sa predlogom da Vrhovni sud Kosova usvoji zahtev kao osnovan, poništi pobijane presude i predmet vrati na ponovno suđenje prvostepenom sudu;

- zastupnik treće strane, advokat I.D. iz Gj., zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka i drugih povreda odredaba krivičnog postupka kada su takve povrede uticale na zakonitost sudske odluke, sa predlogom da Vrhovni sud Kosova usvoji zahtev kao osnovan, preinače pobijane presude i oduzete stvari vrati vlasniku preduzeća "E". DOO.

4. Glavni tužilac države Kosovo je dopisom KMLP.II.br.149/2023 od 31.05.2023. godine predložio da se zahtev za odbranu zakonitosti branioca osuđenog odbije kao neosnovan.
5. U zahtevu, Kancelarija Glavnog državnog tužioca ističe da je presuda drugostepenog suda, budući da se bavila sa bitnim povredama odredaba krivičnog postupka koje su uticale na zakonitost sudske odluke, pošto je prvostepeni sud prilikom razmatranja žalbe zastupnika treće strane odbacio je kao nedozvoljenu žalbu, uprkos činjenici tome što je odredbom člana 381. stav 4. ZKP propisano da žalbu protiv presude može podneti i lice kome je zaplenjena imovina. Na ovaj način proizilazi da je povređeno pravo treće strane da drugostepeni sud razmatra (preispita) oduzimanje imovine.
6. U zahtevu koji je podneo branilac osuđenog, ističe se da pobijane presude sadrže bitne povrede odredaba krivičnog postupka iz člana 384. stav 1. tačka 1.2. ZKP-a, pošto je osuđenom povređeno pravo na branioca zajemčeno odredbom člana 52. ZKP i Ustavom Republike Kosovo. Tvrdi se da je takvo pravo osuđenom zagarantovano od početka krivičnog postupka, dok je osuđenom to pravo uskraćeno prilikom održavanja posebnog istražnog ročišta jer nije imao branioca i pored toga što je ovoj sednici prisustvovao advokat Idriz Daci, on je bio zastupnik treće strane,

odnosno zastupnik kompanije „E.“ DOO. Takva povreda se tvrdi da je povreda koja je uticala na sudsku odluku jer je presuda prvostepenog suda zasnovana na zapisniku sa posebnog istražnog razmatranja na kojem su saslušani oštećeni i na osnovu ovih izjava osuđeni je oglašen krivim. Štaviše, drugostepeni sud je trebalo da izbegne ovu povredu po službenoj dužnosti, ali je neispitivanje ove povrede je uticalo na to da se presuda zasniva na neprihvatljivim dokazima dobijenim tokom zapisnika sa posebnog istraživanja i izjavama oštećenih koji su uzeti u odsustvu advokata osuđenog.

7. Dok, u zahtevu zastupnika treće strane se ističe činjenica da su pobijane presude bavile sa bitnim povredama odredaba krivičnog postupka, osporavajući oduzimanje imovine treće strane koja nije imala saznanja o delatnosti osuđenog, stoga i oduzimanje imovine je izvršeno protivzakonito.

II. Ocena Krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Vrhovni sud Kosova, na sednici veća, nakon uvida u spise predmeta, u smislu člana 435. stav 1. u vezi sa članom 436. stav 1. Zakonika o krivičnom postupku (ZKP) i nakon ocene tvrdnji u zahtevu, utvrdio: da je:

- zahtev Kancelarije Glavnog državnog tužioca osnovan, zahtev branioca osuđenog je neosnovan, a zahtev zastupnika treće strane je nedozvoljen.
2. Razmatrajući tvrdnje Kancelarije glavnog državnog tužioca iznete u zahtevu za zaštitu zakonitosti, Vrhovni sud Kosova ocenjuje da se tvrdnje koje su iznete u vezi sa nerazmatranjem žalbe od strane drugostepenog suda pokazale osnovanim, pošto je odredbom člana 381. stav 4. ZKP dozvoljena žalba i licu kome je oduzeta imovina žalbu i licu čija je imovina oduzeta. Uprkos činjenici da je predmetnim zahtevom predloženo vraćanje predmeta drugostepenom sudu na odlučivanje po žalbi zastupnika treće strane, međutim na osnovu spisa predmeta i principa ekonomičnosti krivičnog postupka, Vrhovni sud Kosova odlučio je da preinači presudu prvostepenog suda, jer smatra da nisu ispunjeni zakonom utvrđeni uslovi da se naredi trajno oduzimanje imovine treće strane, odnosno vlasniku kompanije „E. D.“ od N. P..
  3. Vrhovni sud Kosova ne usvaja zaključak prvostepenog suda u vezi sa oduzimanjem iz razloga što u konkretnom slučaju proizilazi da nisu procenjeni kriterijumi za oduzimanje i kako je omogućeno izvršenje krivičnog dela oduzetim predmetom – kamionom i prikolicom. Prvostepeni sud je neophodnim testom trebalo da utvrdi odlučnu činjenicu da li je osuđeni bio vlasnik kamiona, a zatim da utvrdi vlasnika

kamiona i prikolice i da utvrdi saznanje treće strane da se kamion koristio u protivpravne svrhe, odnosno da trećem licu da mogućnost da se izjasni o ovim činjenicama, a zatim da ih oduzme. Vrhovni sud Kosova je u konkretnom slučaju primenio test počev od činjenice da li je zaplenjeno vozilo bilo vlasništvo osuđenog, a zatim činjenice saznanja treće strane da se njegov kamion koristio u nezakonite svrhe – krijumčarenje migranata. Tako, kroz ovaj test, Vrhovni sud Kosova zaključuje da prvobitno iz spisa predmeta, odnosno dokumentacije kamiona i prikolice, proizilazi činjenica da je vozilo bilo vlasništvo pravnog lica, odnosno vlasnika Kompanije „E. D.“ iz N. P. i za koje u toku postupka nije dokazano da je imao saznanja da je vozilo korišćeno za izvršenje krivičnog dela, budući da je saznanje treće strane – vlasnika kamiona – da je isti korišćen za izvršenje krivičnog dela nije dokazano, i time nije ispunjen uslov za oduzimanje utvrđen u skladu sa zakonskim odredbama.

4. Vrhovni sud Kosova dalje ocenjuje da je pitanje imovine kao pravapsolutnog karaktera zaštićeno članom 46. Ustava Republike Kosovo i međunarodnim instrumentima, odnosno članom 1. Protokola br. 1 EKLJP, i to predstavlja dodatne obaveze za redovne sudove u njihovoj primeni kada odlučuju o tvrdnjama trećih strana i treba da uzmu u obzir dva glavna faktora. Prvo, sud uzima u obzir ukoliko je oštećeno treće lice imalo mogućnost da efektivno iznese tvrdnje protiv imovine i da li su te

tvrdnje ispitana u izvršnom postupku. Iz ove perspektive važno je pomenuti praksu ESLJP-a u slučaju BKM Logistik protiv Slovenije, „...u kom slučaju je utvrđeno da bi oduzimanje imovine trećih lica moglo biti opravdano samo ako su interesi trećeg lica kome bi imovina bila vraćena veći od rizika vraćenja imovine i činjenice da nije bila prilagođena za krijumčarenje i da nije bilo rizika da će se i ubuduće koristiti za krijumčarenje, pa je oduzimanje imovine od strane vlasti smatrano neopravdano, nesrazmerno i predstavlja povredu člana 1. Protokola br. 1 uz EKLJP-a.“. Dok u konkretnom slučaju, iako je oštećeni, odnosno vlasnik vozila, podneo tvrdnje, međutim njegove tvrdnje nisu razmotrene prilikom konačnog oduzimanja i pored toga što vozilo nije bilo specijalno projektovano za prevoz migranata, kao i ubuduće nije postojao rizik da će se koristiti u te svrhe jer je vlasnik imao odgovorno ponašanje, odnosno iz spisa predmeta ne proizilazi da je bio umešan u izvršenje krivičnog dela.

5. Što se tiče tvrdnji branioca osuđenog, Vrhovni sud Kosova nalazi da se tvrdnja navedena u zahtevu čini neosnovanom jer se iz spisa predmeta proizilazi da je osuđenog sve vreme zastupao branilac I.D. i to od saslušanja u policiji, zatim tokom ročišta za određivanje mere pritvora i posebno tokom posebnog istražnog ročišta, u kom slučaju se vidi da je isti bio predstavnik osuđenog i to se najbolje uočava činjenicom da je

upravo ovaj branilac uložio žalbu protiv rešenja o određivanju – produženju pritvora, a štaviše, isti branilac je podneo zahtev za odbacivanje optužnice upravo u ime osuđenog, stoga tvrdnja da ovaj branilac nije zastupao osuđenog potpuno je neosnovan. Činjenica da isti branilac sada nastavlja da zastupa treće lice u ovoj fazi krivičnog postupka (faza žalbe) ni u kom slučaju ne čini manjkavim zastupanje osuđenog tokom prethodnim fazama krivičnog postupka.

6. Što se tiče zahteva zastupnika trećeg lica, Vrhovni sud Kosova ocenjuje da je odredbom člana 433. stav 1. ZKP-a utvrđeno da zahtev za zaštitu zakonitosti mogu podneti: glavni državni tužilac, okrivljeni i njegov branilac. Stoga, iz ove zakonske odredbe proizilazi da oštećeni, odnosno zastupnik trećeg lica, nije među ovim licima sa pravom da podnese zahtev za zaštitu zakonitosti, pa je zahtev za zaštitu zakonitosti bio nedozvoljen.
7. Iz napred izloženog iu smislu člana 437. stav 1. ZKP, odlučeno je kao u dispozitivu presude.

**Presuda krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova-PML.br.402/2023 od
26.10.2023**

” Slučaj kada je Vrhovni sud na zahtev preinačio pobijane presude i odbio optužbu protiv okrivljenog, na osnovu člana 363. stav 1. tačka 1.3 u vezi sa članom 357. stav 1. tačka 1.3. ZKP-a, zbog činjenica da postoje okolnosti koje isključuju krivično gonjenje i ometaju krivično gonjenje, jer je istražni postupak obustavljen, a istraga i podizanje optužnice, nakon rešenja o obustavljanju istrage, bili nezakoniti i prema njima to više nije bilo moguće da se prosledi, na način na koji su postupile niže instance “.

Okolnosti pitanja

1. Presudom Osnovnog suda u Peći – Departman za teška krivična dela, PKR.br.13/2020 od 12.09.2022.godine, okrivljeni B.B., oglašen je krivim, zbog krivičnog dela ubistvo, iz člana 30. stav 1. Krivičnog Zakona Kosova (KZK) kao zakona koji je bio na snazi u vreme izvršenja krivičnog dela i za ovo krivično delo izrečena mu je kazna zatvora u trajanju od 7 (sedam) godina, u koju kaznu mu je uračunato vreme provedeno u pritvoru od 07.09.1999.godine do 31.12.1999.godine kao i vreme provedeno u kućnom pritvoru od 15.12.2021.godine do 12.09.2022. Pprotiv osuđenog je posebnim rešenjem određena mera pritvora nakon objavljivanja presude od dana objavljivanja pa nadalje.

Oštećeni R. i A.M., radi ostvarivanja imovinsko-pravnog zahteva, upućeni su na vođenje redovnog građansko-pravnog spora. Okrivljeni je dužan da na ime sudskog paušala plati iznos od 150 € na ime sudskih troškova iznos od 300 (trista) € kao i 50 (pedeset) € u ime Fonda za obeštećenje žrtava zločina i sve to u roku od 15 dana nakon pravosnažnosti presude.

2. U žalbenom postupku, Apelacioni sud Kosova – Departman za teška krivična dela je presudom PAKR.br.660/2022 od 28.02.2023.godine odbio žalbu branioca okrivljenog, dok je prvostepena presuda potvrđena.
3. Protiv ovih presuda zahtev za zaštitu zakonitosti podneo je branilac osuđenog B.B., advokat B.T., iz P., zbog povrede krivičnog zakona, bitne povrede odredaba krivičnog postupka, kao i povrede odredaba krivičnog postupka koje su povrede uticale na zakonitost sudskih odluka, povredu prava zagarantovanih Ustavom Kosova sa predlogom da se pobijane presude preinače, a osuđeni oslobodi od optužbe ili poništi i predmet vratiti prvostepenom sudu na preispitivanje i ponovno odlučivanje.

Tvrđnje iz zahteva za zaštitu zakonitosti

4. U zahtevu branilac okrivljenog, advokat B.T., tvrdi da su presude umešane u bitnim povredama odredaba krivičnog postupka iz člana 384. stav 1. tačka 1.10. ZKP-a, a koje se povrede sastoje u tome što presudama potpuno nedostaje obrazloženje, protivrečni dokazi nisu ocenjivani i nema obrazloženja o odlučnim činjenicama na osnovu kojih je doneta odluka o krivici. Među ostalim tvrdnjama, branilac tvrdi da su sudovi povredili član 159. ZKP-a, koji je bio na snazi do 16.02.2023. godine, jer je okrivljeni oglašen krivim na osnovu nezakonite, neuredne i neblagovremene optužnice. Ovo zbog činjenice da je istraga protiv okrivljenog pokrenuta 07.09.1999.godine na osnovu rešenja o pokretanju istrage Hep.br.109/1999 istražnog sudije, a prema Zakonu o krivičnom postupku bivšeg SFRJ-a iz 1977. godine. (koji je zakon bio na snazi). Istraga je nastavljena do 12.04.2018.godine kada je rešenjem PP-br.22/1999 državni tužilac obustavio istrage zbog isteka roka od 2 (dve) godine za sprovođenje istrage. Odbrana smatra da je ceo postupak koji se vodio nakon ovog datuma proizvoljan i nezakonit jer je prekršen i član 542. KZRK-a (koji je bio na snazi kada je doneta odluka o obustavljanju istrage), kojim članom je predviđeno da *„ako neki rok teče od stupanja na snagu ovog zakonika, taj rok će se računati u skladu sa odredbama ovog zakonika, osim ako je prethodni rok bio duži ili je odredbama ovog poglavlja drugačije određeno“*. Dakle, oba suda su pogrešno protumačila ovu odredbu, jer u vreme kada je bio na snazi ZKP SFRJ-a (Zakon o

krivičnom postupku) nije postojalo vremensko ograničenje (rok) za sprovođenje istrage prema članu 175. ovog zakona, dok su svi dokazi pribavljeni nakon donošenja odluke o obustavljanju istrage su neprihvatljivi dokazi. Sve ovo je učinilo da oglašavanje okrivljenog krivim bude nezakonito i proizvoljno, kao i kršenjem krivičnog zakona na štetu istog.

5. Državno tužilaštvo Kosova je podneskom KMLP.II.br.242/2023 od 16.08.2023.godine predložilo da se odbije kao neosnovan zahtev za zaštitu zakonitosti koji je podneo branilac okrivljenog.

I. Ocena Krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Vrhovni sud Kosova je u sednici veća, nakon uvida u sve spise predmeta u smislu odredbe člana 435. stav 1. u vezi sa članom 436. stav 1. ZKP-a, ocenio tvrdnje iz zahteva za zaštitu zakonitosti i konstatovao:

Da je zahtev za zaštitu zakonitosti osnovan.

2. Vrhovni sud, ocenjujući tvrdnje iz zahteva kao i na osnovu spisa predmeta, nalazi da su presude umešane u bitnim povredama odredaba krivičnog postupka predviđene iz člana 384. stav 2. tačka 2.1, u vezi sa

članom 159. stav 1. i povrede krivičnog zakona iz člana 385. stav 1. tačka 1.3 ZKP-a, iz sledećih razloga:

3. Iz spisa predmeta potvrđuje se da su istrage protiv okrivljenog pokrenute na osnovu rešenja o pokretanju istrage, Hep.br.109/1999 od 07.09.1999. istražnog sudije Okružnog suda u Prištini, a po Zakonu o krivičnom postupku bivše SFRJ iz 1977. godine (koji je zakon bio na snazi), nadalje, iz spisa predmeta proizilazi da je Osnovni sud u Prištini, dana 27.10.2015. godine, poslao spise HPQ.br.29/99, pod nadležnošću Osnovnog tužilaštva u Peći. Tužilac slučaja je rešenjem PPbr.22/99 od 12.04.2018.godine obustavio istragu sa obrazloženjem da nisu završeni u roku od 2 godine, rok koji je predviđen članom 159. stav 1. ZKP-a, dalje iz spisa predmeta se potvrđuje da se dopisom PPP/I-br.40/18 od 21.11.2018.godine tužilac obratio Saveznoj kancelariji za pravosuđe SR Nemačke, sa zahtevom za međunarodnu pravnu pomoć za saslušanje svedoka R. i A.M. vezano za događaj kritičnog dana 29.08.1999. godine. Nemačka država je 19.08.2019.godine prosledila tražene dokaze i 27.01.2020.godine, rešenjem o pokretanju istrage PP/I-br.01.2020.godine, tužilac u predmetu je ponovo započeo istragu protiv okrivljenog B.B. zbog krivičnog dela ubistvo, iz člana 30. stav 1. Krivičnog zakona Kosova (KZK).

4. Dana 07.02.2020.godine Osnovno tužilaštvo u Peći podiglo je optužnicu PP/I-br.01/2020 protiv okrivljenog B.B., za ubistvo, iz člana 30. stav 1. Krivičnog zakona Kosova (KZK).

5. Iz ovakvog stanja pitanja jasno proizilazi da je proces delegitimisan i kompromitovan u tužilaštvu, u takvim okolnostima je sud trebalo da odbaci optužnicu u prvom početnom preispitivanju jer je podignuta bez pravne potpore, jer tužilac predmeta je rešenjem PP-br.22/99 od 12.04.2018.godine s pravom je obustavio istragu, sa obrazloženjem da u roku od 24 meseca nije podignuta optužnica, jer se prelaznim odredbama ZKP iz 2012. odnosno članom 540. navedeno je da se odredbe ovog zakonika shodno primenjuju na svaki krivični postupak pokrenut pre stupanja na snagu ovog zakonika u kome nije podignuta optužnica. Ovaj isti tužilac je 27.01.2020.godine, suprotno zakonu, rešenjem PP/I-br.01.2020., započeo istrage iako ih je obustavio, uz obrazloženje da je pribavio nove dokaze i potom podigao optužnicu, zbog krivičnog dela ubistvo, iz člana 30. stav 1. Krivičnog zakona Kosova (KZK).

6. Tužilac može ponovo da otvori istrage samo ako je obustavio istrage u skladu sa članom 158. stav 1. tačka 1.1. ZKP-a, pod obrazloženjem da nije obezbedio dokaze koji mu daju dovoljno osnova da se pozabavi predmetom na sudu i da je u međuvremenu obezbedio dokaze koji

nameću potrebu za ponovnim otvaranjem istrage, ali kada istrage obustavi na osnovu člana 159. stav 1. jer nisu bili završeni u roku od 24 meseca (plus dodatnih 6 meseci), ne mogu ni na koji način da se pravno ponovo otvore.

7. U opisanim okolnostima i na osnovu toka istražnog postupka, sud je trebalo ili da odbaci optužnicu pre sudskog pretresa ili da donese procesnu presudu – odbijanje optužnice, jer je nakon obustavljanja istrage (osim obustave iz člana 158, stav 1, podstav 1.1 KZK-a) okrivljeni ne može biti krivično gonjen.
8. Apelacioni sud je nemarno izbegao ove očigledne povrede na koje se pritužilac poziva, i ima zakonsku obavezu da povrede zakona ocenjuje po službenoj dužnosti (ex officio) i kada stranka ne traži pravni lek, sa „obrazloženjem“ da povrede ne postoje i da je presuda pravična i zakonita.
9. Iz gore navedenih razloga, Vrhovni sud je na zahtev preinačio pobijane presude i odbio optužbu protiv okrivljenog, na osnovu člana 363. stav 1. tačka 1.3, u vezi sa članom 357. stav 1. tačka 1.3. ZKP-a, zbog činjenice da postoje okolnosti koje isključuju krivično gonjenje i ometaju krivično gonjenje, jer je istražni postupak obustavljen, a istraga i podizanje

optužnice, nakon rešenja o obustavljanju istrage, bili su nezakoniti i po njima više nije bilo moguće nastaviti na način na koji su postupale niže instance.

10. Iz svega navedenog gore, odlučeno je kao u dispozitivu ove presude iu prilog odredbi člana 438. stav 1. tačka 1.1. ZKP-a.
11. Odluka o troškovima krivičnog postupka doneta je na osnovu člana 462. stav 3. ZKPK-a.

**Presuda krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova-PML.br.425/2023 od
21.09.2023**

” Slučaj u vezi sa odgovornošću pravnog lica na osnovu člana 5. stav 3. Zakona o odgovornosti pravnih lica, u kome se kaže da je „odgovornost pravnog lica zasnovana na krivici odgovornog lica“, te činjenica da u konkretnom slučaju sada je utvrđeno da okrivljeni (fizičko lice) nije kriv za krivično delo za koje se optužuje, pa je i pravno lice oslobođeno “.

I. Okolnosti pitanja

1. Presudom Osnovnog suda u Peći – Ogranak u Klini – Opšti Departman P.br.125/2022 od 22.09.2022.godine, osuđeni I.G. je oglašen krivim za krivično delo izazivanje opšte opasnosti iz čl KZRK-a, i izrečena mu je kazna zatvora u trajanju od 1 (jedne) godine, koja kazna se neće izvršiti ako osuđeni u roku od 2 (dve) godine od dana pravosnažnosti presude ne izvrši izvrši neko novo krivično delo. U međuvremenu, KEDS – Kosovska kompanija za distribuciju i snabdevanje električnom energijom – Ogranak u Klini, mu je izrekla novčanu kaznu u iznosu od 800 (osam stotina) evra, koji iznos okrivljena mora da plati u roku od 15 dana od pravosnažnosti ove presude.
2. Osuđeni su dužni svaki posebno da nadoknade troškove sudskog paušala posebno u iznosu od po 20 (dvadeset) evra, kao i naknadu za žrtve zločina

krivičnog svaki posebno u iznosu od 30 (trideset) evra, u roku od 15 dana kada presuda postaje pravosnažna, pod pretnjom nasilnog izvršenja. Oštećeni M.P., za imovinskopravni zahtev, upućen je u redovan građansko-pravni spor.

3. U žalbenom postupku, Apelacioni sud Kosova – Opšti Departman je presudom PA1.br.1629/2023 od 20.04.2023.godine odbio zajedničku žalbu branilaca okrivljenog, pri čemu je potvrdio presudu prvostepenog suda.
4. Protiv ovih presuda zahtev za zaštitu zakonitosti podneli su: - branilac osuđenog I.G., advokat Š.S. iz K.P., zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 384. st. 1. i 2. ZKP-a i povrede krivičnog zakona iz člana 385. stav 1. tač. 1.1, 1.2, 1.3, 1.4 i 1.5 st. ZKP-a, sa predlogom da Vrhovni sud Kosova usvoji zahtev kao osnovan, poništi pobijane presude i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno odlučivanje ili da ih preinači i oslobodi osuđenog od optužbe.
5. Državni tužilac Kosova je podneskom KMLP.II.br.255/2023 od 29.08.2023.godine predložio da se odbije kao neosnovan zahtev za zaštitu zakonitosti branioca osuđenog.

Potraživanja iz zahteva

6. U zahtevu branilac osuđenog I.G. tvrdi da su presude obuhvaćene bitnim povredama odredaba krivičnog postupka iz člana 370. st. 6, 7. i 8. ZKPK-a, a koje povrede leže u tome što je u obrazloženju prvostepene presude, nisu dati razlozi za sve tačke presude, a posebno za odlučne činjenice koje su uticale na donošenju odluke o kazni. Odbrana takođe tvrdi da u obrazloženju presude nisu dati razlozi koje činjenice i iz kojih razloga smatra ih dokazanim ili nedokazanim, posebno u slučaju potvrđivanja krivičnog dela. Što se tiče povrede krivičnog zakona, u zahtevu se tvrdi da je povređen krivični zakon na štetu osuđenog, budući da isti nije krivično odgovoran i da je krivični zakon pogrešno primenjen. Ovo iz razloga što u radnjama osuđenog nisu ispunjeni elementi krivičnog dela za koje je oglašen krivim.

II. Ocena Krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Vrhovni sud Kosova je na sednici veća razmotrio spise ovog krivičnog predmeta, u smislu odredaba člana 435. stav 1. i 436. stav 1. Zakonika o krivičnom postupku (ZKP), i nakon ocenjivanja tvrdnji koje proizilazi iz zahteva za zaštitu zakonitosti utvrdio da:

Zahtev je osnovan, iz sledećih razloga:

2. Nesporno je da je 10.07.2017.godine u selu C., Opština K., sa elektromreže bile su pokidane strujne žice i pale na zemlju, oštećeni M.P , je pustio stoku na ispašu nakon čega su dve njegove krave došle u kontakt sa električnim kolom – pokidanim žicama i uginule, takođe nije sporno da je za stvaranje tako opasne situacije odgovoran bio okrivljeni kao i lice odgovorno za održavanje mreže u tom delu sela, takođe nije sporno da je uginućem dve krave oštećeni pretrpeo štetu u iznosu od 2.500 evra.
3. Sporna je činjenica da li se nečinjenje optuženog (neizbegavanje opasnosti) smatra krivičnim delom?
4. Kada je reč o krivičnom delu izazivanja opšte opasnosti iz člana 365. st. 1 i 2. KZK-a ima dva moguća alternativna oblika izvršenja ovog krivičnog dela:
  1. Velika opasnost po živote ljudi, dhe
  2. Izazivanje značajne materijalne štete.
5. Prema optužnici, u konkretnoj situaciji konzumiran je i drugi mogući oblik ovog krivičnog djela, pričinjenje znatne materijalne štete (prvi oblik se ne pominjuje u dispozitivu; ozbiljno ugrožavanje po živote ljudi). S obzirom da je u ovom incidentu pričinjena materijalna šteta oštećenom je

u iznosu od 3600 evra, nisu ispunjeni zakonski uslovi za postojanje ovog krivičnog dela iz člana 365. st. 1. KZK-a, zbog činjenice da je prema članu 113. st.32. KZK-a, značajnom štetom smatra se šteta od 5.000 – 15.000 evra, dok je u konkretnom slučaju iznos štete iznosio 3.600 evra (prema samom oštećenom).

6. Čak i da je vrednost štete bila 5.000 evra ili više, u okolnostima kako se proces odvijao od početka, za Vrhovni sud ne bi bilo drugog izbora osim da donese oslobađajuću presudu, jer je proces bio pravno kontaminiran još od početka, iz ovih razloga: : Kada je krivično delo izvršio odgovorno lice u pravnom licu, odgovornost snosi - odgovorno lice i pravno lice i to, za krivično delo iz stava 2. člana 365. a ni na koji način iz stava 1. kao što je pogrešno kvalifikovane krivično delo od strane predstavnika optužnice i ovakva kvalifikacija je bez ikakve logičke i pravne analize prihvaćena od strane dvostepenih suda (stav 1. ne pominje odgovorno lice), onda u takvoj situaciji optužnica mora da sadrži dva dispozitiva; jedan za pravno lice i jedan za počinioaca – odgovorno lice, jer radnje – nečinjenje nisu iste za obojica.
7. Način na koji je događaj konstruisan u dispozitivu optužnice od strane tužioca i nažalost prihvaćen od strane oba suda, proizilazi da su pravno lice i odgovorno lice saizvršiooci, iako se sud u svojoj odluci formalno nije

pozvao na član 31. KZK-a?!, jer presuda ima samo jedan dispozitiv i u optužnom (okrivljujućem) delu je konstatovano: „*Krivi su, čime su počinili...?*“, isti izraz je upotrebio sud u obrazloženju presude (str. 9 poslednji pasus). U situaciji kada se koristi izraz „*krivi su, izvršili krivično delo*“, to podrazumeva da su saizvršioc, bez obzira da li se pozivamo na normu koja govori o saizvršilaštvu.

8. Prvo, nije moguće da postoji i nehat i saizvršilaštvo (jer u nehatu nema dogovora o izvršenju krivičnog dela) čak i da je krivično delo učinjeno sa umišljajem, saizvršilaštvo između pravnog i odgovornog lica nije moguće, zbog činjenice jer da bi postojao ovaj prvi oblik saradnje u izvršenju krivičnog dela moraju biti ispunjena dva uslova; subjektivni uslov, sporazum između izvršilaca da počine krivično delo, a što je nemoguće da postoji sporazum sa pravnim licem, i drugi, objektivni uslov, da svako učestvuje u radnji izvršenja ili duboko doprinosi prouzrokovanju (izazivanju) posledice.
9. Pravno lice je pravno stvorenje, virtuelno fizičko lice, koje ima prava i obaveze i najčešće se pojavljuje u formi preduzeća, korporacije ili vlade, a koje se sastoji od više lica, koje ih zakon iz praktičnih razloga smatra kao jednim, tako da je saizvršilaštvo između ovih subjekata krivičnog dela nemoguće.

10. Iz spisa predmeta proizilazi da je čak i Apelacioni sud to pitanje površno tretirao i dozvolio da se potvrdi presuda sa ovakvim manama, sa sada kreiranim standardno-narativnim šablonom „*da su tvrdnje iz žalbe neosnovane i da navodne povrede ne postoje*“, iako je za svakog pravnika lako uočljivo da nečinjenje, kao bitan element krivičnog dela, u konkretnom slučaju nije imao svojstva krivičnog dela, zbog vrednosti štete koja je prouzrokovana, zatim da je presuda nezakonita i nejasna u svim dimenzijama, kao u: strukturi, opisu događaja, pravnoj kvalifikaciji (*u okrivljujućem delu postoje dve kvalifikacije; jednom je utvrđeno da su izvršili krivično delo iz člana 365. st.6 u vezi sa 1. zatim je ponovo nastavljeno da su izvršili krivično delo iz člana 365.st. 6???*), u obrazloženju.
11. Apelacioni sud, kao drugostepeni sud posle Vrhovnog suda, ima zakonsku obavezu da razmotri žalbu za povrede postupka i zakona i kada pritužilac nije istakao te povrede, iako je u konkretnom slučaju pritužilac tvrdio da je presuda umešana u proceduralne i zakonske povrede, Apelacioni sud je zadovoljan konstatacijom: „*da navodne povrede ne postoje*“. Ovakav površan pristup Apelacionog suda stvara pravnu nesigurnost, jer su u određenim situacijama zakonske mogućnosti

Vrhovnog suda da izbegne posledice ovakvih propusta ograničene, posebno kada je reč o zahtevu podnetom na štetu okrivljenog.

12. Pošto je zahtev podneo okrivljeni, ovaj sud ne bi imao nikakvu mogućnost da izbegne mane, čak i da je postojalo krivično delo (*gore je pojašnjeno, da se ovde ne radi o krivičnom delu*), jer ne bi postojalo nikakvo krivično delo za koje je okrivljeni oglašen krivim, već krivično delo iz stava 2. koje je teže od onog iz stava 1. i sud ograničen standardom „*reformatio in peius*” ne bi mogao da ga ispravi, niti vraćanje predmeta (pitanja) ne ponovno suđenje ne bi ništa rešilo, zbog standarda koji onemogućava ispravku na štetu okrivljenog.
13. Što se tiče okrivljenog KEDS-a, ovaj sud nalazi da u članu 5. stav 3. Zakona o odgovornosti pravnih lica ističe se da „se odgovornost pravnog lica zasniva na krivici odgovornog lica“, a u konkretnom slučaju iz činjenice da je sada više utvrđeno da okrivljeni I.G. nije kriv za krivično delo za koje je optužen, pa je odlučeno kao u dispozitivu gore.
14. Iz gore opisanih razloga, Vrhovni sud je, shodno članu 438. st. 1. podst. 1.1. u vezi sa članom 363. st. 1. podst. 1.1. KZK-a, preinačio pobijane presude zahtevom za zaštitu zakonitosti i odlučio kao u dispozitivu presude.

**Presuda krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova-PML.br.578/2023, od
11.01.2024**

” Slučajevi kada je optužnica podignuta neposredno od strane tužilaštva je u suprotnosti sa članom 101. stav 2. ZKP-a (sada član 99. stav 2. ZKP-a) i članom 241. ZKP-a (sada član 234. ZKP-a) i prvostepeni sud je istu trebao da odbaci i obustavi postupak na osnovu člana 253. stav 1.3 ZKP-a (sada član 248. stav 1.3 ZKP-a)“.

I. Okolnosti pitanja

1. Presudom Osnovnog suda u Prištini – Opšti Departman, P.br. 792/2014 od 04.05.2023.godine, okrivljeni L.I. oglašen je krivim za krivično delo legalizacija lažnog sadržaja iz člana 403. stav 1. KZK-a, a za ovo krivično delo izrečena mu je kazna zatvora u trajanju od 1 (jedne) godine, koja kazna neće biti izvršena ako osuđeni ne učini novo krivično delo u verifikacionim roku od 2 (dve) godine. Okrivljeni je dužan da na ime sudskog paušala i sudskih troškova plati iznos od 20 (dvadeset) evra i na ime Fonda za obeštećenje žrtava zločina iznos od 30 (trideset) evra, sve ovo u roku od 30 dana po pravnosnažnosti presude pod pretnjom nasilnog izvršenja.

2. U žalbenom postupku, Apelacioni sud Kosova – Opšti Departman je presudom PA1.br.1128/2023 od 18.10.2023.godine odbio žalbu branioca okrivljenog, dok je prvostepena presuda potvrđena.
3. Protiv ovih presuda zahtev za zaštitu zakonitosti podneo je branilac okrivljenog, advokat F.K., iz P., zbog povrede krivičnog zakona, bitne povrede odredaba krivičnog postupka, sa predlogom da se pobijane presude preinače, a osuđeno lice da se oslobodi optužbe.
4. Državno tužilaštvo Kosova, podneskom KMLP.II.br. 336/2023 od 09.11.2023.godine, predložio da se odbije kao neosnovan zahtev za zaštitu zakonitosti koji je podneo branilac okrivljenog.

II. Ocena Krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Vrhovni sud Kosova je na sednici veća, nakon razmatranja svih spisa predmeta u smislu odredbe člana 435. stav 1. u vezi sa članom 436. stav 1. ZKP-a, ocenio tvrdnje iz zahteva za zaštitu zakonitosti i zaključio da:
  - zahtev za zaštitu zakonitosti je osnovan.
2. U zahtevu branilac okrivljenog tvrdi da su presude umešane u bitnim povredama odredaba krivičnog postupka iz člana 384. st. 1 podstav. 1.6 i

st. 2 podstav. 2.1, 2.4, 2.6 i 2.7 ZKP-a, koje povrede se sastoje u tome što u presudama potpuno nedostaje obrazloženje vezano za činjenicu da je okrivljeni oglašen krivim za krivično delo, a da nije imao rešenje o pokretanju istrage. S obzirom da je u konkretnom slučaju krivično delo legalizacija lažnog sadržaja iz člana 403. stav 1. KZK-a je sankcionisana do 5 godina, tužilac je trebalo da sprovede istrage, a ne da podigne neposredno optužnicu. Ove povrede odredaba krivičnog postupka su imale za posledicu i povredu krivičnog zakona samim tim što je okrivljeni oglašen krivim na osnovu nezakonite optužnice.

3. Vrhovni sud, ocenjujući navode iz zahteva kao i na osnovu spisa predmeta, nalazi da se presude umešane u povredama krivičnog zakona na štetu okrivljenog iz sledećih razloga:

4. Iz spisa se potvrđuje da je istragu protiv okrivljenog pokrenulo 10.02.2014.godine Osnovno tužilaštvo u Prištini, Opšti Departman, na osnovu rešenja o pokretanju istrage PP.II.br.9034/2013 od 06.02.2014. zbog krivičnog dela falsifikovanje isprava iz člana 398. stav 1. KZK-a. Isto tužilaštvo je 27.02.2014.godine donelo rešenje o proširenju istrage za krivično delo prevara iz člana 335. KZK-a, i 25.03.2014.godine podignuta je optužnica PP.II.br.9034/2014. za ova dva krivična dela protiv okrivljenog L.I. Dana 31.03.2014.godine, isto tužilaštvo je podiglo optužnicu sa istim brojem, protiv istog okrivljenog, za ova dva krivična

dela i za krivično delo legalizacija lažnog sadržaja iz člana 403. stav 1. KZK-a.

5. Štaviše, iz spisa se potvrđuje da okrivljeni nikada nije saslušan u vezi sa ovim krivičnim delom (legalizacija lažnog sadržaja iz člana 403. stav 1. KZK-a) i da je za ovo krivično delo optužen neposrednom optužnicom.

6. Vrhovni sud ocenjuje da Osnovno tužilaštvo u Prištini nije bilo u mogućnosti da podigne neposrednu optužnicu protiv okrivljenog L.I., jer za ovo krivično delo nije doneta odluka za istragu niti za proširenje istrage, dok je za ovo krivično delo predviđena kazna do 5. godine. Dakle, čak i prema ZKP-u koji je bio na snazi u vreme istraga, član 101. stav 2. ZKP-a (sada član 99. stav 2.) predviđao je da *„kada policija ili neko drugo lice podnese krivičnu prijavu državnom tužilacu zbog osnovane sumnje za krivično delo ili više krivičnih dela od kojih nijedna nije zaprećena kazna zatvora preko tri godine, a državni tužilac ocenjuje da postoji dobro osnovana sumnja da potkrepi optužnicu, državni tužilac može da podigne optužnicu prema članu 241. (sada član 234.) ZKP-a”*. Stoga, u ovoj situaciji proizilazi da je optužnic koju je neposredno podiglo tužilaštvo u suprotnosti sa članom 101. stav 2. ZKP-a (sada član 99. stav 2. ZKP-a) i članom 241. ZKP-a (sada član 234. ZKP-a). ZKP) i

prvostepeni sud je trebalo da istu odbaci i obustavi postupak na osnovu člana 253. stav 1.3 ZKP-a (sada član 248. stav 1.3 ZKP-a).

7. Takođe treba napomenuti da okrivljenom nije data mogućnost da se izjasni o krivičnom delu za koje je optužen jer nije saslušan od strane tužioca u predmetu i trebalo je da dobije priliku da iznese svoju odbranu u vezi sa ovim krivičnim delom. Sve ovo predstavlja i povredu prava na pravično suđenje iz člana 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima i slobodama, kao i kršenje člana 31. Ustava Republike Kosovo. Prema Zakoniku o krivičnom postupku, koji je bio na snazi u vreme podizanja optužnice, nije bila predviđena mogućnost podizanja optužnice bez saslušanja okrivljenog kada se sumnja da je izvršio krivično delo za koje je predviđena kazna veća od 3 godine zatvora (član 151. stav 1. ZKP-a), dok sa važećim Zakonikom koji je danas na snazi ova mogućnost postoji ali se moraju unapred ispuniti određeni zakonski uslovi (član 149. stav 1. u vezi sa članom 234. stav 2. ZKP-a).
8. Iz svega gore navedenog kao i imajući u vidu da je okrivljeni oglašen krivim na osnovu optužnice podignute protivno odredbama krivičnog postupka, pri čemu je usled ovih povreda pogrešno primenjen krivični zakon na njegovu štetu istog, odlučeno kao u dispozitivu ove presude i u prilog odredbi člana 438. ZKP-a.

Presuda krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova-PML.br.95/2024 od 28.02.2024.

” Pribavljanje retroaktivnog odobrenja naloga za pretres od suda i posledice nepribavljanja istog, pri čemu je kao takav ovaj pretres neprihvatljiv dokaz, odnosno dokazi prikupljeni tokom pretresa su neprihvatljivi dokazi jer nije pribavljen retroaktivno sudsko odobrenje i pretres je izvršen kršenjem odredaba iz ovog Poglavlja koje su rezultirale nepravilnom i nepopravljivom primenom pravde “.

I. Okolnosti pitanja

1. Presudom Osnovnog suda u Gnjilanu – Ogranak u Vitini, P.br. 179/2022 od 20.01.2023.godine, osuđeni A.A. oglašen je krivim za krivično delo priređivanje piramidalnih šema i nedozvoljenog kockanja iz člana 294. stav 2. KZK-a, a za ova krivična dela izrečena mu je kazna zatvora u trajanju od 1 (jednu) godinu, u koju kaznu je uračunato mu je i vreme provedeno u kućnom pritvoru od 30.04.2022 do 19.05.2022. Od osuđenog lica trajno su oduzeti: gotovina u vrednosti od 955,00 €, sveska sa raznim računima, 1291 čipan različite vrednosti, deler (vrsta čipa), 4 para kockarskih karata i držač čipa.

2. Osuđeno lice je dužno da plati iznos od 70 (sedamdeset) € na ime sudskog paušala i sudskih troškova, a sve u roku od 15 dana od pravnosnažnosti presude, pod pretnjom nasilnog izvršenja.
3. U žalbenom postupku, Apelacioni sud Kosova – Opšti Departman je presudom PA1.br.343/2023 od 14.12.2023. godine delimično usvojio žalbu branioca osuđenog i preinačio prvostepenu presudu, samo u pogledu odluke o kazni tako da je osuđenom za krivično delo za koje je oglašen krivim izrečena kazna zatvora u trajanju od 6 (šest) meseci, a u koju kaznu mu je uračunato i vreme provedeno u kućnom pritvoru od 30.04.2022.godine do 19.05.2022. U ostalom delu presuda je ostala nepromenjena.
4. Protiv ovih presuda zahtev za zaštitu zakonitosti podneo je branilac okrivljenog, advokat I.H., iz Gj., zbog povrede krivičnog zakona, bitne povrede odredaba krivičnog postupka i povrede prava zajemčenih Ustavom Kosova. (član 31) sa predlogom da se pobijane presude ponište i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno preispitivanje i odlučivanje.
5. Državno tužilaštvo Kosova, podneskom KMLP.II.br. 56/2024 od 15.02.2024.godine, predložio da se odbije kao neosnovan zahtev za zaštitu zakonitosti koji je podneo branilac osuđenog.

II. Ocena Krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Vrhovni sud Kosova je, u sednici veća, nakon uvida u sve spise predmeta u skladu sa odredbom člana 435. stav 1. u vezi sa članom 436. stav 1. ZKP-a, ocenio tvrdnje iz zahteva za zaštitu zakonitosti i zaključio:

- Zahtev za zaštitu zakonitosti je osnovan.

2. U zahtevu branilac okrivljenog, advokat I.H., tvrdi da su presude umešana u bitnim povredama odredaba krivičnog postupka iz člana 384. st. 1 podstav. 1.10 ZKPK-a, koje povrede se sastoje u tome što presudama potpuno nedostaje obrazloženje, nisu ocenjeni kontradiktorni dokazi, kao i nema obrazloženja u vezi sa odlučnim činjenicama na osnovu kojih je doneta odluka o krivici. Branilac između ostalih tvrdnji tvrdi da pretres poslovnog prostora osuđenog, odnosno naredba o retroaktivnoj dozvoli pretresanja, nije izvedena kao dokaz jer ne postoji, što ovaj pretres čini nepeihvatljivim dokazom koji je imao uticaj na zakonitosti odluke o krivičnoj odgovornosti osuđenog kao i u oduzimanju dokaza i novca koji su potom oduzeti suprotno odgovarajućim odredbama.
3. Vrhovni sud, ocenjujući tvrdnje iz zahteva kao i na osnovu spisa predmeta, a ne ocenjujući ostale tvrdnje, nalazi da su presude umešane u

bitnim povredama odredaba krivičnog postupka iz člana 384. stav 2. tač. 2.1. i 2.5. ZKPK-a, i koja su kršenja uticala na zakonitost sudske odluke iz sledećih razloga:

- Iz spisa se potvrđuje da je nakon pretresa u prostorijama u Vitini u Ul. „H.J.“, gde se sumnjalo da je organizovano nedozvoljeno kockanje, dana 30.04.2022.godine u 03:00 časova, koje je izvršila patrolna jedinica u PS Vitina i RJ Gnjilane, istog dana, sudija za prethodni postupak je zatražio retroaktivno sudsko odobrenje pretresa. I pored toga što je Vrhovni sud tražio i dodatne spise od Osnovnog suda – Ogranka u Vitini, rešenje o retroaktivnom odobrenju nije pronađeno, pa isti nije potpisan (odobren) od sudije za prethodni postupak. Takođe iz zapisnika sa sudskog pretresa od 17.01.2023. godine potvrđuje se da je zahtev pročitao kao dokaz za retroaktivno odobrenje pretresa, ali ne i odobrenje sudije za prethodni postupak.

4. Vrhovni sud nalazi da je u skladu sa odredbom člana 110. stav 3. ZKPK-a, koji je Zakonik bio na snazi u vreme izvršenja pretresa, utvrđuje se da: *„Izuzetno, u hitnim okolnostima, kada je pismeni nalog za pretresanje ne može se blagovremeno pribavi, i ako postoji realan rizik od kašnjenja, koji bi mogao dovesti do gubitka dokaza ili opasnosti po život*

ili zdravlje ljudi, ovlašćeni policijski službenik može pokrenuti pretres na osnovu usmene dozvole nadležnog sudije”.

Dok stav 6. istog člana predviđa da:

„Kada policija izvrši pretres bez pismenog sudskog naloga, u roku od dvanaest (12) sati nakon pretresa, o tome će poslati izveštaj državnom tužiocu i nadležnom sudiji, ako je za to pitanje određen sudija kako bi se pribavilo retroaktivno sudsko odobrenje pretresa, u skladu sa odredbama Ustava”.

5. Iz ovoga proizilazi da od suda nije dobijeno retroaktivno odobrenje za pretres i kao takav ovaj pretres je neprihvatljiv dokaz, odnosno dokazi prikupljeni tokom pretresa su neprihvatljivi dokazi jer nije pribavljeno retroaktivno sudsko odobrenje i pretres je izvršen u suprotnosti sa odredbama ovog Poglavlja koje su rezultirale nepravilnom i nepopravljivom primenom pravde.
6. Štaviše, ovaj sud nalazi da u obrazloženju prvostepene presude nisu navedeni razlozi u vezi sa pretresanjem i činjenicom da iako je zahtjev za retroaktivno pretresanje pročitao kao dokaz, zašto ovu naredbu sud nije izdao i šta se desilo sa dokazima prikupljenim tokom ovog pretresa. Dok

Apelacioni sud, kao drugostepeni sud, takođe ne daje opravdanje u pogledu tvrdnji iz žalbe i za ovu činjenicu, koja predstavlja bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 384. stav 1. tač. 1.10. ZKPK-a, kako odbrana s pravom naglašava u zahtevu.

7. U ponovnom suđenju, prvostepeni sud mora prvo da proglasi nedozvoljenim dokaze prikupljene tokom pretresa, da ih iste izdvoji, a zatim, nakon privođenja i ocene ostalih dokaza, da donese meritornu odluku.
8. Iz svega gore navedenog, odlučeno je kao u dispozitivu ove presude a u prilogu odredbe člana 438. ZKP-a

**Presuda krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova-PML br. 135/2024,
od 30.05.2024. godine**

„Predmeti u kojima su okrivljeni, prema optužnici, optuženi za krivično delo učinjeno u kontinuitetu, onda treba oceniti da se, kada je reč o ovoj vrsti krivičnog dela, smatraju kao jedno krivično delo i kao vreme izvršenja krivičnog dela smatra se vreme poslednjeg preduzimanja i posledice netačnog utvrđivanja poslednje radnje“.

I. Okolnosti slučaja

1. Presudom Osnovnog suda u Prištini – Opšti Departman, P.br.2557/2021 od 23.06.2023.godine, okrivljeni N.O. i A.G oglašeni su krivim zbog krivičnog dela saučesništvo u proneveri iz člana 257. st.3. 1. a u vezi sa članom 23. KZK i za ovo krivično delo svako je ponaosob osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 3 (tri) godine, koja će se kazna izvršiti u roku od 15 dana od pravnosnažnosti presude. Okrivljeni su dužni da solidarno nadoknade štetu, u iznosu od 255.398,41€, budžetu Republike Kosovo u roku od 15 dana od pravnosnažnosti presude, a takođe su dužni da svaki ponaosob plati troškove krivičnog postupka iznos od 500 € kao i iznos od 20 € na ime Fonda za obeštećenje žrtava krivičnih dela.

2. Istom presudom odbačena je optužba protiv okrivljenih zbog krivičnog dela poreska utaja iz člana 249. stav 1. KZK, zbog prelaska apsolutne zastarelosti krivičnog gonjenja. Što se tiče imovinskopravnog zahteva za ovo krivično delo, oštećeni je upućen u redovan građansko -pravni spor, dok je odlučeno da troškove krivičnog postupka snosi budžeta suda.

3. U žalbenom postupku, Apelacioni sud Kosova – Opšte Departman, presudom PA1.br.1241/2023 od 19.12.2023.godine, u predmetu žalbe branioca osuđenog N.O. i branioca okrivljenog A.G., te je po službenoj dužnosti preinačio presudu prvostepenog suda, samo u pogledu odluke o kazni, tako što su okrivljeni N.O. i okrivljeni A.G. krivičnim delom za koje su oglašeni krivim osuđeni su na kaznu zatvora u trajanju od 18 (osamnaest) meseci, koja će se izvršiti u roku od 15 dana od pravnosnažnosti presude, dok je u ostalim delovima izrečena presuda ostala nepromenjena.

4. Protiv ovih presuda zahtev za zaštitu zakonitosti podneli su:
  - branilac osuđenog N.O., advokat F.L. iz P., zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, povrede krivičnog zakona i odluke o kazni sa predlogom da se zahtev usvoji i presuda da se preinači tako da se optužba odbije zbog zastarelosti, ili da se oslobodi ili da se presude

ponište i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno odlučivanje i ponovno suđenje;

- branilac osuđenog A.G., advokat H.Š , iz P., zbog povrede krivičnog zakona i drugih povreda odredaba krivičnog postupka kada su takve povrede uticale na zakonitost sudske odluke, sa predlogom da se zahtev usvoji i presude ponište i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno suđenje ili preinači i okrivljeni oslobodi optužbe i

- osuđeni N.O., zbog povrede krivičnog zakona, bitnih povreda odredaba krivičnog postupka i drugih povreda odredaba krivičnog postupka čijim povredama je uticala na zakonitost sudskih odluka sa predlogom da se zahtev usvoji i okrivljeni oslobodi optužbe ili da odbije optužbu protiv istog zbog nastupanja apsolutne zastarelosti krivičnog gonjenja ili da ukine presude i predmet vrati prvostepenom sudu u ponovno suđenje i ponovno odlučivanje.

5. Državno tužilaštvo Kosova je podnescima KMLP.II.br.76/2024 od 29.02.2024.godine, 15.03.2024. i 29.05.2024.godine, predložilo da se zahtevi za zaštitu zakonitosti branilaca okrivljenih i okrivljenog N.O. odbijaju kao neosnovani.

II. Ocena krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Vrhovni sud Kosova je na sednici veća, nakon što je razmotrio sve spise predmeta u smislu odredbe člana 435. stav 1. u vezi člana 436. stav 1. Zakonika o krivičnom postupku (ZKP), ocenio tvrdnje iz zahteva za zaštitu zakonitosti i našao da:

- zahtevi za zaštitu zakonitosti su osnovani.

2. U zahtevu, branilac okrivljenog N.O., između ostalog, tvrdi da je protiv okrivljenog povređen krivični zakon i član 385. stav 1. tač.1.2. ZKP, budući da se u konkretnom slučaju radi o uz apsolutnu zastarelost krivičnog gonjenja, jer je dokazima sprovedenim tokom sudskog ispitivanja dokazana činjenica da je žiro račun NVO „U...“ bio otvoren do 2015. godine i da su oba suda uzeli u obzir krivičnost krivičnog dela, zaključili da nije nastupila apsolutna zastarelost. Međutim, iz spisa predmeta dokazano je, prema nalazu samih veštaka, da je poslednja radnja okrivljenog u konkretnom slučaju bila 2012. godine. Iako je tačno da je žiro račun bilo otvoren do 2015. godine, ali sam sud prvog stepena je dao poverenje veštačenju, kojim je utvrđeno da je poslednje podizanje sa žiro računa izvršeno 31.07.2012.godine.

3. Čak i branilac okrivljenog A.G., advokat H.Š., u zahtevu ima istu tvrdnju kao i branilac okrivljenog N.O., ističući da je grupa od 3 finansijska veštaka sastavila veštačenje i utvrdila na strani 16 da je: od tabelarnog prikaza bankovnog računa na strani 8 do 15 ove ekspertize kao i tekstualni elaborat iznad, poslednji unos na ovom računu je bio dana 14.03.2012. godine, dok su poslednje isplate 20.03.2012 i zatim do 31.07.2012. godine bile samo isplate na ime provizije banke od 1€ mesečno, a na ovaj datum stanje na računu je bilo nula. Dakle, presude se ubrajaju u povredu krivičnog zakona pošto iz dispozitiva presude proizilazi da je okrivljeni oglašen krivim za period od 2006. do 2015. godine, iako ni na koji način nije opisano koje je radnje izvršio. 2014. ili 2015. godine iako se veštačenjem dokazuje da je u žiro računu za koji je tuženi bio ovlašćen od. dana 30.07.2012, nije bilo novca i nije bilo podizanja bilo kog iznosa.

4. Čak i sam okrivljeni N.O., u zahtevu za zaštitu zakonitosti, pored ostalih tvrdnji, takođe tvrdi da je protiv njega povređen krivični zakon, pošto je žiro račun NVO, za koji je bio ovlašćen da vrši isplate, od 30.07. .2012. do 2015. godine nije imao sredstava i iz istog nisu povučena sredstva. Imajući u vidu da je za krivična dela pronevera iz člana 257. stav 3. iz stav 1. i u vezi sa članom 23. KZK, predviđena kazna zatvora do 5 (pet) godina, počev od činjenice da je poslednja radnja eventualnog

inkriminisanog događaja nastupila je 2012. godine i shodno tome dva puta je protekao rok zastarelosti i nastupila apsolutna zastarelost krivičnog gonjenja, kako je definisano čl. 90 stav 1 podstav 1.4 u vezi sa članom 91 stav 6 KZK.

5. Vrhovni sud Kosova, pre svega, treba napomenuti da je cenio glavni tužbeni zahtev branilaca okrivljenih N.O. i A.G., a koji se odnosi na činjenicu da je nastupila apsolutna zastarelost krivičnog gonjenja, smatrajući da je ova tužba prethodno pitanje o kojoj treba da se odluči i da se uopšte ne opušta u ostalim zahtevima za zaštitu zakonitosti i našao da je protiv okrivljenih povređen krivični zakon i o čemu će biti reči ispod.

6. Iz spisa predmeta, ovaj sud nalazi da su okrivljeni N.O. i A.G. optuženi da su počinili krivično delo pronevera iz člana 257. stav 3. u vezi sa stavom 1. iu vezi sa članom 23. KZK, gde isti su po odredbi presude prvostepenog suda takođe oglašeni krivim jer je „kontinuirano, u periodu 2006-2015.godine u saučesništvo, u cilju sticanja protivpravne ekonomske koristi sebi ili drugima, prisvojili pokretnu imovinu drugih lica koja im je bila poverena...“. Takođe, ovaj sud ocenjuje da je iz spisa predmeta, odnosno iz finansijskog veštačenja koje je sastavila grupa veštaka, utvrđeno da: „... poslednji upis sredstava na ovaj račun je

14.03.2012.godine poslednje podizanje 20.03.2012. godine, a zatim do 23.07.2012. godine bilo je samo isplata na ime provizije banke od 1€ mesečno i na ovaj datum stanje na računu bilo je nula.

7. Ovaj sud takođe nalazi da su okrivljeni u kontinuitetu optuženi za krivično delo i da je za ocenu roka zastarelosti krivičnog gonjenja bilo potrebno proceniti koja je bila poslednja moguća inkriminišuća radnja okrivljenih, a da je u konkretnom slučaju, poslednje povlačenje sredstava, koje je prema samom finansijskom veštačenju, kome su sudovi dali poverenje, je 20.03.2012.godine. Iako postoji konstatacija da je račun bio otvoren do kraja 2015. godine, istim veštačenjem je utvrđeno da je 23.07.2012. godine račun pao na nultu vrednost, odnosno i pored toga što je bio funkcionalan, nije bilo unosa-izlaza, dakle, ni okrivljeni nisu preduzeli nikakve radnje u smislu povlačenja finansijskih sredstava sa ovog računa, pa je čak i njihova poslednja potencijalno inkriminišuća radnja, tako da su oba suda morala da uzmu u obzir datum 20.03.2012.godine, kada je izvršeno poslednje povlačenje sa ovog računa.
8. S obzirom na to da su okrivljeni, prema optužnici, optuženi za krivično delo učinjeno u kontinuitetu, ovaj sud ocenjuje da se, kada je reč o ovoj vrsti krivičnih dela, smatraju krivičnim delom i da se vreme izvršenja

krivičnog dela smatra vreme poslednjeg poduhvata. Dakle, oba suda nisu uspela da utvrde šta je bila poslednja radnja ili preduzimanje poslednje radnje, iako se iz dokumentacije dokazuje da je grupa veštaka dala tačna objašnjenja u vezi sa ovom činjenicom, a da su sami sudovi verovali ovim izvedenim dokazima.

9. Takođe, Vrhovni sud nalazi da je krivično delo pronevera iz člana 257. stav 3 u vezi sa stavom 1 Privremenog krivičnog zakonika Republike Kosovo, koji je bio na snazi u vreme izvršenja krivičnog dela, predviđena je kazna zatvora od 1 (jedne) do 5 (pet) godina. Prema članu 90. stav 1. tačka 1.4 istog zakonika, krivično gonjenje se ne može pokrenuti ako je od izvršenja krivičnog dela za koje je predviđena kazna zatvora preko 3 (tri) godine proteklo 5 (pet) godina, dok je prema član Član 91. stav 6. ovog zakonika zabranjeno je krivično gonjenje u svakom slučaju kada je proteklo dvostruko vreme od roka zastarelosti (apsolutna zabrana krivičnog gonjenja). Imajući u vidu da je presuda prvostepenog suda postala pravosnažna 19.12.2023.godine, a uzimajući u obzir da je poslednja moguća inkriminišuća radnja, po optužbi i dispozitivu prvostepene presude, zasnovana i na dokazima sprovedenim u sudsku reviziju, je 20.03.2012.godine, ovaj sud je našao da je 20.03.2022.godine postignuta apsolutna zastarelost krivičnog gonjenja.

10. Polazeći od svega navedenog, ovaj sud nalazi da je protiv okrivljenih N.O. i A.G. povređen krivični zakon na štetu istih kada su isti oglašeni krivim zbog krivičnog dela pronevera iz člana 257. stav 3. stav u vezi sa stavom 1. iu vezi sa članom 23. KZK, pošto je nastupila apsolutna zastarelost krivičnog gonjenja i optužba protiv njih je morala biti odbačena u skladu sa članom 362. par.1, podstav 1.3 KPPK.

11. Stoga je ovaj sud, na osnovu svega gore navedenog iu prilog članu 438 stav 1, podstav 1.2 KPPK, odlučio kao u dispozitivu ove presude.

**Presuda krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova-PML br. 366/2024 od
14.06.2024.godine**

„Slučajevi kada je odredbom člana 398. stav 3 ZKP prema kojoj odredbi o svim žalbama protiv presude Apelacioni sud odlučuje rešenjem. Dakle, drugostepeni sud je povredio član 398. stav 3. ZKP i ova povreda je uticala na zakonitost sudske odluke, činjenicom što žalba branioca osuđenog uopšte nije ispitana, to čini presuda nerazumljivu i nejasnu i kao takvu i sa nedostacima koji uslovljavaju njeno poništenje“.

I. Okolnosti slučaja

1. Presudom Osnovnog suda u Prizrenu-Ogranak Suva Reka, Opšti Departman, P.br. 364/2022 od 31.03.2023 godine, osuđeni A.Z. i D.G. oglašeni su krivim zbog krivičnog dela saučesništvo u teškoj krađi iz člana 325 stav 1 podstav 1.1 u vezi sa članom 31 KZK, a za ovo krivično delo svako ponaosob je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 1 (jedne) godine i novčanu kaznu u iznosu od 200 (dvesta) €, koju kaznu su dužni da plate u roku od 15 dana od dana pravnosnažnosti presude. Ukoliko osuđeni ne žele ili ne mogu da plate istu novčanu kaznu, ista će biti zamenjena kaznom zatvora, koja se za svaki dan zatvora obračunava od 20 evra novčane kazne.

2. Osuđena lica dužna su da plate iznos od po 20 (dvadeset) evra na ime sudske takse i sudskih troškova i na ime Fonda za obeštećenje žrtava krivičnih dela iznos od 20 (dvadeset) evra, i sve to u roku od 15 dana po pravosnažnosti presude, a pod pretnjom nasilnog izvršenja.
3. U žalbenom postupku, Apelacioni sud Kosova – Opšte odeljenje je presudom PA1.br.19/2024 od 22.03.2024.godine odbio žalbu branioca osuđenog D.G., dok je potvrđena prvostepena presuda.
4. Protiv ovih presuda, zahtev za zaštitu zakonitosti podneo je branilac osuđenog A.Z., advokat G.R.K., zbog povrede krivičnog zakona i bitne povrede odredaba krivičnog postupka, sa predlogom da se pobijene presude preinače ili poništavaju i predmet vraća prvostepenom sudu na ponovno razmatranje i ponovno odlučivanje.
5. Državno tužilaštvo Kosova je podneskom KMLP.II.br. 127/2024 od 12.04.2024. godine, predložio da je osnovan zahtev za zaštitu zakonitosti branioca osuđenog.

II. Ocena krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Vrhovni sud Kosova je na sednici veća, nakon razmatranja svih spisa predmeta u smislu odredbe člana 435. stav 1. u odnosu na član 436. stav 1. ZKP, ocenio tvrdnje iz zahteva za zaštitu zakonitosti i zaključio:

- zahtev za zaštitu zakonitosti je osnovan.
2. U zahtevu branilac osuđenog A.Z., tvrdi da se u presudama radi o bitnim povredama odredaba krivičnog postupka, budući da ni on ni njegova odbrana nisu obavješteni o datumu i vremenu održavanja drugostepenog ročišta, tj. drugostepenom presudom njegova pritužba uopšte nije ispitana.
3. Pre svega, treba napomenuti da Vrhovni sud, ocenjujući tvrdnje iz zahteva i na osnovu spisa predmeta, nalazi da je Apelacioni sud Kosova, kao drugostepeni sud nakon poništenja njegove presude od strane ovog suda, zakazao je sednicu kolegijuma za 22.03.2024. godine i za ovu sednicu obavestio stranke: Apelaciono tužilaštvo, optuženog D.G. i njegovog branioca D.F., kao i oštećenog, kako je utvrđeno u zapisnik sa sednice veća. Međutim, Vrhovni sud je presudom Pml.br.566/2023 od 14.11.2023.godine u potpunosti ukinuo presudu Apelacionog suda – Opšti Departman PA1.br.670/2023 od 18.09.2023.godine kojom je usvojen zahtev za zaštitu zakonitosti branilaca osuđenih A.Z. i D.G. i da

je predmet vratio na ponovno suđenje. Zbog toga su za ponovljeno ročište morali biti obavešteni optuženi A.Z. i njegova odbrana, dok je njegova žalba na prvostepenu presudu morala biti ispitana i ocenjena.

4. Dakle, presudom Apelacionog suda, kako je u zahtevu sa pravom istakao branilac osuđenog A.Z., radi se o bitnim povredama odredaba krivičnog postupka iz člana 384. stav 2. podtačka 2.1. ZKP, jer nije sprovedena odredba člana 398. stav 3 ZKP prema kojoj odredbi o svim žalbama protiv presude Apelacioni sud odlučuje rešenjem. Dakle, drugostepeni sud je povredio član 398. stav 3. ZKP i ova povreda je uticala na zakonitost sudske odluke. Štaviše, ovaj sud ocenjuje da zbog toga što žalba branioca osuđenog A.Z. uopšte nije ispitana, čime je presuda postala nerazumljiva i nejasna i kao takva i manjkava što uslovljava njeno poništavanje.
5. Takođe, treba napomenuti da se Vrhovni sud nije upustio u oceni ostalih tvrdnji iz zahteva, s tim što je ova potencirana i konstatovana povreda onemogućila njihovu procenu.
6. U ponovnom postupku Apelacioni sud mora prvo da obezbedi da stranke koje su uložile žalbu na presudu prvostepenog suda, kao i druge stranke, budu obaveštene o datumu i vremenu održavanja drugostepenog ročišta,

a zatim da razmotri sve pritužbe i nakon njihove ocene doneti meritornu odluku u vezi sa ovim krivičnim predmetom.

7. Iz svega navedenog, odlučeno je kao u dispozitivu ove presude iu prilog odredbi člana 438. stav 1.2. ZKP.

**Presuda krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova-PML br. 405/2024,
od 23.07.2024.godine**

„ Slučaj kada je u korist osuđenog prekršio krivični zakon drugostepeni sud prekoračenjem zakonskih ovlašćenja, kada je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od šest (6) meseci, odnosno ispod zakonskog minimuma i kada je greškom primenjena odredba člana 72 KZK, za šta je utvrđeno da takva povreda ne utiče na konačnu odluku”.

I. Okolnosti slučaja

1. Presudom Osnovnog suda u Mitrovici-Ogranak Vučitrn, Opšti Departman, P.br. 308/2023 od 23.11.2023.godine, osuđeni P.A. oglašen je krivim za krivično delo teška krađa iz člana 315. stav 2. tačka 2.1 u vezi sa članom 31. KZK i za ovo krivično delo izrečena mu je kazna zatvora u trajanju od jedne (1) godine, u koju kaznu se uračunava i vreme provedeno u pritvoru od dana. 26.09.2023 do 26.11.2023.godine. Osuđeni je dužan da oštećenom isplati iznos od 5100 (pet hiljada sto) € na ime naknade štete.
2. Osuđeni je dužan da uplati iznos od 30 (trideset) € na ime sudskog paušala i na ime Fonda za obeštećenje žrtava krivičnih dela iznos od 20 (dvadeset) €, i sve to u roku. od 15 dana po pravnosnažnosti presude, a pod pretnjom nasilnog izvršenja.

3. U žalbenom postupku, Apelacioni sud Kosova – Opšte Departman je presudom PA1.br.126/2024 od 12.03.2024.godine usvojio žalbu branioca osuđenog P.A., na odluku o kazni, tako da je osuđenom za krivično delo za koje je oglašen krivim osuđen na kaznu zatvora u trajanju od šest (6) meseci, kaznu u kojoj je uračunao vreme provedeno u pritvoru od 26.09.2023. do 26.11.2023. godine, dok je žalba Osnovnog tužilaštva u Mitrovici odbijena kao neosnovana. U ostalom, presuda je ostala nepromenjena.

4. Protiv presude drugog stepena, zahtev za zaštitu zakonitosti podneo je tužilac iz Kancelarije glavnog tužioca države Kosovo, dopisom KMLP.I.18/22024 od 14.06.220224.godine, zbog povrede krivičnog zakona sa predlogom da se usvoji zahtev i utvrdi da je presuda drugostepenog suda doneta uz povredu krivičnog zakona i koje povrede su uticale na zakonitost sudske odluke.

II. Ocena krivičnog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Vrhovni sud Kosova je na sednici veća, nakon što je razmotrio sve spise predmeta u smislu odredbe člana 435. stav 1. u vezi člana 436. stav 1. ZKP, ocenio tvrdnje iz zahteva odbrane za zaštitu zakonitosti i zaključio:
- zahtev za zaštitom zakonitosti je osnovan.

2. U zahtevu se tvrdi da je presuda drugog stepena umešana u povrede krivičnog zakona, čije povrede su uticale na zakonitost sudske odluke, budući da je drugostepeni sud u slučaju ocene vrste i visine odluke o kazni koju je prvostepeni sud izrekao, preinačio odluku o kazni prekoračenjem zakonskih ovlašćenja i povredom odredbe člana 72. Zakonika o krivičnom postupku, jer je pogrešno primenio odredbe ublažavanja kazne kada je izrekao kaznu zatvora ispod zakonskog minimuma.

3. Vrhovni sud, ocenjujući navode iz zahteva kao i na osnovu spisa predmeta, nalazi da je drugostepena presuda umešana u povredu krivičnog zakona u korist okrivljenog i iz razloga navedenih u nastavku:
  - osuđeni je u inicijalnom ispitivanju priznao krivicu za krivično delo za koje je optužen, a sud je takvo priznanje konstatovao unapred nalazeći da su ispunjeni svi zakonski uslovi iz člana 242. KPPK. Prvostepeni sud je, u slučaju odmeravanja kazne, dao razloge koji se odnose na vrstu i visinu odluke o kazni, obrazlažući sve olakšavajuće i otežavajuće okolnosti i izrekao kaznu zatvora u trajanju od jedne (1) godine.

  - drugostepeni sud je, u slučaju ocene žalbenih navoda branioca osuđenog, delimično usvojio žalbu i preinačio odluku o kazni tako što je osuđenom izrekao kaznu zatvora u trajanju od šest (6) meseci.

- treba napomenuti da je odredbom člana 72. stav 1. tačka 1.3 Zakonika o krivičnom postupku, predviđa da „*kada postoje uslovi za ublažavanje kazne iz člana 71. Zakonika o krivičnom postupku, sud može ublažiti kaznu u sledećim granicama: ako je za krivično delo izrečena kazna od kaznom zatvora od najmanje tri (3) godine, kazna se može smanjiti na jednu (1) godinu zatvora*“. Dakle, drugostepeni sud je pogrešno primenio odredbu člana 72. Krivičnog zakonika, jer je za krivično delo teška krađa iz člana 315. stav 2. tačka 2.1. KZK predviđena kazna zatvora u trajanju od tri (3) do deset (10) godina i sud, čak ni uz odredbe o granicama ublažavanja kazne iz člana 72 stav 3 podstav 1.3 KZK, nije mogao da izrekne kaznu zatvora do jedne (1) godine zatvora, što se s pravom tvrdi u zahtevu za zaštitu zakonitosti.

4. Dakle, ovaj sud je ocenio da je u korist osuđenog P.A. povređen krivični zakon od strane drugostepenog suda, kada mu je izrečena kazna zatvora u trajanju od šest (6) meseci, odnosno ispod zakonskog minimuma, jer Pogrešno je primenjena odredba člana 72 KZK i takva povreda je utvrđena bez uticaja na konačnu odluku.
5. Iz svega navedenog, odlučeno je kao u dispozitivu ove presude iu prilog odredbi člana 438. stav 1. tačka 1.3 ZKP.

IZABRANE ODLUKE OD GRAĐANSKIH PREDMETA

**Presuda građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev.br. 505/2021,
od 07.05.2024. godine**

„ Vrhovni sud Kosova je zahtevom od 22.09.2022.godine, za usputnu kontrolu , Ustavnom sudu, doveo u sumnju donošenje odluka nižestepenih sudova o ustavnosti člana 17. Zakona o visokom obrazovanju. u vezi iu cilju ocene tačke 1.6 člana 117 Statuta UP i da li je to bila nadležnost redovnih sudova ili je to bila isključiva nadležnost Ustavnog suda. Ustavni sud pojašnjava da bi na osnovu postupaka ovog suda, zahtev za ispitivanje i ocenu tačke 1.6 člana 117 Statuta Prištinskog univerziteta bio moguć samo ako bi postupak bio pokrenut u roku od 8 dana, od dana usvajanja Statuta, od najmanje 10 poslanika Skupštine Kosova. Ustavni sud smatra da nije ispunjen uslov prihvatljivosti, jer Statut Prištinskog univerziteta nije zakon, pa zahtev ne treba prihvatiti.

Vrhovni sud nije prihvatio zaključak nižestepenih sudova, gde je ovaj član Statuta proglašen diskriminatornim iu suprotnosti sa Ustavom zbog činjenice da je Skupština Republike Kosovo usvojila ovaj statut, kao najviši zakonodavni organ, koji vrši ovlašćenja u skladu sa članom 65. Ustava Republike Kosovo: usvaja Ustav, zakone, rezolucije, deklaracije i druge opšte akte, odlučuje o izmenama i dopunama Ustava, raspisuje referendum, u skladu sa zakonom, ratifikuje međunarodne ugovore, usvaja budžet Republike Kosovo, a svi ovi akti ne mogu se ispitivati u pogledu ustavnosti od strane redovnih sudova, Vrhovni

sud Kosova smatra da je Statut usvojen od strane Skupštine Republike Kosova. Kosova, nije prost podzakonski akt, koji je donela izvršna vlast, interni pravilnik Skupštine, već je odobren kao način sprovođenja samog Zakona o visokom obrazovanju. Stoga, Vrhovni sud Kosova smatra da redovni sudovi ne mogu da ocenjuju usklađenost ove norme, jer je Ustavni sud sa Ustavom Republike Kosovo krajni autoritet za tumačenje Ustava i krajnije tumačenje usaglašenosti zakona sa Ustavom .

I. Okolnosti slučaja

1. Presudom Apelacionog suda Kosova, Ac.br.1360/2021, od 09.06.2021.godine, odbijena je kao neosnovana žalba tuženog Univerziteta u Prištini „Hasan Priština“, sa sedištem u Prištini, dok je potvrđena presuda Osnovnog suda u Prištini – Opšti Departman, C.br.35/2019 17.12.2020.godine, kojim je tužbeni zahtev tužioca F.H., iz Prištine, usvojen u celosti, kao osnovan, a odluka (saopštenje) Senata Prištinskog univerziteta „Hasan Priština“, u Prištini, br. 4/472, poništeno od 05.10.2018.godine, kojim je odbijena kandidatura tužitelja za zvanje docenta kod tuženog, kao protivzakonito i obavezan je tuženi Univerzitet, „Hasan Priština“ u Prištini da tužitelju naknadi troškove parničnog postupka, u ukupnom iznosu od 290,00€, u roku od sedam (7) dana od dana prijema ove presude, pod pretnja prinudnim izvršenjem.

2. Protiv presude Apelacionog suda, u zakonskom roku, punomoćnik tuženog je izjavio reviziju, zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka i zbog pogrešne primene materijalnog prava, sa predlogom da Vrhovni Sud Kosova, prihvati kao osnovanu reviziju, dok se presude nižestepenih sudova poništavaju i predmet vraća na ponovno suđenje i odlučivanje.
3. Tužitelj je u odgovoru na reviziju tražio da Vrhovni sud reviziju odbije kao nedozvoljenu ili da se revizija odbije kao neosnovana.
4. Vrhovni sud Kosova je, u skladu sa članom 215. Zakona o parničnom postupku (ZPP), kao i prema revizijskim zahtevima, ispitao pobijanu presudu, kao i spise predmeta i našao da: Revizija tuženog je osnovana.

II. Ocena građanskog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Pre odlučivanja o reviziji tuženog, Vrhovni sud je 22.09.2022.godine, na osnovu člana 113. stav 8. Ustava Republike Kosovo, u vezi sa članom 52. Zakona o Ustavnom sudu Republike Kosovo, podneo zahtev za ocenu usaglašenosti, sa Ustavom Kosova, člana 17. stav 1. Zakona o visokom obrazovanju u Republici Kosovo br. 04/L-037, u vezi sa članom 177 tačka 1.6 Statuta Univerziteta u Prištini. Vrhovni sud se pozvao na

činjenicu da je Statut Univerziteta usvojila Skupština Republike Kosovo, na osnovu člana 65(1) Ustava Republike Kosovo. Vrhovni sud obustavlja postupak do donošenja odluke Ustavnog suda. Ustavni sud Republike Kosovo je rešenjem u predmetu KO147/22, povodom zahteva Vrhovnog suda Kosova, odlučio da zahtev proglasi neprihvatljivim, navodeći da Statut Univerziteta u Prištini nije zakon te se stoga nisu stekli uslovi za prihvatanje ovog zahteva.

2. Iz spisa predmeta proizilazi da je tužitelj F.H. iz P., dana 08.01.2019.godine, prvostepenom sudu podneo tužbu protiv tuženog Univerziteta u Prištini „Hasan Priština“, sa sedištem u Prištini, sa kojom je tražio da se usvoji tužbeni zahtev tužitelja i odluka (saopštenje) Senata Prištinskog univerziteta „Hasan Priština“, u Prištini, br. 4/72, od 05.10.2018.godine, te da obaveže tuženog da mu naknadi sve troškove postupka do njegovog zaključenja.
3. Prvostepeni sud je, u cilju utvrđivanja činjeničnog stanja, sproveo sledeće dokaze: konkurs za izbor nastavnog osoblja na fakultetima Univerziteta broj 1/73, od 27.04. Prištine, odluku br. Prot.02/477 od 16.05.2018.godine o imenovanju Komisije za stručno ocenjivanje (recenzent); Izveštaj Komisije za ocenjivanje broj 03/177 od 29.05.2018.godine za imenovanje, preimenovanje i napredovanje

nastavnog osoblja (za nastavnike), Predlog Pravnog fakulteta broj 03/255 od 13.07.2018. godine, za izbor nastavnog osoblja, nakon objavljivanja izveštaja u biltenu Univerziteta, Obaveštenje broj br. prot. 4/472 od 27.11.2018.godine, Žalbu od 03.12.2018.godine sa prijemnim brojem 05.5/1 i obaveštenje pod brojem br. prot . 102, od 15.01.2019.godine, povodom žalbe podnete na odluku Senata i nakon ispitivanja i uvođenja dokaza koje su iznele stranke kao i svih drugih spisa predmeta, usvojio je tužbeni zahtev tužitelja u celini kao osnovan, odlučujući kao u izreci prvostepene presude.

4. Sud je obrazložio da je kandidat za zvanje profesora – asistenta, tužitelj F.H., osim uslova starosti, ispunjavao sve uslove konkursa za izbor u ovo zvanje, počev od kriterijuma naučnog zvanja, naučnih publikacija, radnog iskustva u nastavnom procesu u visokom obrazovanju, ali je jedini uslov na osnovu kojeg je kandidat odbijen je njegova životna doba za koju se ispostavlja da je veća od 50 godina, a prema okrivljenom, ovo starosno doba čini tužitelja neprikladnim za zasnivanje prvog radnog odnosa, kod tuženog na predmetnoj funkciji, uz tvrdnju da je to pravilo definisano Statutom, koji je usvojila Skupština Republike Kosovo, što znači da ista ima snagu zakona. Senat Univerziteta nije usvojio predlog Komisije i odbio je kandidaturu tužitelja iz razloga predviđenih u članu

177 tačka 1.6 Statuta Univerziteta u Prištini, koji se odnosi na godine starosti kandidata.

5. Prvostepeni sud je našao da je utvrđivanje starosnog kriterijuma nižeg od starosne granice za penzionisanje, za izbor kandidata u zvanje profesora – asistenta, suprotno članu 17 stav 5 i 6, članu 26 Zakona br. 04/L-037 o visokom obrazovanju u Republici Kosovo, članovi 5 i 8 Zakona o radu, i sa članom 174 Statuta UP jer ovaj član definiše osnove na kojima treba da se zasniva izbor akademskog osoblja, a da kvalifikacije i radno iskustvo važe za sve akademske stepene, stoga je ocena Suda da se starosna granica za stupanje u određeno zanimanje može utvrditi samo zakonom i kada to priroda posla nalaže ili je takav uslov neophodan radi zaštite zdravlja zaposlenog ali i u legitimne svrhe koje poslodavac može imati i da u konkretnom slučaju nije zakonom definisan starosni kriterijum i da određivanje ovog kriterijuma Statutom nije urađeno u cilju zaštite zdravlja zaposlenog i da od tuženog nije navedena nikakva legitimna svrhu za ovaj kriterijum, samim tim i utvrđivanje starosnog kriterijuma i to samo za kandidate koji prvi put zasnivaju radni odnos na predmetnoj poziciji, što znači da se za eksterne kandidate a ne za one koji se reizbore, eksterni kandidati tretiraju se nepovoljnije nego što se interni kandidati tretiraju u sličnoj situaciji i to na osnovu godina starosti, stoga ovakav način postupanja predstavlja diskriminaciju po osnovu doba kao

oblik diskriminacije koji je definisan članom 4 stav 2 Zakona br. 05/L-021 o zaštiti od diskriminacije.

6. Apelacioni sud je u postupku po pritužbi tuženog ocenio da je stav i pravni zaključak prvostepenog suda pravičan i zakonit, budući da pobijanom presudom nema bitnih povreda odredaba parničnog postupka i materijalno pravo je pravično primenjeno, dok ostali zahtevi tužioca navedeni u tužbi ne stoje. Po oceni drugostepenog suda, pobijana presuda je sasvim jasna i u delu odredbe i u obrazloženju, u potpunosti saglasno sa sadržajem traženim odredbama člana 160. ZPP. Za odlučne činjenice prvostepeni sud je dovoljno obrazložio, čime je, kvalifikujući ih u skladu sa materijalnopравnim normama, izveo pravi zaključak o meritornoj odluci. Stoga je drugostepeni sud u žalbenom postupku u celini usvojio činjenične konstatacije i pravni stav prvostepenog suda, odbio kao neosnovanu žalbu tuženog i potvrdio presudu prvostepenog suda.
7. Vrhovni sud Kosova, u ovakvom stanju predmeta, zaključke i odluke nižestepenih sudova ne može da prihvati kao pravične i zakonite, jer su prema oceni ovog suda, na ovako dokazanom činjeničnom stanju, dva navedeni visoki sudovi su pogrešno primenili materijalno pravo, kada su utvrdili da je tužbeni zahtev tužitelja osnovan. Sud ne prihvata pravnu ocenu prvostepenog, a ni drugostepenog suda, jer je pobijanim

presudama pravično i potpuno dokazano činjenično stanje u ovoj pravnoj stvari, te nije učinjena bitna povreda odredaba Zakona o parničnom postupku, međutim, od prvostepenog sud je pogrešno primenjeno materijalno pravo, kada je tužbeni zahtev tužitelja usvojen kao osnovan, takođe i drugostepeni sud nije pravilno primenio materijalno pravo kada je presudu prvostepenog suda overio kao pravičnu i zakonitu.

8. Vrhovni sud je iz spisa predmeta, našao da je činjenica da je Senat Prištinskog univerziteta „ Hasan Priština“ odbio izbor ovdašnjeg kandidata, tužitelja F.H., u akademskom pozivu Profesor-asistent navedenih predmeta na Pravnom fakultetu zbog neispunjavanja uslova predviđenih članom 177. tačka 1.6 Statuta Univerziteta u Prištini, a koji se odnosi na godine starosti kandidata. O tome je obavestio kandidata obaveštenjem od 27.11.2018.godine, br protokola.4/472, protiv kojeg je tužitelj podneo pritužbu Komisiji za žalbe i predstavke UP, za koju nije odlučio u navedenom roku. Dakle, sporno je samo zakonitost odbijanja da se kandidat F.H. imenuje u zvanje profesora – asistenta kod tuženog, zbog svojih godina, koji je kriterijum definisan Statutom tuženog, za šta je kandidata, ovde tužitelj, obavestio Senat Prištinskog univerziteta „ Hasan Priština“ obaveštenjem br.prot.4/472 od 27.11. 2018.godine.

9. Vrhovni sud Kosova sa zahtevom za usputnu kontrolu, Ustavnom sudu, doveo u sumnju donošenje odluka nižestepenih sudova, ustavnost člana 17. Zakona o visokom obrazovanju u vezi i radi ocenjivanja tačka 1.6 člana 117. Statuta UP, i da li je to bila nadležnost redovnih sudova ili isključiva nadležnost Ustavnog suda (v. presudu u predmetu KI207/19), ali je nakon presude koja se odnosi na ovaj slučaj razmatrana revizija optuženog, gde se Ustavni sud izjasnio samo o prihvatljivosti zahteva Vrhovnog suda Kosova za usputnu kontrolu a zahtev je proglasio ne prihvatljivim. Ustavni sud pojašnjava da bi na osnovu postupaka ovog suda, zahtev za ispitivanje i ocenu tačke 1.6 člana 117 Statuta Prištinskog univerziteta bio moguć samo ako bi postupak bio pokrenut u roku od 8 dana, od dana usvajanja Statuta, od najmanje 10 poslanika Skupštine Kosova (tačka 69 Odluke br. KO147/22). U tački 71. istog rešenja, Ustavni sud nalazi da nije ispunjen uslov prihvatljivosti, jer Statut Univerziteta u Prištini nije zakon, stoga zahtev ne treba prihvatiti.
10. Vrhovni sud Kosova ne osporava činjenično stanje i neusklađenost člana 17. Zakona o visokom obrazovanju u vezi i u cilju ocenjivanja tačke 1.6 člana 117. Statuta UP, sa Zakonom o radu i Zakonom br. 05/L-021 o zaštiti od diskriminacije, ali smatra da na osnovu činjenice da je Zakon o visokom obrazovanju u Republici Kosovo br. 04/L-037, donet od strane Skupštine Republike Kosovo, dok je Statut Univerziteta u Prištini

usvojila Skupština Republike Kosovo, na osnovu člana 65(1) Ustava Republike Kosovo, redovni sudovi nemaju nadležnost da ocenjuju ustavnost ovih odredaba, čak ni kao odredbe Statuta, već ih je usvojila Skupština Kosova .

11. Na osnovu činjenice da je Skupština Republike Kosovo najviši zakonodavni organ, koji svoja ovlašćenja vrši u skladu sa članom 65. Ustava Republike Kosovo: usvaja Ustav, zakone, rezolucije, deklaracije i druge opšte akte, odlučuje o promeni Ustava, raspisivanju referenduma, u skladu sa zakonom, ratifikaciji međunarodnih ugovora, usvajanju budžeta Republike Kosovo, a svi ovi akti se ne mogu ispitivati u pogledu ustavnosti od redovnih sudova, Vrhovni sud Kosova smatra da Statut koji je usvojila Skupština Republike Kosovo, nije prost podzakonski akt, koji je donela izvršna vlast, interni pravilnik Skupštine, već je usvojen kao način sprovođenja samog Zakona o visokom obrazovanju. Stoga Vrhovni sud Kosova to smatra da redovni sudovi ne mogu da ocenjuju usaglašenost ove norme jer je Ustavom Republike Kosovo, Ustavni sud konačan autoritet za tumačenje Ustava i konačno tumačenje usaglašenosti zakona sa Ustavom. Ispitujući usaglašenost ove norme sa Ustavom, nižestepeni sudovi su prekoračili nadležnost jer takav zadatak pripada Ustavnom sudu, a svaka ocena ustavnosti akata donetih na plenarnim sednicama Skupštine Kosova, od strane redovnih sudova narušava

zakonodavnu vlast, od sudske. S druge strane, ako stranka smatra da je saopštenje Senata Univerziteta u Prištini, na osnovu Statuta Univerziteta sa ovlašćenjem da se odobrava u Skupštini, neustavno, može se obratiti Ustavnom sudu sa individualnim zahtevom.

12. Stoga, pozivajući se na navedeno kao i na Statut Univerziteta koji je usvojila Skupština Kosova, Vrhovni sud Kosova smatra da je tužbeni zahtev tužitelja neosnovan.

13. Pošto je pobijanom presudom kao i prvostepenom činjenično stanje pravilno i potpuno dokazano, ali je u ovom slučaju pogrešno primenjeno materijalno pravo, pobijane presude su morale biti preinačene, na osnovu čl. 224.1 ZPK tako da je tužbeni zahtev tužitelja odbijen kao neosnovan.

**Presuda građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-E. Rev. br.
26/2023, od 21.11.2023**

Prvo stepeni sud je uvažio tužbeni zahtev i obavezao tuženu na ime naknade preostalog i neizmirenog duga, za izvedene radove u iznosu od 50.000,00€, na ime naknade štete pricinjene usled ne aktivacija mašina i drugog materijala, uključujući radnu snagu, da isplati iznos od 658.664,68€, na ime izgubljene dobiti, da isplati iznos od 178.927,79 €. Drugostepeni sud ga je delimično promenio u pogledu iznosa. Vrhovni sud je utvrdio kontradiktorne činjenice i bez njihove potvrđivanja nije bilo moguće primeniti materijalno pravo.

Prema odredbi člana 106. ZOO, za bilateralne ugovore kada jedna strana ne ispunji svoju obavezu, druga strana može zahtevati ispunjenje obaveze, ili raskinuti ugovor. Prema članu 112. ZOO, poverilac koji raskine ugovor zbog neispunjenja dužnikove obaveze dužan je da to saopšti dužniku bez odlaganja.

Ni prvostepeni ni drugostepeni sud nisu dali odgovor na uslove ugovora, da se ovi uslovi pozivaju na nedozvoljenost ili nemogućnosti kao u članu 61. ZOO, gde je predviđeno da „nedozvoljeno ili nemoguć uslov 1. 1. Ugovor u kome je postavljen uslov odlaganja ili raskida protivno prinudnim odredbama, javnom poretku ili moralu društva je nevažeći. 2. Ugovor zaključen pod nemogućim odloženim uslovom je nevažeći, dok se nemogući razrešujući uslov smatra nevažećim“.

I. Okolnosti slučaja

1. Presudom Osnovnog suda u Prištini-Privredni Departman IV.EKnr.202/19 od 08.02.2021.godine, prvostepeni sud je odlučio u tački I izreke, usvaja se kao osnovan tužbeni zahtev tužioca R.š.p.k. sa sedištem u P., tako da je tužena Opština Priština sa sedištem u Prištini dužna da tužitelju isplati pun iznos. od 887.592,47€, i to na ime naknade preostalog i neizmirenog duga, za izvedene radove u iznosu od 50.000,00€, na ime naknade štete nastale usled neaktiviranja mašina i drugih materijala, uključujući i radnu snagu, da isplati iznos od 658.664,68 €, na ime izgubljene dobiti, isplati iznos od 178.927,79€, sve ovo sa zakonskom kamatom od 8%, računajući od dana podnošenja tužbe 12.04.2019.godine, do konačne isplate. U tački II. Svaka stranka u ovom sudskom postupku snosi svoje troškove postupka.
2. Privredni sud Kosova, - Drugostepeno veće je, rešenjem po žalbi, presudom K.DH.SH.II.861/2022 od 06.07.2023.godine, u tački I odredbe, delimično usvojilo žalbu tužene Opština Priština, sa sedištem u Prištini, preinačila je presudu Osnovnog suda u Prištini - Departman za ekonomske poslove, IV.EK.br.202/19, od 08.02.2021.godine, i ocenjeno kao u tački II dispozitiva kojom se usvaja kao osnovan tužbeni zahtev tužitelja R. š.p.k. sa sedištem u P., tako da primorava se Opština Priština

sa sedištem u Prištini, da tužiocu isplati ukupan iznos od 813.039,50€ i to na ime naknade za štetu nastalu usled neaktiviranja mehanizacije i drugog materijala, uključujući i radnu snagu, isplatiti iznos od 658.664,68€, na ime izgubljene dobiti, isplatiti iznos od 154.374,82€, sve ovo sa zakonskom kamatom taksa od 8%, računajući od dana podnošenja tužbe 12.04.2019.godine do konačne isplate. U tački III odbija se kao neosnovan ostali deo tužbenog zahteva tužioca R.š.p.k sa sedištem u P., navedenog u podnesku od 08.01.2021.godine, tako što je tužena Opština Priština, sa sedištem u U. Priština, prinuđena da tužitelju isplati iznos od 74.551,97€, i to: na ime naknade za neizmireni dug za izvršenih radova u iznosu od 50.000,00€, a na ime izgubljene dobiti isplatiti iznos od 24.551,97€, sve ovo sa zakonskom kamatom od 8%, računato od dana podnošenja tužbe, dana 12.04.2019.godine do konačne isplate. U tački IV svaka stranka u ovom sudskom predmetu snosi svoje troškove postupka.

3. Protiv presude drugostepenog suda, punomoćnik tužene, Advokatska komora S Ć, iz P., je blagovremeno izjavila reviziju, zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka, te pogrešne primene materijalnog prava, sa predlog da se revizija tužene usvoji kao osnovana, dok se presuda drugostepenog suda u celosti poništava i predmet vraća na ponovno razmatranje i odlučivanje u prvostepenom sudu.

4. Vrhovni sud Kosova je u postupku odlučivanja po reviziji u smislu odredaba Zakona o postupku u sporu (ZPS) iz člana 215, ispitujući zakonitost izrečene presude, našao da: Revizija tužene je osnovana.

5. Iz spisa predmeta proizilazi da je tužitelj dana 12.04.2019.godine podneo tužbu prvostepenom sudu, protiv tužene, zbog duga, pričinjene štete i izgubljene dobiti. Između ostalog, u tužbi i na sudskim ročištima, tužitelj je istakao da su stranke dana 29.07.2016.godine zaključile ugovor pod nazivom „Izgradnja mostova, na zapadnom delu Centralnog prstena“, sa ukupnom cenom od 1,969,163.08. Rok za završetak radova bio je maksimalno 180 dana, od dana navedenog u planu upravljanja ugovorom i dozvole za početak radova od strane odgovornog službenika nabavke. Odredbama pomenutog Ugovora, član 4.1, Saopštenja, utvrđeno je da će sva pismena komunikacija, u vezi sa ovim Ugovorom između Ugovornog autoriteta s jedne strane i izvođača sa druge strane, biti prihvaćena ako je obavljena u pisanoj formi sa dostavom, faksom, e- mailom . Ugovarači, s druge strane, moraju navesti naziv ugovora, njegov identifikacioni broj i moraju biti poslani poštom, faksom, e- mailom ili lično uručeni. Komunikacije sa Ugovornom autoritetom mogu biti upućene Ugovornom autoritetu ili menadžeru projekta. Od tužene je traženo da se stvore uslovi i prostori za rad koji je obaveza tužene, kao što su: dislokacija Carinskog objekta, kao i železničke pruge, trafostanice i električnih kablova i dr,

koja su kontinuirano prijavljena kod tužene, tražeći njihovo izbegavanje, uprkos obećanjima, ove prepreke nisu izbegnute.

6. Prvostepeni sud je, nakon sprovedenih dokaza, odlučio kao u izreci presude. U obrazloženju presude, prvostepeni sud je dao činjenična i pravna objašnjenja, prvobitno utvrdivši činjenično stanje koje proizilazi iz ugovornih obaveza između strana u parnici, po zaključenom Ugovoru. Sud se poziva na obaveze predviđene članom 17. tačka (g), članom 30. tačka 2. Opštih uslova ugovora, a koje se odnose na naknadu štete u slučaju smetnji u obavljanju privredne delatnosti, a koje nisu usled ne-profesionalizma izvođača, priznavanje troškova u slučaju obustave radova koje snosi izvođač.

7. Dalje hronološki prikazane radnje – elektronski vođene prepiske, gde tužitelj obaveštava tuženu o radovima koji su u toku, menadžera projekta H.F kojeg je postavio tužena, zatim o preprekama u prostorima rada zbog ne dislokacije Carinski objekat, u dislokacije šina od strane tužene. Tužena od tužitelja kao ekonomskog-operatora izvođača traži prekid radova po ugovoru do sticanja uslova za rad, u otklanjanju prepreka-dislokacija Carinskog objekta i železničkih šina, pri čemu objekat mora biti održavan i da se preduzmu mere bezbednosti u objektu do stvaranja uslova za rad. Tužitelj putem izveštaja o finansijskom gubitku obaveštava

tuženu da kašnjenjem radova i smetnjama u realizaciji projekta nastaju finansijski gubici preduzeću, za uvoz materijala predviđenog ugovorom sa visokim finansijskim troškovima, brojem angažovanih radnika na čekanju, domaćim i međunarodnim konsultantskim kućama, amortizacijom elemenata stanarima, gubitkom naplate ljudskih resursa, a pošto su aktivni na gradilištu, kompanija ima štete kao što su: amortizacija vozila (zadržanih kao taoci), amortizacija skela, amortizacija teške mehanizacije, nabavka specifičnog materijala itd. Tužitelj traži od tužene izbegavanje prepreka u izvođenju radova zbog postojećeg trafoa, za kratki most $L=74m^2$, segment Lakrište – Xhamia e Llapit, prepreka u početku radova na izgradnji osnove stubova „Dugi“. Most“ $L=194m^2$, jer most prolazi iznad železničke pruge Priština – Kosovo Polje. Zbog neresavanja ovih projektnih problema, tužitelj je dana 08.02.2019. godine obavestio ugovorni autoritet, da mora da raskine ugovore sa spoljnim saradnicima, dobavljačima, osobljem i spoljnim inženjerima, smanji broj radnika, de blokadu mehanizacije, osoblje, drugi materijali.

8. Sud nalazi da na osnovu razmotrenih dokaza, iskaza stranaka, mišljenja i nalaza veštaka angažovanih u ovom parničnom predmetu, veštaka građevinarstva, i dva finansijskih veštaka, izjave svedoka, elektronskih komunikacija, krivim za navedeno navedene smetnje, kao i prekid

radova, kao i nanošenje štete, konstatovano veštačenjem, učinjeno je krivicom tužene, jer u ovom slučaju postoji uzročna veza između krivice i štete koju je prouzrokovala tužena Opština Priština. Stoga je sud tužbeni zahtev tužitelja usvojio kao osnovan. Sud podržava odluku u članu 4, 8, 137, 173 ZOO, u ovom slučaju tužena opština Priština nije ispunila svoju obavezu, ili je kasnila sa njihovim ispunjavanjem, a poverilac u ovom slučaju tužitelj ima pravo i na naknadu štete pretrpljene iz ovog razloga. Sve štete koje je tužena prouzrokovala nepažnjom i neažurnošću tužene Opštine Priština, za otklanjanje prepreka pre početka radova, odnosno pre raspisivanja tendera za izgradnju „Mostova“, ove štete su prouzrokovane tužitelju, pošto su radovi za „Prvi most“ više puta morali da budu obustavljeni, zatim zbog nepredviđenih i dodatnih radova, dok za „Drugi most“ ne postoji mogućnost za početak radova iako je izvršio sve pripreme u pogledu materijala, mašina i ljudskih resursa. Sud nalazi da je tužbeni zahtev tužitelja zasnovan na zakonu, te da je u zahtevu za naknadu duga zbog neplaćanja obavljenog posla, šteta od prekida rada (stvarna šteta), kao i zahtev za naknadu štete za izgubljenu dobit. Sud je utvrdio da je specifikacija tužbenog zahteva tužioca podneskom od 08.01.2021.godine u skladu sa vrednostima štete utvrđene građevinskim veštačenjem, finansijskim veštačenjem, tačnije veštačenjem finansijskog veštaka, sud je usvojio tužbu i tužbeni zahtev na osnovu člana 4, 8.1, 137.

i 173. ZOO u vezi sa sastavljanjem obaveznih izveštaja, njihovo ispunjenje, stvaranje štete i njena naknada.

9. Veće drugostepenog privrednog suda, odlučujući po žalbi, delimično prihvata pravnu ocenu prvostepenog suda kao pravilnu i zakonitu, iz razloga što, na osnovu protivtužbenih navoda tužene, i činjenično stanje utvrđeno izvođenjem dokaza u prvostepenom sudu, našao da je žalba tužene delimično osnovana i odlučio da se preinači žalbena presuda u delu koji se odnosi na izgubljenu dobit. Drugostepeno veće je prihvatilo kao osnovane žalbene navode tužbe tužene, u kojoj se ističe da prvostepeni sud nije pravilno i tačno ocenio sprovedene dokaze, odnosno na procenjenu vrednost za izgubljenu dobit, i naknadu duga za obavljene i neplaćeni posao. Drugostepeno veće je ove žalbene tužbe usvojilo kao osnovane, jer se u ovim ocenama osporene presude o naknadi preostalog i neizmirenog duga, kao i delimično vrednosti izgubljene dobiti, uključene na povrede odredba parničnog postupka članova 183 i 184 ZPK.
10. U konkretnom slučaju, iz spisa predmeta, odnosno iz izvedenih dokaza, iako je prvostepeni sud dao poverenje veštačenju od 13.11.2020.godine od strane sudskog veštaka R.B., drugostepeno veće ne prihvata u potpunosti ocenu prvostepenog suda, jer u obrazloženju žalbene presude

uopšte nije uključeno izvršenje finansijskog veštačenja od strane istog veštaka, navedenog na sednici suda od 08.01.2021.godine, u vezi sa suočenjem sa punomoćnikom tužene strane, koji konkretno pojašnjava da ako se iznos ugovora od 27.07.2020.godine od 149.707,15€ odbije od iznosa koji je ostao po prethodnom ugovoru 1,095,023€, za iznos, rezultira razlika od 941.316,00 € na koju treba obračunati izgublenu dobit. Ukoliko se izgubljena dobit obračunava kao deo iznosa ugovora od 27.07.2020.godine od 149.707,5€, koristeći prethodno navedene kriterijume obračuna kao u odgovarajućoj tabeli na strani 15 veštačenja uz primenu marže od 16,4%, rezultira da bi dobit iznosila 24.551,97€. U međuvremenu, ako od 178.927,79€ oduzmemo iznos izgubljene dobiti obračunat kao na strani 15, ispada da izgubljena dobit ostaje 154.374,82 evra.

11. Drugostepeno veće je, iz izvedenih dokaza prvostepenog suda, ocenilo da je iznos procene izgubljene dobiti po osnovu obavljenog posla bez naloga, uvrštene u Ugovor od 27.07.2020. godine zaključen između dvoje parničnim strankama sa istim naslovom „izgradnja mostova u zapadnom delu Centralnog prstena – nepredviđeni radovi, u vrednosti od 149,707.15€. Polazeći od ovog Ugovora od 27.07.2020. godine zaključenog između stranaka za nepredviđene radove, gde će se isplata izvršiti izvođaču – tužiocu u trenutku kada isti povuče kablove priobalja

(nosači u dugom mostu to završenom), i izjava svedoka H.F., menadžera projekta imenovanog od strane tužene opštine Priština, prema kojme ugovor nije raskinut, dok je ekonomski operater tražio nadoknadu za nepredviđene radove, što znači da nepredviđeni radovi nisu u osnovnom ugovoru i ugovor od 27.07.2020. godine se odnosi na osnovni ugovor, drugostepeno veće je činjenično stanje ocenilo drugačije od spisa predmeta (član 201. tačka (b).) ZPK-a), a usled ovakvog činjeničnog stanja pogrešno dokazanog od strane prvostepenog suda, prvostepeni sud pogrešno je primenio materijalno pravo, koja je pobijanom presudom tuženi pogrešno obavezo tužieniu stranu da isplati tužiocu iznos od 74.551,97€, i to: na ime naknade zaostalog duga za izvedene radove u iznosu od 50.000,00€, a na ime izgubljene dobiti isplati iznos od 24.551,97 €, dakle Drugostepeno veće odlučio da preinači pobijanu presudu, odlučujući kao u izreci ove presude.

12. Što se tiče ostalih pritužbi tužene, u ostalom delu pobijane presude, da se radi o povredi odredbe člana 182. stav n) ZPK, te da je zahtev tužitelj za naknadu štete na za mašineriju na čekanju neosnovan, drugostepeno veće nije smatralo da su isti argumentovani, potkrepljeni dokazima u predmetu, kao iu skladu sa zakonskim odredbama. Drugostepeno veće je ocenilo da je dispozitiv presude razumljiv, da nije u suprotnosti sa samim sobom niti sa razlozima presude i da presuda sadrži dovoljne i ubedljive

razloge za činjenično i pravno stanje, da se odluči o ovom pravnom pitanju, koje je u potpunosti odobrilo Drugostepeno veće. Po oceni ovog suda, Osnovni sud je primenio materijalno pravo, odnosno član 4. i 8. ZOO, koji predviđa obligacione odnose i u ostvarivanju prava i ispunjenju obaveza iz ovih odnosa.

13. Takođe, drugostepeno veće ocenjuje da se prvostepeni sud pravilno pozvao na odredbe člana 137. i 173. ZOO, koje predviđaju: -Šteta je smanjenje nečije imovinskog stanja (obična šteta) i ometanje njegovog rasta (izgubljena dobit), kao i nanošenje fizičkog bola, duševne patnje ili straha drugome (nematerijalna šteta), - Oštećeni ima pravo kao za naknadu obične štete, tako i naknadu za izgubljenu dobit.

14. U konkretnom slučaju, iz spisa predmeta, odnosno iz izvedenih i takođe izvedenih dokaza veštačenja iz građevinske oblasti od 03.07.2020. godine, kao i dva finansijska veštačenja od 13.07.2020. i 13.11.2020.godine, Drugostepeno veće, ocenjuje da je prvostepeni sud pravilno donelo konstataciju koja takođe nalazi pravno utemeljenje, da je prestankom radova po Ugovoru pod nazivom „Izgradnja mostova, u zapadnom delu Centralnog prstena“, urađeno od ugovarača -tužene, zbog ne rešavanja imovinsko-pravnog stanja dela Mosta (U1) levo zapadno od obilaznice u Prištini, od strane tužene, a drugi problem dela levog mosta

(U1) koji po glavnom projektu prodire u pravoslavno groblje u naselju Dragodan Priština, koji je problem morao da se reši pre početka izgradnje ovog mosta. U izgradnji Desnog mosta (U1) dužine $L_2=64m^2$ postojale su stalne prepreke u njegovoj izgradnji, kao što je dislokacija objekta Uprave carina Kosova, zatim trafostanice KEDS-a. Zbog ovih prepreka, odgovorna za nesprovođenje ugovornih uslova, tužena je Opština Priština, gde je, prema dokazima pribavljenih od strane građevinsko-finansijskog veštaka, kašnjenja u izgradnji Desnog mosta (U2) do uklanjanja postojećih objekata sa gradilišta ostalo je ukupno 169 radnih dana.

15. Stoga, drugostepeno veće nije usvojilo žalbene zahteve u pogledu presude dela tužbenog zahteva na ime naknade štete pričinjene, zbog neaktiviranja mehanizacije i drugog materijala, uključujući i radnu snagu. Veće je ocenilo da nije sporno da tužitelj stalno obaveštava tuženu putem izveštaja o finansijskom gubitku na dan 13.03.2018.godine, zbog ne stvaranja uslova za nastavak i završetak ugovornih radova, zatim sa uvozom predviđenog materijala u Ugovoru, koji imaju visoku finansijsku cenu, postoji veliki broj angažovanih radnika, kao i domaćih i međunarodnih konsultantskih kuća. Dakle, uzimajući za osnov štete nastale usled neaktiviranja mehanizacije i drugog materijala, uključujući i radnu snagu, za dane čekanja u gradilištu od 169 radnih dana, budući da

je tužena bila upozna time, koja je dat 07.11.2017.godine putem pismenog obaveštenja, zahteva od tužitelj da se do stvaranja uslova za nastavak radova po ugovoru objekat održava i preduzimaju mere bezbednosti u objektu, Drugostepeno veće ocenio da postoji zakonski osnov za naknadu pričinjene štete i izgubljene dobiti, obračunate finansijskim veštačenjem i kompletiranjem finansijskog veštaka u sednici suda od 08.01.2021.godine. U konkretnom slučaju, ovaj sud ocenjuje da je nedvosmisleno dokazano da u ovom ugovornom odnosu između stranaka tužena nije ispunjavala svoje obaveze, ili je kasnila sa njihovim ispunjavanjem, a na osnovu ovih radnji je stvoren je pravni osnov za prouzrokovanje štete i izgubljene dobiti, pri čemu tužitelj uživa zakonsko pravo na naknadu štete i izgubljene dobiti, shodno odredbi člana 137. i 173. LMD.

II. Ocena građanskog veća Vrhovnog suda Kosova

1. U ovakvom stanju slučaja, Vrhovni sud Kosova ne može prihvatiti pravni stav nižestepениh sudova kao pravičan i zakonit jer je, prema oceni ovog suda, presuda u delu na koji je pobijana revizijom, doneta je sa bitnim povredama odredaba parničnog postupka iz člana 182 stav 2 tačka n) ZPK i bitnim povredama predviđanim članom 194 ZPP, dok su obe presude takođe donete uz pogrešnu primenu materijalnog prava, zbog

čega se obe presude nužno moraju poništiti u pobijanom delu, postupajući po reviziji tužene.

2. Vrhovni sud je, ocenjujući spise predmeta, zaključio da su prvostepena i drugostepena presuda donete uz navedene bitne povrede odredaba parničnog postupka, jer je drugostepeni sud odlučujući kao u odredbi presude nije naveo razloge u vezi sa odlukom, a iz kojih razloga je sud našao da je tužbeni zahtev tužioca osnovan. U konkretnom slučaju navedeni razlozi u pogledu pravnog osnova tužbe su nepotpuni neobrazloženi, zbog čega je sud došao do ovakvog zaključka, čak su i navedeni razlozi u suprotnosti sa spisima predmeta. Drugostepeni sud u pobijanoj presudi nije odgovorio na žalbene tvrdnje tužene, dok je prvostepena presuda zbir ne sistematizovanih podataka, opisa svih procesnih radnji preduzetih pred prvostepenim sudom, a bez obrazloženja odluke kako u odredbi tako i u njenom obrazloženju, nije obrazložio razloge prvostepene odluke i nije se osvrnuo na žalbene tvrdnje, postupajući u potpunoj suprotnosti sa članom 204 ZPK, koji predviđa da „U obrazloženju presude, odnosno odluke, drugostepeni sud mora ceniti navode žalbe koji su bili od presudnog značaja za donošenje njegove odluke”.

3. Iz ovog razloga, čak je i drugostepena presuda doneta uz bitnu povredu odredaba parničnog postupka predviđanog članom 182 stav 2 tačka n) ZPK. Vrhovni sud Kosova smatra da bar neki od revizijskih zahteva nisu do kraja razjašnjeni, a da su sve to žalbeni zahtevi na koje drugostepeni sud nije dao odgovor.
4. Vrhovni sud takođe ocenjuje da su pogrešni zaključci drugostepenog i prvostepenog suda u pogledu primene materijalnog prava, odnosno odredbe člana 106. ZOO, kao i zaključak da za bilateralne ugovore kada jedna strana ne izvrši svoju obavezu, druga strana može zahtevati ispunjenje obaveze ili raskinuti ugovor, član 112. ZPP, poverilac koji zbog neispunjenja obaveza dužnika raskine ugovor ima dužnost da to saopšti dužniku bez navođenja, član 113. ZOO, koji predviđa da: „ugovor ne može biti raskinut zbog neispunjenja ne značajnog dela obaveze“, ovo iz razloga što su navedeni razlozi za primenu ovih odredbi u suprotnosti sa samim spisima predmeta.
5. Vrhovni sud Kosova je utvrdio da je ugovor između stranaka zaključen 29.07.2016.godine. Ugovorom su definisane obaveze strana kao što su predmet rada, cena, vreme izvršenja, posebni uslovi detaljnog ugovora. Član 11.1 propisuje da ugovarači mogu tražiti produženje roka za izvršenje samo iz sledećih razloga: a) ugovorni organ ne ispuni svoje

obaveze po ugovoru i više sile kako je opisano u članu 30.1 i 30.2. Prvostepeni sud uopšte ne pojašnjava da li je čekanje i odugovlačenje došlo u sporazumu između stranaka ili samo kao odugovlačenje od strane tužene da otkloni smetnje koje su bile uslovi ugovora.

6. Pored toga, u pogledu uslova koji su predstavljeni kao prepreka, uklanjanje zgrade carine, uklanjanje dela pruge Priština-Kosovo Polje, uklanjanje trafo stanice KEK-KEDS i pravoslavnog i katoličkog groblja koje su se pojavile kao smetnja, ni prvostepeni ni drugostepeni sud nije dao odgovor da se ovi uslovi pozivaju na nedopuštenost ili nemogućnosti kao u članu 61. ZOO, gde je predviđeno da je „*Nedozvoljeni ili nemogući uslov 1. Ugovor u kome je postavljen uslov odlaganja ili raskida suprotno obaveznim odredbama, javnom poretku ili moralu društva je nevažeći. 2. Ugovor zaključen pod nemogućim uslovom odlaganja je nevažeći, dok se uslov nemogućeg razrešenja smatra nepostojeći*“. Ovo zbog činjenice da ovi uslovi ne zavise samo od volje tužene stranke za otklanjanje, već uključuje i druge organe centralne vlasti i verske zajednice, za koje u dokumentima nema dokaza o dobijanju dozvole ili davanja saglasnosti, uprkos činjenici da je u članu 17. tačka d) uslova ugovora predviđeno da će biti potrebna naknada za kašnjenja prouzrokovana od strane drugih izvođača, javnih organa, opštinskih službi ili samog ugovornog autoriteta

i tačka g) kada izvođač naiđe na prepreke koje nisu krivica ili nedostatak stručnosti rukovodioca posla.

7. Iz prepiske u spisima predmeta proizilazi da je dana 24.10.2016.godine utvrđeno da je tužena zadovoljna tempom i kvalitetom radova i da su obezbeđene dozvole za rušenje zaprečnih objekata. Tužitelj je dana 14.03.2017.godine obavestio tuženu da trpi novčane gubitke, a tužena dana 04.04.2017.godine odbija mogućnost preispitivanja imovinskih gubitaka tužitelja. Dana 01.04.2019.godine R.Sh.p.k obaveštava ugovorni autoritet da će nakon sporazumnog raskida ugovora pokrenuti sudski postupak .12.04.2019.godine. Tužba je podneta sudu dana 12.04.2019.godine. Tužena se protivi u celini odgovorom i izjavljuje da nema dokaza koji argumentuju pravni osnov i krivicu tužene.

8. Sud zadaje građevinsko veštačenje i procenu koliko je radova izvedeno od S.B. Utvrđeno je da su izvedeni radovi u vrednosti od 878.139,93€. Plaćeni su radovi u iznosu od 828.139,73€. Ostalo je neplaćeno 50.000,00 €. Iz finansijskog veštačenja veštaka R.F. proizilazi da je tužitelj blokirao opremu i mehanizaciju kao što su 2 samoistovarna kamiona teških težina, 1 bager, guseničar, 1 bager sa kranom, 1 kamion, 1 kamion mešalica za transport betona, 1 kamion pumpa za beton. Prekid za 169 radnih dana ili 1352 radna sata, obračunavanjem cene radnog sata konstatuje se da su

nastali gubici od 654.570,80 plus 44.616,00 € mehanizacije na čekanju. Izgubljena dobit za 1.091.023,16 € nezavršenih radova obračunata po stopi od 24% u iznosu od 261.845,55 € minus PDV i porez na dobit ostaje 188.528,81 €. Na zahtev tužene, sud imenuje drugog veštaka finansijske struke R.B., koji nalazi da je šteta nastala usled ne aktivacije mašine 658.664. 68, neplaćeni rad 50.000,00€, izgubljena dobit kao da je ugovor ispunjen u ostalom delu 1.091.023,15€, stopa dobiti 16,40% što iznosi 178.927,79€. Naime, prema spisima predmeta, spor za odlaganje nastao je 13.03.2018. godine kada je tuženoj upućen zahtev za naknadu štete nastale usled čekanja. U dokumentaciji predmeta nema dokaza da je bilo koja od strana tražila raskid ugovora.

9. Za Vrhovni sud Kosova ostaje nejasno da li su odlaganja radova izvršena u skladu sa članom 11.1 ugovora, koji predviđa da ugovarači mogu tražiti produženje roka za izvršenje. U pogledu uslova izvršenja ugovora, kao što su uklanjanje prepreka, uklanjanje zgrade Carine, uklanjanje trafostanice, dela železničke pruge i ograde pravoslavnog i katoličkog groblja, sud nije ocenio ih u smislu odredaba člana 61. ZOO da su uslovi ugovora nedozvoljeni ili nemogući, znajući da se izvršenje ovih uslova i otklanjanje prepreka nisu zavisile samo od tužene, već je uključivalo i druge subjekte u čijoj su svojini i odgovornosti ovi objekti bili. Dogovori između strana u vezi sa kapacitetima koji se održavaju u gradilištu za

mašine i ljudske resurse ostaju nejasni. Da li su ugovorena gradilišta bile neophodne za boravak i da li su se u međuvremenu angažovali na nekom drugom radnom mestu? U veštačenju se pominju periodi kada se „radilo sa nepotpunim kapacitetom“ i periodi „kada se uopšte nije radilo“ i ne ističe se da li je oštećenje smanjeno za aktivirani deo i koliko je bilo potrebno da se ovi resursi drže u gradilištu. Nezamislivo je kako prvostepeni sud rešenjem od 12.03.2020. i od 09.09.2020.godine imenuje relevantne veštake, a ne definiše poslove koje moraju da obavljaju i odgovore koje veštačenje mora dati za utvrđivanje štete.

10. Polazeći od činjenice da je u ugovornim odnosima volja strana bitan element, prvostepeni sud ne odgovara zašto raskid ugovora nije tražen u periodu od 24.06.2016. do 01.04.2019.godine. Prema odredbi člana 106. ZOO, za bilateralne ugovore kada jedna strana ne ispuni svoju obavezu, druga strana može zahtevati ispunjenje obaveze, ili raskinuti ugovor. Prema članu 112. ZOO, poverilac koji raskine ugovor zbog neispunjenja dužnikove obaveze dužan je da to saopšti dužniku bez pozivanja. U delu III ugovora, u posebnim uslovima u tački 26.4, predviđeno je da se pored navedenih okolnosti ugovor može raskinuti u slučaju imovinskih sporova i nemogućnosti njihovog rešavanja i da su se strane sporazumele da u takvim slučajevima neće imati drugih potraživanja. Nema dokaza da je

tužitelj učinio napore da smanji gubitke i štetu angažovanjem tehničkih i ljudskih resursa.

11. Ni u delu izgubljene dobiti nije dokazano činjenično stanje u pogledu dela dodatnih radova, dela obavljenih a neplaćenih radova, načinu kako je došlo do osnova obračuna po stopi od 16,4. % za deo neizvršenih radova koji bi, ako bi se izvršili, od toga imao koristi tužitelj. Ne daju se pojašnjenja po kom osnovu oštećeni ima pravo na naknadu obične štete usled ne aktiviranja mašina i ljudi, a da istovremeno traži i naknadu za izgubljenu dobit koju bi ostvario da je radio po ugovoru.
12. Na osnovu ovih nejasnoća činjeničnog stanja, koje određuju pravilnu primenu materijalnog prava, Vrhovni sud Kosova je odlučio da se predmet vrati Privrednom sudu u prvom stepenu na ponovno suđenje, zbog činjenice da je materijalno pravo od prvostepenog i drugostepenog suda primenjeno na činjenično stanje koje nije u potpunosti dokazano, te ne postoje uslovi da se presuda preinači, zbog čega je drugostepena i prvostepena presuda morala biti ukinuta.
13. U novom postupku prvostepenog suda, navedeni nedostaci moraju biti otklonjeni, na način da se razjasni da da li oštećeni ima pravo na naknadu obične štete usled ne aktiviranja mašina i ljudi, a ujedno i na naknadu izgubljene dobiti; da li su prekidi učinjeni po dogovoru u smislu člana

11.1 ugovora, da li su uslovi za otklanjanje prepreka u izvršenju ugovora dozvoljeni i mogući u smislu člana 61. ZOO, da se daju detaljni zadaci finansijskom veštaka, zahtevati dopunu i razjašnjenje veštačenja, tako da se ista završi i da se razjašnjavaju pitanja koja postavlja tužena, kao i pitanja koja su pokrenuta u razlozima navedenim u rešenju, tako da veštačenje mora sadržati pune razloge za svoje zaključke, takođe sud mora uzeti u obzir tvrdnje stranaka u postupku, dokaze u spisima predmeta, ocenjivati jedan po jedan i međusobno povezana, pa da se stvore uslovi da sud odlučuje o tužbenom zahtevu. Navedene nedostatke prvostepeni sud je dužan da otkloni u ponovnom postupku, uzimajući u obzir i ostale navode žalbe i revizije, kako bi razmotrio i ocenio sve tvrdnje stranaka iznete u sudskom postupku. Tako da se u slučaju odluke može odlučivati nakon potpunog potvrđivanja činjeničnog stanja, kroz sprovođenje dokaza, a prvostepeni sud pri donošenju presude mora paziti da ona bude u skladu sa članom 160 ZPK, tako da odluka bude zakonita, i da sadrži razloge za odlučne činjenice odluke i može doneti pravične i objektivne zaključke u vezi sa rešavanjem pitanja koje je predmet razmatranja.

14. Na ovom pravnom osnovu i činjeničnom stanju, u skladu sa članom 224.2 Građanskog zakonika, Vrhovni sud Kosova je odlučio da usvoji žalbu tužene, da poništi presude nižestepenih instanci i vrati predmet na ponovno suđenje, u prvi stepen.

**Presuda građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-CN br.38/2023, od
13.12.2023. godine**

„Fiskalna divizija, koja je sada pri Privrednom sudu, odgovorno je da u prvom stepenu sudi o svakoj odluci Departmana za žalbe u vezi sa porezima, carinama i svim drugim doprinosima utvrđenim zakonima na snazi. Ova jurisdikcija pokriva sledeće poreze i obaveze: kao što je porez na dohodak građana; porez na dobit preduzeća; Zakon o PDV-u; carine; akcize; porez na nekretnine; kao i svaki drugi porez ili doprinos koji se primenjuje na Kosovu“.

Na osnovu činjenice da je prema Zakonu o Privrednom sudu BR. 08/L-015, konkretno član 13, stav 1.11, gde je određeno da će „Sva pitanja definisana u podstavu 1.11 stava 1 ovog člana rešavati u prvom stepenu od strane Fiskalnog Departmana koji je prenet na Privredni sud iu prelaznim odredbama, u članu 37. gde su stavljeni van snage drugi zakoni koji se odnose na ovaj zakon, stupanjem na snagu ovog zakona. odredbe Zakona o poreskoj upravi i procedurama nisu pogođene , Vrhovni sud Kosova ocenjuje da je nadležni sud za odlučivanje o ovom pitanju Privredni sud Kosova, Prvostepena komora – Fiskalni Departman” .

I. Okolnosti slučaja

1. Osnovni sud u Prištini-Upravni departman je rešenjem A.br.2132/2022 od 23.01.2023.godine oglašeno nenadležnim, u pogledu predmeta, da sudi u ovom predmetu i po konačnoj formi gore navedenom rešenju, dokumentacija slučaja je poslata Privrednom sudu Kosova, Prvostepena komora – Fiskalni departman.
2. Privredni sud Kosova, Prvostepena komora – Fiskalni departman, svojom odlukom, KF.br.122/2023, od 19.11.2023.godine, otvorio je sukob nadležnosti između Privrednog suda Kosova, prvostepene komore – Fiskalna divizija i osnovnog suda u Prištini – Departman za administrativne poslove.
3. U konkretnom slučaju, tužitelj je kao poreski obveznik dao objekte u zakup za dve poslovne banke i po ovom osnovu mu je naplaćen porez i iscrpeo je sva pravna sredstva u postupku pred tuženom. Zatim je podneo tužbu u kojoj je tražio preispitivanje odluke tužene. Prema oceni ovog suda, tužitelj ne uživa svojstvo privrednog društva već ima svojstvo fizičkog lica i isti nije registrovano kao biznis u ARBK. Prema članu 13. stav 1.11. Zakona br. 08/L-019 o Privrednom sudu, izričito je određeno da je Privredni sud – veća Prvostepenog fiskalnog departmana nadležan da odlučuje o: „upravnim sporovima koje su pokrenula privredna društva protiv konačnih odluka Poreske uprave, Carinske uprave, Ministarstva

finansija i svakog drugog javnog organa nadležnog za nametanje poreza ili drugih državnih obaveza“. U vezi sa članom 13 tačka 1.1. Zakona br. 08/L-015 za Privredni sud, predviđeno je da, između ostalog, „Privredni sud ima isključivu nadležnost samo u sporovima između domaćih i stranih privrednih društava, kao i sporovima između javnih i privatnih pravnih lica, u vezi sa međusobne trgovinske poslove i druge stvari između njih.

II. Ocena građanskog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Vrhovni sud Kosova je ocenio da se u ovom slučaju radi o sukobu nadležnosti između različitih sudova koji rešava Vrhovni sud Kosova na osnovu člana 25.2 ZPK i člana 13. tačka 7. Zakona br. 08/L-015 o Privrednom sudu.
2. Vrhovni sud Kosova je, nakon razmatranja zakona koji se primenjuju na ovo pitanje, našao da su u ovom slučaju poštujući posebne odredbe Zakona br. 04/1-102 O izmeni i dopuni Zakona o poreskoj administraciji i procedura, tačnije člana 81. B, u vezi sa nadležnošću gde je predviđeno da je „Fiskalna divizija odgovorna da u prvom stepenu sudi o svakoj odluci Departman za žalbe za poreze, carine i bilo koji drugi doprinos utvrđen važećim zakonodavstvom. Ova jurisdikcija pokriva sledeće

poreze i dažbine: 2.1. porez na lične dohotke; 2.2. porez na dobit preduzeća; 2.3. Zakon o PDV-u; 2.4. carine; 2.5. akcize; 2.6. porez na nekretnine; 2.7. bilo koji porez ili drugi doprinos koji se primenjuje na Kosovu“.

3. Član 81.C predviđa da „O pitanjima koja nisu regulisana ovim zakonom u vezi odgovornosti i proceduralnih pravila nadležnih sudova, Zakon o upravnim sporovima, dopuna i izmene Zakona 03/L-202 i svaki drugi zakon koji je na snazi na Kosovu mora se sprovesti. U slučaju suprotnosti između ovog zakona i drugih zakona, moraju imati prednost odredbe sadržane u ovom zakonu.

4. Na osnovu činjenice da je prema Zakonu o Privrednom sudu BR. 08/L-015, konkretno član 13, stav 1.11, gde je određeno da će „Sva pitanja definisana u podstavu 1.11 stava 1 ovog člana rešavati u prvom stepenu od strane Fiskalnog departmana koji je prenet na Privredni sud iu prelaznim odredbama, u članu 37. gde su stavljeni van snage drugi zakoni koji se odnose na ovaj zakon, stupanjem na snagu ovog zakona ne utiče na odredbe Zakona o poreskoj administraciji i postupcima, Vrhovni sud Kosova ocenjuje da je nadležni sud za odlučivanje o ovom pitanju Privredni sud Kosova, Prvostepena komora – Fiskalni Departman.

5. Dakle, Vrhovni sud Kosova, u smislu odredbe člana 25.2 ZPK i člana 13. tačka 7. Zakona br. 08/L-015 O Privrednom sudu, utvrdio da se radi odlučivanja po ovom pitanju predmet predaje Privrednom sudu Kosova, Prvostepenoj komora – Fiskalnom Departmanu.

**Presuda građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev.br.211/2023,
od 07.06.2023.godine**

„Tužena je porodici umrlog isplaćivao deo ličnog dohotka u iznosu od 295,00€ mesečno, koji je na osnovu Statuta Penzijskog Fonda imenovan kao penzija, dok je isplata zaustavljena od 01.07.2006.

Vrhovni sud ocenjuje da nisu ispitani relevantni dokazi na osnovu kojih bi se dokazalo da li postoji obaveza tužene da tužiteljima naknadi štetu u vidu rente, zbog smrti člana porodice, kao i da li postoji pravni osnov u primeni članova 173, 174, i 188 stav 1 i 2 ZPP, da tužitelji uživaju ovo pravo, zbog činjenice da je preminuli F.A. preminuo usled povrede zadobijene usled nezgoda na radu“.

I. Okolnosti slučaja

1. Presudom Osnovnog suda u Prištini, C.br.628/2018 od 11.10.2018.godine, u tački I odredbe, odbija se kao neosnovan tužbeni zahtev tužitelja Dž., V., R., B., I. i G. Ademi iz sela M.-Opština V., kojim su tražili da se obaveže tužena Energetska korporacija Kosova-Priština, da tužiteljima na ime materijalne štete zbog smrti supruga-oca 28.11.1999.godine, na radnom mestu, isplati svakom posebno rentu, kao i troškove postupka i sve potraživanja u roku od 7 dana od prijema presude, pod pretnjom izvršenja. U tački II odlučeno je da troškove postupka snosi svaka stranka.

2. Apelacioni sud Kosova, odlučujući po žalbi punomoćnika tužitelja, presudom Ac.br.835/2019 od 11.11.2022.godine, odlučio je da odbije kao neosnovanu žalbu punomoćnika tužitelja Dž., V. , R., B., I. i G. Ademi iz sela M. - Opština V., dok se presudom Osnovnom Suda u Prištini, Opšti Departman C.br.627/18 od 11.10.2018.godine, potvrđuje.
3. Protiv presude drugostepenog suda, reviziju je u zakonskom roku izjavio punomoćnik tužitelja, advokat N.M., iz Prištine, zbog bitnih povreda odredaba ZPK, pogrešne primene materijalnog prava i nepotpune overe i pogrešnog činjeničnog stanja, sa predlogom da Vrhovni sud Kosova reviziju u celini usvoji kao osnovanu, kako bi se poništila presuda Apelacionog suda Kosova i presudu prvostepenog suda i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno razmatranje i odlučivanje.
4. Tužena se u odgovoru na reviziju tužitelja usprotivila reviziji i zatražila od Vrhovnog suda Kosova da je odbije kao neosnovanu.
5. Vrhovni sud Kosova je, u skladu sa članom 215. Zakona o parničnom postupku (ZPP), pregledao pobijenu presudu revizijom i našao da: Revizija punomoćnika tužitelja je osnovana.

6. Iz spisa predmeta proizilazi da su tužitelji, preko svog ovlašćenog zastupnika, dana 02.12.2012.godine protiv tužene podneli tužbu za naknadu nedostajuće dobiti-mesečne rente. Prvostepeni sud je, nakon održane pripremne sednice, rešenjem C.br.262/12 od 30.04.2015.godine, protiv kojeg rešenja je punomoćnik tužitelja podneo žalbu. Apelacioni sud je rešenjem Ac.br.3706/15, od 14.02.2018.godine, usvojio žalbu kao osnovanu i predmet vratio prvostepenom sudu na ponovno suđenje. Sud je održao glavnu sednicu na kojoj je izvršio sledeće dokaze: obrazac zahteva penzijskog fonda KEK-a od 27.02.2003.godine, potvrdu o radu i umrlicu, uverenja od 19.06.2006.godine, od 06.05.2001.godine, rešenje od 25.07.2006.godine, obaveštenje datuma 31.08.2006.godine i izvoda iz matične knjige rođenih za tužitelje, na osnovu kojih je odlučio da je zahtev zastareo i na osnovu odredbe člana 373. stav 1. i 3. člana 376. ZOO, odlučio kao u dispozitivu presude.

7. Apelacioni sud, kao drugostepeni sud, usvaja pravnu ocenu prvostepenog suda, kao pravilnu i zakonitu, iz razloga što u pobijanoj presudi nisu učinjene bitne povrede odredaba parničnog postupka iz čla 182 stav 2, tačke (b), (g), (j), (k) i (m) ZPK i da je materijalno pravo primenjeno na pravičan način, o čemu se stara Apelacioni sud po službenoj dužnosti u smislu odredbe člana 194. ZPK, a takođe ova presuda nije obuhvaćena

drugim povredama odredaba parničnog postupka koje je podnosilac žalbe naveo u žalbi.

8. Apelacioni sud, ocenjuje da je prvostepeni sud pravilno odlučio kada je tužbeni zahtev tužilaca odbio kao neosnovan, imajući u vidu činjenicu da smrt i njen uzrok mogu biti relevantan faktor sa pravnog aspekta pravila prinudnog prava u vezi sa naknadom štete. Odredba člana 194. stav 1. ZPP, (u vezi naknade materijalne štete u vezi sa gubitkom hranljivosti koju su oštećeni primili do smrti lica od koga su primili to, sadrži pravila i rokove u odnosu na presudu o ovom obliku materijalne štete prouzrokovane smrću lica, dok je odredbom člana 376. ZOO propisano da: „zahtevi za naknadu pričinjene štete zastarevaju za tri godine, od dana kada je oštećeni saznao za štetu i lice koje je štetu prouzrokovalo, te da je u konkretnom slučaju ovaj rok zastarelosti subjektivan rok koji se sastoji od dva činjenice i to: od činjenice kada oštećeni razume za štetu i od toga kada oštećeni razume-sazna za lice koje je štetu prouzrokovalo.
9. Po oceni ovog suda, potvrđuje se činjenica da je suprug-otac tužitelja FA 28.11.1999. godine preminuo od posledica povreda zadobijenih na radu. Tužitelji su prvobitno podneli tužbu Opštinskom sudu u Vučitrnu 2006. godine. Rešenjem C. br. 537/06 od 20.02.2008.godine, ovaj sud je proglašen nenadležan da odlučuje u ovom predmetu dok je odbio pritužbu

o ovom pitanju. Tužitelji, tužbu na osnovu koje se razvija ovaj sudski postupak, podneli su dana 14.02.2012. godine, dok su isti saznali za štetu od momenta smrti datuma 28.11.1999., te da su tužbu sudu podneli prvo 2006. godine, a potom i 2012. godine, iz čega, po oceni ovog suda, proizilazi da je zahtev za naknadu nedostajuće dobiti-rente podnet po isteku zakonskog roka utvrđenog odredbom člana 376. ZOO. Rok zastarelosti je zakonom određeno vreme na osnovu kojeg se može tražiti bilo koje pravo i to nakon ovog rok, pravo zahteva se ne može ostvariti na sudski način. Takođe, realizacija od dopunske penzije u periodu od 60 meseci, odnosno do 01.07.2006.godine ne utiče na računanje roka zastarelosti (prekida), budući da je u pitanju poseban oblik naknade štete za koju se mora računati rok zastarelosti u smislu odredbom člana 376. ZOO.

II. Ocena građanskog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Vrhovni sud Kosova, polazeći od ovakvog stanja predmeta, ne može da prihvati pravni stav nižestepenih sudova kao pravičan i zakonit, jer je prema oceni ovog suda, pobijana presuda i prvostepena presuda. su preduzete uz bitnu povredu odredaba parničnog postupka predviđenih članom 182.2 n i i ZPK i uz pogrešnu primenu materijalnog prava.

2. Navodi o bitnoj povredi odredaba parničnog postupka iz člana 182. stav 2. tačka n) ZPK, po oceni Vrhovnog suda Kosova su osnovani, jer se nižestepeni sudovi nisu u potpunosti pridržavali zahtevima ZPK, za strukturu i sadržinu presude. Po prvostepenoj presudi, odredba je uredna i u potpunosti u skladu sa datim obrazloženjem, ali nedostaje odlučivanje o delu tužbenog zahteva koji se odnosi na zastarelost u odnosu na vreme podnošenja tužbe u Opštinskom Sudu u Vučitrnu, dok drugostepena presuda ne sadrži dovoljne i ubedljive razloge za sve tvrdnje iznete u žalbi, uključujući i povrede koje se smatraju po službenoj dužnosti.

3. U tom kontekstu, presudom drugostepenog suda, objektivnom ocenom u skladu sa zakonskim odredbama nisu iscrpljeni svi žalbeni zahtevi, stoga Vrhovni sud Kosova smatra održivim tužbeni zahtev za bitnu povredu odredaba parničnog postupka u vezi sa strukturom i sadržinom nižestepenih presuda.

4. Vrhovni sud ocenjuje da nisu ispitani relevantni dokazi na osnovu kojih bi se dokazalo da li postoji obaveza tužene da tužiteljima naknadi štetu u vidu rente, zbog smrti člana porodice, kao i da li postoji pravni osnov u primeni članova 173, 174, i 188 stava 1 i 2 ZPP, da tužitelji uživaju ovo pravo, zbog činjenice da je preminuli F.A. preminuo usled povrede

zadobijenih usled nezgode na radu, koju okolnost okrivljeni ni u jednoj fazi postupka nije osporio.

5. Vrhovni sud Kosova, u ovoj fazi i o ovakvom činjeničnom stanju, smatra pogrešnim stav drugostepenog suda da je tužbeni zahtev tužitelja zastareo prema odredbama člana 376. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima. U ovom slučaju, nesporno je da je datum prouzrokovanja štete 28.11.1999. godine, period otplate od 5 godina iz Penzijskog fonda tuženog 01.07.2006.godine. Po tužbi podnetoj Opštinskom sudu u Vučitrnu, koja nosi broj C.nr.537/2006, (nema tačne evidencije kada je tužba podneta) sopstvenom odlukom C.br.537/2006, od 20.02.2008. godine, ovaj sud se oglašava nenadležnim i istovremeno odbija tužbeni zahtev tužitelja i u obrazloženju potencira da je za ovaj predmet nadležan Opštinski sud u Prištini. Tužitelj izjavljuje da je čekaao poziv delegiranog suda, ali nema podataka da li je predmet prosleđen po rešenju. Prvostepeni sud nalazi da je tužba podneta neblagovremeno, odnosno u periodu posle 5 (pet) godina od dana nastanka štete, dok je Vrhovni sud Kosova u nedostatku činjeničnog stanja koje nije ipak dokazano ne može prihvatiti ovaj stav, uprkos činjenici da je tužba podneta nakon 5 (pet) godina od dana nastanka štete.

6. Odredbom člana 376. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima (Službeni list RSFJ, br. 29/78, 39/85, 57/89), utvrđeno je da je: „Zahtev za naknadu pričinjene štete zastareva za 3 godine od datuma kada je oštećeni saznao za štetu i za lice koje je štetu učinilo“, dok je u stavu 2. istog člana, određeno je da: „međutim, ovaj zahtev zastareva nakon 5 godina od dana nastanka štete“. Pored odredaba navedenih uz odredbu člana 373. stav 1. ZOO, određeno je da: „Pravo iz kojeg se ostvaruje periodični zahtev zastareva za 5 godina, računajući od toka za isplatu najstarijeg neispunjenog zahteva nakon kojeg dužnik nije izvršio isplatu“, dok u stavu 2 istog člana određeno je da: „kada je propisano pravo iz kojeg proizilaze periodična potraživanja, tada poverilac gubi pravo, ne samo da zahteva buduća periodična plaćanja, već i periodična plaćanja koja teku za plaćanje pre ove zastarelosti“.

7. Iz tumačenja citiranih odredbi jasno je da je zahtev za naknadu štete propisan na 3 (tri) godine, uključujući i periodične zahteve, a u svakom slučaju ona zastareva u periodu od 5 (pet) godina, zbog zastarelosti prava, ali u konkretnom slučaju, ocena i stav Vrhovnog suda Kosova, u ovoj spornoj pravnoj stvari, jeste da li je nastupilo zastarelost zahteva, to zbog konkretnih okolnosti (činjeničnih i pravni) slučaja koji utiču na ocenu toka, momenta toka, odnosno prekida zastarelosti.

8. Specifična okolnost u ovom slučaju je da je tužena uplaćivala deo ličnog dohotka porodici umrlog u iznosu od 295,00€ mesečno, isplata koja je imenovana kao penzija na osnovu Statuta Penzijskog Fonda, dok je isplata obustavljena do 01.07.2006.godine. U konkretnom slučaju, činjenica da je tužena svojom odlukom prihvatila tužiteljima dopunsku penziju ne znači da je sporno pitanje iscrpljeno u celini, odnosno nisu ni zakonski zahtevi tužitelja prema tuženom iscrpljeni u celosti, ali je iscrpljena samo zadržavanje za period do 30.06.2006.godine, ako tužbeni zahtev za izgubljeno izdržavanje za ovaj period ne bi bio veći od vrednosti prihvaćene kao dopunska penzija.

9. Prvostepeni sud, a samim tim i drugostepeni sud, ne razjašnjavaju da li postoji zastarelost zahteva ili zastarelost samog prava i pozivaju se na situacije kada su za potraživanja tužitelja nastala u vreme pričinjene štete, a nakon toga nije podnet zahtev sudu, niti sporazum i ispunjenje obaveze. U konkretnom slučaju, tužitelji su primali deo prihoda u iznosu od 295,00€ mesečno, koje je tužena na osnovu Statuta Penzijskog Fonda imenovao kao penziju do 30.06.2006.godine kada je protekao period od 5 godina po rešenju tužene. Oni su odmah nakon prekida podneli tužbu Opštinskom sudu u Vučitrnu, koji je sebe proglasila nenadležnim i odbila tužbu u potpunoj suprotnosti sa odredbama člana 18.2 ZPP, koji predviđa da se samo u slučajevima „Kada sud u toku postupka predmeta utvrdi da

za rešavanje spora nije nadležan sud već neki drugi državni organ, oglašiće se nenadležnim, proglasiće nevažećim sve sprovedene procesne radnje i odbaciće predočenu tužbu“. Opštinski sud u Vučitrnu je izjavio da u nedostatku mesne nenadležnosti istovremeno odbio tužbu i u obrazloženju je naveo da je Opštinski sud u Prištini mesno nadležan za ovo pitanje, ali ova činjenica nije dokazana da li je predmet je donet nadležnom sudu po istom rešenju. Iz spisa predmeta ne može se utvrditi da li je postupak u sudu u Vučitrnu okončan, pošto stranka ima mogućnost da uloži žalbu na odluku ovog suda. Dakle, nema podataka o daljem postupanju stranaka i suda. Vrhovni sud Kosova smatra da u nejasnim okolnostima postupanja ili nečinjenja suda tužilac ne može da ispašta strana koja tuži i smatra da ovu radnju podnošenja tužbe nije uzeo kao osnov niži sud kada je tužbeni zahtev odbijen kao zastareo od 2006.godine.

10. Zbog ovakvih povreda predmet je vraćen prvostepenom sudu, koji sud prvo mora da razjasni na osnovu činjeničnog stanja da li je postupak u Opštinskom sudu u Vučitrnu okončan radnjama ili nepostupanjem stranaka ili sa sudskim odlukama koje su predmet kontrole zakonitosti u revizijskom postupku. Kada se ove činjenice dokažu, prvostepeni sud će odlučiti da li je tužbeni zahtev zastareo, ispitati dozvoljenost i osnovanost tužbe i, u svetlu toga, oceniti osnovanost.

11. Vrhovni sud Kosova smatra da u konkretnom slučaju nižestepeni sudovi nisu dovoljno razjasnili činjenicu da je zastarelost potraživanja tužilaca nastupila od kada je tužba podneta u roku od 3 (tri) godine, nakon 01.07.2006.godine, kada je prestala primena rešenja tužene o dodatnoj penziji i kada su ispunjeni periodični zahtevi koji rešenjem o dodatnoj penziji nisu iscrpljeni. Obavljanje navedenih radnji i drugih radnji koje eventualno mogu iskrsnuti u ponovnom suđenju omogućiće prvostepenom sudu, u skladu sa zahtevima procesnog i materijalnog prava, da donese pravičnije i objektivnije zaključke u vezi sa rešavanjem pitanja koje je predmet razmatranja.
12. Konačno, Vrhovni sud Kosova je utvrdio da zbog pogrešne primene materijalnog prava i povreda proceduralnih pravila, činjenično stanje nije u potpunosti utvrđeno i da stoga ne postoje uslovi da se preinači pobijana presuda, stoga reviziju usvaja i u potpunosti ukida prvostepenu i drugostepenu presudu, a predmet upućuje prvostepenom sudu na ponovno suđenje.
13. Vrhovni sud Kosova je, u skladu sa članom 224.2 ZPK, poništio obe nižestepene presude i vratio predmet prvostepenom sudu na ponovno suđenje.

**Presuda građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev.br.390/2023,
od 01.11.2023. godine**

„Tuženi nema obavezu da tužitelju naknadi štetu po osnovu klevete, zbog klevetne informacije o ličnosti tužitelja na javan način, iz razloga što se u ovom slučaju ispostavlja da je izjava tuženog prema tužitelju data u jednom listu, koji je u svom tekstu koristio i nekoliko drugih izvora informacija i izjava tužnog ne predstavlja klevetu i uvredu, već da se može smatrati pitanjem pokrenutim u ukupnom interesu građana“ .

I. Okolnosti slučaja

1. Presudom Apelacionog suda Kosova Ac.br.796/2019 od 14.04.2023.godine odlučeno je da se odbije kao neosnovana žalba ovlašćenog zastupnika tužitelja A.K., advokata iz P., i potvrđena je presuda Osnovnog suda u Peći, C.br.976/2015, od 05.12.2018. godine, kojom je odbijen kao neosnovan tužbeni zahtev tužitelja R.H., koji je tražio da se tuženi G.M. iz P, prinudi na ime naknade materijalne štete iz klevetničke izjave u austrijskom dnevnom listu „ Der Standard“, da isplati iznos. od 250.000,00 €, u roku od 15 dana, od dana prijema presude pod pretnjom nasilnog izvršenja. U tački II odredbe odlučeno je da svaka stranka snosi svoje troškove postupka.

2. Protiv presude drugog stepena, punomoćnik tužitelja, advokat iz P. , A.K. podneo je reviziju, zbog esencijalnog kršenja odredaba parničnog postupka, pogrešnog potvrđivanja ili ne potpunu faktičkog stanja, i zbog pogrešne primene materijalnog prava, sa predlogom da se revizija usvoji i drugostepena presuda poništi, a predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno suđenje.
3. Tuženi je preko ovlašćenog Besnika Beriše, advokata iz Prištine, podneo odgovor na reviziju, osporivši revizijske zahteve kao i smatrajući da je revizija izvršena nakon zakonskog roka.
4. Vrhovni sud Kosova je u postupku odlučivanja po reviziji u smislu odredaba Zakona o postupku u sporu (ZPP) iz člana 215. našao da: Revizija punomoćnika tužitelja je neosnovana.
5. Iz spisa predmeta proizilazi da je tužitelj tužbom prvostepenom sudu tražio da se tuženi G.M. prinudi P., da na ime naknade materijalne štete pričinjene kao rezultat intervjuja u Austrijskom dnevnik „Der Standard” je u pogrđnom jeziku za R.H. klevetao da je g. H. i njegovi ljudi i dalje zarađuju benzinom i igrama na sreći, da mu isplate iznos od 250.000,00 €, sa zakonskom kamatom, od prijema zahteva do konačne isplate, izgublenu dobit, kao i troškove postupak. Prvostepeni sud je, postupajući

po tužbenom zahtevu tužioca, nakon ispitivanja i uvođenja materijalnih dokaza opisanih u obrazloženju pobijane presude, odlučio kao u izreci pobijane presude.

6. Dana 02.11.2015, tuženi je dao izjavu Austrijskoj dnevniku Der - Standard sa autorom Adelheid Volff , navodeći da: K., R.H., više nema ugleda u P., a grad P. je poslednjih godina postao mirniji, grad u regionu D., donedavno se smatrao uporištem kriminaliteta. Bivši borci NNN/s, koji su se kasnije našli u NNN, izgubili su uticaj u D.
7. Tuženi je osporio ove tvrdnje da je izjava data u takvoj formi i sadržaju, ali i da je data, ovaj tekst u austrijskim novinama ranije je objavljen kao izveštaji službi bezbednosti Severnoatlantske alijanse NATO, u lokalnom dnevnom listu „Koha ditore“ od 16.05.2014 do 26.05.2014, u nizu od nekoliko nastavaka.
8. U obrazloženju presude, prvostepeni sud ističe da iz izvedenih dokaza koji su predloženi, kao i iz sadržaja navodnog teksta, proizilazi da je tuženi G.M., u svojstvu političara, izrazio svoj politički stav u vezi sa njegovom političkom delatnošću i situaciji u zemlji, u kojoj je javna ličnost, a štaviše, njegove kritike nisu usmerene na ličnost tužitelja, već su samo analiza političke situacije, gde nema sadržaja osporavanog teksta

gde postoje elementi klevete i uvrede i nisu ispunjeni zakonski uslovi u smislu člana 3. Građanskog zakona br. 02/L-65, protiv klevete i uvrede, onako kako su date definicije klevete i uvrede, gde „kleveta znači objavljivanje neistinite činjenice ili izjave za koje izdavač zna ili je trebalo da zna da je ta činjenica ili izjava neistinita, čije značenje šteti ugledu drugog lica“, da osporeni članak sadrži elemente klevete i uvrede iz člana 14. i 15. Zakona protiv klevete i uvrede kao i člana 183. Zakona o obligacionim odnosima.

9. Dalje je obrazložio da tvrdnja tužitelja da je usled objavljenog članka isti pretrpeo materijalnu štetu u obimu koji tužbeni zahtev zahteva, nije potkrepljena nijednim dokazom, dok nije predložio pribavljanje dokaza kojim bi argumentovao svoje tvrdnje. Shodno tome, prvostepeni sud je naglasio da objavljivanje ovakvog članka rečenog od tuženog, ne snosi posledice građanske odgovornosti za naknadu materijalne štete, jer nije dokazano nikakvim dokazima da je objavljivanjem takvog člana, tužitelju pričinjena neka šteta. Pošto pravni osnov tužbenog zahteva nije dokazan, tužbeni zahtev tužitelja je morao da se u celini odbije kao neosnovan.
10. Polazeći od ovakvog stanja predmeta, Apelacioni sud je, u postupku po pritužbi, našao da je prvostepeni sud prilikom odlučivanja u predmetnom sporu pravilno i u potpunosti primenio odredbe parničnog postupka,

potvrdio, na potpun i pravičan način potvrdio činjenično stanje, te je usled toga pravilno primenjeno i materijalno pravo, iz kojih razloga je pobijana presuda morala biti potvrđena u celosti.

11. Apelacioni sud ocenjuje da je pravično i potpuno dokazano činjenično stanje, iz čega se pokazalo da je tužbeni zahtev tužitelja neosnovan. Neosnovane su žalbene tvrdnje punomoćnika tužitelja na nepotpuno i pogrešno dokazano činjenično stanje, po oceni Apelacionog suda, iz razloga što je prvostepeni sud u postupku dokazivanja putem navedenih dokaznih sredstva kao opravdanje presude prvostepenog suda, koje je predložio tužitelj, potvrdio sve činjenice sa odlučujućom težinom za ovo pravno pitanje, odlučujući kao u odredbi pobijene presude.

12. S tim u vezi, materijalnim dokazima koje je sproveu prvostepeni sud, potvrđeno je da nije potvrđena činjenica da tekst tuženog, objavljen u austrijskom dnevniku „ Der Standard“, sadrži bilo kakve elemente klevete ili uvrede, pošto se tuženi u intervjuu datom pomenutom listu oslanjao na podatke koji su ranije objavljeni u dnevnom listu Koha Ditore, tužitelj je u intervjuu naveo iste stvari, dakle vest datu tokom intervju se oslanja na ranije objavljene izvore, odnosno na podatke iz dnevne štampe, za koje tuženi nije znao, niti je mogao znati da su netačni.

13. Iz ove zakonske odredbe proizilazi da je tuženi intervju dat u navedenim novinama dao u svojstvu političkog predstavnika i predsednika K. P., opisujući svoje političko delovanje, kao i opštu političku situaciju u zemlji koju predstavlja. Vest koja je bila predmet intervjuja objavljena je ranije u dnevnom listu Koha ditore, tuženi je tokom intervjuja naveo ono što su pomenute novine ranije objavile.
14. Na osnovu ovakvog dokazanog činjeničnog stanja, drugostepeni sud u potpunosti prihvata zaključak prvostepenog suda o pravilnom i pravičnom sprovođenju materijalno-pravnih odredbi, iz čega proizilazi da je tužbeni zahtev tužioca u konkretnom slučaju neosnovan. Po oceni Apelacionog suda, pravičan je i osnovan stav i pravni zaključak prvostepenog suda o neosnovanosti tužbenog zahteva, budući da je odredbom člana 3. člana 14.15. Kleveta i uvreda i članom 183. ZOO, izričito je predviđeno u kojim slučajevima ima klevete i uvrede i kako se može izvršiti naknada za klevetu i uvredu, u konkretnom slučaju nisu ispunjeni zakonski uslovi za tako nešto, zbog čega je revizija ovlašćenog zastupnika tužitelja odbijena u celosti kao neosnovana, pa je odlučeno kao u dispozitivu ove presude.

II. Ocena građanskog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Vrhovni sud Kosova, odlučujući po reviziji tužitelja, prihvata kao osnovan pravni stav prvostepenog i drugostepenog suda o odbijanju protivtužbe kao neosnovane, jer su ove presude, u ovom parničnom slučaju, ne uključuje bitnu povredu odredaba parničnog postupka, niti pogrešnu primenu materijalnog prava, o čemu se, u smislu člana 215. ZPP, revizijski sud stara po svojoj službenoj dužnosti.
2. Tvrdnje za bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz člana 182 stav 2 tačka n) ZPK, prema oceni Vrhovnog Suda Kosova nisu osnovane. Ovo iz razloga što su nižestepeni sudovi u potpunosti ispoštovali uslove Građanskog zakonika, za strukturu i sadržaj presude. U prvostepenoj presudi, odredba je pravilna i u potpunosti u skladu sa datim obrazloženjem, dok drugostepena presuda sadrži dovoljne i ubedljive razloge za sve žalbene navode, uključujući i povrede koje se razmatraju po službenoj dužnosti. Prvostepeni sud je dao dovoljne i ubedljive razloge u pogledu osnovanosti odlučivanja u spornom predmetu. U tom kontekstu dati su ubedljivi razlozi koji pokazuju bitne činjenice koje su uzete u obzir u slučaju meritorne odluke, dati su razlozi za način dokazivanja činjenica, za upotrebljene dokaze i za način ocene korišćenih dokaza.

3. U istoj logici je i drugostepena presuda u kojoj se iznose razlozi za potvrđivanje odluke prvostepenog suda. Presuda drugostepenog suda ima koherentnu sadržinu u logičkom i pravnom toku, opravdavajući sve žalbene zahteve i povrede koje se cene po službenoj dužnosti, u pogledu ocene da je prvostepena presuda zakonita.
4. U tom kontekstu, presudom drugostepenog suda, objektivnom ocenom u skladu sa zakonskim odredbama iscrpljeni su svi žalbeni zahtevi, stoga, Vrhovni sud Kosova smatra neodrživim tvrdnju o bitnoj povredi odredaba parničnog postupka u vezi sa strukturom i sadržajem presuda nižestepenih sudova.
5. Po oceni Vrhovnog suda Kosova, nižestepeni sudovi su pravično i potpuno ocenili sve okolnosti, odnosno činjenično stanje predmeta, na osnovu čega su napravili jasan pregled, iz čega proizilazi da je tužbeni zahtev tužitelja neosnovan, jer iz razloga što je iz izvedenih dokaza u spisima predmeta nesporno dokazana činjenica da se u ovom slučaju ne radi o kleveti i uvredi, budući da su izjave koje je dao tuženi ne ispunjavaju zakonske elemente da se smatraju klevetom, pri čemu tuženi, u svojstvu K. od K. od P., ima zakonsku obavezu na osnovu funkcije koju obavlja i vodeći računa o značaju slobode izražavanja, da pokreće određena pitanja, za koja se smatra da su od javnog interesa građana, koje

predstavlja. Dakle, u konkretnom slučaju možemo zaključiti da tuženi ne snosi subjektivnu odgovornost za naknadu štete tužitelju po osnovu klevete, sa aspekta definicije klevete kao i uzročnosti radnje o kojoj je reč, okvalifikovana kao kleveta. Članak austrijskog lista sadrži informacije dobijene iz više izvora i odnosi se na trenutno stanje bezbednosti i privrede u regionu, za šta je tuženi dao mišljenje koje je objavio ovaj list. Ova informacija je cirkulisala u dnevnim novinama i nisu plasirane u javnom mnjenju od tuženog.

6. Stoga, Vrhovni sud Kosova smatra da ne stoje revizijske tvrdnje da je prvostepeni sud pogrešno primenio materijalno pravo iz razloga što članom 3. tačka a) Građanskog zakona protiv klevete i uvrede stoji da: „ *Kleveta označava objavljivanje neistinite činjenice ili izjave za koju publicista zna ili je trebalo da zna da je ta činjenica i izjava neistinita, čije značenje šteti ugledu drugog lica* , u tački b), definisano je da: „ *Uvreda označava izjavu, ponašanje, objavljivanje izjave upućene drugom licu koja je uvredljiva* “, u tački j), definisano je da: „ *javni funkcioner je svako lice koje vrši javna ovlašćenja za javni autoritet* “, dok je u tački k) istog člana utvrđeno da: „ *Pitanje od javnog interesa je svako pitanje koje je u interesu javnosti da se objavi, uključujući i ne ograničavajući se na pitanja koja se odnose na sve grane vlasti, politiku, javno zdravlje i bezbednost, sprovođenje zakona, pravosuđe, interes*

potrošača i društveni interes, životna sredina, ekonomska pitanja, vršenje vlasti, nauka, umetnost i kultura “.

7. Članom 5. stav 1. Građanskog zakona protiv klevete i uvrede, utvrđeno je da: *„ Lice odgovara za klevetu ili uvredu ako je izvršilo ili širilo izraz klevete ili uvrede, osim ako je jedan od izuzetaka od odgovornosti utvrđen u skladu sa ovim zakonom “,* “, dok je stavom 4. ovog člana određeno da: *„ Organima javne vlasti zabranjeno je podnošenje tužbe za naknadu štete prouzrokovane klevetom ili uvredom. Javni funkcioneri mogu podneti zahtev za naknadu štete od klevete ili uvrede, privatno i isključivo u ličnom svojstvu . Članom 7. Građanskog zakona protiv klevete i uvrede određeno je da: „ Niko neće biti odgovaran za klevetu i uvredu za izjavu istog pitanja od javnog interesa, ako dokaže da je u svim okolnostima bila razumna za lice u njihovoj poziciji da širi materijal u dobroj nameri, vodeći računa o važnosti slobode izražavanja u vezi sa pitanjima od javnog interesa da bi o tim stvarima dobio pravovremene informacije “.*
8. Obrazloženje Apelacionog suda Vrhovni sud podržava iz činjenice da je Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u članu 10. stav 1 predviđeno je da: *„Svako ima pravo na slobodu izražavanja. Ovo pravo uključuje slobodu misli i slobodu primanja ili saopštavanja informacija i ideja bez mešanja javnih vlasti i bez obzira na*

granice. Ustav Republike Kosovo u članu 40 stav 1 definiše: „Jemči se sloboda izražavanja. Sloboda izražavanja obuhvata pravo na izražavanje, distribuciju i primanje informacija, mišljenja i drugih poruka bez ometanja od bilo kog“. Građanski zakon protiv klevete i uvrede (Zakon br. 02/L-65), usvojen od strane Skupštine Republike Kosovo, reguliše građansku odgovornost za klevetu i uvredu, kao što je definisano u članu 1 tačka a) do d) ovog zakona.

9. Iz tumačenja ovih zakonskih odredbi, Vrhovni sud je došao do zaključka da je prvostepeni sud pravilno utvrdio činjenicu da tuženi nema obavezu da tužitelju naknadi štetu po osnovu klevete, zbog klevetne informacije o ličnosti tužitelja na javni način, u visini procenjenoj kao u odredbi pobijane presude, iz razloga što se u ovom slučaju ispostavilo da je izjava tuženog protiv tužitelju data u novinama, koji je u svom članku koristio i nekoliko drugih izvora informacija i izjava tuženog ne predstavlja klevetu i uvredu, već da se može smatrati pitanjem pokrenutim od opšteg interesa građana. Stoga, Vrhovni sud u potpunosti prihvata pravno stanovište i obrazloženje nižestepениh sudova, pa su revizijski zahtevi za pogrešnu primenu materijalnog prava od strane nižestepениh sudova odbijeni kao neosnovani.

10. Tvrdnje o činjeničnom stanju, koje je u reviziji izneo punomoćnik tužitelja, nisu cenjeni, jer je odredbom člana 214. stav 2. ZPK utvrđeno da: „revizija se ne može podneti zbog pogrešne konstatacije ili nepotpunost činjeničnog stanja”.

11. Stoga je Vrhovni sud Kosova, u prilog odredbi člana 222. ZPK, odbio reviziju kao neosnovanu, smatrajući da je nižestepeni sud pravilno dokazao činjenično stanje i na ove činjenice pravilno primenio materijalno pravo.

**Presuda parničnog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev.br.543/2023, od
16.01.2024.**

„Prvostepeni sud je uvažio tužbeni zahtev tužilje i poništio obaveštenje tuženog o raskidu ugovora o radu koji je bio zaključen u određeno vreme i nije obnavljan, isti je istekao po pravnoj snazi (ex lege-član 67 stav 1, podstav. 1.3. Zakona o Radu).

Odredbom člana 71. stav 2. Zakona o radu, određeno je da „Poslodavac može da raskine ugovor o radu na određeno vreme sa obaveštenjem od 30 kalendarskih dana. Poslodavac koji ne namerava da produži ugovor na određeno vreme mora da obavesti zaposlenog najmanje 30 dana pre isteka ugovora”.

Vrhovni sud Kosova je došao do zaključka da je u sličnim slučajevima bilo drugačijeg odlučivanja i iz tog razloga, u cilju promovisanja jedinstvene primene zakona u ovoj oblasti, kako je predviđeno članom 27. Zakona br. 06/L - 054 o sudovima, na opštoj sednici Vrhovnog suda, od 26.07.2023.godine, donet je Pravni stav sa znakom GJA-SU.A br. 152/2023. Zakon o radu u svojoj celini ne predviđa drugi način zasnivanja radnog odnosa osim ugovorom o radu, koji se prema članu 10. ovog zakona može zaključiti na neodređeno vreme, na određeno vreme i za određene poslove i zadatke“.

I. Okolnosti pitanja

1. Presudom Osnovnog suda u Prištini – Ogranak u Lipljanu, P.br.49/2021 od 26.08.2021.godine, odlučeno je: da se usvoji kao osnovan navedeni tužbeni zahtev tužilje M.H., iz P. i poništava se obaveštenje tuženog Međunarodni aerodrom „Limak Kosova“ D.D u Prištini od 03.03.2015.godine i odgovor na zahtev tuženog, HR-2015-0103 od 19.03.2015.godine za neobnavljanje ugovora o radu od 03.04.2015.godine, kao nezakonit i obavezan je tuženi da tužilje naknadi lična primanja za period od 04.04.2015. do 31.06.2021 u iznosu od 24.277.05-€, na ime penzijskog doprinosa za sporni period u iznosu od 1.214.01-€, na ime poreza na dohodak u PAK-u, u iznosu od 1.013.42-€, sve ovo sa zakonskom kamatom od 8 % počev od 01.07.2021 do konačne isplate, na ime kamate po glavnom zahtevu, iznos od 3.798.54.-€, kao i troškove parničnog postupka u visini od 2.863.00€, a sve to u roku od 7 dana od dana dostavljanja presude pod pretnjom nasilnog izvršenja.
2. Apelacioni sud Kosova je, odlučujući po žalbi tužene, presudom Ac.br.9821/2021 od 04.09.2023.godine, odbio kao neosnovanu žalbu tuženog Međunarodnog aerodroma „Limak Kosova“ d.d. u Prištini, i

potvrdio presudu Osnovnog suda u Prištini – Ogranak u Lipljanu, P.br.49/2021 od. dana 26.08.2021.

1. Protiv presude Apelacionog suda, u zakonskom roku, tuženi je izjavio reviziju, zbog povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava, sa predlogom da Vrhovni Sud presudu prvostepenog i drugostepenog suda preinači i da odbije tužbeni zahtev tužilje.
2. Vrhovni sud Kosova je u postupku odlučivanja po reviziji u smislu odredaba Zakona o parničnom postupku (ZPP) iz člana 215. našao da: Revizija tuženog je osnovana.
3. Iz spisa predmeta proizilazi da je tužiljac tražila da se poništi obaveštenje tuženog od 03.03.2015.godine, i odgovor na zahtev tužene HR-2015-0103 od 19.03.2015. godine, zbog neobnove ugovora o radu od 03.04.2015.godine, kao nezakonitog i da se tuženi obavezi da tužilje naknadi lična primanja za period od 03.04.2015 do 31.06.2021.godine u iznosu od 24.277,05€, na ime penzijskog doprinosa za sporni period u iznosu od 1.214,01€, na ime poreza na prihod u PAK-u u iznosu od 1.013,42€, sve ovo sa zakonskom kamatom od 8%, počev od 01.07.2021 do konačne isplate, na ime kamate za glavni zahtev iznos od 3.798,54€,

kao i troškove parničnog postupka u iznosu od 2.863€, sve u roku od 7 dana, od dana dostavljanja presude pod pretnjom prinudnog izvršenja.

4. Prvostepeni sud je utvrdio da je tužilja zaposlena kod tuženog od 01.11.2013.godine, a po isteku ugovora, istoj je produžen ugovor o radu na istom mestu rada do 03.04.2015.godine, a 30 dana pre isteka poslednjeg ugovora o radu, tužena ju je obavestila obaveštenjem od 03.03.2015.godine, tužilju da se ugovor o radu sa tuženim neće nastaviti, na osnovu ugovora o radu, zakona o radu kao i politike odbora direktora. Tužilja je, nezadovoljna obaveštenjem, podnelao zahtev tuženom za poništenje obaveštenja, a tuženi nije uzeo za osnov zahtev tužilje, i u odgovoru na ovaj zahtev obrazlaže obaveštenje za neobnavljanje ugovora o radu, ističući da je obaveštenje zasnovano na zakonu o radu i ugovoru o radu, za koje je prvostepeni sud smatrao da tuženi, suprotno zakonu o radu, nije produžio ugovor o radu tužilje jer ne stoji obrazloženje tuženog da tužilje nije produžen ugovor o radu u skladu sa politikama odbora direktora, zakonom o radu i rešenjem o budućem planiranju ljudskih resursa, jer bez nikakvog dokaza, do okončanja sudskog pretresa, tuženi nije argumentovao ovu bitnu činjenicu da je nenastavak ugovora o radu izvršen na osnovu gore navedenog, jer ista nikada nije iznela bilo kakvu odluku za buduće planiranje ljudskih resursa, niti bilo kakvu odluku o politikama odbora direktora gde bi se videlo ili utvrdilo koje su usluge

smanjene ili bi trebalo da budu smanjene u budućnosti, a ovde i mesto rada tužilje, stoga neuspeh tuženog da dokaže ove činjenice čini rešnje – obaveštenje tuženog za neproduženje ugovora o radu nezakonitom.

5. S obzirom na to da tužilje nije produžen ugovor o radu suprotno zakonu, odnosno da je obaveštenje o neproduženju ugovora o radu nezakonito, istoj pripada pravo na naknadu svih plata i drugih beneficija izgubljenih za ovo vreme u visini utvrđenoj finansijskim veštačenjem veštaka A.G., za sporni period sa zakonskom kamatom od 01.07.2021.godine do konačne isplate, kao i iznos koji je imao da plati u penzioni fondu za ovaj period i porez na platu PAK-u kao i zakonsku kamatu. Odluku o kamati je zasnovao na članu 382.2 ZOO-a.

6. Apelacioni sud Kosova saglasan je sa ocenom prvostepenog suda da prema obaveštenju o neproduženju ugovora o radu proizilazi da ugovor o radu tužilje nije produžen na osnovu odluke kompanije o budućem planiranju ljudskih resursa, koju odluku tuženi nikada nije predstavljen sudu, niti je predstavljen budući kadrovski plan kao osnov za valjanost obaveštenja, niti politike Odbora Direktora. Ovaj sud nalazi da tuženi u ovom konkretnom pitanju nije poštovao osnovna pravila postupka i svoju obavezu da sudu iznese činjenice na osnovu kojih zasniva svoje tvrdnje i nije izneo dokaze kojima bi dokazao osnovanost svojih tvrdnji, stoga,

propust tuženog u ovom pogledu, neobnavljanje ugovora o radu tužilje, učinio nezakonitim. Sledstveno, ovaj sud ocenjuje da je i drugi deo tužbenog zahteva tužilje u pogledu naknade ličnih primanja zasnovan na zakonu, te je prvostepeni sud u vezi sa tim doneo pravičnu i zakonitu odluku, budući da obaveštenje odnosno otpuštanje tužilje sa radnog mesta smatra se nezakonitim i stoga tužilje pripada pravo na naknadu svih plata i drugih beneficija izgubljenih za sve vreme nezakonitog otpuštanja sa posla iu iznosu koji je prvostepeni sud potvrdio finansijskim veštačenjem sudskog finansijskog veštaka A.G. Apelacioni sud je u svojim razlozima, između ostalog, istakao da je, prema odredbi člana 80. stav 1. tačka 1. Zakona o radu, tuženi dužan je da tužilje isplati plate po ugovoru o radu, gde iz spisa predmeta proizilazi da je te plate za vreme trajanja ovog ugovora tuženi isplatio tužilje.

II. Procena parničnog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Vrhovni sud Kosova, polazeći od takvog stanja pitanja, ne prihvata kao pravičan i zakonit stav drugostepenog i prvostepenog suda u vezi sa usvajanjem tužbenog zahteva tužioca, pošto je presuda drugog i prvog stepena, umešana u pogrešnu primenu materijalnog prava.
2. Podneske tužene kao u reviziji, u vezi sa povredama odredaba parničnog postupka, Vrhovni sud ih ocenjuje kao osnovane i po oceni Vrhovnog

suda Kosova, uvidom u spise predmeta rezultiralo je da su prvostepeni i drugostepeni sud, na osnovu izvedenih dokaza, o dokazanom činjeničnom stanju, pogrešno su primenili materijalno pravo, usvajajući tužbeni zahtev tužilje u celini, odlučujući kao u dispozitivu presude prvog i drugog stepena, iz razloga što je članom 10. Zakona o radu 03/L-212 od 01.11.2010.godine, utvrđeno da se: 1. Ugovor o radu zaključuje u pismenoj formi i potpisuju ga poslodavac i zaposleni. Ugovor sadrži elemente definisane članom 11. ovog zakona. 2. Ugovor o radu može se zaključiti: 2.1. na neodređeni period; 2.2. određeni period; i 2.3. za konkretne poslove i zadatke. 3. Ugovor o radu koji ne sadrži nikakve detalje o njegovom trajanju treba se smatrati ugovorom na neodređeni period. 4. Ugovor na određeni period ne može se zaključiti na period duži od deset (10) godina. 5. Ugovor na određeni period koji se jasno ili samorazumljivo obnavlja za period radnog odnosa duži od deset (10) godina, smatra se ugovorom na neodređeno vreme. 6. Ugovor za određeni zadatak ne može biti duži od sto dvadeset (120) dana u roku od jedne (1) godine. 7. Lice koje je sklopilo ugovor o radu na određeni period ili za određeni zadatak ima sva prava i obaveze predviđene ovim zakonom, osim ako zakonom nije drugačije predviđeno.

3. Članom 67 stav 1 tačka 1.3 ovog zakona, utvrđeno je da: Ugovor o radu po zakonskoj snazi prestaje: ... istekom roka trajanja ugovora;... . Članom

71. stav 2. ovog zakona propisano je da: Poslodavac može prekinuti ugovor o radu na određeno vreme sa obaveštenjem od trideset (30) kalendarskih dana. Poslodavac koji ne namerava da produži ugovor na određeni period mora da obavesti zaposlenog najmanje trideset (30) dana pre isteka ugovora. Neobaveštavanje od strane poslodavca ddaće pravo zaposlenom na produženje za trideset (30) dodatnih kalendarskih dana uz punu platu. U konkretnom slučaju, tužilac je sa tuženim počeo da radi sa ugovorom na određeno vreme dana 01.11.2013.godine i isti je obnovljen do 03.04.2015. Konačno, dana 03.03.2015.godine, tuženi ga je saopštio da se ugovor o radu neće produžiti posle isteka 03.04.2015.

4. Vrhovni sud je konstatovao da je ugovor o radu zaključen u punoj saglasnosti sa gore navedenim zakonskim odredbama, da su uslovi ugovora o radu zaključenog između tužioca i tuženog po osnovu trajanja radnog odnosa, kao i prestanka radnog odnosa, kao što se desilo u ovom slučaju, u potpunosti su usklađeni sa zakonskim odredbama Zakona o radu i odredbama ugovora o radu. U ovom slučaju, tuženi je rešenjem obavestio tužioca o neproduženju ugovora o radu, zbog isteka ugovora, iako nije imao obavezu da to učini u smislu gore navedenih zakonskih odredbi.

5. Vrhovni sud Kosova uzima u obzir odlučujuću – relevantnu činjenicu da je radni odnos bio zasnovan na određeno vreme, dakle, odavde ugovor o radu tužiocu mu nije obnovljen, da je isti istekao po pravnoj snazi (ex lege- član 67. stav 1. tačka 1.3 Zakona o radu). I prema zakonskoj odredbi člana 10. stav 2. tačka 2.2. Zakona o radu, predviđeno je da se ugovor o radu zaključuje i „na određeni preiod”, kao što je i konkretan pravno- građanski slučaj. U međuvremenu, odredbom člana 71. stav 2. Zakona o radu, utvrđeno je da „Poslodavac može raskinuti ugovor o radu na određeno vreme uz obaveštenje od 30 kalendarskih dana. Poslodavac koji ne namerava da produži ugovor na određeni period mora da obavesti zaposlenog najmanje 30 dana pre isteka ugovora. Neobaveštenje od strane poslodavca daće zaposlenom pravo na produženje za dodatnih 30 kalendarskih dana uz punu platu", stoga su gore navedene odredbe, u ovom slučaju, pravilno primenjene, kako je i prvostepeni sud našao drugostepeni sud, dakle, odavde, Vrhovni sud Kosova, ocenjuje da navode revizije o pogrešnoj primeni materijalnog prava stoje i da obaveštenje o neobnavljanju ugovora o radu tužilaca ispunilo zakonske standarde u vezi sa načinom neproduženja ugovora o radu i postupke za raskid ugovora o radu i koji su primenjeni na isti način i da to ne predstavlja diskriminaciju kod tužioca zbog neproduženja ugovora o radu kako je predviđeno članom 5. Zakona o radu.

6. I pored toga što je Apelacioni sud u svom obrazloženju istakao da je prvostepena odluka kojom je usvojen tužbeni zahtev tužioca i poništeno rešenje tuženog o neproduženju ugovora je u punoj saglasnosti sa trenutno najutvrđenijom sudskom praksom sa presudama Vrhovnog suda Kosova u vezi sa pitanjem poništenja obaveštenja o neobnavljanju ugovora o radu, Vrhovni sud Kosova nije usvojio stav nižestepenih sudova. Vrhovni sud Kosova je razmotrio ovu tvrdnju i zaključio da je u sličnim predmetima bilo drugačijeg odlučivanja i stoga, u cilju promovisanja jedinstvene primene zakona u ovoj oblasti, kako je predviđeno članom 27. Zakona br. 06/L - 054 o sudovima, na opštoj sednici Vrhovnog suda, od 26.07.2023.godine, doneto je pravno mišljenje sa znakom GJA-SU.A br. 152/2023, u kojoj je donet stav da Zakon o radu u svojoj celini ne predviđa drugi način zasnivanja radnog odnosa osim putem ugovora o radu, koji se prema članu 10. ovog zakona može zaključiti na neodređeno vreme, na određeno vreme i za određene poslove i zadatke. U okviru člana 10. stav 5. ovog zakona, utvrđeno je situacija kada je ugovor zaključen na određeno vreme, ali se na jasan ili samorazumljiv način obnavlja za radni odnos duži od 10 godina, smatraće se ugovorom na neodređeno vreme. U drugim slučajevima, ne može se smatrati nezakonitim raskidom ugovora zaključen između stranaka radi zasnivanja radnog odnosa na određeno vreme i raskinut istekom ovog roka, uz upozorenje i pod uslovima predviđenim zakonom.

7. Stoga, iz tumačenja zakonskih odredbi Zakona o radu i odredaba ugovora o radu, kao i iz uvida u sve dokaze i spise predmeta, Vrhovni sud Kosova je zaključio da je tužbeni zahtev tužioca u celini neosnovan.
8. U pogledu troškova parničnog postupka, Vrhovni sud je odlučio da svaka stranka snosi svoje troškove postupka, jer je tužioc izgubio spor, dok tužena strana nije podnela zahtev za naknadu troškova postupka, prema reviziji, na osnovu člana 449, 452 stav 1, u vezi sa članom 463 stav 1 ZPP-a. Vrhovni sud je, odlučujući po ovoj presudi, cenio sve tvrdnje prema podnetoj tužbi, ali ih je našao neosnovanim i bez uticaja na drugačije odlučivanje, o čemu je ovaj sud odlučio putem ove presude.
9. Zaključno, Vrhovni sud je odlučio da preinači nižestepene presude tako što je, u skladu sa članom 224. stav 1. ZPP-a, tužbeni zahtev tužioca odbio kao neosnovan.

**Presuda parničnog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev. br. 89/2024, od
07.03.2024**

” Tužilja je protiv tužene podnela tužbu za neosnovano obogaćenje i tražila da joj se vrati deo uplaćenih sredstava od tužilje, jer su neosnovani dobit.

Odgovornost tužene u predmetnom slučaju nije dokazana, u smislu člana 8. ugovora, kojim je predviđeno isključenje odgovornosti zbog više sile, jer je tužena pretrpela tri godine uzastopno materijalnu štetu na svom stakleniku od padavina, ova činjenica je potvrđena izveštajem Kancelarije gradonačelnika Glogovaca od 19.12.2014. godine, odnosno od strane komisije sastavljene od 3 člana koji su konstatovali štetu u iznosu od 7,476.00€ prouzrokovanu kao posledica poplava, padavina i grada. Takođe, iz izveštaja od 28.03.2016.godine iz kancelarije gradonačelnika Glogovaca, utvrđeno je da je tužena, kao posledica jakih vetrova u januaru, februaru i martu, pretrpela štetu od 9,650.00€ na svom stakleniku.

Da bi se stvorio obligacioni odnos iz neosnovanog bogaćenja, moraju biti ispunjeni sledeći uslovi: a) mora postojati bogaćenje, povećanje bogatstva na strani obogaćenog; b) da postoji osiromašenje, smanjenje bogatstva s druge strane. Dakle mora postojati uzročna veza između povećanja bogatstva s jedne strane i smanjenja bogatstva s druge strane. U konkretnom slučaju ne postoji

bogaćenje tužene strane zbog činjenice da je dobro stvoreno ovim ulaganjima uništeno višom silom“.

I. Okolnosti pitanja

1. Presudom Osnovnog suda u Prištini – Ogranak u Glogovcu, odbija se u celosti kao neosnovan tužbeni zahtev tužilje Vlada Kosova – Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja – Agencija za razvoj poljoprivrede Priština, ulica „Luan Haradinaj“, bivša zgrada OEBS-a, kojim je tražila da se tužena Q.G., iz G., trg „F. i DŽ. Ll.“, B1 IV, ulaz NN, br. NN, da tužilji vrati iznos od 24,039.60€, na njen račun zbog neispunjenja obaveza po ugovoru i rešenju, sa kamatom od 8% od dana podnošenja tužbe, tako da sve ovo u roku od u roku od 15 dana, od dana pravosnažnosti ove presude, pod pretnjom prinudnog izvršenja. Obavezuje se tužilja da tuženoj isplati iznos od 100€ na ime troškova parničnog postupka povodom odgovora na tužbu u roku od 15 dana od prijema presude pod pretnjom prinudnog izvršenja, dok se zahtev ovlašćenog tužene, kojim je tražio da se tužilja prinudi da tužene naknadi troškove postupka u iznosu od 100€ za dva sudska ročišta odbija se kao neosnovan.

2. Presudom Apelacionog suda Kosova Ac.br.105/2021 od 21.12.2023. godine odbija se kao neosnovana žalba tužilje – Vlade Republike Kosovo, Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja u Prištini, dok se potvrđuje presuda Osnovnog suda u Prištini - Ogranak u Glogovcu, C.br.464/2017 od 01.12.2020.
3. Protiv gore navedene presude drugostepenog suda, tužilja je blagovremeno iznela reviziju, zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka, pogrešne primene materijalnog prava, sa predlogom da Vrhovni sud Kosova usvoji reviziju kao osnovanu, te da obe gore navedene presude poništi i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno odlučivanje, odnosno da ih preinači tako da se tužbeni zahtev tužilje usvoji kao osnovan.
4. Tužena je u odgovoru na reviziju osporila tvrdnje tužilje i zatražila od Vrhovnog suda Kosova da reviziju tužilje odbije kao neosnovanu.
5. Vrhovni sud Kosova je, u smislu člana 215. Zakona o parničnom postupku (ZPP), razmotrio presudu pobijenu revizijom tužilje, kao i spise predmeta i našao da je revizija tužilje neosnovana.

6. Iz spisa predmeta proizilazi da je tužilja, dana 09.02.2016. godine, Osnovnom sudu u Prištini podnela tužbu za neosnovano bogaćenje protiv tužene i tražila da se vrati deo novčanih sredstava koje je tužilja uplatila, jer su neosnovani dobit. Prvostepeni sud je, postupajući po tužbi tužilje, izveo dokaze, kao što je zahtev za povraćaj sredstava tužilje sa br. 2964 od 25.08.2016, obrazac za prijavu tužene od 04.03.2014, potvrda o registraciji farmera - tužene Qëndresa Gruda od 04.03.2014, sa oznakom NIF: 1028574, izvod rođenja tužene koji je izdat 28.02.2014 od matične službe u Srbici, bankovnu potvrdu o bankovnom računu tužene od 14.02.2014. godine, kopija lične karte tužene, poslovni plan tužene koji je istog datuma kao i obrazac, povraćaj ulaganja istog datuma kao i obrazac, izveštaj o proceni obrazca od 13.05.2014.godine, pismo o obaveštenju tužilje od 08.07.2014.godine sa pozivom na br. 07/4/03/270, ugovor o finansiranju investicionih projekata ruralnog razvoja br.100/2014 od 08.07.2014.godine, zahtev za isplatu tužene prema tužilje od 19.11.2014.godine, izveštaj o uviđaju na terenu tužilje od 03.07.2014. fotografije na mestu događaja na dva lista, procena izveštaja Inspektorata od Rukovodilaca sektora tužilje od 04.07.2014.godine, obrazac prijave za podršku kredita za isplatu od 19.11.2014.godine, fotografije na mestu staklenika, kontrolna lista za odobrenje zahteva za isplatu sa projektnim brojem 19/019 od 20.12.2014.godine, rešenje za podršku iz programa za ruralnu podršku tužilje sa pozivom na br. 07/4/656/2014 od 08.01.2015,

zapisnik (izveštaj) sa terenskog pregleda poznat kao ekspost kontrola od 18.05.2016, tri lista (strane) sa 4 fotografije plastenika tužene od 18.05.2016, ponovni pregled od 26.07.2016.godine, četiri fotografije na jednom listu od 26.07.2016, žalba tužene protiv tužilje od 17.08.2016.godine i dopis od istog datuma koji je priložen žalbi, izveštaj kabineta predsednika opštine Glogovac od 19.12. 2014, izveštaj kabineta predsednika opštine Glogovac od 28.03.2016.godine, odgovor na žalbu tužilje od 23.08.2016.godine sa br.3014, 4 fotografije plastenika tužene, i nakon njihove procene utvrdio da je tužbeni zahtev tužilje neosnovan.

7. Prvostepeni sud je obrazložio da nije sporna činjenica da je tužilja podržala tuženu u finansiranju inventivnog projekta ruralnog razvoja tužene za izgradnju plastenika za proizvodnju svežeg povrća i raznih useva, budući da je između stranaka zaključen i ugovor po osnovu kojeg je tužilja finansirala gore navedeni projekat tužene u iznosu od 24,363.00 €, odnosno 65% od ukupne prihvatljive vrednosti finansiranog projekta od 37,482.00 €. Spor između strana je bio povraćaj gore navedenih finansijskih sredstava, budući da je tužilja tvrdila da ta sredstva nisu korišćena prema nameni ugovora, dok je tužena tvrdila da nije odgovorna za njihovo vraćanje usled poplava izazvanih višom silom u smislu člana 8. ugovora.

8. Në bazë të provave të administruara në këtë procedurë, gjykata ka vlerësuar se kërkesëpadia e paditëses është e pabazuar edhe se e njëjta duhet refuzohet sikurse në dispozitiv të këtij aktgjykimi për faktin se në bazë të gjendjes faktike të vërtetuar, nuk Na osnovu izvedenih dokaza u ovom postupku, sud je ocenio da je tužbeni zahtev tužilje neosnovan i da ga treba odbiti kao u dispozitivu ove presude iz razloga što na osnovu utvrđenog činjeničnog stanja nije dokazana odgovornost tužene u predmetnom slučaju, u smislu člana 8. ugovora kojim je predviđeno isključenje odgovornosti zbog više sile, jer je tuženoj tri godine za redom u njenom plateniku zbog kiše pričinjena materijalna šteta, ova činjenica je potvrđena izveštajem Kancelarije gradonačelnika Glogovaca od 19.12.2014. godine, odnosno od strane komisije sastavljene od 3 člana koja je konstatovala štetu u iznosu od 7,476.00€ prouzrokovanu kao posledica poplava atmosferskih padavina i grada. Takođe, iz izveštaja od 28.03.2016.godine iz kabineta gradonačelnika Glogovaca, utvrđeno je da je tužena, kao posledica jakih vetrova u januaru, februaru i martu, pretrpela štetu od 9,650.00€ na svom stakleniku.
9. Oštećenje na plateniku tužene konstatovale su i same komisije tužilje, koje su u svom izveštaju od 18.05.2016. godine konstatovale da je platenik tužene uništen, uključujući i njegovu konstrukciju, usled jakih vetrova, da je staklenik bio van funkcije usled poplava i vetrova,

polomljena je konstrukcija, nedostajal je plastična folija (poklopac) i počeli su da se oštećuju prednji delovi od poliesterskog materijala, pa je na osnovu ovih dokaza sud je došao do zaključka da je platenik oštećen poplavama i vetrovima, u kom slučaju su ispunjeni uslovi da se tužena oslobodi odgovornosti za ispunjenje obaveze prema tužilje u smislu člana 8. st. 1. ugovora gde je predviđeno da je „Prema višoj sili, strana oslobođena odgovornosti predviđenih ovim ugovorom“ dok je u stavu 3. istog člana ugovora predviđeno da „Kao viša sila se mogu smatrati slučajevi kao što su: zemljotresi, poplave, rat, revolucije, embargo itd.“ i da je u konkretnom slučaju viša sila, odnosno poplava izazvana jakim vetrom, konstatovana od strane samih komisija tužilje i Opštine Glogovac.

10. Apelacioni sud, na osnovu ovakvog stanja stvari, ocenjuje da je stav i pravni zaključak prvostepenog suda pravičan i zakonit, budući da se u presudi ne radi o bitnim povredama odredaba parničnog postupka i materijalno pravo je pravično primenjeno, a takođe pobijana presuda nije obuhvaćena drugim povredama odredaba parničnog postupka za koje je žalbena strana tvrdila u žalbi.
11. Drugostepeni sud je našao da tvrdnje tužene ne stoje da je žalbena presuda je umešana u bitne povrede odredaba parničnog postupka iz člana

182. stav 2. tačka n) ZPP-a. Dispozitiv žalbene presude je jasan i razumljiv i nije protivrečan sam sebi niti obrazloženju presude. Takođe, prvostepeni sud je u obrazloženju presude dao dovoljno razloga za odlučne činjenice i za ocenu dokaza da bih utvrdio ove činjenice.

12. Apelacioni sud Kosova je u postupku na osnovu žalbe primetio da je prvostepeni sud pravilno i potpuno utvrdio činjenično stanje. Tužena je od tužilje dobila subvenciju u iznosu kako je navedeno u dispozitivu presude, za ulaganja u plastenike. Ali tužena nije bila u mogućnosti da izvrši investiciju zbog obilnih padavina tri uzastopne godine, što je prouzrokovalo štetu tužene. To je konstatovala i sama komisija MPŠRR-a. Po ovom osnovu, tužena je oslobođena odgovornosti za povraćaj sredstava koja je dobila kao subvenciju za ulaganja u plastenike, iz razloga što su ugovorom zaključenim između parničnih strana dogovorili, u članu 8. st.1 ovog ugovora, da je zbog više sile Strana oslobođena odgovornosti predviđene ovim ugovorom, dok je članom ovog ugovora propisano da se višom silom smatraju zemljotresi, poplave, rat, embargo itd.
13. Apelacioni sud smatra neodrživim žabenu tvrdnju tužilje, pravilno je prvostepeni sud utvrdio da je tužena u spornom periodu pretrpela štetu na svojim plastenima usled jakih vetrova i poplava usled obilnih padavina

koje su joj oštetile staklenika, ovo je konstatovala ne samo odgovarajuća opštinska komisija za evidentiranje šteta od više sile ili prirodnih uzroka, već je konstatovala i nadležna komisija samog MPŠRR-a.

II. Procena parničnog veća Vrhovnog suda Kosova

1. U ovakvom činjeničnom stanju, Vrhovni sud prihvata kao osnovan pravni stav oba gore navedena suda u pogledu odbijanja tužbenog zahteva tužilje kao neosnovanog, budući da u njihovim presudama u ovom spornom slučaju nije došlo do suštinske povrede odredaba parničnog postupka niti pogrešnom primenom materijalnog prava, o čemu se revizijski sud u smislu člana 215. ZPP-a stara po službenoj dužnosti.
2. Tvrdnje o suštinskim povredama odredaba parničnog postupka iz člana 182 stav 2 tačka n) ZPP-a, po oceni Vrhovnog suda Kosova, nisu osnovane. Ovo iz razloga što su nižestepeni sudovi u potpunosti ispoštovali zahteve ZPP-a u pogledu strukture i sadržaja presude. U prvostepenoj presudi dispozitiv je uredan i u potpunosti saglasna sa datom obrazloženjem, dok drugostepena presuda sadrži dovoljne i ubedljive razloge za sve tvrdnje iznete u žalbi, uključujući i prekršaje koji se smatraju po službenoj dužnosti. Prvostepeni sud je dao dovoljne i ubedljive razloge u pogledu načina meritornog odlučivanja u spornom predmetu. U tom kontekstu dati su ubedljivi razlozi koji pokazuju bitne

činjenice koje su uzete u obzir prilikom meritornog odlučivanja, dati su razlozi za način utvrđivanja činjenica, za korišćene dokaze i za način ocenjivanja upotrebljenih dokaza.

3. Po istoj logici je i drugostepena presuda, u kojoj su izneti razlozi za potvrđivanje odluke prvostepenog suda. Presuda drugostepenog suda ima koherentnu sadržinu u logičnom i pravnom toku, opravdavajući sve žalbene tvrdnje i povrede koje se smatraju po službenoj dužnosti, u pogledu ocene da je prvostepena presuda zakonita.
4. U tom kontekstu, presudom drugostepenog suda, objektivnom procenom iu skladu sa zakonskim odredbama konzumirane su sve žalbene tvrdnje, stoga, Vrhovni sud Kosova smatra neodrživim tvrdnju o bitnoj povredi odredaba parničnog postupka u vezi sa strukturom i sadržajem presuda nižestepenih instanci.
5. Vrhovni sud Kosova u potpunosti prihvata stav nižestepenih sudova u vezi sa primenom materijalnog prava iu tom pogledu odbija revizijske tvrdnje kao neosnovane. Prema Vrhovnom sudu Kosova, da bi se stvorio obligacioni odnos iz neosnovanog bogaćenja, moraju biti ispunjeni sledeći uslovi: mora postojati bogaćenje, povećanje bogatstva na strani obogaćenog; b) da postoji osiromašenje, smanjenje bogatstva s druge strane. Stoga mora postojati uzročna veza između povećanja bogatstva s

jedne strane i smanjenja bogatstva s druge strane. Takvo osiromašenje postoji kada neko drugome isplati određeni iznos novca, otplati inostrani dug, vrši neku uslugu, prenese bilo kakvo stvarno ili obavezujuće pravo itd. U konkretnom slučaju ne postoji bogaćenje tužene strane zbog činjenice da je dobro stvoreno ovim ulaganjima uništeno višom silom.

6. I Vrhovni sud Kosova usvaja stav da tužena nije odgovorna, jer su oba nižestepena suda pravilno utvrdila da ugovorač ne snosi odgovornost za štetu nastalu usled više sile. Ovo je izričito predviđeno članom 8. stav 1. ugovora o finansiranju investicionih projekata ruralnog razvoja br.100/2014 od 08.07.2014 gde se stranka oslobađa odgovornosti ako je šteta prouzrokovana višom silom, a u konkretnom slučaju šteta prouzrokovana višom silom od vetrove i kiše, što je konstatovano, kako je gore objašnjeno, od strane nadležnih komisija za evidentiranje šteta u poljoprivredi, ali se vidi i sa fotografija napravljenih na licu mesta.
7. Dakle, na osnovu utvrđenog činjeničnog stanja u prvostepenom postupku, nižestepeni sudovi su pravilno primenili i materijalno pravo, iz kog razloga su tvrdnje u reviziji iznete kao neosnovane.
8. U reviziji se ponavljaju izjave iznete u žalbi u vezi sa ocenom činjenica koje su nižestepeni sudovi ocenili i za sve to su dali u obrazloženju njihovih presuda, pri čemu se ponavljaju navodi u vezi sa činjeničnim

stanjem. Takve tvrdnje ovaj sud ocenjuje prema članu 214.2 Zakona o parničnom postupku, koji predviđa da se revizija ne može podneti zbog pogrešnog ili nepotpunog utvrđivanja činjeničnog stanja, dok revizija zapravo iz ovog razloga pobije presude nižih sudova.

9. Iz gore navedenih razloga, Vrhovni sud Kosova odbija reviziju tužilje kao neosnovanu, primenjujući član 222. ZPP-a.

**Presuda parničnog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev.br.222/2024, od
23.05.2024**

” Prema članu 101 Zakona o porodici na Kosovu (ZPK), koji predviđa da „Ocem deteta koje nije rođeno u braku, čak ni u roku od 300 dana nakon raskida braka, smatra se muškarac koji ga prihvata kao svoje ili čije je očinstvo utvrđeno sudskom odlukom“. Dok prema članu 110.1 istog zakona, koji predviđa da „Tužbu za potvrđivanje očinstva vanbračno rođenog deteta, pored lica koje sebe smatra ocem deteta, mogu podneti i dete i majka deteta.

Otac deteta je optuženi, pošto je takva činjenica potvrđena DNK rezultatom. Tvrdnje revizije u vezi sa veštačenjem nisu usvojene“.

I. Okolnosti pitanja

1. Presudom Osnovnog suda u Gnjilanu, C.br. 224/2020, od 21.12.2021.godine, od 10.10.2019.godine, kojim je odlučeno: „I. Usvaja se kao osnovana tužba i tužba tužioca M.K., iz Gnjilana, protiv tuženog I.I., iz Gj. godine, i potvrđuje se da je tuženi I.K., je biološki otac maloletne M.K., rođena dana NN. II. Odbija se kao neosnovana tužba i tužbeni zahtev tužilje M.K iz Gj. da na ime doprinosu za izdržavanje i negu prem maloletne, plati mesečni iznos od 100€, počev od 05.11.2008.godine (od trenutka rođenja), do postojanja zakonskih uslova

za održavanje. III Obavezuje se tuženi I.I., iz Gj., da tužilje M.K. plati troškove postupka u iznosu od 694€, u roku od 15 dana pod pretnjom nasilnog izvršenja“.

2. Presudom Apelacionog suda Ac.br.1281/2022, od 21.03.2024.godine, odlučeno je da se odbije, kao neosnovana, žalba okrivljenog I.I. iz Gj., naselje D, Ul."B.M.“ br.106, dok se presuda Osnovnog suda u Gnjilanu, Opšteg Departmana C.br.224/2020 od 21.12.2021.godine u tački I i III, potvrđuje. Ostala je nerazmatrana tačka II dispozitiva presude Osnovnog suda u Gnjilanu, Opštii Departman C.br.224/2020 od 21.12.2021.
3. Protiv presude drugostepenog suda, tuženi je, preko ovlašćenog advokata M.M., podneo reviziju zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava, sa predlogom da se revizija usvoji i ponište obe gore navedene presude i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno suđenje. Tužilja nije podnela odgovor na reviziju.
4. Vrhovni sud Kosova, nakon razmatranja osporene presude i spisa predmeta na osnovu člana 215. ZPP-a, utvrdio da je: Revizija tuženog neosnovana.
5. Iz spisa predmeta proizilazi da je tužilja M.K. iz Gj., koju zastupa njen zakonski zastupnik, njena majka R.K., iz Gj., Ul. „Gj.S.“, lam-NN, IV

sprat, dana 12.02.2020.godine podnel je tužbu prvostepenom sudu protiv okrivljenog I.I. iz Gj., zbog potvrđivanja očinstva i alimentacije, sa predlogom da se tužbeni zahtev tužilje u celini usvoji kao osnovan. Prvostepeni sud je, postupajući po tužbi tužilje, nakon održane sesije glavnog pretresa, saslušanja parničnih strana i izvođenja dokaza, doneo presudu, kojom je tužbeni zahtev tužilje usvojio kao osnovan, u pogledu: potvrđivanja očinstva i odbio tužbeni zahtev tužilje u vezi sa alimentacijom, odlučivši konkretno kao u dispozitivu ožalbene presude. Prvostepeni sud je u ožalbenu presudi, između ostalog, obrazložio da: Na osnovu gore obrazloženog činjeničnog stanja, odnosno utvrđivanjem činjenice da je okrivljeni I.I. otac tužilje M.K., a to je, kako smo gore rekli, dokazano DNK testom, a iz ove situacije i na osnovu članova 337, 338, 339 *Zakona br. 2004/32. o Porodici Kosova* (u daljem tekstu ZPK), sud je odlučio kao u tački I dispozitiva ove presude. Međ te j ka shtuar se: Dalje je dodao da: Sud je odlučio kao u tački II dispozitiva ove presude, računajući da je zahtev za alimentaciju (izdržavanje) prevremen, iz razloga što do sada nije poznato ko je biološki otac tužilje, a nakon pravnosnažnosti ove presude, tužilja može podneti tužbu za izdržavanje. Dalje je obrazložio da je: Sud ocenio i tvrdnju okrivljenog da u konkretnom slučaju imamo zastarelost da se podnosi tužba za utvrđivanje očinstva, ali to nije uzeto u obzir, jer je član 110.2 ZPK-a predviđa da vanbračno rođeno dete može podneti tužbu za potvrđivanje očinstva u

bilo kom trenutku, u konkretnom slučaju kako je dokazano, tužilja je vanbračno rođena i za istu na osnovu ove odredbe nema zastarelosti. Prvostepeni sud je svoju odluku zasnovao na članovima 337, 338, 339 ZPK-a.

6. Prema oceni Apelacionog suda, prvostepena presuda nije obuhvaćena sa nedostacima zbog kojih se ne može ispitati i, te je s tim u vezi dispozitiv presude jasan i izvršljiv i sadrži razloge za sve odlučne činjenice predmeta koje je prvostepeni sud uzeo u obzir i prema kojima je odlučeno o osnovanosti tužbenog zahteva. U tom kontekstu, u obrazloženju presude dati su odgovarajući razlozi za način utvrđivanja činjenica, izvedene dokaze i njihovu ocenu u pogledu njihove pouzdanosti i i dokazne moći. Apelacioni sud ocenjuje da je prvostepeni sud, na osnovu utvrđenog činjeničnog stanja, pravilno primenio materijalno pravo, budući da je prema članu 101. Porodičnog zakona Kosova (ZPK) koji predviđa da „*Otac deteta*“, *koji nije rođen u braku, niti u roku od 300 dana od razvoda braka, smatra se muškarac koji prihvata dete kao svoje ili čije je očinstvo dokazano sudskom odlukom*”. Dok prema članu 110.1 istog zakona, koji predviđa da „*Tužbu za dokazivane očinstva vanbračnog rođenog deteta, pored lica koje sebe smatra ocem deteta, mogu podneti dete i majka deteta*”. Stoga, u konkretnom slučaju prvostepeni sud je pravilno utvrdio da je otac deteta M.K. iz Gnjilana,

okrivljeni I.L., iz Gj., pošto je takva činjenica dokazana DNK nalazom. Apelacioni sud je analizirao žalbene tvrdnje okrivljenog povodom prigovora na DNK veštačenje, odnosno u pogledu primenjenih metoda, ali iste tvrdnje nisu uzete u obzir jer veštak B.M. u glavnom pretresu dao potrebna objašnjenja u vezi sa ovim pitanjem, koja su objašnjenja za Apelacioni sud adekvatna i zasnovana na zakonima, budući da je isti pojasnio da je metod primenjen kao u konkretnom slučaju uzimanjem uzoraka deteta i okrivljenog iz pljuvačke, je metoda koja je predviđena zakonom i čija je tačnost ista kao i metoda analize DNK-a putem krvi. Dakle, ovakav prigovor je neosnovan i kao takav nije uzet u obzir.

II. Procena parničnog veća Vrhovnog suda Kosova

1. U ovakvom stanju stvari, Vrhovni sud Kosova prihvata kao osnovan pravni stav prvostepenog i drugostepenog suda u pogledu usvajanja tužbenog zahteva tužilje kao osnovan, budući da su obe njihove napred navedene presude obuhvaćene pogrešnom primenom materijalnog prava, pa je usled toga, po pravu, usvojen tužbeni zahtev tužilje.
2. Jedina tvrdnje revizije je bitna povreda odredaba parničnog postupka iz člana 182.2 n) navodeći da se radi o dve presude koje ne odgovaraju jedna drugoj, i dispozitiv presude drugostepenog suda ne odgovara obrazloženju koje je dao sud.

3. Po oceni Vrhovnog suda Kosova, nisu osnovane tvrdnje o bitnim povredama odredaba parničnog postupka iz člana 182. stav 2. tačka n) ZPP-a. Ovo iz razloga što su nižestepeni sudovi u potpunosti ispoštovali zahteve ZPP-a u pogledu strukture i sadržaja presude. U prvostepenoj presudi dispozitiv je ispravan i u potpunosti saglasan sa datom obrazloženjem, dok drugostepena presuda sadrži dovoljne i ubedljive razloge za sve tvrdnje iznete u žalbi, uključujući i povrede koje se ispituju po službenoj dužnosti. Prvostepeni sud je dao dovoljne i ubedljive razloge u pogledu načina meritornog odlučivanja u spornom predmetu. U tom kontekstu dati su ubedljivi razlozi koji pokazuju bitne činjenice koje su uzete u obzir prilikom meritornog odlučivanja, dati su razlozi za način utvrđivanja činjenica, za korišćene dokaze i za način ocenjivanja upotrebljenih dokaza. Po istoj logici je i drugostepena presuda, u kojoj su navedeni razlozi za potvrđivanje odluke prvostepenog suda. Presuda drugostepenog suda ima koherentnu sadržinu u logičnom i pravnom toku, opravdavajući sve žalbene tvrdnje i povrede koje se smatraju po službenoj dužnosti, u pogledu smatranja da je prvostepena presuda zakonita. U tom kontekstu, presudom drugostepenog suda, konzumirane su sve žalbene tvrdnje objektivnom ocenom u skladu sa zakonskim odredbama, pa Vrhovni sud Kosova smatra tvrdnju neodrživom za suštinsku povredu odredaba parničnog postupka vezano za strukturu i sadržaj presuda nižih instanci.

4. Što se tiče tvrdnje u reviziji za pogrešnu primenu materijalnog prava, Vrhovni sud Kosova je našao da se u reviziji ne pominje nijedna odredba koja je pogrešno primenjena, ali je ovaj sud, razmatrajući pobijanu presudu na osnovu člana 215. ZPP-a, usvaja pravni stav nižestepениh sudova u pogledu usvajanja tužbenog zahteva tužilje iz razloga koji proizilaze iz spisa predmeta, utvrđeno je da je u konkretnom slučaju DNK veštačenje, odnosno izveštaj veštačenja izdat od strane Kosovske agencije za forenziku od 18.10. .2021, potvrdio da je otac deteta M.K., ovde tužilja je I.I., ovde tuženi. Sud revizije ocenjuje da su nižestepени sudovi, na osnovu utvrđenog činjeničnog stanja, pravilno primenili i materijalno pravo, budući da prema članu 101. Porodičnog zakona Kosova (ZPK) koji predviđa da „Ocem deteta, koje nije rođeno u braku, niti u roku od 300 dana od razvoda braka, smatra se muškarac koji ga prihvati kao svoje ili čije je očinstvo potvrđeno sudskom odlukom“. Dok prema članu 110.1 istog zakona, koji predviđa da „Tužbu za utvrđivanje očinstva vanbračno rođenog deteta, pored lica koje sebe smatra ocem deteta, mogu podneti dete i majka deteta“.
5. Dakle, u konkretnom slučaju, osnovano je usvojen tužbeni zahtev i utvrđeno da je otac deteta M.K., iz Gnjilana, okrivljeni I.I. iz Gj., pošto je takva činjenica potvrđena DNK nalazom, a na osnovu člana 222. ZPP-a, revizija tužilje je odbijena kao neosnovana.

**Presuda parničnog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev. br. 226/2024,
od 30.05.2024**

”Prvostepeni sud je usvojio tužbeni zahtev tužioca, utvrdio da je tužilac vlasnik na osnovu zadržavanja u dobroj nameri doke je poništio ugovor zaključen između strana kao ništav. Drugostepeni sud je usvojio žalbu i preinačio presudu prvostepenog suda, tako što je odbio tužbeni zahtev za poništenje ugovora i potvrđivanje vlasništva po osnovu zadržavanja-pobedničke zastare.

Pobednička zastarelost po sebi sadrži četiri elementa koji se moraju kumulativno ispuniti da bi se steklo vlasništvo nad nepokretnim stvarima: (1) zakoniti držalac, (2) dobra vera, (3) protek određenog vremenskog perioda sa zakonom i (4) posedovanje stvari na kojoj neko drugi ima pravo vlasništva. Posedovanje držaoca je „zakonito“ ako je zasnovano na svemoćnoj zakonskoj osnovi neophodnom za sticanje prava svojine i ako nije stečeno silom, prevarom ili zloupotrebom poverenja, dok posed može biti zakonit i bez saglasnosti, ali može biti protivzakonit, ali uz saglasnost“.

I. Okolnosti pitanja

1. Presudom Osnovnog suda u Gnjilanu, C.br.79/17, od 03.11.2018.godine, odlučeno je kako sledi: „I. Usvaja se tužbeni zahtev tužilaca F.R., M.F. i Z.F. i utvrđuje se da su tužioci vlasnici, po osnovu zadržavanja i dobitne zastarelosti, po 1/3 idealnog dela katastarske parcele sa br. P.br.

70403013-1581-0, na mestu zvanom „NN“, sa kulturom njiva, treće klase, na površini od 1.15.06 ha, evidentirane na osnovu uverenja o vlasništvu sa brojem predmeta 10501-2017 od. 29.09.2017.godine, na ime okrivljenog S.L.A. iz P. II. Poništava se ugovor o kupoprodaji nepokretnosti zaključen između R.B., ranije iz Gj., kao prodavca, i S.A. iz P., kao kupca, overen u bivšem Opštinskom sudu u Gj., sa oznakom Vr. br. 2570/2002, od 31.10.2002. III. Tuženi su dužni da priznaju ovo pravo tužiocima i da se uzdrže i izdrže da se tužiocima na osnovu ove presude uknjiže kao vlasnici u DGJKP. IV. Nalaže se tuženima da tužiocima plate troškove postupka u iznosu od 2.961 €, a sve u roku od 15 dana od dana pravnosnažnosti ove presude pod pretnjom nasilnog izvršenja“.

2. Presudom Apelacionog suda Kosova, Ac.br.496/2019, od 22.12.2023.godine, odlučeno je „I. Žalba okrivljenog R.B. iz Gj. i žalba okrivljenog S.A. iz P. usvaja se kao osnovana, tako da se Presuda Osnovnog suda u Gnjilanu – Opšti Departman, C.br.79/17, od 03.11.2018.godine, preinačuje i predmet sudi na sledeći način: odbija se tužbeni zahtev tužilaca F.R iz sela V., Opština Gj., M.F. i Z.F. obojica iz Gj., kojim su tražili da se poništi ugovor o kupoprodaji nepokretnosti zaključenog između R.B., kao prodavca, i S.A., kao kupca, overen u Opštinskom sudu u Gnjilanu sa oznakom Vr.nr. 2570/2002, od 31.10.2002.godine i da se utvrdi da su tužiocima vlasnici, po osnovu

izdržavanja i dobitne zastarelosti, po 1/3 idealnog dela katastarske parcele sa br.P 70403013-1581-0 na mesto zvano „B.D“, sa kulturom njiva treće klase, u površini od 1.15.06 ha, evidentirana na osnovu uverenja o vlasništvu sa brojem predmeta 10501-2017 od 29.09.2017.godine, na ime tuženog S.L.A. iz P. i obavezati tužene da tužiocima priznaju ovo pravo i da se uzdrže i izdrže (trpe) da se tužioci, na osnovu ove presude, uknjiže kao vlasnici u DGJKP kao vlasnici, kao neosnovan. II. Svaka stranka snosi svoje troškove parničnog postupka“.

3. Protiv presude drugostepenog suda, u zakonskom roku, punomoćnik tužilaca advokat M.M. iz Gj., podneo je reviziju, zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava, sa predlogom da se revizija uvaži, preinače nižestepene presude i da se tužbeni zahtev tužilaca usvoji kao osnovan ili preinačiti ih i da se predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno suđenje.
1. Tuženi R.B., preko svog ovlašćenog zastupnika advokata A.Gj. iz P., u odgovoru na reviziju, usprotivio se tvrdnjama tužilaca, tražeći od Vrhovnog suda Kosova da se revizija odbije kao neosnovana.
2. Vrhovni sud Kosova je nakon razmatranja pobijane presude u smislu odredbe člana 215. Zakona o parničnom postupku, i nakon ocenjivanja

navedenih tvrdnji y reviziji, našao da: Revizija punomoćnika tužilaca, advokata M.M. iz Gj., je neosnovana.

3. Iz spisa predmeta proizilazi da su tužioci, preko svog ovlašćenog lica, dana 18.08.2003.godine, podneli tužbu protiv tuženih prvostepenom sudu za poništenje ugovora Vr.2570/2002 od 31.10.2002 zaključenog kod Opštinskog suda u Gnjilanu za kupoprodaju nepokretnosti - katastarske parcele br.1581, na mestu zvanom „P.B.“, u površini od 1.15.06 ha. Tužioci sa posebnom tužbom osim poništenja ugovora, tražili i potvrđivanje prava svojine, pa je, prema predlogu tužilaca, na sednici od 04.04.2011.godine, doneo rešenje o spajanju predmeta C.br. 430/03 i 431/03, tako da će se ubuduće (nastavku) predmeti voditi po znaku C.br. 430/03.

4. Opštinski sud u Gnjilanu je, nakon razmatranja tužbe, ocene tvrdnji parničnih stranaka i izvedenih dokaza, presudom C.br. 430/2003 od 28.06.2011. godine, odlučio da se poništi rešenje o razmatranju nasleđa, T.br. 195/2002, od 15.10.2002.godine, kojim je R.B., iz Gj., proglašen jedinim naslednikom, da se poništi ugovor o kupoprodaji nepokretnosti Vr. br. 2570/2002, od 31.10.2002.godine, zaključen između prodavca R.B. i kupci S.L. Dok je tužbeni zahtev tužilaca F.R., M.F. i g.F. za

potvrđivanje svojine po osnovu zadržavanja i usmenog ugovora, odbio kao neosnovan zahtev, odlučujući kao u dispozitivu presude. Okružni sud u Gnjilanu, kao drugostepeni sud, odlučujući po žalbi tuženih i žalbi tužilaca, rešenjem Ac.br. 293/2011 od 18.04.2012. godine odlučio da se pobijana presuda poništi i predmet vrati istom sudu na ponovno suđenje i odlučivanje. U postupku ponovnog suđenja, prvostepeni sud je, nakon održane sesije glavnog pretresa i izvedenih dokaza, presudom C.br. 387/12, od 04.11.2013.godine, u tački I dispozitiva, odlučio da se poništi ugovor o kupoprodaji nepokretnosti zaključen između R.B., iz Gj. kao prodavac i S.A. iz P., kao kupca, overen u Opštinskom sudu u Gnjilanu, pod znakom Vr.nr. 2570/2002 od 31.10.2002.godine, u tački II dispozitiva presude, usvojio je kao osnovan tužbeni zahtev tužilaca potvrđujući da su tužioci vlasnici 1/3 idealnog dela nepokretnosti – katastarske parcele br.1581, u mestu zvanom "B.D.", KZ Gnjilane, odlučujući kao u dispozitivu predmetne presude.

5. Apelacioni sud Kosova u Prištini, odlučujući po žalbama ovlašćenih predstavnika tuženih, rešenjem CA.br. 103/2014 od 04.11.2016.godine, odlučio da se poništi presuda Osnovnog suda u Gnjilanu, C.br. 387/2012 od 04.11.2016.godine i da se predmet vrati istom sudu na ponovno suđenje i odlučivanje, sa datim sugestijama. Prvostepeni sud je u ponovnom suđenju sproveo postupak za izvođenje dokaza, zaključivši da

je tužbeni zahtev tužilaca osnovan. Stoga je pobijanom presudom C.br.79/17, od 03.11.2018.godine, u potpunosti usvojio tužbeni zahtev tužilaca, odlučujući kao u dispozitivu pobijane presude.

6. U obrazloženju pobijane presude, prvostepeni sud je, postupajući saglasno zapažanjima Apelacionog suda i radi pravilnog utvrđivanja činjeničnog stanja, zajedno sa veštacima geodetske struke izvršio uviđaj na licu mesta, a kao materijalni dokaz, izneo: imovinski list za katastarsku jedinicu 01581-0 od 29.09.2017.godine, sa brojem predmeta 10501/2017, koja parcela je evidentirana na ime tuženog S.A.; geodetsko veštačenje od 20.06.2017.godine i dopunsko veštačenje od 29.09.2017.godine, koje je izradio veštak B.K.; veštačenje geodetskog veštaka M.H., od 21.12.2017. Saslušao je svedoke F.R., K.R., B.Gj., S.S., Ž.S., B.M. i R.A.. Pročitao je izjavu svedoka A.N., datu u zapisniku od 28.06.2011.godine, i izjavu svedoka H.R. datu u zapisniku od 16.03.2005.godine, dok je u svojstvu stranke saslušao okrivljenog S.A.
7. Dalje, u delu obrazloženja, sud je opisao nalaze i zaključke veštaka geodetske struke, za identifikaciju nepokretnosti, stanja na terenu i imovine sa kojima se sporna nepokretnost graniči, dajući ocenu da je prihvatio ekspertize kao pouzdane dokaze, jer su na njima radili licencirani i iskusni geodetski veštaci u ovoj oblasti. On je dodao da je iskazima svedoka: A.N., F.R., K.R., B.M., R.A. i H.R., dao puno

poverenje jer su svedoci bili iskreni, a njihovi iskazi su bili u potpunoj saglasnosti jedni sa drugima i tvrdnjama tužilaca. U međuvremenu, sud nije dao poverenje u iskazima svedoka B.Gj., S.S., Ž.S. sa obrazloženjem da nisu bili iskreni tokom njihovih izjava i njihovih izreka nisu odgovarali činjeničnoj stvarnosti. Najzad je naveo da je nakon pažljivog ocenjivanja svakog dokaza posebno i svih dokaza zajedno, u smislu člana 8. ZPP-a i na osnovu rezultata dokaznog postupka, utvrdio činjenično stanje da su prethodnici tužioca F.R. 1966-67 godine otkupili su od pokojnog V.B. parcelu koja se nalazi u mestu zvanom „B.D. u Gj., koja ima površinu od I.15.06 ha i nakon potpunog plaćanja kupoprodajne cene isti ušli su u nesmetanom posedu i korišćenju do 2003. godine. Ovu činjenicu je sud potvrdio iskazima svedoka A.N. , F.R., K.R., B.M. (isti je komšija na spornoj parceli), R.A. i H.R., kojim je svedocima sud ukazao puno poverenje. Na osnovu ovakvog činjeničnog stanja sa jedne strane, a na osnovu člana 28. (ZZZROJ), prvostepeni sud je došao do zaključka da su prethodnici tužilaca i tužioci stekli pravo svojine na ovoj parceli jer su bili bona fide i zakoniti držaoci ove parcele.

8. U vezi sa razlozima za poništenje ugovora o kupoprodaji nepokretnosti, zaključenog između R.B., iz Gj., kao prodavca, i S.A. iz P., kao kupca, overen u bivšem Opštinskom sudu u Gnjljanu sa oznakom Vr.nr.2570/2002, od 31.10.2002.godine, sud je naveo da tuženi R.B., u

vreme prodaje sada sporne parcele, nije mogao slobodno da raspolaže ovim pravom jer isti nije bio stvarni vlasnik ove parcele, pošto je istu prodao njegov otac, sada pokojni V.J.B. još 1966-67, prethodniku prvog tužioca F.R. Ova činjenica je potpuno i jasno dokazana iskazima svedoka kojima je sud ukazao puno poverenje, a posebno iskazom svedoka B.M., koji je i komšija sporne parcele i on je u potpunosti dokazao činjenicu da su prethodnici tužilaca i sami tužioci radili na ovu parcelu.

9. Apelacioni sud Kosova, na osnovu ovakvog stanja stvari, uprkos činjenici ispostavilo se da pobijana presuda nije umešana u povredu odredaba parničnog postupka iz člana 182. stav 2. tačka b), g), j), k) i m) Zakona o parničnom postupku (ZPP), o čemu se ovaj sud stara po službenoj dužnosti, ocenjuje da zaključak i stav prvostepenog suda u pogledu načina odlučivanja nije pravičan i zakonit, jer presuda, pored toga što je umešana u povredu odredaba parničnog postupka iz člana 182.1 u vezi sa članom 8. i 182.2 tačka n) ZPP-a, ista presuda je rezultat činjeničnog stanja utvrđenog na pogrešnom i nepotpunom načinu, što je uticalo i na pogrešnu primenu materijalnog prava.

10. Po oceni drugostepenog suda, obrazloženje žalbene presude ne upućuje jasno na odlučne činjenice za utvrđivanje osnovanosti tužbenog zahteva,

dok su navedeni razlozi međusobno protivrečni i ne dokazuju osnovanost tužbenog zahteva. Sud se zadovoljio samo opisom sadržaja veštačenja geodezije, u kojima je prikazana površina i oraničenje predmetne nepokretnosti sa okolnim imanjima, dok je sud istakao da je veštačenja prihvatio kao pouzdane dokaze jer su izrađena od strane licenciranih i iskusni geodetskih veštaka u ovoj oblasti. Nalaz da su veštaci licencirani i iskusni u ovoj oblasti, za drugostepeni sud ne predstavlja nikakvu relevantnost za odlučivanje. Takođe, grupisanje svedoka (poštenih i nepoštenih), kao u obrazloženju prvostepenog suda, ne ceneći njihovu dokaznu moć za odlučne činjenice, ne predstavlja dovoljan razlog da se zaključi da su tužioci stekli pravo svojine na predmetnu nepokretnost na osnovu člana 28. ZZZROJ, pa shodno tome ni legitimitet tužilaca da traže poništenje kupoprodajnog ugovora zaključenog između tuženih, koji je overen u sudu 31.10.2002.

11. Apelacioni sud, pozivajući se na geodetsko veštačenje, ocenjuje da iz istog dokaza ne proizilazi da je nepokretnost fizički podeljena na tri dela i da su je koristili tužioci, budući da veštaci konstatuju posed i korišćenje nepokretnosti od strane tužilaca samo na osnovu iskaza tužilaca i ne predstavljaju neki materijalni dokaz da bi podržali nalaze u ovom pogledu, dok iskazi svedoka saslušanih u prvostepenom sudu ne odražavaju neko činjenično i uverljivo stanje da je zaista postojao

sporazum zaključen tokom 1966/67. godine o kupoprodaji nepokretnosti i da je taj sporazum ispunjen. Žalbenu presudu sud je zasnovao uglavnom na iskazima svedoka koji imaju porodične ili prijateljske odnose sa tužiocima, a koji iskazi nisu dovoljni ni objektivni za dokazivanje odlučnih činjenica za uslove za sticanje prava svojine na predmetnoj nepokretnosti. Štaviše, od trenutka kada tužioci tvrde da imaju legitimno pravo, odnosno od kupoprodaje nepokretnosti između prethodnika prvog tužioca i prethodnika prvotuženog, (1966. ili 1967. godine), pa do podnošenja tužbe, tužioci nisu preduzeli nikakvu radnju za preokret imovine niti su predočili neki dokaz da su kao korisnici nepokretnosti izmirili poreske obaveze za predmetnu nepokretnost, odnosno da su nepokretnost koristili u dobroj veri i u periodu dužem od dvadeset godina neprekidno. Stoga, iz iznetih razloga, žalbeni sud zaključuje da je tužbeni zahtev tužilaca za potvrđivanje prava svojine neosnovan, a zbog neosnovanosti tužbenog zahteva u ovom delu, tužioci nemaju aktivnu legitimnost da zahtevaju od suda ocenjivanje zakonitosti kupoprodajnog ugovora Vr. br. 2570/2002 zaključen 31.10.2002.godine, između R.B. kao prodavac i S.A. kao kupac, ugovor koji je overen kod Opštinskog suda u Gnjilanu. Stoga, po oceni drugostepenog suda, proizilazi da je prvostepeni sud prilikom donošenja pobijane presude pogrešno primenio materijalno pravo, jer je dokazana činjenica da su u slučaju tužilaca nisu ispunjeni zakonski uslovi iz člana 28.4. ZZZROJ-a da utvrdi da su tužioci

stekli pravo svojine na spornoj parceli kako je to navedeno u dispozitivu ove presude, pa je usledilo da je tužbeni zahtev tužilaca potpuno neosnovan i zakonski i činjenično, drugostepeni sud je odlučio da preinači pobijanu presudu i da tužbeni zahtev tužilaca u celosti odbije kao neosnovan.

II. Procena parničnog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Vrhovni sud Kosova, u ovakvom stanju stvari, ocenjuje da presuda drugostepenog suda nije umešana u suštinsku povredu odredaba parničnog postupka o kojoj se ovaj sud, prema članu 215. ZPP-a, stara po službenoj dužnosti, niti sa drugim povredama zakonskih odredaba ZPP-a, navodnim revizijom. Dispozitiv presude drugostepenog suda je jasan, u potpunosti saglasan sa obrazloženjem, a u obrazloženju su dati potpuni i dovoljni razlozi za sve relevantne činjenice valjane za pravično suđenje ovog pravnog pitanja, stoga Vrhovni sud smatra da tvrdnje revizije u vezi sa bitnim povredama odredaba parničnog postupka iz člana 182. stav 2. tačka n) ZPP-a nisu osnovani. Ovo iz razloga što je drugostepeni sud u potpunosti ispoštovao zahteve ZPP-a u pogledu strukture i sadržaja presude. U drugostepenoj presudi, dispozitiv je uredan i u potpunosti usklađen sa datom obrazloženjem i sadrži dovoljne i ubedljive razloge za

sve tvrdnje iznete u žalbi, uključujući i povrede koje se ispituju po službenoj dužnosti, koherentnog je sadržaja i konzumirane su sve žalbene tvrdnje objektivnom ocenom u skladu sa zakonskim odredbama, stoga Vrhovni sud Kosova smatra neodrživom tvrdnju za suštinsku povredu odredaba parničnog postupka u pogledu strukture i sadržine revizijom pobijane presude.

2. Dok što se tiče primene materijalnog prava, Vrhovni sud Kosova smatra pravičnim i zakonitim pravni stav drugostepenog suda u pogledu odbijanja tužbenog zahteva tužioca, i za to su dati ubedljivi i prihvatljivi razlozi i za ovaj sud. Ovaj sud smatra da je, pozivajući se na član 20. Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima, predviđeno je da se pravo svojine stiče po zakonu, po pravnom postupku i nasleđivanjem ili odlukom državnog organa na način i uslovima utvrđenim zakonom. U konkretnom slučaju, tužilac nije dokazao ni pravni osnov niti način sticanja (*iustus titulus-modus aquirendi*) sporne nepokretnosti. Sporazum za koji tužilac tvrdi da je njegov prethodnik postigao sa prethodnikom prvotuzženog pošto to nije mogao da dokaže jer je bio zaključen bez pismene forme po njemu, a nije bilo ni dokaza o izvršenju isplate. Osnovano drugostepeni sud ukazuje i na činjenicu da su jedini dokazi na koje se prvostepeni sud oslanja izjave članova porodice tužilaca, dok ne

postoje pouzdani dokazi da je do neformalne prodaje došlo ili da je cena plaćena.

3. Vrhovni sud Kosova usvaja stav drugostepenog suda, iz razloga što tužilac nije stekao svojinu na način predviđen članom 33. Zakona o imovinsko-pravnim odnosima (Sl. list SFRJ br. 6/80, 36/90, koji predviđa da se pravo svojine na nepokretnosti stiče važećim pravnim radom i upisom u „javnu knjigu (katastarsku knjigu), ili na drugi odgovarajući način utvrđen zakonom. Vrhovni sud nalazi da je pravičan i zakonit stav da smatrati da dobitna zastarelost po sebi sadrži četiri elementa koji se moraju kumulativno ispuniti da bi se steklo pravo svojine na nepokretnosti: (1) zakonski držalac, (2) dobra vera, (3) protek zakonom određenog roka i (4) posedovanje stvari na kojoj neko drugi ima pravo svojine. Posedovanje držaoca je „zakonito“ ako je zasnovano na punomoćni pravni osnov neophodnim za sticanje prava svojine i ako nije stečeno silom, prevarom ili zloupotrebom poverenja, dok posed može biti zakonit i bez saglasnosti, ali može biti protivzakonit, ali uz saglasnost. Dalje, posed se smatra u dobroj veri ako držalac ne zna ili ne može znati da stvar nije njegova, dok se u određenim slučajevima dobronamernost (dobra vera) pretpostavlja. Kao rezultat toga, pozivajući se na izvedene dokaze, proizilazi da u slučaju tužilaca nisu kumulativno ispunjeni gore navedeni elementi, da se utvrdi da su isti na spornoj parceli stekli pravo

svojine po dobitnoj zastarelosti i da je u konkretnom slučaju tužioci nisu učinili verodostojnim dobronamernost, za koji uslov su tvrdili da je ispunjen na osnovu neformalnog ugovora o kupoprodaji predmetne nepokretnosti iz 1966. ili 1967. godine, između oca prvog tužioca, kao kupca, i oca prvotuženog, kao prodavac. Ova činjenica nije dokazana nikakvim verodostojnim dokazima, dok je prvostepeni sud kupoprodaju koju navode tužioci smatrao kao referencu da bi dosao do zaključka da su tužioci dobroverni posednici. Dok nije bilo moguće dokazati zakoniti posed, ne može se smatrati da je dobra vera u ovom slučaju postojala niti se može pretpostaviti.

4. Vrhovni sud Kosova smatra da se Apelacioni sud s pravom poziva na konačno rešenje Opštinskog suda u Gnjilanu, C.br. 406/03 od 13.08.2003.godine (priloženo kao dokaz u spisima predmeta), iz kojeg rešenja proizilazi da je po tužbi za ometanje poseda, koju je pokrenuo tužilac S.A. (sada okrivljeni), sud je potvrdio da je 01.08.2003.godine okrivljeni M.F. i g.F. (sada tužioci) iz Gj. sprečili tužioca da konačno stupi u faktičkom posedu katastarske parcele na mestu zvanom „P.B.“ kulturom njiva III klase u površini od 1.15.06 ha, nalažući okrivljenim da uz uklanjanje materijala sa parcele vrate nepokretnost u prethodno stanje. Ovo dovodi u pitanje tvrdnju tužilaca za nesmetan posed tokom čitavog vremenskog perioda za koji se tvrdi.

5. Tvrđnje u reviziji da je ugovor zaključen između R.B. kao prodavac, i S.A. kao kupac ništav, jer je prethodnik prodavca V.B imao i druge naslednike pored prodavca R.B., odbijene su kao neosnovane jer se u ovom sporu ne odlučuje o ostavinskom postupku posle pokojnog V. koju niko od naslednika nije pravno osporio, pa shodno tome tužiocima nemaju legitimitet da zahtevaju ovako nešto, već za pravni rad prodavca R., koji je evidentiran kao vlasnik i imao pravo da sklopi ugovor sa kupcem, ugovor koji je u celini realizovan. Vrhovni sud se poziva na član 103. Zakona o obligacionim odnosima (Službeni list SFRJ-a, br. 29/78, 39/85, 57/89), koji se primenjuje u vreme transakcije, koji predviđa da je ništav ugovor „Ugovor koji je suprotan javnom redu, obaveznim odredbama ili moralu društva“ dok je prema članu 111. istog ZOO-a propisano da je „ugovor ništav kada ga je zaključila stranka sa ograničenom sposobnošću delovanja, kada je prilikom njegovog zaključenja „u njegovom izvršenju postojali su nedostaci u pogledu volje stranaka, kao i kada je to predviđeno ovim zakonom ili posebnom odredbom“. Stoga su ove tvrdnje odbijene kao neosnovane.

6. S druge strane, tužena stranka je dokazala da je stekla svojinu u skladu sa važećim zakonom, konkretno prema članu 33. Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima (Službeni list SFRJ-a br. 6/80) i članu 13. od Zakona o prometu nepokretnosti („Službeni list RS-a“ br. 45/81), koji

je tada bio na snazi, kojim je propisano da je za sticanje prava svojine na predmetnoj imovini potreban pismeni ugovor, sa potpisima overenim od strane nadležnog organa, a ovo sticanje svojine mora biti upisano u katastarske knjige. Ugovor bio je overen u nadležnom sudu i imovina je upisana na ime tuženog u katastarskim knjigama. Čak i tvrdnja revizije za ništavost ugovora s obzirom na odredbe ZOO-a je neodrživ jer nije ispunjen nijedan od zakonom predviđenih uslova u pogledu volje stranaka.

7. U reviziji se ponavljaju izreke o činjeničnom stanju, koje su nižestepeni sudovi cenili i za sve to obrazložili u obrazloženju presude. Štaviše, ovaj sud dodaje da se prema članu 214.2 Zakona o parničnom postupku revizija se ne može podneti zbog pogrešnog ili nepotpunog utvrđivanja činjeničnog stanja, dok revizija u stvari, iz tog razloga, utiče na presude sudova nižeg stepena, ističući da su ove presude zasnovane na pogrešnim ocenama, koje su po oceni revizijskog suda razjašnjene u prvostepenom postupku i presudi drugostepenog suda u postupku prema žalbi.
8. Ostali navodi u reviziji su ponavljanje navoda iz žalbe, pri čemu je za sve relevantne činjenice drugostepeni sud dao jasne i ubedljive razloge koje prihvata i ovaj sud.
9. Iz gore navedenih razloga, Vrhovni sud Kosova je odbio reviziju kao neosnovanu, shodno odredbi člana 222. ZPP.

Presuda parničnog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev.br.282/2024, od 12.07.2024.

” Oba suda su donela zaključke bez pravilnog razjašnjenja činjeničnog stanja. Postojanje i zakonitost neformalnog ugovora, uzimanje u posed i autentičnost drugog ugovora nisu razjašnjeni. Vrhovni sud Kosova nalazi da je nemoguće oceniti primenu materijalnog prava naspram ovih činjenica koje nisu razjašnjene od strane prvostepenog i drugostepenog suda, pa je prvostepeni sud morao da razjasni kroz podneske ugovora o privatizaciji i ugovora o kupoprodajni za koji jedna strana tvrdi da je falsifikovan.

Neopravdanje bitnih činjenica čini protivrečnom prvostepenu presudu, deo dispozitiva i date razloge, kao i spise predmeta, zbog čega su postojali tvrdnje da je prvi vlasnik dobrovoljno stupio u neformalnoj transakciji i da je za nerazjašnjenih razloga, njegova supruga je to jednom potvrdila overenom izjavom, ali je kasnije to demantovala. Drugostepeni sud ne razjašnjava implikaciju vlasnika da li je dobrovoljno ušao u transakciju, već samo pojašnjava prolazak roka za poništavanje ugovora “.

I. Okolnosti pitanja

1. Osnovni sud u Gnjilanu je presudom C.br.376/2016 od 23.01.2019.godine odlučio kako sledi: „I. Usvaja se tužbeni zahtev tužioca protiv tuženog E.Š. iz Gnjilana. Poništava se Ugovor o

kupoprodaji stana VR.br. 79/2000, od 20.06.2000.godine, zaključen između tuženog protiv tužioca E.A. u svojstvu kupca i sada pokojnog B.A. ranije iz Gnjilana, kao apsolutno ništav ugovor. II. Potvrđuje se da je tužilja-protiv tužena E.Š. iz Gnjilana, po osnovu kupoprodaje, vlasnik je stana sa brojem jedinice O-70403013-03602-0-15-0-10-0, trenutno korišćenje stan, u ulici “NN”, II. sprat, u površini od 64 m2, KZ Gnjilane, koja je na osnovu imovinskog lista UL-70403013-11109 u DGJKP je evidentirana na ime tuženog-protiv tužioca E.A. iz Gnjilana. III. *obavezuje se tuženi - protiv tužioca E.A. iz Gnjilana, da tužiocu preda u posed i korišćenje, oslobađajući ga od ljudi i stvari stana sa brojem jedinice O-70403013-03602-0-15-0-10-0, trenutno korišćenje stan, u ulici „N.N. “, II. sprat, u površini od 64 m2, KZ Gnjilane, u roku od 15 dana od dana pravosnažnosti ove presude, pod pretnjom izvršenja. IV. Odbija se kao neosnovan prema zakonu protiv tužbeni zahtev tuženog-protiv tužioca E.A., podnet prema tužilje-protiv tužene E.Š., kojim je tražio potvrđivanje prava svojine po osnovu ugovora o kupoprodaji stana sa br. stambene jedinice O -70403013-03602-0- 15-0-10-0, trenutno korišćenje stan, u ulici “NN”, II. sprat, u površini od 64 m2, KZ Gnjilane. V. svaka stranka snosi svoje troškove parničnog postupka”.*

2. Presudom Apelacionog suda Kosova Ac.br.2586/2020 od 24.04.2024.godine u tački I dispozitiva „Usvaja se kao osnovana Žalba

tuženog protiv tužilje E.A. iz Gnjilana i žalba tuženih F., K., K., K. i K.A., svi iz Gnjilana, preinačuje se presuda Osnovnog suda u Gnjilanu C.br.375/19 od 23.01.2019.godine i predmet se sudi na sledeći način: Odbija se tužbeni zahtev tužilje - protiv tužene E.Sh iz Gnjilana i upadača na strani tužioca Š.K., iz Gnjilana, sa kojim je tražila da se ugovor o kupoprodaji stana poništi, VR.br.79/2000, od 20.06.2000.godine, zaključen između tuženog-protiv tužioca E.A., u svojstvu kupca a sada pokojnog B.A., ranije iz Gnjilana, kao apsolutno ništav ugovor. *Potvrđuje se da je tužilja-protiv tužena E.Š., iz Gnjilana, po osnovu kupoprodaje, vlasnik stana sa brojem jedinice O-70403013-03602-0-15-0-10-0 , trenutno korišćenje stan, u ulici „NN“, II. sprat, u površini od 64 m2, KZ Gnjilane, koji je na osnovu imovinskog lista UL-70403013-11109 u DGJKP se evidentira na ime tuženog-protiv tužioca E.A., iz Gnjilana, kao i obavezuje se tuženi-protiv tužioc E.A. iz Gnjilana, da tužilji preda u posed i korišćenje, oslobađajući je od ljudi i stvari stan pod brojem O-70403013-03602-0-15-0-10-0, trenutno korišćenje stan, u ulici „A.T. “, II. sprat, u površini od 64 m2, KZ Gnjilane, u roku od 15 dana od dana pravosnažnosti ove presude, pod pretnjom izvršenja, kao potpuno neosnovana. II. Tužba tuženog-protivtužioca E.A. iz Gnjilana, kojom je tražio potvrđivanje prava svojine po osnovu kupoprodajnog ugovora za stan u jedinici broj O -70403013-03602-0-15-0-10-0, trenutno korišćenje stan, u ulici „A.T. “, II. sprat, u površini od 64 m2, KZ Gnjilane, odbacuje*

se kao nedozvoljena. III. Obavezuje se tužilja-protiv tužena E.Š. da tuženima isplati troškove postupka u iznosu od 12,455.20€, u roku od 15 dana po prijemu ove presude".

3. Protiv presude Apelacionog suda Kosova u Prištini Ac.br.2586/2020, od 24.04.2024.godine, tužilja - protiv tužena, preko ovlašćenih zastupnika Š.P., advokata iz Gnjilana i Š.S. iz Prištine, u zakonskom roku, podnela je reviziju, zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka iz člana 182.2.n, i zbog pogrešne primene materijalnog prava iz koje se odnosi na član 117. stav 3. ZOO-a i članove 10, 12, 16. i 103. ZOO-a, sa predlogom da Vrhovni sud Kosova prihvati reviziju tužilje-protiv tužene u celini kao osnovanu, i preinači presudu Apelacionog suda, ostavljajući presudu prvostepenog suda na snazi, ili da ponšti gore navedene presude i predmet vrati na ponovno suđenje prvostepenom sudu.
4. Vrhovni sud Kosova je u postupku odlučivanja prema reviziji u smislu odredba Zakona o parničnom postupku (ZPP) iz člana 215. našao da je: Revizija tužioca osnovana.
5. Iz spisa predmeta proizilazi da je tužilja E.Š., dana 11.01.2007.godine, podnela tužbu protiv tuženih E.A., F., K., K., K., i K.A., radi potvrđivanja prava svojine na stana koji je predmet spora i traži poništenje

kupoprodajnog ugovora zaključenog između prvotuzženog E.A. i B.A., overen 20.06.2000. Tužilja tvrdi da je od muža tužene F. i oca tuženih K., K. i K.A. i B.A., krajem 1995. godine, kupila stan koji se nalazi u Gnjilanu, nekadašnje vlasništvo F. B., koji je B.A imao na korišćenje, a privatizacionim ugovorom 1993. godine je kupila od davaoca stana i overila ugovor u sud. Tužilja tvrdi da ga je kupila po ceni od 65,000.00 DM, uplatila prodajnu cenu u celosti i potom uzela u posed predmetni stan u kome je živela do 1998. godine, a potom je emigrirala u inostranstvo u Švajcarsku i kada se vratila 2005. godine iz Švajcarske, u stanu naišla na lice E.A. odnosno prvi tuženi sa svojom porodicom. Nakon ove iste situacije, ista navodi da je kontaktirala suprugu pokojnog B.A., F., zbog činjenice da je B. preminuo, i od nje je dobila izjavu koja potvrđuje da njen muž nije prodao nekome drugom predmetni stan, koja je potom promenila predmetnu izjavu. Tužilja tvrdi da je ugovoro zaključen između B.A. i okrivljenog E.A. protivzakonit jer su B., ali i njegova supruga F., znali da su mi predmetni stan prodali meni preko posrednika M.B., od kojeg su i dobili prodajnu cenu stana u iznosu od 65,000,00 DM, i da zbog tog razloga ugovor zaključen 29.06.2000.godine treba da se poništi kao nezakonit, i da se utvrdi da tužilja ima pravo svojine, po osnovu kupoprodaje, nad stanom koji je predmet spora.

1. Prvotuzeni je 12.06.2012.godine podneo protivtužbu protiv tužilje, tražeći da se dokaže da je on vlasnik i posednik stana koji je predmet spora po osnovu pravnog posla po kupoprodajnom ugovoru. U protivtužbi tvrdi da je stan predmet spora kupio od pokojnog B.A. 1998. godine, po ceni od 200.000.00 dinara, dana 15.04.1998. godine, ali zbog tadašnjih birokratskih administrativnih prepreka/zabrana nije mogao da overi ugovor na sudu te godine, ali je to učinio 2000. godine, tako da je overio Ugovor o kupoprodaji stana dana 29.06.2000.godine pod brojem Vr.br.79/2000, u kom stanu i danas živi sa svojem porodicom. Na osnovu ovog ugovora uknjižio ga je u javne knjige u katastru, kao svoju svojinu. Prvostepeni sud je, na osnovu izvedenih dokaza, iskaza svedoka i izjava stranaka, zaključio da je ugovor broj 79/2000 od 29.06.2000.godine zaključen između B.A. i sada tuženog E.A., nezakonit i mora se poništiti, a da je tužilja stekla pravo svojine po osnovu neformalne transakcije, plaćanja cene i stupanja u posed. Iz tog razloga, naložio je da tuženi oslobodi stan od ljudi i stvari i istog ostavi u posed tužilje.
2. Apelacioni sud je ocenio da stav i pravni zaključak prvostepenog suda ne sadržavaju bitne povrede odredaba proceduralne prirode, budući da pobijana presuda nije umešana u suštinske povrede odredaba parničnog postupka, već da je materijalno pravo pogrešno primenjeno prilikom donošenja zakonskog rešenja u pogledu tvrdnji prema tužbenom zahtevu

tužilje i zahtevu protivtužioca, to kao posledica pogrešnog tumačenja činjeničnog stanja od prvog stepena, za koje razloge se Apelacioni sud stara po službenoj dužnosti u smislu odredbe člana 194. ZPP-a, stoga je u ovom pogledu trebalo preinačiti pobijanu presudu sa ciljem da se obrazloži činjenično stanje iz kojeg proizilazi jasno stanje da je tužbeni zahtev tužilje protiv tuženoj je zasnovan na zakonu dok je zahtev tuženog protiv tužioca nedozvoljen. Apelacioni sud je, prilikom ocevavanja zakonitost presude pobijane žalbenim tvrdnjama iznetim žalbom tuženog, našao da su isti osnovani i da je trebalo promeniti pravni stav prvostepenog suda radi pravične primene materijalnog prava, a na sve to uticala je činjenična osnova koja je proistekla iz prvostepenog dokaznog postupka, a koja činjenična osnova ne odražava okolnosti u korist tvrdnji prema tužbenom zahtevu tužioca. Apelacioni sud je žalbene tvrdnje tuženih ocenio kao održive u vezi sa pitanjem dozvoljenosti tužbe tužilje za poništenje ugovora Vr.br.79/2000 od 20.06.2000. U konkretnom slučaju, činjenični sud je nije uspeo da pravilno oceni pitanje postojanja negativnih procesnih pretpostavki u vezi sa dozvoljenošću tužbe tužilje, u ovom slučaju, ne dajući odgovarajuću stručnu ocenu u vezi sa pitanjem blagovremenosti tužbe tužilje, u smislu odredbe člana 117. ZOO-a, rok koji je prekluzivan za stranke.

3. Apelacioni sud je ocenio kao održive i osnovane žalbene tvrdnje za nezakonitost pobijane presude i u delu kojim je ocenjen tužbeni zahtev tužilje, po njegovim zaslugama, kada je priznao pravo svojine po osnovu kupoprodaje, ovo polazeći od ocene celokupnosti činjenica i dokaza koji su izvedeni u spornom predmetu iz koje ne porizilazi da su dokazane žalbene tvrdnje tužilje, za potvrđivanje njenog prava svojine na stanu koji je predmet spora po osnovu kupoprodaje, to iz razloga što u konkretnom slučaju, iz činjeničnog osnova koji je u ovom predmetu proizašao, a koji je u potpunosti formiran, da bi se dao epilog predmeta, nije dokazano da je tužilja sklopila kupoprodajni ugovor sa sada pokojnim B.A. Dakle, u takvoj situaciji, ocenjujući zakonitost tvrdnji tužilje naspram činjenica i dokazivanja u predmetu, drugostepeni sud je odlučio da nije bilo moguće utvrditi relevantne činjenice koje utvrđuju bilo koje pravo tužilje na stanu koji je spredmet spora, bilo u odnosu sa sada pokojnim B.A. ili pa i sa prvooptuženim, a sve to u nedostatku dokazivanja o tvrdnjama za postojanje kupoprodajnog akta između tužilje i pokojnika B., dok u ovoj situaciji imamo overen ugovor između tuženog E. i B.A. na osnovu čega je tuženi na svoje ime preneo sporni stan u katastarske knjige i da je isti u njenom posedu od momenta kupovine – 1998. godine.

4. Apelacioni sud je našao da je prvostepeni sud trebao da odbaci tužbu prvotuženog - protiv tužioca kao nedozvoljenu zbog nepostojanja

pravnog interesa prvotuženog - protiv tužioca da dokaže postojanje takvog materijalno-pravnog odnosa, s obzirom na to da je ovaj izveštaj, odnosno samo pravo svojine tuženog E.A. je službeno upisano u odgovarajućim katastarskim knjigama pa je u nedostatku pravnog interesa za podnošenje takve tužbe, veće je utvrdilo da se tužba tuženog-protiv tužioca E.A. treba odbiti kao nedozvoljena primenom odredbe člana 2. stav 4. ZPP-a kojim je propisano da „*Stranka mora imati pravni interes u tužbi i drugim procesnim radnjama koje se mogu sprovesti u postupku*“, dok članom 254, stav 2 ZPP-a predviđa da se „*Ovakva tužba se može podneti kada je to utvrđeno posebnim odredbama, ili kada tužilac ima pravni interes da sud utvrdi postojanje ili nepostojanje nekog prava ili pravnog odnosa, odnosno autentičnost ili neautentičnost bilo kog dokumenta pre nego što zahtev za povraćaj novca iz istog izveštaja postane pretraživ*“. Dakle, u konkretnom slučaju se traži da tuženi protiv tužioca ima pravni interes za svoja potraživanja po tužbi za potvrđivanje svojine, stoga u nedostatku ovog interesa, s obzirom da se sada tužilac zvanično evidentira kao vlasnik osporenog stana, veće je odlučilo kao u tački (II) dispozitiva ove presude.

II. Procena parničnog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Vrhovni sud Kosova ne može prihvatiti pravni stav nižestepenih sudova kao pravičan i zakonit, jer se po oceni ovog suda pobijana presuda i presuda prvostepenog suda bavili se bitnim povredama odredaba parničnog postupka iz člana 182.2 tačka (n) ZPP-a, dok se presuda drugostepenog suda bavila bitnim povredama predviđenim članom 182.1 u vezi sa članom 194. i 204. ZPP-a, zbog čega su obe presude definitivno morale biti poništene.
2. Kako žalbom tako i revizijom osporava se zakonitost presuda nižestepenih sudova, iz razloga što su prvostepene i drugostepene presude protivrečne, zbog načina odlučivanja i iznetih razloga, koju tvrdnju kao osnovanu Vrhovni sud prihvata.
3. U prvostepenoj presudi bitna povreda odredaba parničnog postupka, iz člana 182.2 tačka n) ZPP-a, stoji u tome što je žalbena presuda umešana u nedostacima za koje se ne može ispitati, budući da je dispozitiv žalbene presude protivrečana, odnosno u potpunoj suprotnosti sa datim razlozima, kao i dokazima u spisima predmeta, odlučivanje kao u dispozitivu presude prvostepenog suda o poništenju postojećeg ugovora i drugostepeni sud, nalazeći da je protekao rok od 5 godina za traženje ponistenja ugovora po osnovu raskida. Prvostepeni sud je utvrdio da je B.A. stupio u neformalnu transakciju sa tužiljom i da je stan prodao po

ceni od 65.000.00 DM (nemačkih maraka) i da je ovu cenu platio u celosti. To potvrđuje i supruga B.A., prvog vlasnika koji je privatizovao drusteveni stan, u zvaničnoj izjavi overenoj na sudu, izjavu koju je kasnije povukla. Svedok koji nema rodbinske veze ili bilo kakvu bliskost sa strankama je Ismet Latifi, koji izjavljuje da je bio prisutan sa Ziadinom Škodrom i Mustafa Mustafom kada je uplaćena jedna od rata novca i sačinjena pismena zabeleška, za koju tvrdi da ju je potpisao. Tužilja je izdala stan u zakup, a lica koja su ga zakupili to afirmišu, zbog činjenice da je pobjegla od okolnosti vezanih za rat na Kosovu, koja otišla u Švajcarsku i u nedostatku dozvole za kretanje i dokumenata, nije na Kosovo dolazila do 2005. godine, kada ga je našla uzurpiranog od tuženog.

4. Tuženi izjavljuje da je neformalni sporazum postigao 15.04.1998.godine, da je u posed stupio krajem 1999.godine i da je ovaj ugovor ozvaničio 20.06.2000.godine potpisivanjem ugovora broj 79/2000, dok je u zahtevu Tužilaštva za overu potpisa, Sud, čije je službeno lice potpisalo i overilo ovaj ugovor, odgovara da u sudskoj knjizi evidencije nedostaju stranice i podaci od rednog broja 73 do rednog broja 101, uključujući i broj 79 gde bi trebalo da bude ugovor overen. Ni prvostepeni niti on prema žalbi se ovim pitanjem ne bave, niti traže dosije sa spisima predmeta. Iz spisa predmeta proizilazi da je potpisnik ovog ugovora, vlasnik B.A., preminuo

29.06.2000. Tužilac tvrdi da je imovina krajem 1999. godine, kada je stupio u posed, bila prazna od ljudi, ali ne i od stvari.

5. Okrivljena je u kontinuitetu tražila da se dokaže da je ugovor zaključen između prvooptuženog i sada pokojnog B., je falsifikovan i to je istakla i u reviziji, pozivajući se na službeni dopis Suda kojim je dala odgovor Tužilaštvu u Gnjilanu obaveštavajući ga da evidencija o potpisima u knjizi ugovora ovog suda ne postoje. Transakcija između B.A. i E.A uopšte nije razjašnjena 1998. godine, dok navodi da ga je preuzela u posedu krajem 1999. godine, te da ga je zatekalao praznog. Stoga, Vrhovni sud Kosova ocenjuje da su sudovi nižegstepena izneli kontradiktorne razloge i suprotne spisima predmeta u vezi sa odlučnim činjenicama koje se odnose na sticanje svojine na osnovu neformalnog ugovora ili ugovora koji nije pronađen u evidenciju suda. Oba suda su donela zaključak ne razjasnivši dobro činjenično stanje. U ovakvim nejasnim okolnostima, Vrhovni sud Kosova nalazi da je nemoguće oceniti primenu materijalnog prava u naspram ovih činjenica koje nisu razjašnjene od strane prvostepenog i drugostepenog suda, pa je drugostepeni sud, trebalo da razjasni kroz spisa privatizacionog ugovora i kupoprodajnog ugovor za koji jedna strana tvrdi da je falsifikovan.

6. Neobrazloženost bitnih činjenica čini protivrečnom prvostepenu presudu, deo dispozitiva i iznetih razloga, kao i spisa predmeta, zbog čega su postojale tvrdnje da je prvi vlasnik, sada pokojni B.A. stupio u dobrovoljnu neformalnu transakciju i da je iz neobjašnjivih razloga njegova supruga to jednom overenom izjavom potvrdila, a kasnije demantovala. U zavisnosti od toga da li je postojala neformalna prodaja i da li je pokojnik dobrovoljno otuđio imovinu, treba se pozabaviti pitanjem autentičnosti potpisa u ugovoru, zbog činjenice da bi druga prodaja bila suprotna javnom redu i prinudnim odredbama. Sud treba da razjasni okolnosti uzimanja u posed u svetlu komunalnih računa koji su od 1997. do 2004. godine evidentirani na ime tužilje.
7. Drugostepeni sud je bio primoran da u žalbenom postupku prema članu 194. ZPP-a da se stara po službenoj dužnosti u pogledu bitnih povreda odredaba parničnog postupka iz člana 182.2 ovog zakona, jer nije postupio u skladu sa ovim zakonskim odredbama, učinila je bitnu povredu parničnog postupka iz člana 182.1 u vezi sa članom 194. iz kojih razloga je morala biti ukinuta i presuda drugostepenog suda.
8. Prvostepenom sudu u ponovljenom suđenju se upućuje da izbegava gore istaknute povrede, u početku u pogledu povreda odredaba ZPP-a, na način da u početku, na predlog stranaka, sud preduzme druge procesne

korake u pogledu izvlačenja i izvođenja dokaza u vezi sa potpunim i pravičnim utvrđivanjem činjeničnog stanja, kroz izvođenja dokaza, spisi predmeta Ov.br.511/1993, od 02.03.1993.godine i ugovor sa brojem potvrđivanja 79/2000 od 20.06.2000.godine, a zatim pravičnom i potpunom proverom činjeničnog stanja, primenjujući norme materijalnog prava, da ima mogućnost da meritorno odluči u vezi sa tužbenom zahtevu tužioca i protivtužbu tuženog, bez obzira kakav će zaključak biti u vezi sa predmetom, da izbegne proceduralne povrede utvrđene kao goreod strane suda prema reviziji, tako da odluka koju će doneti mora da sadrži sve potrebne zakonske elemente kao što je definisano članom 160 ZPP-a.

9. Iz onoga što je gore rečeno, a na osnovu člana 224.2 ZPP-a, odlučeno je, kao u dispozitivu ovog rešenja, da se obe presude nižestepenih sudova ponište i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno suđenje.

**Presuda parničnog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev. br. 303/2024,
od 17.07.2024.**

” Opština Gnjilane nije utvrdila javni interes, nije vršila vlast po zakonu u uređenju teritorije, ali je ulagala u poboljšanje uslova života lokalnog stanovništva u područjima izgrađenim bez urbanističkog plana. Imovina nije ni pravno uzeta da se otuđi od vlasnika, niti faktički jer je ista ostala na korišćenju meštana, pod istim uslovima kao što je bila, kao put i jedini prilaz, uključujući i tužioca koji je ostao na evidenciji vlasnik jednog dela puta.

Asfaltiranjem puta tužena nije promenila ni vlasništvo ni namenu nepokretnosti za koju navodi tužilac da je eksproprisana. I dalje, deo koji je bio i ostao put, u površini od 130 kvadratnih metara, evidentiran je na ime tužioca i nije mu dodeljen atribut javnog puta, već lokalni put na korišćenje stanovnika koji su otkupili zemljište od iste matične parcele, a ovaj deo se koristi kao put od strane meštana, uključujući i tužioca “.

I. Okolnosti pitanja

1. Presudom Osnovnog suda u Gnjilanu, C.br.452/2015, od 22.02.2021.godine, odlučeno je „I. Usvaja se i tužbeni zahtev tužioca S.I. iz Gnjilana podnet protiv tužene Opštine Gnjilane, i obavezuje se tužena, da na ime eksproprisane nepokretnosti i i to površine od 130m², ove površine u okviru katastarske parcele br.2479-4 KZ Gnjilane, plati

tužiocu novčani iznos u visini od 29,000.00 €, sa kamatom od 8%, računajući od dana pravnosnažnosti presude do konačne isplate, a sve to u roku od 15 dana od dana objavljivanja rešenja, pod pretnjom nasilnog izvršenja. II. Obavezuje se tužena, Opština Gnjilane, da tužiocu S.I. iz Gnjilana, plati troškove parničnog postupka u ukupnom iznosu od 1,116.20 evra, u roku od 15 dana nakon dana prijema rešenja, pod pretnjom nasilnog izvršenja, dok se tužilac obavezuje da ovom sudu plati dodatne takse u iznosu od 85 evra, na ime sudske takse za podnošenje tužbe“.

2. Presudom Apelacionog suda Kosova, Ac.br.7813/2021, od 13.05.2024.godine, odbija se kao neosnovana žalba tužene Opštine Gnjilane, dok se presuda Osnovnog suda u Gnjilanu, Opšti Departman C.br.452/2015 od 22.02.2021.godine potvrđuje, osim dela koji se odnosi na visinu kamate koji deo se preinačuje i odlučeno je tako da: obavezuje se tužena da tužiocu isplati kamatu koju naplaćaju komercijalne banke na Kosovu kao i za sredstva deponovana bez određenog odredišta na godinu dana.
3. Protiv presude Apelacionog suda Kosova, Ac.br.7813/2021, od 13.05.2024.godine, tužena je podnela reviziju u zakonskom roku, zbog

suštinskih povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava, sa predlogom da se revizija tužene usvoji i da se presude nižestepenih sudova preinače i da se odbije tužbeni zahtev tužioca ili da se ponište i da se ovo pitanje vrati na ponovno suđenje prvostepenom sudu.

4. Vrhovni sud Kosova, nakon razmatranja presude pobijane prema članu 215. ZPP-a, nalazi da: Revizija tužene je osnovana.
5. Iz spisa predmeta proizilazi da je tužilac 10.08.2015.godine podneo tužbu protiv tužene Opštine Gnjilane za naknadu štete, tvrdeći da je asfaltirala deo lokalnog puta koji je evidentiran kao vlasništvo tužioca, te da je ovo asfaltiranje urađeno bez saglasnosti vlasnika. Prvostepeni sud je, nakon izvođenja materijalnih dokaza i ocenjivanja činjeničnog stanja, doneo pobijanu presudu C.br.452/15 od 22.02.2021. godine, kojom je tužbeni zahtev tužioca usvojen u celini kao osnovan, kao u dispozitivu i obrazloženju ove presude.
6. Prvostepeni sud je u obrazloženju presude utvrdio da su tužba i tužbeni zahtev tužilaca osnovani, jer je po geodetskom veštačenju od 14.10.2019.godine, nalazom i mišljenjem veštaka V.A., koji je konstatovao da je katastarska parcela 2479-4, površine 637m², gde je u

južnom delu ove katastarske parcele za koju tužilac traži naknadu, faktički teren je popločan asfaltom, površine 130m², i počev od faktičke jugoistočne granice do legalne jugozapadne granice. Prema Veštačenju - Izveštaju o proceni koji je sačinio licencirani procenitelj V.H., od 04.11.2020.godine, isti je procenio da je površina od 130m², u 2019. godini kada je procenjena imovina, imala vrednost od 222.61 evra po m² i da je ukupan iznos za površinu od 130m² iznosi 28,938.71 evra, zaokruženo na iznos od 29,000.00 evra. isti je objasnio da je ovu procenu izvršio na osnovu ugovora o kupoprodaji tadašnjih imovine. Prvostepeni sud je dao puno poverenje u obih izjava, jer su isti profesionalci, i njihovi izveštaji su sačinjeni na nepristrasan, nezavisan i profesionalan način. Sudskim uviđajem na licu mesta potvrđeno je da se deo parcele 2479-4 KZ Gnjilane koristi kao put. S obzirom da je imovina tužiocu oduzeta za potrebe javne upotrebe, a nikada mu nije plaćena, onda sud je smatrao da je istom pričinjena šteta i na osnovu člana 185. stav 3. Zakona o obligacionim odnosima (1978. godine) u kome se kaže da: „Kada vraćanje u prethodno stanje nije moguće, ili kada sud smatra da nije potrebno da to uradi odgovorno lice, sud će mu odrediti da on plati oštećenom odgovarajući novčani iznos za naknadu štete. „Sud se takođe zasnivao na Zakonu o putevima (Z.nr.2003/11), tačnije na član 5. stav 2. ovog zakona, u kome se kaže da: „Opština je vlast za lokalne javne puteve i one u naseljima.“, i član 9. stav 2. ovog zakona, iz čega se utvrđuje da:

„Opština vrši eksproprijaciju bilo kakvog dela zemljišta, potoka, vode, kanala, ograde ili zida čije je pribavljanje i prisvajanje neophodno za korišćenje, izgradnju ili održavanje lokalnih puteva“. Odavde se vidi da je opština jedina vlast za eksproprijaciju lokalnih puteva, gde se ove eksproprijacije moraju izvršiti na osnovu Zakona o eksproprijaciji, uz poštovanje zakonskih procedura.

7. Apelacioni sud je, polazeći od ovakog stanja pitanja, ocenio da je stav i pravni zaključak prvostepenog suda pravičan i zakonit, budući da pobijanom presudom nije učinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka, te materijalno pravo je pravilno primenjeno, osim u delu koji se odnosi na visinu kamate, o čemu se Apelacioni sud stara po službenoj dužnosti, u smislu odredbe člana 194. ZPP-a, a takođe nije umešana ni u drugim kršenjima odredaba parničnog postupka za koje je žalbena strani tvrdila žalbom. Apelacioni sud je utvrdio da je pravni osnov tužbenog zahteva, da tužena bude odgovorna za nadoknadu štetu tužiocu, nalazi podršku u članovima 154, 158, 186 Zakona o obligacionim odnosima od 01.10.1978.godine, član 8 i 48. Zakona o osnovnim imovinsko-pravnim odnosima, član 46. Ustava Republike Kosovo i član 1. Protokola Evropske konvencije o ljudskim pravima. Članom 3. Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima utvrđeno je da: „Vlasnik ima pravo da svoju stvar drži, koristi i raspolaže u granicama utvrđenim zakonom. Svako je

dužan da se uzdrži od povrede svojinskih prava drugog lica.“, dok je članom 8. istog zakona propisano da: „Pravo svojine može se oduzeti ili ograničiti samo pod uslovima utvrđenim zakonom u skladu sa ustavom. „Na osnovu ovih obrazloženja, Apelacioni sud je odbio žalbu okrivljene i potvrdio presudu prvostepenog suda.

II. Procena parničnog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Vrhovni sud Kosova, u ovakvom stanju stvari, ne može da prihvati zaključke i odlučivanja nižestepenih sudova kao pravične i zakonite, jer su, prema oceni ovog suda, na tako dokazano činjenično stanje, dva gore navedena suda pogrešno primenili materijalno pravo kada su našli da je tužbeni zahtev tužioca osnovan. Sud ne usvaja pravnu ocenu prvostepenog i drugostepenog suda, jer je pobijanim presudama pravilno i potpuno utvrđeno činjenično stanje u ovoj pravnoj stvari, te nije bilo bitne povrede odredaba Zakona o parničnom postupku, ali je prvostepeni sud pogrešno primenio materijalno pravo kada je tužbeni zahtev tužioca usvojen kao osnovan, a ni drugostepeni sud nije pravilno primenio materijalno pravo kada je presudu prvostepenog suda potvrdio kao pravičnu i zakonitu.

2. Vrhovni sud nalazi da se pogrešna primena materijalnog prava u ovom slučaju povezuje sa činjenicom da Opština Gnjilane nije utvrdila javni interes, nije vršila vlast po zakonu u uređenju teritorije, već je uložila u poboljšanje uslova života lokalnog stanovništva u područjima izgrađenim bez urbanističkog plana. Imovina nije ni pravno uzeta radi otuđenja vlasništva, ni faktički, jer je ista ostala na korišćenju meštana kao jedini put i prilaz. Vrhovni sud smatra da je drugostepeni sud pogrešno utvrdio kada je naveo da je Opština Gnjilane oduzela imovinu tužiocu bez postupka predviđenog zakonom i da ista treba da nadoknadi to, te je na ovaj nalaz pogrešno primenio materijalno pravo.

3. Iz spisa predmeta, presuda prvostepenog suda, proizilazi da je Opština Gnjilane prigovorila je na pravni osnov tužbeni zahtev prilikom razmatranja, još od odgovora na tužbu, preko žalbe i u reviziji, i navela da se u tom delu nije izjasnila o javnom interesu, te da nije izvršila eksproprijaciju imovine tužioca. Polazeći od činjenice da je na ovoj lokaciji stvoreno neformalno naselje, ceo kvart na ovoj lokaciji, na zahtev stanovnika i u saradnji sa njima, Opština je izvršila svoja ovlašćenja da poboljša uslove života i asfaltirala puteve koji ove kuće povezuju sa gradskim ulicama. Ovo je urađeno u dogovoru i uz učešće lokalnog stanovništva. U odgovoru na tužbu, tužena je navela da je prema podacima iz 1983. godine cela parcela 2479 površine 0.41.82 ha bila je

evidentirana na ime D.M. i od ove parcele je izdvojeno nekoliko parcela među kojima i 2479/4, površine 673 m², koja obuhvata plac tužioca površine 543 m², kao i put u dužini sa površinom od 130 kvadratnih metara, što je jedini pristup (prilaz) ostalim parcelama.

4. Vrhovni sud Kosova odlučivanje zasniva na činjenici da opština Gnjilane nije pokrenula postupak eksproprijacije i da je vlasnik prodatih parcela slobodno raspolagao imovinom kada ju je prodao, podelivši je na manje parcele radi izgradnje stambenih kuća i ostavljajući im određenu površinu za put koji opslužuje lokalit. Prema veštačenju, ovaj put je postojao i ranije i njime su se koristili stanovnici tog sporednog puta koji je sada asfaltiran. Asfaltiranje puteva je urađeno na zahtev iu saradnji sa stanovnicima koji su gradili kuće na tim parcelama i da tužena nije vršila vlast u odnosu sa njima, niti je izjavljivan bilo kakav javni interes osim uređenje puta.
5. Tvrdnje da je tužena bez sprovedenog postupka eksproprijacije popločala puteve asfaltom i šljunkom, iako su oni privatni i sada su, uz intervenciju Opštine, dobili javni karakter, ovaj sud je smatrao irelevantnim zbog činjenica da Opština nije obavljala nikakvu javnu delatnost niti se mešala u odnose između vlasnika zemljišta koje se koristi za put i ostalih stanovnika. Prema definicijama člana 2. stav 1. Zakona br. 03/L-139,

“eksproprijacija” podrazumeva svaku radnju organa za eksproprijaciju, koja uključuje preuzimanje prava ili pravnog interesa koji je u posedu ili vlasništvu lica na nepokretnosti, ili prinudno stvaranje služnosti ili drugog prava korišćenja na nepokretnosti. U konkretnom slučaju tužena nije izvršila ove radnje, već je vlasnik prodajom delova parcela za plac za izgradnju stambenih kuća odredio delove koji će se koristiti za put. Asfaltiranjem puta tužena nije promenila ni vlasništvo niti namenu nepokretnosti za koju tvrdi tužilac da je ekspropriisana. Čak i dalje, deo koji je bio i ostao put površine 130 kvadratnih metara evidentiran je na ime tužioca i nije mu dodeljen atribut javnog puta, već lokalni put za korišćenje stanovnika koji su kupili zemljište sa iste matične parcele, i ovaj deo se koristi kao put od lokalnih stanovnika, uključujući i tužioca.

6. Vrhovni sud je takođe odbio i zahtev tužioca da se naloži tuženoj da tužiocu naknadi troškove postupka u iznosu od 1.116.20€, rešenjem donetim u skladu sa članom 451. ZPP-a, da svaka stranka snosi svoje troškove postupka, budući da je tužilja izgubila sudski spor u ovoj stvari, dok tužena stranka nije podnela zahtev za naknadu troškova postupka.
7. Vrhovni sud je, odlučujući po ovoj presudi, procenio sve tvrdnje po podnetoj tužbi, ali ih je našao neosnovanim i bez ikakvog uticaja na donošenje drugačije odluke, o čemu je ovaj sud odlučio ovom presudom,

jer pobijanom presudom kao i prvostepenom presudom činjenično stanje je pravilno i potpuno utvrđeno, ali je u ovom slučaju pogrešno primenjeno materijalno pravo, pobijane presude su morale biti preinačene, tako da je tužbeni zahtev tužioca odbijen kao neosnovan.

**Presuda parničnog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev.br.337/2023, od
20.09.2023**

”Rešenjem Osnovnog suda u Prizrenu, sa brojem i datumom kao u nastavku, usvaja se predlog predlagača, kao dotadašnjeg vlasnika, i preinačujese konačna odluka Opštine Prizren, za naknadu za eksproprisane nepokretnosti radi realizacije projekta izgradnje postrojenja za otpadne vode u selu Vlašnje, sa ostalim podacima kao u nastavku, odnosno kao u spisima predmeta. Vrhovni sud Kosova odbio je reviziju podnetu protiv rešenja Apelacionog suda Kosova, Ac.br.641/2019 od 20.06.2023.godine, protiv predlagača Opštine Prizren, kao neosnovanu, jer se u nižestepenim presudama radilo o pravilnoj primeni procesnih i materijalnih odredbi i isti su odlučili u skladu sa članom 46.1 Ustava Republike Kosovo, članom 1. Protokola Evropske konvencije o ljudskim pravima, članom 15. Zakona o eksproprijaciji iu skladu sa relevantnim zakonskim kriterijumima i na osnovu izvedenih dokaza “.

I. Okolnosti pitanja

1. Rešenjem Apelacionog suda Kosova, Ac.br.641/2019 od 20.06.2023.godine, žalba protiv predlagača je odbijena kao neosnovana i potvrđeno je rešenje Osnovnog suda u Prizrenu Cn.br.213/2017 od 7.11.2018.godine, kojim se, I delom dispozitiva, usvaja kao predlog

predlagača kao osnovan, kao raniji vlasnik, i preinačuje se konačna odluka opštine Prizren, o naknadi eksproprisanih nepokretnosti bivšeg vlasnika V.H. iz sela. Ž., sa br. 01-105/14 od 18.07.2014.godine kao i sporazume o naknadi imovine od 31.08.2016.godine i 6.09.2018.godine, koje su imovine evidentirane kao katastarska parcela br.565 i 566 KZ-V kulturom njiva, III, klasa, ukupne površine za obe parcele, od 3711 m², u ukupnom iznosu od 55,665.00 evra. II delom dispozitiva, obavezuje se protiv predlagač Opština Prizren, kao organ za eksproprijaciju i eksproprijaciju korisnika eksproprijacije, da na ime eksproprisanе nepokretnosti, pomenute u delu I dispozitiva, naknadi bivšeg vlasnika V.H. dodatnom naknadom u iznosu od 55,665.00 evra, kao i troškovi postupka u iznosu od 1,970.00 evra, sve u roku od 15 dana od dana pravnosnažnosti rešenja, pod pretnjom nasilnog izvršenja.

2. Protiv rešenja drugostepenog suda, protiv predlagač je, u zakonskom roku, podneo reviziju zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava, sa predlogom kako je u njemu navedeno, da se usvoji revizija protiv predlagača, da se ukinu ili preinače odluke prvostepenog i drugostepenog suda ili predmet vrati na ponovno odlučivanje.

3. Vrhovni sud Kosova, nakon razmatranja pobijanog rešenja u skladu sa članom 215, u vezi sa članom 230, ZPP-a, spisa predmeta, i nakon ocene revizijskih zahteva, nalazi da: Revizija protivpredlagača je neosnovana.

4. Iz spisa predmeta proizilazi da je protiv predlagač, pravnosnažnim rešenjem sa gore navedenim brojem i datumom, eksproprisao katastarske parcele predlagača, u KZ - V., ukupne površine 3711 m², u cilju realizacije projekta izgradnje postrojenja za otpadne vode u selu Vlašnje. Nije bila sporna činjenica da su gore navedene parcele oduzete - eksproprisane od predlagača, kao u rešenju prvostepenog suda, površine 3711 m², a takođe nije sporna činjenica da je predlagaču obeštećen iznos od 55,665.00 evra. Sporna je bila procena izvršena od protivpredlagača, odnosno izveštaj o proceni i konačna odluka protivpredlagača, po kojoj je određena naknada u inzosu od 15 evra po m². U međuvremenu, nakon sprovednih veštačenja nadležnih stručnjaka, od geodeta B.S. i od licenciranog stručnjaka za procenu nepokretnosti D.G., dip. inž.arh. Procenitelj prvog stepena A; br. VP-087, između ostalog, rezultira da je tržišn vrednost za procenjenu imovinu 30 evra po (1) m². Ova procena je, između ostalog, napravljena na osnovu relevantnih kriterijuma primenljivih na konkretne slučajeve i uporednog metoda, kupoprodajnih ugovora, sastavljenih kod beležnika, na toj katastarskoj zoni (LRP br. 338/2014, br.Ref. 142/ 2014, od 7.03.2014. godine, itd, koji nalazi u

spisima predmeta), u kojoj je prodana predmetna nepokretnost, po cenama kao u njihovim odredbama. Gore navedeni veštak je sveobuhvatno procenio sve uslove i parametre i upotrebio, kako je naglašeno, metod uporedne prodaje i došao do zaključka i sa svim podacima koji su detaljno navedeni u svojoj pismenoj stručnosti koja se nalazi u spise predmeta, prema kojoj je ukupan iznos naknade za gore pomenutu površinu eksproprisanih parcela u iznosu naznačenom u veštačenju, odnosno 30 evra po m², kao u veštačenju.

5. Prvostepeni sud je, na osnovu ovakvog stanja predmeta, našao da je vrednost koju je utvrdio gore pomenuti veštak, za procenu nepokretnosti, prvostepeni procenitelj, u iznosu vrednosti gore navedene naknade, realna i prihvatljiva kao i u skladu sa odredbama člana 36. ZENIK-a, stoga je na osnovu odredbe člana 15. stav 1. gore navedenog zakona, i odredaba ZVP-a, odlučio je kao u dispozitivu svog rešenja.
6. Drugostepeni sud je u žalbenom postupku u potpunosti prihvatio pravno stanovište prvostepenog suda kao pravilan, dok je žalbu protivpredlagača odbio kao neosnovanu i potvrdio rešenje prvostepenog suda kao i odlučio kao u dispozitivu svog rešenja.

II. Procena parničnog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Vrhovni sud Kosova, u ovakvom stanju stvari, smatra da odluke nižestepenih sudova, su donete pravilnom primenom odredaba procesnog i materijalnog prava, one sadrže dovoljne razloge za relevantne činjenice koje prihvata i ovaj sud. Pobijanom odlukom nije učinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka na koju ovaj sud pazi po službenoj dužnosti (član 215. ZPP). Nižestepeni sud je to u ovom slučaju pravilno našao, predlažući, zbog eksproprijacije gore navedene nepokretnosti, za izgradnju postrojenja za otpadne vode u selu V., sa gore navedenim podacima, pripada naknada u iznosu opisan, kao u dispozitivu presude prvostepenog suda.
2. Tako je odredbom člana 46.1 Ustava Republike Kosovo propisano da se „garantuje pravo svojine“. Takođe, članom 1. Protokola 1 Evropske konvencije o ljudskim pravima, između ostalog, predviđa se da „*Svako fizičko i pravno lice ima pravo na mirno uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim iz razloga javnog interesa i pod uslovima predviđenim zakonom i opštim načelima međunarodnog prava...*“. Odredbom člana 15.1 Zakona o eksproprijaciji nepokretnosti predviđeno je da se „*Naknada vrši na osnovu tržišne vrednosti, koja se utvrđuje u skladu sa odredbama ovog zakona i podzakonskim aktima usvojenim u skladu sa stavom 6. ovog člana. član*“, odnosno, kao i u skladu sa odredbama Administrativnog uputstva br. 04/2011 o

određivanju vrednosti nepokretnosti i standardima procene, Administrativnog uputstva br. 02/2015 o usvajanju metoda i tehničkih kriterijuma za procenu, koji u slučaju odlučivanja u predmetu, uzeti su u obzir od strane nižestepenih sudova.

3. Pored toga, pobijana odluka je zasnovana na veštačenju koje je stručno izvršio gore navedni licencirani stručnjak, u kojem su na sveobuhvatan način objašnjeni i opravdani svi parametri i uslovi na kojima je procena zasnovana, nalaz i njeno stručno mišljenje, dajući visinu cenu predmetne eksproprisane nepokretnosti, na osnovu podataka o prometnoj vrednosti u toj zoni, uzimajući u obzir relevantne zakonske kriterijume koji su uticali na cenu koštanja predmetne površine nepokretnosti, metodom direktnog poređenja (gore opisanog poređenja ugovora o kupoprodaji nepokretnosti, u blizini i oko eksproprisane nepokretnosti), kvalitetu nepokretnosti, veličinu, oblik itd. (detaljnije u pismenom veštačenju relevantnog veštaka koje se nalazi u spisima predmeta).
4. Stoga, iz gore navedenih razloga, Vrhovni sud Kosova smatra da tvrdnje revizije ne stoje za povredu odredaba parničnog postupka i materijalnog prava, jer isti smatra da su u konkretnom građansko-pravnom slučaju nižestepeni sudovi su doneli pravičnu i zakonitu odluku.
5. Iz gore navedenog, a u prilog odredbi člana 222. u vezi sa članom 230. ZPP-a, odlučeno je kao u dispozitivu ovog rešenja.

**Presuda građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev.br.381/2023
od 27.09.2023**

"Vrhovni sud Kosova, odlučujući po reviziji tuženog, podnetu protiv presude Apelacionog suda Kosova Ac.br.5790/2020 od 17.07.2023.godine, donosi presudu kojom je odbio istu kao neosnovanu, iz razloga što su presude nižestepenih sudova dobijene uz pravilnu primenu proceduralnih odredbi i materijalnog prava i u vezi sa naknadom materijalne i nematerijalne štete, usled povrede na radu tužioca, na osnovu sprovođenja relevantnih dokaza, odlučili su na osnovu i visine iznosa iz tužbenog zahteva tužioca, u skladu sa odredbama člana 136, člana 137, člana 183 Zakona o obligacionim odnosima, člana 7, člana 319, člana 323 ZPP, člana 5, člana 6, člana 21. Zakona o sigurnosti i Zdravlju na radu (br. 04/L -161) itd. „.

I. Okolnosti slučaja

1. Presudom Apelacionog suda Kosova Ac.br.5790/2020 od 17.07.2023.godine žalba tuženog je odbijena kao neosnovana a potvrđena je presuda Osnovnog suda u Prištini - Ogranak u Podujevu C.br.726/14. od 5.10.2020. godine, kojom je u prvom delu dispozitiva delimično usvojen tužbeni zahtev tužioca, u drugom delu dispozitiva, tuženi je

obavezan da tužiocu naknadi materijalnu i materijalnu štetu zbog povreda zadobijenih na radnom mestu, dana 5.07.2013.godine, na gradilištu "M" u P. podeljena odgovornost 50% do 50%, iznosi: Nematerijalna šteta: a). na ime telesnog bola, iznos od 1.500,00 evra, b). na ime doživljenog straha 1.250,00 evra, c). Na ime smanjenja opšte vitalne aktivnosti po stopi od 15%, iznos od 3.000,00 evra, d). Na ime telesnog unakaženja lakši stepen 500,00 evra, ukupno tužiocu na ime nematerijalne štete u iznosu od 6.250,00 evra. Iznad odobrenog iznosa, za nematerijalnu štetu, drugi iznos koji je tužilac tražio odbija se kao neosnovan. Materijalna šteta: a). Na ime strane pomoći i nege, iznos od 300,00 evra, b). Na ime obogaćene hrane 150,00 evra, c). Na ime zdravstvene rehabilitacije 500,00 evra, d). Na ime troškova lečenja 2.600,00 evra, ukupno na ime materijalne štete 3.550,00 evra. Iznad odobrenog iznosa, drugi traženi iznos se odbija kao neosnovan. Trećim delom dispozitiva tužiocu je na ime nematerijalne i materijalne štete odobren iznos od 9.800,00 evra, bez kamate za protekli i sadašnji period. Iznad odobrenog iznosa, drugi iznos se odbija kao neosnovan i prema podeli odgovornosti 50% do 50%. Sa IV delom dispozitiva, na ime izgubljene zarade - rente: a). Protekli period od udesa 5.07.2013.godine do dana izdavanja veštačenja 29.02.2020.godine, od iznosa koji je finansijski veštak obračunao od 8.153,00 evra za naplatu, ostaje iznos od 4.076,50 evra i b). U narednom periodu od 01.03.2020. godine pa do zakonskih uslova u mesečnom

iznosu koji obračunava finansijski stručnjak R=96 evra mesečno ostaje za uplatu iznos od R=48 evra mesečno, koja se isplata vrši svakog meseca počev od 1. do 10. svakog meseca, na račun tužioca. Petim delom dispozitiva, iznose dokazane tužiocu, osim rente – izgubljene zarade, tuženi je dužan da mu isplati sa zakonskom kamatom od 8%, počev od dana donošenja presude do pravnosnažnosti. plaćanje . Šestim delom odredbe odbija se zahtev tužioca da se odobreni iznos obračunava od dana povrede na radu tužioca. 5.07.2013.godine do konačne isplate, kao neosnovan. VII delom odredbe obavezana je tužena da plati troškove parničnog postupka u iznosu od 1.950,00 evra, a VIII delom odredbe odobreni iznos tužiocu i troškove parničnog postupka, tuženi je dužan da isplati tužiocu u roku od 15 dana, odnosno prihvatanje presude, pod pretnjom prinudnog izvršenja.

2. Protiv presude drugostepenog suda, u zakonskom roku, tužena je izjavila reviziju zbog bitnih povreda odredaba osporavajućeg postupka i pogrešne primene materijalnog prava, sa predlogom, kako je u njemu navedeno, da se protiv presude drugostepenog suda reviziju zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava, sa predlogom da preinači presudu suda drugog stepena i da tužbeni zahtev odbije kao neosnovan ili da isti uništi i spise predmeta vrati na ponovno suđenje.

3. Vrhovni sud Kosova je nakon razmatranja spisa predmeta i presude donete u skladu sa članom 215. Građanskog zakonika, kao i ocene potraživanja navedenih u reviziji, našao da: Revizija tužene je neosnovana.

4. Iz spisa predmeta proizilazi da je tužilac dana 30.12.2014.godine, prvostepenom sudu, podneo tužbu protiv tužene, zbog naknade štete prouzrokovane povredom na radu, dana 5.07.2013. sa drugim podacima i zahtev kao u podnesku tužbe, odnosno kao u njegovoj specifikaciji. Nije sporna činjenica da je tužilac bio u radnom odnosu sa tuženim. Nije sporna činjenica da je tužilac do 05.07.2013.godine radio u radionici „M“ u P., oko 11 časova, radio je u obavljanju poslova i dužnosti kod tuženog. Nije sporno da je tužilac u toku rada postavio stepenice na gajbi (bez skele) da bi se na njih oslonio i da bi obavljao radove na dan nezgode na radu kada je gajba polomljena, stepenice pomerene i tužilja je pala zemlju, pri čemu je zadobila teške telesne povrede sa trajnim posledicama po zdravlje. Osporen je pravni osnov tužbenog zahteva, jer je po oceni tuženog za zadobivane povrede odgovoran tužilac, jer nije poštovao usmene naloge poslodavca, sve dok tužilac nije tvrdio suprotno. Prvostepeni sud je razmotrio pismene i materijalne dokaze koji se nalaze u spisima predmeta, kao i super veštačenje iz zaštite i bezbednost na radu, grupe veštaka Mašinskog fakulteta u Prištini, prof. dr. MB ., prof. dr. ID

. i Prof. Ass . dr. Š.L., od 10.06.2019.godine i njihovo saslušanje u sednici suda od 17.09.2019.godine, medicinsko veštačenje od 25.10.2019. FM ., ortoped i dr. VS ., psihijatar, veštačenje veštaka medicine rada dr. AH ., veštačenje finansijskog veštaka AB . itd., a između ostalog, našao je i to; prema mišljenju navedene grupe stručnjaka, o zaštiti i bezbednost na radu, proizilazi da se na osnovu ukupne analize može zaključiti da je do povrede na radnom mestu radnika (tužioca) zaposlenog u preduzeću. „DC“ je kao i svaki drugi dan kao majstor za stiropor, fasade i boje farbao deo ispred stepeništa zgrade : 1. Neispunjavanje obaveza predviđenih Zakonom i Pravilnikom od na strani poslodavca, zbog nepoznavanja Zakona i propisa iz oblasti zaštite na radu i 2. Kao posledica nebrige i nedovoljnog znanja zaposlenog o korišćenju stepenice, odnosno njihovu nestabilnost kada ih je stavio na gajbi i da stranke imaju svoje propuste, poslodavac nije vršio odgovarajuću kontrolu tokom izvođenja radova, dok je zaposleni zanemario svoj rad i obaveze (podela odgovornosti). Po oceni veštaka, tuženi nije pružio uslove za rad i nije ispunio obaveze prema poslodavcu – tužiocu. Poslodavac je dužan da organizuje i preduzme neophodne mere zaštite na radu, zaštite zdravlja zaposlenih i radne okoline, (nije bilo skela u radnim prostorijama, nedostatak zaštitne opreme za rad, neosposobljenost) i pismene uredbe za sprečavanje rizika na radu, pružanje informacija, obuka i sl., pa je prvostepeni sud, na osnovu sprovedenih dokaza, došao

do zaključka o postojanju odvojene odgovornosti stranke parnica, u srazmeri 50% prema 50%. Prema gore navedenom relevantnom medicinskom veštačenju, povreda zaposlenog, ovde tužioca, kvalifikuje se kao teška telesna povreda sa posledicama. U konkretnom slučaju radi se o povredi kao: Veoma fragmentarnom prelomu talusne kosti sa pomeranjem fragmenata kosti i prisustvom fragmenata u t-c i subtalarnom zglobu, kvalifikovanoj kao teška telesna povreda sa trajnim posledicama.

5. Zaposleni, tužilac, od udesa i povrede navedenih u prethodnom tekstu, imao je doživljene fizičke telesne bolove i strah u trajanju i intenzitetu detaljno navedenim veštačenjem ortopedsko-psihijatrijskog veštaka, kao i smanjenje opšte vitalne aktivnosti u bolnici od 15%, lakši stepen unakaženosti, zatim i smanjenje radne aktivnosti, kako je utvrdio veštak medicine rada, i to nakon nezgode. od 05.07.2013. godine, nastaje privremena i potpuna invalidnost za bilo koju vrstu fizičkog rada u iznosu od 100%, za period od 5 meseci od dana povrede, zatim od 12.5.2013. godine do 5.12.2014.godine, bez privremene ali ponovljive sposobnosti za teške fizičke poslove (opisane u veštačenju) bila u stopi od 50%, od tog datuma do danas 30%, što znači invalidnost treće kategorije. Iz veštačenja finansijskog veštaka utvrđena je visina izgubljene dobiti –

rente i mesečne rente za slučaj povrede na radu tužioca, sa podacima kao u njegovom pismenom veštačenju, koje se nalazi u spisima predmeta.

6. Na osnovu ovog dokazanog činjeničnog stanja, prvostepeni sud je delimično usvojio tužbeni zahtev tužioca kao osnovan i na osnovu člana 176., člana 183. i dr. ZPP, kao i člana 7. člana 319. ZPP, i odlučio kao u dispozitivu svoje presude.
7. Drugostepeni sud je u žalbenom postupku u celini usvojio činjenično utvrđenje i pravno stanovište prvostepenog suda, ocenjujući da je isti sud pravilno potvrdio činjenično stanje i pravilno primenio materijalno pravo, kada je isti sud pravilno utvrdio činjenično stanje i našao da je tužbeni zahtev tužioca delimično osnovan, pa je potvrdio presudu prvostepenog suda.

II. Ocena građanskog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Prema oceni Vrhovnog suda Kosova, nižestepeni sudovi su, u slučaju prijema predmetnih presuda, pravilno primenili odredbe materijalnog prava i isti nisu umešani u bitne povrede odredaba parničnog postupka o kome ovaj sud vodi računa po službenoj dužnosti, pa revizijski zahtevi u

vezi sa navodnim povredama materijalnog prava ne mogu dovesti u pitanje nižestepene presude.

2. U pogledu iznosa koje je presudio nižestepeni sud, u odnosu na navedene vrste nematerijalne (i materijalne) štete, u konkretnom parničnom predmetu, odredbom čl.172, čl.183, kao i saglasno sa. odredbom člana 176. Zakona o obligacionim odnosima i u skladu sa članom 323. ZPP, a ovo, uzimajući u obzir, u ovom slučaju, razmatrane dokaze, nalaze i mišljenja relevantnih medicinskih, ortopedskih i psihijatrijskih veštaka, veštaka finansijske struke, veštaka medicine rada, kao i mišljenja i nalaza grupe veštaka za zaštitu i bezbednost na radu, gore pomenute itd., zadobijene telesne povrede i posledice, priroda, težina, intenzitet telesnog – fizičkog bola, vrstu i intenzitet straha. Procena naknade nematerijalne štete (kao satisfakcije koja nema unosno - profitabilnu svrhu) predstavlja primenu materijalnog prava. Prilikom utvrđivanja visine naknade za pojedine oblike nematerijalne štete, telesnog – fizičkog bola, ali i straha kao posebne vrste nematerijalne štete, sud, prema članu 183. ZOO, mora voditi računa o značaju, dobrog oštećenog i svrhe kojoj ta nagrada služi, ali i zbog činjenice da ne favorizuju ciljeve koji nisu u skladu sa prirodom takve naknade nematerijalne štete i socijalne svrhe, dakle, uzimajući u obzir ove kriterijume predviđene navedenom odredbom, iznosi koje je utvrdio nižestepeni sud, u odnosu na navedene vrste štete, prema oceni

ovog suda, su stvarni, u skladu sa kriterijumima pravnog predsedana i u skladu sa sudskom praksom. Nižestepeni sud je prilikom odlučivanja o vrstama i iznosima naknade nematerijalne štete tužioca uzeo u obzir i kao osnov navedene nalaze, a posebno, u odnosu na tužioca, vrstu i prirodu telesne povrede, intenzitet telesnog - fizičkog bola i straha, kao i stepen smanjenja opšte vitalne aktivnosti, sa opisanim ispoljavanjem posledica utvrđenih kao u medicinskom veštačenju i druga dokumenta predmeta.

3. S toga, navode recenzije tužene u pogledu pogrešne primene materijalnog prava, ovaj sud ih ocenjuje kao neosnovane, budući da su sudovi pravilno utvrdili da je tuženi odgovoran za naknadu štete koju tužilac traži od strane tuženog, kao u dispozitivu presude prvostepenog suda. Dakle, ovaj sud, u navedenom kontekstu, ocenjuje da ova odluka ima podršku, između ostalog, u odredbama člana 5, člana 6, člana 21 Zakona o bezbednosti i zdravlju na radu (br. 04/L -161) .) kao i u odredbi čl. 136. i 137. Zakona o obligacionim odnosima, pa, odavde, ista, presuda nižestepenog suda, se smatra pravičnim i zakonitim.
4. Iz gore navedenih razloga i u prilog odredbe člana 222. ZPP, odlučeno je kao u dispozitivu ove presude.

**Presuda građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev. br. 506/2023 ,
od 15.12.2023**

“ Vrhovni sud Kosova je u odnosu na prvog tužioca odbio kao neosnovanu reviziju tuženog, podnete protiv presude Apelacionog suda Kosova ak.br. 6605/19 od 19.04.2023. godine, u vezi sa naknadom dodatne zarade za rad na kraju nedelje tužioca, jer, između ostalog, i ovo pravo pripada tužiocu, u prilog odredbi čl. 56. Zakona o radu, dok se u odnosu na drugog tužioca revizija tuženog odbija kao nedozvoljena, zbog vrednosti spora, u smislu čl. 211.2 ZPP “.

I. Okolnosti slučaja

1. Sa I delom dispozitiva rešenja Osnovnog suda u Prištini C. br od 23.05.2019.godine usvaja se u celini tužbeni zahtev tužilaca IB. i SP., iz Prištine. Sa II delom dispozitiva, tuženi, Kosovska Energetska Koorporacija, d.d. (KEK), u Prištini, da tužiocima na ime naknade doplate za neplaćeni rad vikendom nadoknadi tužiocu za period od 1.01.2012.godine do 31.12.2018.godine dodatnu bruto zaradu od 4.050.77 evra, penzijski doprinos od 5% u iznosu od 202,54 evra, porez po odbitku u iznosu od 364,62 evra i neto zarade 3.485,61 evra, dok je za drugog tužioca za period od 01.01.2012. do 18.04.2014.godine, za naknadu dodatne bruto zarade 870,17 evra, penzijski doprinos sa 5% porez zadržan na izvor u iznosu od 60,47 evra, i neto zaradu 766,19 evra.

Sa III delom dispozitiva, tuženi je obavezan da tužiocima naknadi navedeni dug zajedno sa zakonskom kamatom koju su banke obezbedile za sredstva položena u periodu od godinu dana bez određenog određišta, počev od dana prijema presude 23.05.2019 do konačne isplate. Sa IV delom odredbe, tuženi je prinuđen da tužiocima naknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 1.436,80 evra, a sve u roku od 7 dana od dana pravnosnažnosti presude, pod pretnjom izvršenja.

2. Presudom Apelacionog suda Kosova Ac.br.6605/19 od 19.04.2023.godine žalba tužene je odbijena kao neosnovana i presudom prvostepenog suda C.br.3298/13 od 23.05. 2019.
3. Protiv presude drugostepenog suda, tužena je u zakonskom roku podnela zahtev za reviziju zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava, sa predlogom da se revizija prihvati, presude. nižestepenih izmenjenih tako da se tužbeni zahtev tužilaca odbija kao neosnovan.
4. Vrhovni sud Kosova, nakon razmatranja izbačene presude u smislu odredbe člana 215. ZPP i spisa predmeta, kao i nakon ocene tvrdnji navedenih u reviziji, nalazi da: Revizija tužene je bez osnova.

5. Iz spisa predmeta proizilazi da su tužioci protiv tuženog, Osnovnom sudu u Prištini, dana 16.12.2013. godine podneli tužbu za naknadu doplate za rad tokom vikenda. Činjenica da su tužioci bili radnici tuženog, KEK „TC Kosopva A“, „TC Kosova B“ i Površinskog kovanja, koji rade u smenama, nije sporna između parničnih strana, činjenica da su tužioci radili kod tuženog tokom vikend (subota i nedelja). Među parničnim strankama sporna je ne nadoknada radnog vremena tokom vikenda (subotom i nedeljom). Iz pritužbe tužilaca br.937 od 27.03.2017. godine, ispostavilo se da su se tužioci obratili vodećim strukturama tuženog, Korporaciji-Izvršnom odboru, sa kojima su tražili da im se nadoknadi radno vreme tokom vikenda, za sporni period. Iz spisa predmeta i izvedenih dokaza, prvostepeni sud je utvrdio da radnici imaju i ugovore o radu, iz kojih proizilazi da rade u smenama, da su radili i vikendom (subotom i nedeljom), dok tužena nije im nadoknadila (50% za sate, za rad tokom vikenda) niti im je dala slobodne dane, na ime dodatne plate. Nekim ugovorima o radu (2011) zaključenim između tuženog i radnika – tužioca, (u članu 6), predviđeno je da imaju pravo na pomenutu doplatu, kao i član 39. Zakonika o Radu, dok je u nekim drugim ugovorima o radu (2013) bilo predviđeno da takvo pravo, odnosno član 56.2 tač.2.5 Zakonika o Radu, ne važi. Iz veštačenja sudskog finansijskog veštaka R.B., sud je utvrdio da tuženi, radnici, sada ovde, tužioci, nisu isplatili dodatnu naknadu za rad tokom vikenda, dok je iznos naknade za svakog

tužioca bio konstatovano od strane relevantnog veštaka da mu u nalazu veštačenja, za tužioca I.B. , za sporni period od 01.01.2012. do 31.12.2018. od 4.050,77 evra, dok je tužilja S.P., za period od 1.01.2012. do 18.04.2014.godine, iznos od 870,17 evra, sa ostalim doprinosima kao u veštačenju, odnosno kao u dispozitivu presude prvostepenog suda. Isti je, dakle, kao smenski radnik, radio i tokom vikenda u zavisnosti od radnog vremena, u kom slučaju je proveren broj radnih sati vikendom za svakog tužioca, dodatna naknada zarade obračunava se u skali od 50% od plata obračunata za dodatne sate, u prilog osnovne plate, uključujući povećanja plata za relevantne periode. Obračun doplate je izvršen u bruto iznosu, od bruto iznosa za svakog podnosioca zahteva, odbijen je penzijski doprinos i porez po odbitku . Dakle, veštak je u pisanoj i tabelarnoj formi obrazložio vremenski period za razliku neisplaćenih dodatnih zarada, neto zarade, bruto zarade, penzijskog doprinosa, poreza po odbitku, sve to za svaki mesec posebno i ukupan iznos, sa ostalim detaljnim podacima., kao u veštačenju od 8.01.2018.

6. U ovakvom stanju predmeta, prvostepeni sud je našao da tuženi tužiocima nije nadoknadio doplatu za rad tokom vikenda, dok je neplaćanje dodatne naknade za rad tokom vikenda, dana delu tuženog, u suprotnosti sa članom 6. ugovora o radu radnika tužioca, suprotno članu 39. Zakona o radu tuženog, kojim je aktima predviđena naknada doplate,

uključujući i naknadu dodatne zarade za obavljeni rad tokom vikenda. Takvo pravo radnika – tužilaca, izričito je predviđeno i odredbama člana 56. st. 1. i 2. i tač. 2.5 . Zakona o radu, pa je prvostepeni sud usvojio tužbeni zahtev tužbe. tužioca i odlučio kao u delu I, II, III, IV izreke svoje presude.

7. Drugostepeni sud je u žalbenom postupku u celini prihvatio činjenično utvrđenje i pravno stanovište prvostepenog suda, ocenivši da je istim zakonom potvrđeno činjenično stanje i pravilno primenjeno materijalno pravo, kada je našao da tužbeni zahtev prema tužiocima je osnovan i potvrđena je prvostepena presuda.

II. Ocena građanskog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Vrhovni sud Kosova, u ovakvom stanju konkretnog pravnog i građanskog predmeta, prihvata kao osnov pravni stav nižestepениh sudova u pogledu odobrenja kao osnova tužbenog zahteva tužilaca u pogledu naknade štete. dodatnu zaradu za rad u toku vikenda, iz razloga što nižestepene presude nisu donete uz bitnu povredu odredaba parničnog postupka, niti uz pogrešnu primenu materijalnog prava, te da nisu umešane uz suštinsko kršenje odredbe parničnog postupka o kojima revizijski sud vodi računa po službenoj dužnosti.

2. Predmet ispitivanja u Vrhovnom sudu Kosova bili su i revizijski zahtevi koji se odnose na bitne povrede procesnih odredaba ZPP. Ovaj sud ocenjuje da ove presude nisu manjkave i nejasne ni u odredbi ni u obrazloženju, da su razlozi jasni, dovoljni za pravno valjane činjenice za pravično suđenje, koje su prihvatljive i za revizijski sud. Dakle, revizija se odnosi na bitne povrede odredaba ZPP, (koje su izričito predviđene odredbama člana 182. ZPP), ali u njoj nije navedena konkretna povreda, osim što je naglašena, u a. uopšteno, da je odluka doneta uz bitnu povredu odredaba ZPP-a, te kao takve ovi zahtevi nisu održivi.

3. Takođe, naknadna tvrdnja tuženog, da radnici tužioci nemaju pravo na dodatnu naknadu za rad vikendom, jer rade u smenama u okviru redovnog radnog vremena od 40 časova nedeljno, a može pasti i na rad vikendom. dok ne dostignu 40 sati nedeljno itd. Dakle, iz razloga što je gore navedeno pravo radnika, ovde tužilaca, predviđeno ugovorima o radu (2011), član 6, zatim, i član 39.1 Zakona o radu tuženog, u kome je između ostalih, u vezi sa doplatama, navodi se da „Za poslove koje Poslodavac obavlja za noćnu smenu; ili van radnog vremena po ugovoru sa zaposlenim; tokom službenih praznika, ili u bilo koje drugo vreme opisano u važećem zakonu, zaposleni ima pravo na dodatne isplate - isplate će se vršiti prema procentu osnovne bruto satnice zaposlenog, koji mora biti u skladu sa stopama koje obavezuju važeći zakon...“. I dok smo

tu, treba napomenuti da je odredbama člana 4. Zakona o radu, između ostalih, predviđeno da odredbe Kolektivnog ugovora, Internog akta poslodavca, Ugovora o radu moraju biti u skladu sa odredbama ovog zakona (član 4.1 ZP), odnosno „Interni akt poslodavca i Ugovor o radu mogu sadržati odredbe koje definišu više prava i uslova za povoljan, od prava i uslova definisanih zakonom, osim ako ovim zakonom nije drugačije određeno“ (član 4.3 ZP).

4. Takođe, u navedenom kontekstu, treba napomenuti da je odredbom člana 56. stav 2. Zakona o radu izričito propisano da „Zaposleni ima pravo na dodatnu zaradu u procentu od osnovne zarade i to: pod stav . 2.1. 20% na sat za negu; pod stav. 2.2. 30% po satu za noćni rad; pod stav 2.3. 30% po satu za prekovremeni rad ; pod stav. 2.4. 50% po satu za rad tokom praznika; i pod stav. 2.5. 50% po satu za rad vikendom“. Oдавде, Vrhovni sud Kosova procenjuje da zaposleni, u ovom slučaju tužioci, imaju pravo na dodatnu platu od 50% po satu za rad tokom vikenda. U međuvremenu, ovde, u Republici Kosovo, kao i na dominantnom delu kontinenta, subota i nedelja su definisani kao dani vikenda , u kojima se po pravilu (u principu) ne radi, osim u slučajevima drugačije regulisano zakonom, kako je postupio i naš Zakonodavac, na gore navedeni način.

5. Što se tiče revizije optužnice u odnosu na drugog tužioca SP ., ovaj sud je istu odbacio kao nedozvoljenu. Tako je prema članu 211.2 Građanskog zakonika predviđeno da revizija nije dozvoljena u imovinsko-pravnim sporovima, u kojima se tužba odnosi na novčana potraživanja, na predaju stvari ili na ispunjenje bilo koje druge obaveze, ako vrednost predmeta spora u pogođenom delu presude ne prelazi iznos od 3000 evra. Zbog toga što je revizijska presuda drugostepenog suda zahvaćena, za isplatu dodatne zarade navedenom tužiocu (870,17-evra), a njegov zahtev ne prelazi iznos predviđen odredbom člana 211.2. ZPP- koji se razmatra za svakog tužioca posebno (nisu zajednički jedinstvene parnične stranke), pa odavde revizija u odnosu na istu nije dozvoljena i kao takvi moraju biti odbačeni.

6. Iz navedenih razloga i u skladu sa članom 222. ZPP, odlučeno je kao u dispozitivu ove presude.

**Presuda građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev. E. br. 16/2024
, od 24.04.2024**

Što se tiče revizije koju je izneo tuženi, protiv presude Privrednog suda Kosova - drugostepenog veća K.DH.SH. II. 722/23 od 26.10.2023.godine, u građanskom sporu zbog oslobađanja nepokretnosti od ljudi i stvari, Vrhovni sud Kosova je iz sledećih razloga odbio isto kao i neosnovano.

I. Okolnosti slučaja

1. Presudom Privrednog suda - Veća drugog stepena, K.DH.SH.II.722/23 od.t. 26.10.2023.godine žalba tužene je odbijena kao neosnovana i potvrđena presuda Privrednog suda – Prvostepenog veća, Opšte odeljenje KPnr 19/22 od 13.03.2022.godine, kojom je, sa I delom njene izreke, usvaja se tužbeni zahtev tužioca, dok se II delom svoje izreke obavezuje da tuženog Gazeta „ ER .“, da isprazni zgradu, tri kancelarije od ljudi i stvari, i preda tužiocu na slobodno korišćenje i to: kancelariju direktora dimenzija 7,20 mk 6,65 m = 40,68 m², kancelariju direktora za marketing dimenzija 3,36 mk 2,65 m = 8,90 m² i kancelarija za novinare 3,36 mk 3,42 m = 11,49 m², na ukupnoj površini od 61,07 m², koji objekat se nalazi na parceli P-71914059-06219- 1 ZK - P., na površini od 17,272

m2, spratnosti objekta B+. P+8, u roku od 7 dana od dana prijema ove presude, pod pretnjom prinudnog izvršenja.

2. Protiv presude Privrednog suda – drugostepenog veća, u zakonskom roku, tužena je izjavila reviziju, zbog povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava, sa predlogom da se, zbog učinjenih povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava, sa predlogom da se usvoji reviziju. kako je u predlogu navedeno, da se poništi presuda prvostepenog i drugostepenog veća Privrednog suda, da se odbije tužba kao neosnovana ili da se predmet vrati Prvostepenom veću Privrednog suda na ponovno razmatranje i ponovno odlučivanje.
3. Vrhovni sud Kosova je, nakon razmatranja spisa predmeta i presude donete u smislu odredbe člana 215. u vezi sa članom 505. ZPP, kao i nakon ocene revizijskih zahteva, našao da : Revizija tužene je neosnovana.
4. Iz spisa predmeta proizilazi da je tužilac dana 10.10.2003.godine podneo tužbu protiv tuženog zbog oslobađanja nepokretnosti, sa ostalim podacima kao u tužbenom zahtevu, odnosno kao u njenoj specifikaciji, tj. kao u dispozitivu presude Prvostepenog veća Privrednog suda. Iz čitanja

ugovora o zakupu prostorija br.124 od 20.07.1997. godine, dokazana je činjenica da je prethodnik tužioca, NP E., u svojstvu zakupodavca dao u zakup prostor i tu zgradu "2100" bivšu ulicu "KB", Priština, zakupcima "PB". „SD NS., na površini i načinu plaćanja kao u ugovoru. Iz čitanja ugovora br.155 od 28.07.1997. godine, navedeni prethodnik tužioca je u svojstvu zakupodavca dao u zakup prostor i zgradu, zakupcu "I" Sh.a u ugovoru. Ugovorom br.183 od 8.09.1997. godine, prethodnik tužioca je, kao gore, u svojstvu zakupodavca dao u zakup prostor i zgradu, kao na gore navedenoj adresi, zakupcu „STR T“ na površini i na način. plaćanje kao u ugovoru. Od čitanja aneksa ugovora o zakupu poslovnog prostora br.264 od 31.12.1998. godine , dokazana je činjenica da je navedeni prethodnik tužioca, u svojstvu zakupodavca, dao u zakup zakupcu „STR T.“, prema ovom aneksu ugovora, samo vremenski period je produžen, takođe ugovorom br od 11.02.1998. godine, takođe dat u zakup zakupcu "B." a samo je vremenski period produžen, onda je i on dat u zakup zakupcu "PJN". poslovni prostor „A“ u navedenoj ulici i adresi, na površini i u načinu plaćanja kao u ugovoru br od 6.07.1998.godine itd. Čitanjem sudskog spisa Suda u Beogradu pod brojem Fi.466/98, dokazano je da je Preduzeće "JJ&B T." je promenio naziv u „JJ-Net“.

5. Čitanjem lista parcele P-71914059-06219-1 od 25.10.2007. godine, dokazano je da se parcela pod brojem P-71914059-06219-1 pojavljuje u

nazivu Kombinata za preradu i Eksploatacija lignita i nalazi se na površini od 17272 m², šire kao u sertifikatu opisano. Iz nastavka vlasničkog lista, osnovni podaci za jedinicu sa brojem P-719114059-06219-4 od 25.10.2007. godine, au osnovnim podacima za jedinicu sa brojem P-719114059-06219-1 od 2007. godine, dokazana je činjenica da je u pl.br P-719114059-06219-1, u rubrici kulture ove parcele, nalazi se Kuća - zgrada površine 23 m² i kuća - zgrada površine 2260 m² i dvorište površine 23 m². 15012 m², u ukupnoj površini od 17 272 m². Sa čitanja geodetskog veštačenja od 28.12.2017.godine veštaka KHa, potvrđeno je da se parcela pod brojem 06219-1 vodi na ime tužioca KEK Sh.a, vrsta svojine, trenutna upotreba zemljišta, građevina, kultura, kuća, objekat na površini od 2260 m², sa okućnicom na površini od 15012 m², na ukupnoj površini od 2260 m². 17272 m², dok je tuženi imao u upotrebi deo objekta izgrađenog u kp br. 06219-1.

6. Čitanjem izvoda iz matične knjige predmeta broj 11-942/03-0235534/22 od 27.10.2022. godine , dokazano je da se parcela pod brojem P-71914059-06219-1 pojavljuje na ime Energetske korporacije. Kosovo, vrstu korišćenja parcele građevinskog zemljišta (dvorišta) površine 15012 m² i građevinsko zemljište površine 2260 m². Iz učitavanja veštačenja veštaka geodezije, navedenog od 6.12.2022. godine , zajedno sa priloženom skicom i fotografijama spornog objekta, veštak je zaključio

da je nakon izlaska na teren sporni objekat identifikovan, tj. koja je u kp.br.06219 -1 . Veštačenjem, nakon provere dokumentacije i na osnovu dokaza u katastarskom elaboratu, utvrđeno je da se radi o objektu izgrađenom na parceli br.06219/1 vrsta društvene svojine, gradsko područje, vrsta korišćenja, građevinsko zemljište, dvorište površine 15012 m², stambena zgrada površine 2260 m², ukupne površine 17272 m². Dok se, prema činjeničnom stanju na terenu, spor vodi u poslovnom objektu prostorija na prvom spratu, gde tuženi ima tri kancelarije za obavljanje delatnosti. Tuženi je imao na stvarno korišćenje deo zgrade izgrađene na parceli broj 06219-1, površine 61,07 m². Predmetni objekat je izgrađen 1999. godine, a parcela na kojoj je predmetni objekat izgrađen pre 1999. godine je evidentirana u vlasništvu tužioca, KEK Sh.a. i da izgrađeni objekat nije prikazan u katastarskim planovima niti u delu državnog geo -portala, objekat se nalazi između dva stambeno-poslovna objekta koji su povezani sa predmetnim objektom, dok se nakon geodetskih merenja stvarnih situaciji, kancelarije koje koristi tuženi, na površini od 61,07 m², su gore navedene kancelarije, kao u dispozitivu presude prvostepenog suda. Dakle, prvostepeni sud je utvrdio da je veštačenjem veštaka geodezije, uvidom na licu mesta, drugim spisima predmeta, katastarska parcela broj 06219-1, izgrađeni stambeni objekti su takođe vlasništvo tužioca, dok se sporni objekat S+1 od suterena, ovaj objekat nalazi između dva poslovno stambena objekta koji su spojeni na

predmetni objekat, dela zgrade, tuženi koristi kao kancelariju na površini od 61,07 m², a prema proceni veštaka geodezije objekti na površini od 2260 m² su u okviru parcele. br.06219 -1 KK- Priština, gde se prema posedovnom listu, stoji da je tužilja vlasnik ove parcele i objekata na njoj.

7. Prvostepeno veće Privrednog suda je, nakon sprovođenja dokaza, utvrdilo da je sporna nepokretnost, gore opisana, prema vlasničkom listu, evidentirana na ime tužioca, KEK, kao vlasnika, dakle, usvojio je kao osnovan tužbeni zahtev tužioca koji se odnosi na oslobađanje od gore navedenih nepokretnosti i odlučio kao u delu I i II dispozitiva njene presude.
8. Drugostepeno veće Privrednog suda je u žalbenom postupku u celini prihvatilo činjenično utvrđenje i pravno stanovište prvostepenog veća, ocenivši da je isti sud potvrdio činjenično stanje i pravilno primenio činjenično stanje. materijalnog prava, kada je našao da je tužbeni zahtev tužioca osnovan, iz kojih razloga je potvrdio prvostepenu presudu.

II. Ocena građanskog veća Vrhovnog suda

1. Vrhovni sud Kosova, u ovakvom stanju slučaja i u kontekstu revizijskih zahteva, ocenjuje da presude nižestepenog suda nemaju bitne povrede

odredaba parničnog postupka o kojima ovaj sud vodi računa prema na svoju službenu dužnost niti sa drugim povredama ZPP. Dispozitiv presude je jasan, u potpunosti saglasan sa obrazloženjem, dok su u obrazloženju dati potpuni i dovoljni razlozi za sve relevantne činjenice važeće za pravično suđenje ovog pravnog pitanja, pa stoga smatra da su navodi revizije u vezi sa bitnim povredama odredaba postupka i pogrešnom primenom materijalnog prava, ne mogu dovesti u pitanje presude nižestepenih sudova.

2. Vrhovni sud Kosova smatra pravičnim i zakonitim pravni stav i obrazloženje nižestepenog suda u vezi sa usvajanjem tužbenog zahteva tužioca, kao u dispozitivu presude prvostepenog veća Privrednog suda, jer ubedljive i prihvatljive razloge dao je čak i ovaj sud. Stoga i Vrhovni sud Kosova smatra da je takvo usvajanje tužbenog zahteva pravično i zakonito, tako da je unapred, iz sprovođenja dokaza, kao u spisima predmeta, dokazano da su nepokretna imovina i sporni objekti u njemu, kao što je gore opisano, prema relevantnom imovinskom listu, itd., evidentirani su na ime i vlasništvo tužioca, KEK. Dakle, odavde, pobijana presuda je rezultat pravilne primene materijalnog prava, jer, između ostalog, tuženi, iz gore navedenih razloga, predmete – sporne kancelarije navedene u prethodnom tekstu, poseduju i koriste ih bez osnova na zakonit način. validan i zakonit.

3. A kada smo već ovde, treba napomenuti da je pravo tužioca da traži vraćanje svoje nepokretnosti, od ne vlasnika, (tuženog), koji, kao što je navedeno, ovu nepokretnost drži u posedu i upotrebi bez pravnog osnova, nalazi podršku u članu 3 i članu 37.2 Zakona o osnovnim imovinsko-pravnim odnosima. Tako je odredbama člana 3. navedenog zakona predviđeno, između ostalog, da vlasniku stvari pripadaju sva vlasnička ovlašćenja (porezi), (ius utendi, fruendi et abutendi), da čuva (poseduje), koristi, raspolaže stvari i s druge strane, svako je dužan da se uzdrži od povrede prava svojine drugog lica. U međuvremenu, član 37. predviđa, između ostalog, mogućnost podnošenja tužbe za vraćanje stvari (rei vindicatio) a koja tužba nije propisana. Takođe, u smislu člana 72. navedenog zakona, proizilazi da se u konkretnom parničnom predmetu, u vezi sa posedom tuženog na spornoj nepokretnosti, ne može raditi o zakonitom posedu niti o njegovoj dobroj veri. Tužena stranka, u konkretnom parničnom predmetu, nalazi da ne postoji valjan pravni osnov za spornu nepokretnost, njeno posedovanje i korišćenje.
4. Dok, u kontekstu navoda revizije i iz gore navedenih razloga, ovaj sud ocenjuje da isto ne važi, kao što revizijski zahtev ne važi ni u vezi sa pitanjem nedostatka stvarnog aktivnog legitimiteta. tužioca, iz razloga što, dok smo ovde, treba naglasiti da za relevantnu stranku kažemo da je zaista legitimno ako je ta stranka učesnik u materijalno-pravnom odnosu

iz kojeg je spor nastao, kao što je slučaj konkretan građanski spor sa tužiocem, Kosovskom energetsom korporacijom, koja u ovoj pravnoj stvari ima aktivan stvarni legitimitet.

5. Dakle, u konkretnom slučaju, kako proizilazi iz svih spisa predmeta i izvedenih dokaza, tužilac je dokazao i pravni osnov (*iustus titulus*) u odnosu na svojinu na spornoj nepokretnosti, a time i osnova njenog tužbenog zahteva, odavde i ocena ovog suda, da je nižestepeni sud, u odnosu na ovaj sporni parnično-parnični predmet, doneo pravu i zakonitu odluku.
6. Iz navedenih razloga, revizija tužene je odbijena kao neosnovana, pa je prema odredbi člana 222. u vezi člana 505. ZPP odlučeno kao u dispozitivu ove presude.

**Presuda građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev. br. 8/2024 , od
31.01.2024**

„Vrhovni sud Kosova je prihvatio reviziju tužioca kao osnov, poništio je presude nižestepenih sudova i vratio predmet prvostepenom sudu na ponovno suđenje, jer u konkretnom predmetu, nisu dati potpuni razlozi, prava i zakonske odredbe za relevantne činjenice u vezi sa spornom nepokretnošću i u vezi sa tim ne postoji potpuna istorija dela sporne parcele br. 4322/23 na površini od 272 m², sa ostalim podacima kao u spisima predmeta, na čije ime je prethodno upisan ovaj deo sporne parcele, ako je ranije bio upisana kao društvena svojina - Opština Peć, kako je preneto i uknjiženo vlasništvo na njeno ime, po kom osnovu, od koga je i ovaj deo sporne parcele otkupljen ugovorom iz 1963. godine, tada uzimajući u obzir katastarsku evidenciju opis 1952 godine pa nadalje, za koje ne postoji odgovarajuća i potpuna izjava nižestepenih sudova.

I. Okolnosti slučaja

1. Presudom Apelacionog suda Kosova, Ac.br.871/19 od 5.06.2023.godine, tužba tužioca je odbijena kao neosnovana i potvrđena presuda Osnovnog suda u Peći C.br.566/14 od 01.4.2019. godine, čime se tužbeni zahtev tužioca odbija kao neosnovan, kojim je tražio da se dokaže da je tužilac, kao jedini naslednici pok. J.D.T., vlasnik dela kp 4322/23 upisane kao

društvena svojina, ulice i sokaci, Peć, na površini od 271 m² po veštačenju veštaka geodezije od 16.11.2016.godine, prema dimenzijama sa severne strane u dužini od 19,99m (prema susednoj parceli broj 4321/2), na istočnoj strani (prema javnom putu) u katastarskoj dužini od 13,76 m, (od tačke 1. do 418), na južnoj strani u punoj katastarskoj dužini od 19,90 m (od tačke katastra 417.418). do 404), koja je ujedno i zvanična katastarska granica u susednim parcelama i na zapadnoj strani (prema parceli). 4321/8) u stvarnoj dužini od 12,94 m (od tačke 404 do 1). U ovim dimenzijama ostvarena je puna površina od 272 m² koja se nalazi u posedu tužioca, te da je tuženi prinuđen da tužiocu prizna pravo svojine i dozvoli da se ista upiše u katastar opštine. Kancelarija u Peći na ime tužioca, u roku od 15 dana po pravnosnažnosti presude pod pretnjom prinudnog izvršenja, kao i prinuda tuženog da tužiocu da plati troškove spornog postupka.

2. Protiv presude drugostepenog suda, tužilja je izjavila reviziju, zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka, pogrešne i nepotpune provere činjeničnog stanja i pogrešne primene materijalnog prava, sa predlogom da Vrhovni sud Kosova prihvati reviziju i ukine presude nižestepenih sudova i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno suđenje.

3. Vrhovni sud Kosova je, nakon ispitivanja izrečene presude u smislu odredbe člana 215. ZPP, i nakon ocene revizijskih zahteva, kao i spisa predmeta, našao da: Revizija tužioca je osnovana.

4. Iz spisa predmeta proizilazi da je tužilac dana 10.07.2014.godine, prvostepenom sudu podneo tužbu protiv tužene opštine Peć, zbog dokaza o pravu svojine na nepokretnosti, sa podacima kao u tužbi i molbi, odnosno kao u svojoj specifikaciji. Iz presude na osnovu izjave C.br. 563/79 od 19.06.1979.godine Opštinskog suda u Peći, potvrđuje se da je JDT ., otac tužioca DT ., priznato pravo svojine na delu puta. Kat. p. . br.4322/23 ZK-Peć, na ukupnoj površini od 0.02.72 ha, ali isti nije prenet na ime tužioca u katastarskim knjigama. Ova parcela, kako je utvrdio prvostepeni sud, upisana je na ime društvene svojine, ulica i sokaka, Peć, ukupne površine 1280 m². Iz matične knjige umrlih br.16725/2011 od 14.04.2011 . godine potvrđeno je da tužilac nije jedini naslednik pok. JDT, pošto je isti iza sebe ostavio dve ćerke B.V. i A.M. koje žive u B. Tužilac tužbom traži da se dokaže da je on, kao jedini naslednik pok. D.T. , vlasnik dela k.p.br.4322 /23 0.02.72 ha, uz napomenu da su se ostali naslednici odrekli prava nasleđa u slučaju ispitivanja zaostavštine u Opštinskom sudu u Peći, koji je predmet evidentiran pod br. C.br.91/11 , odnosno rešenjem od 17.05.2011.godine, međutim, prvostepeni sud je našao da sporna parcela nije bila predmet razmatranja nasleđa.

5. Na osnovu ovakvog stanja predmeta, prvostepeni sud je našao da je tužbeni zahtev tužioca neosnovan i odlučio kao u izreci presude.
6. U žalbenom postupku, drugostepeni sud je u celini prihvatio činjenično utvrđenje i pravni stav prvostepenog suda, pa je žalbu tužioca odbio kao neosnovanu i potvrdio presudu prvostepenog suda.

II. Ocena građanskog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Polazeći od ovakvog stanja predmeta, Vrhovni sud Kosova trenutno ne može prihvatiti ovakav pravni zaključak nižestepenih sudova kao pravičan i zakonit, jer se, prema oceni ovog suda, navedene presude bave bitnim povredama odredaba zakona parničnog postupka iz člana 182.1 u odnosu na član 8. iz člana 182.2 tačka (n), dok je presuda prvostepenog suda drugo, povredom člana 182.1 u vezi sa članom 204. zakona parničnog postupka i pogrešnom primenom materijalnog prava, te da usled toga činjenično stanje nije u potpunosti dokazano i stoga ne postoje uslovi za njihovu promenu, stoga su iz tog razloga obe presude morale biti poništene i predmet vraćen na ponovno suđenje.
2. Odredbom člana 204. zakona parničnog postupka, predviđeno je da u obrazloženju presude, odnosno odluke, drugostepeni sud mora da oceni navode tužbe koji su bili od presudnog značaja za donošenje odluke.

Prema oceni ovog suda, drugostepeni sud nije u potpunosti cenio navode žalbe u smislu navedene odredbe.

3. Bitne povrede odredaba parničnog postupka sastoje se u tome što postoji protivrečnost između odredbe obrazloženja, da obrazloženje prvostepene presude ne sadrži razloge relevantnih činjenica za pravično suđenje ovog pravnog pitanja, razlozi koji su predstavljeni su nejasni i kontradiktorni. Ne postoji analiza dokaza koje je prvostepeni sud razvio u smislu člana 8 ZPP, oni nisu stavljeni u uporedni i procenjivački odnos, odvojeno i zajedno.

4. Dakle, suštinska povreda odredaba parničnog postupka leži u činjenici da je izreka presude nerazumljiva i protivrečna sama sebi i svojim razlozima, razlozi nisu dati potpuni, ubedljivi i zakoniti u odnosu na relevantne činjenice za pravično i zakonito utemeljenje ovog pravno-građanskog predmeta. U navedenom kontekstu, nižestepeni sud ne daje potpune, pravične i zakonite razloge za relevantne činjenice u vezi sa spornom nepokretnošću i, s tim u vezi, ne postoji potpun istorijat o delu sporne parcele br. .4322/23, na površini od 272 m², uz navedene podatke, nisu dati relevantni razlozi i obrazloženje na čije ime je ovaj deo sporne parcele prethodno uknjižen, ako je ranije upisana kao društvena svojina - Opština Peć, kako je preneti ili upisana na njeno ime, po kom osnovu, od

kada, ili da li je eventualno bila na ime tužioca ili njegovog pravnog prethodnika, Takođe, po kom osnovu, od koga je ovaj deo sporne parcele otkupljen ugovorom iz 1963. godine, što se nalazi u spisima predmeta (za koje nema izjašnjenja suda), zatim, posebno, imajući s obzirom na sadržinu dispozitiva presude na osnovu izjašnjenja C.br.563/79 od 19.06.1979.godine, Opštinskog suda u Peći, u kojoj se pominje i sporna parcela od 272 m², a u vezi sa kojom, takođe, nižestepeni sud, nije dao nikakav razlog, niti izjavu da je po tom vlasničkom listu, na čije ime je evidentirana sporna nepokretnost, i kako je isti evidentiran, na čije ime, po katastarskom zapisniku i dr., i pre 1979. godine, kao i na osnovu opisnog katastra od 1952. godine pa nadalje.

5. U vezi sa ovim okolnostima i relevantnim činjenicama, nižestepeni sud nije dao potpuno i pravično obrazloženje i objašnjenje, dok se u konkretnom parničnom predmetu, pored gore navedenog, mora obezbediti i kompletno veštačenje –geodezijskih relevantnih veštaka, kao i kompletan i hronološki istorijat spornih nepokretnosti, hronološke beleške od opisnog katastra pa nadalje, iz redova veštaka DGKI, u Peć ili čak iz Katastarske agencije Kosova.
6. Iz gore navedenih razloga, Vrhovni sud Kosova je ocenio kao osnovane navode revizije, koji se odnose na suštinske povrede odredaba

osporavajućeg postupka iz člana 182.2 tačka (n), člana 182.1. u vezi sa članom 204. ZPP i pogrešnom primenom materijalnog prava iz člana 184. ZPP.

7. U ponovnom suđenju, prvostepeni sud je dužan da otkloni navedene nedostatke, da izvede i oceni sve potrebne dokaze, stavljajući ih u uporedni odnos, posebno i zajedno u smislu člana 8. ZPP, radi dokazivanja sve gore navedene relevantne činjenice, koje važe za pravično suđenje ovog pravnog pitanja, od veštaka - geodetskih stručnjaka da traži punu istoriju sporne nepokretnosti, odnosno njenog dela, katastarske hronološke beleške, radi razjašnjenja gore navedenih pitanja, a zatim, uzimajući u obzir ostale izjave u reviziji, doneti pravičnu i zakonitu odluku.
8. Iz gore navedenih razloga i u prilog odredbi člana 224.2 ZPP, odlučeno je kao u dispozitivu ovog rešenja.

**Presuda građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev. br. 97/2024 ,
od 12.03.2024**

„Odredbama člana 12. Zakona o nasleđivanju, predviđeno je da ostavioca pre svih nasleđuju njegova deca i supruga. Navedena lica nasleđuju u jednakim delovima i na osnovu člana 184. Građanskog zakonika, predviđeno je da relevantno lice nije vezano rešenjem o nasleđivanju ili zaostavštini, ono bi svoja prava moglo ostvariti samo u parničnom postupku, kao što je tužilac delovao u konkretnom građanskom predmetu. Vrhovni sud Kosova je odbio kao neosnovanu reviziju tuženog podnetu protiv presude Apelacionog suda Kosova, sa sledećim brojem i datumom .

I. Okolnosti slučaja

1. Presudom Apelacionog suda Kosova, Ac.br.1387/2020 od 4.05.2023. godine, žalba tužene je odbijena kao neosnovana, dok je presuda Osnovnog suda u Peći, Filijala u Klini C.br. 35. /11 od 10.02.2020. godine, kojim je, sa I delom dispozitiva, potvrđuje se da su tužioci zakonski naslednici pok. RMR ., ranije iz Kline, koji po osnovu zaostavštine imaju pravo svojine na 1/5 idealnih delova k.p.br. 496-2, sa livadskom kulturom, na površini od 0,05,60 ha, na mestu zvanom „S.“, katastarska zona K., gde je obavezan tuženi DR ., iz O., opština I. ovom pravu priznat i dozvoljen upis svojine u Upravi za katastar, geodeziju i

imovinu u K., u ime tužilaca, u roku od 15 dana od dana opunomoćenika presude, uz pretnju prinudnog izvršenja. II delom dispozitiva, Uprava za katastar, geodeziju i imovinu dužna je da izvrši uknjižbu navedenih nepokretnosti na ime tužilaca od 1/5 idealnih delova, kako je navedeno u I delu dispozitiva. III delom dispozitiva odbija se zahtev upadača na strani tužilaca ZR . iz B. i IG . iz B., kada su tražili da se potvrdi pravo nasleđa po pravu zastupanja, nakon smrti pok. RR ., od 1/5 odnosno od 1/10 idealnih delova, kao neosnovan. Četvrtim delom dispozitiva, privremena mera doneta rešenjem C.br.35/11 od 4.11.2013. godine, ostaje na snazi do pravosnažnog okončanja postupka, a V delom dispozitiva tuženi je obavezan da tužiocima na ime troškova postupka isplati iznos od 355,00 evra, a sve u okviru. rok od 15 dana od dana pravosnažnosti presude, pod pretnjom prinudnog izvršenja.

2. Protiv presude Apelacionog suda Kosova, u zakonskom roku, tuženi je podneo reviziju, zbog pogrešne primene materijalnog prava, sa predlogom da se revizija usvoji kao osnovana, da se presude nižestepenih sudova preinače, kao i da se tužbeni zahtev tužilaca odbije kao neosnovan ili iste presude poništi, a predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno suđenje.
3. Vrhovni sud Kosova, nakon pregleda spisa predmeta i presude koja je ukinuta u smislu člana 215. ZPP, kao i nakon ocene tvrdnji navedenih u reviziji, nalazi da: Revizija tužene je neosnovana.

4. Iz spisa predmeta proizilazi da su tužioci dana 21.02.2011.godine, prvostepenom sudu, podneli tužbu protiv tuženog, zbog dokaza o pravu svojine, kojom su tražili da se dokaže da su po osnovu nasleđa vlasnici 1/5 nepokretnosti, sa podacima kao u tužbi, odnosno kao u dispozitivu presude suda prvog stepena. Prvostepeni sud je u toku postupka, sprovođenjem dokaza, dokazao da je ostavilac RR ., preminuo 11.08.1998. godine u K. Nakon smrti, ostavio je zakonske naslednike, iz prvog reda naslednika, sinove. D., J., R., R., svi R. i kćerku I.D ., rođena R. Sin ostavioca, RR. umro je 4.06.2017.godine, a ostavio sina Z.R. i devojka I.G . rođena R. Iz spisa predmeta Opštinskog suda u K. Pod brojem T.br.36 /06 i rešenja o nasleđivanju od 5.12.2006.godine, dokazano je da je pred tim sudom, predlogom tuženog,. sproveden je postupak zaostavština nakon smrti pokojnog RR. i doneto je rešenje o nasleđivanju, tako da je tuženi DR proglašen jedinim naslednikom. i na osnovu ovoga nepokretnost je upisana kao parcela 496/2 na ime tuženog, kako proizilazi iz potvrde o vlasništvu od 13.12.2010. Na ostavinskoj sednici učestvovao je i ostaviočev sin, RR ., koji je dao ostavinsku izjavu u kojoj se odriče nasledstva u korist svog brata D., tu je dakle tuženi prihvatio zaostavštinu i preneo svoj deo svome bratu, D.
5. Što se tiče testamenta koji je tuženi podneskom od 16.03.2016. godine dostavio sudu, a do tada nigde u dokumentima nije navedeno da je

ostavilac ostavio testament, a to ni u slučaju sastavljanja uverenje umrlice od strane službenog lica u Klini, kao i u slučaju ostavinskog postupka, u kom slučaju je on, tuženi, izričito odgovorio na pitanje suda da je pok. R., dok je bio živ, nije ostavio testament, niti ugovor o večnom izdržavanju i slično, kojim bi posle smrti podelio imovinu, koji je u toku postupka predočio sudu svojeručno ispisan testament u kome je potpis ostavioca od 16.08.1994. Navedeni testament sadrži i potpis tuženog D., kao primaoca imovine. Prvostepeni sud je kao osnovane ocenio navode tužioca da je testament lični akt, strogo formalan, nije sastavljen po zakonu, da ne postoji pravni osnov za potpis testamentnog naslednika (ovde tuženog), a da se testament objavljuje tek posle smrti ostavioca. U vezi sa napred naglašenim, prvostepeni sud je zapisnikom od 10.02.2020. godine ukinuo rešenje o grafološkom veštačenju potpisa ostavioca i to nakon obaveštenja predstavnika tužioca i tuženog, u ovom predmetu. s obzirom na to, slažu se da je stručnost nepotrebna. Iz izveštaja veštaka geodezije A.Th. od 6.06.2016.godine izvršena je identifikacija predmetne katastarske parcele br.496-2, površine 560 m², na šta se stranke u postupku nisu protivile. Uzimajući u obzir činjenicu da naslednu imovinu pre svih nasleđuju njihova deca i supružnik. Nasleđuju u jednakim delovima, supruga ostavioca je umrla pre njega, treba napomenuti da tužioci nisu bili obavešteni o početku ostavinskog postupka (sednice) i kao rezultat toga nisu učestvovali u njemu.

6. Prvostepeni sud je, nakon provedenih dokaza i na osnovu ovog utvrđenog činjeničnog stanja, našao da je tužbeni zahtev tužilaca osnovan, dakle, na osnovu odredaba člana 12. Zakona o nasleđivanju, člana 184. st. Zakona o nespornom postupku i dr., odlučio kao u delu I, II, III, IV i V izreke svoje presude.
7. Drugostepeni sud je u žalbenom postupku u celini prihvatio činjenične tvrdnje i pravno stanovište prvostepenog suda, ocenivši da je isti sud pravilno utvrdio činjenično stanje i pravilno primenio materijalno pravo, kada je odlučio kao u dispoziciji svoje presude.

II. Ocena građanskog veća Vrhovnog suda

1. Vrhovni sud Kosova, u ovakvom stanju slučaja, ocenjuje da presude nižestepениh sudova nisu obuhvaćene bitnim povredama odredaba parničnog postupka, o čemu ovaj sud vodi računa po službenoj dužnosti, kao ni sa povrede materijalnih prava. Dispozitiv presude je jasan, u potpunosti saglasan sa obrazloženjem, dok su u obrazloženju dati potpuni i dovoljni razlozi za sve relevantne činjenice važeće za pravično suđenje ovog pravnog pitanja, stoga smatra da je tvrdnje tužbe za povredu materijalnog prava ne mogu dovoditi u pitanje nižestepene presude.

2. Vrhovni sud Kosova smatra pravičnim i zakonitim pravni stav i obrazloženje nižestepenih sudova, u vezi sa usvajanjem tužbenih zahteva tužilaca, jer su od ovog suda dati ubedljivi i prihvatljivi pravni razlozi. Dakle, kako proizilazi iz izvedenih i sprovedenih dokaza, tužioci su zakonski naslednici ostavioca, da je ostavilac posle smrti ostavio naslednicima sinove i ćerku, kako je gore opisano, ostavio je pomenutu nepokretnost. Odredbama člana 12. Zakona o nasleđivanju, predviđeno je da ostavioca pre svih nasleđuju njegova deca i supruga (koja je umrla pre ostavioca). Navedena lica nasleđuju u jednakim delovima. U međuvremenu, ukazom o nasleđivanju T.br.36/06 od 5.12.2006.godine, Opštinskog suda u Klini, nakon smrti ostavioca RMR., ranije iz K., umrlog 11.08.1998.godine, u kojem se ističe da je ostavio navedenu parcelu iz nepokretnosti, pa se kao zakonski naslednik posle njegove smrti proglašava sin DRR. iz K., ovde tuženog, u celoj nepokretnoj imovini. U ovom ostavinskom postupku tužioci nisu bili obavešteni, uopšte nisu učestvovali u ostavinskoj sednici, u njemu su učestvovali samo njihov brat, ovde tuženi, i R.R.R, koji se odrekao svog udela. U njemu se, između ostalog, ističe da umrli - ostavilac R., nije ostavio testament nakon smrti niti bilo koju drugu ispravu o deobi imovine, niti ugovor o večnom izdržavanju, kako proizilazi iz izvoda matične knjige umrlih izdat od nadležnog organa, (član 148.1 ZPI), ali da, u vezi sa tim, ni sam tuženi, prilikom učešća na ostavinskoj raspravi i davanja nasledne

izjave, nije pozvan da činjenica da ostavilac je ostavio testament i nije naveo da ima drugih potomaka ostavioca.

3. Članom 74. Zakona o nasleđivanju propisano je da je testament punovažan ako ga je ostavilac napisao, datirao i potpisao svojom rukom ili stavio prst. Potpis mora da sadrži prezime ostavioca kao i najmanje jedno njegovo ime i mora se staviti na kraj testamenta (a ne da se tuženi potpisuje i kao naslednik, kao što se desilo u ovom slučaju). U tom kontekstu, takođe, odredbom člana 79.2 ovog zakona, predviđeno je da „lice sa svojstvom sudije ne mogu biti svedoci kada se pismeni testament sastavlja u prisustvu svedoka i sudskog testamenta, niti može sastavljaju testament prema priči ostavioca, potomci ostavioca, njegova usvojena deca i njihovi potomci, njegovi preci, njegovi usvojioci, lica po rodu. do četvrtog stepena supružnici svih ovih lica i supružnik ostavioca “.

4. S druge strane, takođe treba napomenuti da je u vezi sa ovim pitanjem, članom 184. Građanskog zakonika, predviđeno da „Lice koje nije vezano rešenjem o zaostavštini ili zaostavštini, koje smatra da prava naslednika ili legata pripadaju njemu, ta prava mogu ostvariti samo u parničnom postupku “, kako su to učinili tužioci. Članom 20. Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima je, između ostalog, predviđeno da se „Pravo svojine stiče po zakonu, po osnovu pravnog rada i nasleđivanjem“, odnosno članom 36. ovog zakona je predviđeno da se „Pravo svojine na

stvari stiče zaostavštinom u momentu otvaranja zaostavštine u zaostavštini umrlog, osim ako je zakonom nešto drugo određeno“, iako je to slučaj sa naslednicima, ovde navedene tužioce. Dakle, pošto iz izvedenih dokaza proizilazi da je ostavilac posle njegove smrti, pored sina, naslednika, ovde tuženi D., ostavio i sinove i ćerku, ovde tužiocima, koji po zakonu imaju pravo. svojine po osnovu nasleđa, na navedenoj nepokretnosti .

5. Dakle, odavde i iz napred navedenih razloga, revizija tužene je odbijena kao neosnovana, a prema odredbi člana 222. ZPP, odlučeno je kao u dispozitivu ove presude.

**Presuda građanskog veća Vrhovnog suda Kosova- Rev. br. 139/2024,
od 04.04.2024**

„U konkretnom građanskom predmetu, Vrhovni sud Kosova je našao da su ispunjeni svi zakonski preduslovi odgovornosti tuženog za naknadu štete tužioca, u skladu sa članom 154, članom 155, članom 172.1 ZOO, dakle, je odbio kao neosnovanu reviziju tužene izjavljene protiv presude Apelacionog suda Kosova Ac.br.1431/21, od 16.10.2023 .

I. Okolnosti slučaja

1. Presudom Apelacionog suda Kosova Ac.br.1431/21 dt 16.10 . 2023, žalba tužene se odbija kao neosnovana i potvrđuje se presuda Osnovnog suda u Prištini C. br od 19.10.2020.godine , kojim se I. delom svoje izreke usvaja tužbeni zahtev tužioca kao osnovan i tuženi je prinuđen da tužiocu nadoknadi materijalnu štetu koju je pretrpeo u njegovoj kući, od d. 24.04.2012.godine, usled eksplozije glavne vodovodne cevi i to; a) Na ime oštećenja nameštaja i inventara: Prva soba levo od hodnika, dva kreveta i dva tepiha, druga soba, dva kreveta, plakar, posuđe, treća soba, dva tepiha, jedan orman, četvrta soba, tri kreveti, plakar, tepih, kuhinjski i kuhinjski elementi, sve u iznosu od 3.470,00 evra. b). Na ime zanatskih građevinskih radova (unutrašnjih) u podrumu - uklanjanje starog poda, nabavka materijala i sanacija oštećenog poda, habanje, uklanjanje i

čišćenje dela zida od stare oštećene boje i nabavka materijala i farbanje zidova i plafona bojom, sve u iznosu od 1.483,20 evra. c). Na ime štete na elektroopremi kao što su: bojler, tri frižidera, električni šporet, električna metla, električni grejač i laptop, sve u iznosu od 2.940,00 evra. II delom izreke, tuženi je obavezan da tužiocu isplati ukupan iznos od 7.893,20 evra, na ime materijalne štete ocenjene kao u tački I izreke presude, sa kamatom u visini koju plaća domaće banke, za sredstva fiksna na godinu dana, bez određene destinacije, počev od 19.10.2020. godine kada je presuda primljena, do konačne isplate i troškova postupka u iznosu od 914,00 evra, a sve u roku od 15 dana od dana prijema presude, pod pretnjom izvršenja.

2. Protiv presude drugostepenog suda, u zakonskom roku, tuženi je izjavio reviziju zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava (uključujući i tvrdnje o činjeničnom stanju), s predlogom, kako se u njemu navodi, da Vrhovni sud Kosova usvoji reviziju kao osnovanu i argumentovanu i da nakon sprovođenja dokaza donese rešenje kojim menja odluku br. 1431/21 Apelacionog suda Kosova.
3. Vrhovni sud Kosova je, nakon što je ispitao spise predmeta, revizijske zahteve i odbačene presude u skladu sa članom 215 ZPP, našao da: Revizija tuženog je neosnovana.

4. Iz spisa predmeta proizilazi da je tužilac protiv tuženog dana 21.12.2012.godine podneo tužbu kojom je tražio da se tuženi prinudi da tužiocu, na ime naknade materijalne štete, plati iznosi kao u odredbi presude prvostepenog suda, sa ostalim podacima kao u tužbenom zahtevu, odnosno kao u njenoj specifikaciji . Prvostepeni sud je, na osnovu čitanja službene beleške 07-15177 od 30.04.2012.godine, koju je izdala Opština Priština, inspektori Ministarstva zdravlja, utvrdili da je 24.04.2012 . Opštinskog centra za informisanje i hitno uzbunjivanje, izašli su na teren i utvrdili da je u ulici „Gazmend Zajmi“, pored kuće F.V. , došlo je do pucanja glavne cevi vodovoda Fi -350 širine, u kom slučaju su površine kuće, odnosno prizemlje vlasnika R.F., ovde tužiocu, u velikoj meri su poplavljeni. Prilikom sagledavanja i fotografisanja situacije, procenjeno je da je prizemlje kuće širine 140 m², sa četiri sobe i hodnikom, potpuno oštećeno od poplava. U prisustvu vlasnika kuće, izvršili su procenu sledeće materijalne štete: centralno grejanje - bojler sa pripadajućom opremom - 1.500,00 evra, hodnik širine 6 k 2m - frižider, električni šporet, pod i električni usisivač - 700,00 evra, prva soba, 2 spavaće sobe, polica, 2 tepiha, grejanje - 1.000,00 evra, šporet na struju, grejanje, pod - 1.700,00 evra, treća soba: laptop, 2 tepiha, polica, podno grejanje - 1.100,00 evra, četvrta soba: kuvalo za vodu, frižider, tri fioke, polica, 2 tepiha, kuhinjski elementi - 2.500,00 evra. Takođe, iz iste

službene zabeleške, na licu mesta se konstatuje da je šteta nastala usled eksploziranja vodovodne cevi, što u ovom slučaju nadgleda tuženi.

5. Veštačenjem veštaka građevinarstva, od 15.03.2019.godine , od strane veštaka SB., utvrđeno je da je uzrok materijalne štete urušavanje vodovodne cevi za dovod vode za piće, poprečne dimenzije Fi 350 mm. leži na zemlji duž ulice "Rexhep Mala " u Prištini, naselje Aktaš I, dok je ukupna šteta prouzrokovana poplavom u kući s. tužiocima, iznosi 4.953,20 evra, sa ostalim podacima navedenim kao u veštačenju ovog veštaka. Iz veštačenja veštaka elektrotehnike ZB od 24.03.2019.godine i dopunskog mišljenja istog, u sednici od 23.07.2019.godine proizilazi da je ukupna šteta na elektro opremi 3.983,00 eura. Na predlog tuženog, prvostepeni sud je doneo dokaze sa veštačenjem iz oblasti građevinarstva, koje je radila grupa veštaka dr. CC., dr. A.D. i Mr.sc. AM ., od 22.01.2020. godine , iz čega proizilazi da je usled pucanja cevi došlo do oticanja vode pod pritiskom, u kom slučaju je poplavljen podrum stambene zgrade vlasnika R.F., - tužioca. U slučaju poplava vode u kući tužioca, pričinjene su navedene štete i zaključak grupe veštaka je da je šteta pričinjena na kući tužioca u iznosu od 4.953,20 evra, kako je i veštačenjem utvrđeno dana 15.03.2019.godine, od strane veštaka građevine SB. Takođe, na predlog tužene, sud je izdao dokaze sa veštačenjem iz oblasti elektrotehnike, koje je izradila grupa veštaka prof.dr.GP. UK . i Mr.sc. Napomena, od 30.07.2020 . godine, kao i

njihovo dopunsko obrazloženje, u sednici od 8.10.2020. eksplozija cevovoda za vodosnabdevanje naselja, navedeno u veštačenju, a navedeno je na visini od 2.940,00 evra.

6. Na osnovu ovog dokazanog činjeničnog stanja, prvostepeni sud je našao da je tužbeni zahtev tužioca zasnovan na odredbama člana 172., člana 154., člana 155. i dr. Zakona o obligacionim odnosima, isti je usvojio i odlučio kao u dispozitivu svoje presude.
7. Drugostepeni sud je u žalbenom postupku potvrdio prvostepenu presudu, jer je u celini usvojio činjenično utvrđenje i pravni stav prvostepenog suda, ocenivši da je isti sud pravilno i pravično potvrdio činjenično stanje. način primenio materijalno pravo, kada je našao da je tužbeni zahtev tužioca osnovan, pa je odlučio kao u dispozitivu presude.

II. Ocena građanskog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Vrhovni sud Kosova, u ovakvom stanju građanskog pravnog predmeta, ocenjuje da presude nižestepeni sudova nemaju bitne povrede odredaba parničnog postupka i materijalnog prava, o čemu ovaj sud vodi računa po službenoj dužnosti. Dispozitiv presude je jasan, u potpunosti saglasan sa obrazloženjem, dok su u obrazloženju dati dovoljni razlozi za sve

relevantne činjenice valjane za pravično suđenje o ovom pravnom pitanju, pa stoga smatra da su revizijski zahtevi u vezi sa navodnim povredama materijalnog i procesnog prava (koje nisu dovoljno precizirane), ne mogu dovesti u pitanje presude nižestepenih sudova.

2. Po oceni Vrhovnog suda Kosova, drugostepeni i prvostepeni sud su pravilno primenili odredbe materijalnog prava, kada su našli da je tužbeni zahtev tužioca osnovan i obavezali tuženog da mu nadoknadi štetu pričinjenu njegovom domu, na gore navedeni način i vreme, u iznosu koji je overen od strane prvostepenog suda, sprovođenjem dokaza kao što su relevantno veštačenje i sa drugim dokazima materijala i dokumenata koji se nalaze u spisima ovog predmeta i kao u dispozitivu presude prvostepenog suda.
3. U ovakvom stanju građansko -pravnog predmeta, treba napomenuti da je odredbom člana 154. Zakona o obligacionim odnosima predviđeno da; „ko drugome prouzrokuje štetu dužan je da mu nadoknadi, ako ne dokaže da je šteta nastala bez njegove krivice”, odnosno „štetu od predmeta ili od delatnosti iz koje proizilazi povećan rizik od štete po okrug. bez obzira na krivicu“. Tužilja je u konkretnom slučaju uspela da dokaže da joj je tužena, na gore opisani način, pričinila materijalnu štetu, kao i da je ista odgovorna za njenu naknadu, pa odavde i ovaj sud ocenjuje da su sudovi nižestepenog, u prilog odredbi člana 154, člana 155, člana 172.1 ZOO,

pravilno primenio materijalno pravo kada su našao da je tužbeni zahtev tužioca osnovan i da je u tom pogledu njihova odluka pravična i zakonita. Ovo iz razloga što su, ocenjuje ovaj sud, da su u konkretnom slučaju ispunjene sve pretpostavke odgovornosti za naknadu štete od strane tuženog, kao što su postojanje subjekata obligacionog odnosa i odgovornosti za pričinjenu štetu, oštećenog i uzrok štete, štetna činjenica iz koje šteta proističe, postojanje pričinjene štete, uzročna veza i dr., koji su kumulativno ispunjeni, dakle, odavde i odgovornost tuženog za naknadu štete tužiocu. Takođe, između ostalog, odredbama člana 185. istog zakona, predviđeno je da je odgovorno lice dužno da povрати stanje koje je postojalo pre nastanka štete, odnosno ako se uspostavljanjem pređašnjeg stanja ne izbegne šteta. u celini, ili nije moguće vratiti pređašnje stanje, odgovorno lice je dužno da obezbedi novčanu naknadu za preostalu štetu, odnosno sud utvrđuje da će isplatiti oštećenom odgovarajući novčani iznos na ime naknade štete, kakav je konkretan građanski pravni slučaj. Takođe, povodom tvrdnji revizije (str. 1. i 2.), u vezi pogrešne provere činjeničnog stanja, treba napomenuti da se odredbom člana 214.2 ZPP „Revizija ne može podneti zbog nalaza o pogrešno i nepotpuno činjenično stanje“.

4. Iz napred navedenih razloga, a u prilog članu 222. ZPP, odlučeno je kao u dispozitivu ove presude.

**Presuda građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev. br. 169/2024 ,
od 18.04.2024**

„Vrhovni sud Kosova je, povodom građanskog spora o jubilarnim zaradama, odbio reviziju tužioca izjavljenu protiv presude drugostepenog suda, kao neosnovanu, budući da je u relevantnom periodu, kao i u spisima predmeta (i kako sledi) nije bio na snazi ni Opšti kolektivni ugovor ni Sektorski kolektivni zdravstveni ugovor.

I. Okolnosti slučaja

1. Presudom Apelacionog suda Kosova Ac.br.1883/22 od 24.01.2024.godine tužba tužioca je odbijena kao neosnovana, dok je presuda Osnovnog suda u Gnjilanu br.251/2019 od 3.12.2021.godine , kojim se delom I svoje izreke odbija tužbeni zahtev tužioca u celini kao neosnovan, kojim je tražio da se tuženi prinudi, da se tužilac na ime tri plate. jubilarnu nagradu da mu isplati iznos od 1.830,93 evra, kao i tri mesečne zarade za odlazak u penziju, u iznosu od 1.830,93 evra, sa kamatom od 8% počev od 28.03.2019.godine, kao dana podnošenja tužbe do konačne isplate, kao i da naknadi troškove postupka, a sve u roku od 7 dana od dana pravnosnažnosti presude. Drugim delom svoje izreke odlučio je da svaka stranka snosi svoje troškove postupka.

2. Protiv presude drugostepenog suda tužilja je u zakonskom roku izjavila reviziju zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava, sa predlogom da se, kako je u njoj navedeno, da se revizija usvoji, i da se poništi presuda drugostepenog suda i gorenavedena presuda prvostepenog suda, a stvar vraća prvostepenom sudu na ponovno suđenje.
3. Tužena je dostavila odgovor na reviziju, kojim se protivi revizijskim tvrdnjama, predlažući da se isti odbiju kao neosnovani.
4. Vrhovni sud Kosova je nakon razmatranja pobijane presude i spisa predmeta po odredbi člana 215. Građanskog zakonika, kao i revizionih zahteva, našao da je: Revizija tužioca neosnovana.
5. Iz spisa predmeta proizilazi da je tužilac protiv tuženog dana 28.03.2019. godine podneo tužbu zbog isplate tri jubilarne zarade u iznosu od 1.830,93 evra i prateće isplate nakon penzionisanja u iznosu od 1.830,93 evra. sa drugim podacima kao u tužbenom zahtevu. Tužilac je bio u radnom odnosu kod tuženog od 1979. godine do 25.05.2018. godine, kada je penzionisan, po zakonu, zbog navršenih godina starosti. Na dan odlaska u penziju, 25.05.2018.godine, nije postojao ugovor ili drugi zakonski i podzakonski akt koji je predviđao pravo podnosioca zahteva

na jubilarnu nagradu i pravo na poslednje tri mesečne zarade zbog odlaska u penziju, jer je KPK, koji stupio na snagu 1.01.2015.godine, prestao da važi 1.01.2018.godine, dok je tužilac u penzija je izašla 25.05.2018, a KKS za zdravstvo je stupio na snagu 11.06.2018 i isti nije predvideo njihovo retroaktivno dejstvo.

6. Dakle, upoznati smo sa relevantnom činjenicom da je Opšti kolektivni ugovor Kosova stupio na snagu 1.01.2015.godine i da je isti imao vremenski produženje primene do 31.12.2017 . U međuvremenu, članom 90. stav 4. Zakona o radu, predviđeno je da se „Kolektivni ugovor može zaključiti na određeno vreme koje nije duže od tri (3) godine“. Dakle, kako proizilazi iz tužbe, pravni osnov svog zahteva, tužilac je podržao gore navedeni Opšti kolektivni ugovor Kosova, uvezan i potpisan od strane organizacija poslodavaca (Privredna komora Kosova, Kosovska poslovna alijansa), zaposleni Organizacije (Savez nezavisnih sindikata Kosova) i Vlada Kosova. Dakle, pomenuti Kolektivni ugovor je donet na određeno vreme, a isti je nakon 31.12.2017. godine prestao da se primenjuje i istekao mu je rok i nije zaključen novi ugovor na osnovu kojeg bi se mogle tražiti jubilarne zarade. Privredna komora Kosova, kao socijalni partner, potpisnik MPKK-a, dana 15.09.2017.godine, uz obaveštenje br.prot.392, obavestila je Ministarstvo rada i socijalnog staranja o povlačenju iz sprovođenja Opšteg Kolektivni ugovor.

7. Prvostepeni sud je, polazeći od ovakvog stanja predmeta, našao da je tužbeni zahtev tužioca neosnovan, pa je tužbeni zahtev tužioca odbio i odlučio kao u dispozitivu presude.
8. Drugostepeni sud je u žalbenom postupku prihvatio činjenično utvrđenje i pravno stanovište prvostepenog suda, ocenivši da je pravilno utvrdio činjenično stanje i pravilno primenio materijalno pravo, kada je našao da je tužbeni zahtev tužioca neosnovan, pa je tužbu tužioca odbio kao neosnovanu i potvrdio presudu prvostepenog suda.

II. Ocena građanskog veća Vrhovnog suda Kosova.

1. Polazeći od ovakvog stanja predmeta, Vrhovni sud Kosova prihvata kao osnovan pravni stav prvostepenog i drugostepenog suda u pogledu odbijanja tužbenog zahteva tužioca, budući da su presude prvostepenih sudova nisko ne spadaju u bitne povrede odredaba parničnog postupka o kojima revizijski sud u smislu člana 215. ZPP stara po službenoj dužnosti i da dati su dovoljni razlozi koje i ovaj sud prihvata.
2. Vrhovni sud Kosova ocenjuje da su dve navedene presude, u vezi sa odbijanjem tužbenog zahteva tužioca, pravilno primenile materijalno pravo kada su utvrdile da je tužbeni zahtev tužioca neosnovan, jer zaista ne postoji pravni osnov da tužioci budu isplatio tri zarade jubilarne

nagrade i tri naknadne zarade po odlasku u penziju, jer je Opštim kolektivnim ugovorom na osnovu kojeg tužilac smatra da ima pravo na pravo na ove tražene zarade nije bilo na snazi, bilo je na snazi od 1.01.2015.godine i konačno do 31.12.2017.godine, dok je tužilac penzionisan 25.05.2018.

3. Odredbom člana 52. navedenog Kolektivnog ugovora (nije na snazi) bilo je, između ostalog, predviđeno da u vezi sa „Jubilarnim nagradama“ zaposleni ima pravo na jubilarnu nagradu i da za 10 godina neprekidnog rada iskustvo kod poslodavca poslednje, u vrednosti jedne njegove plate, za 20 godina staža, u vrednosti dve njegove mesečne plate, za 30 godina staža, u vrednosti od tri mesečne plate od njegova, koja se nagrada isplaćuje u roku od mesec dana“ i u navedenom kontekstu, dakle, po navršenju godine jubileja, nastaje i pravo, koje ako nije dobrovoljno ispunjeno u roku od mesec dana, nastaje pravo da zahteva svoju sprovođenje u sudu, u kom slučaju, ovde, ne postoji rok za podnošenje zahteva, ali ako prođe rok od tri godine, koji je rok zastarelosti ovih zahteva (prema relevantnom zakonu) i s druge strane. nastupa zastarelost, ako je tužba podneta posle roka od tri godine od trenutka kada je protekao mesec dana od rođenja potraživanja, potraživanje je zastarelo i ne može se sprovesti u sudskom postupku.

4. Dok je odredbom člana 2. Zakona o radu predviđeno da se „odredbe ovog zakona primenjuju na zaposlene i poslodavce u privatnom i javnom sektoru u Republici Kosovo“. Odredbom člana 90. stav 4. ovog zakona propisano je da se „Kolektivni ugovor može zaključiti na određeno vreme u trajanju od najviše tri (3) godine“. Dok je svojim stavom 5. predviđeno da se „Kolektivni ugovor primenjuje na one poslodavce i zaposlene koji preuzimaju obaveze definisane tim Kolektivnim ugovorom“, što ovde, u ovoj pravnoj stvari, nije slučaj, dok je Kolektivni ugovor. Sporazum nema retroaktivno dejstvo. Takođe, odredbama navedenog zakona nije predviđeno pravo radnika na isplatu jubilarne nagrade i naknadne zarade za starosnu penziju. Međutim, odredbom člana 77. istog zakona, predviđeno je da se starost i prevremena penzija uređuju posebnim zakonom. Odavde i sticajem okolnosti, činjenica kao i gore navedenih razloga, Vrhovni sud Kosova ocenjuje da su nižestepeni sudovi pravično primenili materijalno pravo, istina, u konkretnom građansko-pravnom slučaju. godine, iz napred navedenih razloga, ne postoji pravni osnov da tuženi tuženi isplati tužene jubilarne zarade, te se odavde i u navedenom kontekstu revizijski zahtevi. nestabilan.

5. Iz navedenog i u prilog odredbe člana 222. ZPP, odlučeno je kao u odredbi ove presude.

**Presuda građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev. br. 304/2024,
od 16.07.2024**

"Odluka Apelacionog suda Kosova Ac.br.2842/21 od 30.04.2021. godine doneta je uz bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz člana 182.2 tačka n), člana 182.1 u vezi sa članom 92, član 93, član 99, član 102, član 103, član 110, član 204 , itd ., ZPP, kao i suprotno članu 31. Ustava Republike Kosovo i članu 6.1 Evropske konvencije o ljudskim pravima , dakle, iz sledećih razloga, reviziju tužioca bilo je potrebno prihvatiti kao temeljnu i stvar vratiti Apelacionom sudu na odlučivanje po prigovoru tužioca.

I. Okolnosti slučaja

1. Rešenjem Apelacionog suda Kosova Ac.br.2842/21 od 30.04.2021.godine, žalba advokata N.H., od strane P, u ime tužioca H.Gj , odbačena je kao nedozvoljena. iz sela S., Opština D., na rešenje Osnovnog suda u Prištini - Opšte odeljenje, C.br.1013/16 od 3.11.2020.godine, kojim se smatra da je tužbeni zahtev tužioca H. .Gj .
2. Protiv odluke drugostepenog suda, u zakonskom roku, tužilja je izjavila reviziju, zbog povrede odredaba osporavajućeg postupka i pogrešne

primene materijalnog prava, sa predlogom kako je u njemu navedeno. godine, usvojiti kao temeljno ponavljanje postupka (razmišljanje o reviziji) i preinačiti odluku prvostepenog suda C.br.1013/16 od 3.11.2020. i odluku drugostepenog suda Ac. .br.2842/21 od 30.04.2021. godine, tako da za suđenje u ovom predmetu prvo treba poslati pozive za sjednicu na njegovu adresu.

3. Vrhovni sud Kosova, nakon razmatranja odluke koja je oduzeta u smislu odredbe člana 215. u vezi sa članom 230. ZPP, spisa predmeta i nakon ocene revizijskih zahteva, nalazi da: Revizija tužioca je fundamentalno.
4. proizilazi da je tužilac H.Gj. iz sela S., Opština D., preko advokata N.H., iz Prištine, (tužba zapečaćena i potpisana od strane advokata), protiv tuženog KEDS, sa sedištem u Prištini, podneo je tužbu dana 05.05.2016. Osnovni sud u Prištini, zbog poništenja rešenja o prestanku radnog odnosa, sa ostalim podacima kao u tužbenom zahtevu, odnosno kao u spisima predmeta. Prvostepeni sud je, u vezi sa ovim predmetom, odredio pripremnu ročište za 3.11.2020.godine, na kojoj je konstatovao da se niko nije izjasnio u ime tužioca, upR.Kos činjenici da je punomoćnik tužioca (navedeni advokat) je redovno pozvan, međutim, izostanak nije opravdao, pa je, pozivajući se na član 409. stav 1. ZPP, odlučio kao u

dispozitivu ožalbenog rešenja, a zatim protiv ovog rešenja, advokat N.H. podnio je žalbu, od strane P.

5. U ovakvom stanju predmeta, prvostepeni sud je našao da su se stekli uslovi da se tužbeni zahtev tužioca smatra povučenim, pa je, pozivajući se na odredbu člana 409.1 Zakona o postupku u sporu, odlučio kao u dispozitivu. svoje presude.
6. Drugostepeni sud je u žalbenom postupku, nakon što je ispitao dopuštenost žalbe, ocenio da je u konkretnom slučaju žalbu podnijelo lice koje nije bilo ovlašteno da preduzme takvu radnju, jer u spisima predmeta nije bilo nikakvog pismenog ovlašćenja ili izjave tužioca, koja bi dokazala da je tužilac H.Gj , ovlastio advokata N.H, da ga zastupa u ovom spornom predmetu . Također, takvo ovlašćenje nije priloženo ni prilikom podnošenja pritužbe. Na osnovu ovih činjenica, Apelacioni sud Kosova je došao do zaključka da je tužbu advokata N.H podnelo neovlašćeno lice, pa je na osnovu člana 92.1, člana 93.1, člana 186.3 Građanskog zakonika odlučio kao u odredbi svoje presude.

II. Ocena građanskog veća Vrhovnog suda Kosova

1. U ovakvom stanju slučaja, Vrhovni sud Kosova trenutno ne može da prihvati zaključak i pravni stav drugostepenog suda, jer je po oceni ovog suda odluka drugostepenog suda doneta suštinski. povreda odredaba postupka osporava iz člana 182.2 pn), člana 182.1 u vezi sa članom 92, članom 93, članom 99, članom 102, članom 103, članom 110, članom 204, itd., ZPP, dakle, bilo neophodno da se ovakva odluka odbije i predmet vrati drugostepenom sudu na odlučivanje po žalbi tužioca izjavljenoj protiv navedenog rešenja prvostepenog suda. Ovo iz razloga što je, između ostalog, prema članu 92.1 ZPP, određeno da „Stranka daje ovlašćenje za zastupanje pismeno ili usmeno u zapisniku sudu“, odnosno prema članu 93.1. istog zakona, utvrđeno je da "ja sam ovlašćenik dužan dati punomoćje prilikom vršenja prve radnje u postupku". Međutim, drugostepeni sud je, kako je gore istaknuto, utvrdio da nije naišao ni na kakvo pismeno ovlašćenje ili izjavu tužioca koja bi dokazala da je tužilac ovlastio navedenog advokata, da ga zastupa u ovom spornom predmetu i da takvo ovlašćenje mu nije priloženo ni u slučaju izvršenja žalbe. Međutim, kao što se vidi iz spisa predmeta, tužbu tužioca od 05.05.2016. godine prvostepenom sudu je predočio advokat N.H., iz P., a u uvodu tužbe je navedeno da je tužilja zastupana. od strane advokata N.H., koji je takođe zapečatio i potpisao tužbu za tužioca. Polazeći od ove činjenice, prvostepeni sud je povodom zakazivanja pripreme sjednice od 3.11.2020. godine pozvao samo advokata tužioca i dalje zaključio da

ovlašteno lice nije prisustvovalo istoj sjednici tužioca, iako je redovno pozvan, nije opravdao svoj izostanak, pa je u skladu sa članom 409.1 SL odlučio kao u svojoj odluci, odnosno smatrao je da je tužba tužioca povučena, au međuvremenu da , u slučaju žalbe protiv ovog rešenja, u ime tužioca, od strane advokata N.H., drugostepeni sud, iz gore navedenih razloga, istu odbacuje kao nedozvoljenu jer ju je iznijela neovlaštena osoba, a za ovu pravnu neusklađenost , nadležni sudovi nisu dali potpune, ispravne i pravične razloge koji nisu u skladu sa navedenim zakonskim odredbama. Tako je i odredbom člana 110.1 ZPP-a predviđeno da se „Tužba, odgovor na tužbu, poziv za sjednicu..., dostavlja lično stranci, njenom zakonskom zastupniku ili punomoćniku s. punomoćje...,” koje, u konkretnom slučaju, nije postupilo u skladu sa ovom zakonskom odredbom, a ukoliko se utvrdi da njegov advokat nije imao odgovarajuće ovlaštenje za zastupanje, onda je, nužno, potrebno lično pozvati tužioca na ročište, odnosno sud najnižeg stepena mora postupiti u skladu sa gore navedenim zakonskim odredbama. Između ostalog, ovo je bila i obaveza nižeg suda, da vodi računa o principu kontradiktornosti i „jednakosti stranaka“, pri čemu se svakoj stranci mora dati mogućnost da iznese svoj slučaj pod uslovima koji ne odgovaraju doveo ga u neravnopravan položaj sa protivničkom stranom. Dakle, u navedenom kontekstu, svaka pritužba mora biti ispitana u prilog članu 31. Ustava Republike Kosovo i članu 6.1. Evropske konvencije o

ljudskim pravima, koji je u konkretnom slučaju postupio protiv onoga što je istaknuto. gore.

2. Iz naglašenog je jasno da u konkretnom građansko-pravnom slučaju nižestepeni sud nije postupio u skladu sa navedenim zakonskim odredbama. Kada smo ovde, moramo uzeti u obzir činjenicu da Vrhovni sud Kosova, u vezi sa gore navedenim slučajem iu gore navedenom kontekstu, između ostalog, i prema članu 215 ZPP, ima dužnost da pravilno zastupa strana da vodi računa po službenoj dužnosti, da se za sada, po zakonu, ne može utvrditi da je tužilac pravilno zastupan.
3. Dakle, iz gore navedenih razloga, Vrhovni sud Kosova je ocenio kao osnovane navode revizije, koji se odnose na bitne povrede odredaba osporavajućeg postupka .
4. Prilikom vraćanja na posao, drugostepeni sud mora izbjeći gore navedene povrede, odlučiti u vezi sa pritužbom tužioca, oceniti sve žalbene navode, kao i relevantne činjenice, za suđenje ovog pravnog pitanja i potom donijeti pravednu odluku. i pravni.
5. Iz navedenog iu prilog odredbi člana 223.1 ZPP, odlučeno je kao u izreci ovog rešenja.

**Presuda građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev. br. 316/2024,
od 29.07.2024**

“Vrhovni sud Kosova je prihvatio reviziju tužene i ukinuo presudu drugostepenog i prvostepenog suda i vratio predmet na ponovno suđenje, prvostepenom sudu. Dakle, jer je, između ostalog, u dispozitivu presude prvostepenog suda (kao glavnom, središnjem dijelu presude) odlučeno o naknadi nepokretne imovine tužilaca, međutim, u njoj, ne identifikuje, ne navodi parcele pojedinačno u svim relevantnim spornim katastarskim evidencijama, njihov katastarski broj, imovinski list, poimenično mesto, površine, kulturu, klasu i druge podatke, o kojima se sporno pitanje radi, stoga se postavlja pitanje postavljeno za koje parcele je određena naknada itd., kao i zbog drugih relevantnih povreda odredaba ZPP, istaknutih posebno u obrazloženju svoje odluke, odlučio kao gore “.

I. Okolnosti slučaja

1. Presudom Apelacionog suda Kosova, Ac.br.171/21 od 13.05.2024.godine, tužba tužene Opštine Podujevo je odbijena kao neosnovana, a presuda Osnovnog suda u Prištini, Ogranak Podujevo C. .br.559/2012 od 7.12.2020. godine, kojim se tužbeni zahtev tužilaca usvaja kao osnovan i tuženi se primorava da tužiocima

nadoknadi štetu, odnosno naknadu imovine oduzete za potrebe izgradnje puta u naselju. selo Dobërdol, Opština Podujevo i njoj: - Na ime imovine koja nije eksproprisana - bez naknade u iznosu od 16.992,00 evra, - Na ime štete pričinjene voćkama i šumskim stablima u iznosu od 4.710,00 evra, u ukupno u iznosu od 21.702,00 eura. Tuženi je dužan da tužiocima isplati odobreni iznos sa zakonskom kamatom koju su platile komercijalne banke Kosova, za sredstva deponovana tokom godinu dana, bez određenog odredišta , počevši da se obračunava od dana donošenja presude, od dana 7.12.2020.godine, do konačne isplate, kao i osporenih troškova postupka u iznosu od 2.172,40 eura, u roku od 15 dana od prijema presude pod prijetnjom nasilnog izvršenja.

2. Protiv presude drugostepenog suda tuženi su izjavili reviziju zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava, sa prijedlogom da se revizija odobri, da se osporene presude preinače odn. da ih poništi, a predmet se vraća prvostepenom sudu.
3. Nakon razmatranja brisane presude u skladu sa članom 215. ZPP, revizionih zahteva i dokumentacije predmeta, Vrhovni sud Kosova je našao da: Revizija tuženog je suštinska.

4. Iz spisa predmeta proizilazi da je tužilac, dana 31.12.2012. godine, prvostepenom sudu podneo tužbu protiv tužene Opštine Podujevo, zbog naknade štete, sa podacima kao u tužbi v. tužbu, odnosno kao u specifikaciji tužbe. Prvostepeni sud je saslušao svjedoka Sh.L., koji je u to vreme bio rukovodilac projekta, u svojstvu ovlaštenog radnika okrivljenog, koji je, između ostalog, izjavio „koliko se sjećam, 2007. godine. izgradnja puta je završena, ali je naglasio da se ne sjeća tačnog datuma završetka, njegova izgradnja je urađena u saradnji sa zajednicom koja je takođe novčanim sredstvima KFORI-a i Opštine Podujevo učestvovala u izvođenju radova. u izgradnji i asfaltiranju ovog puta nismo imali nikakvih prepreka ni od stanara ni od vlasnika nekretnina. Koliko se sjećam, Opština nikada nije vršila eksproprijaciju imovine prilikom izgradnje puteva na cijeloj teritoriji opštine, u ovom slučaju ni izgradnje ovog puta.” Međutim, prvostepeni sud je naglasio da se ovom svedoku ne veruje jer je to suprotno drugim dokazima, kao što je ugovor o asfaltiranju puta u selu Dobërdol dt. 27.11.2007.godine i Izveštaj o tehničkom prijemu za radove izvedene dana 12.03.2009.godine, te kao rezultat toga spadaju radovi na izgradnji asfaltiranja puta koji je prošao kroz sporne parcele (kao u geodetskom veštačenju), započeli su nakon potpisivanja ugovora između tuženog i izvođača radova KNPSH „Papenburg + Adriani “ dt. 27.11.2007.godine i završen

12.03.2009.godine kada je izvršen tehnički prijem radova od strane komisije tuženog, u kojoj je navedeni svjedok bio član komisije. S obzirom da je površina spornih parcela zahvaćena prilikom izgradnje puta bila nedefinisana, prvostepeni sud je dodijelio veštačenje veštaka geodezije Xh.F., sačinjeno 15.07.2020 u njemu je navedeno da su k.č. br. kao u veštačenju i mernoj skici), imaju površinu od 1062 m², koju im je, prema njenim riječima, uzeo tuženi, (bez prethodnog sprovedenog postupka eksproprijacije), zatim u vezi sa ovim oblasti, izdao pismeno veštačenje od 09.08.2020.godine veštaka procene nepokretnosti, S.B, koji je dao procenu za površinu nepokretnosti od 1062 m² i za vrijednost voćaka i šumskih stabala, u iznosu od 16.992,00 eura, odnosno u iznosu od 4.710,00 eura, ukupno u iznosu od 21.702,00 eura.

5. Na osnovu ovakvog stanja predmeta, Osnovni sud je našao da je tužbeni zahtev tužilaca osnovan, pa na osnovu člana 154., člana 158. ZOO, člana 13. Zakona o izmenama i dopunama Zakona o Eksproprijacija (SL br. 46 od 22. novembra 1986. godine) i dr . odlučila je kao u dispozitivu svoje presude.
6. U žalbenom postupku, drugostepeni sud je u potpunosti prihvatio činjenično utvrđenje i pravno stanovište prvostepenog suda, pa je

žalbu tuženog odbio, dok je presudu prvostepenog suda potvrdio i odlučio kao u dispoziciju svoje presude.

II. Ocena građanskog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Polazeći od ovakvog stanja predmeta, Vrhovni sud Kosova trenutno ne može prihvatiti ovakav pravni zaključak nižestepenih sudova kao pravičan i zakonit, jer su, prema oceni ovog suda, navedene presude donete uz bitnu povredu zakona. odredbe parničnog postupka iz člana 182.2 tačka (n) i člana 182.1 se odnose na član 8. ZPP, dok se presuda drugostepenog suda sa povredom iz člana 182.1 odnosi na član 204. odnosno člana 214.1 tačka b) od ZKP-a i uz pogrešnu primenu materijalnog prava, te da kao rezultat toga činjenično stanje nije u potpunosti dokazano i stoga ne postoje uslovi za njihovu izmenu, pa su iz tog razloga dve presude morale biti ukinute i predmet vraćen na ponovno suđenje.
2. Odredbom člana 204. Građanskog zakonika, predviđeno je da u obrazloženju presude, odnosno odluke, drugostepeni sud mora oceniti navode u tužbi koji su bili od presudnog značaja za donošenje odluke. Prema oceni ovog suda, drugostepeni sud nije u potpunosti procenio žalbene navode u smislu navedene odredbe.

3. Bitne povrede odredaba parničnog postupka sastoje se u tome što je dispozitiv presude prvostepenog suda nerazumljiv i protivrečan sam sebi, postoji kontradiktornost između dispozicije i obrazloženja, obrazloženje presude ne postoji. Sadržje razloge za činjenice relevantne za pravično suđenje za ovo pravno pitanje, razlozi koji su navedeni su nejasni i kontradiktorni. Isto tako, nema analize dokaza izvedenih od strane prvostepenog suda u smislu člana 8 ZPP, oni nisu stavljani u uporedni i procenjivački odnos, odvojeno i zajedno.
4. Dakle, između ostalog, kako je gore istaknuto, suštinska povreda odredaba parničnog postupka leži u činjenici da je prvostepeni sud (sa čime se slaže i drugostepeni sud) u dispozitivu svoje presude, (kao glavni dio, centralna presuda), odlučuje o naknadi imovine tužilaca, međutim, u njemu ne identifikuje, ne navodi pojedinačno predmetne sporne katastarske parcele, njihov katastarski broj, imovinski list, mjesto imenovane, površine, kultura, klasa i drugi podaci o kojima je sporno pitanje u pitanju, pa se postavlja pitanje za koje parcele (nekretnine) je određena naknada.
5. Takođe, u kontekstu ovog spornog pravnog pitanja, proizilazi da nisu dati potpuni, pravilni i zakoniti razlozi u vezi sa odlučnim činjenicama, pa stoga ne postoji izjašnjenje nižestepenog suda o

pitanju da je u trenutku izgradnja - asfaltiranje puta u selu Dobërdol , Opština Podujevo, u spornim delovima pomenutih katastarskih parcela, ima li kultivisanih stabala, od kada se uzgajaju, njihov broj i vrstu, kao i, (u slučaju utvrđivanja naknade), nema poređenja kupoprodajnih ugovora na području spornih ili susjednih nekretnina, ovjerenih u nadležnom državnom organu, (sa cenom koju utvrđuje veštak za procenu), zatim, u pogledu pitanje učešća zajednice - selo za asfaltiranje puta, da li su i tužioci učestvovali , da li su i tužioci pristali na asfaltiranje puta, da li su imali saglasnost ili ne, da li je ovaj put postojao ranije, da li smo mi bavili se eksproprijacijom ili ne, kada su tačno tužioci saznali za asfaltiranje puta i sl ., onda, u zavisnosti od pravičnog i pravnog zaključka, treba da postoji odgovarajuća naknada ili ne, itd. U pogledu ovih relevantnih činjenica, nižestepeni sud nije dao adekvatne i dovoljne odgovore, te u ovom kontekstu, dakle, izvođenja dokaza, treba istaći da, isto tako, nije razvio dokaze saslušanjem drugih. svjedoci predloženi u toku odvijanja spornog postupka, a nisu izvršili dokaze uz ispitivanje na licu mjesta, (a to radi nadležni sud, čl. 326 SL, a ne veštak geodezije), sve to sa u cilju dokazivanja potpunih, tačnih i pravičnih relevantnih činjenica u vezi sa konkretnim građanskim predmetom.

6. Iz gore navedenih razloga, Vrhovni sud Kosova je ocenio kao osnovane izjave revizije koje se odnose na bitne povrede odredaba osporavajućeg postupka predviđene članom 182.2 tačka (n), u vezi sa tim. sa članom 204, odnosno 214.1 tb) ZPP i pogrešnom primenom materijalnog prava iz člana 184 ZPP.

7. U ponovnom postupku prvostepeni sud je dužan da otkloni navedene nedostatke, ne samo u odnosu na dispozitiv pobijane presude, već i da izvede i oceni sve potrebne dokaze, stavljajući ih u uporedni odnos, zasebno i zajedno. u smislu člana 8. ZPP-a, da bi dokazao sve relevantne činjenice koje važe za pravično suđenje ovog pravnog pitanja, u tom kontekstu, po potrebi, od veštaka za procenu nepokretnosti da se traži da dopuni svoje mišljenje. i nalaz, (ili novo veštačenje, u slučaju potrebe odlučivanja u predmetu) radi dokazivanja ispravne, potpune, pravične i stvarne tržišne vrijednosti predmetne nekretnine i visine eventualne štete, uzimajući za osnov gore pomenuta pitanja, kao i uzimajući u obzir ostale izjave u reviziji, da donesemo pravednu i zakonitu odluku.

8. Na osnovu naglašenog i u prilog odredbi člana 224.2 ZPP, odlučeno je kao u dispozitivu ovog rešenja.

**Odluka Građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev. br. 339/23 od
29.11.2023**

"Odluke suda u svakom predmetu koje se odnose na klevetu ili uvredu moraju biti u skladu sa praksom Evropskog suda za ljudska prava, a kroz ove odluke stvara se klima straha ili pritiska od povrede ili ograničenja slobode izražavanja u odnosu na novinarima, iz razloga što je to u suprotnosti sa praksom Evropskog suda za ljudska prava.

Sud u svakom slučaju suđenja u vezi sa klevetom ili uvredom mora voditi računa da s jedne strane vodi računa o zaštiti dostojanstva i ličnosti pojedinca, da novinari i sve druge osobe koje obavljaju medijsku delatnost postupaju u okviru zakonskih propisa. okvira i podzakonskih akata koji maksimalno poštuju kodeks novinarske etike, ali s druge strane moraju uzeti u obzir javni interes javnih ličnosti, potrebu za informacijama i slobodu izražavanja na način da nijedna odluka ne utiče na funkcionisanje slobode izražavanja kao prava zagarantovanog i Konvencijom.

Odluke Evropskog suda za ljudska prava preporučuju da se sloboda izražavanja lako može u određenoj meri prekoračiti čak i na štetu pojedinca (javne ličnosti), ali to zaista mora predstavljati javni interes, odnosno potrebu javnosti da biti informisan, ali treba biti jasno da ova procena ne podrazumeva ozbiljno narušavanje i degradaciju ličnosti".

I. Okolnosti slučaja

1. Presudom Osnovnog suda u Prizrenu - Opšte odeljenje C.br.627/2014 od 06.05.2019.godine , odlučeno je: Delimično se usvaja tužbeni zahtev tužioca M.S. iz P., obavezuje vlasnika R.K i glavnog i odgovornog urednika M.K, solidarno tužiocu M.S iz P., da plate nematerijalnu štetu za klevetu i uvrede učinjene od 13.04.2010. do 2016. godine, tako što će platiti iznos od 200.000€ za klevetu, dok za uvredu 50.000€, sve to sa kamatom kao za sredstva deponovana u privatnim bankama preko godinu dana bez namena od 13.04.2010 do konačne isplate, kao i troškove postupka u ukupan iznos od 3.572 €, a sve to u roku od 15 dana od dana pravosnažnosti ove presude. Ostatak tužbenog zahteva preko odobrenog iznosa, do 700.000€, odbija se kao neosnovan.
2. Presudom Apelacionog suda Kosova, Ac.br.5765/19 , od 03.05.2023.godine , odlučeno je: I. Delimično usvojen po žalbi tuženog NGB „KS“, sa sedištem u P., sa vlasnikom R.K i glavnim urednikom M.K, preinačena je presuda Osnovnog suda u Prizrenu C.br.627/2014 od 06.05.2019. ocenjeno kako slijedi: Potvrđeno je da je okrivljeni NGB "KS", sa sjedištem u P., objavljivanjem novinarskih članaka, neistinitog - klevetničkog i uvredljivog sadržaja, u dnevnom listu "KS", u periodu od 13.04.2010. do 2016. godine, klevetao na integritet i vredanje ličnosti tužioca M.S od strane P.. II. Tuženi NGB "KS", sa sjedištem u P., sa

vlasnikom R.K i glavnim urednikom M.K, dužan je, na ime naknade nematerijalne štete, da solidarno naknadi pretrpljene patnje tužiocu M.S. doživljenim klevetama i uvredama iznos od 18.000€, sa kamatom koja će se obračunavati kao iznos za depozite domaćih banaka na period od godinu dana bez određenog odredišta od 06.05.2019.godine do konačne isplate. kao i troškove spornog postupka u iznosu od 3.572,40€, dok se ostatak tužbenog zahteva tužioca iznad dosuđenih iznosa, a do traženih iznosa odbija kao neosnovan.

3. Protiv presude Apelacionog suda, u zakonskom roku, tužilja je izjavila reviziju, zbog pogrešne primene materijalnog prava, sa predlogom da Vrhovni sud Kosova u Prištini reviziju usvoji kao osnovanu, a da Presudom Apelacionog suda u Prištini Ac.br.5765/19 od 03.05.2023.godine, da se preinači i ostavi na snazi presuda Osnovnog suda u Prizrenu C.br.627/2014 od 06.05.2019.
4. U reviziji nije bilo odgovora.
5. Vrhovni sud Kosova, u postupku odlučivanja po reviziji u smislu odredaba Zakona o postupku u sporu (ZSK) iz člana 211, 212 i 215, po službenoj dužnosti ocenjuje da:

Presuda drugostepenog i prvostepenog suda mora biti preinačena i predmet vraćen prvostepenom sudu na ponovno suđenje.

6. Iz spisa predmeta proizilazi da je tužilac M.S iz P., dana 18.06.2010.godine, prvostepenom sudu podneo tužbu, protiv tuženog, IRCG "KS", u P., u Industrijskoj zoni, kojim je tražila naknadu nematerijalne štete na ime klevete i uvrede , tražeći iznose koji su preciznije navedeni kao u specifikaciji tužbenog zahteva.
7. Tužilja M.S iz P. je dana 05.12.2012. godine podnela tužbu protiv tužene IRCG "KS", u P., u Industrijskoj zoni, kod vlasnika R.K i glavnog urednika M.K iz P., kojom je tražila naknadu štete zbog neuspaha. materijalnu štetu na ime klevete i uvrede , za 2011. i 2012. godinu, tražeći iznose koji su preciznije navedeni kao u specifikaciji tužbe.
8. Osnovni sud u Prizrenu je rešenjem C.br.627/14 od 23.02.2018.godine doneo rešenje kojim su spojeni predmeti C.br.1370/10 i C.br.3172/12, koji je zaveden pod brojem C. br. 627/14.
9. Tužilja je dana 04.03.2019. godine sačinila preciziranje tužbe, tražeći tačnije kao u podnesku za preciziranje tužbenog zahteva.

10. Prvostepeni sud je, odlučujući po tužbi tužioca protiv tuženog, nakon ocene i provedbe dokaza, nakon održanog ročišta za glavnu reviziju, donio pobijanu presudu C.br.627/2014 od 06.05.2019. kojim je delimično usvojio tužbeni zahtev tužioca odlučnijom odlukom kao u izreci presude.

11. U obrazloženju presude prvostepeni sud je istakao da je: radi potpune i pravične provere činjeničnog stanja izvršio sljedeće dokaze: uvid u dnevni list "KS", u tekstovima od 13.-22.04.2010. , 20. jun 2011., 21. jun 2011., 9. septembar 2011., 21. januar 2012., 19. april 2012., 23. april 2012., 3. maj 2012., 5. maj 2012., 22. maj 2012., 22. maj 2012., 21. jun 2012., 12. jun, 12. jun, 12. jun 12. godine 15 Oktobar 2012, 18. oktobar 2012., 30. oktobar 2012., 10. novembar 2012., 12. novembar 2012., 26. oktobar 2012. i 26. novembar 2012., 09. maj 2014., 20. maj 2014., 24. 2. 2014., 24. 2. 2012., 15. avgust 2012., 15. avgust 2012. 24. 2015., 25. avgusta 2015., 14. marta 2016. i 27. marta 2017. godine, odluka Veća za štampane medije br . .... od 03. juna 2010. godine, zahtev Sudskog saveta Kosova od 10. juna 2010. godine, rešenje HP.br.145/2010 od 01.09.2010.godine, rešenje Okružnog suda u Prizrenu Ka.br.184/2010 od 28.04.2010, Ugovor o finansijskom lizingu nepokretnosti br. Agr - ... spojeno 29.08.2011, sudsko psihijatrijsko veštačenje od 15.09.2018 i sudsko psihološko veštačenje od 26.10.2018.

12. On je dodao da je o iznosu koji je sud odobrio i da je za klevetu, iznos od 200.000 evra i za uvredu, iznos od 50.000 evra, odlučio pošto je ocenio da je nematerijalnu štetu pričinio tuženi, ocenjujući da je duhovno bolovi koje su spisi doživljavali u kontinuitetu od 2010. do 2016. godine, nastavljajući se i nakon 2016. godine, bili su takvi da su ozbiljno narušili integritet i autoritet tužioca. Povreda integriteta i autoriteta je bila takva da je izazvala psiho -emocionalni šok, koji je šok izazvao promjene u normalnom toku života tužioca do te mere da su se kod tužitelja s vremena na vreme pojavljivale suicidalne misli optužbe i pisanja su iznosili preko javnih medija koji su imali širok domet u javnosti.
13. Što se tiče iznosa od 50.000€ za uvredu, odlučilo se za ovaj iznos, na osnovu toga što tuženi nije odbacio informaciju protiv tužioca, iako je odlukom Veća za štampane medije br . .... od 03.06.2010. godine bio dužan da to učini. Kao i kontinuirano godinama ponavlja uvredljive informacije putem javnog medija. Tokom suđenja o visini naknade za klevetu protiv tuženog, sud je ocenio i stav Suda za ljudska prava o srazmernosti odobrenog iznosa u odnosu na štetu nanetu ugledu tužioca, zaključujući da je odobreni iznos je tačan.
14. Za način odlučivanja kao u dispozitivu osporene presude, prvostepeni sud se pozvao na članove 154., 184., 200. ZOO, članove 5., 14. i 15.

Građanskog zakona protiv klevete i uvrede, član 8. i 10 Evropske konvencije o slobodi i ljudskim pravima i član 323 ZPP. Što se tiče troškova, odlučio je na osnovu člana 452 ZPP .

15. Protiv presude prvostepenog suda tužena je izjavila žalbu, dok je drugostepeni sud presudom Ac.br.5765/19 od 03.05.2023.godine odlučio da delimično usvoji žalbu tužene i preinači prvostepenu presudu, odlučujući odlučnije kao u dispozitivu presude.

16. U obrazloženju presude, Apelacioni sud je istakao da pobijana presuda nema bitne povrede odredaba pobijanog postupka iz člana 182. stav 2. tačka b), g), j), k) i m.) ZPP-a, iz kojih razloga Apelacioni sud vodi računa po službenoj dužnosti u smislu člana 194. ZPP, ali je pogrešno primenjen materijalni zakon u delu da je presuda preinačena. Ne postoje žalbeni navodi ovlašćenog zastupnika tužioca da je pobijana presuda uvrštena u bitne povrede odredaba osporavajućeg postupka. Po oceni Apelacionog suda, dispozitiv pobijane presude je sasvim jasan i u potpunosti u skladu sa obrazloženjem presude, te je u logičkom i pravnom skladu sa obrazloženjem. Sud je obrazložio sve činjenice sa odlučujućom težinom za delimičnu osnovanost tužbe i s tim u vezi opravdao način na koji su činjenice dokazane, osim onih koje nisu sporne, kao i način na koji je ocenio dokaz za svaku dokazanu činjenicu.

II. Ocena građanskog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Vrhovni sud Kosova, polazeći od takvog stanja predmeta, ne može prihvatiti pravni stav nižestepenih sudova kao pravičan i zakonit, jer se nižestepenim presudama radi o bitnim povredama odredaba parničnog postupka. i u pogrešnoj primeni materijalnog prava, o čemu se po službenoj dužnosti stara Vrhovni sud Kosova, u smislu člana 215. ZPP, iz kojih razloga je prvostepena i drugostepena presuda htela da se poništi.
2. Članom 215. ZPP-a, određeno je da: „Revizijski sud ispituje brisanu presudu samo u revizijskom delu i samo u granicama razloga navedenih u reviziji, ali vodeći računa po službenoj dužnosti za izvršenje. prava na materijalno pravo i za povrede odredaba parničnog postupka u vezi sa sposobnošću da bude stranka i redovno zastupanje”.
3. Po oceni Vrhovnog suda, prvostepenom presudom se radi o suštinskoj povredi odredaba parničnog postupka iz člana 182 stav 2 tačka k) u vezi sa članovima 73 i 76 ZKP, zbog činjenice da prvostepeni sud pobijanom presudom pozivajući se na gore istaknutu situaciju nije proveravao identitet stranaka u postupku, u procesnom smislu - kvalitet okrivljenog, zapravo, osim podataka u u tužbi koju je istakao punomoćnik tužioca, u spisima predmeta nema proverenih dokaza o identitetu stranaka –

odnosno nema nespornih podataka da je tužena stranka NGB „KS“, u P., sa vl. R.K. i glavni i odgovorni urednik M.K i IRCG "KS", u P., u Zona Industriale, sa vlasnikom R.K i glavnim urednikom M.K iz P., u trenutku kada je navodno nastao pravni odnos (kada je kleveta i je navodno došlo do uvrede) da li su bili kao jedno pravno lice ili dva posebna subjekta, da li su kao subjekti bili jedno pravno lice kada su razdvojeni i šta je bilo sa pravima i obavezama ovog lica. Takođe, u spisima predmeta postoji potvrda o registraciji sa poslovnim brojem .... i fiskalnim brojem .... od 11.03.2019. godine, iz koje proizilazi da je NGB "KS" SH.PK, likvidiran/ likvidiran dobrovoljno, ali se isto kao i presudom prvostepenog suda uvrštava kao okrivljeni. Dok sud u toku celog postupka mora da vodi računa po službenoj dužnosti da li lice koje se pojavljuje kao stranka može biti stranka u postupku i da li ima procesne sposobnosti, da li stranku bez procesne sposobnosti zastupa njen zakonski zastupnik i ako zakonski zastupnik ima posebno ovlašćenje kada je to neophodno kako je definisano članom 76 ZPP.

4. U ovom slučaju, iz izvedenih dokaza u predmetu, ne može se jasno utvrditi da je tuženi NGB "KS", u P., sa vlasnikom R.K i glavnim i odgovornim urednikom M.K i IRCG "KS", u P., u Industrijskoj zoni, sa vlasnikom R.K i glavnim urednikom M.K iz P., da li je to isto pravno lice, ili su to dva nezavisna subjekta jedan od drugog. I u ovom slučaju,

iz izvedenih dokaza u predmetu, ne može se jasno utvrditi da je tuženi NGB "KS", u P., sa vlasnikom R.K i glavnim i odgovornim urednikom M.K, tokom postupka pred prvostepenim sudom. postojao kao stranačko-pravno lice, kao što je gore navedeno.

5. Tužbom navedenim kako u podnescima za preciziranje tužbe, tako i tokom sudske revizije, vlasnik i njen glavni urednik nisu obuhvaćeni kao tuženi, a iz sadržaja presude prve i druge primera ne može se shvatiti da li imamo jednog okrivljenog ili tri optužena, da li su NGB "KS" u P. okrivljeni, ili su tuženi i njegov vlasnik i glavni urednik.
6. Prvostepeni i drugostepeni sud je u izreci presude primorao tužene da solidarno nadoknade štetu, ali nije naveo razloge da bi u konkretnom slučaju odgovornost okrivljenih mogla biti solidarna, jer prema stavu suda. Procena Vrhovnog suda Kosova, ovde odgovornost ne može biti solidarna, pošto radnje moraju biti individualizovane, a stepen odgovornosti ne može biti isti, stoga naknada mora biti individualizovana kao i njihova radnja. Pored toga, vlasnik i glavni i odgovorni urednik u ovom predmetu sa navedenom tužbom kako u podnescima za preciziranje tužbe, tako i tokom sudske revizije, nisu uključeni kao tuženi.

7. Iz istog razloga, presuda drugostepenog suda je umešana u povredu odredaba ZPP, 182 stav 2 tačka k) u vezi sa članovima 73 i 76 ZPP, jer drugostepeni sud nije cenio sve žalbene zahteve i nije obrazložio svoju odluku prema zahtevima i osnovama zbog kojih se po službenoj dužnosti ispituje i presuda prvostepenog suda. Drugostepeni sud nije dao obrazloženje za sve žalbene tužbe, ocenjujući ih u skladu sa zakonskim odredbama, te je pogrešno ocenio da su žalbeni zahtevi delimično osnovani.

8. Prema oceni Vrhovnog suda Kosova, uvidom u spise predmeta, utvrđeno je da je prvostepeni i drugostepeni sud, na osnovu sprovedenih dokaza, na osnovu dokazanog činjeničnog stanja, pogrešno primenio materijalno pravo, delimično usvojivši tužbeni zahtev tužioca, odlučujući odlučnije kao u presudama prvostepenog i drugostepenog suda. U tom kontekstu, Vrhovni sud Kosova ocenjuje da je prema Građanskom zakonu protiv klevete i uvrede utvrđeno da se predmetni zakon tumači na način koji obezbeđuje da primena njegovih odredaba maksimizira princip slobode izražavanja i biće u skladu sa Ustavom kao i Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, kako se primenjuje u praksi Evropskog suda za ljudska prava i osnovne slobode. Predmetna odluka mora biti u potpunosti u skladu sa duhom odluka/prakse Evropskog suda za ljudska prava sa sjedištem u Strazburu, prema kojoj praksi domaći

sudovi u svakom slučaju koji se odnosi na medije, u vezi sa klevetom ili navodne uvrede, zahteva maksimalnu pažnju pre donošenja odluke, iz razloga što kontraefekat mera u odnosu na medije znači narušavanje duha slobode izražavanja i njihovog delovanja.

9. Radi utvrđivanja visine naknade prvostepeni sud je odredio veštačenje iz oblasti psihijatrije i psihologije za utvrđivanje duševnih bolova koje je tužiteljica pretrpela zbog klevete i uvrede, ali u ovom slučaju, ali i u sličnim slučajevima, sud ima svoje diskreciono pravo, ovlašćenje da odlučuje na osnovu znanja i iskustva koje poseduje, uzimajući za osnov sve okolnosti i to: način izvršenja klevete ili uvrede, zatim radnje koje je optuženi preduzeo da bi smanjili štetu, uskraćivanje ili povlačenje informacije ako je učinjeno, izvinjenje ako je izraženo, prihode osoba za koje se tvrdi da su počinile radnju klevete, i na samom kraju paziti da naknada pre biti moralna satisfakcija.
10. Sudske odluke u svakom predmetu koje se odnose na klevetu ili uvredu moraju biti u skladu sa praksom Evropskog suda za ljudska prava, te kroz ove odluke stvarati atmosferu straha ili pritiska od povrede ili ograničenja slobode izražavanja u odnosu sa novinarima, iz razloga što je to u suprotnosti sa praksom Evropskog suda za ljudska prava.

11. Članom 5 stav 2 Građanskog zakona protiv klevete i uvrede, utvrđeno je da: „Za klevetu ili uvredu učinjenu preko medijskih subjekata solidarno ili pojedinačno odgovorna su lica: autor, urednik ili izdavač ili neko ko inače vrši kontrolu nad njegovim sadržajem“.
12. U tom kontekstu, činjenica da se pri određivanju naknade štete prouzrokovane klevetom ili uvredom moraju uzeti u obzir materijalni prihodi okrivljenih, dokazuje da odgovornost ne može biti solidarna, već pojedinačna, iako su lica navedena u članu 5. stav 2. Građanskog zakona protiv klevete i uvrede, mogu biti saizvršioc, ali ne mogu imati zajedničku odgovornost.
13. U ovom slučaju prvostepeni i drugostepeni sud nije opravdao visinu naknade u odnosu na svakog okrivljenog, odnosno koliki su bili prihodi lista, da li je onda naknada adekvatna, ali ne i opravdana u odnosu na visinu samo od strane upućenih jednom optuženom, kada imamo više od jednog optuženog. Nije dato nikakvo opravdanje u odnosu na visinu naknade za vlasnika i glavnog i odgovornog urednika, koliki su im bili prihodi u trenutku pisanja, da li je iznos adekvatan, kako iznos može uticati na povredu ili ograničenje slobode izražavanja, javnog interesa za informisanje novinara, te da li bi nalaz da je bilo klevete ili uvrede i

moralnija kompenzacija mogli postići željeni efekat i da li je to u skladu sa praksom ESLJP-a.

14. Sud u svakom slučaju presude u vezi sa klevetom ili uvredom mora voditi računa da s jedne strane vodi računa o zaštiti dostojanstva i ličnosti pojedinca, da novinari i sve druge osobe koje obavljaju medijsku delatnost postupaju u okviru zakonskih propisa, i podzakonski akt koji maksimalno poštuje kodeks novinarske etike, ali s druge strane mora voditi računa o javnom interesu javnih ličnosti, potrebi za informacijama i slobodi izražavanja na način da nijedna odluka ne utiče na funkcionisanje slobode izražavanja kao prava zagarantovanog i Konvencijom. U slučajevima koji se odnose na zaštitu ličnosti/dostojanstva pojedinca i slobodu izražavanja, u određenoj meri, odluke Evropskog suda za ljudska prava preporučuju da se sloboda izražavanja lako može prekoračiti čak i na štetu pojedinca (javnu ličnost), ali to zaista treba da predstavlja javni interes, odnosno potrebu da javnost bude informisana, ali treba biti jasno da ova ocena ne podrazumeva ozbiljno narušavanje i degradaciju ličnosti.
15. Nalaže se prvostepenom sudu u ponovljenom suđenju da izbegne navedene povrede u početku u pogledu povreda odredaba ZPP, na način da prvo oceni uslove od kojih zavisi razvoj postupka, ocenjujući sve

procesne uslove od kojih zavisi dopustivost postupka (za sud, za stranke, za predmet spora i za tužbu) i ako utvrdi da su ispunjeni uslovi za sprovođenje revizije, da zakaže pripremne ili neposrednoj sednici glavnog preispitivanja (u zavisnosti od ocene suda o potrebi pripremnog ročišta) sprovesti potrebne dokaze za proveru odlučnih činjenica, a zatim pravičnom i potpunom proverom činjeničnog stanja, primenom normi materijalnog prava, imaju mogućnost da meritorno odluče u vezi sa tužbenim zahtevom tužioca. U slučaju meritorne odluke, bez obzira kakav će biti zaključak u vezi sa predmetom, da se izbegnu proceduralne povrede utvrđene kao gore od strane žalbenog suda, tako da će odluka koja će biti donesena morati da sadrži sve potrebne zakonske odredbe. elementi definisani članom 160 ZPP.

16. Iz gore navedenih razloga i pozivajući se na član 224 stav 2, u vezi sa članom 215 ZPP, odlučeno je kao u dispozitivu ovog rešenja.

**Presuda građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev. br. 448/23, od
06.11.2023**

„Pravo svojine je subjektivno pravo apsolutnog karaktera i da za nepokretnosti koje su upisane u katastarske knjige važi pretpostavka da je objekat u vlasništvu lica na čije je ime upisan, ali čak i ako je nepokretnost upisana u katastarske knjige. nije upisana na ime onoga ko polaže pravo vlasništva, u ovom slučaju tužilac je imao obavezu da dokaže svoje vlasništvo, ali i svog prethodnika, sve dok lice koje je steklo vlasništvo na jedan od prvobitnih načina kao npr. sticanja svojine, a ove činjenice u ovom slučaju je dokazao tužilac a ne tuženi.

I. Okolnosti slučaja

1. Presudom Opštinskog suda u Prištini, C.br.218/08 od 22.05.2009.godine, odlučeno je: Usvaja se tužbeni zahtev tužioca Javnog stambenog preduzeća u P., a tuženog H.S iz I., sada nastan. u P. naselju "D.", ..., H. ... br..., osloboditi stan koji se nalazi u P., u naselju "D.", ..., H. .. od ljudi i br..., na površini od 57,07 m², te iste predati u posed i korišćenje u roku od 15 dana od dana pravosnažnosti presude. Istom presudom odlučeno je koja stranka snosi svoje troškove postupka.

2. Apelacioni sud Kosova je presudom Ac.br.5280/2012, od 06.03.2015.godine, odlučio da: Odbije neosnovanu tužbu okrivljenog H.S iz I., sada nastanjenog u P., naselje "D." ..., H. ... br., dok je presuda Opštinskog suda u Prištini, C. br. 218/08 od 22.05.2009.
3. Protiv presude Apelacionog suda, u zakonskom roku, tuženi je podneo reviziju, sa predlogom da Vrhovni sud Kosova reviziju prihvati kao osnovanu, dok se prvostepena i drugostepena presuda pobije i predmet je vraćen na ponovno suđenje i vraćanje na rad prvostepenom sudu.
4. U reviziji nije bilo odgovora.
5. Vrhovni sud Kosova je u postupku odlučivanja po reviziji u smislu odredaba Zakona o postupku u sporu (ZSK) iz člana 211, 212 i 215, našao da:

Revizija tužene je neosnovana.
6. Iz spisa predmeta proizilazi da je tužilac dana 30.01.2008.godine, prvostepenom sudu, podneo tužbu protiv tuženog, za oslobađanje i predaju stana, tražeći tačno kao u tužbenom zahtevu.

7. Prvostepeni sud je, postupajući po tužbi tužioca, nakon što je ispitao i proveo dokaze koje su iznele stranke i ocenio sve ostale spise predmeta, doneo je presudu C.br.218/08 od 22.05.2009., kao u izreci presude.

8. U obrazloženju presude, prvostepeni sud je istakao da je: u cilju pravičnog i potpunijeg dokazivanja činjeničnog stanja izvršio sljedeće dokaze: Ugovor o građenju iz 1985. godine, rešenje Sekretarijata za urbanizam. br. ... od 22.04.1992.godine, poziv od 27.11.2003.godine, primedba br. .... od 10.12.2007.godine, odluka ...br.... od 06.06.1985.godine, pismo upućeno KAP-u, ...br.... od 17.12.2007.godine i potvrda br. ... od 10.07.2000. On je dodao da iz ugovora o građenju br. ..., ispostavilo se da je 28.06.1985. godine investitor BVI za stanove i poslovne prostore zaključio ugovor sa industrijskim građevinskim kombinatom "Ramiz Sadiku", u P., za izgradnju poslovno-stambenog objekta na osnovu tehničke dokumentacije i saglasnosti za izgradnju ovog objekta od strane Sekretarijata za urbanizam br. ... od 06.06.1985. Iz rešenja Sekretarijata za urbanizam i poslovne prostore opštine P., od 22.04.1992. godine, proizilazi da je imenovana stručna komisija za tehnički pregled objekata u Bloku ..., koji se nalazi u naselju "D.". Iz rešenja Sekretarijata za urbanizam i poslovne prostore opštine P., .. br.... od 06.06.1985. godine proizilazi da je investitor, BVI, prebivališta i poslovnog prostora u P. (ovde tužioca), data saglasnost za izgradnju

objekata u Bll. .... i SU ..., te još neki objekti koji se nalaze u naselju "D.", u P.

9. Za način odlučivanja kao u dispozitivu osporene presude, prvostepeni sud se pozvao na član 20. i 72. Zakona o osnovnim imovinsko-pravnim odnosima. Što se tiče troškova, odlučio je na osnovu člana 452 ZPP.
10. Protiv presude prvostepenog suda tužena je izjavila žalbu, dok je drugostepeni sud presudom Ac.br.5280/2012 od 06.03.2015.godine odlučio da odbije žalbu tužene, a potvrdi pobijane presude, odlučujući odlučnije kao u dispozitivu presude.
11. Apelacioni sud je u obrazloženju presude istakao da je pošao od takvog stanja predmeta. Apelacioni sud ocenjuje da su neosnovane pritužbe okrivljenog u pogledu činjenice da je pobijana presuda rezultat pogrešne i nepotpune utvrđivanja činjeničnog stanja, iz razloga što im je prvostepeni sud pravilno i potpuno proverio činjenice koje su od značaja. da dokaže da tužilac uživa pravo svojine na spornim stanovima, dok je tuženi sada u nezakonitom posedu spornog stana. Pravo svojine na spornom stanu tužiocu daje zakonsko ovlašćenje da traži vraćanje u posed od tuženog kao bespravnog posednika. Prema oceni Apelacionog suda, prvostepeni sud je primenio odredbe člana 72. stav 1. i 2., kao i člana 20.

Zakona o osnovnim imovinsko-pravnim odnosima (koji je važio u vreme podnošenja tužbe). u prvostepenom sudu), kada je tuženi, kao bespravni posednik, primorao tužilju, kao neposedovnog vlasnika, da joj preda sporni stan u posed i korišćenje.

II. Ocena građanskog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Vrhovni sud Kosova, polazeći od ovakvog stanja predmeta, prihvata kao pravičan i zakonit stav drugostepenog suda, budući da nižestepene presude nisu umešane u bitne povrede odredaba spornog postupka. niti u pogrešnoj primeni materijalnog prava, o čemu se Vrhovni sud Kosova, u smislu člana 215. ZPP, stara po službenoj dužnosti.
2. Tuženi se u iznesenoj reviziji nije pozvao na povrede odredaba parničnog postupka kao osnov za podnošenje revizije, pa se Vrhovni sud po ovom osnovu ograničio samo na povrede koje se smatraju po službenoj dužnosti u smislu člana 215. ZPP, u kom slučaju je utvrdio da presuda nije uključena u povrede u vezi sa sposobnošću da bude stranka i redovno zastupanje.
3. Revizijske tvrdnje da tužilac nije mogao biti stranka u ovom predmetu i da isti nema aktivni legitimitet po oceni Vrhovnog suda Kosova nisu

osnovani, iz razloga što tužilac u ovom slučaju ima svojstvo stranke kako je definisano članom 73. ZPP-a, te da ima legitimitet u materijalno-pravnom smislu, jer sa dokazima koje je vodio prvostepeni sud i sopstvenim izjavama okrivljenog tokom glavnog ispitivanja i prigovorima iznesenim u postupku. revizijom, nedvosmisleno je dokazano da je tuženi nesavesni posednik i korisnik stana koji je predmet spora u ovom predmetu i da je isti odbio da preda posed i korištenje vlasniku - ovde tužiocu.

4. Vrhovni sud Kosova prihvatio je stav nižestepenih sudova u pogledu primene materijalnog prava, ocenivši da je u skladu sa dokazanim činjeničnim stanjem materijalno pravo primenjeno na pravičan i zakonit način, iz razloga što:

Članom 20. Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima, utvrđeno je da: „Pravo svojine stiče se po samom zakonu, po osnovu pravnog postupka i nasleđivanjem, kao i na osnovu odluke suda. državni organ pod uslovima i na način utvrđen zakonom“, dok je u članu 37. stav 1. i 2. ovog zakona određeno da: „vlasnik može tužbom zahtevati od držaoca vraćanje navedene stvari pojedinačno, ali vlasnik mora priznati da stvar čiji se vraćanje traži ima pravo svojine i da je stvar u faktičkom vlasništvu tuženog”.

5. Iz tumačenja ovih zakonskih odredbi, Vrhovni sud prihvata pravni stav prvostepenog i drugostepenog suda kao pravilan i zakonit, iz razloga što je pravo svojine subjektivno pravo apsolutnog karaktera i da je za objekte nepokretnosti, koje su upisane u katastarske knjige, važi pretpostavka da je stvar u vlasništvu lica na čije ime je upisana, ali čak i ako nepokretnost nije upisana na ime onog koji polaže pravo svojine, u ovom slučaju tužioca, je imao obavezu da dokaže svoje vlasništvo, ali i svojinu svog prethodnika, sve dok se ne pronade lice koje je steklo vlasništvo na jedan od prvobitnih načina kao način sticanja vlasništva, a ove činjenice u ovom slučaju su dokazali tužilac i ne ispitanik.
6. Navodi o činjeničnom stanju iznesenim u reviziji od strane tužene nisu ocenjivani jer je prema članu 214. stav 2. ZKP-a utvrđeno da: „Revizija se ne može podneti zbog netačnog ili nepotpunog utvrđivanja činjeničnog stanja.”.
7. Vrhovni sud Kosova je, odlučujući po ovoj presudi, sve tužbene zahteve po iznetoj reviziji cenio, ali je našao da su neosnovani i bez uticaja na drugačiju odluku, o čemu je ovaj sud odlučio ovom presudom.
8. Iz gore iznetih razloga i u skladu sa članom 222 ZPP, odlučeno je kao u dispozitivu ove presude.

**Presuda građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev.br.467/23 od
22.01.2024. godine**

Vrhovni sud ocenjuje da se ne može suditi o naknadi na ime doprinosa datoj u bračnoj ili vanbračnoj zajednici za određeno vreme u slučajevima kada se utvrdi da supružnici tokom bračne ili vanbračne zajednice nisu uopšte stvarali zajedničku imovinu. U ovom slučaju nije dokazano da su tužilja sa tuženi u vanbračnoj zajednici stvorili zajedničku imovinu tako da će se kasnije stvoriti mogućnost da se traži deoba imovine i eventualno novčana naknada na ime doprinosa .

I. Okolnosti slučaja

1. Presudom Osnovnog suda u Uroševcu – Opšti departman, C.br. 132/17 od 04.12.2018.godine odlučeno: I. Odbija se tužba i tužbeni zahtev tužilje V.T iz U., kojom je tražila da se tuženi N.T. prinudi da dokaže bračni doprinos za 16 godina, od 19.07. 2001. godine do 22.01.2017. godine, u dopuni, čuvanju, stvaranju i staranju o zajedničkoj bračnoj svojini tako što je tuženi prinuđen da na račun tužilje uplati iznos od 30.000 € na ime doprinosa za vreme stvarnog života (zajedničkog života) za 16 godina, kao i troškove postupka, sve u roku od 15 dana od pravnosnažnosti ove

presude, kao neosnovana. II. Obavezuje se tužilja da tuženom plati troškove postupka u iznosu od 1.508€, kao i ovom sudu da plati taksu o tužbi u iznosu od 75€, u roku od 15 dana po pravnosnažnosti ove presude, pod pretnjom izvršenja nasiljem.

2. Presudom Apelacionog suda Kosova, Ac.br.3225/2019, od 20.07.2023.godine, odlučeno je: Odbija se kao neosnovana žalba tužilje V.T. iz sela P., Opština Š. dok je potvrđena presuda Osnovnog suda u Uroševcu – Opšte odeljenje C. br. 132/17 od 04.12.2018.godine
3. Protiv presude Apelacionog suda, u zakonskom roku, tužilja je izjavila reviziju, zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava, sa predlogom da se revizija tužilje usvoji kao osnovan, dok presuda Apelacionog suda Kosova Ac.br.3225/2019 od 20.07.2023.godine i presuda Osnovnog suda u Uroševcu C.br. 132/17 od 04.12.2018.godine, preinače, tako da se tužbeni zahtev tužilje usvoji kao osnovan, ili se osporene presude poništavaju i predmet vraća prvostepenom sudu na ponovno suđenje.
4. U reviziji nije bilo odgovora.

5. Vrhovni sud Kosova je u postupku odlučivanja po reviziji u smislu odredaba Zakona o parničnim postupcima (ZPP) iz člana 211, 212 i 215 našao da:
Revizija tužilje je neosnovana.
6. Iz spisa predmeta proizilazi da je tužilja, dana 20.02.2017.godine, prvostepenom sudu podnela tužbu protiv tuženog, kojom je tražila deobu zajedničke bračne imovine, tačnije kao u podnesku u završni izveštaj od 27.11 .2018.godine
7. Prvostepeni sud je, odlučujući po tužbenom zahtevu tužilje protiv tuženog, nakon ocene i sprovođenja dokaza, nakon održanog ročišta za glavnu raspravu, doneo pobijanu presudu C.br.132/17 od 04.12.2018.godine, kojom je odbio tužbeni zahtev tužilje i odlučivši odlučnije kao u odredbi presude.
8. U obrazloženju presude prvostepeni sud je istakao da je: radi pravilnog i potpunijeg dokazivanja činjeničnog stanja u vezi sa spornim predmetom sproveo predložene dokaze i to: izvod iz građanskog stanja sa serijskim br. E .... od 13.02.2017.godine na ime D.T., izvod građanskog stanja sa serijskim br. E .... od 13.02.2017.godine na ime Š.T., izvod građanskog stanja sa serijskim br.E ... od 20.02.2017.godine u ime E.T., potvrdu

Handikos- a od 13.02.2017.godine, dopis jednostavni pretres od Katastarske kancelarije F., presuda Osnovnog suda u Uroševcu C.br.133/17 od 26.02.2018. godine, rešenje Opštinskog suda u Uroševcu T. br. 211/09 od 06.10.2009.godine, ugovor o prodaji nepokretnosti, zaključen 19.10.2010.godine, overen od strane Opštinskog suda u Lipljanu sa V.br. ..., izvod o prometu računa tuženog u T. Banci, izvod računa u P.C.B., u ime tuženog u februaru 2017. godine, veštačenje od 30.07.2018.godine kreditni izveštaj vađenog u CBK, u ime tuženog u (5 listova), pročitajte – vide se fotografije sa pakovanjem odeće tužilje (4 lista), završetak veštačenja od 25.10.2018. godine, kolateralni ugovor sa žirantom u ime tuženog od 28.07.2016.godine, ugovor o kreditu u ime tuženog od 28.07.2016.godine, plan amortizacije od 28.07.2016.godine, kolateralni ugovor sa žirantom od 10.07.2016.godine, kolateralni ugovor sa žirantom od 10.04.2017.godine u ime tuženog, izjava o obelodanjivanju istine o kreditu od 15.04.2015.godine, ugovor o kreditu od 10.04.2015.godine u ime tuženog, plan amortizacije od 04.01. 2015, izveštaje o lekarskim pregledima u ime tužilje i njihove dece u (13 listova).

9. Dodao je da iz izvedenih dokaza sud smatra da nije sporna činjenica da je tužilja sa tuženim živela u vanbračnoj zajednici 16 godina, ali ono što je sporno u ovom parničnom postupku je da je tužilja tokom bračnog

života, doprinela povećanju bogatstva kuvanjem (pravljenje) ,, fljije uz plaćanje za F.C.“, čišćenjem bratove kuće i kuću sestre tuženog, za koji posao tužilja tvrdi da je radila uz plaćanje i da takva tvrdnja nije dokazana nikakvim dokazima. Među strankama je sporan i iznos koji je tužilja tražila kao naknadu po osnovu zajedničkog supružničkog doprinosa. Prilikom donošenja odluke sud je uzeo u obzir doprinos tužilje povećanju imovine koji se odnosi na verodostojnost tužbenog zahteva tako što je procenio zajedničku imovinu na osnovu odredbe člana 54. ZZK, gde tužilja ne dokaže bilo kojom činjenicom da je ista tokom godina vanbračne zajednice radila sa mesečnim primanjima, utičući na povećanje imovinskog stanja, iako se ne poriče njen doprinos drugim kućnim poslovima, kao u članu 54. ZFK. Tvrdnje tužilje o povećanju imovine ne stoje jer iz vođenja dokaza kao što je ugovor o kupoprodaji nepokretnosti zaključen 19.10.2010.godine, overen kod Opštinskog suda u Lipljanu sa O.br. . ..., vidi se da je tuženi novcem od prodaje nepokretnosti izgradio kuću i prateće objekte, za koje tužilja tvrdi da je njenim novčanim doprinosom izgrađena kuća u kojoj je tužilja živela sa tuženim. Ni saslušanjem svedoka nije dokazano da je tužilja doprinela na način koji bi uticao na povećanje imovinskog stanja u porodici tuženog, sud je poverovao iskazima svedoka jer iskazi nisu bili međusobno protivrečni i nisu bili u suprotnosti sa dokazima u spisima predmeta. Sud nije verovao veštačenju aktuarskog veštaka iz razloga što jer je ista

neosnovana činjenicom jer je veštak izračunao period zajedničkog života, ne uzevši za osnov činjenicu da doprinosom tužilje i tuženog nije dokazano da je imovina uvećana. ali je dokazano da su sve tvrdnje tužilje na imovini (objektima) na kojima su zajedno živeli nastala prodajom nasleđene imovine kao posebne imovine tuženog.

10. Za način odlučivanja kao u dispozitivu osporene presude, prvostepeni sud se pozvao na članove 46, 47 i 54 ZPP. Odluka o troškovima postupka zasnovana je na članu 452. ZPP.
11. Protiv presude prvostepenog suda, tužilja je podnela žalbu, dok je drugostepeni sud presudom Ac.br.3225/2019 od 20.07.2023.godine odlučio da odbije žalbu tužilje, dok je presudu Osnovnog suda u Uroševcu – Opšti departman, C.br.132/17 od 04.12.2018.godine, je potvrdio, odlučujući odlučnije, kao u izreci presude.
12. Apelacioni sud je u obrazloženju presude istakao da: usvaja pravnu ocenu prvostepenog suda kao pravilnu i zakonitu u pogledu odluke kao u dispozitivu presude, iz razloga što je pobijana presuda nije obuhvaćena bitnim povredama odredaba parničnog postupka, pogrešnim i nepotpunim utvrđivanjem činjeničnog stanja i nema povrede iz člana 182. stav 2. tačka b). g), j), k) i m), Zakona br .3/L-006 o Parničnom postupku

o kome se sud stara po službenoj dužnosti. Tvrdnja tužilje da je pobijana presuda doneta uz povredu odredaba parničnog postupka iz člana 182. stav 2. tačka n) Zakona br. 03/L-006 o parničnom postupku , jer je po mišljenju tužilje dispozitiv presude besmislen i suprotno datim razlozima, za Apelacioni sud se radi o neosnovanoj tužbi.

13. Vrhovni sud Kosova, polazeći od ovakvog stanja predmeta, prihvata kao pravičan i zakonit stav prvostepenog i drugostepenog suda, budući da nižestepene presude nisu umešane u bitne povrede odredaba parničnog postupka, niti u pogrešnoj primeni materijalnog prava, o kojima se Vrhovni sud Kosova, u smislu člana 215. ZPP, stara po službenoj dužnosti.

14. Revizijske tvrdnje da se u nižestepene presude uključene u bitnim povredama odredaba parničnog postupka iz člana 182 stav 2 tačka n) ZPP, po oceni Vrhovnog suda Kosova nisu zasnovani, jer je presuda prvostepenog suda po strukturi i sadržaju u skladu sa članom 160 ZPP. Po oceni Vrhovnog suda, odredba prvostepene presude je sasvim jasna, iu potpunosti u skladu sa razlozima presude, tako da je logično i pravno u skladu sa obrazloženjem. Prvostepeni sud je sve činjenice obrazložio sa odlučujućom težinom za neosnovanost tužbe i s tim u vezi opravdao

način na koji su činjenice potvrđene, osim onih koje nisu sporne, kao i način na koji je ocenio dokaze za svaku dokazanu činjenicu.

15. Iz istog razloga ne stoje ni tužbeni zahtevi u odnosu na presudu drugostepenog suda, jer je drugostepeni sud cenio sve žalbene zahteve i svoju odluku obrazložio prema zahtevima i osnovama zbog kojih se presuda ispituje po službenoj dužnosti. Drugostepeni sud je za sve žalbene zahteve dao obrazloženje, ocenjujući ih u skladu sa zakonskim odredbama, ali je pravilno našao da su žalbeni zahtevi neosnovani.

16. Vrhovni sud Kosova je prihvatio stavove nižestepenih sudova u pogledu primene materijalnog prava, ocenivši da je u skladu sa dokazanim činjeničnim stanjem materijalno pravo primenjeno na pravičan i zakonit način, iz razloga što:

Članom 47. Zakona o porodici Kosova, utvrđeno je da: (1) zajednička imovina supružnika je imovina stečena radom tokom trajanja braka, kao i prihodi ostvareni od te imovine; (2) Zajednička imovina može obuhvatati i stvarna prava i obaveze; (3) Zajedničkom imovinom smatra se imovina supružnika stečena od igara na sreću. (4) Supružnici su zajednički vlasnici u jednakim delovima zajedničke imovine, ako nije drugačije ugovoreno“.

17. Članom 48. ovog zakona određeno je da: „ Na zajedničku imovinu primenjivaće se važeći zakoni kojima se uređuju prava i obaveze na nepokretnostima, ako ovim zakonom nije drugačije određeno “.
18. Članom 50. ovog zakona određeno je da: „(1) Prava supružnika na nepokretnostima, koje su njihova zajednička svojina, u smislu člana 47. ovog zakona, upisuju se u javnu knjigu nepokretnosti u ime oba supružnika, kao zajednička svojina u neutvrđenim delovima. (2) Kada je samo jedan od supružnika upisan kao nosilac prava svojine na zajedničkoj svojini u registar prava na nepokretnostima, smatraće se da je upis izvršen na ime oba supružnika. Imovina se ne može otuđiti bez saglasnosti oba supružnika, u skladu sa važećim zakonom. (3) U slučajevima kada su oba supružnika upisana u javni registar nepokretnosti kao zajedničari u određenim delovima, smatra se da su na taj način podelili zajedničku imovinu.
19. Članom 51. ovog zakona određeno je da: (1) Supružnici mogu ugovoriti da upravljanje i raspolaganje zajedničkom imovinom, u celini ili delimično, vrši jedan od supružnika. (2) Ugovor se može ograničiti i samo na administraciju ili samo raspolaganje. Kada nije drugačije ugovoreno, administracija uključuje i posedovanje u okviru redovnih

aktivnosti. (3) Ugovor se može odnositi i na sve posebne akte redovne uprave ili posebne utvrđene akte”.

20. Članom 52. ovog zakona određeno je da: „Nijednom od supružnika ne može biti samovoljno oduzeta imovina“.
21. Članom 53. ovog zakona određeno je da: „(1) Supružnici u svako doba mogu sporazumno podeliti zajedničku imovinu. (2) Podela zajedničke imovine može se izvršiti kada supružnici ustupe ili traže da im se ustupe udeli u zajedničkoj imovini i tako postanu vlasnici na pojedinim delovima. (3) Sporazum iz st. 1. i 2. ovog člana mora biti sačinjen u pisanoj formi u skladu sa formalnim uslovima utvrđenim zakonom o imovini za postizanje tih sporazuma.
22. Članom 54. ovog zakona određeno je da: „(1) Ako sporazum nije postignut u trenutku kada udeo svakog od supružnika pripada zajedničkoj imovini, o tome odlučuje sud. Odluka mora biti zasnovana na doprinosu supružnika, kroz procenu svih okolnosti i ne uzimajući u obzir samo lična primanja i druga primanja svakog supružnika, već i pomoć jednog od supružnika koja se pruža drugom supružniku, kao što su briga o deci, vođenje kućnih poslova, briga i održavanje imovine kao i svaki drugi vid rada i saradnje koji se odnosi na upravljanje, održavanje i uvećanje

zajedničke imovine. (2) Nadležni sud odlučuje i u slučaju spora o delovima imovine supružnika predviđenim ovim članom“.

23. Članom 55. ovog zakona određeno je da: „(1) Udeo u imovini supružnika utvrđuje se po istim kriterijumima definisanim u članu 54. stav 1.). (2) Većinu imovine supružnika na određenoj stvari ili pravu može odrediti sud samo ako je ta stvar ili ekonomsko pravo samostalna u odnosu na druge stvari i prava u zajedničkoj imovini, a supružnik radi sticanja te stvari ili pravo učestvovalo prihodima od svoje posebne imovine. (3) Bračni drug, koji nakon raskida bračne zajednice ulaganjem poveća vrednost zajedničkih stvari, ima pravo tražiti naknadu od drugog bračnog druga ako su ulaganja bila neophodna i korisna. Naknada će biti srazmerna njegovom udelu u toj stvari. (4) Drugi bračni drug može se osloboditi te obaveze ako prihvati veći deo udela te stvari srazmerno izvršenim ulaganjima.

II. Ocena građanskog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Iz tumačenja ovih zakonskih odredbi i na osnovu ovakvog činjeničnog stanja, Vrhovni sud Kosova je došao do zaključka da je prvostepeni i drugostepeni sud pravilno primenio materijalno pravo kada su utvrdili da tužilja u ovom slučaju nema pravo na ime naknade traženog iznosa od

30.000€ na ime doprinosa povećanju imovine tokom stvarnog života (suživota) u trajanju od 16 godina. Ova činjenica je potvrđena ugovorom o kupoprodaji nepokretnosti zaključenim 19.10.2010.godine, overenim od strane Opštinskog suda u Lipljanu sa br. O.br.... gde se vidi da je tuženi sagradio kuću i prateće objekte novcem od prodaje nepokretnosti za koje tužilja tvrdi da su izgrađene njenim novčanim doprinosom. Ovu činjenicu potvrđuju i ostali spisi predmeta, posebno izjava same tužilje na ročištu, gde je, između ostalog, istakla da: „ Gore navedena sredstva koje sam ja zaradila su sredstva koja sam uzela na ruke a tom novcem mi nismo ništa uložili jer ih je on uzeo i potrošio. Okrivljeni je uzeo novac koji sam zaradio kog "F.C", gde sam pravila fljije 10 evra po fljiju, do četiri fljije dnevno. Tačno je da je kuća izgrađena novcem od prodaje zemljišta, dok je nameštaj kupljen novcem koji je zaradio N., novcem od zemlje 78.000€, kuća je okrečena spolja i iznutra, vrata i postavljeni su prozori, a sređen je i dodatni deo kuće kao i lokali novcem prodane zemlje . Dok je sa novcem od 30.000 evra sagradio kuću. Nije ništa napravio mojim prilogom, samo ga je potrošio po noćnim klubovima, još jednom želim da pojasnim da je sa iznosom od 30.000 evra izgradio kuću, dok je sa iznosom od 78.000 evra renovirao i sredio prostorije u celosti kao i da je podmirio obaveze koje je dugovao mom bratu u iznosu od 6.000€“.

2. Vrhovni sud smatra da se ne može dosuditi naknada na ime doprinosa bračnoj ili vanbračnoj zajednici za određeno vreme u slučajevima kada se utvrdi da supružnici tokom bračne ili vanbračne zajednice nisu uopšte stvarali zajedničku imovinu. U ovom slučaju nije dokazano da su tužilja i tuženi u vanbračnoj zajednici stvorili zajedničku imovinu tako bi se stvorila mogućnost da se traži deoba imovine i eventualna novčana naknada na ime doprinosa. Dakle, uslov je da se prvo utvrdi da je zajednička imovina nastala tokom braka, pa da se utvrdi šta je zajednička imovina, koliki je doprinos supružnika u stvaranju zajedničke imovine, a zatim da se imovina podeli po kriterijumima definisano ZFK, u članu 54 stav 1.

3. U ovom slučaju tužilja navodi da nižestepeni sudovi nisu razmatrali doprinos tužilje u vanbračnoj zajednici, odnosno doprinos rađanju dece, ishrani i nezi za kućne poslove, čuvanje dece i druge poslove za koje tvrdi da je radila uz plaćanje, koju nije potkrepila dokazima, Vrhovni sud Kosova ocenjuje da ni brak ni vanbračnu zajednicu ne treba shvatiti kao zasnivanje radnog odnosa, za jednog supružnika i obavezu drugog u slučaju razvoda braka odnosno raskida vanbračne zajednice radi naknade doprinosa porodici i kada nema zajedničke imovine. Kriterijum doprinosa brizi o deci, porodici, domu i sl., bitan je kada postoji zajednička imovina, dok se u slučajevima kada nema zajedničke imovine

ne može suditi o naknadi. U ovom slučaju zajednička imovina nije nastala doprinosom oba supružnika, već je ova imovina, koja je predmet tužiljinog spora, nastala prodajom navedene nepokretnosti, gde je novcem od prodaje nepokretnosti tuženi izgradio kuću i prateće objekte za koje je tužilja tvrdila da je doprinela.

4. Revizijski zahtevi da je tužilja doprinela izgradnji kuće i pratećih objekata koji su predmet ovog spora, po oceni Vrhovnog suda Kosova, nisu osnovani, iz razloga što: tužilja u ovom predmetu nije uspela da dokaže činjenice kojima potkrepljuje njen zahtev iako mu je to bila dužnost, u smislu člana 322. stav 1. i 2. u vezi sa članom 7. stav 1. i 319. stav 1. Građanskog zakonika, a sa druge strane, sud nije imao ovlašćenje da izvede dokaze po službenoj dužnosti jer je prema članu 7 stav 2 ZPP određeno da: „Sud može zahtevati izvođenje dokaza po službenoj dužnosti, da dokaže činjenice iako stranke nisu ih predložili, samo ako je taj dokaz da iz rezultata ispitivanja i dokaza proizilazi da stranke nameravaju da raspolazu sa zahtevima kojima ne mogu slobodno raspolagati kako je definisano u članu 3 stav 3 ZPP.
5. Tvrdnje o činjeničnom stanju iznete u reviziji od strane tužilje nisu ocenjene, jer je prema članu 214 stav 2 UPP utvrđeno da: „Revizija se ne

može podneti zbog netačnog ili nepotpunog utvrđenja činjeničnog stanja“.

6. Vrhovni sud je, odlučujući po ovoj presudi, sve tužbene zahteve po iznetoj reviziji cenio, ali je našao da su neosnovani i bez uticaja na drugačiju odluku, o čemu je ovaj sud odlučio ovom presudom.
7. Iz gore navedenih razloga iu skladu sa članom 222 ZPP, odlučeno je kao u dispozitivu ove presude.

**Presuda građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev.br.508/23, od
17.01.2024**

„ Vrhovni sud Kosova, polazeći od takvog stanja predmeta, prihvata kao pravičan i zakonit stav prvostepenog i drugostepenog suda, budući da nižestepene presude nisu umešane u bitne povrede odredaba parničnog postupka, niti u pogrešnoj primeni materijalnog prava, o čemu se po službenoj dužnosti stara Vrhovni sud Kosova, u smislu člana 215. ZPP.

Pravni osnov tužbenog zahteva, da tužena nadoknadi tužitelju štetu prouzrokovanu gubitkom vrednosti zemljišta, potkrepljuje se članovima 36. i 37. Zakona br. 03/l-205 o izmenama i dopunama zakona br. 03/l-139 o eksproprijaciji nepokretne imovine, članovi 136, 140 i 169 Zakona o obligacionim odnosima od 10. maja 2012. godine, koji je stupio na snagu 20. decembra 2012. godine, član 46. Ustava Republike Kosovo koji se odnosi na protokol 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i sloboda.

Okolnosti slučaja

1. Presudom Osnovnog suda u Prištini – Opšti departman C.br.2765/18, od 05.10.2020.godine, odlučeno je: I. Usvaja se u celini kao osnovan tužbeni zahtev tužitelja M.J iz P. i obavezuje se Vlade Republike Kosovo, sa sedištem u P., da tužitelju na ime štete prouzrokovane gubitkom

vrednosti zemljišta u katastarskoj parceli. ... KZ – F.K., za deo površine od 8.200 m² koji je ostao van eksproprijacije, da plati iznos od 100.102€, sa zakonskom kamatom od 8%, koja počinje da teče od dana prijema ove presude do konačne isplate, a sve u roku od 15 dana, od dana prijema ove presude. Tuženi je obavezan da tužitelju naknadi troškove postupka u iznosu od 1.169 €.

2. Presudom Apelacionog suda Kosova Ac.br.128/2021, od 04.09.2023.godine, odlučeno je: I. Žalba tužene Vlade Republike Kosovo, sa sedištem u P., odbija se kao delimično neosnovana, u delu tačke I, (gde je presuđeno o naknadi štete zbog gubitka vrednosti zemljišta) potvrđuje se tačka II dispozitiva presude Osnovnog suda u Prištini – Opšti Departman, C.br.2765/18 od 05.10.2020.godine. II. Delimično se usvajaju žalbe tužitelja M.J, iz P. i tužene Vlade Republike Kosovo, sa sedištem u P., delimično se preinačuje prva tačka presude Osnovnog suda u Prištini – Opšti Departman, C.br.2765/18, od 05.10.2020.godine (samo za kamatu) i predmet se sada sudi na sledeći način: Tužena Vlada Republike Kosovo, sa sedištem u P., dužna je da tužitelju isplati odobreni i overeni iznos kao pod I ove presude, da plati zakonsku kamatu od 7% godišnje i to počev od 05.03.2013.godine do konačne isplate, dok se ostatak kamate tražene od strane tužitelja preko odobrenog procenta delimično odbija.

3. Protiv presude Apelacionog suda, u zakonskom roku, tužena je podnela reviziju, zbog povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava, sa predlogom koji se usvaja u celini kao osnovana, da se ukine presuda Apelacionog suda Ac.br.128/202 od 04.09.2023.godine i presuda Osnovnog suda u Prištini – Opšti Departman, C.br.2765/18 od 05.10.2020. godine i predmet se vrati na ponovno suđenje i vraćanje u rad.
4. U reviziji nije bilo odgovora.
5. Vrhovni sud Kosova je u postupku odlučivanja po reviziji u smislu odredaba Zakona o parničnom postupku (ZPP) iz člana 211, 212 i 215 našao da:
Revizija tužene je neosnovana.
6. Iz spisa predmeta proizilazi da je tužitelj dana 30.01.2019.godine, prvostepenom sudu podneo predlog za određivanje ročišta, pošto je predmet iz vanparničnog postupka upućen u parnični postupak, protiv tužene, kojim je tražio naknadu štete po osnovu eksproprijacije, tražeći iznos koji je tačno naveden u podnesku za preciziranje tužbe od 22.01.2020.godine.

7. Prvostepeni sud je, odlučujući po predlogu/tužbi tužitelja protiv tužene, nakon ocene i privođenja dokaza, nakon održanog ročišta za glavnu reviziju, doneo pobijanu presudu C.br.2765/18 od 05.10.2020. godine, kojim je u celini usvojio tužbeni zahtev tužitelja, odlučujući odlučnije kao u dispozitivu presude.

8. U obrazloženju presude, prvostepeni sud je naglasio da je: da bi potpunije i pravično dokazao činjenično stanje razvio postupak i sproveo dokaze i to: žalbu na konačnu odluku Vlade Kosova podnete u Osnovni sud u Prištini od 06.03.2013.godine, izveštaj o proceni cene eksproprisane imovine od veštaka R.B. broj ... od 27.02.2013.godine, pravosnažnu odluku Vlade Republike Kosovo br.... od 16.01.2013.godine, potvrdu o vlasništvu za katastarsku parcelu... koja se vodi na ime M.J. po uverenju broj UL-.... od 16.11.2011.godine, izveštaj o proceni eksproprisane imovine od veštaka Š. J. od 25.02.2018.godine, izveštaj o proceni ekspertske grupe H.M., H.Ll. i L.D. od 10.05.2018.godine, odgovor grupe veštaka upućenog Osnovnom sudu u Prištini dana 07.06.2018.godine u podnesku advokata Avdi Ahmetija, zapisnik C.br.165/13 od 14.06.2018. godine, zapisnik Osnovnog suda u Prištini C.br.165/13 od 24.07.2018.godine.

9. Dodao je da je u ovoj pravnoj stvari nije sporna činjenica da je tužena pravosnažnim rešenjem broj od 16.01.2013. godine odobrio eksproprijaciju nepokretnosti od interesa za izgradnju autoputa, u sklopu koje je nepokretna imovina tužitelja br. .... KZ – K.P. Takođe, nije sporno da je tužitelju za eksproprišanu nepokretnost – katastarska parcela... KZ K.P., površine 5732 m², oštećen od tužene u iznosu od 65.000€, po sudskom poravnanju postignutom u ovom sudu br. Cn.165/13 od 24.07.2018.godine. Takođe, nije sporno da je nakon eksproprijacije, odnosno nakon izgradnje magistralnog puta M.-M, katastarska parcela... KZ – K.P., imovina tužitelja, ostala podeljena na dva dela. Jedan deo u istočnom delu autoputa, dok je drugi deo u zapadnom delu autoputa površine 8.200 m². Tužitelj je za ovaj deo tvrdio oštećenje vrednosti imovine – koja je i predmet ovog spora. Stoga, u ovoj pravnoj stvari sporno je između stranaka da li tužitelj ima pravo na naknadu štete zbog gubitka vrednosti preostalog zemljišno-katastarske parcele.. KZ – K.P., površine 8.200. m², ostavljen van eksproprijacije, odnosno na zapadnoj strani autoputa. Takođe, osporen je i iznos naknade za deo izgubljene vrednosti.
10. Iz izveštaja o proceni cene eksproprišane imovine od 25.02.2018.godine veštaka Š. J., sud je potvrdio činjenicu da je veštak u svom nalazu izračunao da je površina ne eksproprišanog zemljišta 31.211 m². Od ove

površine ekspropnisana je površina od 5.732 m², dok je preostala ne ekspropnisana površina 25.479 m². Od ove ne ekspropnisane površine, deo od 8.185 m² ostavljen je na zapadnoj strani autoputa. Za ovu površinu veštak je na osnovu uviđaja konstatovao da je nakon eksproprijacije jedan deo parcele ostao na istočnoj strani koja se graniči sa stambenim delom, dok je drugi deo ostao na zapadnoj strani magistralnog puta. U vezi sa ovim delom veštak je utvrdio da je bunar koji je služio za navodnjavanje cele površine zemljišta, sada nakon eksproprijacije zbog podele imovine, ostao bez navodnjavanja. Ova činjenica, prema rečima stručnjaka, čini ga neupotrebljivim, a da bi se došlo do ovog imanja potrebno je preći blizu 10 km puta. Veštačenjem grupe veštaka od 10.05.2018.godine došli su do zaključka da je nakon eksproprijacije izgubljena vrednost imovine koja je ostala na zapadnoj strani autoputa 8.200m². Prema oceni grupe stručnjaka, procenjena je cena imovine koja je mogla biti procenjena na 27,13 evra. Od ove vrednosti stručnjaci su po metodologiji utvrdili da je zbog lokacije vrednost smanjena za -5%, pristup putu -5%, mogućnost uređenja -10%, urbanistički uslovi -10% i udaljenosti od prebivališta -15%, a koji su dostigli vrednost od 14,92€ po m². Od vrednosti pre eksproprijacije od 27,13 evra, prema proceni veštaka, oduzeta je vrednost od 14,92 evra i došli su do zaključka da je izgubljena vrednost 12,21 evra po m², što u preostaloj površini na zapadnoj strani od 8.200 m² je rezultiralo

gubitkom vrednosti od 100.122 evra, zbog ostatka ove površine odvojene od ostatka imovine. Grupa veštaka dala je pojašnjenja za ovo veštačenje u podnesku od 07.06.2018.godine kao iu sednici od 24.07.2018.godine po predmetu Cn br.165/13, u kojoj je razjašnjena metoda i metodologija obračuna izgubljene vrednosti. imovine, koja je korišćena za procenu gubitka vrednosti imovine.

11. Iz prethodno dokazanog činjeničnog stanja i dokaza izvedenih u ovoj sudskoj reviziji, sud je došao do zaključka da je tužbeni zahtev tužitelja osnovan. Do ove ocene sud je došao na osnovu činjenice da je tužitelj pre eksproprijacije bio vlasnik katastarske parcele u celini površine 31.211 m², sa koje je nakon eksproprijacije deo nepokretnosti sa katastarske parcele površine 8.200 m² je ostala oštećena, odnosno izgubljena je vrednost imovine. Pošto je imanje podeljeno magistralnim putem na sredini, površina od 8.200 m² ostala je odvojena od istočnog dela parcele. Shodno tome, ovaj deo parcele ... KP – K.P., ostao je bez prilaza do bunara i sa udaljenosti od blizu 10 km za pristup putu. Svi ovi razlozi uticali su da vrednost imovine pretrpi gubitak zbog niza razloga za nemogućnost razvoja, koje su utvrdili stručnjaci za procenu nepokretnosti.

12. Za način odlučivanja kao u dispozitivu pobijane presude, prvostepeni sud se pozvao na član 3. Zakona br. 03/L-139 o eksproprijaciji nepokretne imovine, član 1 stav 1 Protokola 1 Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (20.III.1952), (direktno primenljiv prema članu 22 Ustava Kosova), i članovi 136, 137, 169 i 174 ZPP. Što se tiče kamate, pozvao se na član 382. ZPP. Odluka o troškovima postupka je zasnovana na 449, a 452 u vezi sa članom 463 ZPP.

13. Protiv presude prvostepenog suda žalbu su izjavili tužitelj i tužena, dok je drugostepeni sud presudom Ac.br.128/2021 od 04.09.2023.godine odlučio da delimično odbije žalbu tužene i delimično usvoji tužbu tužitelja i tužene, dok je presuda prvostepenog suda preinačena u pogledu kamata, odlučujući odlučnije kao u dispozitivu presude.

14. Apelacioni sud je u obrazloženju presude istakao da je: na osnovu ovakvog stanja predmeta ocenio da je stav i pravni zaključak prvostepenog suda pravičan i zakonit, budući da pobijana presuda nije predmet bitne povrede odredaba parničnog postupka napadnute tužbom niti povredama člana 182 stav 2 tačka b), g), j), k) i m) Građanskog zakonika i pravično je primenjeno materijalno pravo o kojima se stara Apelacioni sud po službenoj dužnosti u smislu člana 194. ZPP, osim u delu gde je presuda morala da se preinači.

I. Ocena građanskog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Vrhovni sud Kosova, polazeći od ovakvog stanja predmeta, prihvata kao pravičan i zakonit stav prvostepenog i drugostepenog suda, budući da nižestepene presude nisu umešane u bitne povrede odredaba parničnog postupka, niti u pogrešnoj primeni materijalnog prava, o čemu se Vrhovni sud Kosova, u smislu člana 215. ZPP, stara po službenoj dužnosti.
2. Tvrdnja da se presudom prvostepenog suda radi o bitnim povredama odredaba parničnog postupka, jer je odredba protivrečna sama po sebi i sa razlozima navedenim u njoj, neosnovan je tužbeni zahtev, jer je presuda po strukturi i sadržini je u skladu sa članom 160. ZPP, iz razloga što je odredba sastavljena na pravilan način, i kao takva ispunjava uslove definisane odredbama ZPP, dok je obrazloženje presude u potpunosti u skladu sa načinom odlučivanja. Sud je obrazložio sve odlučne činjenice, način dokazivanja činjenica, način ocene i vrednovanja dokaza, iz čega je proizilazilo da je činjenično stanje utvrđeno i kvalifikovano u skladu sa materijalnim pravom odlučnije utvrdilo pravnu posledicu kao u odredbi presude prvog stepena. Za bitne činjenice uzete u oceni, za način dokazivanja bitnih činjenica koje su u ovom predmetu utvrđene dokazima izvedenim tokom glavnog ispitivanja u prvom stepenu, sud je dao uverljive razloge.

3. Iz istog razloga ne stoje ni tužbeni zahtevi u odnosu na presudu drugostepenog suda, jer je drugostepeni sud ocenio sve žalbene zahteve i svoju odluku obrazložio na osnovu tužbenih zahteva i osnovanosti zbog koje se presuda ispituje po službenoj dužnosti. Drugostepeni sud je za sve žalbene zahteve dao obrazloženje, ocenjujući ih u skladu sa zakonskim odredbama, ali je sa pravom našao da su žalbeni zahtevi neosnovani.

4. Vrhovni sud Kosova je prihvatio stavove nižestepениh sudova i u pogledu primene materijalnog prava, ocenjujući da je u skladu sa dokazanim činjeničnim stanjem pravično primenjeno materijalno pravo, iz razloga što:

Pravni osnov tužbenog zahteva, da tužena nadoknadi tužitelju štetu prouzrokovanu gubitkom vrednosti zemljišta, potkrepljuje se članovima 36. i 37. Zakona br. 03/1-205 o izmenama i dopunama zakona br. 03/1-139 o eksproprijaciji nepokretne imovine, članovi 136, 140 i 169 Zakona o obligacionim odnosima od 10. maja 2012. godine, koji je stupio na snagu 20. decembra 2012. godine, član 46. Ustava Republike Kosovo koji se odnosi na protokol 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i sloboda.

5. Članom 36 stav 1 Zakona br. 03/1-205 o izmenama i dopunama zakona br. 03/1-139 o eksproprijaciji nepokretnosti, utvrđuje se da: „Ukoliko, u skladu sa članom 11. ovog zakona, organ za eksproprijaciju donese konačnu odluku, svaki vlasnik ili vlasnik interesa u imovini i/ili pravima koji su predmet ovog rešenja mogu podneti žalbu nadležnom sudu radi prigovora na visinu naknade i/ili naknade koja je utvrđena rešenjem da se isplati tom vlasniku, odnosno vlasniku interesa.
6. U članu 37. stav 1. istog zakona navodi se da: „Ako je u skladu sa stavom 3. člana 18. ovog zakona, konačnom odlukom odobrena eksproprijacija dela parcele nepokretnosti i to rezultira, ili se opravdano očekuje da će dovesti do gubitka vrednosti ne ekspropriisanog dela, Vlasnik ne ekspropriisanog dela ima pravo da podnese tužbu po ovom članu i zahteva od nadležnog suda da donese presudu kojom se nalaže organu za eksproprijaciju da nadoknadi gubitak vrednosti, ako – i to samo u meri u kojoj – ova naknada nije predviđena u Konačnoj odluci”.
7. Članom 46. Ustava Republike Kosovo, utvrđeno je da: „Pravo svojine je zagarantovano, korišćenje imovine je regulisano zakonima, u skladu sa javnim interesom, niko neće biti samovoljno lišen imovine. Republika Kosovo ili Javna vlast Republike Kosovo mogu ekspropriisati imovinu ako je ova eksproprijacija dozvoljena zakonom, neophodna ili

odgovarajuća za postizanje javnog cilja ili podržavanje javnog interesa, a praćena je pružanjem trenutne i adekvatne naknade za lice ili lica čija se imovina ekspropriše”.

8. Članom 136. ZOO određeno je da: „Ko drugome prouzrokuje štetu, dužan je da ga nadoknadi, osim ako se ne dokaže da je šteta prouzrokovana bez njegove krivice“, članom 140. ovog zakona, utvrđeno je da: „Krivica postoji kada je oštećenik namerno ili iz nepažnje prouzrokovao štetu“.
9. U členu 169 stav 1, 2, 3 i 4 stoji: „1. Odgovorno lice je dužno da povрати stanje koje je postojalo pre nastanka štete. 2. Ako se vraćanjem u pređašnje stanje šteta ne otkloni u potpunosti, odgovorno lice je dužno da za ostatak štete isplati novčanu naknadu. 3. Kada vraćanje u pređašnje stanje nije moguće, ili kada sud smatra da to nije potrebno, sud će naložiti da oštećenom isplati odgovarajući iznos u novcu na ime naknade štete. 4. Sud će oštećenom dosuditi novčanu naknadu kada on to zatraži, osim kada okolnosti konkretnog slućaja opravdavaju uspostavljanje pređašnjeg stanja.“
10. Vrhovni sud Kosova je prihvatio stav i pravnu ocenu prvostepenog i drugostepenog suda kao pravilan i zakonit u pogledu odluke, zbog

činjenice da su ista prava rešena u pogledu naknade tužitelja od tužene povodom štete nastale usled gubitka vrednosti zemljišta u katastarskoj parceli ... KZ – K.P, deo površine 8.200 m² ostavljen van eksproprijacije, u iznosu od 100.102 €, sa zakonskom kamatom od 7%. Sud je svoju procenu zasnovao na veštačenju grupe veštaka od 10.05.2018. godine koji su zaključili da je nakon eksproprijacije izgubljena vrednost imovine koja je ostala na zapadnoj strani autoputa 8.200m², koliko je cena imovine koja je možda bila procenjena na 27,13 evra. Od ove vrednosti stručnjaci su po metodologiji utvrdili da je zbog lokacije vrednost smanjena za -5%, pristup putu -5%, mogućnost uređenja -10%, urbanistički uslovi -10% i udaljenosti od prebivališta -15%, a koji su dostigli vrednost od 14,92€ po m². Od vrednosti pre eksproprijacije od 27,13 €, prema proceni veštaka, oduzeta je vrednost od 14,92 € i došli su do zaključka da je izgubljena vrednost 12,21 € po m², što u preostalom prostoru na zapadnoj strani 8200 m² rezultiralo je gubitkom vrednosti od 100.122 €, zbog ostatka ove površine odvojene od ostatka imovine. Grupa veštaka dala je pojašnjenja za ovo veštačenje u podnesku od 07.06.2018.godine kao iu sednici od 24.07.2018.godine po predmetu Cn br.165/13, u kojoj je razjašnjena metoda i metodologija obračuna izgubljene vrednosti imovine, koja je korišćena za procenu gubitka vrednosti imovine. Takođe, predstavnik grupe eksperata g. H. Ll., u sednici od 21.09.2020. godine, pojasnio je da „iz terenske posete i naše

studije urađene za moguću vrednost imovine nakon realizacije eksproprijacije, utvrdili smo da je preostali deo između autoputa i preostalog kuća na istočnoj strani nema promene i nema gubitka vrednosti u ovom delu. Dok smo na zapadnoj strani za površinu od 8200m² našli gubitak vrednosti za 12,21€ po kvadratnom metru što ukupno iznosi 100.122€, detalji o obračunu gubitka vrednosti dati su u tabeli na strani 12., dakle takvu procenu Sud Vrhovni sud Kosova ocenjuje kao veoma profesionalan i na osnovu dokaza nađenih u spisima predmeta, pa je na osnovu ovoga odlučio da odbije reviziju tužene, odlučujući kao u dispozitivu presude.

11. U vezi sa revizijskim tvrdnjama tužene da se postupak u ovom predmetu vodi u vanparničnom postupku i da se za isto pitanje ne može voditi drugi postupak u parničnom postupku, Vrhovni sud Kosova ocenjuje da je ova tužba neosnovana. Vrhovni sud za ovakve situacije u vezi sa eksproprijacijama i štetama prouzrokovanim gubitkom vrednosti zemljišta usled eksproprijacije, doneo je pravno mišljenje GJ.A-Su.A.107/2022 od 12.05.2022. godine iu njemu je razjašnjeno da se u vanparničnom postupku može odlučivati i za štetu nastalu zbog gubitka vrednosti zemljišta usled eksproprijacija, ako sud ima tačnu vrednost štete. Izuzev, Vrhovni sud je u navedenom pravnom mišljenju upravo tačku III, odredbe kojom se kaže da: „Ako je u tužbi za utvrđivanje

naknade za eksproprijaciju zahtev za naknadu druge štete iz tačke I. ovog pravnog mišljenja, a koje nisu sadržane u konačnom rešenju o eksproprijaciji, koje štete se odnose na celokupnu ekspropriisanu nepokretnost ili njen deo, to ne znači da apelant nema pravo da zahteva naknade u parničnom postupku definisane odredbama Zakona o parničnom postupku i Zakona o obligacionim odnosima“, a proizilazi da je u vezi sa tužbom tužitelja sud pravilno odlučio o delu štete prouzrokovane zbog gubitka vrednosti zemljišta nastalog eksproprijacijom, iz razloga što u vanparničnom postupku nije odlučeno o ovom delu pa je stoga odluka u parničnom postupku pravična i zakonita.

12. U vezi sa tužbenim zahtevima tužene u vezi sa pravnim interesom, tvrdeći da zakonska kamata treba da bude 7%, a ne 8%, kako je odlučeno, Vrhovni sud Kosova ocenjuje da je ovaj zahtev neosnovan iz razloga što je drugostepeni sud preinačio presudu prvostepenog suda u odnosu na pravni interes, obavezavši tuženu da štetu naknadi sa zakonskom kamatom od 7%, pa je, na osnovu ove presude, tužbeni zahtev tužene u ovom delu neosnovan.
13. Vrhovni sud Kosova je, povodom odluke po ovoj reviziji, ocenio sve tužbe po podnetoj reviziji, za koje je zaključio da se uglavnom odnose na

pogrešnu primenu materijalnog prava i povrede postupka u vezi sa predmetnom nadležnosti, za koje ovaj sud nije našao za shodno da ih obrazlaže posebno, našao da su neosnovani i bez uticaja na drugačiju odluku, kako je ovaj sud odlučio ovom presudom. U tom smislu, tužbeni zahtevi po reviziji tužene stranke za pogrešnu primenu materijalnog prava nisu usvojeni, jer je prema oceni Vrhovnog suda Kosova za ovaj deo tužbenog zahteva drugo stepeni sud u skladu sa činjeničnim stanjem, na pravičan način primenio u materijalno pravo, pozivajući se na zakonske i ustavne odredbe kao i na Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i sloboda, odnosno Protokol 1.

14. Odluka o troškovima postupka je u skladu sa preduzetim radnjama u ovom parničnom predmetu, u skladu sa taksom za utvrđivanje visine troškova iu skladu sa odredbama ZPP.
15. Iz gore navedenih razloga iu skladu sa članom 222 ZPP, odlučeno je kao u dispozitivu ove presude.

**Presuda građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev.br.544/23 od
26.12.2023. godine**

„Prema oceni Vrhovnog suda, svojim odlukama je pojašnjeno da je Radni ugovor na određeno vreme, koji se obnavlja na jasan ili samoobjašnjavajući način, na period duži od deset (10) godine, smatraće se ugovorom zaključenim na neodređeno vreme, što znači da je tužbeni zahtev tužitelja u ovom slučaju neosnovan“.

I. Okolnosti slučaja

1. Presudom Osnovnog suda u Prištini – Ogranak u Lipljanu C.br.500/20 od 23.02.2021.godine odlučeno je: I. Usvaja se tužbeni zahtev tužitelja V.S. iz L., osnovan i poništava se obaveštenje tuženog Međunarodnom aerodromu Priština " Limak Kosova" , sa sedištem u V., Opština L. od 06.03.2020.godine, zbog neobnavljanja radnog ugovora od 13.04.2011.godine a tuženi se obavezuje da tužitelja u roku od 7 dana od dostavljanja presude vrati na rad i radne obaveze .....ili na radne i radne obaveze koje odgovaraju stručnoj spremi tužitelja sa istom mesečnom zaradom. II. Tuženi je obavezan da tužitelju isplati iznos od 2.799,47€ u roku od 7 dana od dostavljanja presude, na ime materijalne štete pričinjene zbog neostvarivanja zarade za period od 04.04.2020. do 22.09.2020.godine sa zakonskom kamatom od 8% godišnje počev od

23.09.2020. godine, do konačne isplate, Kosovskom penzijskom fondu , u ime tužitelja, iznos od 154,92 evra, kao i iznos od 162,48 evra na račun Budžet Kosova, na ime poreza na zarade u ime tužitelja. III. Obavezuje se tuženi da tužitelju naknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 1.024€, u roku od 15 dana od dana dostavljanja ove presude, pod pretnjom nasilnog izvršenja.

2. Presudom Apelacionog suda Kosova Ac.br.2755/2021, od 24.10.2023.godine, odlučeno je: Usvaja se žalba tuženog Međunarodnog aerodroma Priština „Limak Kosova“, a.d., sa sedištem u V. – Opština L., preinače se Presuda Osnovnog suda u Prištini – Ogranak u Lipljanu C. br. 500/20 od 23.02.2021. godine, i ocenjuje se na sledeći način: Odbija se kao neosnovan tužbeni zahtev tužitelja V.S. iz L. koji je zahtevao da se poništi obaveštenje tuženog Međunarodnog aerodroma Priština „Limak Kosova“, ad., sa sedištem u V., Opština L. od 03.06.2020.godine, za neobnavljanje ugovora o radu od 04.13. 2011. godine, i obavezati tuženog da tužitelja vrati na rad i radne dužnosti ... ili na rad i radne dužnosti koja odgovaraju stručnoj spremi tužitelja sa istom zaradom u roku od 7 dana od dostavljanja presude mesečno, kao i da obavezati tuženog da tužitelju isplati iznos od 2.799,47€ u roku od 7 dana od dostavljanja presude, na ime pričinjene materijalne štete zbog neostvarivanja zarade za period od 04.04.2020. godine, sa zakonskom

kamatom od 8% godišnje počev od 23.09.2020.godine, do konačne isplate, u penzionom fondu. Obavezuje se tuženi da tužitelju naknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 1.024€, u roku od 15 dana od dana dostavljanja ove presude, pod pretnjom nasilnog izvršenja.

3. Protiv presude Apelacionog suda, u zakonskom roku, tužitelj je izjavio reviziju, zbog povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava, sa predlogom da se presuda Apelacionog suda Kosova u Prištini, Ac br. 2755/2021 od 24.10.2023.godine preinači i tužbeni zahtev tužitelja po presudi Osnovnog suda u Prištini - Ogranak u Lipljanu C.br.500/2020 od 23.02.2021. u tačkama I (jedan) i II (dva) potvrdi i tužitelju naknade troškove postupka iz III (treće) tačke presude prvostepenog suda.
4. Odgovorom na reviziju tuženi je tražio da se revizija tužitelja u celosti odbije kao neosnovana.
5. Vrhovni sud Kosova je u postupku odlučivanja po reviziji u smislu odredaba Zakona o postupku u sporovima (ZPP) iz člana 211, 212 i 215 našao da:
Revizija tužitelja je neosnovana.

6. Iz spisa predmeta proizilazi da je tužitelj dana 08.04.2020.godine, prvostepenom sudu, podneo tužbu protiv tuženog, radi otkazivanja otkaza ugovora o radu, vraćanja na posao i naknade štete, sa svim pravima iz radnog odnosa, tražeći tačnije kao u specifikaciji tužbe sačinjenoj kao u podnesku od 28.09.2020.godine.
7. Prvostepeni sud je, odlučujući po tužbenom zahtevu tužitelja protiv tuženog, nakon ocene i privođenja dokaza, nakon održanog ročišta za glavnu reviziju, doneo pobijanu presudu C.br.500/20 od 23.02.2021.godine, odlučujući odlučnije kao u dispozitivu presude.
8. U obrazloženju presude prvostepeni sud je istakao da je: radi potpune provere činjeničnog stanja sud izvršio dokaze i da je: uvidom i čitanjem obaveštenja o neobnavljanju radnog ugovora od 03.06. 2020. godine, pritužba tužitelja upućena tuženom od 12.03.2020.godine, radni ugovor na određeno vreme potpisan 28.02.2014.godine, izmena radnog ugovora o radu na određeno vreme od 03.04.2019.godine, od 17.04.2019.godine, od 3.02.2019. 2017, od 16.03.2016, od 26.03.2015, od 12.11.2013, i 11.12.2012, potvrda izdata od tuženog 09.08.2020. godine, potvrda izdata od tuženog 09.09.2020. godine pregled penzionog fonda za tužitelja, uverenje izdato od strane Centra za socijalni rad u K.P od 10.09.2020. godine, finansijsko veštačenje sačinjen od veštak finansijskih sudskih

veštaka G.B. dostavljenog sudu 22.09.2020.godine, zapisnik ovog suda od 21.01.2020.godine, zapisnik ovog suda od 21.01.2020.godine, uverenje okrivljenog 26.01.2021.godine, zapisnik sa sastanka između udruženja radničkih sindikata (URS) MAP, „Adem Jashari“, i menadžmenta tuženog od 23.08.2019.godine, rešenjem inspektorata rada br. RAP .... od 02.04.2020.godine, i rešenje Inspektorata rada II stepena br. 386/2020 od 06.08.2020.godine.

9. Dodao da je na osnovu dokaza izvedenih kao što je gore navedeno, a kojima je sud u celini poverovao, dokazano da su tužitelj i tuženi ugovorom o radu zasnovali radni odnos u određeno vreme, za radno mesto. ... počev od 07.11.2012.godine, dok mu je produžen radni ugovor, sa izmenama i dopunama radnog ugovora do 03.04.2020.godine, za radno mesto ....., za bruto mesečnu zaradu od 550€, od 04.04.2015.godine, da je tužitelj učesnik štrajka od 19.20 i 21.08.2019.godine, koji je organizovala Samostalna sindikalna organizacija tuženog, da tuženi nikada nije imao nezadovoljavajući učinak od tužitelja za obavljanje radnih obaveza, za koje je je utvrđeno da je tuženi, od vremena štrajka radnika od 21.08.2019.godine do 03.04.2020.godine, kada tužitelju nije produžen radni ugovor, zaposlio najmanje 10 novih radnika, na radnom mestu ....., da je radno mesto u kome je tužitelj radio stalno radno mesto tuženog, a tuženi uprkos dogovora postignutog na sastanku održanom

između USR (Radničkog sindikata), ANP „Adem Jašari“ i menadžmenta tuženog od 23.08.2019.godine i to tačkom 6. ovog sporazuma, kojim je propisano da su se strane saglasile da će poslodavac prestati i neće preduzimati mere i neće pokretati disciplinski postupak protiv radnika, koji su u toku štrajka počinili neodgovarajuće radnje, bez izrade internog postupka za povredu radnih obaveza od strane tužitelja, pisanim obaveštenjem obavestio tužitelja da se u skladu sa članom 71.2 radni ugovor neće produžiti od 04.04.2020.godini, protiv kojeg se obaveštenja tužilac žalio kod tuženog, za koju tužbu tuženi uopšte nije odlučio, a u određenom zakonskom roku je pokrenuo sporni postupak, radi zaštite svojih prava iz radnog odnosa.

10. Za način odlučivanja kao u dispozitivu osporene presude, prvostepeni sud se pozvao na član 80. Zakona o radu, kao i na članove 4, 136, 154. ZOO, član 13. Zakona o štrajku (Zakon br. 03/L-200. Što se tiče kamate, pozvao se na član 382. ZPP. Za troškove postupka pozvao se na članove 452 i 453 ZPP.
11. Protiv presude prvostepenog suda tuženi je podneo žalbu, dok je drugostepeni sud presudom Ac.br.2755/2021 od 24.10.2023.godine odlučio da usvoji žalbu tuženog, a da preinači pobijanu presudu, kojom je tužbeni zahtev tužitelja u celini odbijen kao neosnovan.

12. Apelacioni sud Kosova je u obrazloženju presude naglasio da: i pored toga što pobijana presuda ne uključuje povredu odredaba parničnog postupka iz člana 182. stav 2. tačka b), g), j.), k) i m) Zakona o parničnom postupku (ZPP), o čemu ovaj sud vodi računa po službenoj dužnosti, niti drugim povredama odredaba parničnog postupka, po pritužbama podnosioca pritužbe, po oceni ovog suda činjenično stanje utvrđeno od strane prvostepenog suda ne odgovara u potpunosti dokazima iz spisa predmeta. Kao rezultat toga, u slučaju odluke po osporenoj presudi, došlo je do pogrešne primene materijalnog prava, budući da je apelacioni sud, putem drugačije ocene dokumenata i dokaza koje je u glavnom ispitivanju priložio prvostepeni sud, utvrđuje drugo činjenično stanje, od onog koje je prvostepeni sud utvrdio, na osnovu kog činjeničnog stanja, ovaj sud dolazi do zaključka da je tužbeni zahtev tužitelja potpuno neosnovan, za šta u ovom slučaju postoje uslovi da se pobijana presuda preinači, a zbog toga je odlučeno kao u dispozitivu ove presude.

II. Ocena građanskog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Vrhovni sud Kosova, polazeći od ovakvog stanja predmeta, prihvata kao pravičan i zakonit stav drugostepenog suda, budući da presuda ne

predstavlja suštinsku povredu odredaba parničnog postupka, niti u sprovođenje pogrešnog materijalnog prava, o čemu se po službenoj dužnosti stara Vrhovni sud Kosova, u smislu člana 215. ZPP.

2. Revizijske tvrdnje da se drugostepenom presudom radi o bitnim povredama odredaba parničnog postupka iz člana 182 stav 2 tačka n) ZPP, po oceni Vrhovnog suda Kosova nisu utemeljene. Tvrdnja da se presudom drugostepenog suda radi o suštinskoj povredi odredaba parničnog postupka, jer je odredba protivrečna samoj sebi i sa razlozima navedenim u njoj, neosnovan je tužbeni zahtev, jer je presuda po strukturi i sadržaju u skladu sa članom 160. ZPP, iz razloga što je odredba sastavljena na pravilan način, i kao takva ispunjava uslove definisane odredbama ZPP, dok je obrazloženje presude u potpunosti u skladu sa načinom odlučivanja. Sud je obrazložio sve odlučne činjenice, način dokazivanja činjenica, način ocene i vrednovanja dokaza, iz čega je proizilazilo da je činjenično stanje utvrđeno i kvalifikovano u skladu sa materijalnim pravom odlučnije utvrdilo pravnu posledicu kao u odredbi presude drugog stepena. Za bitne činjenice uzete u oceni, za način dokazivanja bitnih činjenica koje su u ovom predmetu utvrđene dokazima izvedenim tokom glavnog ispitivanja u prvom stepenu, sud je dao uverljive razloge.

3. Vrhovni sud Kosova prihvatio je stav drugostepenog suda za sprovođenje materijalnog prava, ocenivši da je u skladu sa dokazanim činjeničnim stanjem materijalno pravo primenjeno na pravičan i zakonit način, iz razloga što:

Član 10 Zakona o radu 03/L-212 od 01.11.2010 propisuje da: „1. Radni ugovor se zaključuje u pisanoj formi i potpisuje ga poslodavac i zaposleni. Ugovor sadrži elemente definisane članom 11. ovog zakona. 2. Radni ugovor može se zaključiti za: 2.1. na neodređeno vreme; 2.2. određeni period; i 2.3. za konkretne poslove i zadatke. 3. Radni ugovor koji ne sadrži detalje o njegovom trajanju, treba se smatrati ugovorom na neodređeno vreme. 4. Ugovor na određeni period ne može se zaključiti na period duži od deset (10) godina. 5. Ugovor na određeni period koji se jasno ili očigledno obnavlja za period radnog odnosa duži od deset (10) godina, smatra se ugovorom na neodređeno vreme. 6. Ugovor za određeni zadatak ne može biti duži od sto dvadeset (120) dana tokom jedne (1) godine. 7. Lice koje je sklopilo radni ugovor na određeno vreme ili za određeni zadatak ima sva prava i obaveze predviđene ovim zakonom, osim ako zakonom nije drugačije određeno.

4. Članom 11 stav 1 od tačke 1.1) do tačke 1.13) ovog zakona definisano je šta treba da sadrži radni ugovor.

5. Članom 67 stav 1 tačka 1.3 ovog zakona, određeno je da: „Radni ugovor po zakonskoj snazi prestaje: ... istekom roka trajanja ugovora;...”.
6. Članom 71. stav 2. ovog zakona određeno je da: „Poslodavac može prekinе radni ugovor na određeno vreme sa otkaznim rokom od trideset (30) kalendarskih dana“. Poslodavac koji ne namerava da produži ugovor na određeno vreme mora da obavesti zaposlenog najmanje trideset (30) dana pre isteka ugovora. Neobaveštenje od strane poslodavca daje zaposlenom pravo na produženje za trideset (30) dodatnih kalendarskih dana uz punu platu.
7. Iz tumačenja zakonskih odredbi Zakona o radu i odredaba radnih ugovora od 11.12.2012. i 28.02.2014.godine i izmena ugovora od 12.11.2013., 26.03.2015.,16.03.2016., 29.03.1017., 17.04. 2018. i 03.04.2019.godine, kao i uvidom u sve dokaze i spise predmeta, Vrhovni sud Kosova je došao do zaključka da je tužbeni zahtev tužitelja potpuno neosnovan. U ovom kontekstu, pravilno je drugostepeni sud našao i odlučio da je tužbeni zahtev tužitelja potpuno neosnovan kao u dispozitivu presude, iz razloga što tužitelj i tuženi imaju svoj odnos – prava i dužnosti, poslodavac-zaposleni. regulisao ugovorom u pisanoj formi, pravilno definišući njihova međusobna prava i dužnosti, sud je zaključio da su radni ugovori

zaključeni u punoj saglasnosti sa navedenim zakonskim odredbama, da se uslovi ugovora o radu odnose na radni odnos između tužitelja i tuženog po osnovu trajanja radnog odnosa, kao i prestanak radnog odnosa, kao što se desilo u ovom slučaju, u potpunosti su saglasni sa zakonskim odredbama Zakona o radu i odredbama o radnim ugovorima. U ovom slučaju, tuženi je rešenjem obavestio tužitelja da neće produžiti radni ugovor, zbog isteka ugovora, iako na to nije bio u obavezi u smislu navedenih zakonskih odredbi.

8. Radi sudske prakse, iako u sudskoj praksi, a posebno u sudovima nižih stepena, kako u prvostepenom tako i u drugostepenom sudu u pogledu primene člana 10. stav 5. Opšteg kolektivnog ugovora Kosova, kojim se utvrđuje da: „Radni ugovor, na određeno vreme, koji se obnavlja na jasan ili samoobjašnjavajući način, za period radnog odnosa duži od tri (3) godine, smatraće se kao ugovora o vezi na neodređeno vreme, bilo je dilema i različitog odlučivanja, koje nisu od uticaja na drugačije odlučivanje u ovom predmetu od strane ovog suda, iz razloga što svaka sudska odluka kojom se okončava parnični postupak može biti predmet kontrole zakonitosti prema redovnim i vanrednim utvrđenim zakonskim odredbama ZPP, ali je nesporna činjenica da se sudska praksa kao izvor prava može koristiti samo kada ju je stvorio Vrhovni sud Kosova, kao jedini nadležan sud na osnovu Zakona o sudovima, za stvaranje sudske

prakse, kako sa načelnim stavovima, pravnim mišljenjima i pravnim smernicama, tako i sa odlukama prilikom odlučivanja po vanrednim sredstvima. Prema oceni Vrhovnog suda, svojim odlukama je razjašnjeno da je Radni ugovor, na određeno vreme, koji se obnavlja na jasan ili samoobjašnjavajući način, na period duži od deset (10) godina, smatra se ugovorom zaključenim na neodređeno vreme, što znači da je tužbeni zahtev tužitelja u ovom slučaju neosnovan.

9. Tužbeni zahtevi za činjenično stanje izneti u reviziji od strane tužitelja nisu ocenjivani jer je prema članu 214 stav 2 ZPP utvrđeno da: „Revizija se ne može podneti zbog pogrešnog ili nepotpunog utvrđenja činjeničnog stanja“.
10. Vrhovni sud je, odlučujući po ovoj presudi, sve tužbene zahteve izneti po reviziji cenio, ali je našao da su neosnovani i bez uticaja na drugačiju odluku, o čemu je ovaj sud odlučio ovom presudom.
11. Iz gore navedenih razloga iu skladu sa članom 222 ZPP, odlučeno je kao u dispozitivu ove presude.

**Odluka građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev.br. 564/23, od
11.03.2024. godine**

„ Prema proceni Vrhovnog suda Kosova, prvostepenom presudom učinjena je suštinska povreda odredaba parničnog postupka iz člana 182 stav 2 tačka n), 182 stav 1 u vezi sa članom 160 stav 4 i 5. ZPP, iz razloga što presuda prvostepenog suda ima takve nedostatke, zbog kojih se ne može ispitati. Isti ne sadrži razloge za odlučne činjenice koje su uticale na odluku, a nekoliko razloga koje je prvostepeni sud naveo su nejasni, kontradiktorni i ne potkrepljeni dokazima i spisima iz spisa predmeta.

Iz istog razloga, presuda drugostepenog suda predstavlja povredu odredaba ZPP, iz člana 182 stav 2 tačka n), 182 stav 1 vezano za član 160 stav 4 i 5 ZPP, jer drugostepeni sud nije ocenio sve tužbe stranaka i nije obrazložio svoju odluku prema zahtevima i razlozima zbog kojih se i presuda prvostepenog suda ispituje po službenoj dužnosti .

I. Okolnosti slučaja

1. Presudom Osnovnog suda u Peći – Opšti Departman C.br.682/18 od 30.12.2019.godine odlučeno je: I. Odbija se tužbeni zahtev tužitelja: S.(...) N., i I.(..) N., oboje sa prebivalištem u selu T. Opština P., kojim su zatražili: Overu gašenja prava služnosti na putnom prelazu koji se prostire kroz uslužnu parcelu br. i br. KZ – R. e A., čija se služnost

prostire preko katastarske parcele br. ... i ... KZ – R. e A., a počinje od severne strane ovih parcela u dužini od ... m, a širine od ... m, na površini od .. m², koji put počinje od asfaltnog puta u konturnoj tački detalja ... i ..., a nastavlja se u pravcu severoistoka u dužini od ... m, tačka ... i ..., asfaltirano šljunkom i odstupa kroz vodotok -parcela ... i ..., te se vezuje za staru katastarsku parcelu puta, vlasništvo tužitelja S. (...) N. i I. (...) N., kao zakonski naslednici A. (...) N., kao i izmeštanje postojeće službenosti sa prethodnim parametrima i stavovima i konstituisana je službenost putnog prelaza na starom katastarskom putu kroz katastarsku parcelu br. ..., čiju su trasu otvorili tužitelji (prema veštačenju od dana ...), i da prinude tužene Opštinu Peć i A. (...) N., da prestanu sa iskorišćavanjem ove službenosti, u roku od 7 dana, od dana prijema ove presude, a pod pretnjom izvršenja, kao neosnovan. II. Odbija se zahtev tužitelja S. (...) N., i I. (...) N., oboje iz sela T., opština P., kojim su tražili određivanje privremene mere bezbednosti i da tuženima, zabranjuje do pravosnažnosti predmeta gašenje služnosti, intervencija i promena stanja ili bilo koji drugi vid radova, uključujući i asfaltiranje kolovoza koji se nalazi u katastarskim parcelama ... i .. KZ-R. A., oštećenje, otuđenje, opterećenje bilo kakvim stvarnim teretom ili bilo kakva promena činjeničnog stanja, a tuženim Opštini P. i A,N prolazak putem koji se nalazi u parceli br. ... i ... KZ – R. i A., kao neosnovan.

2. Presudom Apelacionog suda Kosova Ac.br.2055/2020, od 09.10.2023.godine, odlučeno je: Odbija se žalba tužitelja S. (...) N. i I. (...) N. iz sela T., opština P. , potvrđuje se Presuda Osnovnog suda u Peći – Opšte Departman, C. br. 682/18 od 30.12.2019.godine.
3. Protiv presude Apelacionog suda, u zakonskom roku, tužitelji su podneli reviziju, zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka, te pogrešne primene materijalnog prava, sa predlogom da se preinači presuda Osnovnog Suda u Peći – Opštim Departman C.br.682/18 od 30.12.2019.godine i presuda Apelacionog suda Kosova Ac.br.2055/2020 od 09.10.2023.godine, tako da se tužbeni zahtev tužitelja usvaja u celini kao na osnovu predloga za određivanje datuma 11.11.2019.godine ili da se revizija u celini usvoji, da se pobijana presuda ukine i predmet se vraća na ponovno razmatranje i odlučivanje.
4. U reviziji nije bilo odgovora.+++++++
5. Vrhovni sud Kosova je u postupku odlučivanja po reviziji u smislu odredaba Zakona o parničnom postupku (ZPP) iz člana 211, 212 i 215 našao da:
Revizija tužitelja je osnovana.

6. Iz spisa predmeta proizilazi da su tužitelji, prvostepenom sudu dana 12.07.2018.godine, podneli tužbu protiv tuženih, kojom su tražili potvrdu gašenja prava služnosti, tražeći tačnije kao u podneskom od 11.11.2019.godine, za preciziranje tužbe.
7. Prvostepeni sud je, odlučujući po tužbenom zahtevu tužitelja, protiv tuženih, nakon ocene i upravljanje dokazima, nakon održanog ročišta za glavnu reviziju, doneo presudu C.br.682/18 od 30.12.2019. godine kojom je u celini odbijen tužbeni zahtev tužitelja odlučujući odlučnije kao u izreci presude.
8. U obrazloženju presude prvostepeni sud je istakao da: radi pravilne provere činjeničnog stanja sud je izvršio sledeće dokaze: kopiju plana od..., izvod iz matične knjige umrlih za umrlog A. (...) N., izvod o vlasništvu od... , spisak sredstava koju su uplatili meštani sela P., spisak porodica za plaćanje skretanja puta br..., zahtev meštana upućen predsedniku opštine P., od ..., i ..., rešenje u ime stanovnika sela od dana ..., rešenje o podnošenju krivične prijave od ..., ..., br.... . veštačenje dana..., saslušao svedoke B.N., H.N., R.N., U.N., I.N., R2. N., XH. N., J. (...) N., S. (...) N., J 2 (...) N., O. (...) N., R.(...) N., ukinuo je rešenje od..., za saslušanje svedoka L.N., kao i izjave ovlašćenih zastupnika stranaka. Odbio je predlog punomoćnika tužitelja da se kao dokaz predoče CD i

USB, ponovni izlazak suda na mestu događaja, uz obezbeđenje spisa predmeta C.br.932/19 i C.br.1045/14, izvod iz matične knjige venčanih za I. i R.N., kao irelevantni dokaz, da odluči o ovom spornom pravnom pitanju.

9. Dodao je da je sud, nakon analize pisanih dokaza u predmetu, tvrdnji stranaka, zaključuje da tužbeni zahtev tužitelja nije zasnovan na zakonu i da ga treba odbiti. Tužitelji S.N. i I.N., ispostavlja se da su vlasnici nepokretnosti na uslužnim parcelama ... i ... ZK-R. A., gašenje uslužnosti koje se traži. Pored tužitelja, kao vlasnika nepokretnosti uslužnih parcela ... i ... ZK-R. A., gašenje uslužnosti koje se traži, su i ostali suvlasnici: A. (...) N. ..., R. (...) N. ..., S. (...) N. ..., H.N. ..., H.N. ..., H.N. .... H.N. ..., I. (...) N. ..., B. (...) N. ... B. (...) N. ... Š. (...) N. ..., što je dokazano geodetskim veštačenjem od ..., i dva vlasnička lista od ..., priložena sudskom veštačenju.
10. Dodao je da tužitelji tvrde da: treba da se ugasi pravo prolaza jer se prostire kroz njihovu imovinu, a da se postojeća služnost premesti i da se uspostavi prava službenost na starom katastarskom putu, koji je evidentiran kao katastarski put koji se prostire na katastarskoj parceli.br. ... KR – R. e A., trenutno otvoren put od tužitelja i drugih meštana koji su doprineli finansiranju i otvaranju katastarskog puta, i obezbeđivanju

prolaza meštana, na njihov zahtev. Sud smatra da u konkretnom slučaju nisu ispunjeni zakonski uslovi za gašenje službenosti jer je predmetni put u zajedničkoj svojini iu ovom slučaju svi članovi ove svojine imaju pravo na zaštitu svojine i svi su jedinstveni suparničari u slučaj spora (ili kao nužni tuženi) zbog prirode i koncepta zajedničke svojine, jer svi članovi zajednički upravljaju zajedničkom imovinom koja je faktički i formalno nedefinisana za svakog posebno. Sud smatra da pitanje stvarnog legitimiteta stranaka sadrži i podjednako važnu specifičnost koja se odnosi na to da putevi de facto utvrđeni zajedničkom svojinom višečlanih porodica ne ispunjavaju uslove službenosti, jer svi bivši učesnici u zajedničkoj svojini imaju isti položaj do onog dela imovine koji je faktički podeljen kao put.

11. Stoga se izdvajanje puteva iz zajedničke svojine ne smatra konstituisanje službenosti, jer da bi se smatralo konstituisanje službenosti, moraju biti ispunjeni uslovi dominantne svojine i poslužne svojine i potrebe da se poslužna imovina koristi u svrhe dominantne svojine, dok se u tim putevima izvesno povodom deobe zajedničke svojine, i dalje postoji pravo svih učesnika na taj put.

12. U konkretnom slučaju, gašenje službenosti prolaza koja se traži uslovljeno je samim nastankom stvari, a sa druge strane, ova službenost

predstavlja kontinuitet, jer je dokazano da se nastavlja na drugoj imovini, koja se prostire kroz imovinu drugih vlasnika i koji nisu stranke u postupku. Što se tiče drugog zahteva da se put izmesti na katastarski put i konstituiše kao prednost, za sud je i ovaj tužbeni zahtev neosnovan, iz razloga što put postoji, otvoren je i vodi se kao katastarski put u katastarskoj evidenciji i prostire se do katastarske parcele.br.. KZ – R. e A., i niko ga ne osporava.

13. Sud je odbio zahtev tužitelja za izricanje mere obezbeđenja, budući da smatra da zahtev nije zasnovan na zakonskim odredbama člana 297. stav 1. tačka a) i 2) ZPP, da nijedan od zakonskih uslovi za takvu meru nije ispunjen.
14. Za način odlučivanja kao u dispozitivu osporene presude, prvostepeni sud se pozvao na članove 253, 256. i 260. Zakona o svojini i drugim imovinskim pravima, članove 143. i 297. ZPP. Odluka o troškovima postupka zasnovana je na članu 450. ZPP.
15. Protiv presude prvostepenog suda tužitelji su izjavili žalbu, dok je drugostepeni sud presudom Ac.br.2055/2020 od 09.10.2023.godine odlučio da odbije žalbu tužitelja, dok je presuda prvostepenog suda, potvrdio, odlučujući odlučno kao u dispozitivu pobijane presude.

16. Apelacioni sud je u obrazloženju presude istakao da: pobijana presuda ne sadrži bitnu povredu odredaba spornog postupka u koji ovaj sud po službenoj dužnosti gleda iz člana 194. u vezi sa članom 182. st. 2 tačke b), g), j), k) i m) ZPP, niti u onima u kojima je podneta žalba iz člana 182 stav 2 tačka n). Ovo iz razloga što je dispozitiv pobijane presude jasan i potpun. U njemu su dati razlozi za odlučne činjenice, koje razloge prihvata i ovaj sud u celini.

II. Ocena građanskog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Vrhovni sud Kosova ne može da prihvati pravni stav nižestepenih sudova kao pravičan i zakonit, jer su, po oceni ovog suda, presude prvostepenog i drugostepenog suda donete uz bitnu povredu odredaba parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava, te usled toga nije u potpunosti utvrđeno činjenično stanje, te da stoga ne postoje uslovi za preinačenje pobijene presude, zbog čega je prvostepena i drugostepena presuda morala biti poništena.
2. Po oceni Vrhovnog suda Kosova, prvostepenom presudom učinjena je suštinska povreda odredaba parničnog postupka iz člana 182 stav 2 tačka n), 182 stav 1 u vezi sa članom 160 stav 4 i 5. ZPP, iz razloga što presuda prvostepenog suda ima takve nedostatke, zbog kojih se ne može ispitati.

Ista ne sadrži razloge za odlučne činjenice koje su uticale na odluku, a nekoliko razloga koje je prvostepeni sud naveo su nejasni, kontradiktorni i bez potkrepljenja u dokazima i spisima iz spisa predmeta. Iz obrazloženja presude se ne može shvatiti šta su tvrdnje stranaka u pogledu činjeničnog stanja i šta su nalazi suda. Sud nije precizirao koje su to odlučne činjenice i na koji način su te činjenice dokazane, da bi došao do zaključka o neosnovanosti tužbe. U obrazloženju presude dat je opis tvrdnji stranaka i sadržaj privedenih materijalnih dokaza istaknut kao u obrazloženju presude, ali nema ocene koje su činjenice dokazane ovim dokazima i kako je sud je ocenio verodostojnost ovih dokaza. Prvostepeni sud se nije osvrnuo na materijalno-pravne odredbe koje nije ni naveo kao sadržaj, i nije obrazložio kako činjenično stanje koje je kvalifikovani sud utvrdio u odnosu na materijalno-pravne norme daje zaključak o neosnovanost tužbe.

3. Iz istog razloga, presuda drugostepenog suda predstavlja povredu odredaba ZPP, iz člana 182 stav 2 tačka n), 182 stav 1 vezano za član 160 stav 4 i 5 ZPP, jer drugostepeni sud nije ocenio sve tužbe stranaka i nije obrazložio svoju odluku prema zahtevima i razlozima zbog kojih se presuda prvostepenog suda ispituje po službenoj dužnosti. Drugostepeni sud nije obrazložio sve tužbe stranaka, ocenjujući ih u skladu sa zakonskim odredbama, a pogrešno je ocenio žalbene tvrdnje.

4. Između ostalog, prvostepena presuda je doneta i uz bitnu povredu odredaba parničnog postupka, iz člana 182 stav 1 ZPP, u vezi sa članom 99, iz razloga što: tužba od 12.07.2018.godine, a specifikacija tužbe u podnesku od 11.11.2019.godine, ne sadrži elemente koje svaki podnesak treba da sadrži, zapravo je zahtev u tužbi nejasan i nerazumljiv i da zahtev nije tačno preciziran šta tužitelji traže u ovom slučaju. U ovom slučaju, prvostepeni sud je, pre meritornog odlučivanja o tužbenom zahtevu tužitelja, morao da tužbeni zahtev tužitelja vrati na ispravku, u smislu člana 99. i 102. u vezi sa članom 2. stav 1. ZPP.

5. Prvostepena presuda je uključena i u bitnoj povredi odredaba parničnog postupka, iz člana 182 stav 2 tačka k) u vezi sa članovima 73, 76 i 78 ZPP, iz razloga što je prvostepeni sud, pozivajući se na gore istaknutu situaciju nije proveravao identitet stranaka u postupku, u procesnom smislu – kvalitet stranke, naime, osim podataka u tužbi koje su istakli tužitelji, ne postoje dokazi koji se odnose na identitet stranaka u spisima predmeta i da isti mogu biti stranke u ovom postupku i da se u ovom slučaju bavimo zahtevima za koje stranke mogu slobodno raspolagati. S druge strane, tokom čitavog postupka, sud mora po službenoj dužnosti da vodi računa da li lice koje se pojavljuje kao stranka može biti stranka u postupku i da li ima procesne sposobnosti, da li se zastupa stranka bez

procesne sposobnosti. od strane njegovog zakonskog zastupnika i ako zakonski zastupnik ima ovlašćenje da posebno kada je to neophodno kako je definisano članom 76 ZPP. Takođe, kada sud utvrdi da lice koje se pojavljuje kao stranka ne može biti stranka u postupku, te da se ovaj izostanak može izbeći, pozivajući tužitelja da izvrši potrebne ispravke u tužbi ili preduzme druge mere kako bi se postupak moga nastaviti sa licem koje može biti stranka u postupku, kako je definisano članom 78 ZPP. Takođe, ako se pozovemo na dispozitivu prvog stepena, ispada da je A. (...) N. pravni prethodnik tužitelja, ali nije razjašnjeno da je tuženi A.U.N. kao tuženi u kakvom je odnosu sa tužiteljem. Takođe, sud je ovlašćen da proveri činjenice koje stranke nisu iznele, kao i da izvede dokaze koje stranke nisu predložile, kada se na osnovu rezultata ispitivanja i dokaza konstatuje da stranke nameravaju da raspolažu zahtevima sa kojima stranke nisu mogle slobodno da raspolažu, kao što je definisano članom 7 stav 2 ZPP.

6. Prema oceni Vrhovnog suda Kosova, za sada se ne može prihvatiti zaključak i pravni stav prvostepenog i drugostepenog suda, iz razloga što je prvostepeni sud, prilikom glavnog pretresa, sprovedenim dokazima nije uspeo da na pravičan i potpun način utvrdi činjenično stanje, u pogledu utvrđivanja i dokazivanja činjenica po tvrdnjama iz tužbe, iz razloga što prvostepeni sud nije dokazao činjenice od značaja da bi

odlučio po tužbenom zahtevu tužitelja, iz razloga što: ako se pozovemo na tužbe stranaka i spise predmeta, ispada da, prema uverenju o vlasništvu od ..., proizilazi da vlasnici nepokretnosti na uslužnim parcelama su tužitelji S.N. i I.N. ... i ... KZ-R. A., gašenje uslužnog prolaza koji se traži. Pored tužitelja, kao suvlasnika na nepokretnostima službenih parcela ... i ... KZ-R. A., gašenje uslužnosti koja se traži, su i drugi suvlasnici: A. (...) N. ..., R. (...) N. ..., S. (...) N. ..., H.N ..., H2. N. ..., H3. N. ... H4. N. ..., I. (...) N. ..., B. (...) N. ..., B2. (...) N. .... Sh. (...) N. ..., koji uopšte nisu uključeni u ovaj sudski proces, ni kao tužitelji ni kao tuženi, a od suda u vezi s tim nema pojašnjenja.

7. Iako je prvostepeni sud izvršio obilazak lokacije radi ispravne identifikacije sporne parcele, u kojoj su tužitelji tražili da se potvrdi gašenje prava služnosti na putnom prelazu koji se prostire kroz uslužnu parcelu br. ... i br. .... KZ – R. e A., čija se služnost prostire preko katastarske parceli.br. ... i ... ZK-R. A., parcela ... i ..., sud nije uspeo da tačno utvrdi šta je to sporna nepokretnost na kojoj tužioci traže da se potvrdi gašenje prava putne službenosti, prema opisu koji su sačinili tužioci, tačnije kao u tužbi koja se odnosi na spornu nepokretnost, ne opisujući tačno njen geografski obim, dužinu i širinu, kolika je tačna površina sporne nepokretnosti i kakvo je stvarno stanje na terenu u vezi sa tom parcelom, stručnost geodetskog veštaka je nedovoljna, nepotpuna,

ove činjenice su neophodne za pravičnu i zakonitu odluku. Do ovog propusta prvostepenog suda došlo je zbog toga što sudija predmeta nije utvrdio činjenično stanje na lice mesta, nije tražio ispravku i dopunjavanje veštačenja geodetskog veštaka jer ako se pozivamo na istu, iz iste proizilazi da ne postoji opis imovine, ne postoje tačni podaci o spornoj katastarskoj parceli, kao što su: ne postoji opis stvarnog stanja na lice mesta - nema podataka da je predmet spora katastarska parcele ili njen deo, nije utvrđeno da je sporna parcela u trenutku gledanja na lice mesta, koju kulturu ima detaljno – opisujući njen deo prema kulturama u toj lokaciji, koja je njeno geografsko prostiranje, kojim se susednim parcelama graniči, nije tražio istorijat imovine, sud nije utvrdio da li deo sporne parcele – put koji je predmet tužbe, koriste i druga lica ili samo od strane tuženih, takođe nije saslušao stranke u svojstvu stranke u smislu odredaba ZPP.

8. Osim navedenog, deo odredbe presude kojom se traži preseljenje i konstituisanje službenosti nije jasan i nije bio predmet preispitivanja, jer je isto učinjeno u poslednjoj sednici glavne rasprave u kojoj tuženi nije bio prisutan pa shodno tome nije mu data mogućnost da se izjasni u vezi sa izmenom tužbe, te zbog toga nije dokazano ispravno činjenično stanje, pri čemu osim navedenog, sud nije cenio dokaze u pogledu tvrdnji i

prigovora stranaka tokom glavnog razmatranja i žalbenih tvrdnji i kao rezultat toga prekršio gore navedene odredbe ZPP, itd.

9. Nalaže se prvostepenom sudu u ponovljenom postupku da izbegne navedene povrede, prvo, u vezi sa povredama odredaba ZPP, na način da oceni uslove od kojih zavisi razvoj postupka. Zatim će sud preduzeti i druge procesne radnje u cilju izvođenja i sprovođenja dokaza o potpunosti i pravičnoj proveru činjeničnog stanja, zakazati glavnu raspravu i na predlog stranaka izvesti dokaze u pravcu provere gore navedenih činjenica, zatim zajedno sa strankama ili njihovim ovlašćenim zastupnicima i geodetskim veštakom izaći na lice mesta, kako bi sud prema opisu koji će stranke sačiniti, uputi geodetskog veštaka da identifikuje, evidentira i tačno izmeri sporne nekretnine (geografsko prostiranje postojećeg puta). Nakon tačne identifikacije i merenja, koje će uraditi geodet, sud će morati da sačini opis stvarnog stanja na lice mesta, prema gore navedenim primedbama, a zatim prema mišljenju - pisanom izveštaju kojeg geodet treba da obezbedi sudu, sud da preduzme ostale proceduralne korake u pravcu izvlačenja i administriranja dokaza o potpunosti i pravičnoj proveru činjeničnog stanja, od Opštinske katastarske kancelarije u Peći, da zatraži istoriju imovine za sporne nepokretnosti, ne isključujući mogućnost traženja podataka i od Katastarske agencije Kosova u Prištini, saslušanje stranaka kao stranaka

u smislu odredaba ZPP, a zatim pravičnom i potpunom proverom činjeničnog stanja, primenjujući norme materijalnog prava, zakona (zakona) koji su bili na snazi u vreme kada se tvrdi da su pravni odnosi između stranaka bili uspostavljeni, da ima mogućnost da pravično i objektivno oceni okolnosti pitanja a zatim meritorno odlučiti o tužbenom zahtevu tužitelja i bez obzira kakav će biti zaključak u vezi sa predmetom izbeći povrede postupka koje je apelacioni sud gore utvrdio, tako da će odluka koja će biti doneta mora da sadrže sve potrebne zakonske elemente definisane odredbom člana 160. ZPP.

10. Iz gore navedenih razloga iu skladu sa članom 224 stav 2 ZPP, odlučeno je kao u dispozitivu ove presude.

**Odluka građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev.br.5/24, od
07.02.2024. godine**

" Vrhovni sud Kosova je pažljivo ocenio tvrdnje tužitelja iznete u reviziji, a zasnivaju se na činjenici da su rokovi predviđeni članom 376 stav 1 i 2 i članom 377 stav 1 Zakona o obligacionim odnosima (1978) su fiksni rokovi, a isti rokovi se ne mogu produžavati ili odlagati, te da u slučaju isteka roka tužbeni zahtev zastareva, dok sud, prema podnesku stranke, ocenjuje da li je zahtev zastareo ili ne, te da u ovom slučaju nižestepeni sudovi nisu pravilno utvrdili činjenicu da li se rado o zastarelosti zahteva, iz razloga što:

Članom 376. stav 1. ZOO, određeno je da: „ Zahtev za naknadu pričinjene štete propisan je na tri godine od dana kada je oštećeni saznao za štetu i lice koje je štetu učinilo” , dok u stavu 2. utvrđeno je da: „ U svakom slučaju, ovaj zahtev zastareva nakon pet godina od dana nastanka štete “.

Članom 377. stav 1. ZOO-a, određeno je da: „ Kada je šteta prouzrokovana krivičnim delom i za krivično gonjenje je propisan duži rok zastarelosti, propisan je zahtev za naknadu štete odgovornom licu, zastareva kada ističe vreme određeno za zastarevanje krivičnog gonjenja “.

I. Okolnosti slučaja

1. Presudom Osnovnog suda u Mitrovici - Ogranak u Skenderaju , C.br.66/16 od 30.12.2019.godine odlučeno je: Delimično se usvaja tužbeni zahtev tužitelja M.Xh. iz S., obavezuje se tužena K. i S. „...“, sa sedištem u P., da tužitelju na ime štete pretrpljene u saobraćajnoj nezgodi dana ... u S., oko ..u ulici „...“, krivicom osiguranika tuženog u stepenu ... da naknadi štetu u sledećim iznosima: Nematerijalna šteta : za fizičke telesne bolove iznos od 2.000 €, za doživljeni strah iznos od 1.500 €, za duhovni bol smanjenja opšte životne aktivnosti u iznosu od 14,5%, iznos od 6.000 €, za duševne bolove srednjeg stepena izobličenja, iznos od 1.200 €. Materijalna šteta: za stranu pomoć i negu 200€, za obogaćenu hranu 280€. Ukupno iznos od 11.180€ koji se plaća sa zakonskom kamatom po stopi od 8% od dana presuđenja, kao i troškovi parničnog postupka i za sastavljanje tužbe u iznosu od 104€, taksa za tužbu u iznosu od 25 €, za advokatsko zastupanje u 6 sednica iznos od 810 €, za medicinsko veštačenje iznos od 300 €, za veštačenje saobraćaja iznos od 100 €, ukupni troškovi postupka iznos od 1.389 €, svi suđeni iznosi moraju biti uplaćeni u roku od 15 dana od dana prijema ove presude pod pretnjom izvršenja. Odbija se kao neosnovan deo tužbenog zahteva za fizičke bolove u iznosu od 3.000€, za preživljeni strah u iznosu od 2.500€, za duševne bolove zbog smanjenja životne aktivnosti u iznosu od 1.5000€, za duševne bolove za telesno narušavanje u iznosu od 2.800 €

za stranu pomoć 200 €, za obogaćenu hranu 120 €, a za klimatsku rehabilitaciju 500 €.

2. Presudom Apelacionog suda Kosova, Ac.br.4678/20, od 14.09.2023.godine, odlučeno je: Usvaja se žalba tužene K. i S. „...“, sa sedištem u P., preinačuje se presuda Osnovnog suda u Mitrovici-Ogranak u Skenderaju C.br.66/16 od 30.12.2019.godine, takođe odbija se kao neosnovan tužbeni zahtev tužitelja M.XH iz S., kojim je tražio da se tužena K. e S. „...“, sa sedištem u P., prinudi da tužitelju M. Xh. na ime štete pretrpljene u nesreći od dana ... plaća iznose na sledeći način: Na ime nematerijalne štete za fizičke bolove iznos od 5.000 €, na ime pretrpljenog straha iznos od 4.000 €, za smanjenje životne aktivnosti iznos od 21.000 €. Za ružnoću iznos od 4.000€. Za materijalnu štetu: za stranu pomoć i negu 400€. Za obogaćenu hranu 400 €. Za klimatsku sanaciju iznos od 500€. Na ime troškova postupka iznos od 1.389€.
3. Protiv presude Apelacionog suda, u zakonskom roku, tužitelj je podneo reviziju, za pogrešnu i nepotpunu proveru činjeničnog stanja i pogrešnu primenu materijalnog prava, sa predlogom da se tužbeni zahtev tužitelja u celini usvoji, prema presudi C.br.66 od 30.12.2019.godine, dok da se poništava presuda Apelacionog suda br. 476/20 od 14.09.2023.godine.

4. U reviziji nije bilo odgovora.
5. Vrhovni sud Kosova je u postupku odlučivanja po reviziji u smislu odredaba Zakona o postupku u sporovima (ZPP) iz člana 211, 212 i 215 našao da:
Revizija tužitelja je osnovana.
6. Iz spisa predmeta proizilazi da je tužitelj, dana 18.02.2016. godine, prvostepenom sudu podneo tužbu protiv tužene, kojom je tražio naknadu štete od autoodgovornosti, tražeći iznose koji su tačnije navedeni u podnesak za specifikaciju tužbe od 30.07.2019.godine
7. Prvostepeni sud je, odlučujući po tužbenom zahtevu tužitelja protiv tužene, nakon ocene i privođenja dokaza, nakon održanog ročišta za glavno ročište, doneo pobijanu presudu C.br.66/16. od 30.12.2019.godine, kojim je delimično usvojio tužbeni zahtev tužitelja, odlučujući odlučnije kao u odredbi presude.
8. U obrazloženju presude prvostepeni sud je istakao da: budući da se tužena strana u odgovoru na tužbu tokom glavnog ročišta i u konačnom izjašnjavanju protivila tužbi time da je ista podneta po isteku zakonskog roka i da je tužbeni zahtev zastareo jer se nezgoda dogodila

03.02.2010.godine, dok je tužba podneta 18.02.2016.godine, sud je kao dokaz ustupio izvod iz matične knjige rođenih tužitelja redn.br...., ref .... od..., izdat od ..u S. iz kojeg se utvrđuje da je M. Xh. od oca A. i majke Š. rođena dana D. iz Gj., na osnovu ove činjenice se utvrđuje da je tužitelj u vreme kada se dogodila saobraćajna nezgoda bio maloletan od ... godine, dok je imao ... godine i sposobnost da deluje stekao je datuma... Tužba je podneta..., pozivajući se na odredbe člana 385 stav 1 ZOO, Službeni list br 29/78- važeći zakon prema Uredbi UNMIK-a, 24/1999 kojim se regulišu pitanja zahteva izričito licima nesposobnim da deluju, u kojoj je izričiti navedeno da: „Zastarelost teče i za maloletna i druga poslovno sposobna lica, bez obzira da li imaju svoje zakonske zastupnike ili ne. U stavu 2. istog člana definisano je: „Međutim, zastarelost zahteva maloletnog lica koje nema zastupnika i drugog lica nesposobnog da deluje bez zastupnika ne može da teče dok ne prođu 2 godine. od dana kada su postali potpuno poslovno sposobni ili od dana kada su stekli zastupnika”. U konkretnom slučaju dokazano je da je tužitelj na dan ... navršio 18 godina a samim tim i poslovno sposobnost, a od dana ... teče rok zastarelosti od dve (2) godine u skladu sa gore navedenim zakonskim odredbama i tužba tužitelja podneta dana ... nije zastarela, pa stoga nema opisa tužbenog zahteva.

9. Dodao da se iz zapisnika tužbe, zapisnika o nezgodi br... od..., utvrđuje da je na putu „...“, u S., došlo do saobraćajne nezgode kada je vozač

vozila S.H. iz sela T. dok je vozilom upravljao navedenim putem po dolasku na raskrsnicu puta „...“, a „...“, dok su se dvoje dece sankali sankama, nisu primetili vozilo i udarila u prednjim delom leve strane, gde su, prema njenim rečima, zadobili telesne povrede kao i oštećenje na vozilu. U cilju utvrđivanja okolnosti u kojima se nezgoda dogodila i drugih faktora koji su na nju uticali, izdato je saobraćajno veštačenje od strane veštaka S.B. koji je mišljenjem i nalazom o datumu..., a u pojašnjenjima datim u glavnom ročištu dana... doneo je zaključak da pešak – sada tužitelj prilikom sankanja nije dao prednost vozilu koje se kretalo magistralnim asfaltiranim putem, nebezbednim priključkom sa sporednog puta (kocke) u magistralni put (bez opreza prilikom priključenja). Vozilo osigurano kod tužene, odnosno vozač vozila, razvijalo je brzinu neadekvatnu uslovima i okolnostima stvorenim u saobraćaju zbog nepažnje u vožnji i nebudnosti vozača, nije obraćao pažnju na decu na putu. Dodao je da je veštak došao do zaključka da su i tužitelj i vozač vozila podjednako doprineli izazivanju nezgode.

10. Na predlog zastupnika optužene, izvedeno je veštačenje sa Mašinskog fakulteta u Prištini, iz grupe veštaka prof. Dr.... Mrs.cs ... .., Mrs.cs . ... .. Grupa veštaka je nakon analize i ocene svih dokaza u spisima predmeta, obilaska mesta događaja, analize toka nezgode i nalaza grupe veštaka saobraćaja donela sledeći zaključak:

Udes se dogodio kada je vozač automobila „M.“, koji se kretao putem „...“, u S., u pravcu puta „...“, u trenutku kada je stigao na raskrscnicu, udarile su ga sanke sa decom koja je prelazila put sa leve na desnu stranu pravca kretanja automobila, na putu „...“, u pravcu centra grada. Teške telesne povrede zadobio je maloletnik M. Xh. Koji je bio u sankama zajedno sa još jednim maloletnikom. Brzina kretanja sanki je u momentu udarca bila oko 33 km/h, dok je automobil M. bio ispod 40 km/h, ponašanje vozača automobila je uobičajeno kao učesnik u saobraćaju, dok je vozač saonica, maloletni M.Xh. krši saobraćajna pravila, kako učešće na putu tako i ponašanje doprinelo saobraćajnoj nezgodi. Na osnovu gore navedenog, utvrđeno je da je vozač saonica napravio primarne propuste. Koje su doprinele nastanku saobraćajne nezgode, a to su: da se sankao noću na javnom putu namenjenom za javni saobraćaj učesnika u saobraćaju, nije dalo prednost vozilu udarajući u njega koje je imao prednost, nije prilagodio brzinu kretanja sanki na putu i noćnim uslovima u slučaju pojave prepreke na putu – vozilo koje je imalo prednost. Sud je ocenio veštačenje saobraćaja i veštačenje grupe veštaka i dao puno uverenje kao pouzdan dokaz jer su veštaci osnovanim, stručnim i naučnim argumentima dokazali činjenično stanje otklanjajući sve dileme oko okolnosti i faktora koji su uticali na saobraćajnu nezgodu i doprinos učesnika u njenom izazivanju su objektivno utvrđeni, pa je sud

uzeo veštačenje grupe veštaka kao odlučujući dokaz o činjeničnom stanju kako je došlo do saobraćajne nezgode gde je primarno doprinos tužitelja i sekundarni doprinos osiguranika tužene.

11. Po mišljenju i nalazu lekarskog veštaka dr... ... ortopeda- traumatologa, tužitelj je u saobraćajnoj nezgodi zadobio telesnu povredu, prelom desne butne kosti, hirurški lečen, prelom desnog kolena, lečena operacijom. Usled ovih telesnih povreda, on je od 03.02.2010. do 17.02.2010. godine bio hospitalizovan na hirurškom lečenju na Klinici za ortopediju UKCK-a. Usled ovih povreda teže fizičke prirode, tužitelj je osetio fizičke bolove jakog intenziteta u trajanju od 1 sat i 20 minuta, s obzirom na vrstu telesnih povreda, pružanje prve pomoći, način prevoza i način mobilizacije. Fizički bol jakog intenziteta u trajanju od 72 sata ili 3 dana, uzimajući u obzir fizičke povrede praćene potpunim prelomom desne strane - desne noge, dela butne kosti, dela butine i dela potkolenica. Fizički bolovi srednjeg intenziteta u trajanju od 6 nedelja, u tom vremenskom periodu tužitelj je bio u obavezi da održi imobilizaciju gipsom, ukloni hirurške konce, prati rentgensku-fotografiju i koštanu konsolidaciju navedenih preloma nakon operacije. Fizički bol slabog intenziteta se nastavlja i sada, posebno pri penjanju uz stepenice. Na osnovu intenziteta i trajanja fizičkog bola, prirode telesnih povreda, kao i starosti tužitelja, ali i procene primarne odgovornosti za izazivanje

nezgode, odobren je iznos od 2000€. Kod tužitelja je usled nanetih telesnih povreda došlo do smanjenja opšte vitalne aktivnosti izražene u stepenu od 14,5% na osnovu poglavlja 3 tačka 2.3 i podtačke (b) koja se sastoji u smanjenoj pokretljivosti potkolenice u poređenju sa zdravom nogom, koja predstavlja blago smanjenu pokretljivost desnog skočnog zgloba nakon traumatskih povreda na osnovu poglavlja 3 tačka 2.4. pod tačkom 2.4.3 pod (a), i ovo smanjenje je trajno. Uzimajući za osnov stepen smanjenja vitalne aktivnosti, prirodno je da doba tužitelja doživljava duhovni bol svaki put kada oseti ovo smanjenje vitalne aktivnosti sa ograničenjima u pokretljivosti izraženim u vitalnim aktivnostima, sportu, rekreativnim aktivnostima i za to Sud je odobrio iznos od 6,000€, na osnovu drugih gore navedenih kriterijuma. Kod tužitelja je ostalo umereno fizička unakaženost, usled postoperativnih rana u predelu desne butine, koje su približene kolenu dužine 15 cm i širine 10 mm zbog 2 neophodne operacije, kao i postoperativnog znaka u predelu ptičjeg zgloba desne noge i donjeg dela desnog kolena takođe postoperativno kao posledica preloma tog dela. Za ovaj oblik štete sud je odobrio iznos od 1.200€, jer će tužitelj osećati duševne bolove svaki put kada nosi šorts, tokom sportskih aktivnosti, sunčanja u moru, jer su rane vidljive i prirodno je da to čini. ne oseća se dobro u društvenoj sredini i doživljava duhovni bol. U trenutku udesa, tužitelj je doživeo primarni strah koji je trajao nekoliko sekundi kada je video da mu se približava

automobil sa upaljenim svetlima. Ovaj strah prati i osećaj da je sada sve gotovo i da je ovo kraj njegovog života. Sekundarni strah od visokog intenziteta traje 6 sati, koliko je potrebno za pružanje prve pomoći i nastavak lečenja u EC, u Prištini podvrgavajući operativnim procedurama za njegovo operisanje. Ovaj strah se manifestuje u vidu zbunjenosti, zabrinutosti za posledice nepokretanja. Sekundarni strah srednjeg intenziteta traje 4 meseca, manifestuje se sa otežanim usvajanjem novih stanja zbog ograničenih kretanja od imobilizacije do prepreka u svakodnevnim aktivnostima, izazivajući anksioznost, nesanicu, drhtavicu tela i dr. Sekundarni strah od slabog intenziteta traje i danas, kako sam tužitelj navodi, što s vremena na vreme izaziva nervozu emocionalne nestabilnosti. Na osnovu intenziteta i trajanja straha i drugih okolnosti za konkretan slučaj, sud je odobrio iznos od 1.500€, što je po svim kriterijumima za procenu blizu pretrpljene štete. Za stranu pomoć i negu u trajanju od 5 nedelja, sud je odobrio iznos od 200 evra, na osnovu prosečne plate na Kosovu, zbog činjenice da je ova pomoć bila neophodna za svakodnevne životne aktivnosti kao što su hrana, odeća, održavanje lične higijene i pružanje pomoći tokom lečenja. Za pojačanu hranu koja je bila potrebna za 4 nedelje, bogatu mineralima, proteinima i vitaminima u odnosu na običnu hranu za bržu konsolidaciju zadobijenih povreda, odobren je iznos od 280€, na osnovu dnevnice od 10€ za dan.

12. Za način odlučivanja kao u dispozitivu osporene presude, prvostepeni sud se pozvao na član 154, 178, 195, 200 ZOO. Što se tiče troškova, odlučio je na osnovu člana 449. i 452. stav 2. ZPP . O pravnoj kamati je odlučio na osnovu člana 382. ZOO.
13. Protiv presude prvostepenog suda tužena je podnela žalbu, dok je drugostepeni sud presudom Ac.br.4678/20 od 14.09.2023.godine odlučio da usvoji žalbu tužene i preinači presudu prvostepenog, odlučujući odlučnije kao u dispozitivu presude.
14. U obrazloženju presude Apelacioni sud je naglasio da na osnovu ovakvog stanja predmeta, ocenjuje da zaključak i stav prvostepenog suda u pogledu načina odlučivanja nije pravičan i zakonit. Uprkos činjenici da se u pobijanoj presudi ne radi o povredi odredaba parničnog postupka iz člana 182. stav 2. tačka b), g), j), k) i m) Zakona o parničnom postupku (LPP), o kojima ovaj sud vodi računa po službenoj dužnosti, niti drugim povredama odredaba parničnog postupka , prema pritužbenim tvrdnjama podnosioca žalbe, po oceni ovog suda, činjenično stanje koje je utvrdio prvostepeni sud , a način odlučivanja ne odgovara pravilno dokazima iz predmetnih spisa. Kao rezultat toga, u slučaju odluke po pobijanoj presudi, došlo je do pogrešne primene materijalnog prava, budući da je drugostepeni sud drugačijem ocenom isprava i dokaza koje je u glavnom

ispitivanju priložio prvostepeni sud, utvrđuje drugo činjenično stanje, od onog koje je utvrdio prvostepeni sud, na osnovu kog činjeničnog stanja, ovaj sud dolazi do zaključka da je tužbeni zahtev tužitelja neosnovan, za šta u ovom slučaju postoje uslovi da se pobijana presuda preinači, a zbog toga je odlučeno kao u dispozitivu presude.

II. Ocena građanskog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Vrhovni sud Kosova ne može da prihvati pravni stav nižestepenih sudova kao pravičan i zakonit, jer su, prema oceni ovog suda, presude prvostepenog i drugostepenog suda donete uz pogrešnu primenu materijalnog prava te kao posledica toga nije u potpunosti utvrđeno činjenično stanje, te da stoga ne postoje uslovi za preinačenje izrečene presude, zbog čega je prvostepena i drugostepena presuda morala biti poništena.
2. Pošto se u reviziji tužbeni zahtevi tužitelja odnose samo na odbijanje tužbenog zahteva zbog zastarelosti tužbenog zahteva, Vrhovni sud Kosova ocenjuje da u odnosu na zastarelost tužbenog zahteva u sporovima koji se odnose na zastarelost tužbenog zahteva koji se odnosi na naknadu štete, sud ih uvek ispituje prema zaostatku stranke, pa je u ovom slučaju tuženi podneo tužbeni zahtev za zastarelost zahteva protiv

njoj, sa tvrdnjom da je rok zastarelosti istekao, dok je drugostepeni sud pogrešno ocenio ovu činjenicu i došao do zaključka da je tužbeni zahtev tužitelja zastareo.

3. Vrhovni sud Kosova je pažljivo procenio tužbene zahteve tužitelja iznete u reviziji, a zasnivaju se na činjenici da su rokovi predviđeni članom 376 stav 1 i 2 i članom 377 stav 1 Zakona o obligacionim odnosima (1978) utvrđeni rokovi, a isti rokovi se ne mogu produžavati ili odlagati, te da u slučaju isteka roka zahteva zastareva, dok sud, prema podnesku stranke, ocenjuje da li je zahtev zastareo ili ne, te da u ovom slučaju nižestepeni sudovi nisu pravilno utvrdili činjenicu da li se radi o zastarelosti zahteva, iz razloga što:

Članom 376. stav 1. ZOO, određeno je da: „ Zahtev za naknadu pričinjene štete zastareva nakon tri godine od dana kada je oštećeni saznao za štetu i za lice koje je štetu učinilo” , dok u stavu 2. utvrđeno je da: „ U svakom slučaju, ovaj zahtev zastareva za pet godina od dana nastanka štete “.

4. Članom 377. stav 1. ZOO-a, određeno je da: „ Kada je šteta prouzrokovana krivičnim delom i za krivično gonjenje je propisan duži rok zastarelosti, zahtev za naknadu štete odgovornom licu zastareva kada je vreme određeno za zastarevanje krivičnog gonjenja “.

5. Iz tumačenja ovih zakonskih odredbi, za sada se ne može prihvatiti zaključak i pravni stav prvostepenog i drugostepenog suda, iz razloga što nisu dali razloge u vezi sa odlučnim činjenicama o utvrđivanju i dokazivanju činjenica u pogledu pravnog osnova tužbenog zahteva, iz razloga što: u ovom slučaju prvostepeni i drugostepeni sud nisu dokazali činjenicu ukoliko se radi o zastarelosti tužbenog zahteva tužitelja. Nižestepeni sudovi nisu potvrdili činjenicu da li je protiv uzroka nesreće pokrenut krivični postupak ili ne. U spisima predmeta imamo samo jedno rešenje doneto od strane Osnovnog tužilaštva u Mitrovici – Opšte odeljenje, PP.II.br.1060/2012 od 10.09.2015.godine, kojim će veštak saobraćaja inž . . . . ., da izvrši saobraćajno veštačenje koje se odnosi na zapisnik sa drugom pratećom dokumentacijom, br. 2010 - BR-066, povodom krivičnog dela ugrožavanje javnog saobraćaja iz člana 378 stav 8, u vezi sa stavom 1. KZK, ali nemamo drugih podataka da li je nastavljen krivični postupak ili ne. Iz ovog rešenja se ne može utvrditi da li je krivični postupak pokrenut i ako jeste, u kojoj se fazi postupka nalazi. Vrhovni sud Kosova ocenjuje da ako imamo pokrenut krivični postupak i još uvek nemamo nijednu pravosnažnu presudu u vezi sa ovim pitanjem, onda se na zastarelost zahteva primenjuju odredbe zastarelosti krivičnog dela, kako je predviđeno zakonskom odredbom iz člana 358. ZOO, dok ako prvostepeni sud potvrdi činjenicu da uopšte nemamo pokrenut

krivični postupak, ili imamo pravosnažnu odluku, onda moramo da postupimo u skladu sa gore pomenutim odredbama KZK, jer je za sud odlučujuće da utvrdi da li je oštećeni svestan štete i uzroka štete i zbog nepostupanja u ovom pravcu nije pravo utvrđeno činjenično stanje, pri čemu osim navedenog, sud nije cenio dokaze u pogledu tvrdnji i prigovora stranaka tokom glavnog ročišta i žalbenog zahteva, čime je prekršio navedene odredbe ZPP.

6. Nalaže se prvostepenom sudu u ponovnom suđenju da izbegne navedene povrede, na način da prvo oceni uslove od kojih zavisi razvoj postupka, ocenjujući sve procesne uslove od kojih je zavisi dozvoljenost postupka i ako utvrdi da su ispunjeni uslovi za sprovođenje revizije, da zakaže pripremnu ročište ili neposrednu glavnu reviziju (u zavisnosti od ocene suda o potrebi održavanja pripremnog ročišta) i po predlogu stranaka da administrira dokaze za dokazivanje odlučnih činjenica, na način da prvobitno konstatuje da se u ovom slučaju osporava pravni osnov u pogledu uzroka incidenta, ako pravni osnov u pogledu uzroka incidenta ostaje sporan, u vezi sa uzrokom incidenta, ispitati krivičnu dokumentaciju ako je potrebno izvršiti pretres po službenoj dužnosti, a nakon toga sud treba da preduzme i druge procesne radnje u pravcu izvođenja i sprovođenja dokaza o potpunoj i pravičnoj proveri činjeničnog stanja, a zatim putem pravične i potpunu proveru činjeničnog

stanja, primenom normi materijalnog prava, da ima mogućnost meritorno odlučiti o tužbenom zahtevu tužitelja i bez obzira na to kakav će zaključak biti u vezi sa predmetom stvari, da bi se izbegle gore utvrđene proceduralne povrede od sud po reviziji, tako da će odluka koju će doneti morati da sadrži sve potrebne zakonske elemente definisane članom 160 ZPP.

7. Iz gore iznetih razloga i na osnovu člana 224 stav 2 ZPP, odlučeno je kao u dispozitivu ovog rešenja.

**Presuda građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev.br.21/24 od
08.02.2024.godine**

„ Da bi uspeo u tužbenom zahtevu, tužitelj je morao da argumentuje da: postavljanje trafostanice onemogućava korišćenje nepokretnosti i predstavlja opasnost po živote ljudi i stvari u njenoj okolini, zbog visokog napona električne energije, ali tužitelji nisu naveli da tehničko stanje trafostanice nije dobro i da njeno postavljanje predstavlja opasnost po živote ljudi i stvari u njenoj okolini i da nije obezbeđena zaštita trafostanice sa tehničko-tehnološkog aspekta i nije izvršeno prema prihvaćenim normama i standardima zaštite trafostanice i činjenicom da je trafostanica postavljena nakon što su tužitelji postali vlasnici imovine u kojoj se trafostanica nalazi .

I. Okolnosti slučaja

1. Presudom Osnovnog suda u Đakovici - Opšte odeljenje C.br.408/2008, od 20.05.2019.godine, odlučeno je: I. Odbija se tužbeni zahtev tužitelja Sh. V., F.V., i AV , sva trojica iz Đ., čime su tražili da se tužena K.E ., K. a.d. (...), D. F. u Đ. i K.K za D. i F. sa E.E. a.d. , (...), sa sedištem u P., da tužiteljima vrata u posed deo njihove katastarske parcele. ... KZ – Đ., na severnoj strani, na način da se izbegne elektro trafo stanica ..., koja je izgrađena u ... objekta od ..., na nepokretnosti tužitelja, a tako da se tužiteljima stvara mogućnost slobodnog i prirodnog prometa između

nepokretnosti tužitelja i javnog puta, čija je veza oduvek postojala do osnivanja TS, od strane tuženih u delu nepokretnosti tužitelja. Tužena ... i ..., obe sa sedištem u P., dužni su tužiteljima na ime naknade za neopravdano korišćenje dela katastarske parcele. KZ – Đ. - Ć, koje je vlasništvo tužitelja, da isplati naknadu u iznosu od ... €, sa pripadajućom zakonskom kamatom, računajući od dana postavljanja TS, na imovinu tužitelja do momenta ukklanjanja iz ove nepokretnosti “, u celini kao neosnovano. II. Svaka stranka snosi svoje troškove postupka.

2. Presudom Apelacionog suda Kosova Ac.br.3444/19, od 27.09.2023.godine, odlučeno je: Odbija se kao neosnovana žalba tužitelja Sh. V., F.V. i A.V., svi iz Đ., dok se potvrđuje presuda Osnovnog suda u Đakovici – Opšte odeljenje C. br. 408/2008 od 20.05.2019.godine.
3. Protiv presude Apelacionog suda, u zakonskom roku, tužitelji su podneli reviziju, zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava, sa predlogom da Vrhovni sud Kosova u Prištini usvoji reviziju, preinači prvostepenu i drugostepenu presudu, usvajajući u celini tužbeni zahtev tužitelja, ili da ukine navedene presude i predmet vrati na ponovno odlučivanje.

4. U odgovoru na reviziju, prva tužena je tražila da se revizija tužitelja odbije kao neosnovana u celosti i da se prvostepena i drugostepena presuda potvrdi.
5. Vrhovni sud Kosova je u postupku odlučivanja po reviziji u smislu odredaba Zakona o parničnom postupku (ZPP) iz člana 211, 212 i 215 našao da:
Revizija tužitelja je neosnovana.
6. Iz spisa predmeta proizilazi da su tužitelji 11.06.2008.godine prvostepenom sudu podneli tužbu protiv tuženih, kojom su tražili vraćanje nepokretnosti i naknadu štete, tražeći tačnije kao u tužbi.
7. Prvostepeni sud je, odlučujući po tužbenom zahtevu tužitelja, protiv tuženih, nakon ocene i privođenja dokaza, nakon održanog ročišta za glavnu reviziju, doneo pobijanu presudu C. br..., od ... , kojom je u celini odbio tužbeni zahtev tužitelja odlučujući odlučnije kao u dispozitivu presude.
8. U obrazloženju presude prvostepeni sud je istakao da je: radi potpunijeg i pravičnog utvrđivanja činjeničnog stanja izvršio sledeće dokaze: kopiju plana od ..., posedovni list sa br. .. od ... uz kopiju plana, rešenje br. ... od

... doneta od strane premijera Kosova, odluka br... od ..., sporazum o zajedničkim uslugama između ..., i ..., veštačenje veštaka B.M. i G.B. - geodeta od datuma..., kao i popunjavanje veštačenje datuma ... i saslušanje veštaka u glavnom ročištu, istorijat sa br.. od ..., ugovor o prenosu - nacrt V2 od dana ..., ugovor o kupoprodaji udela kapitala K.K. za F. i D. sa E.E. od ., kao i ugovor o prenosu između ... i ..., veštačenje veštaka M. Gj. veštak elektrotehnike dana ... kao i saslušanje istog u glavnom ročištu. Dodao je da je u konkretnom slučaju, na osnovu dokazanog činjeničnog stanja, tužbeni zahtev tužitelja u celini odbio kao neosnovan i odlučio kao u tački I presude.

9. Naglašeno je da iz vođenja dokaza nije sporno da je prvo tužena ..., mnogo ranije postavila ... osporeni, koji ..., deo njegovog ... se nalazi. u parceli broj ... koja je evidentirana u svojini tužitelja kao i ostatka ... nalazi se na javnom putu. Sprovođenjem dokaza sud nije mogao dokazati činjenicu da je prvo tuženi ..., koje godine je postavila ovo ... na mestu gde ovo sada postoji ..., to zbog činjenica da su tužitelji godine ... , iz kupoprodajnog ugovora sa br.leg.br...od ..., postali vlasnici ove nepokretnosti od prodavca M.Ž., udovice v. Gj., a to potvrđuje i istorijat sa brojem ... , što znači da tužitelji nisu uspeli da dokažu činjenicu da je ... koja je postavljena u spornu imovinu, a postavljena je nakon što su tužitelji su postali vlasnici ove imovine i za to nisu dali ni jedan dokaz da

su prema članu 7.1 ZPP-a dužni da iznesu dokaze kojima dokazuju odlučne činjenice, kao i činjenicu da se sada vidi da u dvorište kuće ima nekoliko vrata, jer sud ne može da dokaže činjenicu da je trafo postavljen nakon što su tužitelji ušli u posed nepokretnosti.

10. Istaknuto je da je sud u konkretnom slučaju iz sprovedenih dokaza dokazao činjenicu da su sva elektroenergetska sredstva u vlasništvu ..., ovde tužene, to zbog činjenice da je Zakon br. 03/L-184 o energiji, koji u članu 24 stav 1 predviđa da. „Svaka energetska kompanija koja poseduje, koristi (ili ima pravo korišćenja), upravlja ili poseduje energetske objekte koji se nalaze na imovini za koju energetska kompanija nije obezbedila ili formalno nije dodeljeno pravo služnosti, pravo korišćenja ili pravo svojine i ova energetska postrojenja su u posedu ili korišćenju energetskog preduzeća na dan stupanja na snagu ovog zakona, tada će ovo preduzeće imati, primenom ovog zakona, sva prava službenosti, prava korišćenja i/ili druga imovinska prava u ili na relevantnu imovinu. Ove službenosti, prava korišćenja ili svojinska prava podležu uslovima utvrđenim ovim članom“, dok je u stavu 2. istog člana propisano da: „Imovina u kojoj se nalaze energetska postrojenja osim dalekovoda ili cevi i distribucija energije biće stavljeni u upotrebu u trajanju od devedeset devet (99) godina koje počinje od dana stupanja na snagu ovog zakona. Prema ovom pravu korišćenja, dotična energetska kompanija će

imati sledeća prava. Dakle, u konkretnom slučaju, prvo tuženi KEK je, prema Zakonu o energetici, koji je poseban zakon koji posebno reguliše pitanje energetike, bio i sada je drugo tuženi ..., vlasnik imovine i zemljište na kome su izgrađeni energetske transformatori i to prema navedenim odlukama.

11. Takođe, sud je potvrdio činjenicu da su sva imovina koja je bila u vlasništvu ..., i to imovina ... kv , kao i transformatori ... kv i ..., prešla u vlasništvo ... , a to je potvrđeno odlukom premijera Kosova Hashima Tačija od 03.11.2011. godine, odluka koja je obavezujuća i izvršna od dana potpisivanja ove odluke.

12. Takođe, sud iz vađenih dokaza je potvrdio činjenicu da je sva imovina koja je bila u vlasništvu prvo tužene ..., prešla u vlasništvo drugo tužene ... i to po ugovoru od . ..., iz kog sporazuma je drugo tužena vlasnik svih sredstava i trafostanica čiji je deo bila i sporna trafostanica kao i imovina u kojoj se nalazi ova trafostanica, što je potvrđeno i rešenjem br. ... od ..., kojom se odlukom energetskim preduzećima priznaje pravo službenosti, korišćenja ili druga imovinska prava na nepokretnostima na kojima se nalaze trafo stanice, za koje nepokretnosti formalno nemaju osiguranje prava svojine u skladu sa važećim zakonima. Dakle, u konkretnom slučaju, iako su tužitelji formalno vlasnici nepokretnosti br...., drugo

tužena ..., je pravni vlasnik po Zakonu o energetici, kao i rešenjem br. ... dat ....

13. Što se tiče zahteva za naknadu nepokretnosti za neovlašćeno korišćenje od strane tuženih, sud je isti odbio kao neosnovan jer je vođenjem dokaza dokazano da su tuženi bili i jesu vlasnici dela katastarske parcele br... , u kojoj je postavljena ... i ..., budući da su Zakonom o energetici, ali i odlukama premijera Republike Kosovo, tuženi su vlasnici i nose sva prava i na zemljištima na kojima postavljena .... Dakle, u konkretnom slučaju tužitelji ne uživaju pravo na naknadu za korišćenje nepokretnosti od strane tuženih, budući da su tuženi u posedu i svojini na ovom delu nepokretnosti na zakonskom osnovu, a ne proizvoljno kako to tvrde tužitelji. Stoga je iz svega navedenog sud odlučio kao u dispozitivu presude.
14. Za način odlučivanja kao u dispozitivu presude, prvostepeni sud se pozvao na članove 18. i 93. Zakona o svojini i drugim imovinskim pravima, član 24. Zakona o energetici i članove 7. i 143. ZPP. Odluka o troškovima postupka zasnovana je na članu 450. ZPP.
15. Protiv presude prvostepenog suda tužitelji su podneli žalbu, dok je drugostepeni sud presudom Ac.br..., od ..., odlučio da odbije žalbu

tužitelja, dok je presudom br. prvostepeni sud, potvrdio, odlučujući odlučno kao u odredbi pobijane presude.

16. Apelacioni sud je u obrazloženju presude, između ostalog, istakao da: na osnovu ovakvog stanja predmeta ocenjuje da je stav i pravni zaključak prvostepenog suda pravičan i zakonit, budući da je pobijana presuda nije umešano u povredu bitnih odredaba parničnog postupka iz člana 182 stav 2 tačka b), g), j), k) i m) ZPP, a materijalno pravo je primenjeno na pravičan način o čemu se ovaj sud stara po službenoj dužnosti, u smislu člana 194. ZPP.

II. Ocena građanskog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Vrhovni sud Kosova, polazeći od ovakvog stanja predmeta, prihvata kao pravičan i zakonit stav prvostepenog i drugostepenog suda, budući da nižestepene presude nisu umešane u bitne povrede odredaba parničnog postupka, niti u pogrešnoj primeni materijalnog prava, o čemu se Vrhovni sud Kosova, u smislu člana 215. ZPP, stara po službenoj dužnosti.
2. Revizijske tvrdnje da se nižestepenim presudama radi o bitnim povredama odredaba parničnog postupka iz člana 182 stav 2 tačka n)

ZPP, po oceni Vrhovnog suda Kosova, nisu utemeljene. Tvrdnja da se presudom prvostepenog suda radi o bitnim povredama odredaba parničnog postupka, jer je odredba protivrečna sama sebi i sa razlozima navedenim u njoj, neosnovan je tužbeni zahtev, jer je presuda po strukturi i sadržini u skladu sa članom 160. ZPP, iz razloga što je odredba sastavljena na pravilan način, i kao takva ispunjava uslove definisane odredbama ZPP, dok je obrazloženje presude u potpunosti u skladu sa načinom odlučivanja. Sud je obrazložio sve odlučne činjenice, način dokazivanja činjenica, način ocene i vrednovanja dokaza iz kojih je proizilazilo da je činjenično stanje utvrđeno i kvalifikovano u skladu sa materijalnim pravom odlučnije utvrdilo pravnu posledicu kao u odredba presude prvog stepena. Za bitne činjenice uzete u oceni, za način dokazivanja bitnih činjenica koje su u ovom predmetu utvrđene dokazima izvedenim tokom glavnog ispitivanja u prvom stepenu, sud je dao uverljive razloge.

3. Iz istog razloga ne stoji ni tužbeni zahtevi u odnosu na presudu drugostepenog suda, jer je drugostepeni sud cenio sve žalbene zahteve i svoju odluku obrazložio prema zahtevima i osnovama na osnovu kojih takođe se po službenoj dužnosti ispituje presuda. Drugostepeni sud je za sve žalbene zahteve dao obrazloženje, ocenjujući ih u skladu sa

zakonskim odredbama, ali je pravilno našao da su žalbeni zahtevi neosnovani.

4. Vrhovni sud Kosova je prihvatio stav drugostepenog suda za pravilnu primenu materijalnog prava, ocenivši da je u skladu sa dokazanim činjeničnim stanjem materijalno pravo primenjeno pravično, iz razloga što:

Članom 138. stav 1. ZPP-a određeno je da: „Svako može tražiti od drugog da otkloni izvor opasnosti od značajne štete koja mu preti ili neodređenom broju lica, kao i da se uzdrži od radnji koje rezultiraju od smetnje ili opasnosti od štete ako se nastanak smetnje ili štete ne može sprečiti odgovarajućim merama“, dok je u stavu 2. ovog člana određeno da: „Sud će po zahtevu zainteresovanog lica preduzeti odgovarajuće mere za sprečavanje izazivanja štete ili poremećaja ili izbegavanje izvora rizika, o trošku nosioca izvora rizika, ako on sam to ne učini“.

5. Članom 24 stav 1 Zakona o energetici definisano je da: „Svako energetska preduzeće koje poseduje, koristi (ili ima pravo korišćenja), upravlja ili poseduje energetska postrojenja koja se nalaze na imanju za koje energetska preduzeće nije obezbedilo ili o kojima formalno nije dodeljena službenost, pravo korišćenja ili pravo svojine i ovi energetska

postrojenja su u posedu ili korišćenju energetskog preduzeća na dan stupanja na snagu ovog zakona, onda će ovo preduzeće imati, kroz rad ovog zakon, sve službenosti, prava korišćenja i/ili druga imovinska prava na relevantnoj imovini. Na ove službenosti, prava korišćenja ili prava svojine primenjuju se uslovi definisani ovim članom“, stavom 9. ovog člana, utvrđeno je da: „Na osnovu uslova iz stava 10. ovog člana, svako privatno lice koje smatra da se energetskim preduzećima datim pravima iz ovog člana povređuju njegovo imovinsko pravo na način da se može smatrati eksproprijacijom za koju se mora platiti naknada u skladu sa Zakonom o eksproprijaciji nepokretnosti, u bilo koje vreme u roku od trideset šest (36) meseci od datuma ispunjenja uslova za obaveštenje za ugroženu imovinu prema stavu 8 može podneti zahtev Vrhovnom sudu Republike Kosovo, za isplatu naknade od strane Vlade Kosova. Vlada Kosova ima pravo na nadoknadu ili kompenzaciju od relevantne energetske kompanije za svaku nadoknadu koju sud zahteva da se plati, osim ako ugovor u kome Republika Kosovo izričito ne predviđa drugačije. U slučaju donošenja odluke o isplati naknade, visina naknade će se utvrditi u skladu sa odredbama o naknadi Zakona o eksproprijaciji nepokretnosti i podzakonskim aktima donetim u skladu sa tim zakonom“, a stavom 10. tačka 3. ovog člana utvrđeno je da se „Nikakva naknada iz stava 9. ovog člana neće isplatiti licu ako je važeći zakon u vreme postavljanja objekta na predmetnoj imovini dozvoljavao naknadu, ako

vlasnik ili vlasnici pogođeni, bez ikakvih iz uverljivih i zakonitih razloga, nisu blagovremeno iskoristili svoja zakonska prava da dobiju naknadu u zakonskim rokovima koji su na snazi, a ovi rokovi počinju od dana kada su objekti prvi put stavljeni na dotičnu imovinu“.

6. Članom 30. stav 1. ovog zakona utvrđeno je da: „Oko energetske zone moraju biti postavljene sigurnosne zone“, stavom 2. ovog člana utvrđeno je da: „Unutar svake bezbednosne zone izgradnja ili podizanje bilo kog objekta ili građenje, seču bilja ili drveća, ili obavljanje delatnosti koje mogu predstavljati rizik po bezbednost ili neprekidan rad energetske instalacije, bezbednost zdravlja, života i imovine“, a stavom 3. ovog člana, utvrđeno je da: „Uslovi i način određivanja lokacije, veličine, granica zona bezbednosti, njihovo uređenje kao i prava i obaveze vlasnika utvrđuju se podzakonskim aktom na koji daje saglasnost Ministarstvo“.
7. Iz tumačenja ovih zakonskih odredbi, Vrhovni sud Kosova je došao do zaključka da su prvostepeni i drugostepeni sud pravilno primenili materijalno pravo kada su odbili tužbeni zahtev tužitelja za preseljenje..., koji se nalazi u delu katastarske parcele.br. ...KZ. ... „..., u kojoj je izgrađen u .. objekta od ..., na nepokretnosti tužitelja, zbog nemogućnosti korišćenja nepokretnosti i opasnosti od električne energije visokog

napona, iz razloga što tužitelji ni jednim jedinim dokazom nisu argumentovali činjenicu da ... kao takva predstavlja opasnost za živote ljudi i stvari u svojoj okolini, ni iz dokaza pronađenih u spisima predmeta tužitelji nisu mogli da se dokažu činjenice da je prvo tužena ..., postavila ovo ... na mestu gde sada stoji nakon što su tužitelji postali vlasnici sporne imovine, iz razloga što su tužitelji godine ... iz kupoprodajnog ugovora sa br. ... od ... postali vlasnici ove nekretnine od strane prodavca M. Zh., udovice Gj., a to potvrđuje i istorijat sa br. ... od ..., što znači da tužitelji nisu dokazali činjenicu da je ... da je postavljena na spornu nekretninu, postavljena nakon što su tužitelji postali vlasnici ove imovine a za to nisu čak ponudili ni jedan dokaz. Takođe, tužitelji nikakvim dokazima nisu dokazali činjenicu da im je onemogućen izlazak na javni put, te da za sud ovakva tvrdnja nije dokazno potkrepljena i nije argumentovana, jer je ... postoji dugo vreme da se nalazi u spornoj imovini i da tužitelji nisu podneli nikakav zahtev za ometanje poseda, niti zahtev za meru obezbeđenja, za osporavanje postavljanja ..., isti su u godini ..., podneli su tužbu sa tvrdnjom da postavljanje ... onemogućava izlazak na javni put, a da tako nešto nisu uspjeli da dokažu sudu nikakvim ubedljivim dokazima.

8. U odnosu na zahtev za naknadu štete u vezi sa korišćenjem nepokretnosti bez prava od strane tužene, Vrhovni sud ocenjuje kao pravilno

obrazloženje prvostepenog i drugostepenog suda, zbog činjenice da je od upravljana dokazima dokazano da su tuženi bili i jesu vlasnici dela parcele br. ... u kojoj je postavljena ... i ..., budući da su Zakonom o energetici, ali i odlukama premijera Republike Kosovo, tuženi vlasnici i nose sva prava i u zemljišta na kojima se nalaze trafo stanice, pa je shodno tome zahtev za naknadu štete na ovom delu neosnovan.

9. Prema oceni Vrhovnog suda Kosova, tužitelji u ovom predmetu nisu uspeli da dokažu činjenice na kojima zasnivaju svoju tužbu iako im je to bila dužnost, u smislu člana 322. stav 1. i 2. u vezi čl. 7 stav 1 i 319 stav 1 ZPP, a sa druge strane, sud nije imao ovlašćenje da izvede dokaze po službenoj dužnosti, jer je članom 7 stav 2 ZPP određeno da: „Sud je ovlašćen da potvrdi i činjenice koje stranke nisu iznele, kao i izvođenje dokaza koje stranke nisu predložile, samo ako rezultat ispitivanja i dokaza dovede do zaključka da stranke nameravaju da raspolažu zahtevima kojima ne mogu slobodno raspolagati (definisano članom 3 stav 3 ovog zakona) ako zakonom nije drugačije određeno“.
10. Da bi tužbeni zahtev imao uspeha, tužbena strana je morala da argumentuje da: postavljanje trafostanice onemogućava korišćenje nepokretnosti i predstavlja opasnost po živote ljudi i stvari u njenoj okolini, zbog visokog napona električne energije, ali tužitelji nije uspeo

da argumentuje da tehničko stanje trafostanice nije dobro i da njeno postavljanje predstavlja opasnost po živote ljudi i stvari u njenoj okolini i da nije obezbeđena zaštita trafostanice sa tehničko-tehnološkog aspekta prema normama i standardima prihvaćenim za zaštitu trafostanice i činjenicu da je trafostanica postavljena nakon što su tužitelji postali vlasnici imovine u kojoj se trafostanica nalazi.

11. U tom smislu, tužbeni zahtev tužitelja da u ovom slučaju ima pravo da zahteva izmeštanje trafostanice, za šta je i Vrhovni sud Kosova došao do zaključka da je tužbeni zahtev tužitelja potpuno neosnovan i da tvrdnja tužitelja da postavljanje trafostanice predstavlja prepreku i opasnost po živote ljudi i stvari u njenoj okolini i da ista predstavlja prepreku nesmetanom pristupu javnim putevima, ostaje samo pretpostavka.
12. Tvrdnje o činjeničnom stanju iznete u reviziji od strane tužitelja nisu cenjene jer je prema članu 214 stav 2 ZPP utvrđeno da: „Revizija se ne može podneti zbog pogrešnog ili nepotpunog utvrđivanja činjeničnog stanja. „,
13. Vrhovni sud Kosova je, u slučaju odluke po ovoj presudi, ocenio sve tužbene zahteve po podnetim u reviziji, za koje je zaključio da se uglavnom odnose na pogrešnu primenu materijalnog prava, što ovaj sud

nije video razumno da obrazloži svaki posebno, našao da su neosnovani i bez uticaja na donošenje drugačije odluke, kako je odlučio ovaj sud ovom presudom.

14. Iz gore navedenih razloga iu skladu sa članom 222 ZPP, odlučeno je kao u dispozitivu ove presude.

**Presuda građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev. br. 92/24 od
21.05.2024**

" Da bi uspela u tužbenom zahtevu, tužilac je morao argumentirati dokazima da je vlasnik nekretnine, u ovom slučaju sporne nekretnine, za šta nije naveo da njihov pravni prethodnik nije sklopio usmeni ugovor sa prethodnikom okrivljenima i da ugovorena cena za istu nepokretnost nije plaćena, naprotiv, iz dokaza pronađenih u spisima predmeta, a posebno iz iskaza svedoka, razjašnjeno je na jasan i pravičan način da je prethodnik tuženih otkupio spornu nekretninu od prethodnika tužilaca, za koju je nepokretnost platila ugovorenu cenu, štaviše, u spisima predmeta se vidi da su tuženi suvlasnici sa 1/2 idealnih delova sporne nekretnine upisane u katastarske knjige, a od godine ... do sada, prvo njihov pravni prethodnik, a potom i tuženi imali su spornu nekretninu u posedu i korišćenju bez ičijeg ometanja, sa dubokim uverenjem da je imovina njihova, te su u ovoj nekretnini izgradili stambene kuće i pomoćne objekte.

I. Okolnosti slučaja

1. Presudom Osnovnog suda u Gnjilanu - Opšte odeljenje C.br.618/16, od 19.11.2018.godine, odlučeno je: I. Tužbeni zahtev tužilaca ISH i RSH, protiv tuženih RM Sh. i Sh. MA, za priznavanje i overu prava svojine na katastarskom listu . br....., ..., ..., ..., ..., ... i ..., KK D., po kategoriji, njiva,

voćnjaci, bašta, kuća i dvorište, u kp. suvlasnik za 1/2 idealnog dela na ime R./M. Kako je, prema uverenju iz predmeta br...., izdatom 24.05.2016.godine, od strane OGKI, u Gj. I u ime Sh. MA, prema uverenju iz predmeta br...., izdatom 24.05.2016.godine od strane OGKI, u Gj.. II. Tužilje su obavezane da tuženima srazmerno nadoknade troškove postupka i za sastavljanje odgovora na tužbu 104€, za 5 punih sednica zastupanja, od 135,20€, obračunato od 766€, sve u iznosu od 876€. ukupno u roku od 15 dana od dana pravnosnažnosti ove presude, uz obaveštenje o prisiljenom izvršenju.

2. Presudom Apelacionog suda Kosova Ac.br.347/19, od 28.12.2023.godine, odlučeno je: Odbija se kao neosnovana žalba punomoćnika tužilaca RM Sh. i Sh. MA, obojica iz sela D., Opština Gj., dok se potvrđuje presuda Osnovnog suda u Gnjilanu, C. br. 618/16 od 19.11.
3. Protiv presude Apelacionog suda, u zakonskom roku, tužioci su podneli reviziju, zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka, pogrešne primene materijalnog prava i pogrešne i nepotpune utvrđivanja činjeničnog stanja, sa predlogom da se odobri revizija podneta protiv presude Osnovnog suda u Gnjilanu C. br. 618/2016 od 19.11.2018.godine i presude Apelacionog suda Kosova u Prištini Ac.br.347/19 od

28.12.2023.godine, gore navedene presude u potpunosti poništiti i predmet vratiti prvostepenom sudu za vraćanje na posao.

4. Na reviziju tužilaca nije bilo odgovora.
5. Vrhovni sud Kosova je u postupku odlučivanja po reviziji u smislu odredaba Zakona o postupku u sporu (ZSK) iz člana 211, 212 i 215, našao da:
Revizija tužilaca je neosnovana.
6. Iz spisa predmeta proizilazi da su tužioci prvostepenom sudu dana 02.08.2016. godine podneli tužbu protiv tuženih, kojom su tražili potvrdu prava svojine, tražeći tačnije kao u tužbi.
7. Prvostepeni sud je, odlučujući po tužbenom zahtevu tužilaca, protiv tuženih, nakon ocene i administrovanja dokaza, nakon održanog ročišta za glavni pretres, doneo pobijanu presudu C.br.618/16 od 19.11. 2018, kojim je u celini odbio tužbeni zahtev tužilaca, odlučujući odlučnije kao u izreci presude.
8. U obrazloženju presude prvostepeni sud je istakao da: radi pravilne provere činjeničnog stanja, sud je izvršio sledeće dokaze: uverenje po

predmetu br...., izdato 24.05.2016.godine od strane OGKI, u Gj., uverenje po predmetu br...., izdata 24.05.2016.godine, kopija plana br., izdata 24.05.2016.godine od strane OGKI, u Gj., nalaz sa prikazom sačinjena i kolor orto-fotografija, sa lica mesta, izrađena dana 13.04.2018.godine, od strane veštaka geodeta, IJ, iz Gj., izjava pod zakletvom O.S., iz sela D., Opština Gj., prema ZRI br. ..., overena 29.01.2018.godine, od strane notara H.M., Gj., uverenje - potvrda br., izdata 28.04.1955. godine, od strane Narodne skupštine opštine, u R. ..., izdata 10.12.1955.godine, od strane Narodne skupštine opštine, R., uverenje - potvrda br. ..., izdata 17.11.1955.godine, od strane Narodne skupštine opštine, R., uverenje - potvrda br. ..., od 17.12.1955., saopštenje br. ... izdata 13.11.2007. godine od strane Republičke direkcije za imovinska prava Republike S., u B., obaveštenje, br. ..., izdato 26.08.2014.godine, od strane Republike S., Agencija za povratak/restituciju/Područna jedinica B., M. ..., izdato 13.11.2007. godine, u V., reference po predmetu br. ..., izdata 22.06.2018.godine, od strane OGKI, u Gj., izjava pod zakletvom RY od strane T., prema ZRI br. ..., overena dana 28.07.2018. godine, od strane notara, HM, Gj., izjava AR od strane T., prema ZRI-u br. ..., overena dana 31.07.2018. godine, kod notara, HM, Gj., izjava Vrhovnog suda, od strane T., prema ZRI br. ..., overena dana 28.07.2018., kod notara HM, Gj., zaključak - rešenje br. ..., izdata 14.04.2012. i 12.06.2014. godine, od strane Republike S., Agencije za povratak/restituciju, Područna jedinica

B., zahtev Agencije za restituciju Republike S., po br. ...-Hitno/vrlo hitno/, obavljeno 16.07.2014.godine, od strane Ministarstva vanjskih poslova, Ambasada B.

9. Dodao je da je sud, nakon što je saslušao parnične stranke, svedoke, veštaka geodetske struke i detaljno sproveo sve dokaze odvojeno od predmeta, utvrdio činjenično stanje i došao do pravnog stava da tužioci nisu dokazali osnovanost na tužbu su i sami potvrdili da su im majka i otac prodali nekretninu, možda ih kupac nije platio u tom trenutku, dok nisu imali dokaze da od tada... do sada su plaćali porez na imovinu, što dokazuje da svoju imovinu nisu koristili više od 60 godina, te da su u potpunosti prekinuli brigu i vezu sa svojom imovinom. Da je sporna imovina bila vlasništvo tuženih na korišćenje i upisana na njihovo ime i da su tuženi izgradili vlastite kuće i prateće objekte, u kojima su sa svojim porodicama živeli preko 60 godina bez ometanja tadašnjeg prodavca, njihove porodice ili komšije koji se njima graniću - tužioci i njihovi prethodnici od 1955. do 2016. godine nikada nisu podneli tužbu za ometanje poseda, povrat imovine, obeštećenje ili dokaz o vlasništvu. Da su svi svedoci i stranke u postupku direktno ili indirektno potvrdili činjenicu da je između SR kao prodavca i M. Sh., zaključen ugovor o kupoprodaji nepokretnosti po ugovorenoj ceni od 175.000 dinara, dok je između strana kao u celini ispunjene ugovorne obaveze, čime je sud u

potpunosti dokazao postojanje materijalno-pravnog odnosa između stranaka. Na osnovu sertifikata br. ..., izdata 1955. godine, od strane Narodne skupštine u R., SR je prodao nepokretnu imovinu i ostvario iznos novca za odlazak i preseljenje u Tursku.

10. Sud nije uspeo da dokaže činjenicu da se SR doselio u T. usled nasilja i pritiska tadašnje Vlade Srbije koji je vršio Aleksandar Ranković, zemljište mu nije nasilno oduzeto od strane države ili drugih fizičkih lica, nije dokazano da je u kući bilo mitraljeza, pištolja, mača, a ispod plaste sena nađeno je oružje, ova okolnost koju su okrivljeni pokazali nije dokazana nikakvim dokazima ili svedoci. Da su iskazi tužilaca i njihovih predloženih svedoka bili neuverljivi, neodrživi i neosnovani i delimično protivrečni, dok su iskazi tužilaca i njihovih svedoka zasnovani i potvrđeni u dokazima, odnosno u potvrdama-potvrdama izdatim od strane Narodne skupštine opštine R.
11. Okrivljeni ni u jednom trenutku nisu mogli da ospore čak ni iskaz svedoka koje su predložili tužioci, tokom suočenja na sudskim ročištima i prećutno su prihvatili da je kupoprodaja između prethodnika ugovornih strana završena i da su ugovorne obaveze u potpunosti ispunjene između tadašnjih ugovornih strana. Da su neki od stranaka i svedoka indirektno potvrdili da je u to vreme postojao pisani kupoprodajni ugovor između

izvođača radova, ali da je on sada izgubljen ili uništen zbog ne čuvanja. S tim u vezi, sud je zaključio da tužioci osnovanost tužbenog zahteva nisu pokušali dokazati nikakvim valjanim dokazima, te je iz tog razloga sud, u nedostatku dokaza, tužbeni zahtev tužilaca u celini odbio kao neosnovan.

12. Za način odlučivanja kao u dispozitivu pobijane presude, prvostepeni sud se pozvao na član 73. Zakon o obligacionim odnosima i član 43 ZPP. Odluka u vezi sa troškovima postupka zasnovana je na članu 452. ZPP.
13. Protiv presude prvostepenog suda tužioci su izjavili žalbu, dok je drugostepeni sud presudom Ac.br.347/19 od 28.12.2023.godine odlučio da odbije žalbu tužilaca, dok je presuda prvostepenog suda, potvrdio.
14. Apelacioni sud je u obrazloženju presude, između ostalog, istakao da: na osnovu ovakvog stanja predmeta smatra da je stav i pravni zaključak prvostepenog suda pravičan i zakonit, jer je osporena presuda nije učinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz člana 182. stav 2. tačka b), g), j), k) i m) Građanskog zakonika, a materijalno pravo je primenjeno na pravilan način, o čemu se stara Apelacioni sud po službenoj dužnosti u smislu člana 194. ZPP. Po oceni Apelacionog suda, osporena presuda ne spada u povrede parničnog postupka koje su

navedene u žalbi. Presuda nije ni uvrštena u nedostatke zbog kojih se ne može ispitati i s tim u vezi dispozicija presude je jasna i u potpunosti u skladu sa obrazloženjem presude.

II. Ocena građanskog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Vrhovni sud Kosova, polazeći od takvog stanja predmeta, prihvata kao pravičan i zakonit stav prvostepenog i drugostepenog suda, budući da niže stepene presude nisu umešane u bitne povrede odredaba parničnog postupka, niti u pogrešnoj primeni materijalnog prava, o čemu se Vrhovni sud Kosova, u smislu člana 215. ZPP, stara po službenoj dužnosti.
2. Revizijske tvrdnje da su se niže stepenim presudama izvršile bitne povrede odredaba parničnog postupka iz člana 182. stav 2. tačka n) ZPP, prema oceni Vrhovnog suda Kosova, nemaju zakonsku osnovu.
3. Tvrdnja da se presudom prvostepenog suda radi o bitnim povredama odredaba parničnog postupka, jer je odredba protivrečna sama sebi i sa razlozima navedenim je neosnovana, jer je presuda po strukturi i sadržaju u skladu sa članom 160. ZPP, iz razloga što je odredba sastavljena na pravilan način, i kao takva ispunjava uslove definisane odredbama ZPP, dok je obrazloženje presude u potpunosti u skladu sa načinom odluke.

Prvostepeni sud je opravdao sve odlučne činjenice, način dokazivanja činjenica, način ocene i vrednovanja dokaza iz kojih je proizašlo da je činjenično stanje utvrđeno i kvalifikovano u skladu sa materijalnim pravom i odlučnije rezultiralo kao u odredbi prvostepene presude. Za bitne činjenice uzete u oceni, za način dokazivanja bitnih činjenica koje su u ovom predmetu utvrđene dokazima izvedenim tokom glavnog ispitivanja u prvom stepenu, sud je dao uverljive razloge.

4. Iz istog razloga ne stoje ni tužbeni zahtevi u odnosu na presudu drugostepenog suda, jer je drugostepeni sud cenio sve žalbene zahteve i svoju odluku obrazložio na osnovu tvrdnji i osnovanosti presude koja se takođe razmatra i po službenoj dužnosti. Drugostepeni sud je za sve žalbene navode dao opravdanje, ocenjujući ih u skladu sa zakonskim odredbama, ali je s pravom našao da su žalbeni zahtevi neosnovani.

5. Vrhovni sud Kosova prihvatio je stav niže stepenih sudova i u pogledu primene materijalnog prava, ocenivši da je u skladu sa dokazanim činjeničnim stanjem materijalno pravo primenjeno na pravičan i zakonit način, iz razloga što:

Iz dokaza u spisima predmeta proizilazi da su preci tužilaca i tuženih imali usmeni dogovor o kupoprodaji sporne nekretnine 1955. godine, za

šta su i tužioci bili upoznati, ali uprkos tome od kada su se preci tužilaca doselili iz K., da žive u T., isti, nikada do podnošenja tužbe prvostepenom sudu, ni tužilja niti njihovi pravni prethodnici, nisu tražili ostvarivanje svojih prava u sudskom postupku.

6. Pored navedenog, također treba napomenuti da ukoliko se pozovemo na spise predmeta i posebno veštačenje geodetskog veštaka od ..., a istoričara za katastarske parcele - predmet spora od ..., proizilazi da je: prvobitno sporna nepokretnost upisana na ime pravnog prethodnika tuženih godine ... po emitovanju, a prema registru vlasničkih listova br...., katastarska zona D ., stanje iz godine ..., parcele pobijane katastarske evidencije - predmet spora upisane su na ime pravnog prethodnika tuženih, dok je prema upisniku izmena br. ..., ove katastarske parcele na osnovu rešenja o nasleđivanju ZRI.br..., T.br.... od 25.02.2014.godine, prenose se/uknjižene na ime suvlasnika - ovde tuženih RA i Sh. A. sa 1/2 idealnog dela.

7. Članom 20. Zakona o osnovnim imovinsko-pravnim odnosima određeno je da: „Pravo svojine stiće se po samom zakonu, na osnovu pravnog posla i nasleđivanjem kao i na osnovu odluke državnog organa pod uslovima i na način utvrđen zakonom." , dok je u članu 37. stav 1. i 2. ovog zakona propisano da: "vlasnik može tužbom zahtevati od držaoca povraćaj

individualno određene stvari, ali Vlasnik mora dokazati da na stvari čiji povraćaj traži ima pravo svojine, kao i da se stvar nalazi u faktičkoj vlasti tuženog”.

8. Iz tumačenja ovih zakonskih odredbi, Vrhovni sud Kosova prihvata pravni stav prvostepenog i drugostepenog suda kao pravilan i zakonit, iz razloga što je pravo svojine subjektivne i apsolutne prirode i to na nepokretnostima koje su upisane u katastarske knjige, važi pretpostavka da je stvar u vlasništvu lica na čije je ime upisana, ali čak i ako nepokretnost nije upisana na to lice, koje zahteva vlasništvo, u ovom slučaju tužioci su imali obavezu da dokažu svoje vlasništvo, ali i svojinu svojih prethodnika, sve dok se ne pronađe lice koje je steklo vlasništvo na bilo koji od prvobitnih načina kao načina sticanja vlasništva, a ove činjenice u ovom slučaju su dokazali tuženi a ne tužioci.

9. Tužioci u ovom predmetu nisu uspjeli da dokažu činjenice na kojima zasnivaju svoje tužbe iako im je to bila dužnost, u smislu člana 322 stav 1 i 2 u vezi sa članom 7 stav 1 i 319 stav 1 ZPP- i, s druge strane, sudu je nedostajalo ovlašćenje da izvede dokaze po službenoj dužnosti, jer je članom 7. stav 2. ZPP-a utvrđeno da: „Sud može zahtevati izvođenje dokaza po službenoj dužnosti, radi provjere činjenica iako ih stranke nisu predložile, samo ako su ti dokazi da se iz rezultata razmatranja i

ispitivanja vidi da stranke nameravaju raspolagati zahteve sa kojima ne mogu da raspoložu slobodno definisani u smislu člana 3. stav 3. ZPP“.

10. Da bi uspeo u tužbenom zahtevu, tužilac je morao argumentirati dokazima da je vlasnik nekretnine, u konkretnom slučaju sporne nekretnine, što je propustio argumentirati da njihov pravni prethodnik nije sklopio usmeni ugovor sa prethodnikom tuženih te da ugovorena cena za istu nepokretnost nije plaćena, naprotiv, iz dokaza koji se nalaze u spisima predmeta, a posebno iz iskaza svedoka, pojašnjeno je na jasan i pravičan način da je prethodnik tuženih kupio spornu nekretninu od prethodnika tužilaca, za koju je nepokretnost platio ugovorenu cenu, štaviše, u spisima predmeta se vidi da su tuženi suvlasnici. sa 1/2 idealnog dela sporne nepokretnosti upisane u katastarske knjige, a od godine ... do sada, prvo njihov pravni prethodnik, a zatim ovde tuženi osporenu nepokretnost su imali u posed i korišćenje nesmetano od bilo koga (kao što je pravni prethodnik tužilaca, ovde tužioci ili potraživanje trećeg lica), sa dubokim uverenjem da je imovina njihova, te su na tome izgradili stambene kuće, nekretnine i pomoćne objekte opisane upravo kao u stručnosti geodeta.

11. Vrhovni sud Kosova je u slučaju odlučivanja po ovoj presudi sve tužbene zahteve po iznetoj reviziji cenio, za koje je zaključio da se uglavnom

odnose na pogrešnu primenu materijalnog prava, za šta ovaj sud nije smatrao razumnim da se svaki posebno obrazloži, našao da su neosnovani i bez uticaja na donošenje drugačije odluke, kako je odlučio ovaj sud ovom presudom.

12. Tvrdnje o činjeničnom stanju iznete u reviziji od strane tužilaca nisu cenjene jer je prema članu 214. stav 2. ZPP-a utvrđeno da: „Revizija se ne može izjaviti zbog netačnog ili nepotpunog utvrđivanja činjeničnog stanja“.
13. Iz gore navedenih razloga i u skladu sa članom 222 ZPP, odlučeno je kao u dispozitivu ove presude.

**Presuda građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev. br. 94/24 od
21.05.2024**

“ Revizijski navodi da je drugostepeni sud odlučio pogrešno i suprotno zakonskim odredbama, prema oceni Vrhovnog suda Kosova, nisu osnovani, iz razloga što: tužilac u ovom slučaju nije uspeo da dokaže činjenice koje potkrepljuju njegov zahtev iako mu je to bila dužnost, u smislu člana 322 stav 1 i 2 u vezi sa članom 7 stav 1 i 319 stav 1 ZPP, a sa druge strane u suprotnom, sud nije imao ovlašćenje da izvede dokaze po službenoj dužnosti iz razloga što članom 7 stav 2 ZPP-a propisuje da:

Sud može tražiti izvođenje dokaza po službenoj dužnosti, radi dokazivanja činjenica iako to stranke nisu predložile, samo ako je to dokaz da iz rezultata ispitivanja i dokaza proizlazi da stranke nameravaju rešavati zahteve sa koji ne može slobodno raspolagati definisanim u smislu člana 3 stav 3 ZPP .

I. Okolnosti slučaja

1. Presudom Osnovnog suda u Prištini - Ogranak u Glogovcu, C.br.137/19 od 04.12.2019.godine, odlučeno je: I. Usvaja se kao osnovan deo tužbenog zahteva tužioca FD iz G. obavezana je tužena opština Glogovac da tužiocima na ime rušenja poslovnog prostora u parceli KK G. na dva sprata ...(...) u prizemlju od 109,20 m², dok ću pod krovom na površini od 93,84 m² platiti iznos od 83,400€, sa zakonskom kamatom koja se

primenjuje kao na sredstva deponovana u bankama Kosova bez odredišta povratka u toku godine računato od 01.03. 2005. godine i konačne isplate, kao i tuženi je obavezan da tužiocu isplati troškove postupka u iznosu od 2.074€, sve ove obaveze u roku od 15 dana od pravosnažnosti ove presude i pod pretnjom izvršenja. Drugi deo za troškove postupka u iznosu od 2,266€ odbija se kao neosnovan. II. Odbija se kao neosnovan deo tužbenog zahteva tužioca FD iz G., kojim je tražio da se obaveže tužena Opština Glogovac na ime izmakle dobiti, zbog ne korišćenja poslovnog prostora opisanog u tački I od. ovom presudom tužiocu plaćate 500 € mesečno, računajući od 01.04.2005. 20.11.2019.godine sa 3,5% kamate prema datumu uplate, a takođe i nakon 20.11.2019.godine do uplate iznosa iz tačke I, dispozitiva.

2. Presudom Apelacionog suda Kosova, Ac.br.394/2020, od 28.12.2023.godine, odlučeno je: I. Odbija se kao neosnovana tužba tužioca FD iz G., dok je tačka II. dispozitiva presude Suda Glavna u Prištini - Ogranak u Glogovcu C.br.137/19 od. 04.12.2019, potvrđeno. II. Usvaja se i preinačuje žalba tužene Opštine Glogovac, tačka II Rešenja Osnovnog suda u Prištini - Ogranak u Glogovcu, C.br.137/19 od 04.12.2019.godine se preinačuje i sporni predmet sudi na sledeći način odbija se kao neosnovan tužbeni zahtev tužioca FD od strane G. kojim je tražio da se tuženi prinudi da tužioci na ime rušenja poslovnog prostora u parceli ... KK G. na dve etaže ...(...) prizemlje površine 109,20 m², dok

je potkrovlje površine 93,84 m², plaćate iznos od 83.400 €, sa zakonskom kamatom koja se primenjuje kao na sredstva deponovana u kosovskim bankama bez odredišta povratka preko jedne godine obračunata od 01.03.2005. mimo konačne isplate, kao i troškove postupka u iznosu od 2.074€. Sve ove obaveze u roku od 15 dana od pravnosnažnosti ove presude i pod pretnjom izvršenja.

3. Protiv presude Apelacionog suda u zakonskom roku, tužilja je izjavila reviziju, zbog bitnih povreda odredaba Građanskog zakonika, a zbog pogrešne primene materijalnog prava, sa predlogom da revizijski sud promeni presudu Apelacionog suda Kosova da se tužbeni zahtev tužioca u celini preinači i usvoji kao osnovan, ili se ista presuda poništi i predmet vrati na ponovno razmatranje.
4. Tužena je sa odgovorom u reviziji tražila da se revizija tužioca odbije kao neosnovana.
5. Vrhovni sud Kosova je u postupku odlučivanja po reviziji u smislu odredaba Zakona o parničnom postupku (ZPP) iz člana 211, 212 i 215, našao da:
Revizija tužioca je neosnovana.

6. Iz spisa predmeta proizilazi da je tužilac prvostepenom sudu, dana 10.09.2009. godine, podneo tužbu, protiv tuženog, za naknadu materijalne štete, tražeći tačnije kao u završnoj izjavi od 02.12.2019. .
7. Prvostepeni sud odlučujući po tužbi tužioca, nakon ocene i administracije dokaza, nakon održanog ročišta za glavno razmatranje, doneo je presudu C.br.137/19 od 04.12.2019. godine, kojom je delimično usvojio tužbu tužioca, odlučujući odlučnije kao u izreci presude.
8. U obrazloženju pobijane presude, prvostepeni sud je, između ostalog, istakao da je: postupajući po tužbenom zahtevu, u dokaznom postupku priveo sledeće dokaze: rešenjem Opštinskog veća ... od 06.05. 1996. godine, u ime EG, Uredba ... od 28.10.1999. godine u ime EG, urbanistička dozvola ... od 26.09.1997.godine, ugovor o kupoprodaji zaključen između EG i FD od 05.12.2001.godine, ugovor o zakupu poslovnog prostora sastavljen 01.02.2007.godine, zaključen između zakupodavca, tužioca FD i zakupca JK, Ugovor o zakupu poslovnog prostora sastavljen 26.02.2005. između tužioca u svojstvu zakupodavca FD i IZ iz K. u svojstvu zakupca, izjava E . G. od 05.12.2001. godine overen u ovom sudu znakom VR-... od 01.04.2005. godine, zapisnik ovog suda u postupku izvođenja dokaza br. ... od 28.02.2005.godine, radi izvođenja dokaza, veštačenja građevinskog veštaka JT od

01.03.2005.godine, rešenje tuženog br.... od 03.03.2002. objekata koji su obuhvaćeni na osnovu urbanističkog rešenja trga "... " ... dat 08.03.2002, odluka tuženog o usvajanju osnova urbanističkog planiranja trga Skenderbeg u G. ... od 08.03.2002, presuda Vrhovnog suda Kosova A.nr.552/2005 od 17.05. .2006, odluka tužene br. ... od 14.04.2005.godine, rešenjem Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Vlade Kosova br. ... od 20.08.2005.godine, kao i iskaz svedoka EG dat u zapisniku od 20.11.2019.godine, a nakon njihove ocene, utvrdio je da je tužbeni zahtev tužioca delimično osnovan, odlučujući kao u odredbi osporenog presuda.

9. Dodaje se da je tuženi odlukom Opštinskog veća ... br. ... od 06.05.1996.godine i aktom urbanističke dozvole - Direkcija za urbanizam ...od 26.09.1997.godine EG je dao na trajno korišćenje građevinsko zemljište za izgradnju poslovnog prostora na mestu zvanom "... "na lokaciji br...., na parceli br.... u površini od 110 m², upisano u posedovni list br.... KK G., uz naknadu za korišćenje građevinskog zemljišta u iznosu od 22.000 dinara. Tuženi je aktom urbanističke dozvole utvrdio opšte i posebne tehničko-urbanističko-planske uslove za izgradnju objekta – poslovnog prostora gabarita objekta...m, na spratu...(...), EG prema odluci Opštinskog veća tuženog ... od 06.05.1996. godine i urbanističkoj dozvoli tužene Direkcije za urbanizam ... od 26.09.1997.

Godine 1997. izgradio je poslovni prostor dok zbog sezonskih vremenskih prilika zima je nastavio radove u proleće 1998. godine, gde je postavio vrh zgrade i izvršio njenu posvećenost, odnosno završio zgradu u celini koju je osposobio za samostalnu delatnost, 05.12.2001. godine prodao ovaj prostor privredniku tužiocu FD po kupoprodajnom ugovoru po ceni od 40.000 DM, dok je iz iskaza EG date u glavnom ispitivanju kao svedoka dokazano da je E. od tužioca FD je prihvatio 40.000 američkih dolara na ime 40.000 DM na ime prodaje, pošto je tužilac radio i živeo u A.

10. EG 2001. godine, a tužilac je ušao u posed i korišćenje poslovnog prostora, činjenica dokazana iskazom E. G. datog u glavnom ispitivanju u svojstvu svedoka i iz izjave overene u Opštinskom sudu u Glogovcu od 01.04.2005. godine sa znakom Vr. ..., kao i na osnovu zapisnika Opštinskog suda u Glogovcu br. ... od 28.02.2005.
11. Predlogom tužioca F.D. za obezbeđenje dokaza u slučaju izlaska suda na gradilište zajedno sa veštakom građevinarstva, dokazano je da je prostor koji je predmet pregleda bio funkcionalan sa kojim je nezavisno poslovi su se obavljali na osnovu ugovora o zakupu koje je dao tužilac, u kom slučaju je dokazana činjenica da je tužilac u potpunosti izvršio obavezu

kupoprodaje prostora i da je bio u posedu i korišćenju istog, pre nego što su se prostorije porušile od strane tužene.

12. Ugovor o kupoprodaji u skladu sa članom 73. ZOO-a, postao je obavezujući, odnosno proizveo je pravno dejstvo i iz te činjenice tužilac ima aktivnu legitimaciju u ovom slučaju za naknadu materijalne štete, za uništavanje poslovni prostor koji je imao u posedu i korišćenju kada ih je tuženi porušio, radi oslobađanja građevinskog zemljišta, za izgradnju trga "Skenderbeg", bez naknade tužiocu za prostorije izgrađene na zemljištu. gradsko gradilište sa trajnim korišćenjem, bez pravosnažnog okončanja upravnog postupka po tužbi u upravnom sporu u Vrhovnom sudu Kosova po presudi A.nr.552/05 od 17.05.2006.godine, u slučaju rušenja prostorija od strane tuženog, tužiocu je pričinjena materijalna šteta u obimu kako je to suđeno u tački I izreke ove presude, koja do sada nije nadoknađena.
13. Što se tiče visine štete koja je procenjena kao u tački I odredbe za koju je tuženi bio prinuđen da plati tužiocu, sud se zasnivao na veštačenju veštaka građevinskog veštaka JT datog prema odluci suda prilikom pružanja dokaza sa potpis .. od 28.05.2005.godine, koje je veštačenje u pisanoj formi dostavljeno sudu 01.03.2005.godine, domaći veštak privrednik koji je predmet predmetne revizije procenio je ukupan iznos

od 83.400€, na osnovu svih potrebnih parametara, koji nalaz i mišljenje veštaka, nakon provere i analize, sud daje puno poverenje i u potpunosti odobrava na činjenicu da je to za sud argumentovano i uverljivo od činjenice da je stanje objekta utvrđeno i kada je sud obilazio gradilište zajedno sa veštakom u slučaju davanja dokaza da je objekat izgrađen sa normativima i standardnim pravilima građenja, koji se sastoji od navedene ocene za sve pozicije, čija ocena je izvršena u skladu sa članom 189 al . II ZPP-a, a s obzirom da ovaj iznos po veštačenju odgovara ovoj šteti tako da se materijalno stanje tužioca vraća na ono gde bi bilo da nije bilo štetne radnje tuženog, pravo tužioca na novčana naknada se zasniva na članu 185 al . IV, ZOO-a, dok je kamata za dosuđeni deo naknade zasnovana na članu 277. ZOO-a.

14. Prvostepeni sud je, nakon analize i ocene izvedenih dokaza i tvrdnji tužioca, za tužbeni zahtev kojim je tražila da se veže tužena opština Glogovac, da je na ime izgubljene dobiti zbog ne korišćenja poslovni prostor opisan u tački I odredbe, isplatiti tužiocu 500€ mesečno obračunato od 01.04.2005. 20.11.2019.godine, sa kamatom od 3,5% prema datumu uplate, a takođe i nakon 20.11.2019.godine do isplate iznosa iz tačke I. odredbe , utvrdio da je neargumentovan, neuverljiv i kao takav je odbio kao neosnovan. kao u tački II izreke presude na osnovu ovih činjenica, tužilac do završetka glavnog ispitivanja nije izneo na

sudski dokaz - uplatnicu da se tvrdi da je zakupodavac I.Z. iz K., plaćao mesečnu zakupninu od 200 € mesečno, za period od 26.02.2005. do 26.02.2007. plaćanje zakupnine kako je definisano članom 5. Ugovora o zakupu zaključenog između tužioca u svojstvu zakupodavca i JK iz T. u svojstvu zakupca za period od 01.02.2007. do 31.01.2008. godine ili dokaz o uplatnici banke kojom se potkrepljuje potraživanje na ime izgubljene dobiti, odnosno da je od zakupa ovog prostora ostvario prihod od osnovicu zakupnine u mesečnom iznosu od 500€ mesečno.

15. Za način odlučivanja kao u dispozitivu osporene presude, prvostepeni sud se pozvao na članove 24. i 39. Zakona o građevinskom zemljištu Službene novine SAPK-a, br i dopune Službene novine. br. 42/86, čl. 41. i 87. Zakona o izgradnji investicionih objekata, Službene novine SAPK-a, br. 5/86 , članovi 73. i 154. i 172 ZPP, član 7 i 319 ZPP. Za troškove postupka se pozivaju članovi 451. i 452. ZPP.
16. Protiv presude prvostepenog suda tužilac i tuženi izjavili su žalbu, dok je drugostepeni sud presudom Ac.br.394/2020 od 28.12.2023.godine odlučio da odbije žalbu tužioca dok da se usvoji tužba tužene, odlučujući odlučnije , kao u odredbama presude.

17. Apelacioni sud je u obrazloženju presude, između ostalog, istakao da: na osnovu ovakvog stanja predmeta, smatra da zaključak i stav prvostepenog suda u pogledu načina odlučivanja nije pravičan i zakonit. . I pored činjenice da pobijana presuda ne predstavlja povredu odredaba parničnog postupka iz člana 182. stav 2. tačka b), g), j), k) i m) Zakona o parničnom postupku (ZPP), za koje ovaj sud vodi računa po službenoj dužnosti, a ne drugim povredama odredaba parničnog postupka , prema tužbenim tvrdnjama podnosioca žalbe, po ovom sudu činjenično stanje utvrđeno od strane prvostepeni sud ne odgovara u potpunosti dokazima iz spisa predmeta. Kao rezultat toga, u slučaju odluke po osporenoj presudi, došlo je do pogrešne primene materijalnog prava, budući da je žalbeni sud drugačijim ocenom dokumenata i dokaza koji su primenjeni tokom glavnog ispitivanja od strane prvostepeni sud, utvrđuje drugo činjenično stanje, od onog koje je utvrdio prvostepeni sud, na osnovu kojeg činjeničnog stanja, ovaj sud zaključuje da je tužbeni zahtev tužioca potpuno neosnovan, pa u ovom U slučaju da postoje uslovi da se pobijana presuda preinači, a zbog toga je odlučeno u izreci presude.

II. Ocena građanskog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Vrhovni sud Kosova, polazeći od ovakvog stanja predmeta, prihvata kao pravičan i zakonit stav drugostepenog suda, budući da presuda nije učinjena u suštinskoj povredi odredaba parničnog postupka, niti u sprovođenje pogrešnog materijalnog prava, o čemu se po službenoj dužnosti stara Vrhovni sud Kosova, u smislu člana 215. ZPP.
2. Revizijske tvrdnje da se drugostepenom presudom radi o bitnim povredama odredaba parničnog postupka iz člana 182 stav 2 tačka n) ZPP, po oceni Vrhovnog suda Kosova su nije uzemljen. Tvrdnja da se presudom drugostepenog suda radi o bitnoj povredi odredaba parničnog postupka, jer je odredba protivrečna sama sebi i sa razlozima navedenim u njoj, neosnovan je, jer je presuda po strukturi i sadržaja u skladu sa članom 160. ZPP, iz razloga što je odredba sastavljena na pravilan način, i kao takva ispunjava uslove definisane odredbama čl. ZPP, dok je obrazloženje presude u potpunosti u skladu sa načinom odluke. Sud je obrazložio sve odlučne činjenice, način dokazivanja činjenica, način ocene i vrednovanja dokaza, iz čega proizilazi da je činjenično stanje utvrđeno i kvalifikovano u skladu sa materijalnim pravom odlučnije utvrdilo pravnu posledicu kao u odredbi drugostepene presude. Za bitne činjenice uzete u oceni, za način dokazivanja bitnih činjenica koje su u

ovom predmetu utvrđene dokazima izvedenim tokom glavnog ispitivanja u prvom stepenu, sud je dao uverljive razloge.

3. Prema oceni Vrhovnog suda Kosova, drugostepeni sud je pravično i potpuno procenio sve okolnosti, odnosno činjenice predmeta, na osnovu čega je napravio jasan pregled, iz čega proizilazi da je tužbeni zahtev godine tužiocu je neosnovan, iz razloga što:

Članom 17. Zakona o građevinskom zemljištu utvrđeno je da: „Prethodni vlasnik neizgrađenog gradskog građevinskog zemljišta ima pravo da to zemljište zadrži u posedu i da ga koristi u dozvoljene svrhe, na način da ne menja oblik i kvaliteta zemljišne parcele, široke na dan kada je, na osnovu odluke, nadležni organ dužan da istu preda Opštini, odnosno određenom korisniku radi pripreme ovog zemljišta za potrebe predviđeno. Raniji vlasnik može i pre tog dana predati zemljište Opštini, dok je Opština dužna preuzeti ovo zemljište od prethodnog vlasnika”.

4. Članom 18. istog zakona određeno je da: „Prethodni vlasnik neizgrađenog gradskog građevinskog zemljišta ima pravo prvenstva u korišćenju ovog zemljišta u svrhu izgradnje zgrade u kojoj, prema zakonu, može stiču pravo svojine, na granicama građevinske parcele, čija je površina neophodna za redovnu upotrebu objekta, ako se na osnovu

detaljnog urbanističkog plana na ovom zemljištu može podići takav objekat”.

5. Članom 19. istog zakona određeno je da: „Prava iz čl. 17. i 18. ovog zakona raniji vlasnik može preneti samo na supružnika, naslednika, usvojitelja, roditelje i usvojenike koji ova prava ne mogu preneti radnjama na druge ljude. Prava iz stava 1. ovog člana mogu naslediti zakonski naslednici prethodnog vlasnika, kao i zakonski naslednici supružnika, potomaka, usvojenika, roditelja i usvojitelja na koje je raniji vlasnik preneo ova prava. Pravni rad protiv odredbe stava 1. ovog člana je ništav.”
6. Članom 23. istog zakona određeno je da: „Lice koje ostvaruje pravo prvenstva građenja, kao i lice koje stekne na korišćenje građevinsku parcelu neposredno i na osnovu konkursa, ne može pravnim putem. otuđi nedovršeni objekat, kao i završeni objekat, u roku od 5 godina od dana davanja dozvole za korišćenje objekta. Ugovor zaključen suprotno odredbi stava 1. ovog člana je ništav.
7. U članu 154 stav 1 Zakona o obligacionim odnosima od 30. marta 1978. godine, koji je stupio na snagu 1. oktobra 1978. godine, stoji: „1. Ko

drugome prouzrokuje štetu, dužan je da ga nadoknadi, osim ako se dokaže da je šteta nastala bez njegove krivice.

8. Iz tumačenja ovih zakonskih odredbi i iz dokaza pronađenih u spisima predmeta proizilazi da je drugostepeni sud pravilno odlučio kada je odbio tužbeni zahtev tužioca za naknadu pričinjene materijalne štete u slučaju rušenja poslovnog prostora na parceli ... KK Glogoc na dve etaže ... (...) prizemlje površine 109,20 m², dok je pod krovom površine 93,84 m², kao i na ime izgubljene dobiti, zbog ne korišćenja gore opisanog poslovnog prostora. U ovom slučaju, drugostepeni sud je pravilno primenio navedene odredbe, pravilno je cenio materijalne dokaze i tužbene zahteve tužioca po tužbi, ali oni nisu imali osnova da se tužbeni zahtev tužioca usvoji kao osnovan.
9. U vezi sa revizijskim tvrdnjama da je tuženi bez svemoćne odluke porušio objekat, jer je Vrhovni sud prinudio drugostepeni organ, odnosno Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja, da u roku od 30 dana odluči po prigovoru tužilaca, Vrhovni sud ove tvrdnje ocenjuje neosnovanim. U ovom slučaju, prema Zakonu o upravnom postupku, organ drugog stepena ima određen rok za odlučivanje po pritužbi, ali isti zakon dozvoljava stranci da u slučaju ne postupanja po pritužbi organa dr. drugog stepena, isti akt po zakonskim procedurama koje uređuju

upravnu šutnju, dakle ne postupanje po pravnim lekovima u slučaju šutnje uprave, učinilo je rešenje prvostepenog organa, svemoćno, pa je takav zahtev od strane tužioca je potpuno neosnovan. Pored navedenog u upravnom postupku i u upravnom sporu, stranka je bila lice EG, a ne tužilac.

10. U odnosu na tvrdnje tužioca da je drugostepeni sud pogrešno primenio odredbe Zakona o građevinskom zemljištu, Vrhovni sud ocenjuje da takav tužbeni zahtev ne važi jer iz odredaba ovog zakona jasno proizilazi da je dobitnik na korišćenje opštinske imovine (EG), upoznat je sa uslovima i pravilima korišćenja prava korišćenja opštinskog građevinskog zemljišta za izgradnju poslovno-poslovnog prostora i sa pravima i obavezama koje su takođe predviđene. Zakonskom odredbom iz člana 17. Zakona o građevinskom zemljištu, citiranom u tekstu, isti je bio svestan da zemljište koje koristi ima pravo da ga drži u svom posedu i da ga koristi u dozvoljene svrhe na način na koji ne koristi. menja oblik i kvalitet zemljišne parcele danom kada je, na osnovu odluke nadležnog organa, dužan da je vrati u pređašnje stanje u roku koji odredi nadležni organ - preda opštini, respektivno određenog korisnika u svrhu pripreme ovog zemljišta za namenu, a ne za gradnju i prenošenje drugih lica.

11. Dakle, tužilac u ovom predmetu nema pravo na naknadu štete u odnosu na tuženog, iz razloga što je tuženi postupao oslanjajući se na rešenje ... od 03.03.2005. naknadu štete tužiocu u ovom slučaju ne mogu potraživati u skladu sa zakonskom odredbom člana 154. Zakona o obligacionim odnosima od 30.03.1978. koji je stupio na snagu 1. oktobra 1978. godine iz razloga što: Štetom se smatra samo šteta koja je kao takva prihvaćena zakonom. Dakle, šteta predstavlja štetu koju je određeno lice pretrpelo na pravnom dobru koje može biti lično i imovinsko, pod uslovom da je pravno zaštićeno. U suprotnom, šteta nije samo povreda prava, već i povreda interesa, ako je učinjena protivno zakonu. Iz samog sadržaja člana 154. ZOO proizilazi da je onaj ko drugome nanese štetu dužan da ga naknadi. Prema ovoj odredbi, da bi postojala odgovornost za naknadu štete, potrebno je da je šteta prouzrokovana, da se zna njen uzrok i da postoje pretpostavke za odgovornost za naknadu štete po osnovu krivice ili na bilo kojoj drugoj pravnoj osnovi. Da bi postojala obaveza naknade štete moraju biti ispunjeni sledeći preduslovi: a) da je šteta prouzrokovana; b) da je šteta prouzrokovana nezakonitim postupkom/nečinjenjem; c) postoji greška oštećenika; d) da delikatna sposobnost postoji i e) da postoji uzročna veza između nezakonite radnje/nečinjenja i štete. U ovom slučaju nisu ispunjene ove zakonske pretpostavke za odgovornost tuženog da tužiocu nadoknadi štetu.

12. Pored navedenog, obavezujući je zaključak i pravni stav prvostepenog suda da je Ugovor o kupoprodaji od 05.12.2001. godine, koji nije overen u sudu u skladu sa članom 73. ZOO, tj. je proizvela pravno dejstvo i iz te činjenice tužilac ima aktivnu legitimaciju u ovom predmetu za naknadu materijalne štete, za uništenje poslovnog prostora koji je imao u posedu i korišćenje kada ih je tuženi porušio, radi oslobađanja građevinskog zemljišta, za izgradnju trga "Skenderbeg", a da tužiocu ne nadoknadi prostorije izgrađene na gradskom građevinskom zemljištu sa trajnom upotrebom, po oceni Vrhovnog suda je pogrešno iz razloga što:

Članom 32c Zakona o prometu nepokretnosti određeno je da: „Prema ugovorima koji na dan stupanja na snagu ovog zakona nisu overeni u sudu, ne može se prenositi pravo svojine“. Iz sadržaja ove zakonske odredbe proizilazi da se ugovori o prometu nepokretnosti (u ovom slučaju ugovor o kupoprodaji) ne mogu puno važiti, iz razloga što takav ugovor za stvaranje pravnog dejstva mora biti u pisanoj formi i overen u sudu. U ovom kontekstu se ne primenjuje član 73. ZOO, a iz ovoga proizilazi da tužiocu u ovom slučaju nedostaje aktivna legitimacija u materijalnom smislu, iz razloga što tuženi, na osnovu važećeg zakona/zakona, nema obaveza u odnosu na tužioca u ovom slučaju, iz razloga što nije postojao pravni odnos između tužioca i tuženog (pravni odnos je postojao između lica EG, koje u ovom slučaju nije strana u ovoj pravnoj stvari i tuženi).

13. Pravni osnov tužbenog zahteva tužioca nije potkrepljen ni članom 41. i 87. Zakona o izgradnji investicionih objekata, Službene novine SAPK-a, br. 5/86, iz gore navedenih razloga.

14. Revizijski navodi da je drugostepeni sud odlučio pogrešno i suprotno zakonskim odredbama, po oceni Vrhovnog suda Kosova, nisu osnovani, iz razloga što: tužilac u ovom slučaju nije uspeo da dokaže činjenice koje potkrepljuju njegov zahtev iako je to bila njegova dužnost, u smislu člana 322 stav 1 i 2 u vezi sa članom 7 stav 1 i 319 stav 1 ZPP, a sa druge strane sud nije imao ovlašćenje za izvođenje dokaza po službenoj dužnosti iz razloga što članom 7. stav 2. Građanskog zakonika propisano je da: „Sud je mogao tražiti izvođenje dokaza po službenoj dužnosti, za dokazivanje činjenica iako stranke nisu predložile, samo ako je to dokaz da se iz rezultata ispitivanja i dokaza proizilazi da stranke nameravaju raspolagati zahtevima kojima ne mogu raspolagati slobodno utvrđenim u smislu člana 3. stav 3. ZPP“.

15. Tvrdnje o činjeničnom stanju iznete u reviziji od strane tužioca nisu cenjene jer je prema članu 214 stav 2 ZPP utvrđeno da: „Revizija se ne može podneti zbog netačnog ili nepotpunog utvrđivanja činjeničnog stanja. “.

16. Vrhovni sud je, odlučujući po ovoj presudi, cenio sve tužbene zahteve po iznesenoj reviziji, ali je našao da su neosnovani i bez uticaja na drugačiju odluku, o čemu je ovaj sud odlučio ovom presudom.

17. Iz gore iznetih razloga i oslanjajući se na član 222 ZPP, odlučeno je kao u dispozitivu ove presude.

**Presuda građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev. br. 290/2020,
od 22.11.2023**

„ Pravila štete preko polovine odnose se na bilateralne obavezujuće ugovore, posebno na situaciju kada je između obaveza strana u bilateralnim ugovorima u trenutku zaključenja ugovora postojala jasna nesrazmera i oštećenog u trenutku sklapanja ugovora. nije imala nije ni morala znati pravu vrednost njenog učinka.

Dakle, naknada štete preko polovine ne može se tražiti u slučajevima kada tužilac tvrdi da je nepravедno obeštećen u odnosu na ekspropriisanu nepokretnost, budući da naknada na ime eksproprijacije ne proizilazi iz bilo kakvog ugovornog odnosa, već je naknada za ekspropriisanu nepokretnosti koje su pravosnažnom sudskom odlukom utvrđene na osnovu vanparničnog postupka.

I. Okolnosti slučaja

1. Tužitelji H.1, H.2, A., B., Q. i N. Xh. da su svi iz B. i M., pred Osnovnim sudom u Prištini podneli tužbu protiv tuženog Kosovska energetska korporacija (KEK) sa sedištem u P., za naknadu štete na ime ekspropriisanog zemljišta.

2. Presudom Osnovnog suda u Prištini C.br.2167/19 od 09.03.2020.godine, u tački I izreke, tužba i tužbeni zahtev tužilaca H.1, H.2, A., B., Q. . i N su odbijeni Xh. da je sve od B. i M., sa kojima je tužena, Kosovska energetska korporacija (KEK) sa sedištem u P., tražila da se obaveže, na ime naknade štete na ime ekspropisanog zemljišta i da, za katastarsku parcelu.br. , njiva III klase, površine 0,29,75 ha, u iznosu od 22.312,00 € i za k.p. br..., njiva IV klase , u površini od 0,52,95 ha, u iznosu od 34.417,50 €, au ukupnom iznosu od 56.730,00 €, na ime sadnica, iznos od 96 € i na ime izgubljene dobiti u iznosu od 10.104,64€, sve ovo u ukupnom iznosu od 66.930,64€, što je umanjeno za iznos od 21.781,00€, plaćen na ime eksproprijacije u prethodnom vanparničnom postupku, tako da je tuženi KEK obavezan da tužiocima isplati razliku od 45.149,64€, sa zakonskom kamatom od 01.06.2006.godine do konačne isplate, sve u roku od 15 dana od dana prijema presude, kao neosnovano. U tački II izreke, odlučeno je da svaka stranka snosi svoje troškove postupka.

3. Apelacioni sud Kosova je, odlučujući po žalbi punomoćnika tužilaca presudom Ac.br.6320/20 od 27.04.2023.godine, odlučio da odbije žalbu tužilaca kao neosnovanu uz potvrđivanje presude Osnovnog suda Kosova. Sud u Prištini, Opšte Građansko odeljenje, C. br. 2167/19 od 09.03.2020.

4. Protiv presude drugostepenog suda, punomoćnik tužilaca je izjavio reviziju u zakonskom roku, zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava, sa predlogom da Vrhovni sud Kosova odobri reviziju tužilaca, da se poništi presuda Apelacionog suda tako da se predmet vrati na ponovno suđenje i odlučivanje.
5. Vrhovni sud Kosova je u postupku odlučivanja po reviziji u smislu odredaba Zakona o postupku u sporu (ZSK) iz člana 211, 212 i 215 našao da je revizija ovlašćenja tužilaca neosnovana.
6. Iz spisa predmeta proizilazi da je svemoćnom odlukom br. 15/97, od 30.10.1997.godine, koju je doneo Opštinski sud u Prištini, u vanparničnom postupku, iznos naknade za eksproprisanu nepokretnost - Utvrđena je kp.br.359, njiva trećeg reda, na površini od 0,29,75 ha, njiva četvrti klase, u površini od 0,52,95 ha, koji su evidentirani na ime prethodnika tužilaca M.Xh. U ovom postupku utvrđena je naknada u iznosu od 113.164,00 dinara, koliko je traženo u izvršnom postupku koji je 18.03.2008 počeo izvršenje obnovljeno sa brojem E.br.253/2003 od 12.12.2004. U obnovljenom izvršnom postupku navedeni iznos naknade na ime eksproprijacije, kamate i troškovi postupka preračunati su u evro, u ukupnom iznosu od 23.196,01€, koji iznos je prihvatio prethodnik

tužilaca. Tužilac, sada pokojni, M.Xh. pre okončanja izvršnog postupka, obnovljenog 12.12.2004.godine u Opštinskom sudu u Prištini, dana 09.09.2002.godine podneo je tužbu za naknadu gore navedenih nepokretnosti, sa tvrdnjom da je svemoćnom odlukom suda br. 15/97, od 30.10.1997.godine, naknada je utvrđena realnom, u ukupnom iznosu od 113.164,00 tadašnjih dinara, sa kamatama i sudskim troškovima, više puta je podnosio predlog za izvršenje, ali njegov zahtev nikada nije izvršen i realizovan, po predlogu broj E-244/98 od 09.04.1998.

7. M.Xh je nakon podnošenja tužbe sudu u obnovljenom izvršnom postupku 2004. godine izvršila naknadu u iznosu od 23.196,01 €, koja mu je priznata u postupku eksproprijacije sprovedenom 1997. godine. I pored toga, tužilac je nastavio sa predmet u parničnom postupku sa tvrdnjom da je rešenjem kojim je dodeljena naknada po osnovu eksproprijacije diskriminisan u nacionalnoj osnovi i oštećen je preko polovine, dok je iznos zahteva zasnovan na finansijskom veštačenju iz 2006. godine, koje je sačinio veštak KF-a, prema kojem je veštačenje stvarna cena ekspropisane nekretnine u iznosu od 66.930,64€. U međuvremenu je tužilac M.Xh preminuo, a postupak su nastavili njegovi naslednici, tužioci, koji su po osnovu diskriminacije i štete preko polovine zatražili navedenu naknadu.

8. Prvostepeni sud je odbio tužbeni zahtev tužilaca, s obrazloženjem da su tužioci pokrenuli sporni postupak 2002. godine pozivajući se na činjenicu da im nikada nije isplaćena naknada za eksproprisanu imovinu, ali kako to proizilazi i iz dokaza koje je predočio tužilac je u obnovljenom izvršnom postupku dobila naknadu 2004. godine, upravo na osnovu rešenja iz 1997. godine, pravosnažne odluke kojim je okončan postupak eksproprijacije i utvrđena naknada za eksproprisanu nepokretnost. Ovaj sud je ocenio da je u vreme kada je vođen postupak eksproprijacije po Uredbi br. Zakona o eksproprijaciji (Službeni glasnik SAPK-a br. 21/78, 46/86 i 25/89) konkretno član 45. gde je utvrdio da: „raniji vlasnik ima pravo na naknadu, koju bi ostvario na način korišćenja eksproprisanе nepokretnosti do tada, od dana stupanja u posed korisnika eksproprijacije do dana zaključenja sporazuma o naknadi, odnosno do dana donošenja prvostepene odluke o naknadi, dokazane prema okolnostima u trenutku zaključenja ugovora, odnosno u trenutku podnošenja prvostepenog rešenje za naknadu štete”. Prvostepeni sud je ocenio da je u konkretnom slučaju sud u vanparničnom postupku odlučio o realnoj naknadi po rešenju br. 15/97 od 30.10.1997, koju naknadu je primio sada pokojni M.Gj.
9. Apelacioni sud Kosova je u postupku odlučivanja po žalbi ovlašćenog zastupnika tužilaca odbio žalbu tužilaca kao neosnovanu i potvrdio

prvostepenu presudu, ocenivši zaključak prvostepenog suda pravičnim i zakonskim, jer je uz punu potvrdu činjeničnog stanja u ovom predmetu pokrenutih tužilaca - sada u parničnom postupku, a potom i kao rezultat ovoga, zakon primenjen i konkretne zakonske odredbe koji se odnose na situacije kao u konkretnom slučaju, odnosno člana 44. ZPPTJP, gde je izričito određeno da pravo svojine prestaje prelaskom stvari u društvenu svojinu, a to se desilo i u konkretnom slučaju, sa eksproprisane imovine tužioca, dok je sa druge strane tužiocu obeštećena eksproprisana nepokretnost i to na osnovu pravosnažne i izvršne sudske odluke. Usled ovakvog dokazanog činjeničnog stanja, Apelacioni sud je ocenio da tužbeni zahtev tužilaca za propuštenu dobit ili štetu preko polovine nije osnovan, jer je to zbog činjenice da su nepokretnosti tužioca tada M.Xh., eksproprisana je svemoćnom uredbom za eksproprijaciju i da je tokom 1978. godine, dok je za takvu nepokretnost tužiocu obeštećena u celosti, na osnovu pravosnažne i izvršne sudske odluke.

II. Ocena građanskog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Vrhovni sud Kosova, polazeći od ovakvog stanja predmeta, prihvata kao pravičan i zakonit stav iznet u presudi drugostepenog suda, budući da pobijana presuda nema bitne povrede odredaba parničnog postupka niti u pogrešnoj primeni materijalnog prava, o čemu se po službenoj dužnosti

stara revizijski sud u smislu člana 215. ZPP. Vrhovni sud ocenjuje da je drugostepeni sud rešio sve žalbene tvrdnje koje su tužioci izneli u žalbi i dao jasne razloge u vezi sa pokrenutim pitanjima koja se odnose na bitnu povredu procesnih odredbi, pogrešnu overu i nepotpuno činjeničnom stanju kao i nepravilnom primenom materijalnih odredbi. Drugostepeni sud je, sa razlozima navedenim u pobijanoj presudi sa revizijom, ispunio zakonske uslove iz člana 204. ZPP, kako u pogledu granica preispitivanja žalbenih tvrdnji, tako i u pogledu davanja razloga za sva pitanja pokrenuta u pritužbi.

2. Tužioci se u reviziji podnesenoj na osnovu ne pozivaju na bitne povrede odredaba parničnog postupka, pa se Vrhovni sud po ovom osnovu ograničio samo na povrede koje se po službenoj dužnosti preispituju u skladu sa odredbom čl.215. ZPP.
3. Prvostepeni i drugostepeni sud, na osnovu navedenih odredaba, pravilno su u konkretnom slučaju utvrdili da tužioci nemaju pravo na naknadu jer su nagrađeni za imovinu, odnosno isplaćena im je naknada ukupno za eksproprisane nekretnine po pravosnažnoj sudskoj odluci iz 1978. godine. Vrhovni sud ocenjuje da u ovom slučaju naknada koju traže tužioci ne proizilazi iz ugovornog odnosa, stoga kao takav ne mogu naći podršku u pravilima koja se bave štetom većom od polovine. Pravila štete

preko polovine odnose se na obavezujuće bilateralne ugovore, posebno na situaciju kada je između obaveza strana u bilateralnim ugovorima u trenutku zaključenja ugovora postojala jasna nesrazmera i oštećenog u trenutku sklapanja ugovora. sklapanja ugovora nije znao da nije ni morao da zna pravu vrednost njenog učinka. U slučaju tužilaca, naknada na koju su pozvani ne proizilazi iz bilo kakvog ugovornog odnosa, već se radi o naknadi koja je određena pravosnažnom sudskom odlukom na osnovu vanparničnog postupka, a koja se odnosi na utvrđivanje naknade za eksproprijisanu nepokretnost, gde je naknada utvrđena u tom postupku, dok je prethodnik tužilaca priznatu naknadu izvršio u izvršnom postupku završenom 2004. godine.

4. U ovakvim okolnostima, ovaj sud smatra da se osnov štete preko polovine ne može koristiti za traženje naknade, jer se ne može koristiti ni diskriminacija po nacionalnoj osnovi, jer je u to vreme bio razvijen postupak eksproprijacije nepokretnosti prethodnika tužioca, vanparnični postupak u kome je određena naknada prošla kroz sve sudske instance utvrđene tadašnjim zakonodavstvom, isti iznos prihvatio je prethodnik tužilaca pokretanjem tada obnovljenog postupka izvršenja nakon rata a sprovedena u 2004 g.

5. Vrhovni sud Kosova je, odlučujući po ovoj presudi, sve tužbene zahteve po iznetoj reviziji cenio, ali je našao da su neosnovani i bez uticaja na drugačiju odluku, o čemu je ovaj sud odlučio ovom presudom.

6. Iz gore navedenog i u skladu sa članom 222 i 224.1 ZPP, građansko veće Vrhovnog suda Kosova je odlučilo da ODBIJE kao neosnovanu reviziju ovlašćenja tužilaca H.1, H.2, A., B., P. I N.Xh., svi iz sela ....., Opština FK, podneti protiv presude Apelacionog suda Kosova Ac.br.6320/20 od 27.04.2023.

**Presudom građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev. br. 383/23,
od 26.10.2023**

„ Da bi se omogućilo ponavljanje postupka na osnovu člana 232. tačka c) Građanskog zakonika, stranka koja podnosi predlog ima obavezu da konkretnim dokazima dokaže da je konačna odluka zasnovana na lažnim izjavama svedoka ili veštaka i da je zbog toga svedok ili veštak osuđen pravosnažnom krivičnom presudom, a da je takva izjava bila osnov za donošenje rešenja.

Dakle, predlog za ponavljanje postupka, koji se odnosi na činjenicu da je prvostepena presuda doneta kao rezultat lažnog iskaza svedoka i veštaka, u nedostatku pravosnažnih krivičnih presuda kojima je dokazana krivica svedoka ili veštaka za lažnu izjavu, ne predstavlja osnov iz člana 232 tačka c) ZPP za ponavljanje postupka “ .

I. Okolnosti slučaja

1. Tužioci NM, SI, MB, SA i NM, svi iz Gnjilana, pred Apelacionim sudom Kosova podneli su zahtev za ponavljanje postupka okončanog pravosnažnom presudom Osnovnog suda u Gnjilanu, C. br. 130/11 od 24.04.2017.

2. Rešenjem Apelacionog suda Kosova, sudije pojedinca CN.br.50/21 od 08.10.2021. godine, zahtev zastupnika tužilaca NM, SI, MB, SA i NM, svi iz Gnjilana, za ponavljanje postupka zaključenog pravosnažnom presudom Osnovnog suda u Gnjilanu, C. br. 130/11 od 24.04.2017, odbijeno je kao neosnovano.
3. Apelacioni sud Kosova, veće od 3 sudije je rešenjem Ac.br.1736/2022 od 18.07.2023.godine odbilo kao neosnovanu tužbu tužilaca NM, SI, MB, SA i NM, svih iz Gj., dok je potvrdio rešenje Apelacionog suda Kosova, CN.br.50/21 od 08.10.2021.
4. Protiv odluke drugostepenog suda, punomoćnik tužilaca je izjavio reviziju u zakonskom roku, zbog teške povrede zakonskih odredaba parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava, sa predlogom da Vrhovni sud Kosova odobri reviziju tužilaca, kako bi se preinačila presuda Osnovnog suda u Gnjilanu, C.br.130/11 i usvojila tužba i tužbeni zahtev tužiocima kao osnovan, primoravajući tuženog da izvrši isplatu preostalog ličnog dohotka po izveštaju finansijskog veštaka i snosi troškove postupka.
5. Tuženi je dostavio odgovor na reviziju punomoćnika tužilaca, sa predlogom da Vrhovni sud Kosova odobri odgovor na reviziju, odbije

reviziju stranaka tužioca i overi rešenje C.br.130/11 od. 24.04/2017 i rešenje Apelacionog suda Ac.br.1736/2022 od 18.07.2023. nije zasnovano na zakonodavstvu Republike Kosovo.

6. Vrhovni sud Kosova je u postupku odlučivanja po reviziji u smislu odredaba Zakona o postupku u sporu (ZSK) iz člana 211, 212 i 215 našao da je revizija ovlašćenja tužioca neosnovana.
7. Iz spisa predmeta proizilazi da su tužioci prvostepenom sudu podneli tužbu za isplatu ličnog dohotka. Prvobitno, presudom Osnovnog suda u Gnjilanu, Opšte odeljenje C.br.130/11, od 24.04.2017.godine, u tački I izreke, odbijen je tužbeni zahtev tužilaca NM, SI, MB, SA i NM. kao neosnovan podnet protiv tužene opštine Gnjilane, kod koje su tužioci tražili potvrdu prava iz radnog odnosa i naknade ličnih prihoda. Istom presudom, u tački II izreke, odlučeno je da svaka stranka snosi svoje troškove spornog postupka, dok su tužioci jednako dužni da ovom sudu isplate novčani iznos od 100€ na ime pismenog sastavljanja ove presude, u roku od 7 dana od dana prijema presude, pod pretnjom nasilnog izvršenja.
8. Presudom Apelacionog suda Kosova, CA.br.2514/2017, od 20.09.2019.godine, odbijena je kao neosnovana tužba tužilaca N.M., S.I.,

M.B., S.A. i N.M., svi iz Gj. potvrđena je presuda Osnovnog suda u Gnjilanu, Opšte odeljenje, C.br.130/2011 od 24.04.2017..

9. Povodom navedene presude, tužioci su dana 12.06.2020. godine podneli zahtev za ponavljanje postupka. Osnovni sud u Gnjilanu je rešenjem C.br.130/11 od 17.06.2020.godine vratio tužiocima podnesak-predlog za ponavljanje postupka, a pošto tužioci nisu ispunili isti zahtev, isti sud sa Rešenjem C. br. 130/11 od 23.06.2020. godine odbijen je predlog za ponavljanje postupka. od 12.06.2020. godine, koju je dostavio punomoćnik tužilaca.
10. Protiv rešenja C.br.130/11 od 23.06.2020.godine, zbog odbijanja predloga za ponavljanje postupka, pritužbu je izjavio punomoćnik tužioca. Apelacioni sud Kosova u Prištini, Opšte odeljenje, Građansko odeljenje je rešenjem Ac.br.5439/20 od 16.12.2020. godine usvojio kao osnovanu žalbu ovlašćenog zastupnika tužilaca i ukinuo rešenje Osnovnog suda. u Gnjilanu, Opšte odeljenje C.br.130/11, od 23.06.2020.godine, prinudivši prvostepeno nakon prihvatanja rešenja predmet ću dostaviti drugostepenom sudu na odlučivanje po predlogu.
11. Sudija pojedinac Apelacionog suda Kosova u Prištini je osporenim rešenjem CN.br.50/21 od 08.10.2021.godine odbio kao neosnovan zahtev

zastupnika tužilaca NM, SI, MB, SA i NM, sv. iz Gj., za ponavljanje postupka zaključenog pravosnažnom presudom Osnovnog suda u Gnjilanu, C. br 24.04.2017. Protiv ovog rešenja tužioci su podneli žalbu, dok je veće od 3 sudije Apelacionog suda rešenjem Ac.br.1736/2022 od 18.07.2023.godine odbilo žalbu tužilaca kao neosnovanu i potvrdilo odluku Apelacionog suda Kosova CN br.50/21 od 08.10.2021.

12. Sudija pojedinac Apelacionog suda odbio je predlog za ponavljanje postupka kao neosnovan, ocenivši da nisu ispunjeni uslovi za ponavljanje postupka jer je ovlašćeni predstavnik tužilaca-predlagača predlog za ponavljanje postupka zasnovao na odredbama člana 232. u vezi sa članom 234. stav 3. i članom 236. ZPP-a, međutim, nije dat nijedan osnovan razlog i predlog nije priložio nikakav dokaz kojim bi se opravdali njegovi zahtevi da bi eventualno ispunio bilo koji od zakonskih uslova definisanih članom 232 ZPP, za omogućavanje ponavljanja postupka.
13. Apelacioni sud je prihvatio ocenu sudije pojedinca o osnovanosti predloga za ponavljanje postupka, odnosno veće je ocenilo da u žalbenom tužbenom zahtevu ne stoji da u slučaju odluke kao u presudi koja je zatraženo da se poništi, došlo je do povrede člana 232. tačka c) ZPP, jer nije ispunjen ovaj zakonski uslov za ponavljanje postupka jer u spisima

predmeta nema dokaza da je prvostepeni sud izdao presudu obrasca da je rešenjem C.br.130/11 od 24.04.2007.godine, kao posledicu krivičnog dela počinili svedoci, veštaci ili dokument koji je falsifikovan ili je potvrđen njegov netačan sadržaj.

14. Apelacioni sud je potvrdio odluku sudije pojedinca povodom odluke o predlogu za ponavljanje postupka, uz ocenu da se u konkretnom slučaju ne radi o novim dokazima u smislu relevantnosti koji bi se mogli promeniti tok glavnog pretresa ili donošenja odluke, jer punomoćnik tužilaca nije potkrepio tvrdnje nikakvim dokazima da poseduje nove dokaze ili je upoznat sa novim činjenicama sa kojima je prvostepeni sud bio upoznat, ili koje bi podnosilac pritužbe mogao koristiti/iskoristiti i kroz koji bi se došlo do drugačijeg odlučivanja od onog što je odlučeno.

II. Ocena građanskog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Vrhovni sud Kosova, polazeći od ovakvog stanja predmeta, prihvata kao pravičan i zakonit stav iznet u odluci drugostepenog suda, budući da pobijana odluka nema bitne povrede odredaba parničnog postupka niti u pogrešnoj primeni materijalnog prava, o čemu se po službenoj dužnosti stara revizijski sud u smislu člana 215. ZPP.

2. Punomoćnik tužilaca u iznesenoj reviziji tvrdi da postoji povreda procesnih odredaba, ali nije navedena povreda i nisu izneti razlozi, pa se Vrhovni sud ograničio samo na povrede koje se razmatraju po službenoj dužnosti u skladu sa odredbom člana 215. ZPP-a, u kom slučaju je utvrdio da rešenje nije obuhvaćeno povredama koje bi trebalo da otklone po službenoj dužnosti.

3. Kako proizilazi iz spisa predmeta, predlog za ponavljanje postupka iznesen je na osnovu člana 232. tačka c) Građanskog zakonika, koji propisuje da: „Ako je konačna odluka suda zasnovana na lažnim izjavama svedoka ili veštaka ili u dokumentu koji je falsifikovan ili u kojem je potvrđen netačan sadržaj“, Iz ovakvog teksta odredbe proizilazi da je podnosilac predloga, da bi se dozvolio ponavljanje postupka po ovom osnovu, za obavezu da se konkretnim dokazima dokaže da je konačna odluka zasnovana na lažnim iskazima svedoka ili veštaka i da je za to svedok ili veštak osuđen pravosnažnom krivičnom presudom, a takva izjava je bila osnov za donošenje rešenja. U ovom slučaju, punomoćnik tužilaca je izneo predlog za ponavljanje postupka, pozivajući se na činjenicu da je prvostepena presuda donesena kao rezultat lažnog iskaza svedoka i veštaka, ali osim što je utvrđeno stvar, ne postoji niti jedan jedini dokaz koji bi dokazao da je konačna odluka doneta kao rezultat lažnih iskaza svedoka ili veštaka i da su za te navodne lažne izjave

svedoci ili veštak je osuđen pravosnažnom krivičnom presudom, stoga, u nedostatku dokaza koji bi argumentovali pravni osnov iz člana 232 tačka c) ZPP, Vrhovni sud ocenjuje da je Apelacioni sud pravilno ocenio da u ovom slučaju ne ispunjen je zakonski uslov za ponavljanje postupka, kako tvrdi punomoćnik tužilaca.

4. Treba imati na umu da je predlog za ponavljanje postupka izvanredan alat i po svojoj prirodi, strana koja koristi takav alat mora imati konkretne dokaze za argumentaciju tvrdnji, jer nije dovoljno samo koristiti zakonska odredba koja služi kao osnov za ponavljanje postupka, ali svaki navodni osnov mora biti dokazan konkretnim dokazima.

5. Iz gore navedenog i u skladu sa članom 222. i 230. ZPP, građansko veće Vrhovnog suda Kosova je odlučilo da ODBIJE kao neosnovanu reviziju ovlašćenja tužilaca NM, SI, MB, S. A. i NM, svi iz Gj., izjavljeni protiv rešenja Apelacionog suda Kosova, Ac.br.1736/2022, dana 18.07.2023.

**Presudom građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev. br. 459/23,
od 05.12.2023**

„ Tužilac nema pravo da traži naknadu štete zbog nemogućnosti korišćenja dela nepokretnosti na kojoj leži založno pravo, dokle god tužilac, u slučaju kupovine nekretnine, ugovoreno sa postojećim založnim pravom, koje kao stvarno pravo na stranoj stvari predstavlja ograničenje prava svojine vlasnika nepokretnosti.

Stoga se ne može smatrati da je javni organ povredio pravo svojine tužioca asfaltiranjem puta koji prolazi kroz privatnu imovinu, budući da je put izgrađen u vreme kada je imovina bila pod upravom KAP-a, predmetni put je koristili stanari parcela koje se nalaze u blizini predmetnih parcela pre nego što je tužilac kupio ovu nekretninu, dok je iz tog razloga tužilac obavešten da kupovinom nekretnine preuzima sve opterećenja – postojeća opterećenja, što znači i izgrađeni put”.

I. Okolnosti slučaja

1. Tužilac I.M. iz sela ..., Opština L., pred Osnovnim sudom u Prištini-Ogranak u Lipljanu podneo je tužbu protiv tužene Opštine L., za naknadu štete na ime nepokretne imovine koja je zauzeta za izgradnju puta.
2. Presudom Osnovnog suda u Prištini, Ogranak u Lipljanu, C.br.74/16 od 03.04.2019.godine, u tački I odredbe, odlučeno je da se odbije kao

neosnovan navedeni tužbeni zahtev tužioca I.M. iz s. od ..., Opština L., kojom je tražila da se tužena Opština L. obaveže da tužiocu naknadi štetu na ime nepokretnosti z. uzurpirano za izgradnju puta na delu parcela br...., na površini od 384 m² i k.p. ..., na površini od 38 m², ukupne površine 422 m², u iznosu od 43.102,00 €, na ime uzurpacije zemljišta, te da se prinudi tuženi da tužiocu naknadi izgubljenju vrednost parcele k.p. ...., na površini od 153 m², na severoistočnoj strani i površini od 872 m², na jugozapadnoj strani u iznosu od 16.954,00 €, sve to sa 8% kamate, počev od dana podnošenja tužbe do konačne isplate. U tački II odredbe, odlučeno je da svaka stranka snosi svoje troškove postupka.

3. Apelacioni sud Kosova je, odlučujući po žalbi punomoćnika tužioca, presudom Ac.br.5236/2019 od 12.07.2023.godine, odlučio da odbije žalbu tužioca I.M., iz sela ..., Opština L kao neosnovanu, potvrđujući presudu Osnovnog suda u Prištini - Ogranak u Lipljanu, C.br.74/16 od. dana 03.04.2019.
4. Protiv presude drugostepenog suda, punomoćnik tužioca je u zakonskom roku podneo reviziju, zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava, sa predlogom da Vrhovni sud Kosova usvoji reviziju tužiocu, ukinuti presude niže-stepenih sudova i predmet vratiti prvostepenom sudu na ponovno suđenje i vraćanje u

funkciju, ili preinačiti prvostepenu presudu i u potpunosti usvojiti tužbeni zahtev tužioca.

5. Vrhovni sud Kosova je u postupku odlučivanja po reviziji u smislu odredaba Zakona o postupku u sporu (ZPP) iz člana 211, 212 i 215 našao da: Revizija punomoćnika tužioca je neosnovana.

6. Iz spisa predmeta proizilazi da je 18.02.2016.godine tužilac I.M. iz sela ... podneo prvostepenom sudu tužbu protiv tužene Opštine Lipljan, sa zahtevom za naknadu štete zbog uzurpaciju nepokretne imovine. Prema navodima tužioca, tuženi je asfaltirao put kroz svoje imanje, k.p. broj . ..., i ..., KK L., bez razvijanja upravnog postupka za eksproprijaciju. Budući da je tužiocu nezakonito oduzeto pravo svojine na delu predmetne nepokretnosti, predložio je sudu da se na osnovu veštačenja za procenu nepokretnosti prinudi tuženi da nadoknadi štetu realnom iznosu dela koji se koristi kao put kao i da mu nadoknadi izgublenu vrednost preostalog dela nepokretnosti, čije korišćenje je tužiocu nemoguće.

7. Tuženi je u odgovoru na tužbu i na sudskim ročištima u celosti osporio tužbeni zahtev tužioca kao neosnovan, sa tvrdnjama da je tužilac u trenutku kupovine nepokretnosti od Kosovske agencije za privatizaciju bio obavešten da deo katastarskih parcela sadržavao je put, dok je

kupoprodajnim ugovorom, član 2 tačka 4, kupac saglasan sa postojećim stanjem nekretnine. Iz iznetih razloga, predložio je da se tužbeni zahtev odbije kao neosnovan.

8. Prvostepeni sud je, na osnovu provedenih dokaza, dokazanog činjeničnog stanja, ocenio da je činjenica da je tužilac vlasnik k.p.... , i ..., koju imovinu je stekao po st. kupoprodajni ugovor, potpisan 16.02.2011 sa KAP-om, čije su parcele, pre rukovodstva KAP-a, bile u vlasništvu Društvenog preduzeća za proizvodnju papira, kertridža i "SA" ambalaže, L. Sud je, pozivajući se na kupoprodajni ugovor i geodetsko veštačenje, ocenio da tužilac nema pravo na naknadu tražene štete jer postizanju sporazuma sa KAP-om, dogovoreno je da se nepokretnost prihvati sa teretom koji je postojao u trenutku kupoprodaje nekretnine i to sa asfaltiranim putem koji je postojao u vreme zaključenja kupoprodajnog ugovora i prenos imovine.
9. Apelacioni sud Kosova je u postupku odlučivanja po žalbi punomoćnika tužioca odbio da se uveri u osnovanost žalbe tužioca i ocenio da je stav i pravni zaključak prvostepenog suda pravičan i zakonit, budući da se pobijana presuda ne radi o bitnim povredama o kojima se sud stara po službenoj dužnosti, niti o povredama koje tužilja tvrdi.

10. Apelacioni sud je ocenio da tužilac nijednim dokazom nije uspeo da dokaže da u ovom slučaju ima pravo da od tuženog zahteva naknadu za imovinu u delu gde se nalazi put, pošto je imovinom upravljano. pre prenosa od strane KAI, dok je u slučaju prenosa kupac bio svestan postojećeg stanja imovine i pristao je da je kupi u stanju u kakvom je, odnosno zajedno sa teretom koji je postojao pre i u to vreme zaključenja ugovora.

11. Vrhovni sud Kosova, polazeći od ovakvog stanja predmeta, prihvata kao pravičan i zakonit stav iznet u presudi drugostepenog suda, budući da pobijana presuda nema bitne povrede odredaba parničnog postupka niti u pogrešnoj primeni materijalnog prava, o čemu se po službenoj dužnosti stara revizijski sud u smislu člana 215. ZPP.

12. Tužilac se u reviziji podnesenoj po osnovu nije pozvao na bitne povrede odredaba parničnog postupka , pa se Vrhovni sud po ovom osnovu ograničio samo na povrede koje se po službenoj dužnosti preispituju u skladu sa odredbom čl.215. ZPP.

II. Ocena građanskog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Vrhovni sud Kosova je prihvatio stav niže-stepenih instanci za sprovođenje materijalnog prava, ocenivši da je u skladu sa dokazanim činjeničnim stanjem materijalno pravo primenjeno na pravičan način, zbog čega je tužbeni zahtev neosnovan. U pogledu prava tužioca na naknadu štete pod pretpostavkom uzurpacije imovine, Vrhovni sud prihvata stav niže-stepenih, ocenjujući da pravo tužioca na naknadu štete na navedenoj imovini ne pripada, ovo zbog činjenice da je tužilac, zaključenjem kupoprodajnog ugovora sa AKP-om, kao bona fide administrator DP-a, preneo sva prava, vlasništvo i interese u imovini iz SJ "SA" i to u subordinaciji ili u korist svih službenosti, prava, sporazuma, ograničenja, zakupa, zanimanja i bilo kojih drugih tereta bilo koje vrste koji opterećuju imovinu kako je definisano u Prilogu 2 Ugovora. Vrhovni sud ocenjuje da je drugostepeni sud dao jasne razloge i potkrepljene provedenim dokazima, posebno u zaključcima veštaka geodetske struke, a na osnovu gore navedenog sporazuma, gde je jasno utvrđeno da postoji put koji prolazi u parceli br., koji put je privremeni neslužbeni put i nije upisan u katastarskim registrima. Ovaj put su koristili stanovnici parcela koje se nalaze u blizini ovih parcela pre nego što je tužilac kupio ovu nekretninu od KAP-a, dok je u trenutku kupovine znao za postojanje puta.

2. U takvim okolnostima, ne može se smatrati da je tuženi povredio pravo na imovinu tužioca, te po ovom osnovu tužilac ne može tražiti ni naknadu štete, jer je tužilac kupio nekretninu od KAP-a po postupku privatizacije gde je ova imovina bila od Društveno preduzeće za proizvodnju papira, kartridža i ambalaže "SA", L., a u vreme kada je ovo bilo društveno vlasništvo i pod upravom KAP-a, izgrađen je put, dok je za to tužilja je bio obavešten u vreme kada je kupio ovu nekretninu, naime KAP ga je sa Ugovorom o kupoprodaji nekretnine obavestio i stavio do znanja da kupovinom nekretnine preuzima sva postojeća opterećenja što znači izgrađeni puta (vidi tačku 2.4 Ugovora u vezi s Prilogom 2 Ugovora), te da se prema veštačenju geodezije isti pojavljuje iz 2004. godine. Dakle, tužilac je pristao da kupi nekretninu u takvom stanju i po ovom osnovu ne može tražiti nadoknadu za put koji je položen u vreme kada je nepokretnost bila vlasništvo društvenog preduzeća i pod upravom KAP.

3. Iz gore navedenog, au skladu sa članom 222. ZPP, građansko veće Vrhovnog suda Kosova odlučilo je da ODBIJE kao neosnovanu reviziju ovlašćenog lica tužioca I.M. iz sela ..., Opština L., izneto protiv presude Apelacionog suda Kosova Ac.br.5236/2019 od 12.07.2023 .

**Presudom građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev.br.511/23 od
25.01.2024**

„ Činjenica da poslodavac i zaposleni sporazumno utvrđuju platu, njenu visinu i druga primanja ugovorom o radu, ne isključuje obavezu poslodavca da zaposlenom plati jednako, za isti rad ili rad jednake vrednosti, bez diskriminacije. Jednak rad ili rad jednake vrednosti zasniva se na svim relevantnim kriterijumima, a posebno na prirodi posla, njegovom kvalitetu i kvantitetu, uslovima rada, stručnoj osposobljenosti i stažu u radu, fizičkim i intelektualnim naporima, iskustvu i odgovornostima.

Dakle, odbijanje tužbenog zahteva tužioca za naknadu razlike u platama samo na osnovu činjenice da je tužilac dobrovoljno potpisao akt o imenovanju i saglasio se sa uslovima ugovora, uključujući i platu, ne može se uzeti kao osnov sve dok tužilja ne donese podnose se tužbe za kršenje člana 5. Zakona o radu koji se odnosi na zabranu svih vrsta diskriminacije u vezi sa Zakonom o zabrani diskriminacije (Zakon). br. 2004/3) '' .

I. Okolnosti slučaja

1. Tužilac MG, iz P., podneo je Osnovnom sudu u Prištini tužbu protiv tužene Univerzitetske bolnice i kliničke službe Kosova u P. za naknadu razlike zarade.

2. Presudom Osnovnog suda u Prištini, Opšte odeljenje C.br.1135/20 od 15.04.2021.godine, u tački I izreke, odbijen je kao neosnovan tužbeni zahtev tužioca MG, iz P. tražio da se obaveže tužena, Univerzitetska bolnica i Klinička služba Kosova u P., da plati iznos od 7.168,35 €, dok na ime penzijskog doprinosa za razliku u platama uplaćujem iznos od 838,40 €, kao i na ime poreza na razliku zarade uplaćujem iznos od 796,48 €, kao i troškovi postupka, a sve u roku od 7 dana od dana donošenja presude pod pretnjom prinudnog izvršenja. U tački II izreke, odlučeno je da svaka stranka snosi svoje troškove postupka.
3. Apelacioni sud Kosova je, odlučujući po žalbi punomoćnika tužioca, presudom Ac.br.5934/2021 od 10.08.2023.godine, odlučio da odbije kao neosnovanu žalbu tužioca MG, od strane P., uz potvrđivanje Presudom Osnovnog suda u Prištini, Opšte odeljenje, Građansko odeljenje, C.br.1135/20 od. 15.04.2021.
4. Protiv presude drugostepenog suda, punomoćnik tužioca je izjavio reviziju u zakonskom roku, zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava, sa predlogom da Vrhovni sud Kosova odobri reviziju tužiocu, da poništi presudu Apelacionog suda i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno

razmatranje i vraćanje u funkciju, ili da isti da se presuda preinači i da se tužbeni zahtev tužioca usvoji kao osnovan.

5. Tuženi nije dostavio odgovor na reviziju punomoćnika tužioca.
6. Vrhovni sud Kosova je u postupku odlučivanja po reviziji u smislu odredaba Zakona o postupku u sporu (ZPP) iz člana 211, 212 i 215 našao da: Revizija punomoćnika tužioca je suštinska.
7. Iz spisa predmeta proizilazi da je tužilja, preko svog punomoćnika, dana 06.03.2020. godine podnela tužbu protiv tužene kojom traži naknadu razlike plate u odnosu na svoje kolege, tvrdeći da je u ovom slučaju diskriminisana u visini plate u odnos prema drugima za isti posao i poziciju.
8. Prvostepeni sud je, nakon održane sednice za glavno ispitivanje predmeta i provedenih dokaza i ocene tužbenih zahteva stranaka, primio presudu C.br.1135/20 od 15.04.2021. godine kojom je odbio kao neosnovan tužbeni zahtev tužioca, odlučujući odlučno kao u odredbi pobijane presude.
9. Prvostepeni sud je u obrazloženju presude, između ostalog, naglasio da je nakon ocene iskaza stranaka i ispitivanja svakog dokaza utvrdio da je

tužbeni zahtev tužioca neosnovan, pa je utvrdio da činjenica nije osnovana tako da je utvrdio da nije osporeno između parničnih strana da je tužilja zaposlena kod tuženog po Zakonu o imenovanju od 18.03.2013.godine na radno mesto ..., u Klinici za pulmologiju sa koeficentom H-56. ili 5.4, jer nije osporeno ni povećanje koeficenta tužioca po novom ugovoru o radu broj..., od 20.01.2020.godine, sa koeficentom podignutim po P.br. H-30 ili 7.2.

10. Nadalje, sud je istakao da je u sudskom postupku spor između stranaka u ovoj pravnoj stvari bio činjenica da je tuženi retroaktivno isplaćivao razliku plate, za period od 03.12.2014. do 15.01 zajedno sa ostalim dodacima na osnovnu platu. Prvostepeni sud je naglasio da iz rešenja Inspektorata rada 01 broj 60-62/19 od 13.05.2019. godine, na kojem je zasnovan tužbeni zahtev tužioca, nigde nije utvrđeno da tuženi ima obavezu da retroaktivno plati razliku plate tužiocu. Ovom odlukom samo se obavezuje tuženi da poveća koeficent tužioca za naredni period, što se desilo po ugovoru br..., od 20.01.2020. Takođe, tužilja je u svim zahtevima podnetim tuženom i inspektoratu tražila nivelaciju – povećanje koeficenta, ali nigde nije tražila da se razlika u osnovnim zaradama retroaktivno nadoknadi, uključujući i druge dodatke.

11. Sud ocenjuje da je Zakon o imenovanju koji je doneo tuženi, a kojim se, između ostalog, utvrđuje i rang tužioca, u potpunosti u skladu sa odredbama Zakona o radu, odnosno sa odredbama člana 11. stav 1. tačka 1.8. Zakona o radu, kojim je predviđeno da: „ugovor o radu mora sadržavati „iznos osnovne plate, kao i eventualna dodatna ili druga primanja“, u konkretnom slučaju je tužilac u potpunosti saglasan sa uslove zaposlenja i odgovarajuće radno mesto, uključujući visinu osnovne plate utvrđene 5.4. Dakle, u pogledu uslova radnog odnosa utvrđenog Zakonom o imenovanju između tužioca i tuženog, uključujući i visinu plate, odnosno rang po kome će se isplaćivati plata tužiocu, sama tužiteljica je ugovorila osnivanje radni odnos sa tuženom. Na osnovu člana 55. stav 2. Zakona o radu, definisano je: „Pravo na zaradu, platu, naknadu zarade i druga primanja, zaposleni ostvaruje prema dogovoru sa poslodavcem o obavljenom poslu i vremenu provedenom na radu, utvrđeno ugovorom o radu“, u ovom kontekstu tužilja materijalnim dokazima mora argumentovati promenu čina od strane poslodavca za sporni period za koji tvrdi da na to ima pravo.
12. Na kraju, sud je naglasio da, budući da je Zakon o imenovanjima bio u skladu sa zakonskim odredbama, sud ocenjuje da je tužbeni zahtev tužioca za sporni period za naknadu neisplaćene razlike plate neosnovan iako je lični dohodak obračunat sa predlog tužioca putem finansijskog

veštačenja. Pravo na naknadu ličnog dohotka tužioca bi dospelo samo u slučaju kada bi promena uslova ugovora o radu bila izvršena suprotno zakonskim odredbama. Sud je u postupku razradio sve dokaze koje su iznele parnične stranke, dok se u obrazloženju presude pozivalo samo na dokaze koji su presudno uticali na odluku, kao u dispozitivu.

13. Apelacioni sud Kosova je, u postupku odlučivanja po žalbi punomoćnika tužioca, odbio da se uveri u osnovanost žalbe tužioca i potvrdio prvostepenu presudu, ocenjujući zaključak i pravni stav prvostepeni sud kao pravo i zakonito.

14. Ovaj sud je ocenio da je prvostepeni sud pravilno odlučio kada je odbio tužbeni zahtev tužioca iz razloga što su u konkretnom slučaju tužilac i tuženi zasnovali radni odnos, odnosno da je u to vreme tužilac imao Zakazano Aktom koji je bio u skladu sa zakonskim odredbama, tužilac se saglasio sa uslovima rada, prihvatio je i koeficent koji je utvrđen, kao i utvrđenu platu. Članom 55. stav 2. Zakona o radu definisano je da: „Pravo na zaradu, dodatnu zaradu, naknadu zarade i druga primanja, zaposleni ostvaruje prema sporazumu sa poslodavcem za obavljene rad i vreme provedeno na radu, utvrđeno ugovor o radu“. Imajući u vidu da je tužilac punom voljom potpisao akt o imenovanju i saglasio se sa uslovima ugovora, ne mogu se prihvatiti tvrdnje da razlika u plati za navedeni

period nastaje zbog istog. Činjenica da je tužilac naknadno potpisao ugovor sa novim koeficentom ne znači da tužiocu pripada razlika u plati, jer je ista do 20.01.2020. godine bila sa drugačijim koeficentom, prvobitni Zakon o imenovanju je bio na snazi do ovog datuma. kao i njegova zakonitost nikada nije osporena. Dakle, ovaj sud nalazi da tužbeni zahtevi da je tužena odbila tužilji naknadu plate ne stoje, i to iz razloga što tužilja nikada nije izjavila da ne prima platu za posao koji je obavljala u skladu sa Zakonom o imenovanju, već Pitanje je bilo prilikom nivelacije koeficenta, da je nakon zaključenja novog ugovora određena i druga plata.

II . Ocena građanskog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Vrhovni sud Kosova, polazeći od takvog stanja predmeta, ne može prihvatiti pravni stav niže-stepenih sudova kao pravičan i zakonit jer je po oceni ovog suda doneta osporena i prvostepena presuda kao rezultat pogrešne primene materijalnog prava, zbog čega se presude moraju ukinuti i predmet vratiti prvostepenom sudu na ponovno suđenje.
2. Vrhovni sud ocenjuje da niže stepeni sudovi, u ovom slučaju prvostepeni, niti drugostepeni sud, nisu u svim fazama postupka rešavali tužbene zahteve tužioca, a koji su u vezi radi diskriminacije na platu, iz razloga

što tužilja tvrdi da je diskriminisana u okviru UKCK-a, na osnovu akta o imenovanju od 18.03.2013. godine, po kom aktu je primala platu sa koeficentom H-56. ili 5,4, dok su u drugim klinikama u okviru UKCK-a za istu poziciju njene kolege bile plaćene većim koeficentom. Tužilac je tokom sudskog procesa tvrdio da je diskriminisan, iznoseći kao dokaz svoje stalne zahteve Upravi UKCK-a i poređenje svog položaja sa drugim kolegama u drugim klinikama u okviru ZPP.

3. Prvostepeni i drugostepeni sud kao osnov za odbijanje tužbenog zahteva uzeli su činjenicu da je tužilac dobrovoljno potpisao akt o imenovanju i saglasio se sa uslovima ugovora, uključujući visinu plate, i kao rezultat toga, ne postoji zakonski osnov za nadoknadu razlike u platama. Oba suda su tumačila član 11 stav 1 tačka 1.8 i član 55 stav 2 Zakona o radu, koji su odredili šta ugovor o radu treba da sadrži i pitanje ostvarivanja zarade i drugih beneficija utvrđenih ugovorom o radu, ali tužiočevom predmetu nije rešeno i odredbe iz člana 5. Zakona o radu koji se odnosi na zabranu svih vrsta diskriminacije i takođe, Zakon o zabrani diskriminacije (Zakon br. 2004/3) nije uzet kao osnov, što je u ovom slučaju bila obaveza jer su tužbe koje je izneo tužilac u vezi sa ovim pitanjem.

4. Istina je da platu, njenu visinu i druga primanja utvrđuju poslodavac i zaposleni ugovorom o radu, budući da se radni odnos smatra ugovornim odnosom, ali je pored toga obaveza poslodavca koji ponudi ugovor o radu. na potpis zaposlenom koji da zaposlene jednako plaća, za isti rad ili rad jednake vrednosti, bez diskriminacije. Jednak rad ili rad jednake vrednosti zasniva se na svim relevantnim kriterijumima, a posebno na prirodi posla, njegovom kvalitetu i kvantitetu, uslovima rada, stručnoj osposobljenosti i stažu u radu, fizičkim i intelektualnim naporima, iskustvu i odgovornostima.

5. Iz ovih razloga se krše presude niže-stepenih sudova, tako da se u popravci izbegnu iznesene povrede i ako je stranka pokrenula pitanje diskriminacije u odnosu na druge, sud treba da se fokusira na rešavanje činjenice koje daju odgovor na to da li postoji ili ne diskriminacija po bilo kom osnovu definisanom gore navedenim zakonima, odnosno da li postoji razlika u tretmanu prema drugim kolegama i kategoriji zaposlenih na koje je upućena tužioca, da li su u "sličnim i/ili analognim" situacijama. Ukoliko tužilja tvrdi da je za period od 03.12.2014. do 15.01.2020. godine bila diskriminisana u visini plate jer je za istu poziciju u ovom periodu bila plaćena nižim koeficentom od njenih kolega koji su radili na istoj poziciji, onda sud Źeleo bih da damo odgovor u vezi sa tim,

da li se bavimo istim poslom, istom kvalifikacijom i u istom periodu, koji koeficijent su imale kolege tužioca.

6. Provođenje navedenih radnji, kao i drugih koje eventualno mogu iskrsnuti tokom ponovljenog suđenja, omogućiće prvostepenom sudu da donese pravičnije i objektivnije zaključke, u skladu sa zahtevima procesnog i materijalnog prava koji se odnose na rešenje pitanje koje je predmet razmatranja.

7. Iz gore navedenog i u skladu sa članom 224.2 ZPP, građansko veće Vrhovnog suda Kosova je odlučilo da PRIHVATI kao osnovanu reviziju ovlašćenja tužioca MG, od strane P., presudu Apelacionog suda. Kosova, Ac.br.5934/2021 od 10.08.2023.godine i presuda Osnovnog suda u Prištini, Opšte odeljenje C.br.1135/20 od 15.04.2021.godine, predmet se vraća prvostepenom sudu na ponovno razmatranje i odlučivanje.

**Presudom građanskog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev. br.
352/2022, od 22.03.2023**

"Pobednički rok zastarelosti ne može biti osnov za sticanje prava svojine na nepokretnosti, sve dok je tuženi, kao vlasnik, tu nepokretnost dao prethodniku tužioca na trajno korišćenje bez prava otuđenja (dakle bez odobrenja vlasnika i samo za potrebe izgradnje stambene kuće) dok je tužena strana ostala vlasnik nekretnine.

Dakle, i pored činjenice da su prethodnik tužioca i tužilac zakoniti posednici nepokretnosti date na korišćenje, zakonitost poseda proteže se u granicama zakonskih ovlašćenja koja proizilaze iz prava korišćenja, pri čemu ni na koji način ne stvara dobra vera u posed, kao uslov za sticanje vlasništva po pobedničkom receptu“.

I. Okolnosti slučaja

1. Tužilac ZJ iz G., Osnovnom sudu u Prištini - Ogranak u Lipljanu, podneo je tužbu protiv tuženog K.L., radi overe prava svojine.
2. Presudom Osnovnog suda u Prištini, Filijala u Lipljanu C.br.249/17 od 07.08.2020.godine, u tački jedan izreke odbijen je kao neosnovan tužbeni zahtev tužioca ZJ iz G., kojim je tražio da se dokaže da je stekao pravo svojine na kp.br 0.06.50 ha u KP Stara Gracka, na osnovu držanja kroz

upis u registre nepokretnosti više od 20 godina i da se obaveže tuženi K.L., da pravo svojine na nepokretnostima detaljnije opisano u stavu I. izreke ove presude, prepoznati tužioca i omogućiti mu da ova nepokretnost u registru nepokretnosti KL, za KK Stara Gracka, da se upiše na ime i vlasništvo tužioca, inače će ovo pravo biti upisano prema ovoj presudi koja predstavlja pravni naslov za registraciju. U tački II izreke, odlučeno je da svaka stranka snosi svoje troškove postupka.

3. Apelacioni sud Kosova, presudom po žalbi punomoćnika tužioca presudom Ac.br.4735/2020 od 08.06.2022.godine, preinačio je presudu Osnovnog suda u Prištini/Ogranak Lipjane, C.br.249. /2017 od 08.07.2020. godine, tako da je u tački I izreke odlučio da se odobri kako osnovati tužbeni zahtev tužioca ZJ iz G., te dokazati da je on/tužilja vlasnik nepokretnosti, kp.br. 363/8, na površini od 0.06.50 ha, koja se nalazi u mestu zvanom " Selo " u KK Stara Gracka, KL. U tački II izreke, tuženi K.L obavezan je da tužiocu na ime troškova parničnog postupka isplati iznos od 1.377,20€, u stranačkom roku od 15 dana od dana prijema ove presude. i pod pretnjom prinudnog izvršenja. U tački III izreke odlučeno je da je veštačenje iz oblasti geodezije izrađeno od strane veštaka DTG od 08.04.2020. kao pravni naslov za prenos nepokretnosti opisane u stavu I istog, na ime tužioca - kao vlasnika u katastarskom aparatu K.L.

4. Protiv presude drugostepenog suda, ovlašćena tužena je u zakonskom roku izjavila reviziju zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava, sa predlogom da Vrhovni sud Kosova usvoji rešenje. reviziju, preinačiti presudu Apelacionog suda i potvrditi prvostepenu presudu ili pobijanu presudu ukinuti i predmet vratiti prvostepenom sudu prvog ili drugog stepena u ponovnom suđenju i restauraciji.
5. Tužilac nije dostavio odgovor na reviziju punomoćja tuženog.
6. Vrhovni sud Kosova je u postupku odlučivanja po reviziji u smislu odredaba Zakona o postupku u sporu (ZPP) iz člana 211, 212 i 215 našao da: Revizija tuženog je suštinska.
7. Iz spisa predmeta i tužbe tužioca podnesene 08.06.2017. godine proizilazi da je tužilac tražio da se dokaže da je vlasnik nepokretnosti k.p. 363/8, na osnovu držanja u dobroj veri preko 20 godina i kroz upis u registre nepokretnosti. Naglasio je da je ovu nekretninu 2015. godine nasledio od svog pravnog prethodnika, odnosno sada pokojnog oca MJ, koji je preminuo 30.07.2012. godine, kome je ova nekretnina ustupljena KL 1997. godine, kao zemljište za izgradnju porodične kuće, koju je pokojnik radio i koristio/posedovao zajedno sa svojom porodicom, a koju sada

poseduje sa istom tužilac ovde kao jedini naslednik i vodio je na svoje ime u relevantnom katastarskom poslu.

8. Prvostepeni sud je nakon ocene iskaza stranaka i dokaza iz spisa predmeta koji se odnose na konkretno pravno pitanje, uključujući katastarsku dokumentaciju ali i veštačenje veštaka DTG dana 08.04.2020. godine, sa svojim grafičkim delom, od dana izlaska na lokalitet 21.02.2020.godine, uz primenu čl.20, čl.28. stav 4. i član 29. koji se odnosi na član 72. stav 2. ZOSPO, (Službeni list SFRJ br. 6/80), zatim član 9. Zakona o prometu nepokretnosti, član 6. stav 2. Zakona o poljoprivrednom zemljištu, godine odlučio da se tužbeni zahtev tužioca u celosti odbije kao neosnovan, kako to proizilazi iz izreke presude.
9. Apelacioni sud je u rešavanju tužbe tužioca ocenio da je prvostepeni sud u ovom pravnom slučaju pogrešno primenio materijalno pravo što je dovelo do nepravednog odbijanja tužbenog zahteva tužioca, pa je prvostepenu presudu preinačio na značenje čl. 201 stav 1 tačka d), u vezi sa članom 194 stav 1 tačka e) ZPP uz odobrenje tužbe tužioca.
10. Apelacioni sud je ocenio da se iz spisa predmeta jasno proizilazi da je predmetna nepokretnost, k.p. 363/8, u mestu zvanom „ Selo “ na površini od 0.06.50 ha, u KK Stara Gracka, Opština Lipljan 1997. godine,

dodeljeno je ocu tužioca, sada pokojnom MJ, na trajno korišćenje, (bez prava otuđenja) za izgradnju porodične zgrade za stanovanje po svom Rešenju 02.br.464-354 od. 05.05.1997. Činjenica da sada pokojni MJ nije sporan između parničnih strana, odmah nakon što ga je stekao kao parcelu 1997. godine, izgradio je porodičnu stambenu kuću, sa građevinskom dozvolom tužene opštine, a od tada je ista vreme koje je posedovao/koristio sa svojom porodicom. I ovu nekretninu je uknjižio na svoje ime kao stalni korisnik iste. Zatim je ovu nekretninu nasledio ZJ, ovde tužilac kao dete pok. M. i njegov jedini naslednik, koji tvrdi da na istoj ima pravo svojine po važećim zakonskim odredbama, budući da su zajedno sa njim poseduju svesni i zakoniti vlasnik više od 20 godina i takođe ga imaju uknjiženo na svoje ime više od 20 godina (u početku je registrovano na ime njegovog oca, a nakon njegove smrti u ime tužioca).

11. Apelacioni sud je naglasio da je prvostepeni sud svoju odluku o odbijanju zasnovao uglavnom na članu 29. ZOSPO (Službeni glasnik RSFJ br. 6/80), koji predviđa da „na stvarima u društvenoj svojini pravo svojine ne može se pribaviti po zastari“, zanemarujući činjenicu da je član 29. ZOSPO članom 16. Zakona o br. Izmene i dopune ZOSPO (Službeni glasnik RSJ, br. 29/96), na snazi od 03.08.1996. godine, kojim se privatna imovina izjednačava sa društvenom svojinom i pogrešno kvalifikuje tužioca kao "nevernog posednika", što je u suprotnosti sa članom 28. stav

4. ZOSPO, na kome tužilac takođe zasniva svoj tužbeni zahtev, ali takođe je u suprotnosti sa članom 72 stav 1 istog zakona, koji se odnosi na zakoniti posed.
12. Drugostepeni sud nedvosmisleno ocenjuje da je tužilac ZJ zakoniti i dobro verni posednik, jer je predmetnu nepokretnost nasledio od svog oca, koji je imao moćan pravni osnov za posed po odluci tužene opštine, 02. broj 464-354 od 05.05.1997. godine, kojim je k.p. br. 363-8 KK Stara Gracka, KK Lipjane, dat je na trajno korišćenje za izgradnju zgrade za porodično stanovanje, koju je pokojnik sada uradio/izgradio, i da je ova nepokretnost bila u vlasništvu pokojnog M., kako je bio živ, vremenom ga je čak i registrovao na svoje ime u operi katastarskog, a nakon njegove smrti isti je upisan na ime tužioca g., kao njegovog jedinog zakonskog naslednika. Takođe, prema članu 30. stav 2. ZOSPO, vreme potrebno za držanje računa se i kao vreme tokom kojeg su prethodnici sadašnjeg držaoca držali datu stvar, kao zakoniti i savesni držaoci/poseda - i to kao tužilac. kao takvo kvalifikuje drugostepeni sud, čije se vreme posedovanja, kao savesnog i dobro vernog posednika, takođe računa kao vreme posedovanja predmetne nepokretnosti unapred, odnosno od strane njegovog sada pokojnog oca MJ, koji u trenutku podnošenja tužbe 08.06.2017. godine ima više od 20 godina, stoga su ispunjeni svi zakonski uslovi da se njegov zahtev u celini usvoji kao osnovan. a tužiocima se

priznaje pravo svojine na nepokretnostima, objektu predmeta. Drugostepeni sud ocenjuje da je pravni osnov tužbenog zahteva tužilje predviđen članom 40. ZOSPO-a, koji je na snazi od oktobra 2009. godine.

II. Ocena građanskog veća Vrhovnog suda Kosova

1. Vrhovni sud Kosova, polazeći od ovakvog stanja predmeta, ne može prihvatiti kao pravičan i zakonit stav iznet u presudi drugostepenog suda, budući da se pobijana presuda radi o pogrešnom sprovođenju materijalnog prava, za koje revizijski sud u smislu člana 215. ZPP, stara se po službenoj dužnosti.
2. svesrdno prihvata stav prvostepenog suda u odnosu na predmet koji se razmatra, ali ocenjuje da je drugostepeni sud, na osnovu greškom utvrđenog činjeničnog stanja, primenio materijalne odredbe kada je o tome odlučivao.
3. U ovom slučaju, činjenica da je prvo prethodnik tužioca 1997. godine, a potom i tužilac po nasleđu, od tuženog primio na trajno korišćenje (bez prava otuđenja) k.p . 363-8 KK Stara Gracka, K.L. Na osnovu uverenja o imovinskim pravima br. Ovaj sud ocenjuje da zastarelost ne može biti

osnov za sticanje prava svojine na ovoj nepokretnosti, jer je tužena dala ovu nepokretnost prethodnicima tužioca na trajno korišćenje bez prava otuđenja (tj. bez ovlašćenja vlasnik) dok je tuženi ostao vlasnik nepokretnosti, jer se i danas čini da je ova parcela upisana kao društvena svojina. U ovom slučaju, tačno je da su prethodnik i tužilac zakoniti posednici sporne nekretnine, ali da se zakonitost poseda proteže u granicama zakonskih ovlašćenja koja proizilaze iz prava korišćenja, a da ni na koji način ne stvara dobru veru u posed, kao uslov za sticanje svojine po pobedničkoj zastarelosti.

4. Za sticanje prava svojine po zastari, između ostalog, mora postojati i dobra vera u posed, što se u konkretnom slučaju ne može smatrati niti pretpostaviti dobronamernim, jer im je tuženi spornu parcelu ustupio na trajno korišćenje u svrhu izgradnje kuće ali bez prava otuđenja, stoga ne može biti govora o isteku roka zastarelosti sve dok su prethodnik tužioca i tužilac za to znali i trebali znaju da im je ova nekretnina data samo na korišćenje, dok je tuženi ostao vlasnik.
5. U ovakvim okolnostima proizilazi da su u ovom slučaju, od početka građenja odnosa između parničnih strana, prethodnik tužioca i tužioca bio svestan činjenice da imaju samo pravo korišćenja na spornoj nepokretnosti, bez prava otuđenja, dok je tuženi vlasnik, pa se pozivajući

se na član 72. ZOSPO ne može utvrditi zakonitost poseda i dobra vera u posed kao uslov za izgradnju osnova dobitnog zastarevanja kao načina sticanja svojine, to iz razloga što je zakonitost poseda u ovom slučaju zasnovana na pravu korišćenja, dok dobra vera u posed ne postoji jer su prethodnik tužioca i sam tužilac bili svesni činjenica da je ova nepokretnost data samo na korišćenje radi izgradnje kuće bez prava vlasništva, jer je to izričito navedeno u rešenju kojim je nekretnina data na korišćenje da se nepokretnost ne može otuđiti od strane korisnika. Ovaj sud ocenjuje da u ovakvim okolnostima tužilac nije ispunio nijedan od zakonskih uslova definisanih u čl. 20, 28.4. i 29. ZOSPO da bi stekao pravo svojine na spornoj nepokretnosti, stoga je stav suda da drugostepena presuda nije prihvaćena u ovom predmetu, gde je revizijom pobijana presuda preinačena, dok je prvostepena presuda ostala na snazi.

6. Iz iznetih razloga i u skladu sa članom 224.1 ZPP, građansko veće Vrhovnog suda Kosova je odlučilo da prihvati kao suštinsku reviziju ovlašćenja okrivljenog, da preinači presudu Apelacionog suda Kosova Ac.br. 4735 /2020 od 08.06.2022 godine, tako da ostaje na snazi presuda Osnovnog suda u Prištini, Opšte odeljenje C. br. 249/17, od 08.07.2020.

**Presuda parničnog veća Vrhovnog Suda Kosova -Rev. br. 23/2024,
od 22.07.2024**

”U slučajevima kada je nepokretni predmet eksproprian od strane državnog organa, isplaćena je naknada za eksproprijaciju i rešenjem o eksproprijaciji je upisano vlasništvo na ime eksproprijacionog organa, uprkos činjenici da licu od koga je nepokretnost eksproprišana nije oduzet i faktički posed predmeta, ne daje ovom potonjem pravo da traži dokaz da je vlasnik predmeta na osnovu pobedničke(dobitne) zastarelosti“.

I. Okolnosti pitanja

1. Presudom Osnovnog suda u Gnjilanu, P.br.4/2017 od 03.05.2019.godine, u tački I dispozitiva, usvojen je kao osnovan tužbeni zahtev tužilje DŽ.H., podnet protiv tužene opštine Gnjilane. i dokazano je da je tužilja vlasnik katastarske jedinice sa brojem P-.....-.....-ukupne površine ... m2, sa koje je građevinsko zemljište-dvorište u površini od ... m2, dok je na površini od .. m2 građevinsko-zemljišta kuća, na mestu zvanom "....., katastarska zona Gj. koja nepokretna imovina - katastarska jedinica u Registrima Prava na nepokretnostima u Odeljenju za Geodeziju, Katastar i Imovinu u Gj, formalno evidentira se po uverenju o imovini sa brojem predmeta 9667-2016 od 22.08.2016.godine, na ime P.Š. SZI za

stanovanje i opštinsko-stambenu delatnost, SO - Gnjilane. U tački II dispozitiva, tuženi je prinuđen da tužilji plati troškove sudskog postupka u iznosu od 905 evra, sve u roku od 15 dana od dana prijema rešenja pod pretnjom nasilnog izvršenja.

2. Presudom Apelacionog suda Ac.br.2907/19 od 25.10.2023.godine u tački I dispozitiva usvojena je kao osnovana žalba tužene opštine Gnjilane i preinačena je presuda Osnovnog suda u Gnjilanu, P.br .04/2017 od 03.05.2019.godine i predmetno pitanje se sudi kako sledi: odbija se u celini kao neosnovan tužbeni zahtev tužilje DŽ.H., iz Gj., kojim je tražio da se dokaže da je tužilac po osnovu pobedničke zastarelosti vlasnik nepokretnosti-katastarske celine P-.....-.....-, ukupne površine ... m2, građevinsko zemljište-dvorište u površini od ...m2 i građevinsko zemljište, kuća - zgrada površine 58 m2, na mestu zvanom ".....", katastarska zona Gj., koja nepokretnost-katastarska jedinica u Registru prava na nepokretnostima u Odeljenju za Geodeziju, Katastar i Imovinu u Gnjilanu, formalno je upisana na ime P.Š. SZI za stanovanje i opštinsko-stambenu delatnost SO. Gnjilane; da se obaveže tužena da tužilje prizna ovo pravo i da trpi da se ova nepokretnost na osnovu ove presude uknjiži na ime tužilje, kao i da se obaveže tužena da tužilji naknadi troškove postupka u ukupnom iznosu od 905 evra i to u roku od 15 dana od pravnosnažnosti presude, pod pretnjom nasilnog izvršenja. U

tački II dispozitiva, odlučeno je da svaka stranka snosi svoje troškove postupka, a u tački III dispozitiva, podnesak sa izjavom za mešanje u ovaj sporni proces odbijen je kao nedozvoljen, na ime S.H. i V.H., iz Gj, i žalba koju je uložila advokatorska kancelarije B&B D.O.O., u Gnjilanu, protiv presude Osnovnog suda u Gnjilanu, P.br.04/2017 od 03.05.2019.

3. Protiv presude drugostepenog suda reviziju je podneo punomoćnik tužilje, zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava, sa predlogom da Vrhovni sud reviziju tužioca uvaži, da preinači presudu Apelacionog suda, tako da potvrdi presudu prvostepenog suda i prinudi tuženu da tužilji naknadi troškove spornog postupka u iznosu od 905€ i revizije u iznosu od 1062 €, ili se presuda drugostepenog suda poništi i predmet vrati drugostepenom sudu na ponovno suđenje.
4. Punomoćnik tužene je podneo odgovor na reviziju punomoćnika tužilje, sa predlogom da Vrhovni sud Kosova odbije reviziju tužilje, tako da potvrdi presudu Apelacionog suda kao zasnovanu na zakonodavstvu Republike Kosovo.
5. Vrhovni sud Kosova je, u smislu člana 215. Zakona o parničnom postupku (ZPP), razmotrio presudu pobijanu revizijom, reviziju

punomoćnika tužilje, kao i spise predmeta i našao da: Revizija punomoćnika tužilje je bez osnova.

6. Iz spisa predmeta proizilazi da je tužilja, preko svog zastupnika, dana 23.12.2016.godine prvostepenom sudu, podneo tužbu za dokazivanje svojine po osnovu pobjedničke zastarelosti, protiv tužene opštine Gnjlane, sa istim razlozima kao i u tužbi. Prvostepeni sud je tužbeni zahtev tužilje usvojio u celini kao osnovan, iz razloga što sporna celina ima broj ...-..... Gj i površinu od ...m2. , građevinsko zemljište - dvorište u površini od ... m2, i građevinsko zemljište dvorište u površini od .. m2. Tužilac je nepokretnost nasledio od oca, sada pokojnog M.A., dok je njegov otac M. nasledio od oca M.I., Gj., te da su tužilja i njegovi preci dobronamerno i zakonito koristili nepokretnost još od 1945. godine, gde je tadašnji SZI za stanovanje i korišćenje ovu nekretninu dodelio M I.-u, Gj i da isti od tog vremena je nesmetano koriste.
7. Prvostepeni sud je dalje dodao da je iz izvedenih dokaza jasno da je postupak eksproprijacije sproveden, ali se vidi da je postupak ostao samo na papiru jer svrha eksproprijacije nikada nije ostvarena na terenu, a ni prethodnik tužilje, a niti tužilja nisu ikada dobili naknadu za tu eksproprijaciju. A takođe iz rešenja od 10.09.1982.godine sa br. protokola ...-...-...-./...-., sud je potvrdio činjenicu da je oduzeto iz poseda

pravo korišćenja na građevinskom zemljištu izgrađenom u gradu ranijeg vlasnika M.I.A. iz Gj., vezano za katastarsku parcelu br.... i pravo svojine je ekspropisano na ime naknade, u korist SZI za stanovanje i da će se visina naknade za sticanje prava korišćenja i eksproprijacije utvrditi na osnovu odredaba Zakona o eksproprijaciji, u posebnom postupku.

8. Prvostepeni sud je došao do zaključka da tužbeni zahtev tužilje ima pravni osnov i usvojio isti, pošto je dokazana njegova osnovanost, tako da je tužilja na osnovu člana 28. ZOSPO stekao pravo svojine u spornoj nepokretnosti, ističući da je tužilja u dobroj veri posedovao predmetnu parcelu za više od 20 godina, pa je ovde tužilja zajedno sa svojim prethodnicima posedovao i koristio ovu nepokretnost neometano od bilo koga još od 1945. godine, iz čega proizilazi da je tužilja dobroverni i zakoniti držalac predmetne parcele i da je u ovom slučaju faktička vlast pretvorena u pravnu vlast te je po ovom osnovu proizašla osnovanost tužbenog zahteva tužilje. Takođe je obrazložio da je odredbom člana 29. ZOSPO-a bilo predviđeno da se na stvarima u društvenoj svojini ne može steći pravo svojine zadržavanjem, ali je ovaj član obrisan članom 16. Zakona o izmenama i dopunama ZOSPO-a (Službeni List SFRJ, br. 29/96) na snazi od 04.07.1996 koji nema povratno dejstvo.

9. Apelacioni sud Kosova je u postupku odlučivanja po žalbi tuženog usvojio žalbu kao osnovanu, ocenivši da zaključak i stav prvostepenog suda u pogledu načina odlučivanja nije pravičan i zakonit. Po oceni ovog suda, pobijanom presudom se ispostavlja da nije učinjena povreda odredaba parničnog postupka iz člana 182. stav 2. tačka b), g), j), k) i m) Zakona o pobijanom postupku. (ZPP), za koje se ovaj sud stara po službenoj dužnosti, niti kod drugih povreda odredaba parničnog postupka, po pritužbenim tvrdnjama podnosioca pritužbe, međutim, po oceni ovog suda, činjenično stanje utvrđeno od strane prvostepenog suda ne odgovara pravilno sa dokazima iz spisa predmeta, usled čega je došlo i do pogrešne primene materijalnog prava.
10. Kao rezultat toga, prilikom odlučivanja po pobijanoj presudi, došlo je do pogrešne primene materijalnog prava, budući da apelacioni sud različitom ocenom spisa i dokaza koje je prvostepeni sud vodio tokom glavnog pretresa nalazi drugačije činjenično stanje od onog koje je utvrdio prvostepeni sud, na osnovu kog činjeničnog stanja, ovaj sud dolazi do zaključka da je tužbeni zahtev tužilje potpuno neosnovan, za koje u ovom slučaju postoje uslovi da se pobijana presuda preinači u skladu sa članom 201. tačka b) ZPP-a, dok je kao rezultat toga odlučeno kao u tački (prvoj) I dispozitiva ove presude.

11. Apelacioni sud je, nakon uvida i ocene spisa predmeta, istakao da je prema poslednjem stanju iz 1983. godine katastarska parcela.br. .... imala površinu od ... m², od čega kuća u površini od... m², dvorište ... m² i voćnjak ... m², koja je evidentirana na ime M. I H iz Gj. za potrebe regulacije korita reke M – nekada D, ova katastarska parcela rešenjem Opštinskog sekretarijata za opštinske stambeno-pravne poslove je ekspropisana i da je po okončanju postupka eksproprijacije ova katastarska parcela podeljena u površini od ...m² od čega su nastale dve katastarske celine i to katastarska parcela br.....- površine ... m², kuća .. m² i dvorište ... m², koja parcela je upisana na ime P.Š. SZI za stanovanje i stambeno-opštinsku delatnost, koja je i organ eksproprijacije i katastarska parcela br. ...., površine od... m² sa kućom ... m² i dvorište ... m², koja je evidentirana na ime vlasnika M.I.H., što potvrđuju i uverenja o pravu na nepokretnostima.
12. Od ostalih dokaza koje je prvostepeni sud vodio kao materijalni dokazi, a koji se nalaze u spisima predmeta, kao što je rešenje br. 10-465-47/82-01 od 15.06.1984., potvrđuje se činjenica da je poništeno rešenje Sekretarijata broj 10-465-47/82-01 od 10.09.1982., kojim rešenjem je prethodnom vlasniku M/I .H oduzeto mu je iz poseda katastarska parcela br. ...., sa kulturom kuća, površine ./..... ha, dvorište površine „,„,.. ha i voćnjak površine.... , u ukupnoj površini od ..... ha, na mestu zvanom

"....", upisana u posedovni list br....., SO. Gnjilane, za potrebe SZI-a za stanovanje i pštinske delatnosti za regulaciju reke D., te da je tačkom 2 i 3 ovog rešenj odlučeno da se M.I.H., oduzme iz poseda i eksproprisan je uz naknadu u korist SZI-a za stanovanje i opštinske delatnosti Opštine Gnjilane, nepokretnost sa kulturom kuća, dvorište i voćnjak koja se nalazi na kastastarskoj parceli....., u površini od ..... ha, pa je ovim rešenjem eksproprisana površina je smanjena sa ... .m2 na površini od ..... m2. Isto tako, iz zapisnika od 15.06.1984. godine, sačinjen od Sekretarijata za opštinsko stambeno-imovinsko - pravnih poslova, proizilazi da prisutne stranke, uključujući M.I.H. , - prethodnika ove odluke, tužilje su se razumeli i dogovorili o naknadi eksproprisane nepokretnosti - katastarske parcele br. .... i da je u ovom sporazumu u jednom od njegovih stavova utvrđeno da ima moć izvršne titule, ova činjenica je potvrđena i podneskom Skupštine opštine Gnjilane - Sekretarijata za opštinsko stambeno-imovinsko - pravnih poslova broj ..-...-./...-/. od 23.08.1984.godine, kojim je utvrđeno da je postignut sporazum o utvrđivanju visine naknade za eksproprisano zemljište sa M.I.H Dakle ovim zapisnikom i podneskom, potvrđena je činjenica da se bivši vlasnik, odnosno prethodnik tužilje saglasio sa ovom eksproprijacijom i utvrđenom naknadom za eksproprisanu parcelu.

13. Shodno gore navedenom, Apelacioni sud ocenjuje da žalbene tvrdnje tuženog stoje da činjenično stanje nije dokazano na pravičan i potpun način, usled čega je i materijalno pravo pogrešno primenjeno, to zbog činjenice da iz sprovedenih dokaza proizilazi da je predmetna parcela po redovnom zakonskom postupku, a prema zakonima koji su tada bili na snazi, od strane organa za eksproprijaciju, Skupštine opštine Gnjilane - Sekretarijata za opštinske poslove, stambeno-pravnu svojinu, eksproprijsana je prethodniku tužilje ovde, pri čemu je u slučaju njene eksproprijacije, prethodniku tužilje, sada pokojnom M.I.H., određena odgovarajuća novčana naknada i da se prethodnik tužilje saglasio sa ovom eksproprijacijom i naknadom. Nakon izvršene eksproprijacije na regularan zakonit način, predmetna parcela je upisana u katastarske knjige kao društvena svojina, pošto je njena eksproprijacija izvršena u interesu SZiI-a za stanovanje i opštinsku delatnost za regulaciju reke D., - sada M.
14. Apelacioni sud, ocenom dokaza koje je doneo i sproveo prvostepeni sud, nalazi da je zahtev tužilje za dokazivanje svojine po osnovu zadržavanja – zastare neosnovan i pored činjenice da isti tvrdi da predmetnu nekretninu – spornu parcelu ima u posedu i korišćenju duže od 20 godina, jer tužilja u konkretnom slučaju mora da dokaže činjenicu da je stekao svojinu po članu 28. stav. 4 ZOSPO-a. Naime, prema stavu 4. ovog člana,

da bi se steklo pravo svojine, stvar se mora držati u neprekidnom i zakonitom posedu (u dobroj veri) za 20 godina. U konkretnom slučaju, pozivajući se na gore navedene dokaze i činjenično stanje koje proizilazi iz ovih dokaza, Apelacioni sud smatra da se tužilje ne može priznati pravo svojine na osnovu dokaza koje je on dao, budući da je jasno da nisu ispunjeni uslovi za sticanje takve svojine, prema članu 28. ZOSPO-a. Takva odredba zahteva da imalac nepokretnosti za 20 godina mora biti u dobroj veri, a u konkretnom slučaju nema ništa što dokazuje takvo stanje. Naprotiv, kao što su dokazali svi materijalni dokazi koji se nalaze u spisima predmeta, uključujući i potvrdu o pravu na nepokretnosti koje je vodio sud prvostepeni sud, proizilazi da je tužilja od početka bio svestan da je ova parcela br. 3815-1 predmet spora, bila je i nalazi se u vlasništvu tužene opštine Gnjilane.

15. U tom pogledu, Apelacioni sud ocenjuje da preovladavajućo zastarenje po sebi sadrži četiri elementa koji se kumulativno moraju ispuniti za sticanje prava svojine na nepokretnom predmetu: (1) zakoniti držalac, (2) dobra vera, (3) prolazak vremenskog perioda zakonom određenog i (4) posedovanje predmeta na koji neko drugi ima pravo svojine. Kao rezultat toga, pozivajući se na dokaze koje je vodio prvostepeni sud, ovaj sud ocenjuje da u slučaju tužilje se ne ispunjavaju kumulativno gore navedeni elementi, kako bi se utvrdilo da je isti stekao pravo svojine

preovladavajućom zastarenju nad predmetnu parcelu. Pored gore navedenog, po oceni Apelacionog suda, dobra vera predstavlja stanje kroz koje se pretpostavlja da postoji samo po sebi, dok se ne dokaže suprotno, ali pošto je reč o društvenoj svojini, koja je specifična svojina i koja uživa zaštitu i poseban položaj u sadašnjem pozitivnom pravu, pitanje dobre vere u ovom slučaju mora biti dokazano jasno i vidljivo, ne ostavljajući mesta sumnji. U nedostatku ovakvog dokazivanja o postojanju dobre vere u korišćenju predmetne parcele od strane tužilje, na čijem korišćenju je ovaj potonji zasnovao zahtev za potvrđivanje svog prava svojine, Apelacioni sud smatra da je zahtev tužbe tužilje za potvrđivanje svojine iz osnova dobitnog zastarenja nesnovan. Polazeći od ovakvog stanja pitanja, proizilazi da je prvostepeni sud greškom primenio materijalno pravo, u slučaju donošenja pobijane presude, iz razloga što je dokazana činjenica da je u slučaju tužilje ne ispunjavaju se zakonski uslovi iz člana 28. ZOSPO-a, da se utvrdi da je tužilja stekao pravo svojine na spornoj parceli navedenoj kao u dispozitivu ove presude, uknjiženoj kao društvena svojina na ime tužene opštine Gnjilane.

II. Ocena parničnog veća Vrhovnog Suda

1. Vrhovni sud Kosova, polazeći od ovakvog stanja pitanja, prihvata kao pravičan i zakonit stav iznet u presudi drugostepenog suda, budući da

osporena (pobijana) presuda nema bitne povrede odredaba parničnog postupka niti u pogrešnoj primeni materijalnog prava, o čemu se po službenoj dužnosti stara revizijski sud u smislu člana 215. ZPP-a.

2. Punomoćnik tužilje u iznetoj reviziji tvrdi da je drugostepenom presudom učinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz člana 182 stav 2 tačka n) u vezi sa članom 160 stav 4 ZPP-a. Vrhovni sud Kosova ocenjuje da ovakve tvrdnje nisu osnovane, jer je drugostepeni sud dao jasne razloge za izmenu prvostepene presude i odbijanje tužbenog zahteva tužilje. Drugostepeni sud je, na osnovu žalbenih navoda, obrazložio sve odlučne činjenice, način dokazivanja činjenica, način ocenjivanja i vrednovanja dokaza, iz kojih proizilazi da je činjenično stanje utvrđeno i kvalifikovano u skladu sa materijalnim pravom je decidivnije utvrdio pravnu posledicu kao u dispozitivu drugostepene presude. Ovaj sud je jasno obrazložio da je činjenično stanje cenio drugačije od prvostepenog suda i na osnovu te ocene je doneo zaključak da tužilja nije uspeo nikakvim dokazima da dokaže da mu pripada pravo svojine na katastarsku parcelu broj.- .....-, u ukupnoj površini od ...m², onda su dati jasni razlozi zbog kojih tužilja ne može steći vlasništvo na spornoj nepokretnosti po osnovu dobitne zastarelosti.

3. Vrhovni sud Kosova je prihvatio stav Apelacionog suda i za primenu materijalnog prava, ocenivši da u skladu sa dokazanim činjeničnim stanjem materijalno pravo je primenjeno na pravičan i zakonit način, iz čega se ispostavilo da je tužbeni zahtev neosnovan. Iz iznetih činjenica proizilazi da su prethodnici tužilje i tužilja su bili u korišćenju sporne nepokretnosti od 1945. godine, gde je tadašnji SZI za stanovanje i korišćenje ovu nekretninu dodelio M.I Gj, prethodniku tužilje. Po istorijatu imovine - poslednjog stanja 1983. godine, katastarska parcela br..... u površini od ...m², za potrebe uređenja korita reke.... - tada ..... , rešenjem Opštinskog sekretarijata za opštinske stambeno-imovinsko-pravne poslove br..... od 10.09.1982. je eksproprisana. Drugim rešenjem Opštinskog sekretarijata za opštinske stambeno-imovinsko-pravne poslove, br..... od 15.06.1984.godine, proizilazi da je poništeno rešenje Sekretarijata broj ..... od 10.09.1982.godine, kojom je odlukom prethodnom vlasniku M.I.H. oduzeta iz poseda katastarska parcela br. ...., kulturom kuća, površine ..... ha, dvorište površine ... . ha, i voćnjak površine .....ha, a ukupne površine.....ha, na mestu zvanom ".. .....“, upisana u posedovni list br.....SO. Gnjilane, za potrebe SZI za stanovanje i opštinsku delatnost za regulaciju reke D i da je tačkom 2 i 3 ovog rešenja odlučeno da se M.I.H.-u oduzme iz poseda i ekspropriše uz naknadu u korist SZI-a za Stanovanje i opštinsku delatnost opštine Gnjilane, nepokretnost kulturom kuća, dvorište i voćnjak koje se nalaze na

katastarskoj parceli 3815, u površini od 0.04.80 ha, čime je ekspropnisana površina smanjena sa 771 m² na površinu od 480 m². Takođe, iz zapisnika od 15.06.1984.godine, sastavljenog u Sekretarijatu za opštinsko-stambene poslove i pravnu svojinu, proizilazi da su parnične stranke postigle sporazum i dogovorile o naknadi ekspropnisane nepokretnosti – katastarske parcele br. 3815, a iz podneska Skupštine opštine Gnjilane – Sekretarijata za opštinske stambeno-imovinsko-pravne poslove, broj 10-465-47/84-01 od 23.08.1984. konstatovano je da je postignut sporazum o utvrđivanju visine naknade za ekspropnisano zemljište sa M.I. H.-om, Zatim je po okončanju postupaka eksproprijacije stvorena nova situacija tako da je parcela br. ... sa površinom od ... m² je podeljena, od koje su nastale dve katastarske celine i to katastarska parcela br....., površine.....m², kuća .....m² i dvorište ....m², koja parcela je upisana na ime P.S. SZI za stanovanje i kkomunalnu stambenu delatnost, koji je bio eksproprijacijski organ i katastarska parcela br...., površine...m² sa kućom...m² i dvorištem...m², koja je evidentirana na ime vlasnika M.I.H, što potvrđuju i potvrde o pravu na nepokretnosti.

4. Vrhovni sud smatra da je tvrdnja u reviziji neosnovana da upis nepokretnosti na ime SZI-a nema uticaja na gubitak svojine tužilje, budući da je prethodniku tužilje oduzeto iz poseda pravo korišćenja građevinskog zemljišta, odnosno katastarska parcela br. 3815-1, površine

od 280 m², dok je to urađeno po rešenju o eksproprijaciji br.10-465-47/84-01 od 15.06.1984., gde je prethodniku tužilje isplaćena naknada za izvršenu eksproprijaciju, kako proizilazi iz zapisnika od 15.06.1984. godine, prema kojem su stranke postigle sporazum o utvrđivanju visine naknade za eksproprijisano zemljište. Nakon okončanja postupka eksproprijacije, sporna parcela je upisana na ime SZI-a, dok u spisima predmeta nema nijednog dokaza da je prethodnik tužilje ili je tužilja osporio proces eksproprijacije u bilo kom obliku i u rokovima od 3 i 10 godina, onako kako je definisano Zakonom o eksproprijaciji iz 1978. godine, na osnovu tvrdnje tužilje da ova nepokretnost nikada nije prešla u posed i korišćenje SZI-a.

5. Ovaj sud ocjenjuje da je tužilja izgubio svoje pravo na spornoj nepokretnosti, dok je tužena, shodno članu 20. ZOSPO-a, stekao pravo svojine na ovoj nepokretnosti po zakonskom osnovu, odnosno odlukom državnog organa, u ovom slučaju odluke o eksproprijaciji. U takvim okolnostima, ovaj sud smatra da tužilja ne može steći pravo svojine na spornoj nepokretnosti po osnovu dobitne zastarelosti iz člana 28. ZOSPO-a, budući da je nepokretnost prešla na ime tužene po zakonskoj osnovi eksproprijacije, tužilje ili njegovom prethodniku priznata im je naknada za eksproprijaciju, dok činjenica da nisu razvlašćeni od ove nepokretnosti ne ih čini posednicima u dobroj veri, jer su znali i trebali

da znaju da ova nepokretnost nije njihova, pošto im je ekspropnisana i za to su nadoknađeni. Iz ovoga proizilazi da ni pod kojim okolnostima nisu ispunjeni zakonski uslovi iz odredaba člana 28. ZOSPO-a za sticanje svojine po osnovu dobitne zastarelosti.

6. Tužilja u iznetoj reviziji tvrdi da tužena nije uspjela da argumentuje nikakvim dokazima da je tužilju obeštetila za nepokretnost oduzetu eksproprijacijom. Vrhovni sud je ovakvu tvrdnju ocenio kao bez uticaja na odlučivanju u vezi sa pokrenutim pitanjem koje se odnosi na dokazivanje vlasništva, budući da tužilja nije imao zahtev za naknadu ekspropnisane nepokretnosti, dok sudovi imaju pravno ograničenje da ne prelazi granice zahteva stranaka. Sudovi su se pozabavili zahtevom tužilje u vezi sa dokazivanjem svojine, stoga ovaj sud smatra prihvatljivom odluku Apelacionog suda o odbijanju tužbenog zahteva tužilje, budući da tužilja nije dokazao nikakvim dokazima ispunjenost bilo kog uslova za sticanje svojine po bilo kom važećem pravnom osnovu. Dobitna zastarelosti u ovom slučaju nije moglo da se koristi kao osnov za sticanje svojine, pošto je tužena oduzela nepokretnost tužilje po prema odluke o eksproprijaciji koja je postala pravnosnažna, tužilja nije priložio nijedan dokaz koji ga je napao njega u bilo kom obliku, onda postoje dokazi za proces obeštećenja, dok za ovo tužilja samo tvrdi da nije obeštećen, ali da ne podnosi zahtev za obeštećenje i ne argumentuje suprotno. Na

osnovu postupka eksproprijacije smatra se da je tužena zakonito upisana kao vlasnica sporne nepokretnosti, te je isključen osnov dobitne zastarelosti da bi tužilac stekao svojину na spornoj nepokretnosti.

7. Iz gore iznetih razloga iu skladu sa članom 222 ZPP-a, parnično veće Vrhovnog suda Kosova odlučilo je da odbije neosnovanu reviziju punomoćnika tužilje Xh. H iz Gnjilana, podnete protiv presude Apelacionog suda Kosova, Ac.br.2907/19 od 25.10.2023.

**Presuda parničnog veća Vrhovnog suda Kosova -Rev.br.56/2024, od
18.07.2024**

„Ugovor o prodaji nepokretnog predmeta, koji nije zaključen u propisanoj pravnoj formi, ne može služiti kao titula na osnovu koje se može priznati vlasništvo na nepokretnom predmetu. Niti činjenica da je tužilja delimično ispunio ugovor, to ga ne čini važećim titulom, ali mu omogućava da traži vraćanje onoga što je dao”.

I. Okolnosti pitanja

1. Presudom Osnovnog suda u Uroševcu - Opšti Departman - Odsek za Građanska pitanja, P.br.1301/19 od 13.07.2021.godine, u tački I dispozitiva, usvaja se kao osnovan tužbeni zahtev tužioca A.M., iz sela .....,opština U., protiv tuženih: B.R., iz sela ..., Opština U., i Z.B., iz K., RS.. U tački II dispozitiva potvrđuje se da je tužilja A.M., (pravni naslednik pokojnika M.M.), vlasnik nepokretnosti evidentiranih kao parcele broj ..mesta zvano „L Š“, u površini od ....., ha. , sa kulturom dvorište, u površini od ....., ha, površini od .....,mestu zvanom "L Š", sa kulturom njiva prve klase., u površini od .....,ha;../mesta zvano "L J", sa kulturom livada - klasa., površine .., ..., ha; ....3 mesto zvano "...", sa kulturom njiva klase,...., površine....ha; ....mesto zvano "...", sa kulturom njiva 3. klase, površine ..... ha; ..... mesto zvano "...", sa kulturom

njiva klase .., površine ..... ha; .....mesto zvano ".....", sa kulturom livad klase ., površine ..... ha; ..... mesto zvano ".....", sa kulturom njiva klase .., površine..... ha; .....mesto zvano ".....", njiva klase .., površine .... ha, sve upisane u katastarsku zonu N., po osnovu kupoprodaje. U tački III dispozitiva, obavezuju se tuženi B.R., iz sela N, opština U i Z.B. iz K., (zakonski naslednik T.B.-a, da priznaju pravo svojine na nepokretnostima opisanim kao u tački II dispozitiva ove presude, kao i tuženi Z.B., da od tužilje prihvati iznos od...evra (sto hiljade evra- protivvrednosti od ..... DM), sve to u roku od 15 (petnaest) dana od dana prihvatanja u pismenom obliku ove presude, u suprotnom će ova presuda služiti tužilje za upis prava svojine u katastarskim knjigama. U tački IV dispozitiva, tuženi su obavezani da solidarno, na ime troškova postupka, tužilje isplate iznos od ..... (..... u roku od 15 (petnaest) dana od dana prijema ove presude, pod pretnjom prinudnog izvršenja. Dok je ova presuda ispravljena rešenjem P.br.1301/19 od 15.09.2021, samo u pogledu parcele pod brojem.....N., tako da površina ove parcele treba da bude . ... ha, dok su ostali delovi presude ostali nepromenjeni.

2. Apelacioni sud Kosova, odlučujući po pritužbama tuženih, presudom Ac.br.9443/2021 od 07.11.2023.godine, u tački I dispozitiva, odlučio je da kao osnovanu usvoji žalbu tuženog B.R iz sela N, Opština U i žalbu tuženog Z.B iz K., Republika Srbije, preinačila je presudu Osnovnog suda

u Uroševcu, Departman za Opšta pitanja, P.br.1301/19 od 13.07.2021. , ispravljena rešenjem P.br.1301/19 od 15.09.2021.godine i predmetno pitanje se sudi na sledeći način: „Odbija se kao potpuno neosnovan tužbeni zahtev tužilje A.M., iz sela N, opština U. , kojim je tražio da se „Potvrdi da je tužilja A.M., (zakonski naslednik pokojnika M.M.), vlasnik nepokretnosti evidentiranih kao parcele broj ... mesta zvanog „L Š”, na površini od br. .... ha, sa kulturom dvorište, površine od ... ..ha, površina..... ha;.... mesto zvano "..... ..“, kulturom njiva klase .. u površini ....mesta zvano „..... te ....“, sa kulturom livada-klasa .., površine od..... ..; .... mesto zvano "...", sa kulturom njiva klase .., površine ..... ha; ....mesto zvano "...", sa kulturom njiva klase... sa površinom od ..... ha; .... mesto zvano "...", sa kulturom-njiva klase ,,, površine .....ha; ..... mesto zvano "...t", sa kulturom livada klase .., površine..... ha; ....mesto zvano ".....", sa kulturom njiva klase .., površine ..... ha; .....mesto zvano ".....", njiva klase ... površine ..... ha, sve upisane u Katastarsku Zonu N, na osnovu kupoprodaje, kao i da se obavežu tuženi B. R iz sela N, opština U i Z.B iz K., (zakonski naslednik T B-a), da priznaju tužilje A.M pravo svojine na gore opisanim nepokretnostima., kao i tuženi g. B da od tužilje prihvati iznos od ..... evra (sto hiljade evra – protivvrednost od..... DM), sve to u roku od 15 (petnaest) dana od dana pismenog prihvatanja ove presude, u suprotnom će ova presuda služiti tužilje kao pravni naslov za upis prava svojine u katastarskim knjigama“.

U tački II dispozitiva obavezan je tužilja A.M. iz sela ....., Opština U., da tuženom Z.B iz K, R. S., na ime troškova postupka isplati iznos od ....., evra, u roku od 15 dana od dana prijema ove presude, pod pretnjom izvršenja.

3. Protiv presude drugostepenog suda, punomoćnik tužilje je, u zakonskom roku, izjavio reviziju, zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava, sa predlogom da Vrhovni sud Kosova usvoji reviziju, da poništi presudu Apelacionog suda, tako da se predmet vrati istom sudu-drugom veću na u ponovno odlučivanje, ili da preinači presudu drugog stepena i potvrdi prvostepenu presuda i prinudi tužene da solidarno plate troškove za podnošenje revizije i taksu za reviziju.
4. Punomoćnik tuženog B.R. je dostavio odgovor na reviziju punomoćnika tužilje, sa predlogom da Vrhovni sud Kosova odbije reviziju tužilje kao neosnovanu, tako da potvrdi presudu Apelacionog suda.
5. Odgovor na reviziju punomoćnika tužilje nije dostavio punomoćnik tuženog Z.B.

6. Vrhovni sud Kosova je, u smislu člana 215. Zakona o parničnom postupku (ZPP), razmotrio pobijenu presudu revizijom, reviziju punomoćnika tužilje, kao i spise predmeta i našao da: Revizija punomoćnika tužilje je bez osnova.

7. Iz spisa predmeta proizilazi da je prvobitno tužilja M.M., iz sela N., Opština U, dana 12.07.2001. godine podneo tužbu prvostepenom sudu (bivše Opštinskom sudu u Uroševcu), protiv tuženog N.R. selo N ., Opština U., za dokazivanje prava svojine i predaju iste, sa razlozima kao u tužbi. Zastupnik tužilje je dana 03.12.2001.godine izvršio preciziranje tužbe u subjektivnom smislu, gde je kao tužene evidentirao N.R., iz sela N., opština U., T.B., iz K., RS. , i B.R., iz sela....., Opština U, dok je na nepokretnostima navedenim u tužbenom zahtevu zatraženo dokazivanje o pravu svojine na osnovu kupoprodajnog ugovora od 01.08.2000. Dana 12.09.2002.godine tuženi B.R., podneo je protivtužbu protiv T.B. i M.M., kojom je tražio pravo svojine na nepokretnostima evidentirane u posedovnom listu broj 20 i 23 SO-a Nekodim. Prvostepeni sud, bivši Opštinski sud u Uroševcu, sproveo je dokazni postupak i doneo presudu P.br.884/04 od 08.08.2005. godine, kojom je odbio tužbeni zahtev tužilje i usvojio protivtužbu tuženog protiv tužilje, odlučujući definitivno kao u dispozitivu ove presude.

8. Protiv presude P.br.884/04 od 08.08.2005.godine tužilja je podneo žalbu, dok je drugostepeni sud, tada bivši Okružni sud u Prištini, presudom AC.br.80/2006 od 25.02. .2008, vratio predmet na ponovno suđenje.
9. Prvostepeni sud – Osnovni sud u Uroševcu je u ponovnom postupku, postupajući po uputstvu drugostepenog suda, razvio dokazni postupak i doneo presudu P.br.111/2008 od 27.02.2013.godine, kojom je odbio tužbeni zahtev tužilje i protivtužbu tuženog-protivtužilje kao neosnovane, odlučujući definitivno kao u dispozitivu te presude.
10. Protiv presude P.br.111/2008 od 27.02.2013.godine, tužilja je uložio žalbu, dok je Apelacioni sud Kosova presudom Ac.br.1275/13 od 30.01.2018.godine vratio predmet na ponovno suđenje za tačku I (a) dispozitiva pobijane presude koja se odnosila na odbijanje tužbenog zahteva tužilje.
11. Prvostepeni sud je u ponovljenom postupku doneo presudu P.br.113/18 od 18.10.2018.godine, kojom je u celosti usvojio kao osnovan tužbeni zahtev tužilje A.M., dok je protivtužbu tuženog-protivtužilje B.R., odbacio kao nedozvoljenu odlučujući definitivno kao u dispozitivu te presude.

12. Protiv presude P.br.113/18 od 18.10.2018.godine prvotuzeni i drugotuzeni ulozili su zalbu, dok je Apelacioni sud Kosova resenjem Ac.br.4884/18 od 15.10.2019. poništio tačke I, II, III i V presude P. br. 113/18 od od 18.10.2018.godine i za ove delove vratio predmet na ponovni postupak, dok je potvrdio tačku IV iste presude.
13. Prvostepeni sud je u ponovljenom postupku doneo presudu P.br.1301/19 od 13.07.2021.godine, kojom je u potpunosti usvojio tužbeni zahtev tužilje A.M.-a, odlučujući definitivno kao u dispozitivu ove presude.
14. U obrazloženju pobijane presude, prvostepeni sud je naglasio da između stranaka nisu bile sporne činjenice da je 01.08.2000.godine zaključen kupoprodajni ugovor za spornu nepokretnost između prethodnika tužilje A.M., - M.M., i prethodnika drugotuzenog Z.B - T.B., koji su se saglasili da ugovorna cena bude ..... DM, dok ovaj ugovor je delimično ispunjen (njegova polovina), od strane tužilje isplativši prethodniku drugotuzenog iznos od ....DM. Takođe nije bilo sporno da prodavac T.B., u vreme zaključenja ugovora od 01.08.2000. do 2004. godine, nije bio vlasnik spornih parcela ....., ... i ..... i da su iste bile upisane na ime opštine U.,. Dok je kao sporna činjenica između stranaka bilo neispunjenje ugovora između prethodnika tužilje M.M., protiv prethodnika drugotuzenog T.B. Prvostepeni sud je dalje cenio tvrdnju tužilje da je razlog neispunjenja

ugovora u potpunosti na vreme bila je činjenica da su parcele ... i .....,.... i .... u trenutku postizanja sporazuma, nisu evidentirane u Odeljenju za katastar, na ime prethodnika drugotuženog, dok su tuženi osporili tužbeni zahtev tužilje tvrdnjom da tužilja nije uspeo da u potpunosti ispuni kupoprodajni ugovor od 01.08.2000. opravdajući radnju prethodnika drugotuženog, koji je izjavom Sudu u K., jednostrano raskinuo ugovor. Prvostepeni sud je istakao da od dopune veštačenja geodezije od strane veštaka R.A., proizilazi da su parcele ..., ... i .... prešle sa Skupštine opštine Uroševac na novog vlasnika u u to vreme na ime prethodnika drugotuženog T. B, što proizilazi da je promena vlasnika ovih parcela izvršena 2004. godine.

15. Po oceni prvostepenog suda, tužilja je uspeo da ispuni delimično ili polovinu ugovorenog iznosa i da je nemogućnost ispunjenja ugovora od strane tužilje iskazana tokom izvršenja ugovora, stoga u konkretnom slučaju tvrdnja tužilje o neizvesnosti u pogledu isključivosti pravnog naziva gore navedenih parcela, nalazi potkrepljenje u odredbi člana 123 stav 1 ZOO-a. Smatra se da su stranke prilikom potpisivanja ugovora o kupoprodaji nepokretnosti bile motivisane dobrom voljom, a smatra se i da je njihova namera bila da ostvare svoju volju kako je utvrđeno odredbom člana 28 stav 2 u vezi sa članom 26 ZOO-a, jer je dokazano da strane u trenutku potpisivanja ugovora, nisu bile motivisane bilo kojim

razlogom da izvrše sporazum, pa je radnja prvotuženog, odnosno drugog prethodnika jednostranim izjašnjavanjem o kupoprodajnom ugovoru, po uverenju suda predstavlja izbegavanje i odstupanje od zajedničke ugovorne volje. Čak i takav postupak prevazilazi pravni duh definisan odredbom člana 19. ZOO-a.

16. Apelacioni sud Kosova je, u postupku odlučivanja po žalbama ovlašćenih zastupnika tuženih, usvojio žalbe i preinačio prvostepenu presudu, ocenjujući da je zaključak i stav prvostepenog suda u pogledu načina odlučivanja nije pravičan i zakonit. Ispostavlja se da pobijana presuda ne predstavlja povredu odredaba parničnog postupka iz člana 182. stav 2. tačka b), g), j), k) i m) Zakona o parničnom postupku (ZPP), o čemu ovaj sud vodi računa po službenoj dužnosti, niti drugim povredama odredaba parničnog postupka, prema tužbenim tvrdnjama žalbenih strana, ali po oceni ovog suda činjenično stanje utvrđeno od strane prvostepenog suda, ne odgovara pravilno dokazima iz spisa predmeta, pri čemu je za posledicu postojala i pogrešna primena materijalnog prava.
17. Ovaj sud je ocenio da je došlo do pogrešne primene materijalnog prava od strane prvostepenog suda, stoga pomoću drugačijeg ocenjivanja spisa i dokaza koji su izvedeni tokom glavnog pretresa od strane prvostepenog suda, konstatuje drugačije činjenično stanje, od onog koje je utvrdio

prvostepeni sud, na osnovu kog činjeničnog stanja ovaj sud dolazi do zaključka da je tužbeni zahtev tužilje potpuno neosnovan.

18. Apelacioni sud je kao glavnu spornu činjenicu između stranaka smatrao neispunjenje internog ugovora o kupoprodaji predmetne nepokretnosti, zaključenog između pokojnog M.M.-a (prethodnik sadašnjeg tužilje A.M.) i pokojnog T.B (prethodnik drugotuženog Z.B) od 01.08.2000. godine, pa se pozabavi ovim pitanjem opozvao se na član 20. Zakona o osnovnim imovinsko-pravnim odnosima (ZOIPO, iz 1980. godine), koji je definisao sticanje prava svojine i izričito predvideo da: „Pravo svojine stiče se po samom zakonu, po osnovu pravnog postupka i nasleđa. Pravo svojine stiče se i na osnovu odluke državnog organa pod uslovima i na način utvrđen zakonom”. Iz tumačenja ove zakonske odredbe, Apelacioni sud je ocenio da bi se steklo pravo svojine u konkretnom slučaju između tužilje i tuženog (M.M., dok se postupak vodi sa A.M., i T.B., sada obojica pokojni, dok se postupak vodi sa Z.B.), morao je postojati pravni postupak kao što može biti zaključivanje ugovora o kupoprodaji određene nepokretnosti overenog kod nadležnog organa, kao i da se isti upiše u registar nepokretnosti (justus titulus i modus aquirendi) . S tim u vezi, članom 33. ZOSPO-a (iz 1980. godine) je izričito utvrđeno da: „Na osnovu pravnog postupka pravo svojine na nepokretnosti stiče se upisom u javnu knjigu ili na drugi relevantan način utvrđen zakonom“. U

konkretnom slučaju, Apelacioni sud je ocenio da u ovom slučaju da bi steklo pravo svojine na nepokretnostima navedenim u ugovoru od 01.08.2000.godine, zaključenom između M.M. i T.B., pored da je zaključen ugovor pred nadležnim organom (u trenutku njegovog sklapanja trebao je da bude overen kod nadležnog suda), bi trebalo da bude i upisan u relevantnim javnim katastarskim knjigama. Pozivajući se na Zakon o obligacionim odnosima (iz 1978. godine), koji je bio na snazi u vreme nastanka pravno-građanskog odnosa, kao materijalno pravo koje se mora primeniti u konkretnom slučaju, u odredbi člana 25. stav 1. , izričito je odredio: „(1) Odredbe ovog zakona koje se odnose na ugovore primenjuju se na sve vrste ugovora, osim ako za privredne ugovore nije izričito drugačije određeno“.

19. Nadalje, ovaj sud je naglasio da je na osnovu poglavlja kada su predviđena prava jedne stranke kada druga strana ne ispuni svoju obavezu, odnosno prema odredbi člana 124. ZOO, (iz 1978. godine), kojom je izričito određeno da : „Za bilateralne ugovore, kada jedna strana ne ispuni svoju obavezu, druga strana može, osim ako nije drugačije određeno, zahtevati ispunjenje obaveze ili, pod uslovima predviđenim u sledećim članovima, da raskine ugovor jednostavnom izjavom ako raskid ugovora nastaje po samom pravu, a u svakom slučaju ima pravo na naknadu štete“.

20. Apelacioni sud ocenjuje da je ugovor od 01.08.2000.godine bilateralni ugovor koji, iako nije zaključen u propisanoj pravnoj formi pred nadležnim organom, isti sadrži sve elemente ugovora uključujući predmet - nepokretnosti navedene u navedenom ugovoru i ugovorenu cenu, odnosno sadrži rok u kome su ugovorne strane odredile iznose i datume plaćanja. Ocenjujući tvrdnje parničnih stranaka i iz dokaza u spisima predmeta, ovaj sud je našao da interni ugovor od 01.08.2000.godine nije ispunjen kako su se ugovorne strane dogovorile, iz razloga što kupac M.M., sada pokojni nije u potpunosti ispunio ugovor, odnosno nije platio ugovornu cenu u celosti, već samo polovinu te cene, odnosno od ukupne cene od ....., DM, za koju su se ugovorne strane dogovorile i zaključile navedeni ugovor, u trenutku potpisivanja ugovora plaćeno je samo .....,DM i ..... DM dana 06.01.2001. Iz dokaza u spisima predmeta proizilazi da preostali iznos od ..... DM nikada nije platio tužilja-kupcu kao ugovorna strana. Odredbom člana 125. stav 1. ZOO-a (iz 1978. godine) izričito je definisano: „Kada je ispunjenje obaveze u navedenom roku sastavni i bitni deo ugovora, a dužnik ne ispuni obaveza u ovom roku ugovor se raskida po sopstvenom pravu“. U stavu 3. istog člana izričito je navedeno: „Ako je poverilac zahtevao ispunjenje, ali nije ga dobio u razumnom roku, može izjaviti raskid ugovora”, dok je u stavu 4. izričito navedeno: „ Ova pravila važe kao u slučaju kada su ugovorne strane predvidele da će se ugovor smatrati raskinutim ako ne bude

ispunjen u navedenom roku, tako i kada je ispunjenje ugovora u navedenom roku sastavni i suštinski deo ugovora prema samoj prirodi posla“.

21. Ovaj sud je ocenio da je na osnovu i odredaba člana 4. stav 2. i 3. Zakona o nepokretnostima RS (Sl. glasnik RS br. 53/93, 67/93 i 48/94) koji zakon u konkretnom pravnom odnosu se primenjuje na osnovu Uredbe UNMIK-a br. 1999/24 i njenim dopunama sa Uredbom UNMIK-a br.2000/59, u konkretnom slučaju, proizilazi da je nevažeći ugovor o kupoprodaji nepokretnosti, koji je ovde drugotuženi T.B., kao prodavac, zaključio sa sada pokojnim M.M., kao kupcem, jer nije ispoštovana obavezna pravna forma zaključenja ugovora, što podrazumeva obaveznu sudsku overu potpisa ugovarača, pošto isti nije overen u sud. Na osnovu ovakvog ugovora koji je T.B. zaključio sa sada pokojnim M.M., znači da pokojni M.M. nije stekao pravo svojine na predmetnoj nepokretnosti, jer takav ugovor ne proizvodi pravno dejstvo, budući da isti nije mogao da bude potvrđen zbog zakonske obaveze da se overi pred nadležnim organom, ali i zbog toga što predmetni ugovor nije ispunjen u pogledu kupoprodajne cene ni u celini ni u glavnom delu, jer je kupac uplatio samo polovinu iznosa ugovorne cene, dok nepokretnosti nikada nisu predata u posed i korišćenje tužilje od strane prodavca. S tim u vezi ne stoji obrazloženje prvostepenog suda dato u obrazloženju pobijane

presude, citat.: „...tvrdnja tužilje prema kojoj tužilja nije u potpunosti izvršio kupoprodajni ugovor iz razloga što parcele .. /.., ... i ....., u vreme postizanja sporazuma, nisu bile upisane u Odeljenju za katastar, na ime prethodnika drugotuženog, bila je razumna i pa stoga i utemeljena, ovo možda je čak i logično, jer bi za svakog običnog kupca u sličnim situacijama preovladao osećaj nesigurnosti u pogledu budućeg statusa parcela, pa je tužilja ubedljivo izneo njegovu tvrdnju o neispunjenju ugovora u celinu, koja je po njoj trebalo da bude ispunjena do 1. maja 2001. godine“.Ovo iz razloga što u vreme sklapanja kupoprodajnog ugovora od 01.08.2000. godine, kupac M.M. nije osporio ovo pitanje, ili da izjavi da sklapa ugovor sa uslovima, pošto se ispostavilo da je drugotuženi, odnosno njegov prethodnik, prema dokazima koji se nalaze u spisima predmeta, bio je vlasnik parcela za koje je tužilja tvrdio zato što prodavac T.B. nije bio i pravni vlasnik, ugovor nije ispunjen. S tim u vezi, rešenjem o eksproprijaciji tri parcele, odnosno ....., ..., i ....., br..... od 18.11.1996. proizilazi da su ista vraćena u vlasništvo vlasniku - prethodniku sada drugotuženom Z.B - T B., i na osnovu toga je isti zaključio interni ugovor o kupoprodaji spornih nepokretnosti dana 01.08.2000.godine, sa prethodnikom sada tužiljom A.M – M.M.,

22. Ovaj sud je ocenio da je prvostepeni sud pogrešno primenio materijalno pravo, u slučaju donošenja pobijane presude, iz razloga što je činjenica

dokazana da u slučaju tužilje ne ispunjavaju se zakonski uslovi da se utvrdi da je tužilja stekao pravo svojine na spornim parcelama navedenim kao u dispozitivu ove presude. na osnovu internog kupoprodajnog ugovora od 01.08.2000.godine, zaključenog između M.M. i T.B. Preinaka prvostepene presude i odbijanje tužbenog zahteva tužilje zasnovani su na okolnostima koje su nastale nakon odustajanja od internog ugovora zaključenog između tužilje-njegovog prethodnika i drugotuženog-njegovog prethodnika, od strane potonjeg, kao i zaključenje kupoprodajnog ugovora Vr br. 802/01 od 07.08.2001. overenog u Opštinskom sudu u Uroševcu, zaključen između T. B., u svojstvu prodavca i B. R., u svojstvu kupca, gde je predmet ove kupoprodaje katastarska parcela br....., kao i zaključenje internog kupoprodajnog ugovora o nepokretnosti od 09.10.2001.godine, zaključenog u Prištini između prodavca T.B i kupca B.R., gde je njegov predmet bila kupoprodaja nepokretnosti evidentiranih u posedovnom listu br.. u KZ U i to katastarske parcele ....., ..., ..., ..., ..., ..., ..., ..., kao i nepokretnosti evidentirane u posedovnom listu br.... u KZ U., i to katastarske parcele br....., ...,.... i . .., za prodajnu cenu u iznosu od .... DM. Stoga, pošto se predmetni ugovor ispostavi da je u potpunosti ispunjen od ugovornih strana (činjenica koju tvrde i tuženi), dok je tuženi B.R., odmah po potpisivanju ugovora i uplati cene, stupio u posed predmetne nepokretnosti, kao i sagradio tri kuće u kojima živi, ova

činjenica je dokazana i veštačenjem veštaka geodezije R. A., od 01.09.2018. onda nijedan zakonski uslov nije ispunjen da se ovde tužilji prizna pravo svojine na spornim parcelama, (druga situacija bi bila da bi drugotuženi ili njegov prethodnik predao sporne parcele ovde tužilje ili njegovom prethodniku u posed u trenutku zaključenja internog ugovora). Ovome dodati i činjenicu da je drugotuženi tokom izlaganja na ročištima održanim u prvostepenom sudu, ali i u završnom izlaganju, između ostalog, potvrdio i činjenicu da jedinim zakonitim i dobrovernim kupcem spornih parcela smatra tuženog B.R, za koje će se pitanje svojine sa njim rešavati u posebnom postupku. S druge strane, pravo tužilje je da da kroz sudski postupak traži i vraćanje novčanih sredstava uplaćenih prethodniku drugotuženog na ime kupovine katastarskih parcela, budući da u ovom postupku nije podnet takav zahtev, dok se sud u primeni odredbe člana 2.1 ZPP-a nije bavio ovim pitanjem.

II. Ocena parničnog veća Vrhovnog suda

1. Vrhovni sud Kosova, polazeći od ovakvog stanja pitanja, prihvata kao pravičan i zakonit stav iznet u presudi drugostepenog suda, budući da pobijana presuda nema bitne povrede odredaba parničnog postupka niti u pogrešnoj primeni materijalnog prava, o čemu se po službenoj dužnosti stara revizijski sud u smislu člana 215. ZPP-a.

2. Vrhovni sud ocenjuje da je drugostepeni sud razmotrio sve žalbene navode koje su podneli tuženi i dao jasne razloge u vezi sa pokrenutim pitanjima koja se odnose na bitnu povredu proceduralnih odredaba, pogrešno i nepotpuno utvrđivanje činjeničnog stanja kao i uz nepravilnu primenu materijalnih odredbi.

3. Drugostepeni sud je, sa razlozima navedenim u pobijanoj presudi sa revizijom, ispunio zakonske uslove iz člana 204. ZPP-a, kako u pogledu granica preispitivanja žalbenih zahteva, tako i u pogledu davanja razloga za sva pitanja pokrenuta u pritužbi. Tužilja u iznetoj reviziji tvrdi da je presudom Apelacionog suda učinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz člana 182 stav 2 tačka n) ZPP-a. Vrhovni sud ocenjuje da su ovakve tvrdnje neosnovane, budući da je Apelacioni sud izneo jasne razloge za sve žalbene tvrdnje koje su izneli zastupnici tuženih, a istovremeno su dati jasni razlozi za uslove koji moraju biti ispunjeni prema materijalnom pravu za sticanje prava svojine na sporne nepokretnosti, što je u ovom slučaju, na osnovu izvedenih činjenica i dokaza, ocenjeno da tužilja nije ispunio zakonske uslove da stekne pravo svojine na spornim nepokretnostima. Dakle, drugostepeni sud je opravdao sve odlučujuće činjenice, način dokazivanja činjenica, način ocenjivanja i vrednovanja dokaza iz kojih je proizilazilo da je činjenično

stanje utvrđeno i kvalifikovano u skladu sa materijalnim pravom utvrdilo definitivnije pravnu posledicu kao u dispozitivu drugostepene presude.

4. Vrhovni sud Kosova je prihvatio stav Apelacionog suda i za primenu materijalnog prava, ocenivši da je u skladu sa dokazanim činjeničnim stanjem materijalno pravo primenjeno na pravičan i zakonit način, što je rezultiralo da je tužbeni zahtev tužilje neosnovan. Iz iznetih činjenica proizilazi da je prethodnik tužilje M.M., na osnovu kupoprodajnog ugovora dana 01.08.2000.godine, od prethodnika drugotuženog T.B., kupio spornu nepokretnost, odnosno katastarske parcele, br. ... , ..., ..., .., .., .. i ..... A kasnije isti dakle T.B., ugovorima od 07.08.2001.godine i 09.10.2001.godine iste parcele prodaje prvotuženom B.R. Tužilja na osnovu kupoprodajnog ugovora od 01.08.2000. godine traži potvrđivanje prava svojine na na spornim nekretninama, uz tvrdnju da je njegov bivši prethodnik kupio ove nekretnine 2000. godine, dok je bivšem uženom T.B isplaćen je novčani iznos od ..... DM. Po oceni ovog suda, činjenica da je prethodnik tužilje delimično ispunio ugovor, odnosno platio polovinu cene, to ne čini da ugovor bude važeći naslov za sticanje svojine, jer da bi bio naslov mora biti zaključen u navedenom obliku biti overen u sudu i upisan kod nadležnog organa, kako je predviđeno članom 33. ZOSPO-a, gde je utvrđeno da: „Na osnovu pravnog postupka, pravo svojine na nepokretnosti stiče se upisom u javnu knjigu ili na drugi

relevantan način utvrđen zakonom“.Tužilja tvrdi da ostatak cene od ..... DM nije uplaćen, odnosno do neispunjenja ugovora je došlo jer prodavac na svoje ime nije imao katastarske parcele br..., ... , i .... međutim, po oceni ovog suda, ovakav nalaz nema nikakvog uticaja na osnaživanje ugovora kao pravnog naslova za sticanje svojine, kako je tužilja tražio da se dokaže da je na osnovu ovog ugovora vlasnik nepokretnosti.

5. Vrhovni sud ocenjuje da se u ovom slučaju primenjuje pravilo utvrđeno članom 123. stav 1. ZOO-a, (Zakon iz 1978. godine), gde je utvrđeno da: *„Ako je ranije ugovoreno da stranka ispunjava svoju obavezu, a zatim nakon zaključenja ugovora materijalne okolnosti druge strane pogoršavaju se do te mere da je neizvesno da li će ispuniti svoju obavezu ili je neizvesnost posledica drugih ozbiljnih uzroka, onda stranka koja je dužna da ispuni svoju obavezu prva može da odloži njeno ispunjenje dok druga strana ne ispuni svoju obavezu, ili da ne pruži dovoljno uverenja da će je ispuniti”*, na šta su se pozvali prvostepeni sud i punomoćnik tužilje, iz razloga što je prethodnik tužilje pristao da stupa u ugovorni odnos kupoprodaje gde je za predmet imao promet nepokretnosti i u okviru katastarskih parcela su bile i parcele koje u vreme stvaranja odnosa nisu bile na ime prodavca T.B., Dakle, okolnost ili neizvesnost ispunjenja na koju se tužilja poziva nije u tome što je ona kasnije izneta i uslovila ispunjenje ugovora, jer je kupac u ovom slučaju, prethodnik

tužilje, znao za ovu činjenicu od trenutka kada je stupio u ugovornom odnosu, ali je pristalo da to uradi i kada je treba da plati ugovornu cenu u celosti, ovo je uslovio činjenicom da neke od kupljenih parcela nisu na ime prodavca. Iz gore citirane odredbe proizilazi da pravo na odlaganje ispunjenja obaveze zbog neizvesnog ispunjenja obaveze od strane druge strane, koje je postojalo u vreme zaključenja ugovora, može imati samo stranka koja nije znala za postojanje uslova nemogućnosti ispunjenja. U ovom slučaju, prethodnik tužilje od stvaranja ugovornog odnosa znao ili je trebao da zna da stupa u ugovorni odnos gde prodavac nepokretnosti nije vlasnik svih parcela tako da bi takav ugovor moogo da proizvodi pravno dejstvo i da bi on mogao da prenese nepokretnost na svoje ime, prodavac mora svakako biti vlasnik nepokretnosti.

6. U tom duhu pravilno je primenjena i odredba iz člana 124. ZOO (zakon iz 1978. godine), kojom je odredbom određeno da: *„Za bilateralne ugovore, kada jedna strana ne ispuni svoju obavezu, druga može osim ako nešto drugo je određeno da zahteva ispunjenje obaveze ili, pod uslovima predviđenim u narednim članovima, raskine ugovor jednostavnom izjavom ako raskid ugovora nastane po samom pravu, a u svakom slučaju on ima pravo na naknadu štete“*. Dok je članom 125. stav 1. ZOO-a (iz 1978. godine) utvrđeno da: *„Kada je ispunjenje obaveze u navedenom roku sastavni i bitni deo ugovora, a dužnik ne ispuni obavezu*

u ovom roku, ugovor se raskida po samom pravu". U ovom slučaju, ugovor od 01.08.2000.godine, zaključen između predaka tužilje M.M. i predaka drugotuženog T.B., nije sproveden, odnosno nepokrentosti predmet spora nisu prenete na ime predaka tužilje. Dakle, i pored toga što je prethodnik tužilje uplatio polovinu novčanog iznosa, ispostavlja se da ugovor nije u potpunosti ispunjen, imajući u obzir činjenicu da su se strane u navedenom ugovoru saglasile da se ispunjenje obaveze izvrši do 01.05.2001.godine, ali se ista stvar nije desila i zbog toga je ugovor raskinut, na osnovu izjave Vr. br.5223/02 dana 13.09.2002. godine, overen od prethodnika drugotuženog u Opštinskom sudu u K, R S, koji je takođe pozvao tužilju, odnosno njegovog prethodnika da prihvati vraćanje isplaćenog iznosa od ....., DM, na ime kupoprodaje spornih parcela, koji je ugovorima od 07.08.2001. i 09.10.2001. iste parcele prodao sada prvotuženom B.R.

7. Vrhovni sud je cenio tvrdnje punomoćnika tužilje da drugostepeni sud nije trebalo da primenjuje odredbe članova. 20. i 33. ZOSPO-a, jer da je tužilja imao pravno vlasništvo onda bi nepokretnost uknjižio na svoje ime, ali po ovom sudu treba uzeti u obzir činjenicu da su sudovi dužni da postupaju u okviru zahteva stranaka, tretiraju ih u odnosu na materijalno pravo koje uređuje to pitanje, pozivajući se na činjenično stanje utvrđeno u sudskom postupku. Tužilja je onaj koji je tražio dokazivanje vlasništva

na osnovu ugovora od 01.08.2000. godine i u ovom slučaju je ocenjeno da takav ugovor ni u kom slučaju ne može da služi kao titula za sticanje svojine i da procena koja ne može poslužiti kao pravni naslov, s pravom se zasniva na zakonskim odredbama iz članova. 20. i 33. ZOSPO-a koje regulišu ovo pitanje. Na osnovu ovih okolnosti, pravilno je ocenjeno da ugovor zaključen između strana ne može poslužiti kao osnov za sticanje svojine, budući da ovaj ugovor, pored toga što nije zaključen na način utvrđen zakonom, nije u potpunosti ispunjen od strane prethodnika tužilje i nije stupio u posed nepokretnosti predmeta kupoprodaje, dok prodavac nije imao volju da ostane i dalje u ovom ugovornom odnosu i iste nepokretnosti je prodao drugom licu, koje je takođe stupilo u njihov posed, dok je izrazio spremnost da vrati novac dobijen od kupca. U ovom slučaju, sudovi nisu mogli da upotrebe ugovor ni kao činjenicu da bi ocenili ispunjenosti uslova za sticanje svojine po osnovu dobitne zastarelosti, budući da je tužilac već 2001. godine podneo tužbu i tražio dokazivanje o vlasništvu po osnovu ovog ugovora (godinu dana po njegovom sklapanju), onda tužilja nije stupio u posed nepokretnosti koje su predmet spora.

8. Dakle, ovaj sud ocenjuje da takav ugovor ni u kom slučaju ne može poslužiti kao osnov za sticanje vlasništva na spornim nepokretnostima, a činjenica da je tužilja delimično ispunio ugovor to ne čini ga punovažnim

naslovom, ali mu omogućava da traži da mu se vrati ono što je dao, što u ovom slučaju nije bilo zahteva ove prirode.

9. Vrhovni sud Kosova je, prilikom odlučivanja po ovoj presudi, ocenio sve tvrdnje prema iznetoj reviziji, ali je našao da su neosnovane i bez uticaja na drugačije odlučivanje, o čemu je ovaj sud odlučio ovom presudom.

10. Iz gore iznetih razloga iu skladu sa članom 222. ZPP-a, odlučeno je kao u dispozitivu ove presude: Odbija se kao neosnovana revizija punomoćnika tužilje A.M. iz sela N, opština Uroševac, podneta protiv presude Apelacionog suda Kosova, Ac.br.9443/2021 od 07.11.2023.

**Presuda parničnog veća Vrhovnog suda Kosova -Rev. br. 248/2023,
od 06.11.2023.**

„Tužilja ne može tražiti obavezu opštine za naknadu štete za porušeni objekat u njegovoj nepokretnosti, sve dok se ne dokaže bilo kakvim dokazima da je do rušenja objekta došlo sa preduzetim radnjama od tužene strana (bilo donošenjem bilo kakvog rešenja o rušenju ili rušenjem bez rešenja).

Tužena strana nije postojala u vreme kada se tvrdi da je šteta prouzrokovana i takođe odgovorna za bezbednost i red u to vreme nije mogla biti tužena strana, već je na osnovu Rezolucije Saveta bezbednosti br.1244, odgovorni za bezbednosnu situaciju na Kosovu bili su KFOR i UNMIK”.

I. Okolnosti pitanja

1. Presudom Osnovnog suda u Peći, Opšti Departman P.br.284/18 od 03.12.2019.godine, odbijen je u celosti kao neosnovan tužbeni zahtev tužilje V. M. iz P., kojim je tražio da se dokaže da je tužena Opština Peć, ul. „...“ br..., od 2012. godine, vrši posed nepravednog korišćenja na štetu tužilje, tako što je nepravedno izrušila građevinski objekat i izgradila dečiji park, a nije unapred pokrenula postupak eksproprijacije zemljišta oštećenog i kojim je tražio da se obaveže tužena opština Peć da tužilji M. V., na ime naknade štete, naknadi štetu u iznosu od 120.750€, na ime rušenja poslovnog stambenog objekta i korišćenja parcele i zemljišta, kao

i troškove postupka, a sve to u roku od 15 dana po pravosnažnosti ove presude, pod pretnjom nasilnog izvršenja. Svaka stranka snosi svoje troškove.

2. Apelacioni sud Kosova, odlučujući po žalbi punomoćnika tužilje presudom Ac.br.3889/20 od 13.03.2023.godine, odlučio je da odbije kao neosnovanu žalbu tužilje V.M. iz P., sada nastanjenog u N. godine, dok je potvrdio presudu Osnovnog suda u Peći, P.br.284/18 od 03.12.2019.
3. Protiv presude drugostepenog suda, punomoćnik tužilje je podneo reviziju u zakonskom roku, zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava, sa predlogom da Vrhovni sud Kosova usvoji reviziju tužilje, poništi presude nižestepenih sudova i predmet vrati prvostepenom sudu na ponavljanje postupka i odlučivanje, odnosno drugostepenom sudu.
4. Tužena strana nije dostavila odgovor na reviziju punomoćnika tužilje.
5. Vrhovni sud Kosova je u postupku odlučivanja po reviziji u smislu odredaba Zakona o parničnom postupku (ZPP) iz člana 211, 212 i 215 našao da: Revizija punomoćnika tužilje je neosnovana.

6. Iz spisa predmeta proizilazi da je tužilja V.M. iz P., sada nastanjen u N., dana 10.10.2012.godine podneo tužbu za naknadu štete, protiv tužene opštine Peć, sa tvrdnjom da je vlasnik parcele br., na površini od 3.22 ha, koju je opština Peć dodelila za izgradnju stambenog objekta. U ovoj parceli, au skladu sa urbanističkim planom, navodi se da je izgrađen građevinsk poslovni objekat u kome je tužilja i njegova porodica živeli do juna 1999. godine, gde su ga potom uzurpirala nepoznata lica a kuća sa poslovnim objektom je srušena. U svim fazama postupka od tužilje je traženo da se dokaže da je tužena bez ikakvog prava srušila građevinski objekat i izgradila dečiji park, a da prethodno nije pokrenula postupak za eksproprijaciju zemljišta oštećenog i kojim je tražio da se obaveže tužena Opština Peć da tužilje M.V., na ime naknade štete naknadi štetu, u iznosu od 120.750€, na ime rušenja poslovnog stambenog objekta i korišćenja parcele i zemljišta.

7. Prvostepeni sud je, postupajući po tužbi tužilje, dokazima izvedenim u ovom postupku, odbio tužbeni zahtev tužilje sa obrazloženjem da se tužilje po konkursu Br...., od 18.04.1997. daje zemljište na korišćenje uz naknadu koje je delimično uređeno za izgradnju, po urbanističkom planu posvećenom gradu Peći i dodeljena mu je katastarska parcela br., na površini od 0.03.22 ha. Iz istorijata imovine, potvrđuje se da je prema registru promena br., katastarska jedinica br. na površini od 322 m2,

predmet ovog spora upisana na ime P.Š. .S.O, Peć, u čije ime se i sada vodi. Prvostepeni sud je istakao da punomoćnik tužilje u sažetku svoje tužbe napominje da je poslovno-stambeni objekat uzurpiran i srušen od strane nepoznatih lica, što znači da ni pod pretpostavkom da je stambeni objekat srušen, nije srušen. od strane tužene, u skladu sa članom 154. ZOO-a i članom 134. ZOO br. 04/ L-077, ko drugome nanese štetu, dužan je da nadoknadi, u konkretnom slučaju nije dokazano postojanje krivice tužene. Pored toga, prvostepeni sud je konstatovao da je tužilja zakasnio sa traženjem naknade štete kao oštećeni od tužene strane, jer je tužilja tužbu za naknadu štete podneo 10.10.2012.godine, dok u tužbi navodi da je juna 1999. godine, nepoznata lica su mu srušili stambeno-poslovni objekat, što je potvrđeno od Direkcije za imovinske poslove, svojim rešenjem od 22.10.2004.godine, što znači da čak i ako se 1999. ili 2004. godina uzme kao vreme kada je tužilja saznao za rušenje predmetnog objekta, tužilja je u ovom slučaju izgubio pravo da u sudskom postupku zahteva ispunjenje obaveze, jer je njegov zahtev zastareo u smislu odredbe člana 376. stav 1. ZOO-a, iz razloga što je od trenutka naknade štete do podnošenja tužbe u sud od strane tužilje protekao je zakonski rok od tri (3) godine.

8. Sud je takođe naglasio da je rešenjem KSIP-a (HPCC-a) pod brojem DS... od 22.10.2004.godine sa KSIP-a/..., potvrđeno da je od 2004. godine

parcela prazna i da nije postojalo izgrađene imovine. Dakle, parcela je prazna od 2004. godine, tužilja je bio upoznat sa ovom situacijom, što znači da se sada tužilja ne može nazvati da mu je 2012. godine srušen stambeno poslovni objekat kada je on sam izneo gore pomenuti dokaz koji dokazuju suprotno. Odluku o troškovima postupka sud je zasnovao na odredbama člana 452.2 i odredbi člana 463.1 ZPP-a, jer je tužilja izgubio ceo spor, dok od tužene nije bilo preciziranog zahteva za troškove.

9. Apelacioni sud Kosova je u postupku odlučivanja po žalbi punomoćnika tužioca odbio kao neosnovanu tužbu tužilje i potvrdio prvostepenu presudu, odlučujući kao u dispozitivu pobijane presude sa revizijom, kao što je gore opisano.

10. Apelacioni sud, polazeći od ovakvog stanja pitanja, slaže se sa pravnim stavovima prvostepenog suda, budući da je njegov zaključak uredan i zakonit iz razloga što pobijana presuda nema bitne povrede odredaba parničnog postupka iz člana 182. stav 2. tačke b), g), j), k) i m) ZPP-a i pogrešnu primenu materijalnog prava, za koje uzroke stara se Apelacioni sud po službenoj dužnosti u smislu odredbe člana 194. ZPP-a, niti sa povredama koje se navode u žalbi.

11. Apelacioni sud je ocenio neosnovanim tvrdnje tužilje na pogrešnu i nepotpunu konstataciju činjeničnog stanja, budući da iz spisa predmeta proizilazi da je tužilja tražio naknadu štete za srušeni objekat u Peći, međutim, nije tražio nadoknadu štete zbog lišenja poseda nad zemljištem na kome je bio izgrađen srušen objekat. Potpuno je utvrđena činjenica da je objekat koji je koristio tužilja srušen od strane nepoznatih lica, to je i sam tužilja tvrdio tokom prvostepenog suđenja, pored ove tvrdnje samog tužilje da je lokal srušen pre 2004. godine. od strane nepoznatih lica, to potvrđuje i rešenje Habitata, HPCC br.DS od 22.10.2004, jer nakon izvršenog uviđaja konstatovano je da je parcela na kojoj je bio izgrađen ovaj objekat prazna.
12. Apelacioni sud je ocenio da je u pogledu materijalno-pravnih odredbi na koje se pozivao prvostepeni sud iu skladu sa činjeničnim stanjem, imajući u vidu član 376. ZOO-a, zastarelost tužbenog zahteva tužilje, kao i izveštaj o tužbi, na kojem ističe da su stambeno-poslovni objekat uzurpirali nepoznata lica, znači da ni pod pretpostavkom da je stambeni objekat bio srušen nije dokazano da ga je srušila tužena, u skladu sa članom 154. ZOO-a i članom 134. ZOO-a, da ko drugome prouzrokuje štetu, dužan je da nadoknadi, a u konkretnom slučaju ne postoji krivica tužene, ili ista nije dokazana, ali čak i ako bi krivica tužene bila dokazana od trenutka kada je obejakt srušen, 2004. godine do dana podnošenja

tužbe, dana 10.10.2012. godine, zahtev za naknadu štete je zastareo, pošto je prošlo više od 5 godina, odnosno 8 godina.

II. Ocena parničnog veća Vrhovnog suda

1. Vrhovni sud Kosova, polazeći od takvog stanja pitanja, prihvata kao pravičan i zakonit stav iznet u presudi drugostepenog suda, budući da pobijana presuda nema bitne povrede odredaba parničnog postupka niti u pogrešnoj primeni materijalnog prava, o čemu se po službenoj dužnosti stara revizijski sud u smislu člana 215. ZPP-a.
2. Punomoćnik tužilje u iznetoj reviziji tvrdi da je drugostepenom presudom učinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz člana 182.1 i 182.2 tačka n) ZPP-a, jer je drugostepena presuda protivrečna između onog što je obrazloženo i sadržaja dokaza na osnovu kojih je doneta presuda. Vrhovni sud Kosova takvu tvrdnju ocenjuje kao neosnovanu, jer je drugostepena presuda jasna i za sve odlučujuće činjenice koje su uzete u obzir od strane drugostepenog suda i prema kojima je odlučeno o odbijanju tužbenog zahteva, navedeni su razlozi. Apelacioni sud je dao odgovarajuće razloge za potvrđivanje prvostepene presude, dajući jasne ocene o osnovu izvedenih činjenica i dokaza, u ovom kontekstu, u obrazloženju presude, dati su odgovarajući razlozi o načinu dokazivanja

činjenica, za izvedene dokaze i za njihovu ocenu u pogledu njihove pouzdanosti i dokazne moći.

3. Iz spisa predmeta i svih faza postupka proizilazi da je punomoćnik tužilje, kao tužbeni zahtev, imao zahtev za naknadu štete na ime rušenja poslovnog stambenog objekta i korišćenja pacele i zemljišta. Oba suda su odlučila i trebali da se pridržavaju zahteva tužilje, pa su na osnovu izvedenih dokaza izveli zaključak i dali jasne razloge da tužilja nije mogao nikakvim dokazima da dokaže da je tužena preduzela bilo kakvu radnju u rušenju navodnog objekta. Čak je i sam tužilja u tužbi i drugim fazama postupka naveo da su objekat srušili nepoznata lica, pa se postavlja pitanje da li se tužena može obavezati da nadoknadi štete koju tužilja tvrdi, a koja je prouzrokovana od nepoznatih lica.

4. Za štetu koju tužilja tvrdi da su mu 1999. godine pričinila nepoznata lica, tužena strana se ne može prinuditi da nadoknadi, jer tužena nije preduzela nikakve radnje u rušenju navodnog objekta. Činjenica da je tužena rešenjem br. 09-8103 od 29.09.2008. godine, poništila rešenje br. ..., od 26.05.1997.godine, kojim je tužilje dodeljena nepokretnost, za koju se tvrdi da je objekat izgrađen, to ne predstavlja osnov za naknadu objekta, jer u vreme kak je doneto rešenje, objekat nije postojao, a takođe, rešenje nije sadržalo nikakvu meru za rušenje bilo kakvog objekta. Osim toga, iz

spise predmeta, uključujući geodetsko veštačenje, procenu finansijskog veštaka za nepokretnosti, kao i rešenje Habitata (HPCC/...), proizilazi da je parcela bila prazna i da je objekat srušen pre 2004. U ovom slučaju je tražena naknada štete, dok je pravni osnov za naknadu štete predviđen članom 154. stav 1. ZOO-a, gde je utvrđeno da: „Ko drugome prouzrokuje štetu dužan je da ga nadoknadi, ako ne dokaže da je šteta nastala bez njegove krivice“. Na osnovu gore citirane zakonske odredbe, okolnosti slučaja, ovaj sud ocenjuje da tužena stranka nije preduzela nikakve radnje u rušenju objekta za koje tužilja tvrdi i činjenica da je doneto rešenje o nepokretnosti za koju se tvrdi da je objekat bio izgrađen, tužilje ovim činom nije pričinjena šteta u objektu, jer ovim rešenjem nije odlučeno za rušenje objekta već za status nepokretnosti.

5. Tvrdnje iznete u reviziji po ovom osnovu ovaj sud je ih ocenio neosnovanim, budući da predmet razmatranja u ovom slučaju nije bila zakonitost odluke tužene, niti pitanje prava u odnosu na nepokretnost, već predmet razmatranja je bio naknada za srušeni objekt, za koji tvrdi tužilja. Obaveza naknade nastaje onda kada se bilo kojim dokazom dokaže da je rušenje objekta je došlo radnjama preduzetim od tužene strane (bilo donošenjem nekog rešenja o rušenju ili rušenjem bez rešenja), što u ovom slučaju nije dokazano bilo kojim dokazom da je tužena preduzela bilo kakvu radnju u ovom pogledu. Pored toga, tužilja je tvrdio da mu je 1999.

godine naneta šteta od strane nepoznatih lica, pa se s pravom postavlja pitanje da li se tužena može prinuditi da naknadi štetu prouzrokovanu od nepoznatih lica, onda tužena strana nije postojala u vreme kada se tvrdi da je šteta pričinjena i takođe odgovorna za bezbednost i red u to vreme nije mogla biti tužena strana već na osnovu Rezolucije Saveta bezbednosti br. 1244, KFOR i UNMIK su bili odgovorni za bezbednosnu situaciju na Kosovu. Na osnovu Uredbe UNMIK-a br. 1999/1 od 25. juna 1999. godine, član 1. predviđa da: „Sva zakonodavna i izvršna vlast u vezi sa Kosovom, uključujući administraciju pravosudnih organa, pripada UNMIK-u i vrši je Specijalni predstavnik generalnog sekretara“. Uredbom UNMIK-a br. 2000/45 od 11.08.2000. o samoupravi opština na Kosovu (član 1. i 2.), između ostalog, predviđeno je da: „Ovom Uredbom, osnivaju se privremene institucije za autonomnu i demokratsku samoupravu na opštinskom nivou, kao osnovne teritorijalne jedinice lokalne samouprave koje vrše svu vlast koja nije izričito rezervisana za centralnu vlast“. U članu 3. ove Uredbe, odgovornosti opštine su izričito predviđene, tako da odgovornosti za red i bezbednost na Kosovu nisu uključene u ovaj član niti u bilo koju drugu odredbu ove uredbe. Iz ovoga, između ostalog, proizilazi i zaključak da ne postoji pravni sled između bivših opština i opština osnovanih nakon 2000. godine preko Uredbe UNMIK-a br.2000/45, pa se odgovornost opštine ne može izvoditi ni iz osnova pravne sukcesije.

6. Iz iznetih razloga, gore navedenog pravnog osnova, ovaj sud ocenjuje da tužena ni pod kojim okolnostima ne može biti prinuđena da naknadi štetu koju tvrdi (traži) tužilja, budući da nikakvim dokazom nije dokazano da je tužena prouzrokovala štetu – nije preduzela nikakvu radnju u pogledu rušenja objekta, dok za štetu koju su mogla prouzrokovati nepoznata lica tokom 1999. godine, tužena strana ne može biti odgovorna, imajući u obzir vreme kada je osnovana kao institucija, kao i činjenicu da nije imala ovlašćenja za red i bezbednost.

7. Iz gore navedenog, au skladu sa članom 222. ZPP-a, parničko veće Vrhovnog suda odlučilo je da se: Odbije kao neosnovanu reviziju punomoćnika tužilje V.M, iz P, sada nastanjenog u N, iznetu protiv presude Apelacionog suda Kosova Ac.br. 3889/20 od 13.03.2023.

**Presuda parničnog veća Vrhovnog suda Kosova-Rev.br.251/2024, od
03.07.2024.**

„Vrhovni sud ocenjuje da ne postoji nikakva zakonska mogućnost da sud odlukom zameni nepostojanje saglasnosti roditelja da dete putuje u inostranstvo sa drugim roditeljem, ili da ga njega prinudi da da saglasnost. Za takvo pitanje, CSR je pravi mehanizam, gde se kroz njihovo posredovanje i komunikaciju sa roditeljima moraju se pronaći načini za prevazilaženje takvih prepreka, uvek uzimajući u obzri najbolji interes maloletnika”.

I. Okolnosti pitanja

1. Presudom Osnovnog suda u Prizrenu – Opšti Departman, P.br.1861/2021 od 07.02.2023.godine, u tački I dispozitiva, usvojen je delimično kao zasnovan na zakonu tužbeni zahtev tužilje V.Gj iz Prizrena. U tački II dispozitiva, odlučeno je da maloletno dete A.F. Gj, rođen dana....., u Prištini, povereno je na čuvanje, izdržavanje i vaspitanje tužilje - njegovom ocu V.Gj iz Prizrena. U tački III dispozitiva, obavezuje se tužilja V.Gj iz Prizrena da omogući omogući tužene-majci N.B iz Prizrena kontakt sa maloletnim detetom A.F.GJ, i to: 1. Svakog utorka i četvrtka maloletno dete stajaće sa tuženom od 16.00 do 20.00 časova, tako da će tužilja predati dete tuženoj na njenu adresu (ul. „.....“ br. 69, stan br. 9) u 16.00 časova, dok će tužena dete predati u 20.00 časova, na

adresu tužilje (ul. ".....", ulaz III, br.8). 2. 2. Prvog i trećeg petka u mesecu, tužena će preuzeti maloletno dete, gde će tužilja joj predati dete tuženoj od 15.40 časova, do ponedeljka kada će tužena predati dete u 09:00 časova. 3. Majci omogućiti kontakt sa detetom drugog dana državnih i verskih praznika, kao i tokom godišnjeg odmora, 10 dana odmora . 4. Tuženoj omogućiti kontakt sa maloletnim detetom na njegov rođendan kako bi sin proslavio sa ocem godinu dana, počev od sledećeg rođendana 01.11.2023, a sledeće godine sa majkom, a ovaj način kontaktiranja da nastavi i u narednim godinama. 5. Kontakt iz tačaka 2. do 4. prema ovom dispozitivu, između majke N.B sa maloletnim A.F.Gj, vršiće se preko Centra za socijalni rad u Prizrenu, osim ako se strane drugačije ne dogovore. U tački IV dispozitiva odbačen je kao nedozvoljen zahtev iz tužbe tužilje V.Gj iz Prizrena protiv tuženoj N.B iz Prizrena, u vezi sa kojim je tražio da tužilja V.Gj bez izričite saglasnosti tužene N.B, može regulisati ličnu dokumentaciju, ličnu kartu i pasoš kao i vizu u nadležnoj ambasadi za dete A.F.Gj. U tački V dispozitiva odbijen je kao neosnovan zahtev iz tužbe tužilje protiv tužene N.B iz Prizrena, u vezi sa kojim je tražio da tužilja V.Gj bez izričite saglasnosti tužene N.B, uzme dete A.F.Gj. u inostranstvo van Republike Kosovo, u bilo kojoj državi u kojoj tužilja živi i radi sa njim na staranju, obrazovanju i ishrani, iu tački VI dispozitiva, svaka stranka je dužna da snosi svoje troškove postupka.

2. Apelacioni sud Kosova je presudom Ac.br.2283/23 od 06.02.2024.godine odbio kao neosnovanu žalbu tužilje V.Gj iz Prizrena, ulica „.....“, ulaz III, br.8 i žalbu tužene N.B iz Prizrena, ulica „.....“, br.69, stan br.9, dok je potvrdio presudu Osnovnog suda u Prizrenu - Opšti Departman - Odsek za građanska pitanja P.nr.1861/21 od 07.02.2023..
3. Protiv presude drugostepenog suda, punomoćnik tužilje je izneo reviziju, zbog povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava, sa predlogom da Vrhovni sud Kosova usvoji reviziju tužilje kao osnovanu, tako da predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno suđenje.
4. Punomoćnik tužene nije dostavio odgovor na reviziju punomoćnika tužilje.
5. Vrhovni sud Kosova je u postupku odlučivanja po reviziji u smislu odredaba Zakona o parničnom postupku (ZPP) iz člana 211, 212 i 215 našao da: Revizija punomoćnika tužilje je neosnovana.

6. Iz spisa predmeta proizilazi da je tužilja V.Gj iz Prizrena živeo u vanbračnoj zajednici sa tuženom N.B iz Prizrena, dok im je za to vreme rođeno dete A.Gj (rođeno 01.11.2020. godine). U međuvremenu su se stranke razdvojile, dok je maloletno dete nastavilo da živi sa tužiljom. Tužilja je dana 17.09.2021. godine podnela tužbu protiv tužene, po pitanju poverenja deteta u njega, da mu se dodeli kontakt sa tuženom, i zatraženo je da se bez izričitog pristanka tužene strane - majke, tužilja-otac, sredi ličnu dokumentaciju za dete i odvede dete u inostranstvo, u bilo koju zemlju u kojoj tužilja živi i radi.
7. Prvostepeni sud je, postupajući po tužbi tužilje, nakon pregledavanja i upravljanja dokazima koje su iznele parnične stranke, kao i ocene svih drugih spisa predmeta, doneo ožalbenu presudu P.br.1861/21 od 02.07.2023. kojom je odlučio da se maloletno dete A.F.Gj poveri tužilji na čuvanje, izdržavanje i vaspitanje. - svom ocu V.Gj iz Prizrena, određujući i kontakt i način ostvarivanja kontakta maloletnog deteta sa svojom majkom, ovde tuženu, tačnije odlučujući kao u dispozitivu pobijane presude.
8. Prvostepeni sud je na osnovu izveštaja socijalne službe 05/06 br. 296, od 12.05.2022, pojašnjenje ovog izveštaja od strane predstavnika Centra za socijalni rad u Prizrenu na sednici od 29.12.2022, veštačenje koje je radio

stručnjak za psihijatriju adolescenata i decu dr. D.G.B od 31.10.2022.godine, pozivajući se na član 139. stav 2. i 140. stav 2. ZPK, odlučio je da tužilji-ocu poveri na čuvanje, negu i vaspitanje maloletnog deteta A.F.Gj. Procenjeno je da je najbolji interes deteta da bude poveren ocu, s obzirom na postojeće uslove i okolnosti za odrastanje i obrazovanje, a imajući u obzir i sposobnosti roditelja za čuvanje, vaspitanje, dobroodrastanje i izdržavanje maloletno dete, socio-ekonomske i stambene mogućnosti stranaka, sa posebnim naglaskom na tužilju sa kojim maloletnik već živi, odnosno trenutno stanje i prebivalište deteta, od trenutka razdvajanja njegovih roditelja, roditeljsko staranje od oca, odnosno biološke bake i dede deteta, emocionalnu vezu deteta sa sredinom u kojoj živi, kao i uslove i pogodan ambijenat u kojem stanuje dete.

9. U vezi sa određivanjem kontakta između maloletnog deteta i njegove majke - ovde tužene, sud je ocenio da imajući u obzir najbolji interes maloletnog deteta i sa ciljem da mu se istom omogući normalan fizički i duhovni razvoj, i na osnovu izveštaja socijalne službe 05/06 br. 296, od 12.05.2022.godine, gde su isti predložili da odnosi između majke-tužene i maloletnika budu što je moguće češće (svaka dva dana), u odgovarajućim prostorijama za najbolji interes deteta, i tužilja je izrazila želju da kontakti između tužene i maloletnog deteta budu redovni i

nesmetani, i uzimajući za osnovu veštačenje veštaka psihijatrije za adolescente i decu, sud je odlučio kao u tački III dispozitiva presude. Prilikom odlučivanja o kontaktu sa detetom, sud je obrazložio da je imao u obzir i činjenicu da se od raspada vanbračne zajednice do sada maloletno dete se u kontinuitetu sastajalo sa njegovom majkom i da nije bilo smetnji sa strane tužilje.

10. U vezi sa odlučivanjem kao u tački IV (pogrešno označene kao tačka VI od strane prvostepenog suda) dispozitiva za odbacivanje tužbe kao nedozvoljene, kojom je tražio da tužilja V.Gj bez saglasnosti tužene N.B. da može da reguliše ličnu dokumentaciju za dete A.F.Gj, sud je obrazložio da tužilja nema pravni interes da traži priznavanje prava koje mu je priznato važećim zakonodavstvom, ojim se reguliše pitanje prijavljivanja za opremanje sa identifikacionim dokumentima, pošto postoje zakonski i podzakonski akti koji regulišu ovu oblast. Dok u pogledu odlučivanja kao u tački V dispozitiva, ovaj sud je zasnovan na članu 141. stav 1. ZPK-a odbijajući zahtev tužilje kojim je tražio da tužilja V.Gj bez izričite saglasnosti tužene N.B. da odvede dete A.F.Gj u inostranstvo van Republike Kosova.
11. Apelacioni sud je odbio žalbu tužilje, dok potvrđuje prvostepenu presudu uz ocenu da isti nije umesan u bitne povrede odredaba postupka na koje

se stranka u žalbi poziva, kao ni povrede za koje se ovaj sud stara po službenoj dužnosti.

12. Apelacioni sud je u potpunosti prihvatio zaključak prvostepenog suda o poverenju deteta, jer smatra da je privedenim dokazima u ovom spornom pravnom predmetu sud sledio načelo najboljeg interesa maloletnog lica koje proizilazi kao obaveza za sud iz Konvencije o pravima dece koja se direktno primenjuje na Kosovu i takođe iz odredbe Zakona o porodici Kosova.

13. Što se tiče načina utvrđivanja kontakta tužene sa maloletnim detetom, Apelacioni sud smatra da je prvostepeni sud pravilno odlučio, budući da je način utvrđivanja kontakta izvršen nakon pravilne ocene i istrage svih okolnosti i činjenica, a sve to u cilju očuvanja i negovanja odnosa između deteta i roditelja sa kojim dete ne živi. Način na koji je prvostepeni sud utvrdio kontakt, ovaj sud je ocenio kao koordinisan i dovoljan, polazeći od najboljeg interesa deteta, a sve u cilju održavanja odnosa roditelj-dete pri čemu su redovni kontakti dece sa oba roditelja pozitivno utiču na fizički, emocionalni, intelektualni i socijalni razvoj deteta, tako da dete ima redovan kontakt sa oba roditelja. Ovaj sud je utvrdio da i pored razdvojenosti roditelja, dete ima potrebu da se odgaje i obrazuje od strane

oba roditelja za pravilan psihički, fizički i socijalni razvoj, pa su i kontakti sa majkom neophodni.

14. Apelacioni sud je u potpunosti prihvatio stav i pravni zaključak prvostepenog suda kao pravičan i zakonit kada je tužbu tužilje u kojoj je tražio da tužilja V.Gj bez izričitog pristanka tužene N.B. može da sredi ličnu dokumentaciju za dete A.F.Gj, odbacio kao nedozvoljenu u nedostatku pravnog interesa, za šta je, na osnovu relevantnih zakonskih odredbi, naveo razloge koje su prihvatljive i za apelacioni sud. Takođe, ovaj sud je pravilnom ocenio odlučivanje kao u tački V dispozitiva prvostepene presude povodom odbijanja zahteva tužilje, kojom je tražio da tužilja, bez izričitog pristanka tužene, odvede dete A.F.Gj u inostranstvo, van Republike Kosovo.

II. Ocena parničnog veća Vrhovnog suda

U vezi sa odlučivanjem kao u tački I. dispozitiva ove presude

1. Vrhovni sud Kosova, polazeći od ovakvog stanja pitanja, prihvata kao pravičan i zakonit stav iznet u presudi drugostepenog suda, budući da pobijana presuda nema bitne povrede odredaba parničnog postupka niti u

pogrešnoj primeni materijalnog prava, o čemu revizijski sud vodi računa po službenoj dužnosti u smislu člana 215. ZPP-a.

2. Zastupnik tužilje u reviziji podnetoj u pogledu osnova se pozivao se na bitne povrede odredaba parničnog postupka, ali u obrazloženju revizije nije izričito naveo neku zakonsku odredbu ili neki razlog za bilo kakvu povredu postupka, pa je Vrhovni sud u pogledu ovog osnova je ograničen samo na povrede koje se smatraju po službenoj dužnosti u skladu sa odredbom člana 215. ZPP-a.
3. Imajući u obzir činjenicu da se revizija poziva na određene tačke odlučivanja drugostepenog suda, odnosno tačke prvostepene presude koje je potvrdila drugostepena, Vrhovni sud Kosova je prihvatio stav drugostepenog suda, za primenu materijalnog prava, ocenjujući da je u skladu sa dokazanim činjeničnim stanjem materijalno pravo primenjeno na pravičan i zakonit način, iz čega je proizilazilo da je tužbeni zahtev tužilje delimično osnovan.
4. Sporovi izneti u reviziji pozivaju se na odluke koje se odnose na pitanje regulisanja kontakta deteta sa majkom – tuženom, što u ovom slučaju Vrhovni sud podržava stav koji su dali nižestepeni sudovi što se tiče odlučivanja po ovom pitanju. Prema oceni ovog suda, nižestepeni sudovi

su na ovaj način opravdali odlučivanje u najboljem interesu deteta, a to su zasnovali na mišljenju veštaka psihijatrije i izveštaju Centra za socijalni rad. I ovaj sud ocenjuje da je u uzrastu u kojem je dete više nego neophodno imati emocionalnu podršku majke i ta podrška može doći samo kroz način sređivanja kontakata kako bi majka imala više kontakata sa detetom kako bi i ona kao roditelj doprinela njegovom odrastanju i obrazovanju. Kroz kontakt, majci se pruža mogućnost da doprinese odrastanju deteta, ali istovremeno ostvaruje pravo deteta da koristi negu oba roditelja i da održava redovan kontakt sa oba roditelja.

5. U ovakvim okolnostima, ovaj sud ocenjuje da su nižestepeni sudovi pravilno ocenili činjenično stanje i na tu osnovu primenjene su odredbe člana 145, 141 i 140 stav 3 ZPK-a, u vezi sa odlučivanjem što se tiče sređivanja kontakata maloletnog deteta sa majkom.
6. Po oceni ovog suda, činjenica da je prvostepeni sud odbacio zahtev tužilje po pitanju uređivanja ličnih dokumenata za dete i odbijanje zahteva za odvođenje deteta u inostranstvo bez saglasnosti majke nije u suprotnosti sa najboljim interesom deteta, budući da se interes deteta ne može ocenjivati samo po ovom osnovu, jer je on veoma dimenzionalan i zavisi od mnogo faktora.

7. U proceni interesa deteta, sud mora uzeti u obzir i odnos deteta sa oba roditelja, što je u ovom slučaju ocenjeno da je u interesu deteta da ono bude povereno ocu, ali da se i taj interes mora biti posmatran u smislu emocionalne podrške majke i potreba majke i deteta da imaju redovane kontakte.

8. Vrhovni sud, nakon ocene tvrdnja u reviziji tužilje, ocenjuje da ne postoje okolnosti koje opravdavaju drugačije odlučivanje, odnosno drugačiji način regulisanja kontakta majke sa detetom onako kako je utvrđen pobijanom presudom. Svi sprovedeni dokazi, a posebno veštačenje veštaka psihijatrije, dokazuju potrebu za čestu realizaciju kontakta majke sa detetom, uzimajući u obzir uzrast deteta, kako bi majka imala mogućnost da ga hrani, pere i igra se sa detetom, da ga odvede u vrtić i obrnuto, da mu pročita bajku, kao i da uspava dete. Treba imati u vidu da u postojećim okolnostima, odnosno nepostojanju kontakta deteta sa majkom, proizilazi da treba nastojati da se kontakt ostvari na način kako je utvrđen pravnosnažnom presudom, jer je u interes deteta da se obezbedi održavanje veze sa majkom, da postepeno uspostavi izgubljeni kontakt kako bi steklo sigurnost i poverenje da bude u njenom prisustvu. Drugačije odlučivanje, odnosno novi način regulisanja kontakta kako ga predlaže tužilja, ne bi bilo u interesu maloletnog deteta, a istovremeno bi narušilo pravo majke na kontakt sa sinom, odnosno bi to dodatno otežalo

pokušaj da se stvori izgubljeni kontakt sa sinom, onako kako je utvrđeno mišljenjem veštaka psihijatrije i izveštajem SSR-a u Prizrenu, na osnovu kojih je jasno utvrđena potreba i neophodnost nastavka kontakta između tužene i njenog deteta.

9. Vrhovni sud ocenjuje da ne postoji nikakva zakonska mogućnost da sud odlukom zameni nepostojanje saglasnosti roditelja da dete putuje sa drugim roditeljem u inostranstvo, ili da ga prinudi da da saglasnost. Za takvo pitanje, CSR je adekvatni (pravi) mehanizam, gde se kroz njihovo posredovanje i komunikaciju sa roditeljima moraju pronaći načini za prevazilaženje takvih prepreka, uvek uzimajući u obzir (za osnovu) najbolji interes maloletnika.
10. Iz okolnosti slučaja proizilazi da CSR treba da ima aktivnu ulogu i da ima kontinuirani nadzor u pogledu ponašanja članova porodice tužilje u odnosu na dete, staranja oca kome je dete povereno i na osnovu zakonska ovlašćenja koja mora da preduzme sve predviđene mere u cilju zaštite najboljeg interesa deteta u ovom slučaju.
11. Obe parnične stranke moraju uzeti u obzir činjenicu da je odluka o određivanju kontakta doneta u prisustvu postojećih okolnosti, na osnovu kojih je procenjeno da je najbolji interes deteta da ima neki vid kontakta

sa roditeljima, dok ako se u buduće promene okolnosti, dakle se proceni da je u interesu maloletnika drugačija odluka, onda je zakonom predviđena mogućnost da sud ponovo reguliše način održavanja ličnih kontakata roditelja, ako to zahtevaju promenjene okolnosti.

Vezano za odlučivanje kao u tački dva dispozitiva ove presude

12. Vrhovni sud je odlučio kao u tački dva dispozitiva ove presude, odnosno ostavio je neispitanim dispozitiv drugostepene presude kojom je potvrđena prvostepena presuda u tačkama I, II i VI dispozitiva, iz razloga što niko od parničnih stranaka nije podneo reviziju protiv drugostepene presude kojom je odlučeno o ovim tačkama dispozitiva prvostepene presude.
13. Vrhovni sud Kosova je, u slučaju odlučivanja po ovoj reviziji, ocenio sve tvrdnje po podnetoj reviziji, ali je našao da su neosnovane i bez uticaja na drugačije odlučivanj, o čemu je ovaj sud i odlučio putem ove presude.
14. Iz gore iznetih razloga a u skladu sa članom 222. ZPP-a, odlučeno je kao u dispozitivu ove presude, parničko veće Vrhovnog suda je odlučilo da se: I. Odbija kao neosnovana Revizija punomoćnika tužilje V.Gj iz Prizrena godine, podneta protiv presude Apelacionog suda Kosova,

Ac.br.2283/23 od 06.02.2024. godine, kojom je potvrđena presuda Osnovnog suda u Prizrenu – Opšti Departman, P.br.1861/2021 od 07.02. 2023, u tačkama III, IV i V dispozitiva. II. Ostaje ne razmatrana Presuda Apelacionog suda Kosova, Ac.br.2283/23 od 06.02.2024.godine, kojom je potvrđena presuda Osnovnog suda u Prizrenu – Opšti Deprtman, P.nr.1861/2021 od 07.02. 2023, u tačkama I, II i VI dispozitiva.

Presuda parničnog veća Vrhovnog suda Kosova -Rev.br.262/2023, od 27.11.2023.

„U slučajevima kada se traži otkazivanje Ugovora zbog nedostataka volje, stranka koja tvrdi da ima nedostataka u izražavanju volje u prilikom sklapanja ugovora, mora konkretnim dokazima da dokaže koje je radnje tužena strana preduzela koje su je kao rezultat odvele na stranputicu ili prevarile pri zaključivanju ugovora”.

I. Okolnosti pitanja

1. Presudom Osnovnog suda u Đakovici, P.br.686/18 od 09.10.2019.godine, u tački I dispozitiva, odbijen je kao neosnovan tužbeni zahtev tužilja M.P. i S.P., obojica iz Gj., podnet protiv tuženog Š.P.u iz Gj.a, kojim su tražili da se poništi ugovor o poklonu zaključen između tužilja M. P.u i S.e P. oboje iz Gj. kao davaoci poklona i tuženog Š. P. iz Gj. kao poklonoprimac, ugovor overen kod notara pod radnim brojem LRP.br..., sa brojem reference Ref.br..., od 03.04.2016. U tački II dispozitiva, odlučeno je da rešenje o određivanju privremene mere obezbeđenja ostaje na snazi do pravnosnažnosti ove presude, a u tački III dispozitiva odlučeno je da svaka stranka snosi svoju troškovi postupka.

2. Apelacioni sud Kosova je, odlučujući po žalbi punomoćnika tužilja, presudom Ac.br.153/20 od 15.03.2023.godine, odbio kao neosnovanu žalbu tužilja M.P. i S.P., oboje iz Gj. potvrđujući presudu Osnovnog suda u Đakovici - Opšti Departman, P. br. 686/18 od 09.10.2019.
3. Protiv presude drugostepenog suda, punomoćnik tužilja je podneo reviziju u zakonskom roku, zbog povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava, sa predlogom da Vrhovni sud Kosova usvoji reviziju kao osnovanu, poništi presude nižestepenih sudova, tako da predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno suđenje.
4. Vrhovni sud Kosova je u postupku odlučivanja po reviziji u smislu odredaba Zakona o parničnom postupku (ZPP) iz člana 211, 212 i 215 našao da je: Revizija punomoćnika tužilja neosnovana.
5. Iz spisa predmeta proizilazi da su tužilje M.P. i S.P., otac i majka tuženog Š. P., i da 04.03.2016.godine putem ugovora o donaciji, LRP.br..../2016, zaključenog kod Notara (Javnog beležnika), kojim su tužilje poklonili tuženom katastarsku parcelu br.P.... KZ. Gj., neplodno zemljište, površine 570 m² i katastarska celina br. P-..., KZ Gj., mesto zvano grad, neplodno zemljište, površine 194 m² i P-..., KZ Gj., grad, mesto zvano grad, kultura korišćenja neplodno zemljište površine 174 m².

6. Ovaj ugovor je proizveo pravno dejstvo jer je imovina upisana na ime tuženog u registrima nepokretnosti kod Odeljenja za geodeziju, katastar i imovinu. Tužilje su dana 22.10.2018.godine, prvostepenom sudu, podnale tužbu protiv tuženog, kojom su tražili da se poništi ugovor o poklonu, sa tvrdnjom da su tužilje obmanuti i dovedeni u zabludu od svog sina prilikom sklapanja ovog ugovora.

7. Prvostepeni sud je, nakon uvida i ocene spisa predmeta, doneo pobijanu presudu P.br.686/2018 od 09.10.2019.godine, kojom je odbio tužbeni zahtev tužilje. Ovaj sud je ocenio da nisu ispunjeni zakonski uslovi za poništenje ugovora o donaciji u smislu člana 49. stav 1. ZOO-a, jer nije dokazana činjenica da je tuženi prevarom ili zloupotrebom poverenja obmanuo tužilje da mu poklone parcele koje su predmet ugovora o poklanjanju. U vezi sa ovim pitanjem, podneta je krivična prijava protiv tuženog, ali je Osnovno tužilaštvo u Đakovici odbacilo krivičnu prijavu, dok su kao dokazi u ovom predmetu uzete spise predmeta formirane kod notara pod brojem LRP.br. ..., i referentni broj ..., koji sadrži ugovor o poklanjanju (donaciji) sastavljen 04.03.2016. godine, koji je ugovor potpisan list po list od svih strana u postupku, takođe, zaključenjem ovog ugovora ispoštovane su sve zakonske procedure od strane notara u vezi sa dokumentacijom, počev od ličnih karata strana potpisnica ugovora zajedno sa potpisima na ličnim kartama, dokazima o vlasništvu nad

poklonjenih parcela, lekarsko uverenje o fizičkom i psihičkom (mentalnom) stanju poklonodavaca i onda je sastavljen ugovor..

8. Prvostepeni sud je saslušao i notara koji je sačinio ugovor između parničnih strana i dajući puno poverenje ovoj izjavi i na osnovu drugih dokaza, zaključio da u ovom pitanju treba odbiti tužbeni zahtev tužilja pošto nisu ispunjeni zakonski uslovi za poništenje ugovora.
9. Apelacioni sud Kosova je, u postupku odlučivanja po žalbi punomoćnika tužioca, odbio kao neosnovanu žalbu punomoćnika tužilja i potvrdio prvostepenu presudu, ocenjujući da je stav i pravni zaključak prvostepenog suda je pravičan i zakonit, budući da pobijana presuda ne predstavlja bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz člana 182. stav 2. tačka b), g), j), k) i m) ZPP-a i da je materijalno pravo pravilno primenjeno, iz kojih razloga Apelacioni sud se stara po službenoj dužnosti u smislu odredbe člana 194. ZPP-a, a takođe da pobijana presuda nije umešana u druge povrede odredaba parničnog postupka za koje je žalbom tvrdila žalbena strana.
10. Apelacioni sud ocenjuje da je pravičan i osnovan stav i pravni zaključak prvostepenog suda o neosnovanosti tužbenog zahteva tužilja, budući da je odredbom člana 536. Zakona o obligacionim odnosima utvrđeno je da

“ Ugovorom o poklonu lice (poklonodavac) preduzima da bez naknade prenese na poklonoprimca prava svojine ili bilo koje drugo pravo ili da poklonoprimca na drugi način obogati sa računa poklonodavca, a da poklonoprimac daje saglasnost za tako nešto“. Takođe, članom 97. ovog zakona propisano je da je „*Ugovor ništav kada ga je zaključila stranka sa ograničenom sposobnošću, kada je prilikom njegovog zaključenja postojali su manjkavosti u pogledu volje stranaka, kao i kada je to je određeno ovim zakonom ili posebnom odredbom*“, dok je članom 98. stav 1. propisano da „*Ugovorna strana u čijem interesu je dokazana ništavost može zahtevati da se ugovor proglasi nevažećim*“. Na osnovu dokaza koje je izneo prvostepeni sud, osnovanost tužbenog zahteva tužilja nije dokazana nikakvim dokazima, jer sami tužilje nisu uspeli da argumentuju tvrdnje da su u konkretnom slučaju ispunjeni zakonski uslovi za poništenje ugovora u skladu sa zakonskim odredbama na snazi.

11. Isto tako, i odredbama članova 542, 543 i 544 istog zakona predviđena je mogućnost opoziva ugovora o poklonu, ali u konkretnom slučaju, čak ni za ovo, nije utvrđeno nijednim dokazom da su ispunjeni uslovi za opoziv ugovora o poklonu u odnosu na tuženog, budući da nije dokazano da je poklonodavac prešao u stanje siromaštva, jer je njegovo stanje ostalo gotovo isto i nepromenjeno. Takođe, nije dokazana niti činjenica da je poklonoprimac izrazio neku duboku nezahvalnost prema poklonodavcu,

ili da je poklonoprimac dobio još jedno dete, budući da je i u trenutku potpisivanja ugovora o poklonu stanje, odnosno porodični status poklonodavca bio je isti kao i u vreme kada je traženo njegovo rešenje, za šta je prvostepeni sud osnovano odbio njihov tužbeni zahtev kao neosnovan, koji stav u celini podržava i Apelacioni sud kao drugostepeni sud.

II. Ocena parničnog veća Vrhovnog suda

1. Vrhovni sud Kosova, polazeći od ovakvog stanja pitanja, prihvata kao pravičan i zakonit stav iznet u presudi drugostepenog suda, budući da pobijana presuda ne sadrži bitne povrede odredaba parničnog postupka niti je u pogrešnoj primeni materijalnog prava, o čemu se po službenoj dužnosti stara revizijski sud u smislu člana 215. ZPP-a.
2. Vrhovni sud ocenjuje da je drugostepeni sud razmotrio sve žalbene tvrdnje koje su izneli tužilje i dao jasne razloge u vezi sa pokrenutim pitanjima koja se odnose na bitnu povredu proceduralnih odredaba, pogrešno i nepotpuno utvrđivanje činjeničnog stanja kao i sa pogrešnom primenom materijalnih odredbi.

3. Drugostepeni sud je, sa razlozima navedenim u pobijanoj presudi sa revizijom, ispunio zakonske uslove iz člana 204. ZPP-a, kako u pogledu granica razmatranja žalbenih navoda, kao i u pogledu davanja razloga za sva pitanja pokrenuta u žalbi.

4. Tužilje u iznetoj reviziji navode da nižestepene presude sadrže bitne povrede odredaba parničnog postupka iz člana 182 stav 2 tačka n) ZPP-a. Vrhovni sud ocenjuje da su ovakve tvrdnje neosnovane, jer su nižestepeni sudovi u sudskom postupku odvijeni u ovom predmetu garantovali objektivnost sudskog procesa, ravnopravnost stranaka u postupku i zakonitost donošenja odluke bez ocenu zakonskih zahteva kako sa procesnog aspekta tako i sa aspekta primene materijalnog prava. Pobijane presude revizijom su sasvim jasne, pravilne po strukturi i sadržaju. Drugostepeni sud je opravdao sve odlučne činjenice, način dokazivanja činjenica, način ocenjivanja i vrednovanja dokaza iz čega proizilazilo da je činjenično stanje utvrđeno i kvalifikovano u skladu sa materijalnim pravom, utvrdio definitivnu pravnu posledicu kao u dispozitivu drugostepene presude.

5. O utvrđenom činjeničnom stanju, Vrhovni sud ocenjuje da je materijalno pravo u ovom parničnom pravnom pitanju primenjeno na pravičan i zakonit način, budući da iz iznetih činjenica proizilazi da su tužilje i

tuženi zaključili ugovor u kancelariji notara, kojim ugovorom su tuženom poklonjene određene nepokretnosti. Tužilje su tokom celog sudskog procesa tvrdili da ih je tuženi obmanuo i doveo u zabludi jer nisu bili svesni da sklapaju ugovor o poklonu. Tvrdeći da su isti prevareni i zavedeni, stoga su i tražili poništenje ovog ugovora.

6. Zakonom o obligacionim odnosima u članu 46. stav 1. utvrđeno je da: „Zabluda je bitna, ako se odnosi na bitne elemente predmeta, sa licem sa kojim se sklapa ugovor, ako se sklapa s uzimajući u obzir ovo lice, kao i sa okolnostima koje se prema običajima koji se primenjuju ili prema nameri strana, smatraju odlučujućim, dok stranka koja je u zabludi inače ne bi sklopila ugovor sa takvom sadržajem“ dok u članu 49, stav 1. ovog zakona utvrđeno je da: „Ako jedna strana izazove zabludu kod druge strane, ili ga drži u zabludu sa ciljem da ga time podstakne da sklopi ugovor, druga strana može zahtevati da se ugovor proglašava nevažećim čak i kada zabluda nije bitna”.
7. Ovakvim zakonskim odredbama utvrđen je osnov kada zabluda i prevara mogu doći u obzir kao mana u izražavanju volje ugovornih strana, dok strana koja ima interes u ugovornom odnosu mora konkretnim dokazima da dokaže da je u sklapanju ugovora imalo manjkavosti u izražavanju volje, odnosno, bilo je zablude ili prevare. Zatim je članom 97. istog

zakona utvrđeno da je: „Ugovor je ništav kada ga je zaključila stranka sa ograničenom sposobnošću za delovanje, kada je prilikom njegovog zaključenja imalo manjkavosti u pogledu volje stranaka, kao i kada je ova stvar određena ovim zakonom ili posebnom odredbom”. Po takvom pravnom osnovu, stranka koja tvrdi da postoji manjkavosti u izražavanju volje pri zaključenju ugovora, kako su to tvrdili tužilje u ovom slučaju, mora da se konkretnim dokazima dokaže koje je radnje tužena strana preduzela što ih je kao posledica dovela u zabludi ili prevari pri sklapanju ugovora.

8. Iz izvedenih dokaza u ovom postupku nije bilo moguće dokazati da su tužilje dovedeni u zabludu ili prevaru prilikom sklapanja ugovora, jer je ugovor sačinio notar, nakon što je prethodno pribavljen lekarski izveštaj (nalaz) koji je pokazao zdravstveno, fizičko i psihičko stanje davaoca poklona – tužilja, drugi dokazi o vlasništvu i nakon što je strankama stavljeno do znanja o ugovoru, isti je sastavljen i potom im je data mogućnost da ga pročitaju, gde su ga istog i potpisale. Da proces sastavljanja ugovora i potpisivanja nije imao manjkavosti, prvostepeni sud je to dokazao kroz dosjia koji je obezbedio notar i njegovo saslušanje u svojstvu svedoka, uključujući i suočenje sa drugim svedocima.

9. Dakle, ceo sudski proces u prvom stepenu je bio orijentisan na dokazivanje činjenica o postojanju ili nepostojanju manjkavosti u iskazanoj volji ugovornih strana, a iz dokaza koje su stranke pružile nije dokazano da ih je tužena strana na bilo koji način dovela u zabludu ili prevaru tužilje za zaključenje ugovora, već da su tužilje, svesni preduzetim radnjama, potpisali ugovor o poklonu, koji je istovremeno stvorio pravne posledice između stranke.
10. Vrhovni sud ocenjuje da je u ovom slučaju sporni postupak započet i da je tokom celog njegovog trajanja punomoćnik tužilja tražio poništenje ugovora zbog manjkavosti (propusta) u izraženoj volji tužilja, te je na ovaj način postupak okončan sa ocene ovog suda da nije dokazan pravni osnov za poništenje ugovora o poklonu, kako su to tvrdile tužilje u ovom predmetu i kao je utvrđeno članovima 46, 49 i 97 ZOO-a.
11. Vrhovni sud Kosova je, prilikom odlučivanja po ovoj presudi, ocenio sve tvrdnje po iznetoj reviziji, ali je našao da su neosnovani i bez uticaja na drugačije odlučivanje, o čemu je ovaj sud i odlučio putem ove presude.
12. Iz gore iznetih razloga i u skladu sa članom 222 ZPP-a, odlučeno je da se: Odbije neosnovana revizija punomoćnika tužilja M.P i S.P, oboje iz Đakovice, podneta protiv presude Apelacionog suda Kosova, Ac.br.153/20 od 15.03.2023.

Vrhovni Sud Kosova, Palata Pravde - Naselje "Nova Priština", Priština

T1: +383 (0) 38/200 18775

T1: +383 (0) 38/200 18779

Email: gjykatasupreme@rks-gov-net

Vrhovni sud Kosova Palata Pravd - Prishtina

T1: +383 (0) 38/200 18775

T1: +383 (0) 38/200 18779

Email: gjykatasupreme@rks-gov-net